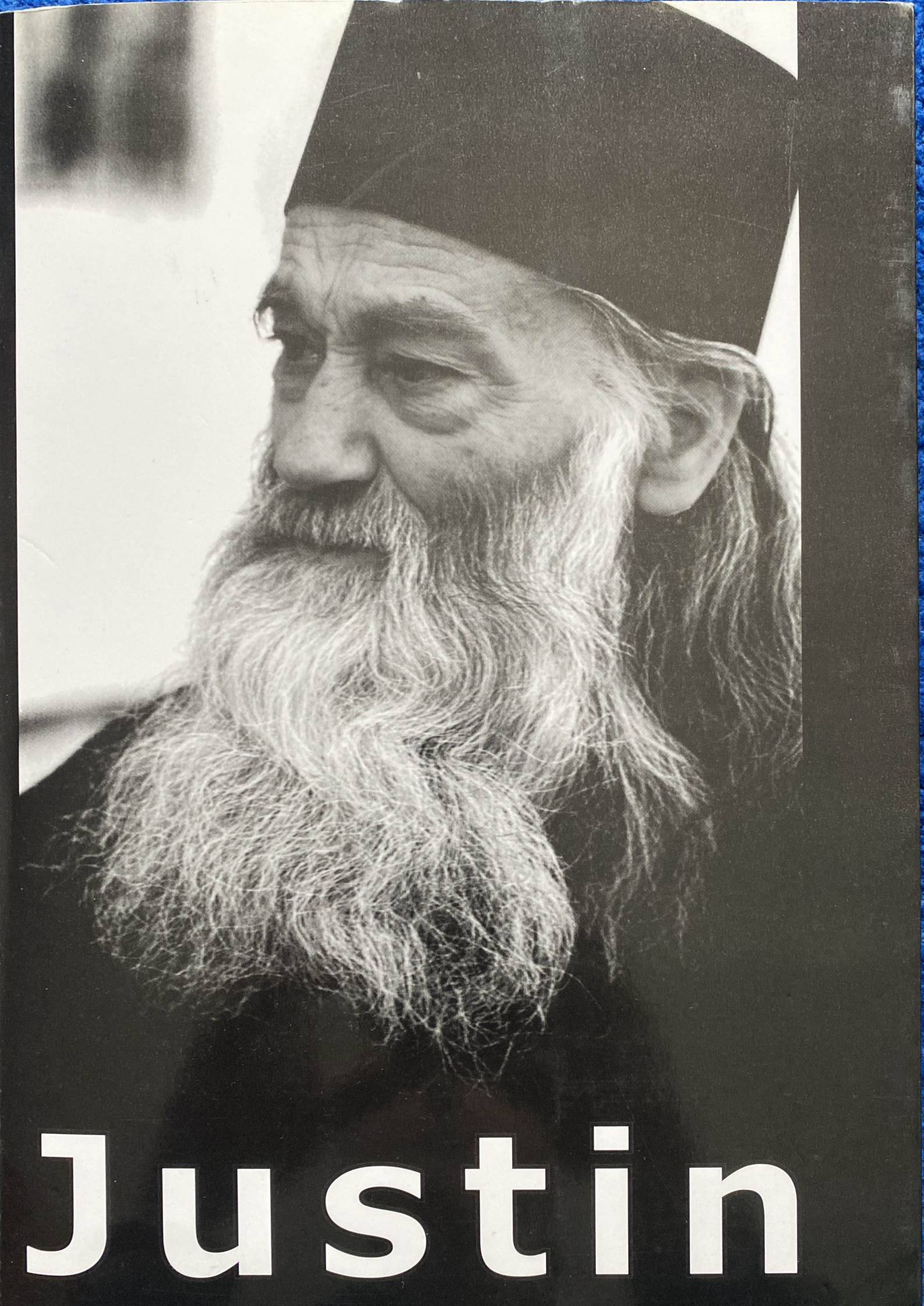

Justin

„Poate că aceştia sînt ultimii cîţiva ani în care mai putem să răspîndim liberi cuvîntul [lui Dumnezeu]. E mai tîrziu decît credeţi... Trebuie să lucrăm cît mai e timp... Spunem că trăim într-o societate creştină, dar de fapt nu este adevărat: trăim într-o societate care este mult mai păgînă, mai urîtoare de Hristos decît lumea în care a trăit odinioară Hristos... Singura noastră speranță e să fim simpli și încrezători, urmînd să mergem înainte... Viața duhovnicească începe atunci cînd lucrurile par a fi absolut «disperate», căci de-abia atunci învățăm să ne întoarcem către Dumnezeu, iar nu să ne punem nădejdea în slabele noastre eforturi și idei" (Cuviosul Serafim Rose).

Justin

Justin

Puține însemnări adunate
de
FLORIN STUPARU
despre părintele nostru întru Hristos JUSTIN PÎRVU din zicerile sale și ale părinților și fraților noștri întru Hristos: Ignatie, Vichentie, Ioan, Ștefan, Kesarie, Teodot, Xenofont, Iustin, Hrisostom, Filoteu, Iustina, Lorena-Valeria, Florin (Popescu), Eleodor, Ion, Mugur, Valeriu

și de asemenea cu ajutorul tuturor celorlalți care m-au ajutat cu gîndul ori cu fapta, fără de care această carte nu ar fi putut a fi

CĂRORA TUTUROR LE MULȚUMESC ȘI LE ROG MÎNTUIRE,
prin rugăciunile și lacrimile
Starețului nostru Justin,
care vrea să ne nască întru Hristos pe noi,
toți cei care i-am călcat cîndva pragul

Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu,
miluiește-mă pe mine, păcătosul, și binecuvîntează lucrarea aceasta săvîrșită întru sfînt numele Tău!

EDITURA SCARA
2009

Tehnoredactarea și prelucrarea imaginilor: Dragoș Ioan Nicu
Ilustrații: Alexandru Bassarab, Valeriu Pantilimon

CUVÎNT DE ÎNCEPUT

Cîndva, prin 1991-92, am aflat că un oarecare bătrîn Justin Pîrvu[1], la 72 de ani, ridică mănăstire undeva în munte, pe un drum forestier ce se pierde în pădure. Că slujește sub cerul liber sau într-o magazie de scînduri. Nu știam ce e aceea mănăstire, fiind cu totul străin de Ortodoxie. Și nici măcar nu am cerut să văd vreo fotografie de la Petru Vodă; cu toate acestea, auzind de lucrarea acelui bătrîn, am simțit o căldură în inimă, fără să știu de ce, și mai ales fără să știu că încălzirea inimii (nu a minții) este semn al unui gînd bun, venit de la Dumnezeu, iar nu de la înșelătorul diavol. Mai tîrziu, cînd am ajuns să fiu cîțiva ani vecin de aproape cu părintele Justin și apoi să-mi fac casă în preajma mănăstirii, am înțeles ce însemna acel simțămînt.

Cartea de față – pe care puteam să o scriu, poate mai bine, demult – este urmarea acestei înțelegeri, după putința mea de acum. Ce încerc să arăt în paginile care ne stau înainte, prin mărturiile părintelui și ale celor apropiați lui? Că un om lipsit de orice putere lumească, dar insuflat de Hristos-Dumnezeu prin Sfîntul Său Duh, ajunge să adune în jurul lui și să povățuiască o mulțime de credincioși, întemeind o obște creștină – alcătuită din monahi și din mireni uniți între ei, dar nu amestecați – care se lărgește mult dincolo de hotarele așezămîntului propriu-zis. Și aceasta într-o vreme cînd obștea creștină, acea adunare a doi-trei în numele lui Hristos (Matei 18:20), nu mai poate fi găsită în „lume". Căci Creștinii umblă la biserică, dar nu mai sînt Biserică; împlinesc un obicei de Duminică, dar nu mai viețuiesc împreună creștinește, adică osebiți de aceia mulți care trăiesc în chip păgînesc ori de-a dreptul diavolesc. La fel stau lucrurile și în viața monahală, a cărei tradiție a fost curmată în anii '50 de către stăpînirea comunistă. Căci – dacă judecăm drept, fără a ne lăsa înșelați – vedem bine că am ajuns aproape de acele vremuri cînd „monahii vor viețui ca mirenii și mirenii ca dracii", după zicerea înainte-văzătorilor cu duhul. Acum este începutul vremii aceleia cea mai de pe urmă, cînd necredința pustiește aproape cu desăvîrșire sufletele celor botezați. Pentru aceasta zicea Mîntuitorul: „Dar Fiul Omului, cînd va veni, va găsi oare credință pe pămînt?" (Luca 18:8). Zicere pe care Sfințitul Teofilact al Bulgariei, în urma Sfîntului Ioan Gură de Aur, o tîlcuiește astfel: „Prin chipul întrebării, Mîntuitorul însemnează rărirea credincioșilor ce se vor afla atunci [la a doua venire a Sa]. Căci atîta va stăpîni atunci «fiul fărădelegii» [Antihristul, vezi la Pavel], încît «să-i amăgească și pe cei aleși, de va fi cu putință» [vezi la Evanghelie]. Deci, venind Domnul pe nori, nu va afla credință pe pămînt, fără numai într-u puțini." Și aceasta de ce? Pentru că, „din pricina înmulțirii fărădelegii, dragostea multora se va răci" (Matei 24:12), după cuvîntul cel nemincinos al Mîntuitorului Hristos. E vorba de dragostea credincioșilor pentru Hristos și de aceea a unora pentru alții întru Hristos.

Aceasta a încercat și încearcă să facă părintele Justin, în marea sa dragoste pentru Hristos și pentru aproapele: să adune oameni care – cu toate păcatele și neputințele lor – au măcar o oarecare dorință de a trăi după Hristos, urmînd porunca dragostei, într-o lume care luptă împotriva Acestuia mai mult ca niciodată în trecut și îi gonește pe următorii Lui într-un chip încă mai sălbatic și mai viclean decît în vremea vechii stăpîniri păgîne. Cu aceștia se împlinește, încă o dată, cuvîntul Dumnezeu-Cuvîntului întrupat: „Acestea vă poruncesc vouă, ca să vă iubiți unul pe altul! Dacă vă urăște pe voi lumea, să știți că pe Mine mai înainte decît pe voi M-a urît. Dacă ați fi din lume, lumea ar iubi ce este al său; dar – pentru că nu sînteți din lume, ci Eu v-am ales pe voi din lume – de aceea lumea vă urăște" (Ioan 15:17-19).[2]

---

[1] Părintele îşi scrie numele etimologic.

[2] Ultimele stihuri se tîlcuiesc aşa, după Teofilact: „Zice: Dacă vă vor urî pe voi, nu este nimic de mirare, de vreme ce mai înainte M-au urît pe Mine. Deci pe aceasta, a fi părtaşi şi împreună cu Mine urîţi, sînteţi datori să o aveţi ca pe o mare mîngîiere. Dimpotrivă – zice – s-ar fi cuvenit să vă întristaţi dacă «lumea», adică oamenii cei răi, nu v-ar fi urît; căci, dintru a nu vă urî, aţi fi arătat că şi voi vă împărtăşiţi de aceeaşi răutate şi vicleşug al lor. Iar acum, de vreme ce vă urăsc cei răi, bucuraţi-vă, fiindcă pentru fapta voastră cea bună vă urăsc. Căci, cu adevărat, dacă n-aţi avea faptă bună, lumea ar iubi pe al său; iar de vreme ce Eu

Urmarea a fost că, în cîțiva ani, obștea de la Petru Vodă – alcătuită la început din „doi-trei frați și un dulău mare ciobănesc", cum povestește părintele – a ajuns să cuprindă cîteva zeci de monahi și monahii, la care se adaugă bătrînele de la azil, copiii de la așa-zisa „școală" (de fapt, un cămin-internat) și cîteva familii care și-au făcut casă în preajma mănăstirii. Pe lîngă aceștia, trebuie să-i socotim și pe monahii și monahiile trimiși de la Petru Vodă să întemeieze alte schituri și mănăstiri, care au rămas însă legați de starețul lor în ciuda depărtării geografice. Încă mai sînt acei nenumărați mireni din toată țara care socotesc mănăstirea ca pe a doua lor casă, iar pe Bătrînul Justin ca pe adevăratul lor părinte. Și toată această lucrare, pornită cu adevărat de la nimic, se datorează – o zic încă o dată – jertfelniciei dintotdeauna a părintelui. Căci el a trăit întreaga viață împresurat de oameni, pe care nu numai că i-a îngăduit, dar a căutat să-i ajute cu tot ce a putut: cu fapta, cu sfatul și cu povățuirea. Mare nevoință și mare dragoste este aceasta: a te lipsi de liniștea singurătății, mai ales ca monah, cuvînt care tocmai asta înseamnă: om care trăiește singur. În copilărie, părintele Justin era înconjurat de tovarășii din sat, al căror povățuitor se alesese. În închisorile comuniste, a trăit ani de zile între sute de camarazi, acesta fiind unul din chinurile gîndite de temniceri (alături de chinul izolării, la fel de greu de răbdat). În mănăstirile pe unde a petrecut începînd cu anul 1964, a fost căutat de tot mai mulți oameni, mai întîi din Neamț, iar apoi din întreaga Moldovă. Iar acum, de cînd e stareț, din toată țara. De cînd are mănăstirea lui, părintele a ajuns să petreacă singur în chilia sa de nici 9 metri pătrați – plină de cărți (pe care nu apucă să le citească) și de tot felul de lucruri primite de la credincioși, pe care el le împarte nevoiașilor – a ajuns așadar să petreacă singur nu mai mult de 5-6 ceasuri pe zi: 1-2 înainte de slujba de la miezul nopții și 3-4 după slujbă. Sau mai puțin, sau deloc, de multe ori. „Aceasta – mi-a spus – e datoria noastră: să stăm înaintea oamenilor."

O carte subțire, precum este aceasta, nu poate cuprinde nici pe departe ceea ce a izbutit să facă părintele pentru Biserica zilelor noastre. De aceea, mărturiile scrise sînt însoțite de numeroase fotografii, ajungîndu-se la forma unei cărți ilustrate în care cuvintele și imaginile se întregesc unele pe altele, în dorința de a face cît de cît cunoscută această pildă de lucrare creștină a călugărului și preotului lui Dumnezeu Justin Pîrvu.[3]

La sfîrșitul acestui mic cuvînt, trebuie neapărat să fac o adăugire: cartea este închinată întîi de toate părintelui nostru stareț, precum e de la sine înțeles, dar și tuturor fraților cu care am petrecut la Petru Vodă și a acelora cu care voi mai petrece. Dintre ei, numai foarte puțini au cuvîntul în cuprinsul lucrării, lucru pentru care îi rog să mă ierte. În gîndul meu au fost toți, și nădăjduiesc că într-o viitoare ediție voi putea să adaug și zicerile lor, pe cît e cu putință.

Florin Stuparu, octombrie 2007

---

v-am ales din răutatea lumii, pentru aceasta lumea vă urăşte, ca pe cei ce nu vă împărtăşiţi cu lucrurile ei."

[3] În elină, „călugăr" înseamnă „bătrîn frumos", şi părintele Justin arată vădit cum se păstrează frumos la chip cineva care îmbătrîneşte întru necurmata curăţire („albire") a sufletului prin nevoinţe de tot felul, prin săvîrşirea faptelor bune ale credinţei, prin smerenie şi pocăinţă. Şi, fiindcă am adus vorba de smerenie, trebuie să spun că nu aş fi îndrăznit să scriu vreodată ceva despre părintele dacă nu aş fi pe deplin încredinţat că el nu poate fi tulburat de vreun cuvînt de laudă şi de evlavie, ci doar bucuros că „se face ceva", mai ales în scris. Părintele nu a oprit pe nimeni să scrie despre el, ştiind că aceasta îi va fi de folos atît scriitorului, cît şi cititorului. În ceea ce-l priveşte, sfinţiei sale nu-i trebuie şi nu i-a trebuit nimic din cele ale lumii: nici adăpost, hrană şi veşminte (i le-au dat spre folosinţă luptătorii împotriva lui Hristos comunişti, în puşcărie, iar apoi mănăstirile şi credincioşii), nici vredniciile şi laudele trecătoare. Aşa încît, după atîţia ani petrecuţi în smerenie, nu mai poate fi atins de slava deşartă pe care ar pricinui-o altcuiva o asemenea carte, grabnic pieritoare şi ea, ca toate lucrările omeneşti.

ÎNTEMEIEREA MĂNĂSTIRII

În momentele grele - din '76 pînă-n '91, cînd mă aflam sub supraveghere la Bistrița - oamenii n-au încetat să vină la mine (povestește părintele Justin). I-am căsătorit, le-am botezat copiii. Cu acești oameni am realizat ceea ce se vede. Cînd am început temelia bisericii mănăstirii, toată lumea, pînă și copiii de 5-6 ani, lua bolovani și aruncau în șanț pînă l-au umplut, încît turnarea fundației a luat sfîrșit în șase ore! Secretul e ca bănuțul săracului să fie pus exact acolo unde trebuie; dacă jertfa este curată, ca prin minune rezultatele sînt sănătoase. Poporul este legat de vatra mănăstirilor. Permanent, aici a fost un loc de refugiu.

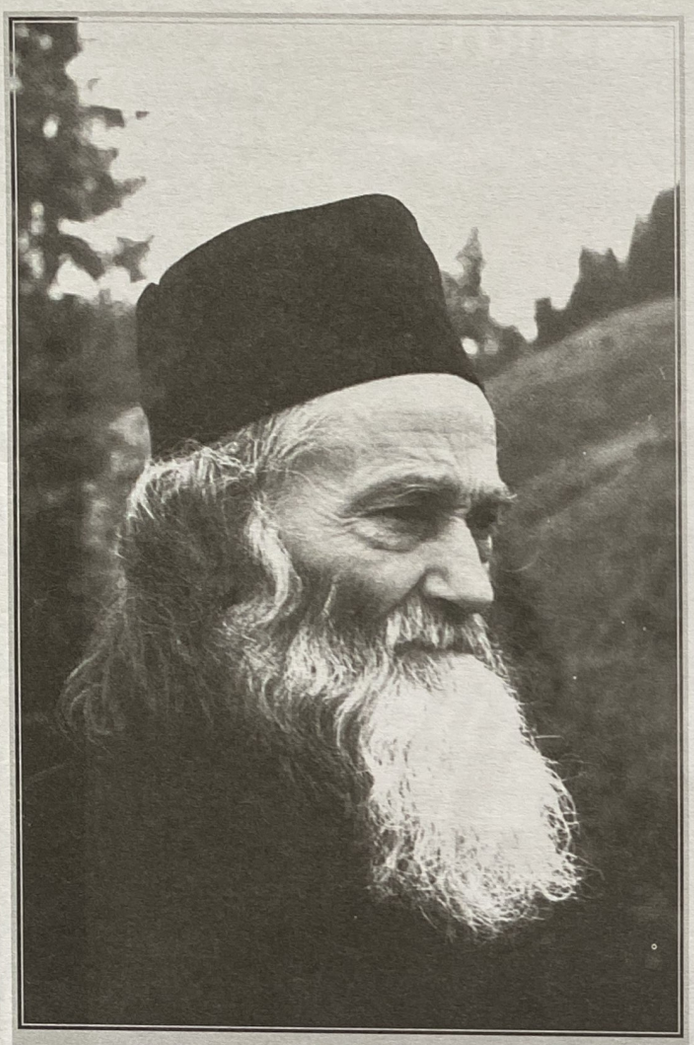

Părintele Justin în 1992, la Petru Vodă.

Amintirile părintelui Justin

– Părinte, cum ați ajuns la dorința de a vă călugări și apoi de a întemeia mănăstire?

– Ei, e o poveste lungă și veche. Dragul meu, rolul mamei în viața de familie, în societate, într-o nație este cel mai important. Ceea ce este în Biserică duhovnicul, așa este și mama în familie și societate. Ea formează – după cum știți – caracterele. Dacă astăzi, de pildă, ne lipsește ceva în viața noastră, lipsesc duhovnicii și lipsesc mamele. Cînd spun cuvîntul „mamă", mă gîndesc și la noțiunea de sacrificiu, de permanentă dăruire, de permanentă renunțare.

Duminica, plecam cu mama la biserică, și biserica era plină de majoritatea copiilor din sat. La Liturghie, nu încăpeam în clopotniță, o clopotniță joasă, strîmtă. Coboram de acolo..., se cînta un *Tatăl nostru* de se închipuia că se ridică plafonul cu tot cu biserică. Ei bine, dragii mei, asta era forța rugăciunii de altădată. De aceea și vremurile frumoase pe care le-am trăit: toamna era toamnă, iarna era iarnă, primăvara primăvară, iarna iarnă. Harul lui Dumnezeu era venit asupra noastră datorită acestei nevinovății copilărești care cînta către Tatăl nostru: „Pîinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi și ne izbăvește de cel viclean!" Și cel viclean nu mai avea putere în fața acestor copii nevinovați, frumoși și rugători. Era o rugăciune permanentă. De-abia așteptam să ne împărtășim.

– Și gîndul de a face mănăstire de atunci v-a venit?

– Ei bine, dragii mei, cu mama – la două, trei săptămîni – trebuia să mergem la mănăstirile apropiate. Fie că mergeam la Durău, cea mai apropiată, fie la Secu sau la Sihăstria. Și acolo – mama avea duhovnic la care se spovedea – trebuia să mă spovedesc.

– La ce vîrstă ați început?

– La șase ani. La nouă-zece ani, am început spovedania deplină, fără nici o concesie. Ei bine, mergeam la mănăstiri, cum vă spun, cu mama. Era extraordinară, de pildă, o sărbătoare cum e aceea a Sfintei Parascheva, cînd ieșea preotul la Vohodul Mare și se cînta *Lumină lină*. Erau cîte trei-patru copilași îmbrăcați în stiharele 'celea. Îi vedeam cum ies cu lumînări în fața preoților. Eii... – ce era, dom'le, cînd vedeam asta! S-a aprins tot focul și toată dragostea în viața mea de acum înainte că neapărat trebuie să fiu aici! Și-așa, veneam acasă Duminică seara, stăteam la masă, povestea mama, povesteam noi... Încît Duminica următoare de-abia așteptam. Pînă la Durău erau vreo șaptesprezece kilometri. Ca să mergi de la noi, de pe Largu, treceai de vreo douăzeci de ori pîrîul ăsta. Nu erau poduri, șosele. Mă lua mama în spate de mă trecea pîrîul. Iar mă lăsa jos, iar mă lua... Unde era mai mic, treceam desculț prin pîrîu, și haida-haida! Și am început să-mi manifest dorința aceasta față de mama, să-i spun că eu vreau să mă duc la mănăstire. Mama s-a frămîntat pentru treaba asta, dar s-a și bucurat. Tata însă, să n-audă așa

„Nimic nu este mai tare decît femeia evlavioasă şi înţeleaptă. Iar mamele care nu îşi cresc copiii întru cucernicie şi dreptate sînt mai rele decît cele ce îşi omoară copiii. Nu este de ajuns pentru o mamă că ea aduce copilul pe lume, căci aceasta o face firea; ci lucrul cel mai însemnat este creşterea, şi aceasta ţine de ea" (Sfîntul Ioan Gură de Aur).

ceva! Dar eu acuma nu mai făceam nimic, eram ca un bolnav după plecarea la mănăstire. A trecut jumătate de an, ca în cele din urmă să meargă tata cu mine, cu caii, și să mă ducă la mănăstirea Durău, la părintele Dometian, la care mă mărturiseam eu dinainte.

– Și cîți ani aveați atunci?

– Aveam șaptesprezece ani. Și ce-i spunea părintele Dometian mamei? Măi, lasă-l să stea acasă, să moară Creștin, măi! Dar eu, cînd îl auzeam pe bătrîn spunînd asta, nu-mi convenea deloc! Era duhovnicul meu, dar de ce nu mă lasă să vin și eu la mănăstire, măi? Ce are? Moșneagul a îmbătrînit aici, și eu nu pot îmbătrîni după el? Ei, cu greu, am rămas. În sfîrșit – cînd am intrat în paraclisul pictat proaspăt de Tonița, un paraclis frumos, pictura lui Tonița – am crezut că e cerul pe pămînt, domnule! Și așa a fost intrarea mea în monahism. Am venit acolo – cum v-am spus – cu tata, am stat într-o cămăruță la arhondaric; dar toată noaptea n-am închis ochii nici eu, nici tata. Dimineața, sună clopotul de deșteptare și tata se îndreaptă cu căruța înspre casă, și eu rămîn acolo. Tata era foarte dur, nu lăcrima el așa de ușor, dar cînd a văzut că lasă copilul la mănăstire... Și eu mă uitam lung după el cum se cobora la vale cu căruța. Acuma eram între două lumi: ce fac, mă duc după tata sau rămîn aici? Și așa m-am despărțit de tata și am rămas la mănăstire. Apoi, urmează să mă dea părintele stareț la seminar. Apoi, să mergi tu acuma cu bagaj, să cobori înspre București...

– La Cernica.

– La Cernica. Mama, plînsete: Unde-o fi Bucureștiul, la ce margine de pămînt? Mamă, Bucureștiul e tocmai la Bulgari încolo! Ei, și am luat-o așa cu vîltoarea școlii și am mers înainte pînă în 1940, cînd s-a desființat seminarul. Am plecat noi de acolo cu multă durere, pentru că timp de patru ani de zile făcusem școală duhovnicească și cărturărească.

– Erați în Frățiile de Cruce.[1]

– Bineînțeles. Și s-a terminat perioada asta. Noi am trecut după aceea la seminarul din Rîmnicu Vîlcea. Și apoi a venit armata și războiul.

– Iar apoi arestarea și cei 16 ani de pușcărie pentru legionarism. Vă mai gîndiți la perioada aceea?

– Perioada de pușcărie? Este poate perioada așa, bună. Că, dacă n-aș fi intrat în pușcărie, cu ăștia [cu comuniștii] cine știe unde mai ajungeam? Ajunsesem cam anevoie: cînd am intrat în pușcărie, eram la seminarul din Roman și eram redactor-șef la gazeta ARLUS-ului[2]. E, de-acolo să știți că se deschisese un capitol foarte interesant pentru mine, dar norocu' a fost că a venit pușcăria, că altfel cine știe unde ajungeam? *(rîde)* Dar a avut Dumnezeu – știi – o... Poate pă-

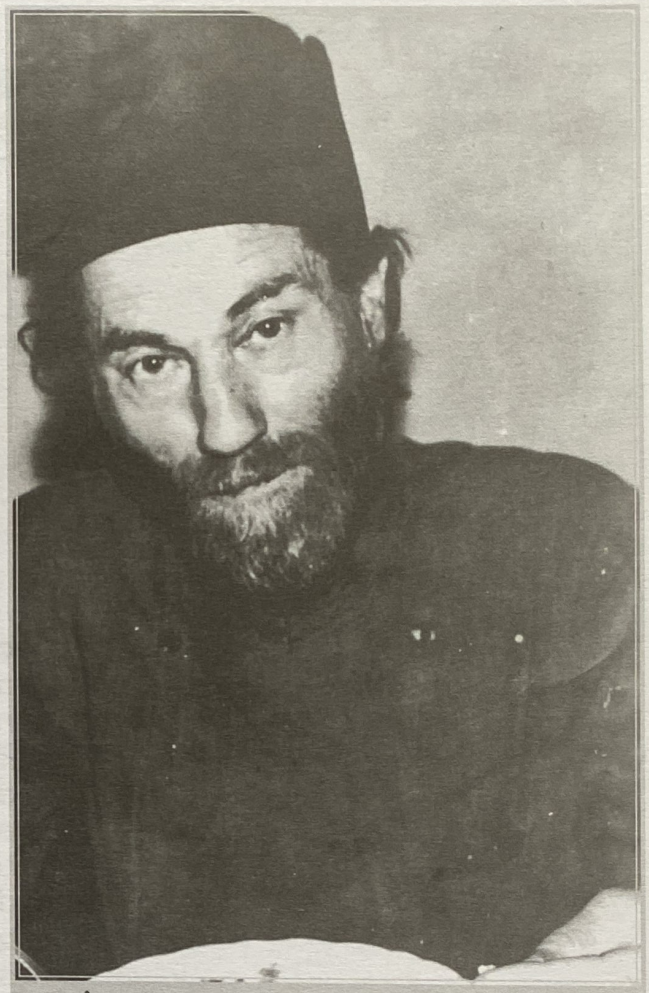

În 1966, curînd după ieşirea din puşcărie...

„Oameni de jos, fii de ţărani, care au îmbrăţişat viaţa monahală, au ajuns atît de cinstiţi de toţi oamenii, încît nici unul dintre cei mai mari dregători nu se ruşinează să vină în chilia lor, să stea de vorbă cu ei şi să ia masa cu ei, ba chiar simt în asta o atît de mare bucurie ca şi cum s–ar desfăta cu mari bunătăţi. Spune–mi deci pentru ce–l jeleşti pe fiul tău, dacă acum, ca monah, este mai cinstit, mai bogat, mai puternic, mai liber?
Dacă aş fi încredinţat că fiii voştri ar dobîndi, trăind în lume, puterea de a duce o vieţuire creştină, nici n-aş cere să fie scoşi din lume şi duşi în mănăstire, ci mai cu seamă atunci aş porunci să rămînă în mijlocul societăţii. Societatea piere însă şi se strică din pricina acelora care au fost crescuţi departe de viaţa monahală" (Sfîntul Ioan Gură de Aur).

[1] Organizaţie a Mişcării Legionară, care avea ca scop educarea tinerilor în duhul Ortodoxiei şi al românismului. Toţi Fraţii de Cruce aveau să ajungă în închisori şi lagăre, mai întîi în vremea stăpînirii lui Antonescu, iar apoi sub comunişti. Mulţi dintre ei au fost luaţi din şcoli, elevi fiind, şi unii au făcut peste 20 de ani de temniţă (de pildă, Virgil Maxim, care a trăit pînă în anii '90).

[2] Asociaţia română de prietenie cu Uniunea Sovietică.

Tot în 1966.

catele mele de atunci au fost mai mici decît cele care ar fi urmat. Deci păcatul mic m-a scos, să nu mă duc să mă făloșesc de tot. Căci, cînd mi-a dat doisprezece ani de temniță grea, rechizitorul ăsta mi l-a făcut un procuror foarte aspru: Ia-uite, dom'ne, pe cine am ținut noi la sînul nostru, aici pe malul Moldovei! – făcea el o perorație acolo. Trebuie să-i dăm o pedeapsă exemplară, doisprezece ani temniță grea![3] Bine, dom'le, să fie cu bine! Da! Și am luat urcușul acesta al temniței, al condamnărilor rele. Au dat niște condamnări! Zece ani era o nimica toată!

– Părinte, povestiți-ne și nouă o singură întîmplare din închisoare!

– Înainte de a pleca din [pușcăria de la] Suceava, noaptea mă găsesc undeva într-o clădire enormă. Un întuneric beznă; mai mult, un întuneric de mină. Dumneavoastră să știți că întunericul de mină e altul decît cel de la suprafață.[4] Acolo, cînd s-a stins lampa asta de miner, nu mai poți face un pas! S-a terminat, nu mai ai nimic! Așa era întunericul ăsta pe care l-am visat eu. Dar – în dreapta, undeva în fund – un beculeț. Le-am povestit băieților: Băi, uite ce imagine am avut eu azi noapte. Ei, visuri de noapte! – zic ei. Visuri de noapte, zic și eu la fel. A doua zi, împachetarea noastră și direct... Aiud. Greu! Într-o dubă în care încăpeau vreo optzeci de inși, au băgat o sută și patruzeci de inși. O murit doi. Unul o fost aruncat afară cînd treceam prin Ilva Mică, spre Ardeal. Am ajuns acolo amețiți, nu ne mai țineam pe picioare, însetați. Au luat un grup... pe celule. Legați la ochi. Un caraliu l-a luat pe primul [și a zis]: Să vă țineți unul de altul! Și ajungem la etaj, am aflat pe urmă că era etajul trei. Cînd mi-a luat de la ochi, că a început repartizarea la celule, cînd mă uit în dreapta, în fund undeva, becușorul acela mă aștepta acolo. Mă ia unul de brațul drept [și zice]: Banditule, la bec! Mergeam prin întuneric și am ajuns pînă la becul ăla. A venit un gardian și zdrang-bang! Intră aici! Și acolo se ridică de pe prici un bărbat înalt, slab, cu ochii duși în fundul capului. De pe celălalt pat, un bătrîior; și acela nebărbierit, pricăjit săracu'. Primul dintre ei era generalul Arbore, și dincolo ministrul Mareș, ministrul comunicațiilor. Stăteau de trei ani în celulă, condamnați în primul lot de „criminali de război". Ei, și a urmat viața de celulă. Să-l pui pe Mareș să învețe *Tatăl nostru*...! Generalul îl știa.

Pentru mine personal, nu se putea un prilej mai folositor de trăire, de viață călugărească mai autentică decît acolo. În pușcărie am cunoscut umilința, smerenia adevărată și dezinteresul trupesc pe care îl dobîndești doar atunci cînd știi că nu mai există nici o salvare. De la o zi la alta îți vedeai viața sfîrșită și momentul morții. Cînd se auzeau bătăi la ușile de la etaj, știai că urma să

„Lupta cea bună am luptat" – zice Pavel (*2 Timotei* 4:7). Stih care se tîlcuieşte aşa, după Teofilact: „Ce este aceasta despre care vorbeşti – o fericite Pavele? Lanţurile? Legăturile? Temniţele? Bătăile? Acestea sînt lupta cea bună şi frumoasă a ta? Aşa – zice – acestea sînt. De ce? Întîi, pentru că acestea se fac din dragoste de Hristos. Al doilea, pentru că la luptele din afară, lumeşti, oamenii se luptă şi ostenesc multe zile, dar iau cununa numai pentru un ceas; iar întru lupta şi războiul pentru Hristos se întîmplă dimpotrivă: oamenii se luptă şi ostenesc puţine zile, iar de cununa pe care o primesc, adică de fericirea fără sfîrşit, se bucură în veacul veacului. Pentru acestea aşadar, lupta pentru Hristos este bună, frumoasă şi prea-bine încuviinţată."

[3] După care ar fi trebuit să fie cu totul liber. La liberare însă, a fost întrebat: Ce ai să faci de acum, mă banditule? Ce am făcut şi înainte! Şi n-a trecut mult, şi a fost arestat din nou: Acum, mai ia încă doisprezece ani! Din care nu a făcut însă decît patru, pentru că a venit amnistia lui Gheorghe Gheorghiu Dej din 1964.

[4] În puşcărie, părintele a fost şi vagonetar la minele de plumb, de aceea ştie cum e în subteran.

scoată cîte 2-3 cadavre, să le ducă la morgă. Scriam cuvinte în limba latină, greacă, texte, poezii, psalmi, acatiste, pentru a menține mereu o atmosferă... suportabilă; dar zilnic treceam prin față camerei odioase: morga. Morga devenise neîncăpătoare. Dădeau pe-afară cadavrele, și a doua zi, a treia zi erau azvîrlite într-un car. Înainte, li se vîrîse în regiunea inimii o suliță specială, să vadă dacă este într-adevăr mort. Apoi, îl ducea și-l arunca pe maluri, unde era acoperit de țărînă. Asta se petrecea la Gherla. Așa era și Aiudul, bineînțeles. În acel moment, nu te mai interesa viața de dincolo, pentru mine viața de aici era totul. Priveam, de pildă, din celulă jocul copiilor personalului administrativ; birourile erau în jurul zidurilor pușcăriei. Cînd am intrat în celula Aiudului, în dreptul acelei ferestre se zărea o nuielușă groasă cam cît degetul, ca o plantă. Cînd am ieșit, nuielușa devenise copac, ocupînd tot geamul, încît nu puteam vedea dimineața marșurile ostașilor. Pușcăria te silește să înveți asceza [nevoința], postul, rugăciunea, comuniunea și dragostea cu cel de alături.

În 1968, la stupină.

Pe atunci, priveam lucrurile în ansamblul lor și știam că prezența noastră în pușcărie se justifica prin păcatele noastre și ale neamului nostru. Deci noi eram puși acolo ca să ducem povara neamului, națiunii. Pentru noi, totul se rezuma la moarte sau viață. O zi mai mult era un dar de la Dumnezeu. Toată această pregătire a făcut ca să mă orientez bine în viața de mănăstire, să deprind modul cum trebuie să ne organizăm pentru a putea fi într-adevăr celorlalți lumină[5], pentru a învăța cum să ne împotrivim întunericului care stăpînește veacul nostru.[6]

– Am înțeles cum v-a venit gîndul de a vă călugări. Dar gîndul de a face mănăstire, de a întemeia mănăstire, cînd v-a venit și cum?

– Domnule – cum ziceam – eu am fost mereu legat de viața aceasta

[5] După cuvîntul Mîntuitorului: „Voi sînteţi lumina lumii; nu poate o cetate aflată pe vîrf de munte să se ascundă. Nici nu aprind făclie şi o pun sub obroc, ci în sfeşnic, şi luminează tuturor celor din casă. Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (*Matei* 5:14-16). Stihuri pe care Sfinţitul Teofilact le tîlcuieşte astfel: „«Voi sînteţi lumina lumii...» «Lumină», pentru că cel ce vădeşte cele ce se fac în ascuns, acela este lumină, căci tot ce se arată lumină este (*Efeseni* 5:13,14). Iar Apostolii au luminat nu doar un neam, ci lumea toată.
«Nu poate o cetate...» Îi învață să fie nevoitori și să ia aminte la viața lor ca cei care vor fi văzuți de toți, zicîndu-le: Să nu socotiți că vă veți ascunde în colțuri, ci veți fi arătați. De aceea, aveți grijă să vieţuiți fără prihană, ca să nu smintiți pe cineva!
«Nici nu aprind făclie...» Zice: Eu, Domnul, am aprins lumina; iar a nu se stinge darul, aceasta este a sîrguinţei voastre, ca şi altora să le strălucească lumina vieţii voastre. Căci iată ce zice:
«Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor...» Nu zice: Voi să arătaţi fapta cea bună! – căci aceasta nu este lucru cuvenit, ci: Aceea singură să lumineze, ca şi vrăjmaşii voştri să se minuneze şi să nu vă slăvească pe voi, ci pe Tatăl vostru."

[6] Precum zice Pavel: „stăpînitorii [...] întunericului veacului acestuia" (*Efeseni* 6:12). Loc care se tîlcuieşte astfel, după Sfinţitul Teofilact al Bulgariei: „«Stăpînitorii» sînt demonii, iar Pavel numeşte «întuneric» răutatea şi păcatul, care numai întru acest veac se săvîrşeşete şi se arată, iar mai mult nu are să se lucreze."

„Cel ce disprețuiește patimile, își bate joc de barbari, pe cînd cel ce cade sub puterea patimilor va suferi rele mai mari decît de la barbari. Barbarul, cînd are putere, chinuie trupul, dar patimile muncesc sufletul și-l rod din toate părțile. Barbarul, cînd are putere, dă trupul morții vremelnice, în timp ce patimile îl dau morții viitoare și veșnice. Încît liber este cel ce are libertatea desăvîrșită asupra patimilor, și rob este cel ce cade sub stăpînirea patimilor dobitocești" (Sfîntul Ioan Gură de Aur).

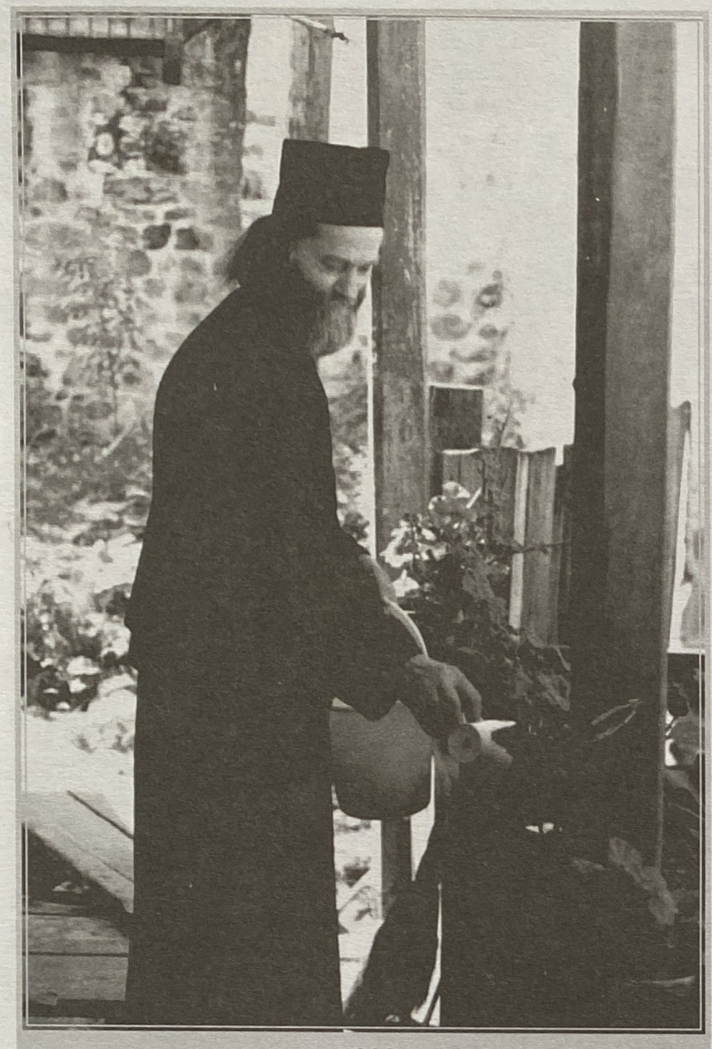

1983

a mănăstirilor, deși n-am fost un temperament prea adunat, așa, sau interiorizat. Am fost cam împrăștiat. Mai ales de copil... Mama mereu mă stăpînea și de mic m-a crescut cu greu. Adică am avut nevoie de rugăciuni. Plîngeam mereu, eram neliniștit. Nopți nedormite; mama se chinuia cu mine: Hai la părintele Dometian, hai la Durău, hai la Secu, hai la Neamțu'! Și, dom'le, m-am gîndit eu de altfel pe parcurs că toată viața asta..., că din greutățile astea trupești și sufletești a apărut în timp viața mea duhovnicească, de m-a legat foarte mult de mănăstiri. Și – din toate astea, și cu Ceahlăul și icoana cu Sfîntul Munte din casa noastră – a crescut mereu și ideea mea de biserică, de rugăciune, de evlavie și pentru a realiza ceva în latura bisericească. Sigur că în celulele Aiudului m-a atras din ce în ce [gîndul de a face mănăstire]. Chiar după ce am ieșit din pușcărie mă gîndeam: Măi, cum ar putea fi posibil să fac o bisericuță acolo undeva, să stau într-o liniște, cum ar fi aici, prin zonele astea unde mi-am petrecut copilăria, prin poienele astea frumoase? Nu m-am despărțit niciodată de frumusețea munților, a codrilor...

– Dar nici nu se putea gîndi pe vremea aia, în comunism, să faci biserică și mănăstire. Nici nu puteai să visezi la așa ceva!

– Da, dar să știi că imaginea am avut-o mereu de a o face, în sfîrșit... Cînd a venit nenorocirea asta (chipurile de „revoluție"), eram la mănăstirea Bistrița. Acolo m-am și dus la stareț, a treia zi după revoluția asta, și i-am spus: Părinte, noi trebuie să facem o biserică în Dărmănești! – cartierul din Piatra Neamț, care nu avea biserică. Și era un cartier mare, întins, muncitorime pe acolo, dar nu se interesa nimeni de lucrurile acestea. Zic: Facem o biserică neapărat! Era favorabil atunci momentul: fabricile de cărămizi dădeau din abundență, că am vorbit cu ei. Da, părinte, dăm tot concursul, facem biserica! Și-i spun starețului a doua oară, a treia oară... Dom'le, și n-a vrut, n-a vrut! Atuncea [zic]: Părinte, eu plec de la Bistrița! Mă duc la Secu, de unde am venit, de unde ești și sfinția ta! Aicea eu [nu mai stau], în fața acestui oraș în care am stat atîta vreme și am împărtășit greutățile, necazurile cu credincioșii... Păi eram datori să facem nu o biserică, să facem două-trei biserici! Că toate veniturile și ceea ce ați făcut aici în mănăstire – reparații, refaceri, garduri, porți, sculpturi și picturi – ați făcut cu orașul Piatra Neamț.

Și am plecat la mănăstirea Secu, am stat vreo jumătate de an. Mă rîcîia, că trebuie să fac ceva. Măi – zic – ia să mă duc eu oleacă în sat, să mă uit la poienile astea, pe care le visam eu altădată. Pe vremuri, aici mă jucam cu copilașii, cînd veneam cu mieii la păscut. Mai făta cîte-o oaie, din mers, și duceam mielul acasă în traistă. Iar pîrîul... Intram pînă la brîu în apă după cîte-o lostriță, 5-6 copii odată. Nu ne lăsam pînă nu secam ochiul de apă unde se pitise peștele, ca să-l prindem. Dar aici e distanța mare, măi, nu cred să fie

„Adu-ți aminte – zice Pavel – de Iisus Hristos, Cel ce S-a sculat din morți, din sămînța lui David, după evanghelia mea, pentru care și pătimesc pînă la legături, ca un făcător de rele; dar cuvîntul lui Dumnezeu nu se leagă." (*2 Timotei* 2:8, 9). Iar înțelesul stihului este acesta, după același Teofilact:

„Acesta este cîștigul relei mele pătimiri și acesta este lucrul de mirare, anume că legăturile mele au născut urmarea a nu se lega cuvîntul și învățătura mea; ci, prin legături, a se dezlega, și a se lăți și a se propovădui acum la toți mai mult decît înainte. Căci cuvîntul lui Dumnezeu este oare vreun lucru simțit – zice – ca, atunci cînd se oprește trupul, să se oprească și el? Nu! – cuvîntul lui Dumnezeu este un lucru slobod și neținut și – atunci cînd noi, cei ce-l propovăduim, sîntem legați – el este dezlegat și aleargă slobod, fără a se opri de cineva."

loc aicea – mă gîndeam eu – e distanța mare din sat, cinci kilometri. S-o fac undeva mai aproape. Dacă ați observat dumneavoastră, este prima pantă cum urci din sat. Acolo am vrut s-o fac. Am muncit vreo două-trei zile cu un buldozer, am nivelat acolo, dar pădurarul și cetățenii de aici din sat au zis: Părinte, nu-i de făcut aici, aici e loc strîmt. Aici e curent, bate un vînt permanent și nu e potrivit aici. În Hașca, acolo e! Adică aici. Părinte, acolo facem, să știți! Aveam un vagon acolo, unde dormeam noaptea. Și mă trezesc cînd vin dimineața de acasă: vagonul nu, T.A.F.-ul[7] nu! Ce-i, mă, unde-or fi? Și-mi spun oamenii: Le-o dus Mihai la Hașca. Cînd vin aici, oamenii deja trasaseră locul pentru biserică și cu tîrnăcoapele dădeau tare în pămînt, la temelie. Era în 1991. Măi, da' stați oleacă, mă, că-i prea mare, douăzeci și doi de metri! Măi, eu... cincisprezece metri, restul o faceți voi! Eu atîta fac, nu mă interesează! Da' să puie un plan, să aducă un arhitect, nimic, capă-tu'! Am întins o sfoară... Mă, cam aici o să vină absidele, dreapta-stînga; altaru' așa, aici catapeteasma, sfintele uși. Hai, dați-i drumu'! În trei zile au fost săpăturile gata. Era luna mai, domnule. Începuse pe 14 mai, ziua cînd am fost arestat; la 14 mai am fost eliberat după 16 ani, la 14 mai am început aici lucrările de ridicare a bisericii.

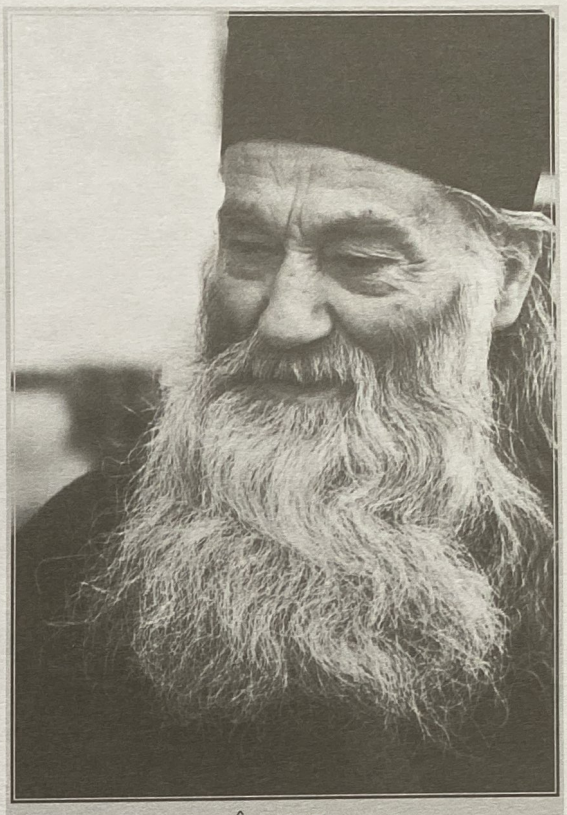

În 1997.

– *Da' aici pădurarul Mihai v-a ajutat mult, nu-i așa?*

– Domnule, ce să vă spun? Păduraru' cu doi frați, preoți. M-au ajutat atunci cu tot elanul. Mergeam prin pădurile astea pe aicea, și Mihai umbla din copac în copac, pe care să-l marcăm. Și parcă mă durea sufletul! Măi, ce frumoși aiștia! Măi, dacă-i pentru biserică, ce mai? Dăm jos tot, Mihai! Ăsta-i bun, părinte? Îi bun, dăi! Al doilea, al treilea, al patrulea! Am făcut vreo două sute și ceva de metri cubi, i-am dat jos așa. Nici nu mai era chip, lumea venea cu tot elanul și voința lor: ei au doborît, ei au fasonat, ei au transportat lemnul. La început, am zis eu: Măi, anul ăsta o să fac... Aveam – ce bani aveam? – da, aveam 10 000 de lei puși la C.E.C. în Tîrgu Neamț. Măi – zic – cu 10 000 de lei am să fac temelia; anu' viitor o să fac zidu'; după aia, cînd oi mai aduna ceva, am să fac acoperișu'. Măi, în doi-trei ani tot fac biserica! Și am început, dragul meu, lucrarea. *(sună telefonul, părintele nu răspunde)* Vă spun, n-a durat: în toamna aceluiași an – în octombrie, cînd au început primii fulgi de zăpadă – biserica era acoperită, cu sfintele cruci așezate. Mă uitam de la distanță ca să le pună drepte. *(părintele răspunde la telefon)* Alo, da! Vasile, da' ce faci tu?... Ești în Anglia?... Tot acolo! Eei, măi băiete măi, dapă-i cred că ai să-ți faci casă acolo, faci o Românie a doua acolo!... Păi da... Dapă-i ce să s-audă, măi? Cu bătrînețele, cu nevoile; cu bătrînețele, cu nevoile lumii, cu nevoile mele... Și așa mergem, de la o zi la alta. Ieri am avut hramu' bisericii. Biserica de ați pus voi temelia... Eei, vă acoperă mult Arhanghelii pe acolo, prin Anglia!... Mulțumim tare mult, cu toată dragostea! La toată familia, sănătate, și pace și voie bună! Numai bine, Doamne ajută! *(închide)* Vorbeam despre biserică, și uite am vorbit cu primii meșteri care au început zidirea. Sînt în Anglia acuma, lucrează. Bătrînul o murit. Că mă necăjeam cu ei, că mergea parcă prea încet,

„Una am cerut de la Domnul, aceasta voi căuta: să locuiesc în casa Domnului în toate zilele vieții mele, să văd frumusețea Domnului și să cercetez biserica cea sfîntă a Lui. Că m-a ascuns în Cortul Său în ziua răutăților mele, acoperitu-m-a întru ascunsul Cortului Său, pe piatră m-a înălțat" (*Psalmul 26*:4, 5). Stih pe care Teodorit îl tîlcuiește după cum urmează:
„Zice: Dobîndind atîta facere de bine [mîntuirea de vrăjmașii cei cumpliți], eu nu caut de la Făcătorul meu de bine bogății și stăpînire, nici împărăție și slavă, ci să stăruiesc totdeauna la dumnezeiasca biserică, și să văd ca într-o oglindă dumnezeiasca frumusețe de acolo și să cercetez toate cele făcute după *Lege*. De acolo am acum cercare a folosului, de acolo secerînd mîntuirea și scăpînd din mîinile celui ce mă gonea. Iar aceasta ce zice: «Una am cerut de la Domnul», însemnează cum că «un dar am cerut», că așa se cuvine să înțelegem."

[7] T.A.F.-ul e tractorul forestier.

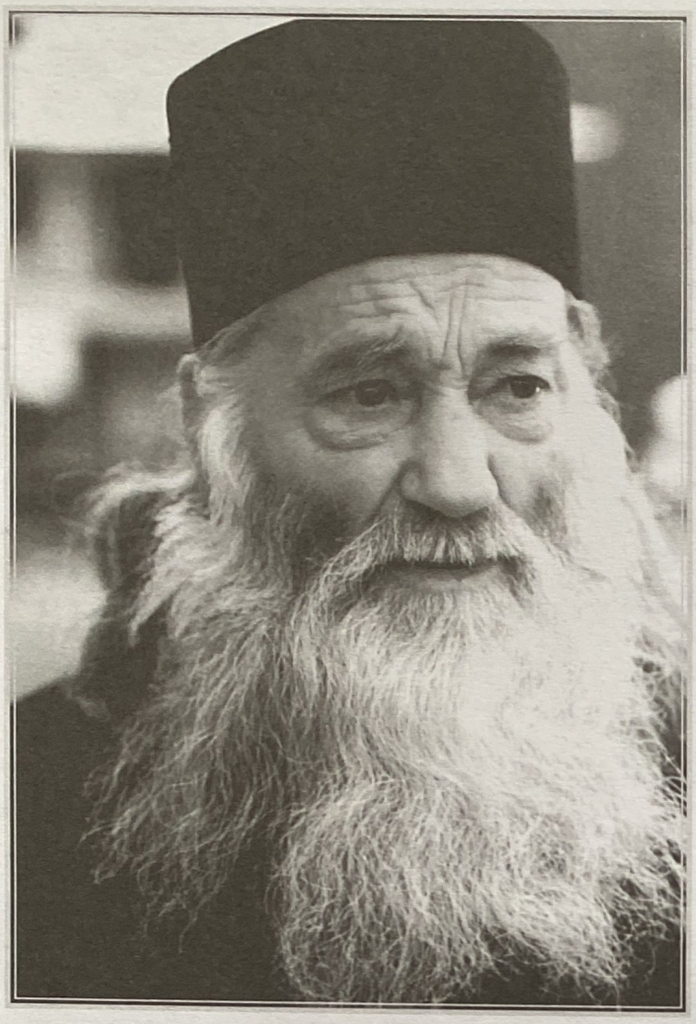

prea măsurau, prea cîntăreau, prea le aranjau la colțuri. Măi – zic – aicea vine tencuiala, mă! Nu vă mai opriți, nu mai stați, dați-i drumu' să meargă mai ușor! A nu, părinte, aici e casa Domnului! Nu facem aicea crîșmă! Pînă m-a dat gata: Măi, faceți atunci cum vreți! Da', într-adevăr, așa le punea băiatu' ăsta! Avea vreo nouăsprezece ani, acum are vreo patruzeci. Și o făcut-o, încît în luna octombrie a fost gata. Da' ce e important e că aicea era o exploatare forestieră unde aveau tot felul de utilaje: buldozere, tractor, T.A.F., ce vrei. Dacă vă spun, în octombrie, la sfîrșitul lunii a fost acoperită. Și copiii, și femeile lucrau.

– *Și ați slujit atunci în ea?*

– Aveam un paraclis alături, într-un vagon, acolo slujeam. În biserică am început să slujesc mai tîrziu. Că Mitropolia era foarte pornită, nici nu voia să audă, pentru că eu ieșisem din pușcărie. Mitropolitul, cînd a auzit el că începem noi lucrările aicea, sigur că se gîndea ce răspunde el [...]. Că de ce a dat voie unui Legionar să facă biserică și mănăstire? Cam așa gîndea el, și atuncea s-a debarasat cu totul, nu voia nici să audă, nici să vadă. Da' într-o zi era într-o ședință cu preoții de mir; și am așteptat de la ora nouă pînă la ora patru, într-un hol acolo, să se termine ședința aceasta. În fine, s-a terminat ședința; coboară la intrarea în mitropolie. Binecuvîntați prea-sfințite stăpîne, sărut mîna! Ce e? Păi, înalt prea-sfințite, vreau să facem o biserică într-un fund de pîraie acolo, în Poiana Teiului. Păi cum, ce să faci acolo, în pîrîu? Nu-s aprobări, nici deviz! Cum vii așa? Înalt prea-sfințite, puneți semnătura colea! Da' m-am ținut după el, era un cîrd de lume, ca după om mare. Cîte n-avea de discutat? Și oameni, nu așa! Mă țin după el: Înalt prea-sfințite, toate mănăstirile din Moldova au avut aprobări, deviz? N-au avut nimic! Puneți semnătura colea! Popa dă binecuvîntarea, credincioșii zic: Amin! – și se face biserica. Zice: Dă hîrtia la mine! Și pune „aprobat".

Au început lucrările, și în sfîrșit... întreba pe acolo lumea; preoții, nici unul. Să vină vreunul măcar să vadă: Măi, ce se face aici? Așa erau de injectați: Să nu vă prind cumva că-l ajutați! Acolo e un cuib de Legionari! Că mai aveam pe Calinic, mai venise un băiat de la Secu și Ignatie ăsta de aicea. Făceam treabă. Aveam un dulău mare, un cîne ciobănesc de toată frumusețea. Mai aveam și vreo doi dulăi mai ușori, de vînătoare. Era aicea o frumusețe! Ne uitam cum apar cerbii, căprioarele, ciutele la păscut, seara. Dar, după ce ne-am așezat aicea, n-ai mai văzut țipenie de animal. Cîinele le-o fugărit, îl auzeai bătînd noaptea, se ducea pînă-n Baicu. Era plin de animale aicea. [Apoi] au intrat mașini, motoare, drujbe; n-au mai apărut, s-a dus toată frumusețea munților, a codrilor. Aici era un punct de trecere a animalelor dinspre munții aceștia ai Pipirigului, Halăuca lui Creangă, care veneau și treceau spre valea Bistriței.

Ne-am ajutat. Prima dată..., doi-trei am fost aici... doi am fost aici și un cîne, un dulău mare ciobănesc. Și... împreună. A mai venit încă

„Veselitu-m-am de cei ce mi-au zis: În casa Domnului vom merge!" (*Psalmul 121*:1) „Glasul acesta – arată Teodorit – este al bunei-credinţe, pentru că saltă şi se bucură nu ca cei ce vor să-şi ia ale lor case, ci ca unii ce vor să vadă casa dumnezeiască." „Şi mila Ta mă va urma în toate zilele vieţii mele, ca să locuiesc eu în casa Domnului întru îndelungare de zile" (*Psalmul 22*:6). Stih pe care Teodorit îl tîlcuieşte aşa: „Iar pricinuitoarea acestor bunătăţi este negrăita Ta iubire de oameni, care n-a aşteptat rugăciunea noastră, ci – ca pe nişte fugari – ne-a gonit, ne-a ajuns, ne-a împărtăşit de mîntuire şi ne-a dat petrecerea întru dumnezeieştile case, atît întru viaţa de acum, cît şi întru aceea ce va să fie. Că aceasta a arătat-o zicînd: «întru lungime de zile», adică «de-a pururea şi totdeauna», zicere care se potriveşte veacurilor acelora fără de margine."

unu', a' mai venit vreo trei-patru, cinci, șapte. Și a ieșit din una în alta: Mă, hai! Am făcut acuma biserica aicea, ne-am așezat, au mai venit, s-a umplut schitu'. La un moment dat... venea și mai mult tineret, într-adevăr. Ei, începînd de pe la... în jur de 2 000 au început să se răcească. Lumea nu mai simte. Se duce, pleacă în altă lume și nu mai simte, parcă... Nevoile.

Și cum vă spun, și copiii veneau și făceau ceva aici, la biserică. Credincioșii toți din sat, ei veneau cu mîncarea lor, cu uneltele lor... Eu făceam călătoria de acasă și pînă aicea; mai stăteam și în vagon, dar era cam... răcoare. Și făceam slujba. Oamenii ascultau pînă ce terminam Liturghia; după Liturghie, toată lumea la treabă! Aveam două bucătărese, făceau mîncare acolo, și mergea treaba. Aici erau două stîni, veneau cu brînza, veneau cu laptele jintuit, dregeam borșu'; și mînca țăranu' nostru și lucra.

– Părinte, ați îndemnat și ați ajutat și mireni să se așeze lîngă mănăstire. Pînă la urmă ne-am ales cîți? Eu, Popeștii, Cătălinii și Militarii. A, și părintele Ionel de la Plopșor, din Mehedinți. Dar el a venit mai în urmă.

– Nu, că se așează oameni mereu acuma. Dar între ei sînt și oameni care îți dau de lucru, ca oamenii. Tu le pui la dispoziție tot ce le trebuie lor, ei nu se acomodează cu starea de lucruri. N-au venit tocmai cei mai buni dintre Creștini, s-au mai introdus și oameni cu interese. Așa, și biserica era gata, trebuia doar aprobare de slujbă de la mitropolit. Și a venit într-o dimineață, trecea la sfintele biserici de pe valea Bistriței. Eram în paraclis (într-o magazie din scînduri). Un fum acolo! Eu pomeneam. Zice: Eu trec la Fărcașa, m-am abătut pe aicea. Ce faci? Pe aici, după cum vedeți. O fost momentu' extraordinar, domnule! Înalt prea-sfințite – zic – ne dați voie să facem slujbă în biserică? Păi faceți, ce mai! Săru' mîna! Și eu a doua zi am pus biserica în rînduială și am slujit prima Liturghie. Și așa a mers pînă anu' trecut, cînd am făcut sfințirea.

– Dar tot ați avut împiedicări.

– Da, li se spunea oamenilor: Să nu vă duceți la Legionarii 'ceia! I-au speriat pe credincioși. S-a auzit la mitropolie că se face slujba la miezul nopții, și facem Maslu, și vine lumea și deranjez satul.[8]

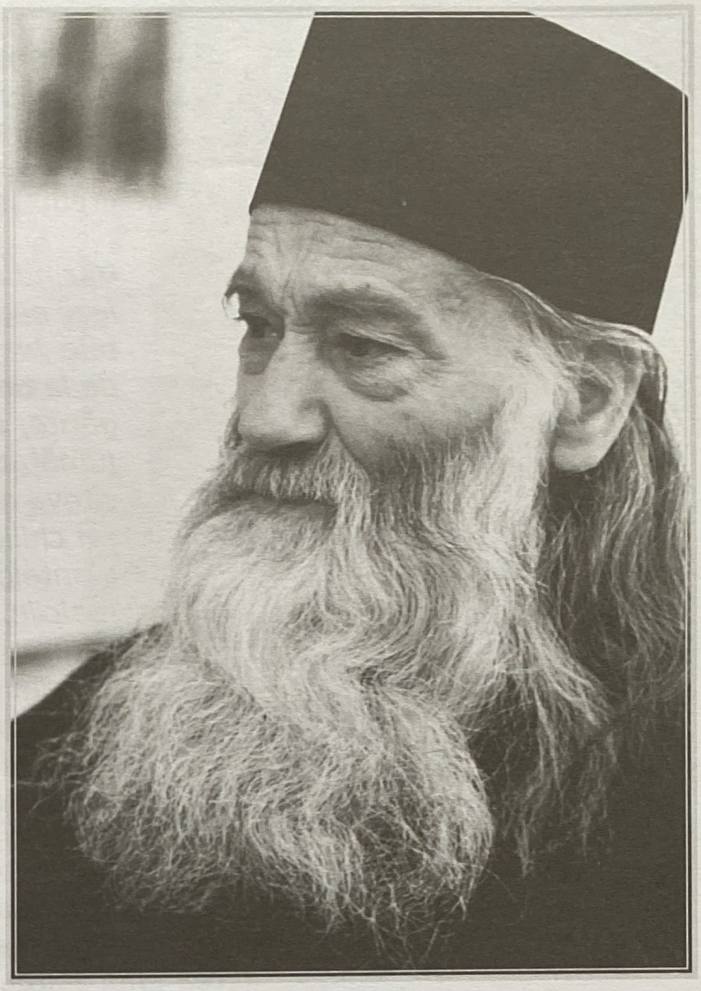

„Strigat-am către Tine, mîntuiește-mă, și voi păzi mărturiile Tale! Că, primind de la Tine mîntuirea, mă voi face păzitor al legilor Tale. Apucat-am mai-naainte fără de vreme și am strigat, întru cuvintele Tale am nădăjduit." (*Psalmul 118*:146, 147).
„Zice: Fiind împresurat cu nenumărate griji, proorocul aducea rugăciuni lui Dumnezeu nu numai dimineața, ci și la miezul nopții, neașteptînd cîntările cocoșilor, atît de mult dorind de Dumnezeu, Cel ce l-a făcut, și cu așa osîrdie cerînd de acolo ajutorul" (după Teodorit).

[8] Slujba de noapte nu e nicidecum nefirească sau împotriva rînduielilor bisericești, ci dimpotrivă. Căci zice David: „În miezul nopții mă sculam să mă mărturisesc Ție, spre judecățile dreptății Tale" (*Psalmul 118*:62). Așa făcea și Mîntuitorul Hristos, în grădina Ghetsimani, precum citim în *Evanghelii*.
Cît privește slujba Tainei Sfîntului Maslu, ea este lăsată de Însuși Mîntuitorul Hristos, Care vorbește prin gura Sfîntului Apostol Iacov: „Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungîndu-l cu untdelemn, în numele Domnului" (*Iacov* 1:14). Deci Taina Sfîntului Maslu e o slujbă dumnezeiască de vindecare atît a bolilor trupești, cît și a celor sufletești, (dintre care cea mai grea este stăpînirea celui bolnav de către duhurile necurate) și poate fi săvîrșită de preoții lui Dumnezeu oriunde și oricînd. Pentru a înțelege ce se întîmplă la Sfîntul Maslu e nevoie să ne gîndim care este pricina și obîrșia bolii. Pricina oricărei boli este păcatul. Căci „boala" este de fapt *moartea*, pedeapsa primită de către stră-

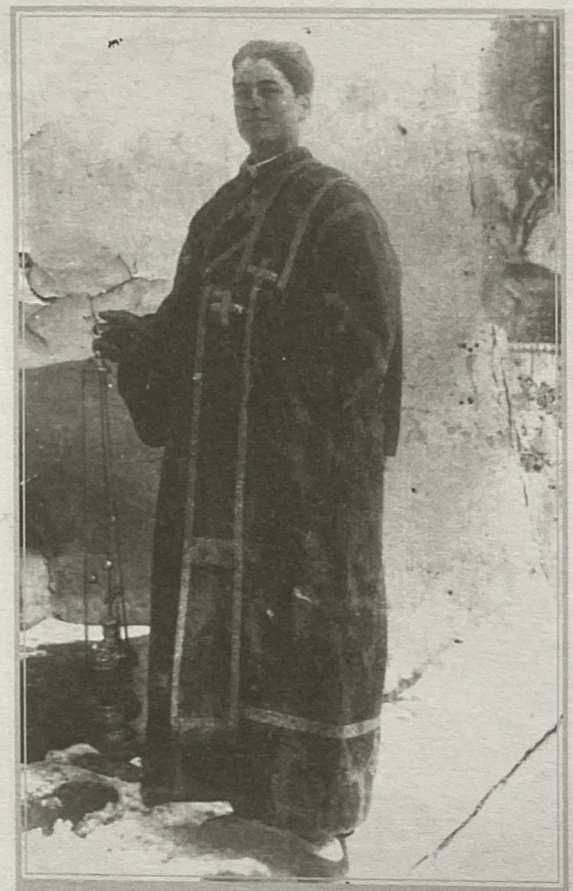

Părintele Justin, la seminar, îmbrăcat în stihar de diacon.

„Dacă n-ar pune stăpînire pe noi dragostea de bani şi dragostea de slava deşartă, nu ne-am teme nici de moarte, nici de sărăcie; dacă nu am cunoaşte nici duşmănia, nici ura şi nu am avea de purtat război vreodată nici cu patimile noastre şi nici cu patimile altora, atunci oamenii ar ajunge să trăiască aproape ca îngerii. Dar care om – aş putea fi întrebat – a ajuns să ducă o astfel de viaţă? Poate nu-mi dai crezare pentru că locuieşti în oraş şi n-ai citit cărţile dumnezeieşti. Dacă ai cunoaşte însă pe monahii care locuiesc în pustie şi dacă ai cunoaşte din cărţile duhovniceşti pe cei ce au trăit mai de mult, ai afla că monahii – iar înainte de aceştia Apostolii, iar mai înainte de ei, Drepţii – au trăit întru totul această vieţuire îngerească" (Sfîntul Ioan Gură de Aur).

Și mitropolitul i-a zis protopopului: Păi, faceți și voi, măi! Și cu asta ne-a dat curaj. Așa am început, și ducem mai departe viața în umbra aceasta urîtă. Norocul este poporul acesta bine-credincios. Dragostea poporului acesta de Biserică este nețărmurită. Ne trebuie o mare încredere în credința și convingerea acestui popor.

*

Văzînd că Dumnezeu a rînduit și a ajutat ca el să întemeieze așezămînt monahal în toată puterea cuvîntului, părintele Justin nu s-a oprit aici. Nici nu terminase mănăstirea de la deal, că s-a apucat să construiască un schit de călugărițe, și nu unul obișnuit (se va vedea de ce), undeva la jumătatea drumului dintre aceasta și sat. Mai întîi, a ridicat cîteva chilii cu totul sărăcăcioase, din lemn și lut (la parterul chiliarului s-a făcut și un laborator pentru prelucrarea plantelor medicinale). Curînd, aici au început să se adune maicile, foarte tinere, dar și în vîrstă. Este de neînchipuit cum au putut trăi la început aceste surori – multe dintre ele slabe, chiar bolnave trupește sau sufletește – lipsite de orice înlesnire: fără apă, fără curent electric, într-o climă deosebit de aspră. Rîvna lor și rugăciunile părintelui stareț le-au ajutat să treacă însă peste toate greutățile. Abia ce s-au așezat cît de cît, și a urmat construcția unui mic azil pentru bătrîne, de care au început să se îngrijească. Totodată, s-a pus temelia unei școli-internat pentru copii nevoiași. În ultimii ani, s-a făcut și biserica schitului și clădirea unui spital, pe care părintele îl dorea de mult.

La schitul de maici se vede cel mai bine dragostea, împreuna-pătimire și milostenia părintelui stareț, fapte bune ale credinței dintre cele mai însemnate. Aici nu este vorba de „activism social", de acea

---

moșul Adam pentru al său păcat. La fel, orice boală e urmarea păcatelor. Cel care împarte boala este diavolul, cu voia lui Dumnezeu, și nicidecum Dumnezeu, Care doar o îngăduie în scop pedagogic, pentru întreptarea păcătosului. Astfel, odată cu pocăința celui bolnav, Dumnezeu slăbește sau oprește boala cu totul. Prin cine însă? Prin ai Săi preoți care săvîrșesc slujba. (Am dat toate aceste amănunte pentru că în ziua de azi, cînd Creștinii cred mai mult în puterea tămăduitoare a medicinei atee, slujba Sfîntului Maslu este înțeleasă de către cei mai mulți în chip magic, ca „exorcism", așa cum s-a văzut limpede după întîmplarea de la Tanacu de acum cîțiva ani.)

Ce este neobișnuit la mănăstirea părintelui Justin e faptul că slujba Sfîntului Maslu se săvîrșește aici în fiecare noapte de joi și în fiecare vineri, după Sfînta Liturghie. Apoi, ori de cîte ori este nevoie pentru tămăduirea bolnavilor. Se întîmplă, nu o dată, să fie vorba de un singur bolnav (fie neputincios cu trupul, fie îndrăcit); pentru acel singur om, preoții de la Petru Vodă slujesc Sfîntul Maslu zi de zi, uneori luni întregi. După știința mea, lucrul acesta nu se mai întîmplă nicăieri în lume.

Cea mai mișcătoare e slujba Maslului de joi noaptea, care se săvîrșește de obicei în curtea mănăstirii, cînd vremea îngăduie. Sute de oameni urcă atunci la mănăstirea din poiană, chiar pe jos; toaca și clopotele răsună în liniștea desăvîrșită a pădurii și sunetul lor cutreieră munții. O asemenea slujbă în „sălbăticie", adică în mijlocul făpturii necuvîntătoare zidite de Dumnezeu! Am fost martor de sute de ori la această adunare și de fiecare dată mi s-a părut că înțeleg zicerea Mîntuitorului Hristos către ucenici și către toți Creștinii care aveau să le urmeze: „Voi nu sînteți din lume, ci Eu v-am ales pe voi din lume" (*Ioan* 15:17). E firesc ca oamenii lumești să fie tulburați de aceasta; fiindcă în întunericul nopții, cînd ei dorm liniștiți, clopotele și toaca le aduc deodată aminte de Judecata de obște a Dumnezeului-Hristos, Care va veni a doua oară chiar la miezul nopții, precum El Însuși zice: „Iar la miezul nopții s-a făcut strigare: Iată, Mirele vine, ieșiți întru întîmpinarea Lui!" (*Matei* 25:5).

compătimire fățarnică și pioasă slavă deșartă cu care se mîndresc toate eresurile zis „creștine" care ne-au copleșit în ultimii ani. Nu, ci de adevărata dragoste întru Hristos către aproapele, care duce la împreuna-pătimire și la milostenie. Căci părintele Justin știe prea-bine ce urmărește misionarismul social al papistașilor și protestanților. Vorbind odată maicilor, le zicea așa:

„Noi [mănăstirile] acuma nu ne mai putem impune decît numai așa..., să ne apropiem de suferințele acestea nenumărate care sînt: copiii ăștia de stradă, bătrînii ăștia lipsiți de orice ajutor. Ei bine, trebuie să ne facem neapărat prin asta oarecum cunoscuți, și să putem avea – mă rog – în ajutor suferințele acestea care ne mai salvează. Adică să dovedim că se mai poate face ceva, chiar fără venituri și ajutoare ale străinilor. Vedeți prea-bine ajutoarele străinilor. Ce le-au făcut cu Sfîntul Munte? Ce au făcut cu Grecii? Le-au dat, într-adevăr, dolari; le-au dat bani și au făcut acolo drumuri, șosele, și au asfaltat tot și au periclitat existența lor. Acuma le cere: Părinte, v-am dat, acuma ne dați și voi! Trebuie să viziteze măcar o dată pe an femeile Sfîntul Munte, să treacă și ele, că-i...,[9] drepturile omului și așa mai departe. Încît tot ajutorul străin care vine nu vine fără scop, vine cu obligații. Vine cu un revers care nu-ți convine ție în viața duhovnicească."

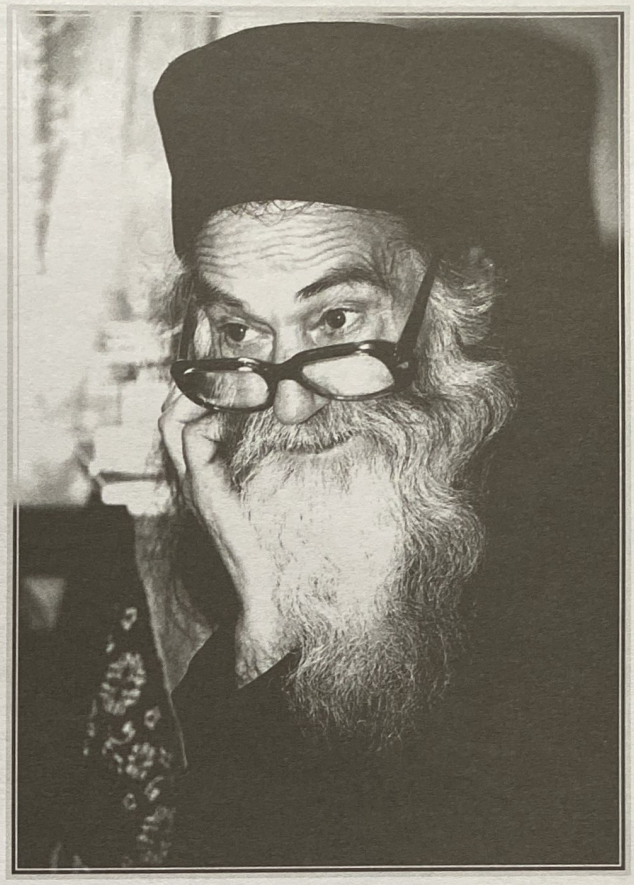

Puțini știu că părintele Justin plînge cu lacrimi văzute și nevăzute pentru toți nefericiții de care aude, și ar vrea să-i ajute pe toți, măcar că nu are mijloace. Dar mai cu seamă plînge pentru bolnavi și pentru copii. De aceea a ținut așa de mult să facă spital și școală, de care să se ocupe maicile, multe dintre ele avînd pregătire medicală sau pedagogică. Iată ce zice Bătrînul despre aceasta:

„Și ce ne-o luat acuma în viața noastră? Ne-o luat copiii, dragii mei! Noi nu mai avem dragostea, nu mai avem îndrăzneala, nu mai avem... forța care să meargă la Dumnezeu. Nu mai avem curățenia sufletească, nu avem nevinovăția copiilor. Într-o școală, acu' cincizeci-șaptezeci de ani erau cîte două sute de copii. Cînd ieșea' și se împărțea în dreapta-stînga... șir întreg, parcă era' batalioane de copii. Ieșea prafu' după noi și mergeam doi cîte doi pînă la ultima casă, nu ieșeam din ordine. Mai făceam noi cîte o trăsnaie, ne mai băteam, ne mai luam..., la despărțire. Da' a doua zi era pe noi..., că venea colea nuiaua..., nuiaua! Acuma n-ai voie, drepturile copilului! [...] Acuma, sînt decimați copiii ăștia, nu mai sînt. Forța rugăciunii, curăția rugăciunii, îndrăzneala n-o mai avem în neamul nostru. Acuma, unu-doi, și gata! Al treilea e prea mult, nu se mai poate, e plin. Am ajuns – doar știți prea-bine – la treișpe-paișpe milioane de copii uciși, oficial. Plus... Noi sîntem un popor în pămînt, aruncat în apă, în aer..."

<u>De asemenea</u>, părintele vede și aude în fiecare zi ce se întîmplă cu

[9] La muntele Athon-ului este o regulă sfîntă care oprește intrarea femeilor. Tradiţia spune că, atunci cînd se va întîmpla aceasta, mănăstirile se vor pustii şi sfîrşitul lumii va fi aproape. Comunitatea Europeană caută să pună capăt acestei „discriminări" şi vrea neapărat să schimbe rînduiala republicii monahale de la Athon.

„Milostenia e împărăteasa faptelor bune, aceea care-i duce iute pe oameni în bolțile cerurilor, apărătoarea noastră prea-bună. Mare lucru este milostenia! De aceea și Solomon striga: «Mare lucru este omul și de preț bărbatul milostiv!» (*Pilde 20*:6). Și David: «Risipit-a, dat-a săracilor. Dreptatea lui rămîne în veacul veacului!» (*Psalmul 111*:9)" (Sfîntul Ioan Gură de Aur).

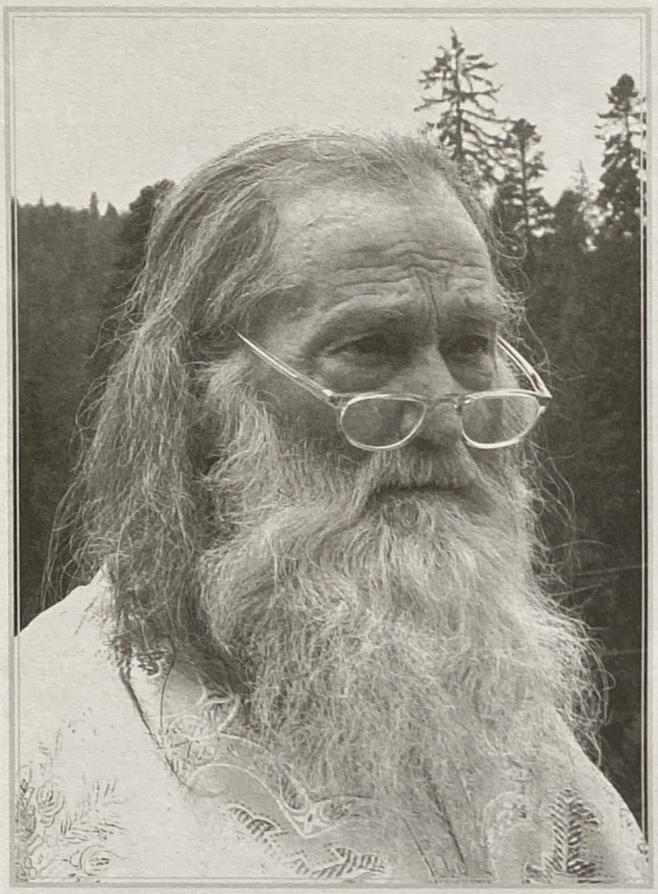

copiii rămași fără părinți, între care cei mai mulți s-au răspîndit prin lume, robi la străini. De asemenea, știe foarte bine că școala, departe de a fi o „instituție de instruire și educare sănătoasă a noilor generații", este tocmai dimpotrivă: un așezămînt gîndit spre descreștinarea, îndobitocirea și sălbăticirea copiilor. Părintele vorbește adeseori despre cărturăria cea mincinoasă și despre cărturarii cei fățarnici (care de la o vreme se numesc, cu mîndrie, „intelectuali"). De pildă, iată ce le spunea odată unor maici:

„Cu cărturăria: e foarte frumoasă cărturăria, dar să știți că și alterează foarte mult. Cînd ai ieșit pe străzile Bucureștiului și te întorci la mănăstire din nou, foarte greu te mai regăsești. Avem maici pe la Iași, vreo trei-patru; una dă licența acuma, dar e bolnavă, e prăpădită... Toată boala asta e dinăuntru, de-aicea. Pentru că literatura engleză, literatura franceză, literatura românească... Frățiile voastre știți ce-i aceea literatură și cum o administrează învățămîntul: nu este altceva decît o rănire permanentă și o sacralizare a omului, peste tot. E bună cultura, da' să știți că este și foarte otrăvitoare. Nu sîntem pregătiți spre a preîntîmpina acest flagel, această iscusință drăcească care este în școala noastră... modernă. E foarte greu, chiar și marii sfinți care au învățat în școlile păgîne... Mă, nu era așa de diabolică cum e în veacul nostru douăzeci-douăzeci și unu'. De aceea, viața care se duce la mînăstire, cu nevoințele ei, pentru fiecare dintre noi este mîntuitoare și salvatoare. Credincioșii n-au nevoie de savanți acuma, e plină lumea! Au nevoie de oameni sfinți, au nevoie de trăitori, de oameni care să atragă harul lui Dumnezeu. Uitați-vă, sărăcia e pe noi. Ploi, nu...; pămîntul nu-și mai dă izvoarele, nu-și mai dă rodurile, din cauza acestei rațiuni în care a ajuns omenirea. Au nevoie de oameni care să atragă puterile lui Dumnezeu peste noi. Forța rugăciunii, curăția rugăciunii, îndrăzneala n-o mai avem în neamul nostru. Și, toate aceste mijloace de rugăciune nemaiavîndu-le, trăim în sărăcia aceasta a tuturor relelor. Nu mai are cine să precumpănească... Și au venit mănăstirile, au venit maicile și o mînă de călugări ici-colo, care mai au îndrăzneală [la Dumnezeu] și mai fac o rugăciune să fie primită înaintea lui Dumnezeu. Fie că o face noaptea, fiecă o face ziua, dar este totuși un avantaj pentru menținerea noastră duhovnicească, a țării și a neamului nostru. E mare lucru! Poate că frățiilor voastre vi se pare că: Apăi ce? – stăm și noi aici în mănăstire. E extraordinar, este nemaipomenit ceea ce face fiecare ins în mănăstire, în locul în care se găsește și în uniforma aceasta! Este mai mult decît îngeresc, mai mult decît chipul îngeresc, cu care și este intitulat. Așa...

Intelectualii n-au convingeri temeinice, convingeri reale ale vieții. Peste tot găsești un total dezinteres față de bunurile și valorile Ortodoxiei. Iar credința își pierde văzînd cu ochii din energie. Majoritatea intelectualilor noștri sînt călăuziți de principiile materialismului dialectic."

Iar în alt rînd, zicea:

„Unde a lipsit glasul Bisericii, unde a lipsit glasul lui Dumnezeu, s-a

Sfîntul Ioan Gură de Aur se plîngea încă de acum şaisprezece veacuri: „Copiii noştri aleg cîntări şi dansuri sataniceşti [...]. Nici unul nu ştie vreun psalm, ba acest fapt pare ruşine şi batjocură şi luare peste picior. Iar de acolo [din cele ale lumii], toate relele sînt [socotite] bune. [...]

Pricina tuturor relelor din lume vine din principiul [rău] pe care îl punem la temelia educaţiei copiilor noştri. V-am mai spus şi altădată că răul nu poate fi îndreptat din lume din pricină că nici un om nu are grijă de copii, nimeni nu le vorbeşte despre feciorie, nimeni nu le spune despre curăţia trupească şi sufletească, nimeni nu-i învaţă să dispreţuiască averile şi măririle, nimeni nu le vorbeşte despre poruncile vestite în *Scripturi*" (Sfîntul Ioan Gură de Aur).

prăbușit toată societatea. Dar ce să-i faci, dacă așa este pregătită școala? Nu vedeți dumneavoastră cît îi de greu ca o biserică, o parohie, să-și formeze o școală?! Nu-ți dă voie Statul sub nici o formă! Adică totul să meargă pe tema aceasta materialistă. N-avem nevoie de Biserică! Noi n-avem nevoie, n-avem, Hristos nu mai există! Dacă două, trei parohii și-ar uni forțele și ar face o școală – unde, prin educație, să strîngă legătura copiilor cu Biserica – ar fi mai ușor. La școala laică, tinerii sînt derutați cu tot felul de materii care ori nu le sînt folositoare, ori sînt de-a dreptul dăunătoare. Foarte puține lucruri învățate în școlile laice te îndeamnă spre o viață morală. Astăzi, străinii vin la noi și îi atrag pe copiii inteligenți, îi duc la școli peste hotare, le oferă burse, ajutoare, îi duc la casele de rugăciune ale unor secte, și-i cîștigă de partea lor, pentru că îi construiesc în spiritul lor."

De aceea, părintele a ținut cu tot dinadinsul să întemeieze școală ortodoxă (măcar că e cu neputință, din pricini pe care nu e locul aici să le arăt). Pentru aceasta am ajuns și eu la Petru Vodă, cum voi arăta mai jos. A fost foarte greu, și nu a izbutit întru totul. A trebuit să se mulțumească cu un cămin-internat, copiii fiind nevoiți să meargă la școala din sat. Oricum, viața lor este deosebită de aceea a colegilor: căci, după ce învață pentru școală, ei își fac nesmintit pravila și iau parte la toate slujbele Bisericii. Și, cel mai însemnat lucru, se află în seama unui părinte duhovnic, care se îngrijește cu toată răbdarea și dragostea de buna lor așezare sufletească. Roadele acestei creșteri se vor vedea mai tîrziu, negreșit, și acești copii vor avea o altă întărire în fața cumplitelor încercări care ne așteaptă.

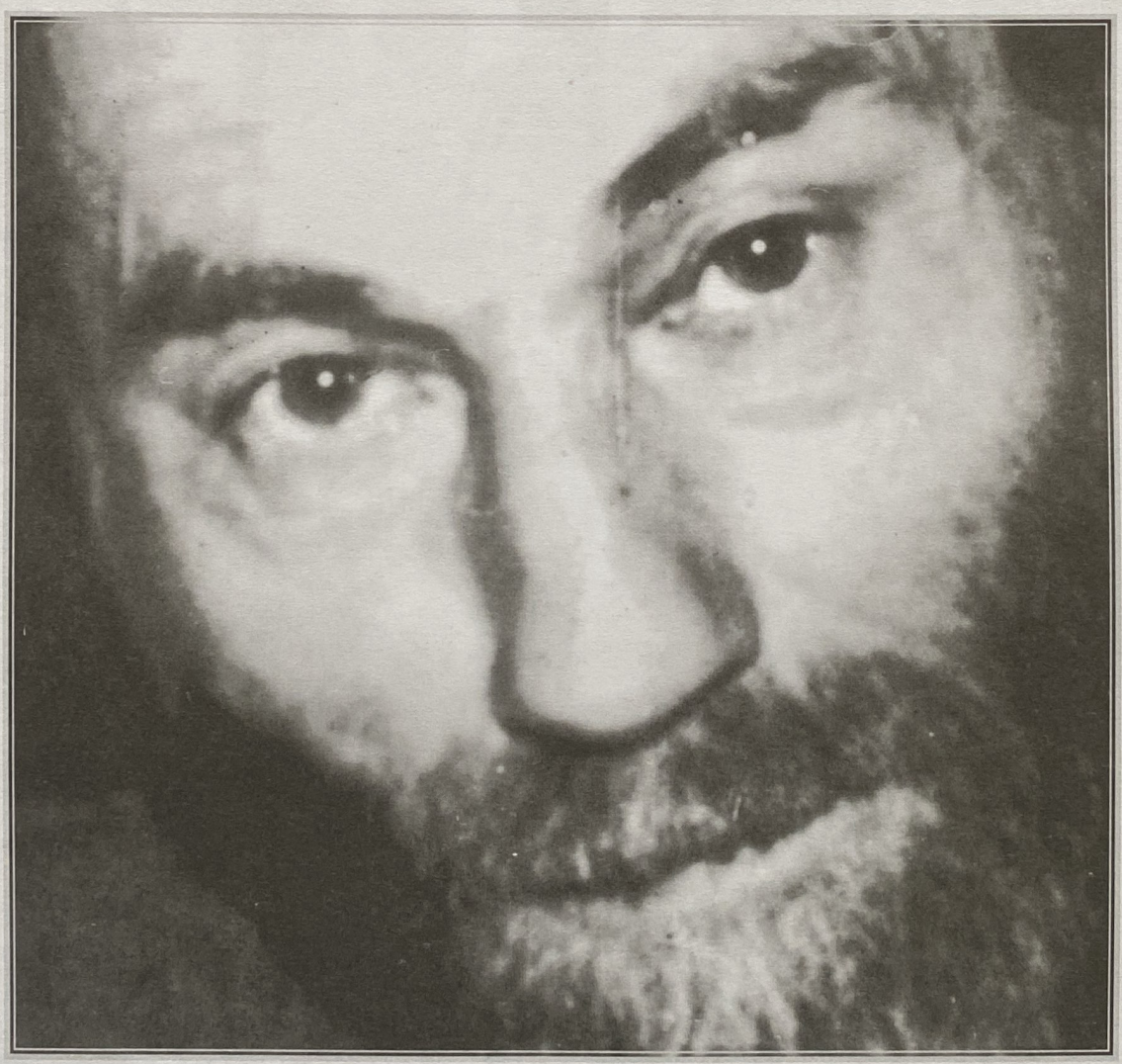

MĂNĂSTIREA DE LA DEAL

În încercarea de a arăta măcar puțin din lucrarea părintelui Justin, am vorbit cu o seamă dintre ucenicii lui din obștea monahilor, oameni care au stat în preajma lui destulă vreme pentru a-l cunoaște. Firește că aș fi putut vorbi cu mult mai mulți, dar capitolul s-ar fi lungit peste măsură. Aceștia mi-au fost la îndemînă, iar celorlalți le cer încă o dată iertare.

„Și eu sînt un soldat în cazarmă" (părintele Cleopa).

Părintele Ignatie – despre smerenie

– Părinte Ignatie, cum ai ajuns să-l cunoști pe părintele Justin? Cum și de ce te-ai călugărit, și de ce la el? Deci ai venit în mănăstire la cîți ani?

– Păi, aveam douăzeci și cinci; dacă acum am patruzeci și unu de ani...

– Și ai venit drept din sat, sau cum?

– Nu; înainte de a ajunge aici, eu m-am dus la Sihăstria. Atunci m-am întîlnit prima dată cu părintele Cleopa, deci cu primul călugăr... Și – cînd am ajuns la el acolo, după o predică – nu l-am întrebat nimica, am stat doar să-l ascult, să văd ce zice. Și după aceea l-am întrebat pe părintele dacă vrea să mă călugărească. Dar nu aveam intenția să mă fac călugăr. Deci m-am dus la mănăstire ca orice mirean, să-l întreb pe om ce să fac în viață. Și, abia după prima predică pe care a spus-o părintele Cleopa, l-am întrebat. Pe atunci, nu citisem cărți ortodoxe de loc, nu aveam treabă cu Ortodoxia, deci eram un simplu...

– Am înțeles, și eu tot la Sihăstria am văzut prima oară o mănăstire, la... treizeci și cinci de ani.

– Eram un simplu mirean... Cînd am ajuns la Sihăstria la părintele Cleopa, am stat o zi, am așteptat acolo; și, după o zi, a venit părintele Cleopa, așa spre seară. L-am lăsat, bineînțeles că m-a mișcat cînd l-am văzut, m-a mișcat cînd l-am văzut prima dată.

– Ca prezență...

– Da, da, da, ca prezență a lui m-a mișcat așa. Și, după ce a terminat predica cu toată lumea, zic: Vreau să mă fac călugăr! La care, el mi-a răspuns: La mine nu poți să te adresezi, că sînt și eu un soldat în cazarmă, te adresezi starețului! Și a doua zi m-am întîlnit cu starețul. Starețul m-a luat așa mai distant, că: Ce vrei, de unde ești, ce studii ai, te-ai gîndit bine ce e călugăria, da' tu știi ce e călugăria? – nu-ș-ce... Și la un moment dat, în timp ce stăteam acolo de vorbă cu niște credincioși, într-o cameră unde vin pelerinii... În momentul 'cela, erau niște credincioși acolo și vorbeau, zice: Am coborît de la Sihla; acolo, e mai mare sfințenie, acolo e mai aproape de Dumnezeu. Acolo sînt niște pustnici mai îmbunătățiți. Și atuncea eu, în gîndul meu, zic: Atuncea, mănăstirea Sihăstria nu e atîta de duhovnicească, cît e acolo sus, la Sihla.

Nu văzusem Sihla, dar atunci cînd m-am hotărît că plec la mănăstire, atunci m-am dus la Sihla. Acolo m-a pus... Era un părinte Gherontie de la Făgăraș (era în Postul Mare, eu nu postisem în viața mea); și zice: Măi, la noi, trei zile fără mîncare și fără apă! Și rugăciune, și psaltire și așa mai departe! Și am rezistat și la examenul 'cela. Bineînțeles că ei tot mă întrebau: Da' chiar vrei să rămîi la mănăstire? Da' ce să cați tu la mănăstire? Deci te ia la întrebări de verificare sau de încercare. Și atunci eu m-am hotărît, zic: Măi, nu mă întrebați, că eu rămîn la mănăstire!

Am stat cît am stat acolo în Sihla, și după aceea vrăjmașul a zis că: A! – nici ăștia din Sihla nu sînt buni! N-ai găsit ceva deosebit, ce ai citit în cărți sau ce ți se părea ție. Și... m-a scos dracu' din Sihla

„Mînca-v-ar raiul să vă mănînce! Cea mai mare înțelepciune, care-l păzește pe om de tot păcatul și-l duce la fericirea veșnică, este ca pururea să vezi moartea înaintea ta. Moartea, moartea, moartea, moartea, moartea, moartea, moartea! Moartea!!! Și să ai în minte și în inimă pe «Doamne, Iisuse...!»" (părintele Cleopa).

și a zis că: Du-te în peșteră și ia și te pustnicește, că tu ești mai îmbunătățit decît ăștia! Și – cînd m-a apucat foamea, după vreo cinci zile (nu mîncasem nimic) – nu am ajuns nici la biserică și nici la chilie, am nimerit direct în bucătărie la Sihla. Și era făcută niște socată, și (eram însetat, nu mi-era a mîncare, da' eram însetat) am luat aceea, și pe urmă zic: Băi, e rușine, părinții acum zic că... Tot mă luau în batjocură: Pustnicule! Băi, nevoitorule, sfîntule! – nu știu ce... Și atuncea m-am hotărît, zic: Măi, mă duc să-mi iau actele – erau la Sihăstria, de vale – zic: Mă duc și-mi iau actele și mă duc în lume! Gata, am terminat, nu mai am treabă cu călugăria! Cînd am ajuns acolo, Teodosie zice: Ce faci? – nu-ș-ce... Păi – zic – uite am venit și eu – zic... Da' uite, actele, nu-ș-ce... Zice: Măi, actele ți le-oi da, da' diseară. Hai să mergem la fîn! Și m-a luat o zi la foit la fîn. Și dăi la fîn! Și a doua zi zice că iară tot la fel, sînt probleme cu actele. Și, după vreo săptămînă de fîn, mi-au sărit prostiile din cap că trebuie să mă duc în lume.

– *Și de acolo ai venit încoace?*

– Nu, am stat o vreme în Sihăstria și apoi am luat-o înapoi spre pustie. M-am dus la pustie, am luat un sac de cărți și am zis [iar]: Gata, nu-mi mai trebuie călugărie, vreau să învăț, să mă fac popă de mir! Și atuncea, chiar atuncea a venit și părintele Justin, în '90, așa pe vară; venise de la Bistrița la Secu.

Și eram cu Calistrat și cu Antonie care e la Bîrnova. Și zice: Măi, uite care-i treaba: dacă nu mai vrei să stai în Sihăstria și nu mai poți, hai că-ți arăt eu un mare duhovnic, părintele Justin, și hai acolo pînă la el! Și, într-adevăr, cînd l-am văzut prima dată pe părintele Justin, cum era el așa, m-a mișcat sufletește. Și veneam la două-trei săptămîni, veneam pe la părintele. Îmi dădea: de o haină, mîncare; bani n-aveam nevoie, că eram în pădure, nu-mi trebuia bani, n-aveam ce... Și apoi atunci părintele, știind că trebuie să facă mănăstire, zice: Poate o fi și ăsta de folos vreodată la ceva; hai să-l iau pe lîngă mine! Și tot mi-o spus de-atuncea, zice: Băi, uite, trebuie să mergem să facem o mănăstire aicea, la Petru Vodă! Mergem să facem o mănăstire acolo! Și tot așa m-o oploșit pe lîngă el; mă spovedea, mă împărtășea, îmi dădea de-ale gurii. Pînă cînd am venit încoace, în '91. Deci la Secu m-am întîlnit cu părintele Justin.

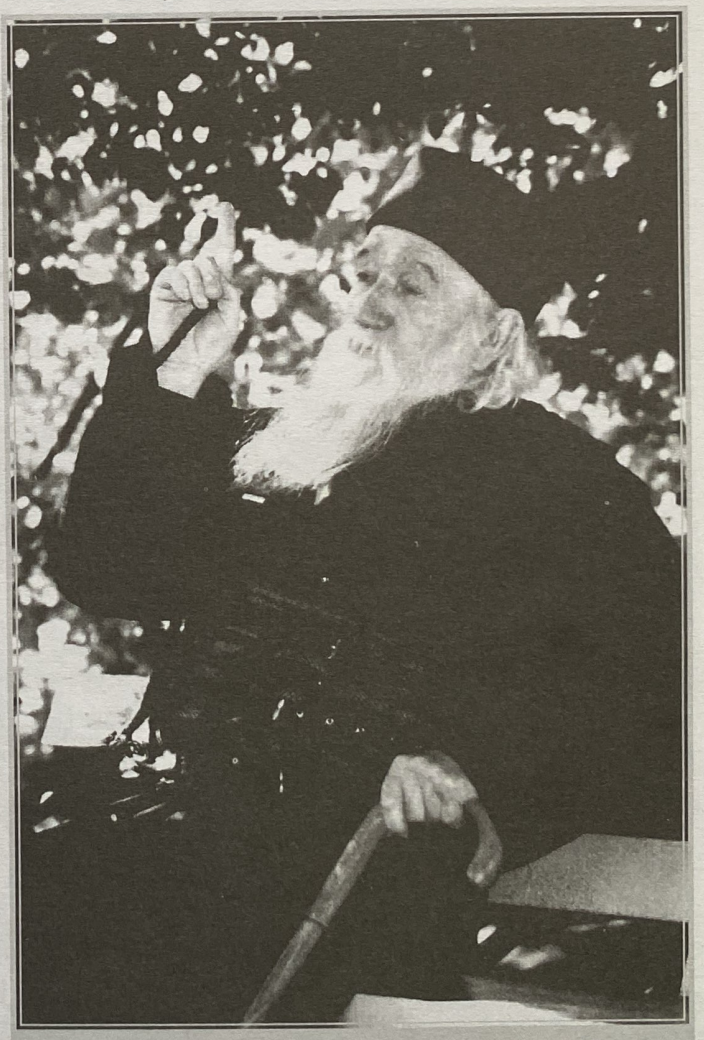

Părintele Cleopa, vorbind, așa cum ni-l amintim.

Bineînțeles că i-am mai făcut și o gafă lu' părintele Justin, chiar înainte de călugărie, în ziua de călugărie. Eu îmi dădeam seama: Băi, călugăria nu e chiar așa ușoară. Și zic: Părinte, dați binecuvîntare să mă duc și eu pe la Sihăstria! Mă duc și eu pe acolo, prin munții 'ceia! Și mi-am zis: Băi, nu, nu mă călugăresc! Părintele Justin pregătise hainele la Secu, tot. Era tot aranjat, anunțase starețul, pe toată lumea; candelele erau deja la icoana Maicii Domnului. Și eu cînd am ajuns – părintele mă aștepta, era o priveghere, prin postul

„Ca să mergi drept înaintea Domnului, trebuie să mergi între două ziduri duhovniceşti, ca să nu te abaţi nici la stînga, nici la dreapta: să ai în dreapta frica de Dumnezeu şi în stînga frica morţii!" (părintele Cleopa).

Crăciunului – și atuncea zic: Părinte... Băi, unde ai umblat, mă? – zice. Păi, părinte, iertați! Am fost oleacă pe la Sihăstria. Băi, păi nu știi că trebuie să te călugăresc? Agiți atîta popor, și tu acuma nu mai vrei? Părinte, nu mai, pentru că sînt neputincios. Și nu mă călugăresc! Mă, mă, mă, mă, ai să vezi ce pățești tu, mă, dacă tu nu vrei să asculți! Și atuncea, în sunet de clopote, eu mergeam pe valea Secului și o tiveam în lume, și părintele și hainele au rămas acolo. Am mai stat o săptămînă, o săptămînă și ceva așa, în încercări, și după aceea am venit înapoi la părintele Justin. Am venit la părintele Justin; și părintele Justin, ca să mă prindă de ajuns în călugărie, zice: Uite, ia banii ăștia! – era o traistă de bani, trebuia să-i schimb, că era cu schimbarea banilor, atuncea la început. Și zice: Uite, te duci și te întîlnești cu cineva la Piatra Neamț și schimbi banii ăștia! Și zic: Bă, dacă mi-o dat așa, înseamnă că părintele are o deosebită încredere în mine. Mi-o crescut inima atuncea, știți? Băi – zic – înseamnă că sînt cineva! M-am dus, am schimbat banii, și atunci – pac! – călugăria! Treci aicea! Și m-a călugărit.

– *Deci te-a cam...*

– M-a încercat.

– *Da. Nu, da' te-a și ispitit, adică te-a amăgit, că te-a călugărit pînă la urmă. Da' ce vreau să te întreb: de ce are părintele dorința asta de a călugări pe cît mai mulți oameni? Și pe mine a vrut, dacă vrei să știi. Adică mi-a spus, nu că a vrut. Eu, om însurat și cu trei copii!?*

– Dorința de călugărie te bagă într-o sarcină dumnezeiască, deci. Că nu e ușor să fii călugăr. Și părintele vrea să te scoată din necazurile lumii...

– *Și își ia răspunderea asupra lui.*

– Și își ia, într-adevăr. Este o mare răspundere să fii duhovnic și să chemi la călugărie pe cineva care poate nu e întru totul pregătit. Și nu e nimeni pregătit niciodată să vină la călugărie. Dar la călugărie nu trebuie să vii pregătit, trebuie să vii cum te afli. Că Hristos are nevoie să vii așa cum ești tu. Deci nu are nevoie să fii pregătit în prealabil. Nu toți au fost pregătiți, cum a fost Sfîntul Vasilie cel Mare, Sfîntul Ioan Gură de Aur, care s-au pregătit înainte. Deci vino așa cum ești, dar acum! Așa zice Hristos. Zice: Așa cum ești tu, dar acum, în momentul ăsta să vii spre călugărie!

– *Adică părintele vrea să te tragă într-o stare mai bună, cu toate...*

– Da, cu toată păcătoșenia omului. Și își asumă răspundere mare [duhovnicul] pentru aceasta... Uite, îl avem pe Nicodim Măndiță. El niciodată, pînă nu-l cerceta bine, nu-l chema la călugărie. Și chiar unii care veneau și stăteau în mănăstire – surori, pe la Agapia, sau frați – cînd vedea că nu are aplecarea, deci nu are înclinarea spre mănăstire, îi spunea: Frate, te duci și te căsătorești! Fii un Creștin bun, să ai copii! De asta sînt ucenici ai lui Nicodim Măndiță care au familii, poartă bărbi, femeile se îmbracă cuviincios... Cam asta e.

– Am înțeles. Da, dar erau și alte vremuri, părinte. Astăzi, graba e mult mai mare.. Dar cînd a început mănăstirea noastră, părinte Ignatie?

– Pe 5 mai 1991 s-a făcut sfințirea locului pentru ridicarea bisericii, loc sfințit de Preasfințitul Calinic Botoșăneanul.

– Și aici ce era?

– La început, era un drum forestier și pășunea... Pe 5 mai 1991, părintele Justin cu un grup de credincioși de aici care erau din zonă au venit îmbrăcați ca de sărbătoare la sfințirea locului. Că era o zi din cursul săptămînii, nu era o zi cu sărbătoare din calendarul Bisericii Ortodoxe sau o zi de Duminică. Au venit toți îmbrăcați cuviincios, cu lumînări, au adus și ceva de mîncare, și s-a sfințit locul de începere a bisericii. Noi la început am aparținut de mănăstirea Secu, că nu se putea ridica mănăstire așa dintr-odată, trebuia să fii sub o mănăstire. Dar aicea trebuie să luăm cont că părintele Justin oricum voia să facă această mănăstire, acest schit... Chiar și în momentele mai grele... Căci sînt niște momente..., cînd ridici o mănăstire, o biserică... Părintele Calinic s-a răsturnat cu tractorul în pîrîu – știți prea-bine – putea să moară... Eu cu părintele Vicențiu de la Antim m-am dus cu ARO sub Durău în pîrău. Eu cu Vicențiu ne-am răsturnat la 12 noaptea în prăpastie, puteam să murim amîndoi. Deci vezi că la ridicarea unui loc sfînt, a unui loc de rugăciune, îți dă vrăjmașul ispite să ai necazuri. Și părintele Justin chiar cîteodată a avut momente cînd i-a părut rău că ridică aici, adică întîmpina unele necazuri și zicea: Măi, poate că nu era bine să fac mănăstirea aici! Căci, în visul sau în făgăduința pe care a făcut-o în pușcărie că trebuie să ridice o biserică lui Dumnezeu, nu a hotărît unde trebuia să fie. Deci părintele a întîmpinat necazuri la ridicarea mănăstirii aici; dar, făgăduind lui Dumnezeu că avea să ridice o biserică, atunci trebuia să se achite de această făgăduință înaintea lui Dumnezeu.

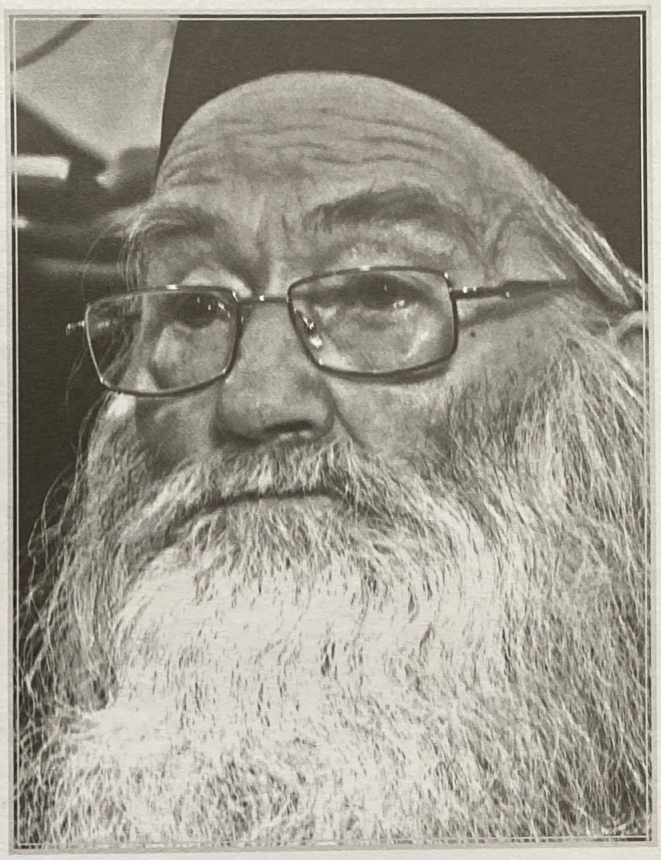

Înainte de toate astea, eu personal cred că părintele Justin are o foarte mare smerenie. În ce sens? Pentru că era duhovnicul cel mai bun sau un duhovnic foarte căutat al mănăstirii Bistrița (paisprezece ani a stat în Bistrița, Bistrița din Piatra Neamț, unde este icoana făcătoare de minuni a Sfintei Ana)... și era un duhovnic deosebit, avea tot ceea ce-i trebuia, era căutat de credincioși și nu avea atîta muncă de răspundere care... poți s-o ai cînd te apuci de-o mănăstire. După aceea, a fost duhovnicul mănăstirii Secului și tot la fel și acolo, nu avea atîtea preocupări, și necazuri, și ispite și atîta muncă. Pe cînd, cînd te apuci de o mănăstire, ai mai multe probleme, e o muncă mai amplă, o rîvnă mai mare trebuie să ai. Și cred că ăsta este lucrul cel mai mare de desprins din toate: smerenia părintelui Justin. Că nu-i așa ușor să vii de la un scaun înalt sau de la o viață cît de cît mai puțin obositoare ca aceea pe care o ai cînd începi șantiere și muncă cu credincioșii; aici, munca e mai amplă. Și părintele Justin s-a smerit, plecînd de acolo ca duhovnic; acolo era cunoscut, aici nu era cunoscut de nimeni.

– Dar nu era al casei, nu era la el acasă?

„Fiind întrebat cum se cuvine a primi cineva în viața monahală pe cei căsătoriți, marele Vasilie răspunde că mai întîi trebuie să-i întrebe dacă fac aceasta cu învoirea amîndurora, precum zice Pavel: «Să nu vă lipsiți unul pe altul, decît numai cu învoire!» Și așa să-i primească. Iar dacă o parte din cei însoțiți, bărbatul sau femeia, se îngrijește mai puțin decît cealaltă parte de a bine-plăcea lui Dumnezeu (prin călugărie adică) și nu se învoiește a primi acest fel de despărțire, atunci să nu-i primească, nici să se pună pe sine în tulburări, aducîndu-și aminte de ceea ce zice Pavel, că «în pace ne-a chemat pe noi Dumnezeu»" (Cuviosul Nicodim Aghioritul).

Dar tot mai bună este viețuirea călugărească, aceasta întrecînd-o și pe aceea a îngerilor, după cum zice Sfîntul Ioan Gură de Aur.

Căci zice Hristos: „Fericiţi veţi fi cînd vă vor ocărî, şi vă vor prigoni şi vor zice tot cuvîntul rău împotriva voastră, minţind din pricina Mea” *(Matei* 5:11). Stih pe care Teofilact al Bulgariei îl tîlcuieşte aşa:
„Acum, Se întoarce către Apostoli, arătînd că dascălii vor fi ocărîţi îndeosebi. Şi nu tot cel ce va fi ocărît este fericit, ci acela care va fi ocărît pentru Hristos şi în chip mincinos. Iar dacă nu vor fi acestea două, ticălos este acela, ca unul care pe mulţi sminteşte.”

– Era la el acasă, dar trebuie să zicem și lucrul ăsta, că părintele Justin, chiar de la început și chiar și acuma... În sfîrșit, sînt unii preoți din parohiile din apropiere care nu au fost mulțumiți auzind că se ridică mănăstirea la Petru Vodă. Chiar de la început și chiar și acuma... Pot să enumer doi-trei preoți care nu sînt de acord, din invidie, că se duc credincioșii la mănăstirea Petru Vodă, și nu vin la rugăciune în biserică și că iubesc mai mult viața mănăstirii.
Smerenia părintelui Justin o poți desprinde din lucrul acesta: vii și stai într-o baracă de șantier. Părintele Justin, cînd a scăpat din pușcărie, a fost dat ca magazioner cu materiale necesare pentru a se face drumurile forestiere din zonă. A fost la Ploton [satul cel mai apropiat], și chiar drumul ăsta e făcut de părintele Justin. Drumul de acolo din sat... El a făcut drum ca să fie exploatare forestieră. Pînă atunci, era o simplă cărare pe unde mergeau animalele aici în munte. Și atunci a trebuit să vie cu...
– *Deci a fost cu echipa, îmbrăcat în pufoaică...*
– Cu echipa, cu pufoaică, da; că era urmărit de Securitate și nu putea să facă nimic. Înainte de a ajunge la Bistrița, așa a fost cîțiva ani de zile.
– *Cînd se întîmpla asta?*
– Păi, părintele Justin a ieșit de la închisoare în 1964. Deci a fost magazioner: răspundea cu motorina, cu lopeți, cu tîrnăcoape, cu pufoaici, cu astea... Se certa cu muncitorii, alții îl înjurau, că zicea că e...
– *Bandit.*
– Da, bandit, îl înjurau; poate chiar comuniștii îi puneau să-l înjure. Și, bine, unii dintre ei care-l cunoșteau că are viață curată îl mai ocroteau, adică se comportau altfel cu părintele Justin.
Așadar avea experiența asta, că poți să trăiești și momente mai critice, deci nu numai viața de huzur; trebuie să fie și momente de jertfă. O vinit în baracă, o stat încălțat, exact ca în pușcărie, cu cizmele ‘celea rusăști; adusese părintele Calinic două perechi de cizme din Rusia; și, cu cizmele, îmbrăcat așa...
– *Și slujea acolo!*
– Nu, acolo era chilia unde stătea. Iar la slujbă era o copertină deschisă. Chiar, odată făceam Liturghia acolo cu părintele Justin – eu eram cîntăreț parcă, nu știu ce eram, citeam la strană, nu mare cîntăreț, citeam ceva – părintele Calinic era diacon; și, la un moment dat – era un frate pe aici, Mihai, sau nu știu cum îl chema – și nu a făcut căldura suficientă pentru împărtășanie. Și părintele Justin, cînd să se împărtășească, atuncea l-a mustrat că nu era ajunsă căldura la temperatura autentică de...

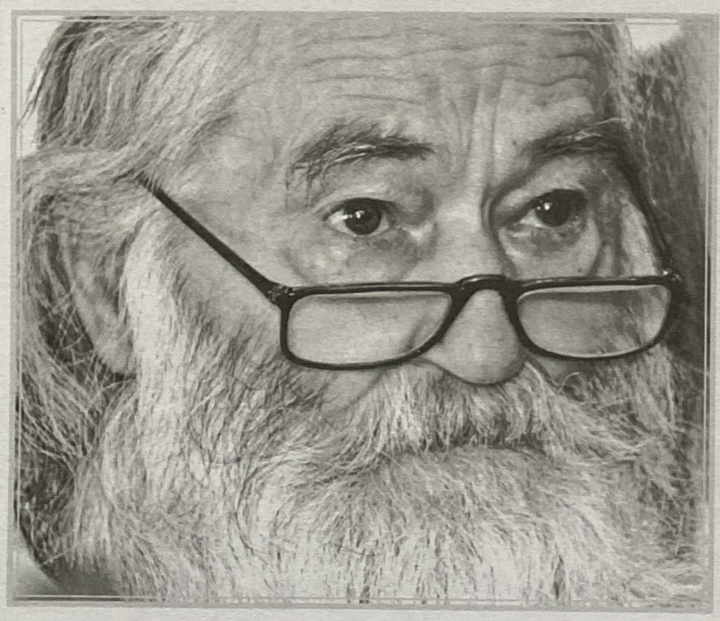

– *Era iarnă, sau ce era?*
– Era primăvara, era cam timp de primăvară! Chiliile unde stă părintele Justin sînt primele construcții din mănăstire: alea patru. Asta și este un lucru de remarcat, și m-a învățat și pe mine părintele Justin; zice: Măi, dacă vrei să fii duhovnic, dacă vrei să te caute credincioșii, dacă vrei să ai statornicie și să fii duhovnic, trebuie să te înfigi în pămînt ca un copac, cum își înfige rădăcina să-și tragă hrana și să reziste vitregiilor vremii, în același loc. Părintele nu și-a schimbat niciodată

chilia, de cînd a venit. În chilia părintelui Justin se făceau la început toate celelalte Șapte Laude, în afară de Liturghie. Făcea Vecernie; dimineața cînd nu făcea Liturghie cîntam Obednița, Ceasurile, Acatistul, Trisaghionul, chiar pentru morți. Credincioșii știau că nu este Liturghie, dar îl căutau pe părintele Justin.

– Asta e mănăstire fără stăreție, nu există o casă a starețului.

– Da, și la părintele Justin s-au făcut primele rugăciuni. Și chilia în care stă din prima zi, de la prima oră, nu și-a schimbat-o. Așa are el hotărîrea asta, ca un călugăr să nu se schimbe din chilie.

– Deci... era magazia la care am ajutat și eu să fie dărîmată.

– Da, și era un paravan în spatele căruia făceam Liturghia și...

– Și unde stăteați?

– În aste patru camere.

– Și înainte?

– Înainte, stăteam doar într-un vagon, la început la-nceput.

– Vagon din ăsta muncitoresc.

– Vagon forestier pentru muncitori.

– Le știu. Nu e vagonul pe care l-a luat mai tîrziu 'nea Culiță Topală ca să-i aducă la slujbă pe săteni?

– Nu, al nostru e acum la Răpciunița.

– A, deci mai există?

– E o vechitură acolo, la Răpciunița, l-o dus părintele Calinic cînd s-a început mănăstirea de acolo. Și am stat în vagonu' 'cela; căci, într-adevăr, în vagonu' 'cela era un godin; făceai oleacă de foc, se răcea peste noapte, nici nu aveai timp să te încălzești. Am stat și primăvara, și în perioada de toamnă și de iarnă.

– Deci nu v-ați făcut bordei, nimica.

– Nimic, nimic, nu ne-a dat voie părintele să facem bordei. În vagonu' 'cela, dacă mă credeți, țineam și mieii. Că aveam la început oile și țineam mieii; căci nu aveai unde să-i ții, pur și simplu. Trebuia să stai cu mieii acolo și trebuia să-i aperi; căci, cînd se încălzea soba, se băgau pe dedesubt și luau foc. Și așa s-a-nceput. Nu erau mașini, venea fiecare credincios pe jos pînă aicea la noi, la mănăstire: iarnă, toamnă, vară, primăvară. Pînă au început să se facă clădirile celelalte care sînt.

– Păi da, îs alea de la vale unde au stat muncitorii...

– ...La-nceput – cînd am venit, în '91 – erau foarte multe animale sălbatice în zonă. Chiar eu le-am văzut, le vedeam tot timpul. Deci era multă liniște și nu era atîta pelerinaj de credincioși. Nu erau mulți care să treacă pe aicea, și erau multe animale sălbatice, care veneau pînă aproape.

– Era loc liniștit, nu erau drujbe, nu erau T.A.F.-uri.

– Nu era atîta exploatare forestieră.

– Sălbăticie sălbăticie! În '91-92, eu lucram la Muzeul Țăranului Român și aveam un prieten fotograf; și acum e acolo, prieten cu noi, Marius Caraman. Și mi-a spus atunci: Măi, se întîmplă ceva extraordinar pe undeva prin Neamț. Se face o mănăstire; vin oamenii

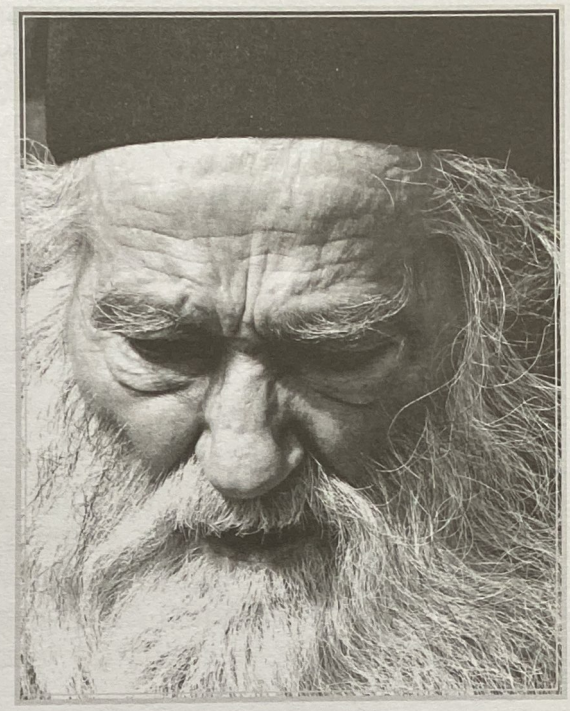

Mîntuitorul zice așa: „Deci, nu duceți grijă, spunînd: Ce vom mînca? Ori: Ce vom bea? Ori: Cu ce ne vom îmbrăca? Căci după toate acesta se străduiesc neamurile [păgînii]. Știe doar Tatăl vostru Cel ceresc că aveți nevoiez de ele. Căutați mai întîi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, și toate acestea se vor adăuga vouă!" (*Matei* 6:31-33). Iar Teofilact tîlcuiește:
„«Împărăția lui Dumnezeu» este dobîndirea bunătăților [netrupești], iar acestea se cîștigă prin dreptate. De aceea, celui ce caută cele duhovnicești, i se adaugă și cele trupești, dintru iubirea de dăruire a lui Dumnezeu."

cu ce pot, se slujește sub cerul liber. Zice: Florine, n-ai să vezi ceva mai frumos decît o slujbă sub ninsoare! Și zic: Marius, hai că vin și eu! N-am apucat atunci să vin, părinte. Și abia peste șapte sau opt ani am venit. Încă și acum îmi pare rău că nu am venit de atunci. Alta ar fi fost viața mea!... Mulțumesc pentru cuvînt, părinte!

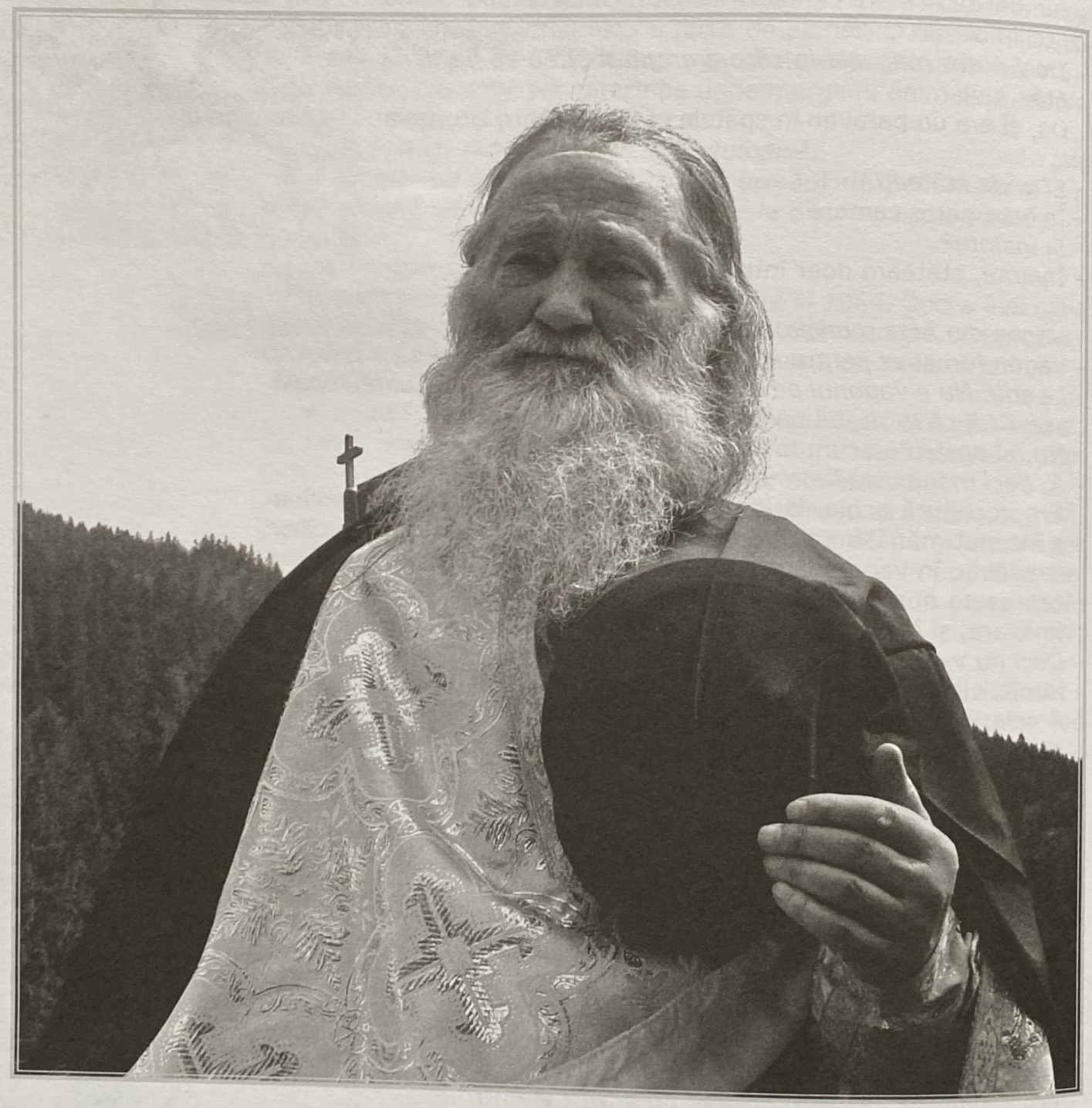

Monahul Vichentie și starețul necunoscut

Acest monah Vichentie are o poveste încă mai deosebită de a celorlalți pe care îi amintesc în cartea aceasta. Om lumesc și familist, funcționar al statului și poet, el a fost călugărit tîrziu. Nu a zăbovit prea mult la mănăstirea din Petru Vodă, dar întîlnirea cu părintele Justin i-a schimbat cu totul viața. Pentru aceasta, i-am cerut și lui un cuvînt, pe care îl transcriu întocmai.

*

Fetița aviatorului

(Leghin, la Gura Secului, vreme de vară. Pe drum, un călugăr, o femeie și o fetiță.)

– Săru' mîna, părinte! Unde mergeți?

– La Secu, la mănăstire.

– Sînteți de acolo cumva? Eu mă duc la Sihăstria, dar îmi face plăcere de fiecare dată să mă opresc la mănăstirea Secu, să mă închin la sfintele moaște și la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului. Uite, de șapte ani vin cu fetița, de cînd avea ea un an și jumătate, atunci cînd mi-a murit soțul. A fost aviator. După moartea lui, fata nu a mai vrut să vorbească deloc, s-a retras în sine și nu știam ce să mă fac. Eram disperată, credeam că înnebunesc...

Călugărul [era de fapt frate îmbrăcat], vădit mișcat de spusele femeii, grăbi spre pădure.

– Stai, părinte! Vrem să mergem și noi cu matale! Nu te supăra, te rog!

Călugărul încetini și se uită la fetiță. O frumusețe de vreo nouă anișori, care îl fixă cu privirea ei albastră. Atunci, se hotărî:

– Haideți! Dar să nu-mi cereți mie sfaturi! Iar părintele Cleopa s-a dus, și altul nu știu să mai fie ca el.

– Vai, cum nu, părinte?! Se poate?

– Zic că duhovnici și preoți or mai fi, slavă Cerului! Că prin ei ne mai ține Dumnezeu! Avem și sihaștri, și călugări sporiți, dar altul precum Avva Cleopa nu știu să mai fie.

– Părinte, eu sînt informatician, lucrez la o firmă din Ploiești și, pînă a-mi muri soțul, nu știam nici de Biserică, nici de Dumnezeu. După ce el a căzut cu avionul, vreo cîteva luni eram ca ieșită din minți. Voiam să sparg totul în casă, la serviciu făceam treaba aiurea. Ce mai? – îmi pierdusem mințile. Apoi, am luat-o pe rînd: la Cernica, la părintele Argatu; la Antim, la părintele Sofian; la Recea, la părintele Ioan Iovan. Apoi, am ajuns și la părintele Cleopa. Mare duhovnic! Dar erau atîția oameni la el, că îmi era frică să mă apropii și să-i spun necazul meu. Acum, mă duc să-i pun o lumînare la mormînt. Și vom înnopta acolo, la Sihăstria. Mîine vom merge la Hașca [pîrîul de la Petru Vodă] la părintele Justin Pîrvu, că el mi-a salvat fetița...

– Cum la Hașca?! Unde vine asta și cine e părintele Justin?

Femeia se uită mirată la el. Nu înțelegea cum un călugăr, chiar de la mănăstirea Secu, nu auzise de părintele Justin Pîrvu. I se părea de necrezut.

– Părinte, n-ai auzit de starețul Justin Pîrvu?!

Călugărul își lăsă rușinat privirea în pămînt. Auzise el de un mare duhovnic de prin părțile locului, care ar fi fost la fel de însemnat ca și părintele Cleopa, dar acum era prea obosit de pe drum să-și mai aducă aminte de numele lui. Fusese la ascultare la via mănăstirii din Cotnari. Se întorcea să primească o altă însărcinare. Așa i se spusese, că starețul dorește ca el să revină, că are nevoie de el la o altă ascultare. Călugărul era chiar supărat, căci abia se acomodase acolo, la schitul din vie.

– Părinte, nu te supăra – zise femeia după un timp – știi, fetița mi-a început să vorbească din nou după ce am dus-o la părintele Justin la un Sfînt Maslu. De atunci, ne ducem mereu pe la Hașca, la părintele Justin.

– Iartă-mă, zise călugărul, sînt cam obosit. Am auzit eu vorbindu-se de el, dar nu am dat prea mare atenție. De fapt, i-am uitat numele și încă n-am ajuns niciodată la sfinția sa. Poate o să-mi dea voie odată starețul meu, și mă voi duce cîndva. Iartă-mă, zise încă o dată călugărul, și intră pe una din porțile mănăstirii Secu.

Femeia și fetița își urmară drumul spre Sihăstria. Soarele dădea în amurg și trebuiau să se grăbească pentru a prinde Vecernia și slujbele de noapte. Apoi, mai era de rezolvat și cazarea și, bineînțeles, lumînarea la mormîntul părintelui Cleopa, care le zisese odată: Mînca-v-ar raiul să vă mănînce!

Întîlnirea

Închinîndu-se la sfintele moaște, Evghenie simți cum cei doi călugări din dreapta îl țînteau cu o privire „profesionistă". Evghenie își urmă închinăciunile, după tipic, iar la urmă puse metanie către cele două strane. Ieșind din biserică, se întîlni în chip neașteptat cu un oarecare Ambrozie, un călugăr de prin părțile sale. Acesta îl întrebă:

– Ce te aduce pe la noi?

– Părinte, știi că atunci cînd toate merg pe dos te mai gîndești și la Dumnezeu. Și-apoi, n-am mai fost niciodată pe aici. Eram chiar curios, căci am auzit multe lucruri bune despre starețul vostru.

– Și ți-ar plăcea să rămîi la noi?

– Știu și eu? – răspunse Evghenie îndoit.

Vorbind, trecură pe lîngă o căsuță modestă, în fața căreia așteptau zeci de oameni. Aflînd că acolo e chilia starețului, Evghenie se miră:

– Cum, aici stă părintele Justin? Nu se poate!

– Ba se poate. Și să știi că niciunul din oamenii aceștia nu iese nemulțumit de la el. Dacă vrei să mergi să-l vezi, spune-i tot ce ai pe suflet. El nu a lăsat pe nimeni la necaz niciodată. Ce-o zice el, aia să faci, și-o să fie bine!

Evghenie rămase nehotărît, apoi intră în holul chiliei. Așteptă la rînd vreo două ore, după care ajunse în fața starețului.

– Blagosloviți, prea-cuvioase! Săru' mîna!

Odăița plină de cărți și un pat așijderea; un mic fotoliu, în care se afla un bătrîn albit, cu privirea albastră ca cerul de afară.

– Doamne, ajută! Bine ai venit! Cum te cheamă?

Evghenie rămase tăcut, dar se aplecă și-i sărută mîna. Bătrînul se uita la el întrebător.

– Știți, prea-cuvioase, am vrut..., voiam să-mi dați o binecuvîntare și să-mi spuneți ce să fac.

Urmă o lungă tăcere. Apoi, bătrînul spuse:

– Da, da. Știi tu? Cînd oile au a trece o punte îngustă peste o apă, berbecul merge înainte, chiar dacă s-ar întîmpla ca în urmă lupul să sfîșie vreo oaie. Așa și cu tine acum. Dacă vrei să te călugărești, rămîi, te primesc! Dar lasă copiii în urmă, dă-i la școală, la seminar! S-o alege ceva de ei; oricum, vor putea să înfrunte greutățile vieții.

Evghenie se uită uimit la Bătrîn. Nu-i spusese că are trei copii, care îl trăgeau să se întoarcă în lume, căci trăia în mănăstire ca frate, și deci se putea întoarce încă. Și, într-adevăr, Evghenie a rămas la Petru Vodă, iar pe copii i-a dat la seminar. Apoi, anii au trecut, și ei au crescut bine. Alexandru e student la Arte Plastice și deja un bun zugrav de icoane.[1] Bogdan, mijlociul, e student la Geografie. Iar fiica Oana urmează Seminarul de la Agapia, și ea cu bune rezultate.

[1] Așa este. La București, am locuit o vreme în aceeași casă cu acest fiu mai mare al lui Evghenie-Vichentie și i-am văzut lucrările, foarte bune pentru puțina lui experiență. Mai mult decît atît, el are o rar întîlnită (la vîrsta lui) aplecare spre adevărata viață creștinească.

Aiudul negru

– Părinte Ioan[2], aș vrea să te duci și să vezi dacă poți să faci ceva în Ardeal, un schit, în apropierea Aiudului. Mă doare Aiudul.

– Știu și eu ce pot să fac, părinte stareț? Poate o să găsesc înțelegere la Înaltul Andrei. Mă duc negreșit! Dar să-mi dați oameni care pot face treabă.

– Bine, nu te grăbi, toate la vremea lor!

A trecut ceva vreme, și într-o bună zi părintele Ioan pleca spre Cergăul Mic, un sat de pe lîngă Blaj, însoțit de patru frați și călugări. Între ei, și fratele Evghenie. Ajunși la Cergău, văzură pe o culme de deal o biserică veche, în apropierea unui cimitir în paragină. O margine de lume. Pe o latură a cimitirului, o casă mortuară [?]: trei camere cu pereții crăpați și un godin de fier. Aici urmau să locuiască peste iarnă cei cinci, cărora urmau să li se alăture mai tîrziu încă un frate sau doi. Ghicind parcă întrebarea nespusă a tuturor, unul dintre ei zise:

– Dar Bătrînul cum a răbdat atîția ani la Aiud, la Sighet, la Gherla și la Canal? Așa o să stăm și noi aici. Asta e ascultarea noastră de la părintele Justin, pentru mucenicii de la Aiud. Așa să ne ajute Dumnezeu![3]

Gorunul din Carpați

Bătrîn adînc, bunic de viț-aleasă
Tu, talp-a țării, mult îndurător
Ne-ai îndemnat ca să trăim acasă
S-avem și noi un țel și-un viitor

Căci fericirea nu e pe aiurea
Unde ne vor ca slugi și ca argați
Ci unde-nmugurește sfînt pădurea
Unde vorbim româna între frați

Să te mai rogi și pentru noi, părinte
Aici, dar și în Raiul binemeritat
Unde, sînt sigur, te vei duce
După tot ce-ai făcut și-ai îndurat

Să nu ne uiți pe noi, sărmanii
Și păcătoșii astei lumi
Tu, cel ce ești un stîlp al vieții
Și al speranței din străbuni

Bătrîn ales, din stirpe milenară
Al celor ce-am născut sublimul dor
Cu inima tu ai hrănit o țară
Tot dînd povețe pentru viitor

Te-au înțeles doi-trei, sau zece poate
Dar toți simțit-am cît ai îndurat
Acolo, prin Aiud, în zarca înghețată
Și toți vedem ce bun ești și înalt

Ai suferit prea-mult, o știm destul de bine
Însă cu inima nicicînd nu ai cedat
Gîndindu-te că Dumnezeu pe toți ne ține
Cînd mai avem o Cruce de-apărat

Aste cuvinte nu vor ca să smintească
Pe cei prea-mulți, prea-triști sau prea-bogați
Ci vor atîta doar, să amintească
De inima-ți pentru pămînt și frați

La poale de Cehlău a fost odată
Un tinerel monah de prin psaltiri
Ce-avea privirea limpede, curată
Și a ajuns un înțelept plin de iubiri

De-aceea, fraților, o spunem încă:
Să ne iubim bătrînii cît mai sînt
Ei, ce ne fac să ne simțim sub stîncă
De neînfrînt sub sfîntul legămînt

Iubite Avva, iartă-mă pe mine
De te-am făcut prin odă supărat
Căci de duhovnic de vorbești de bine
Sărmanul, el se simte rușinat

Aș vrea ca să închei acest modest omagiu
Adus Gorunului cel sfînt de la Ceahlău
Atît adaug însă drept adagiu:
Avem și noi un sfînt la Dumnezeu

---

[2] E vorba de acel părinte Ioan care va vorbi numaidecît și despre care se va mai aminti în paginile ce urmează.

[3] Anul următor, părintele Ioan a ridicat la Cergău un mic schit de monahi. Apoi, a plecat de acolo și a construit în apropiere și un schit de măicuțe. În locul lui, l-a lăsat egumen pe părintele Ștefan, al cărui cuvînt îl vom citi ceva mai jos. Înainte de a pleca, părintele Ioan l-a călugărit pe Evghenie, botezîndu-l „Vichentie", după numele ales de părintele Justin, care i-a tălmăcit astfel numele de familie: „Nechifor" („biruitorul"). Vichentie nu a rămas mult prea mult la Cergău. La Petru Vodă nu s-a mai întors, drumurile l-au purtat prin multe și neașteptate locuri. Dar gîndul lui se întoarce deseori la Bătrînul Justin, precum se vede și din naiva poezie de mai sus.

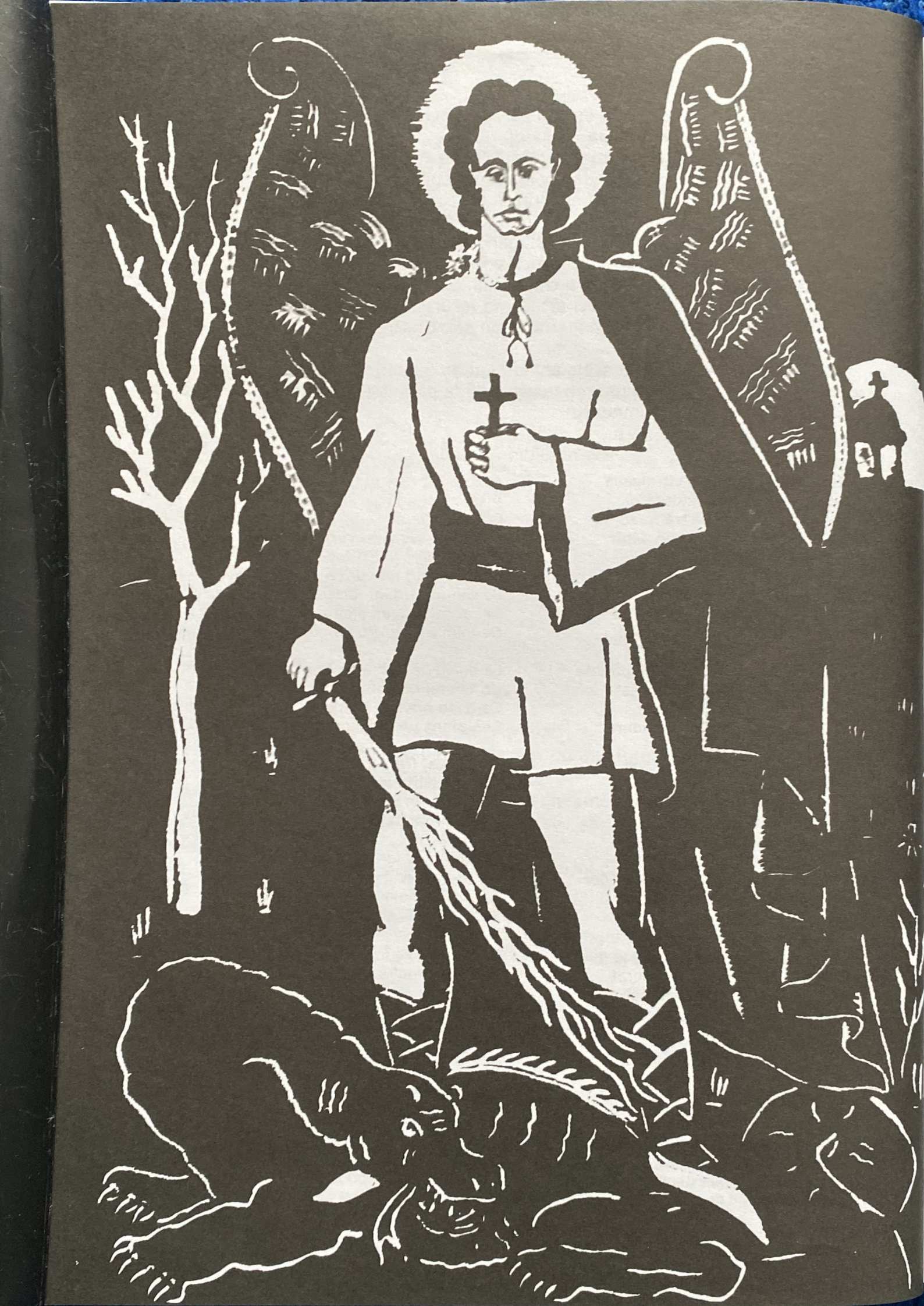

Părintele Ioan – despre ascultare și blîndețe

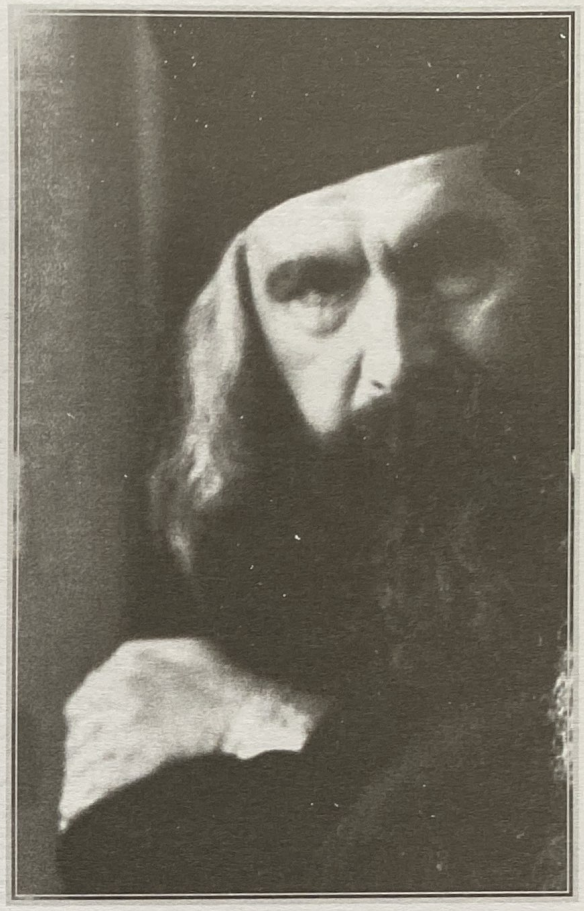

– ...Deci să revenim la întrebarea pe care mi-ai pus-o, la ce ai spus (zice părintele Ioan).
– *Că toţi sîntem legaţi de părintele Justin*.
– Într-un oarecare fel.
– *Într-un fel, da.*
– Şi că fiecare dintre noi a ajuns să se lege de părintele. Bun, dar vorbeam tocmai de faptul că această legătură are două capete, două... caracteristici. Una ar fi să fim noi legaţi de părintele şi să ne lăsăm hăţuiţi de el, adică conduşi de dînsul, întru voia cea bună a lui Dumnezeu, înţelegînd că aceasta este calea pentru care am venit noi la el. Şi a doua ar fi ca noi, rămînînd îmbătaţi în a noastră înnegurată părere de sine, să dorim cumva, nu ştiu cum, să-l conducem noi pe părintele.
– *Adică spre ce, părinte, să-l conducem? Spre ce vrem noi? Adică să-l facem să ne...*
– ... orînduiască voia proprie.
– *Să ne-o acopere cumva...*
– Adică – el fiind un suflet foarte liber, şi nouă plăcîndune a lui libertate – ceea ce se extinde peste noi ca lucrare a libertăţii să fie o pierdere, prin faptul că am crede că putem fi şi noi ca el fără el, [dar] zicînd că sîntem cu el. Deci el cumva ne-a născut într-un oarecare fel – nu? – după cum a crezut el de cuviinţă. Căci noi am venit la el de ce? Ca să-L putem lăsa pe Domnul să rodească în noi. Nu se poate..., omul nu poate rodi dacă nu are un cultivator. Părintele a fost cultivatorul nostru. A fost nevoie să ne are, să ne grăpeze, să ne... Dar nu putem fi pasivi. Pămîntul e pasiv. Noi trebuie să fim ascultători, să ne pliem pe voia lui, pe cît posibil, înţelegînd că e după voia lui Dumnezeu, deşi noi nu o înţelegem. Jalea mare este că, de cele mai multe ori, ascultătorul nu înţelege voia celui ce îi dă o ascultare. Şi nici nu ar fi nevoie. De foarte multe ori, la şcoală, copiii învaţă lucruri care nu le sînt explicate. Sînt postulate: Nu poţi să împarţi la zero! De ce? Asta se învaţă în clasele superioare; acuma, trebuie să ştii, să ţii minte că nu poţi să împarţi la zero! Şi o iei ca lege. Legile sînt explicate, da, dar nu la orice nivel. Mai întîi, ştii că e aşa, şi practici. Fiindcă asta şi e relaţia între praxis şi teorie: mai întîi intrăm în practică, ne obişnuim cu ea, o valorizăm, ne-o asumăm; şi după aceea – cînd deja lucrurile ne sînt la îndemînă – o putem pricepe în adînc, nu ca pe ceva exterior, pur – ştiu eu? – ideatic, care există în idee. Noi, din păcate, nu am făcut lucrul acesta cu părintele, de cele mai multe ori.
– *Vrei să spui că asta vine din mîndria noastră?*
– Exact! Şi nu numai din mîndria noastră...
– *Din mîndrie şi din voia proprie.*
– Din părerea de sine. Şi – pentru că de multe ori îţi spui: Da' ce, eu sînt mîndru? Nu sînt mîndru!– uiţi că una e mîndria, alta e trufia, alta este iubirea de sine, care toate sînt faţete ale aceluiaşi lucru, pe care noi nu-l înţelegem, pentru că ne-am obişnuit să nu dăm înţelesul care trebuie cuvintelor şi să nu înţelegem după cum

„Creștinii care ne botezăm, să lepădăm toată împietrirea și nesupunerea și să arătăm toată supunerea și ascultarea întru poruncile Domnului. Și să strălucim ca fierul cel înfocat, arzînd cu Duhul. Și nu numai noi să ne luminăm de către Soarele dreptății Hristos, ci să-i luminăm și pe alții" (Sfîntul Vasilie cel Mare).

„Cînd nu-l poate opri pe om cu desăvîrşire de la bine şi de la fapta bună, diavolul vîră într-însul mîndrie sau slavă deşartă, adică îl îndeamnă să se mîndrească şi să se mărească în zadar pentru binele făcut. Sau, dacă nu poate să-l arunce nici în acestea, îl face pe om să cîrtească, şi să se îndoiască, şi să nu creadă pentru binele ce-l face; şi, din cîrtire şi necredinţă, îl face sau să fie lipsit de plata binelui aceluia sau să se lenevească şi să nu mai lucreze cu osîrdie, precum se cuvine" (Sfîntul Teofilact al Bulgariei).

trebuie, pentru că altfel ne-am cutremura, ne-am înfricoşa, iar noi nu vrem asta; noi vrem să fim liniştiţi.

Foarte mulţi dintre noi venim la mănăstire ca să fim liniştiţi, adică să pierdem orice idee de responsabilitate, pentru a fugi de lumea asta nebună, de pierderea, de haosul în care trăim. De asta, foarte mulţi am plecat la mănăstire căutînd ca să găsim o altă viaţă, un nou model de a trăi, un nou sens existenţei noastre. De exemplu, cînd am venit eu la mănăstire – primele gînduri de a veni la mănăstire erau prin '87-'88, pînă în '89 – simţeam nevoia unor schimbări ale vieţii noastre, chiar în acel context, neştiind că va fi vreodată o oarecare schimbare socială, politică. Pentru că simţeam că trebuie să trăim altfel, să ne legăm de ceva care este dincolo de noi. Eu sînt convins că omul are în sine, în adîncurile lui, perspectiva existenţei raportată la un stăpîn. De aceea, cuvintele „împărat", „Dumnezeu", „stăpîn" ar fi trebuit să le avem în noi fiinţial. Din păcate, lucrurile nu stau aşa. Omul mereu a căutat sau a fost împins în mod foarte subtil să caute eliberarea de sub Stăpîn. Aceasta este cea mai mare pierdere care cred eu că s-a întîmplat în viaţa creştină. Nu mă refer la cea umană [în gereral], căci atunci avem să dăm [vina] pe diavol, mă refer la ce s-a întîmplat în viaţa creştină. Noi nu am înţeles că este esenţial să avem un Stăpîn care să fie iubitor! Cînd nu e iubitor, atunci stăpînul nu mai e stăpîn în sensul hristic, ci este un stăpîn demonic. Şi un stăpîn demonic ştie cum să ne facă să-l iubim. Să-l iubim nu în sensul iubirii dumnezeieşti, ci în acela al dorinţei de a ne satisface plăcerile, chit că aşa ne ţine în robie. Deşi, dacă luăm lucrurile din această perspectivă, noi facem voia lui pentru că el ne încurajează voia noastră.

– *Sau ne-o îngăduie.*

– Ne-o stimulează!

– *Mai mult, da!*

– Nu spune în orice reclamă? Asta e pentru tine! Fă asta!

– *„Urmează-ţi setea!" „Răsfaţă-ţi simţurile!"*

– Urmează-ţi pofta! Bun, şi noi venim către Dumnezeu – pentru că venirea aceasta către un duhovnic nu e către un om, în adîncul fiinţei noastre, mă refer la planul subconştient şi pe care Dumnezeu îl conduce prin puterea Lui, pentru că El ne este ziditor şi El vrea ca tot omul să se mîntuiască – dar omul trebuie adus încet-încet, pentru că altfel se zburleşte şi nu vrea. Am putea vorbi ore întregi despre asta.

Părintele Ioan a fost duhovnicul mănăstirii de maici de la Petru Vodă. El a început construcțiile acolo. În fotografie, o avem pe prima dintre acestea, „laboratorul de plante medicinale".

– *Deci la sfinţia ta cum a fost? Eu, de pildă, am venit din ateismul cel mai desăvîrşit, din „curatul" ateism.*

– Nu, eu am venit din orientalism, din chinezărie.

– *Bun, şi acolo ce ai căutat?*

– Păi am spus mai devreme.

– *Da, dar eu nu ştiu practic cum e cu înşelările astea chinezeşti.*

– Deci eu am căutat un spaţiu spiritual...

– Dar Chinezii nu au nici un fel de idee despre un Stăpîn şi Ziditor al lumii. Au idee de vreo „entitate" de acest fel?

– Nu, nu, nu!

– Sînt curat panteişti.

– Exact, exact! Ideea era... Vezi? Aici e perspectiva (şi ai spus foarte bine)... Omul... eu, de pildă, mi-am dorit foarte mult să fiu medic, de cînd eram copil. Asta a fost dorinţa mea. Nu s-a putut – mă rog, să spunem că din cauze materiale – şi m-am îndreptat către cibernetică. Cuvîntul suna foarte frumos, dar... Mă rog, asta era! Şi... dorul de a fi medic a rămas. La o vreme, am dat peste nişte colegi de-ai mei care practicau arte marţiale, în care nu e vorba doar de a mişca mîinile şi picioarele, ci de un întreg sistem filosofic şi antropologic, un sistem care ar trebui să-l facă pe om să se regăsească în lume, în cosmos.

– Pentru a ajunge ei „dumnezei". Spre asta tind ei în budhism. Prin „meditaţie", prin yoga, prin kung fu-ul chinezesc urmăresc „purificarea", „iluminarea", „eliberarea" de condiţia aceasta muritoare, căpătarea unor puteri fără margini şi schimbarea lor în „dumnezei" în chip fiinţial, nu după darul lui Dumnezeu cel în Treime slăvit, aşa cum se întîmplă cu acei Creştini care ajung la sfinţenie prin împlinirea faptelor bune ale credinţei, între care cea dintîi este pocăinţa.

– Şi ce este mai tentant pentru om decît a căpăta puterile acestea extraordinare? Vezi foarte repede *Star Wars*, cu acea „the Force".

– A, bine, acela e un film didactic! Dar am văzut un documentar cu nişte mari guru Indieni din zilele noastre: Bagwan şi Sai Baba. Şi îi întreba reporterul dacă e adevărat că un guru este „dumnezeu", aşa cum zic yoghinii. La care ei răspund că, într-adevăr, „este dumnezeu şi mai mult decît dumnezeu!". Ce este „mai mult decît dumnezeu" nu am să înţeleg! Dar, în sfîrşit, deci asta nu te-a mai mulţumit la o vreme, bănuiesc. Ajunseseşi destul de departe în budhismul Zen şi în kung fu, din cîte ştiu eu.

– Da. Ce a fost interesant a fost lucrul următor. Dumnezeu, în înţelepciunea Lui dumnezeiască, are modul Lui de a-l prinde pe om aşa, „în cîrlig", cînd nu se aşteaptă de loc. Şi – fiind eu aşa, foarte mîndru de chinezăria mea, mă rog, purtam la gît chiar un mic Budha de jad..., nu de jad, de „ochi de tigru"! – mă întreabă cineva (un om de suflet la care ţineam, deci cuvîntul lui n-a venit chiar de oriunde), mă întreabă: Dar de ce îl porţi tu pe Budha, că tu eşti Creştin? Aşa m-a..., m-a plesnit pur şi simplu! N-a fost mai mult. Mi-am pus întrebarea totuşi: Ce e aceea să fii Creştin? Sigur, auzisem despre Iisus Hristos, normal; mergeam la biserică, ca să beau agheasmă, că era apă rece, fără să-mi dau seama de ceea ce fac. Dar atmosfera bisericii era tainică pentru mine, fără să înţeleg nimic din ce e acolo.

– Asta unde se întîmpla?

– În Bucureşti. Şiii... acuma, sigur că această întrebare, căreia eu trebuia să-i găsesc un răspuns şi un sens, m-a făcut să descopăr caracteristica esenţială a vieţii creştine, care cred eu că stă în

În practicarea tuturor „tehnicilor spirituale" orientale, avem de-a face – precum zice Fericitul Serafim Rose, el însuși un fost adept al budhismului – „cu aceeași «deschidere» și cu aceeași dorință de a fi «cuprins» sau «apucat» de un «duh»; cu aceeași căutare nu de Dumnezeu, ci de «consolări spirituale», cu aceeași auto-intoxicare care este luată drept «stare de grație»; cu aceeași ușurință de necrezut cu care oricine devine deodată «contemplativ» și «mistic», cu aceleași «revelații mistice» și stări pseudo-spirituale."
Practicile orientale nu sînt altceva decît mijloace ale înșelăciunii diavolești, prin care cel înșelat își pierde libertatea și ajunge în stăpînirea duhurilor necurate. Despre aceasta, părintele Serafim Rose scria așa: „Viziunea ascetică ortodoxă asupra lumii este singura de natură să ofere oamenilor mijloacele de a continua să lucreze toată viața lor pentru dobîndirea Duhului Sfînt, odată ce L-au primit prin Taina Sfîntului Botez și a ungerii cu Sfîntul și Marele Mir. Ea este singura în măsură să ne permită deosebirea duhurilor (discernămîntul duhovnicesc) prin care să ne putem păzi de înșelăciunea diavolească."

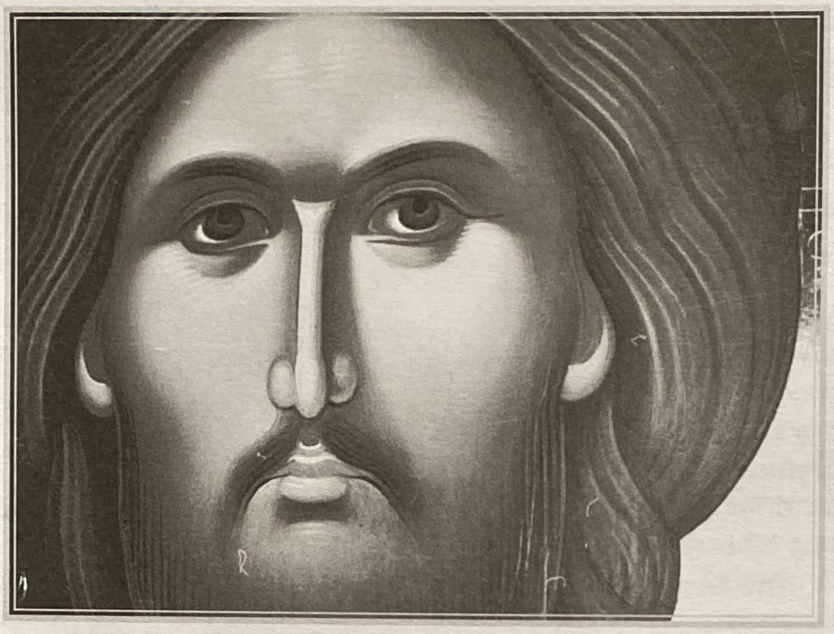

porunca aceea: „Cînd eşti lovit, întoarce şi obrazul celălalt!" Pentru mine a fost atunci esenţială această caracteristică, pentru că eu eram cel care loveam, indiferent că loveam în apărare, sau în atac sau... mă rog. Şi de aici am înţeles ceva cutremurător. Am înţeles că de fapt legile fizicii sînt cu adevărat dumnezeieşti; pentru că, cu ce loveşti, cu aceea vei fi lovit. Cum loveşti, la fel vei fi lovit, cum spune şi Domnul: Dacă loveşti cu sabia, de sabie vei fi tăiat. Şi atunci mi-am pus întrebarea: Ce înseamnă această întoarcere a obrazului? Şi ani de zile m-am chinuit să pricep ce înseamnă această întoarcere a obrazului. Cred că sensul... a devenit mai „drăguţ" după aceea peste ani, cu o imagine foarte frumoasă, aceea a „tainei pernei". Cum e aceea „taina pernei"? E cam aşa: cineva loveşte cu pumnul în pernă, şi perna îl ia „în braţe". Întrebarea este deci ce face primitorul loviturii, care simte durerea, fizic vorbind. Acesta a fost începutul înţelegerii faptului că durerea este izvorul rugăciunii. Fără durere, nu te poţi ruga. Acestea au venit peste ani. Ele au adus pace, şi înţelegere şi aşezare în vieţuirea creştinească. Dar, înţelegînd deci această întoarcere a obrazului, am spus: Ce caut eu aici, în lumea aceasta spirituală orientală?

– *În budhism, care acuma stăpîneşte lumea. De ce aceasta?*

– Pentru că el aduce ideea îndumnezeirii şi a plăcerii.

– *Vorbesc de latura aceasta a luptei trupeşti, pe care o întîlneşti peste tot. Vezi filmul Troy (Troia), care – chipurile! – se întîmplă acum nişte mii de ani, şi Ahile şi Hector fac kung-fu acolo. E spectaculos, kung-fu în Helada eroilor Greci! Totul e infuzat de asta. Acuma, a ajuns pînă la grădiniţă.*

– Da. Ei bine, perspectiva aceasta extraordinară – a regăsirii sensului întoarcerii obrazului, a regăsirii bucuriei jertfei creştine – a făcut să lepăd tot şi să regăsesc calea către Dumnezeu. Şi, de aici, lucrurile merg pas cu pas. La un moment dat, s-a aprins în mine dorul de mănăstire, şi am ajuns la mănăstire.

– *Cîţi ani aveai atunci?*

– Treizeci şi...

– *Noi sîntem aproape de un leat. Eşti mai mare ca mine cu cît?*

– În '56 sînt născut.

– *A, cu cinci ani mai mare. Tot pe acolo. Ai prins ceva din urmă.*

– Şi, după asta, cu ajutorul lui Dumnezeu, am plecat la mănăstire.

– *Unde, prima dată?*

– La Rîşca, în Suceava.

– *De ce acolo?*

– Pentru că îl cunoscusem pe actualul preasfinţit Calinic, care era în vremea aceea la Putna, cu care făcusem eu prima emisiune de interviuri cînd lucram în Televiziunea Română.

– *A, ai făcut şi asta! Păi ce ai făcut la Televiziune?*

– Eram redactor.

Mîntuitorul zice: „Nu vă împotriviţi celui rău, iar cui te loveşte peste obrazul drept, întoarce-i şi pe celălalt!" (*Matei* 5:39). Stih pe care Sfinţitul Teofilact îl tîlcuieşte aşa: „Aici, «rău» este numit diavolul, care lucrează prin om. Dar oare nu se cuvine a sta împotriva diavolului? Cu adevărat, se cuvine, dar nu prin a lovi împotrivă, ci prin a răbda; căci nu cu foc se stinge focul, ci cu apă. Şi să nu socoteşti că vorbeşte numai despre lovirea peste obraz, ci şi despre orice lovire şi, pe scurt, despre toată pătimirea."

– *Unde?*

– La „Viaţa spirituală”.

– *A, da? În ‘90, la început?*

– Cîţiva ani de zile. Eu am fost din cei de la început.

– *Erau pe acolo Dan Micu, Titi Dincă?*

– Da.

– *A, deci ai luat-o aşa, din pripă.*

– După care am spus: Gata! N-am stat mult. Am făcut o emisiune cu părintele Cleopa. A trebuit să lucrez la montajul materialului, care avea să iasă doar de un sfert de oră; abia a patra sau a cincea oară am început să înţeleg ceva din ce spunea părintele Cleopa. Şi nu se observa la prima vedere. Ei, pas cu pas s-a aprins în mine un dor. Ce caut eu aici? – ziceam. Ei, de-aia spun că, atunci cînd omul vine la mănăstire, vine cu o perspectivă creată de el. Şi vorbeam cu nişte prieteni: Mergem la mănăstire şi facem acolo tipografie, facem televiziune. Televiziunea asta nu e bună! O facem noi acolo, la...

– *La pustie.*

– La pustie, da. Eu n-am venit la mănăstire ca la pustie, am venit ca la un mod de a trăi în lucrarea lui Dumnezeu valorizînd lumea în sensul „bun” al cuvîntului. Şi, ajungînd acolo, lucrurile au fost taman pe dos. Nimic nu era cum gîndeam eu. Normal! Dar m-a bucurat foarte mult tot ce era în mănăstire şi am avut dorul de a mă plia pe ce era acolo, necăutînd să-mi fac voia mea, decît fiind de multe ori înşelat de diavol. Pentru că omul nu ştie să lupte cu lucrurile acestea. Vezi – spunînd aşa, în trei cuvinte, cum am venit la mănăstire – se pierde un înţeles. Pentru mine acela a fost înţelesul; cu asta am rămas şi cred că voi rămîne toată viaţa, cu acest înţeles al dorului de a fi cu obrazul întors. Acuma, eu cred că de aceea am ajuns la părintele Justin, pentru că părintele Justin a descoperit şi a educat în adîncurile fiinţei mele aceste rosturi ale bucuriei suferinţei, ale bucuriei de a sta cu obrazul întors.

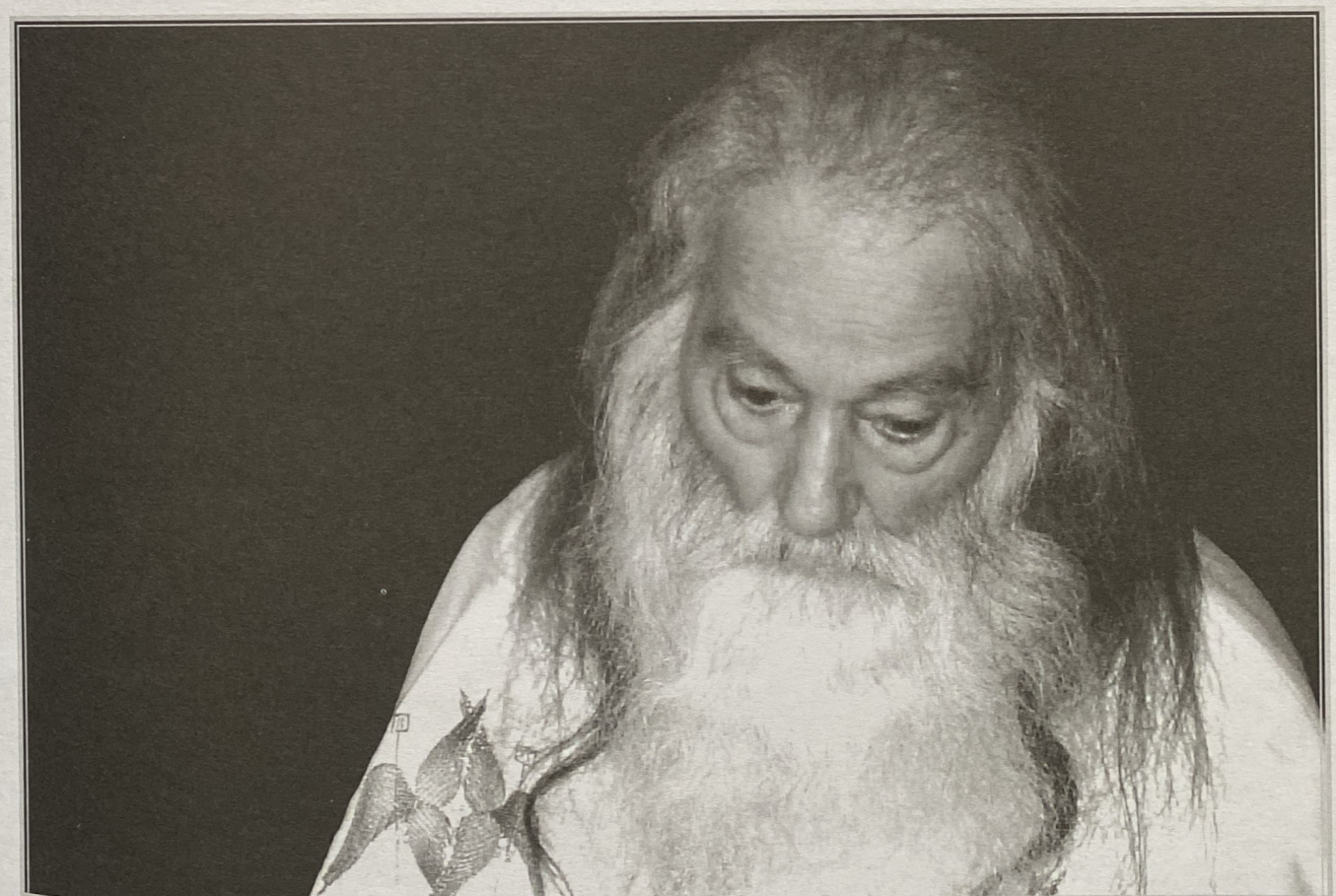

Preotul lui Dumnezeu, în Sfîntul Altar, înainte de a sluji Sfintele Taine.

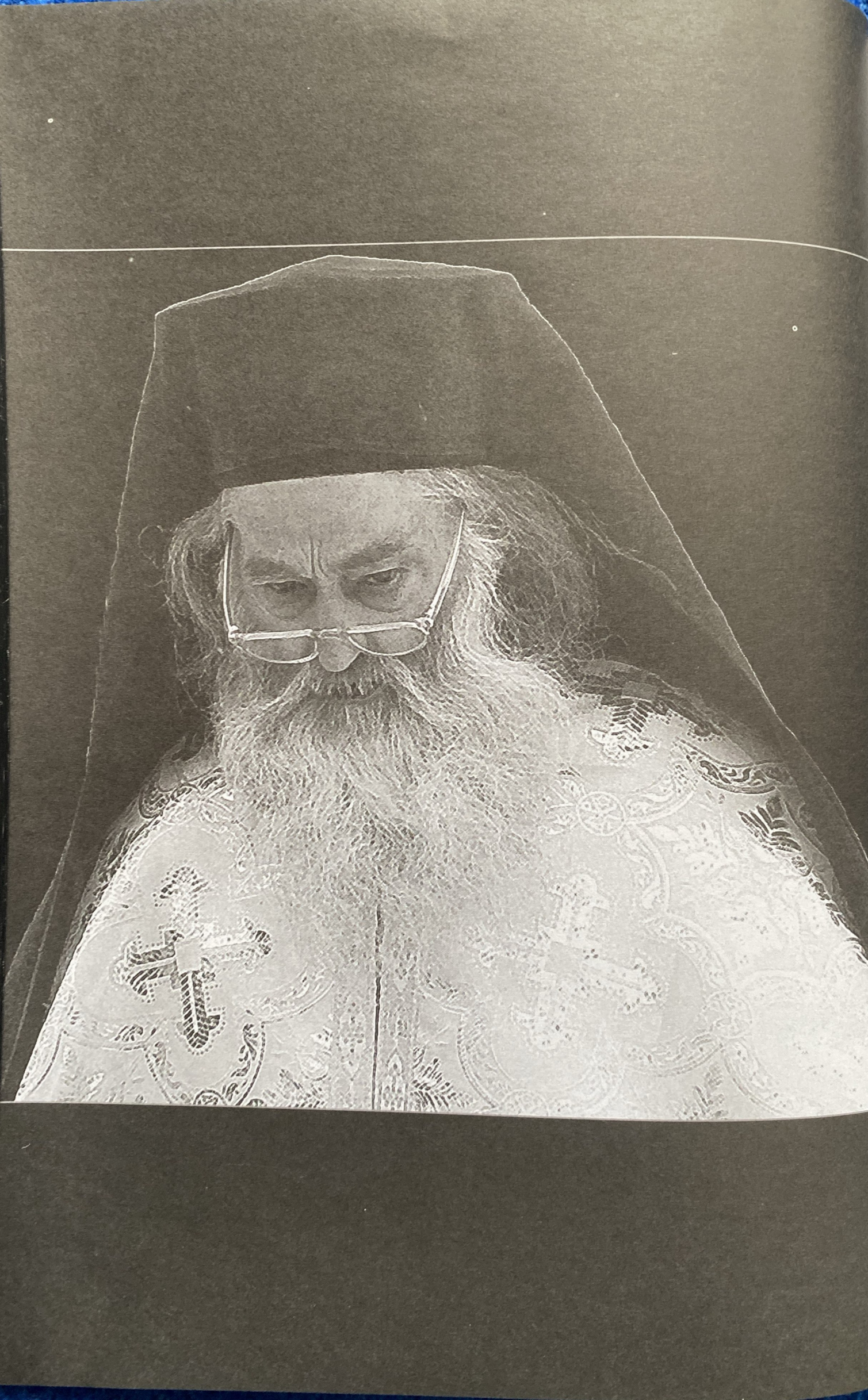

Părintele Ştefan – despre dragostea întru Hristos

Părintele Ştefan a fost călugărit la Petru Vodă, unde a vieţuit nu multă vreme. Apoi, trimis de părintele Justin, a întemeiat mănăstire în Ardeal – aproape de Aiud, la Cergăul Mic - şi este egumen acolo.

*

– Cum îţi spuneam, aşa am gîndit cartea aceasta. De la ce am plecat? De la o întrebare: Cum se face că un om fără nici o putere lumească – să spun aşa – un oarecare călugăr şi preot al lui Dumnezeu ajunge, la bătrîneţe, să strîngă atîţia oameni în jurul lui? – nu numai în obştea mănăstirii, dar şi în preajma acesteia, şi în sat şi mai departe, într-un fel de cerc care înconjură ţara, cumva. Şi cu cine am început? Cu cel care a fost lîngă părintele de la începutul mănăstirii, de la Ignatie, pe atunci fratele Viorel de la Sihăstria. Un om simplu, foarte tînăr în vremea aceea, care a fost cu el de la întemeiere, cînd la Petru Vodă nu era nimic.

– Şi Vicenţiu de la Antim.

– Şi Vicenţiu. Şi Calinic de la Poiana Maicilor. Bun, după aceea, nişte oarecari ţărani din Botoşani, cum e Marchian şi maica Iustina zisă „cea bătrînă”. După aceea, vine un inginer, părintele Ioan, care făcea o emisiune la Viaţa Spirituală...

– Cibernetician a fost.

– Da, şi făcea o emisiune la Viaţa Spirituală. Apoi, un oarecare absolvent de colegiu de calculatoare, un preot de mir şi aşa mai departe; adică oameni foarte amestecaţi. Şi nu numai, căci ăsta e doar primul nivel. Iar după aceea vin unii mireni, cum am fost eu, de pildă.

– Copii de trupă.

– Copii de trupă.

– Cum am fost şi noi: eu, Filoteu, Iustin [zis „cel tînăr”, stareţul Mănăstirii Sfîntului Ioan Casian], Teodot, Visarion. Cu Iustin a fost ceva cu totul fulgerător, aşa... A venit cu grupa de studenţi, de prieteni... şi a rămas.

– Dar e vorba nu numai de obşte, mai e un cerc în jurul mănăstirii, în care intră cîteva familii. Deocamdată. Deci tu ai venit aici... cînd? Erai student.

– În studenţie l-am cunoscut pe părintele Justin; eram în anul doi sau în anul întîi la automatică, prin ‘93-’94. Şi... înainte, l-am cunoscut pe părintele Ioan. A predicat o dată la biserica Sfîntul Ştefan, zisă „Cuibul cu barză”, unde mergeam eu. Şi mi-a plăcut cuvîntul lui, prezenţa lui, şi l-am întrebat: Părinte, de unde sînteţi? De la mănăstirea Petru Vodă, din judeţul Neamţ – zice. Nu auzisem niciodată de locul acela, dar i-am spus că o să-l caut. Şi m-am dus, am plecat, fără să ştiu unde exact. Am mers pe cel mai prost drum: am ajuns în Bacău, după aia am luat un personal pînă în Piatra Neamţ, după aia altul pînă la Bicaz, de acolo o cursă pînă la Poiana Largului. În sfîrşit, cel mai lung drum pe care o puteai lua. Şi am

„De aș grăi în limbile omenești și îngerești, iar dragoste nu aș avea, m-am făcut aramă răsunătoare și chimval răsunător. Și – de aș avea darul proorociei, și aș cunoaște toate tainele și toată cunoștința, și aș avea toată credința, încît a strămuta munți, iar dragoste nu am – nu sînt nimic. Și – dacă aș da toate avuțiile mele și de aș da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am – nimic nu-mi folosește”
(*1 Corinteni* 13:1-3).

„În miezul nopţii mă sculam să mă mărturisesc Ţie, spre judecăţile dreptăţii Tale" (*Psalmul 118*:62). Stih care se tîlcuieşte astfel, după Teodorit: „Zice: Căci nu în fiecare zi doar - ci şi noaptea la miezul nopţii, cînd somnul vine la oameni cu mai multă dulceaţă - Te lăudam pe Tine şi binecuvîntam hotărîrile Tale cele drepte." Aşa făcea şi Mîntuitorul Hristos, în grădina Ghetsimani.
Întîlnirea cu Dumnezeu la miezul nopţii prin rugăciune este de înţeles, dacă ne gîndim că tot în această vreme va veni Hristos-Dumnezeu a doua oară, ca să judece omenirea înviată, precum El Însuşi zice: „Iar la miezul nopţii s-a făcut strigare: Iată, Mirele vine, ieşiţi întru întîmpinarea Lui!" (*Matei* 25:5). „Aceasta o zice şi Teodorit. Iar Chiril al Ierusalimului zice că «Arhanghelul va striga şi va zice tuturor: Sculaţi-vă spre întîmpinarea Domnului!»" (Cuviosul Nicodim Aghioritul).

ajuns acolo într-o joi seara, cînd oamenii veneau la Sfîntul Maslu. Şi îl caut pe părintele Ioan – de părintele Justin nu auzisem – îl caut pe părintele Ioan, şi aflu că e plecat în America. Şi atunci ce să fac? Păi, să-l cunoaşteţi pe părintele Justin! – mi-a zis un frate. Şi, cînd l-am văzut, primul lucru care m-a – cum să zic? – m-a fulgerat aşa a fost să zic: Ăsta e Moisi! Aşa, nu ştiu cum. Şi apoi am mai venit şi anul următor, apoi tot mai des. Şi părintele a început să-mi vorbească... Şi în '99 am intrat în mănăstire, de Cuvioasa Parascheva.
În tot cazul, momentul cel mai frumos – ca să zic aşa – a fost o slujbă de noapte, la care am zis: Ce frumos e să fii călugăr şi să dai slavă lui Dumnezeu la miezul nopţii! Ce poate fi dincolo de asta? Şi, cînd s-a terminat slujba, părintele, în loc să iasă prin altar, a ieşit prin biserică. Şi m-am dus la el: Binecuvîntaţi, părinte! Păi, ce facem? – zice. În loc să mergi la discotecă, tu vii aici noaptea? Păi am fost şi la discotecă, dar am simţit nimicnicia de acolo. Şi el mai tace puţin aşa, şi zice: Măi, cînd vi să facem o călugărie? Şi eu m-am bîlbîit, nu ştiu ce i-am spus. După aia, cînd să plec, m-a binecuvîntat şi mi-a zis: Dumnezeu să te binecuvînteze să rămîi la gîndul pe care l-ai avut în noaptea aceea! De unde să ştie el ce gîndisem atunci? M-a fulgerat! Şi lucrurile s-au împlinit în timp. Mi-a mai spus o dată să vin, cînd eram în anul patru, şi îmi pare rău că nu l-am ascultat atunci, căci era mai bine. I-am zis: Părinte, lăsaţi-mă să mai stau, căci nu am nici o experienţă de viaţă! Dar nu a fost bine.
– Înţeleg. Ei, firul cărţii de faţă urmăreşte (printre altele) cum am ajuns acolo noi, care am avut fiecare o educaţie fără nici o legătură cu viaţa de mănăstire, mai ales cu una uitată în pădure; căci aici nici nu era ceva aşezat, ca la Sihăstria sau la Secu, să zicem.
– Da, dar părintele e reprezentantul unei generaţii care şi-a luat în serios rugăciunea pentru ceilalţi, pentru neamul lor, rugăciune care rodeşte la un moment dat. Şi noi sîntem răspunsul pe care Dumnezeu l-a dat pentru jertfele şi rugăciunile lor. Numai aşa îmi pot explica ieşirea noastră din întuneric, din beznă, fără să fi avut în familie pe cineva care să fi trăit o viaţă cît de cît creştină. Poate că Dumnezeu are şi pe alţii, neştiuţi de noi, cu altă lucrare... Dar părintele are multă dragoste şi jertfelnicie, foarte multă dragoste, şi asta îi adună pe oameni. Ştie să vorbească fiecăruia pe limba lui, cum s-ar zice. E o minune.
– Aşa m-am gîndit şi eu. Am început să scriu cum mi s-a întîmplat mie; şi am luat-o dinainte, din vremea cînd nici n-aş fi visat să ajung cum am ajuns. Şi încerc să urmăresc schimbarea aceasta... De pildă, tu cum ai ajuns la biserică prima dată?
– Ştii cum? Prima dată cînd am citit *Noul Testament* eram în clasa a zecea, după revoluţie. Era un *Nou Testament* protestant, de la nişte Americani care veniseră să ne înveţe engleză... N-am fost la curs decît o singură dată, a doua oară nu m-am mai dus. M-am scîrbit, pentru că la sfîrşitul lecţiei au împărţit pască evreiască şi, în nişte pahare cît un degetar, sirop de zmeură. Şi lucrul ăsta m-a scîrbit foarte tare, şi n-am mai mers de atunci. Dacă îţi dă sirop într-un degetar, înseamnă că acest creştinism nu e nimic. Dar am citit acel *Nou Testament*. Aveam aşa o vagă cunoştinţă de Dumnezeu. Şi, într-o Duminică dimineaţă, mă plimbam cu cîinele în Cişmigiu; şi deodată am auzit clopotele. Şi atunci, cineva – dar tot eu însumi eram – îmi pune o întrebare: Crezi? Dacă da, de ce

Pildă de dragoste către neamul său este Moisi, căci el s-a rugat pentru acela, măcar că era nevrednic: „O Doamne! – norodul acesta a săvîrşit păcat mare, făcîndu-şi dumnezeu de aur. Rogu-mă aşadar, de vrei să le ierţi păcatul acesta, iartă-i! Iar de nu, şterge-mă şi pe mine din cartea Ta, în care m-ai scris!" (*Ieşirea* 32:31, 32).
La fel a făcut şi Pavel, deşi cei de un neam cu el căutau să-l omoare. Dar el zicea: „Fraţilor, bunăvoinţa inimii mele şi rugăciunea mea către Dumnezeu pentru Israil este spre mîntuire" (*Romani* 10:1). Stih pe care Teofilact îl tîlcuieşte astfel: „Apostolul zice: Bunăvoinţa, adică voia mea cea dintîi şi dorul cel mai fierbinte al inimii mele, încă şi rugăciunea mea către Dumnezeu pentru voi, cei de un neam cu mine, este nu numai de a vă mîntui de muncă (munca din iad), ci şi de a vă mîntui întru împărăţia lui Dumnezeu."

nu te duci la biserică?! Şi atunci am dus cîinele acasă şi m-am dus la biserică. Unde să merg la biserică? La biserica Sfîntul Ştefan, „Cuibul cu barză". Dar nu ştiam nimic. Îmi plăcea cumva... Acolo l-am cunoscut pe părintele Ioan, care pe atunci se numea Ştefan. Şi de aici se leagă totul de Petru Vodă.

– Înţeleg legătura. Da, e o lucrare foarte taincă aici, pe care o ştiu pe pielea mea. Căci eu sînt botezat printr-o minune, fiindcă Dumnezeu a trebuit să lucreze El Însuşi ca să pot fi botezat. Cum? A îngăduit ca, pe la cinci ani şi ceva, să mă îmbolnăvesc şi să stau vreo două luni în spital. Căci, dintr-o injecţie pentru răceală, am luat un icter molipsitor (seringa nu a fost fiartă cum trebuie). Şi am stat singur în spital, cu totul izolat; părinţilor nu le dădeau voie nici să intre în hol, îi vedeam pe geam, de la etaj. Şi ei, stînd fără mine atîta timp, s-au îngrijorat. Iar bunica mea, care nu era nici ea credincioasă, i-a zis mamei: Eu botez copilul, nu cumva să moară păgîn! De ce nu eram botezat? Pentru că tata era un comunist cinstit, cinstit şi cu el însuşi, şi zisese aşa cînd m-am născut: Dacă am plecat pe drumul ăsta (al ateismului adică), merg pînă la capăt! Şi bunica, la care şi stăteam în timpul săptămînii, m-a botezat în taină, la vreo şase ani.

După aceea, am trăit într-un ateism tot mai „curat". Dar mai tîrziu au început să se ivească semne. De pildă – pe la douăzeci de ani, cînd eram la casa mea – am cerut să mi se aducă o Biblie, cu împrumut. Nu văzusem nici una. Mi s-a adus, şi trei zile nu m-am mai dus la lucru, am stat şi am citit-o. N-am înţeles mai nimic, fireşte, dar m-au mişcat evangheliile. După aceea, mi-am văzut de literatura mea umanist-atee, în care am ajuns profesionist. Dar din cînd în cînd mă mai uitam în acea Biblie, pe care nu am mai dat-o înapoi. Acum, citind la Sfinţii Părinţi, am înţeles ce primeşti la botez: printre altele, darul credinţei şi darul înţelegerii cuvîntului lui Hristos-Dumnezeu, cum zice Pavel. Căci asta e întrebarea, şi aşa m-am întrebat şi eu, cînd mi-a adus Filoteu cărţile acelea ortodoxe: Ce înseamnă „a crede" şi Cine este Dumnezeu? Şi atunci m-am apucat să citesc numai cărţi ortodoxe. Căci darurile primite la botez nu se pierd niciodată, ca de altfel niciun dar dumnezeiesc. Dar, fiind înăbuşite de viaţa noastră păcătoasă, ele nu mai sînt lucrătoare. Şi – la o vreme, dacă omul are pocăinţă – ele încep să lucreze din nou. Aşa este cu putinţă trecerea de la ateism la credinţă, de la patimi la viaţa înfrînată, cum vedem în vieţile multor sfinţi. Asta e marea minune săvîrşită de Dumnezeu: nu să învii trupuri moarte, ci să aduci din nou la viaţă suflete care au pierit, s-au stins, din pricina patimilor. Totul e să primeşti schimbarea, care este deplină. Şi asta înseamnă, printre altele, să te muţi „în pustie", de pildă în pădure. Pentru că în lume nu vei putea fii Creştin, precum vrei, şi nici lumea nu te va mai îngădui, pentru că nu mai eşti al ei. Iar cînd eşti bucureştean neputincios, e cu totul o nebunie. Trebuie să te faci nebun, precum ni s-a şi spus că sîntem, chiar de către cei apropiaţi.

– Da... E adevărat că mai sînt nişte întîmplări în trecutul meu. La mănăstire n-am fost prima dată la Petru Vodă. Am fost cu tatăl meu pe Valea Oltului, la mănăstirea Stînişoara, pentru că auzise el de la nişte colegi că acolo se poate sta. Şi, stînd acolo, am întîlnit un bătrîn, părintele Ieronim, ierodiacon. Şi el mi-a vorbit pentru prima dată despre Maica Domnului. Şi aşa s-a rînduit, ca să fiu acolo chiar

Ce l-a oprit pe părintele Ștefan să mai meargă la adunările eretice? Darul Sfîntului Duh primit la botez. Iar *Noul Testament* al acelora - mincinos în multe locuri și hulitor, întîi de toate față de Maica Domnului – l-a îndrumat spre aflarea adevăratei evangheliii, dovadă că Dumnezeu lucrează chiar prin potrivnicii Lui.

Despre Taina Botezului, apostolul zice undeva așa: „Au nu știți că toți cîți în Hristos ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat? Așadar, prin botez, ne-am îngropat împreună cu El întru moarte, ca – precum Hristos S-a sculat din morți, prin slava Tatălui – așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții" (*Romani* 6:3, 4). Stihuri care se tîlcuiesc, după Teofilact, astfel: „Căci, ceea ce a fost pentru Hristos crucea și mormîntul, aceasta este pentru noi, Creștinii, botezul, deși nu în același fel. Pentru că Hristos a murit după trup (trupește) și S-a sculat din morți, iar noi, murind întru botez după păcat, vom învia după fapta bună. Și – precum Hristos S-a sculat din morți «prin slava Tatălui», adică prin Sine-Și și prin a Sa dumnezeire (căci «slava Tatălui» este Fiul) – așa și noi vom învia cu altă înviere, cu viețuirea cea nouă adică. Pentru că, dacă curvarul se va face întreg-înțelept [curat cu cugetul, feciorelnic], iată întru el s-a făcut și moarte, și viață, adică răutatea a murit întru dînsul, iar fapta bună a înviat și viază."

în postul adormirii Maicii Domnului. Eu nu ştiam nimic, pentru că în *Noul Testament* nu se află multe despre Maica Domnului. Nu aveam pentru ea nimic, nici o evlavie. Sufletul meu nu se mişcase ortodox, eram un Protestant pînă la urmă. Abia atunci s-a trezit în mine un fior faţă de Maica Domnului, fior care m-a îndemnat să mă întorc acolo şi în anul următor şi să mă duc şi la alte mănăstiri: la Frăsinei şi în alte părţi. Pînă atunci, nu aveam nici o evlavie pentru Maica Domnului, nu ştiam cine este. Bine, bunica mea – Dumnezeu s-o ierte! – era Catolică. Deşi şi cu ea s-a întîmplat un lucru neobişnuit. Ea s-a născut în 16 august 1914, cînd a început primul război. Iar atunci preoţii romano-catolici erau opriţi să mai slujească, şi a fost botezată ortodox! Bine, ea a vieţuit după aceea în chip romano-catolic... Şi, la ea am văzut o iconiţă cu Maica Domnului, dar n-am avut o...

– Eu n-am avut nici atît, pentru că m-am născut şi am trăit într-un cartier-laborator al comuniştilor, singurul din România. Acolo aveam de toate: magazine de orice, şcoală, liceu, stadion, terenuri de sport, cinematograf, parc, teatru. Un singur lucru nu era, firește: biserică. Iar dincolo, la bunici, era o fundătură de mahala unde nimeni nu mergea la biserică.

– Da... Şi alt lucru minunat: eu sînt născut în septembrie şi botezat în decembrie, destul de tîrziu pentru un prunc. Şi ai mei mi-au spus Mihnea, dar au zis: Să-i punem şi un nume de sfînt: Ştefan, că e în curînd! Şi m-au botezat la o biserică cu hramul Cuvioasei Parascheva, de ziua căreia am plecat la mănăstire.

*

Cum ziceam la începutul acestui cuvînt, părintele Ştefan este acum egumen la mănăstirea pe care a întemeiat-o (împreună cu părintele Ioan) undeva în judeţul Alba. Deşi e acolo de cîţiva ani, el nu s-a despărţit niciodată de aşezămîntul de la Petru Vodă, căci a rămas lipit în inima lui de părintele nostru Justin. Din cîte îi cunosc pe amîndoi, îmi dau seama că ceea ce-i uneşte este dragostea creştinească (sau cel puţin dorinţa de a o avea) către toată făptura lui Dumnezeu.

Încheindu-şi cuvîntul despre dragostea creştinească, apostolul Pavel zicea aşa: „Dragostea nu cade niciodată" (*1 Corinteni* 13:8). Stih a căruit tîlcuire o dăm aici, fiind de neapărată trebuinţă: „Adică dragostea nu se sminteşte niciodată, ci le isprăveşte pe toate. Ori şi aşa se înţelege mai bine, că dragostea nu se topeşte niciodată, nici nu se rupe, nici nu încetează, ci rămîne şi în veacul acesta, şi întru cel viitor, cînd toate celelalte au să înceteze şi au să se facă nelucrătoare" (Sfinţitul Teofilact al Bulgariei).

Părintele Kesarie
despre dragostea și împlinirea voii lui Dumnezeu

Ca şi alţii, nici părintele Kesarie nu mai vieţuieşte la mănăstirea Stareţului Justin[1], fiindcă acesta l-a trimis să ridice un nou schit, ceea ce el a şi făcut. Înainte de aceasta însă, părintele Kesarie a avut la Petru Vodă mai multe ascultări, între care acelea de bibliotecar şi ecclesiarh. Cîţiva ani, a avut grijă – ca duhovnic, îndrumător şi pedagog – de copiii de la internat. Pe unii dintre ei a izbutit chiar să-i călugărească, ceea ce e o mare faptă bună înaintea lui Dumnezeu.

*

– Părinte Kesarie, pe toţi i-am întrebat cum au ajuns la părintele Justin. Sfinţia ta l-ai căutat anume, sau a fost ceva (aşa-zicînd) „întîmplător"?

– Întîia oară cînd am venit aici a fost prin părintele Ioan [acelaşi de care a mai fost vorba]. Eram la un club de arte marţiale[2] pe vremea aceea. Şi maestrul clubului a venit să vorbească cu părintele Ioan. Aşa că ne-am dus la el. Eram tineri şi, ca toţi tinerii, căutam (ca să zicem aşa) partea duhovnicească. Era numaidecît după Revoluţie: anul '89, '90, poate chiar înainte de Revoluţie... Şi părintele Ioan ne-a citit din părintele Stăniloae, din *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*. Citise o singură pagină, dar se crease o atmosferă în care pur şi simplu plîngeai. De ce? Nu ştiu, dar era un plîns de bucurie. După asta, ne-am despărţit şi părintele Ioan a plecat la Coşula.

Şi, într-o zi, am zis să mă duc pe la părintele Ioan, la Coşula. Am ajuns la dînsu' acolo, am stat de vorbă puţin cu el şi mi-a spus că el se mută la Petru Vodă. Ei, şi după cîteva luni, părintele Ioan a venit la Iaşi şi mi-a zis să mă ducă la Petru Vodă, să văd mănăstirea. Chiar atunci, nu aveam timp, eram cu facultatea, şi i-am spus că o să vin eu singur, să-mi spună cum ajung. Şi apoi, într-o zi în timpul vacanţei de vară, am luat un rucsac în spate şi m-am îndreptat spre Petru Vodă de acasă, de la Iaşi, cum pleacă tînărul „la colindat".

– În ce an erai?

– Între anul doi şi trei. Asta era în anul '90 sau '91. Ei – şi cînd am ajuns la mănăstire, cum urcam panta asta spre biserică – m-am întîlnit cu părintele Justin şi cu Calinic. Atunci am luat prima binecuvîntare de la părintele. Dar Bătrînul m-a impresionat că arăta întocmai ca muntele care era în faţa mea. Vorbesc serios: avea o barbă cenuşie, nu albise încă, şi arăta la fel ca un munte. Părintele Calinic, deşi e mai bine făcut, părea mai mic decît Bătrînul.

– Ca în poza asta, părinte? Aici se vede cum el domină peisajul. Mulţi pomenesc fotografia aceasta (cea cu fesul pe braţ, pe care am pus-o de două-trei ori în carte).

– Atunci, era mai impunător decît se vede aici. Era şi mai tînăr. Avea şaptezeci de ani, era în putere, era în putere. Ei, şi asta a fost prima mea întîlnire cu Bătrînul. Am stat atunci aici o săptămînă. Şi, înainte de a pleca, m-am dus la Bătrînul. Eram doar noi doi în chilie. Ţin minte că era pămînt pe jos, nu era podit pe atunci. De-abia dăduseră cu var, camera nu era terminată, de acum urma să pună podeaua. Şi l-am întrebat: Părinte, ce fac? Păi, ce să faci? – mi-a zis. Păi – zic – vreau să vin la mănăstire! Da, dar ai facultatea...! – zice. Nu, părinte – zic – vreau să vin! Mă primiţi sau nu? Şi Bătrînul a stat, s-a uitat şi a zis: Bine, vino! Şi am venit.

– Dar gîndul de a te călugări era mai demult.

– Era mai demult, de cînd mergeam pe la Golia, dar ceea ce am văzut la Bătrînul atunci... Ştii cum a fost? Ca atunci cînd vezi un munte şi vrei să-l cucereşti. Şi, cînd urci, începi să-i descoperi tainele. Şi vezi tot felul de minunăţii, şi stai, şi priveşti şi admiri.

---

[1] „Cu sufletul, sînt tot timpul aici, nu am plecat niciodată de lîngă părintele Justin" – mi-a mărturisit părintele Kesarie (care mi-a fost și duhovnic, înainte de a pleca la mănăstirea lui).

[2] Văzîndu-l, nu ai zice că și acest părinte Kesarie, atît de blînd și părut-firav, s-ar fi îndeletnicit cu tehnicile de luptă asiatice. După cum se vede din cele vorbite cu părintele Ioan și cu părintele Hrisostom, „nevoințele" acestea păgînești au fost totuși o bună pregătire pentru nevoințele călugăriei, care aveau să urmeze.

Şi atunci a fost începutul: de atunci am început să-l admir şi pînă în ziua de azi îl admir pe părintele Justin. Şi nu mă satur, pentru că tot timpul ai să găseşti la el ceva care te cucereşte. Vrei-nu vrei, te cucereşte! Găseşti în el nişte taine pe care nu ai unde să le găseşti în altă parte. Deci atunci a fost hotărîrea aşa, foarte limpede. Am zis: Vin aici! Şi am plecat acasă, iar după aceea (eram în anul 3 de facultate) am venit aici de Înviere, în Săptămîna Luminată. După ce am plecat de aici, m-am dus acasă, am încheiat totul cu facultatea: datorii, tot ce aveam luat de la bibliotecă, am dus toate cărţile. Şi am încheiat facultatea atunci.

– *Deci n-ai mai terminat-o!*

– Nu!

– *Niciodată?!*

– Niciodată! Maică-mea se zbuciuma cumva[3], pentru că mergeam pe la Golia şi stăteam pe acolo. Şi şi-o fi dat seama cumva de lucrul ăsta, dar nu ştia bine ce vreau să fac. Ei, şi în ziua plecării, i-am zis: Mamă, eu mă duc la mănăstire! Şi ea a început să bocească. Da' bocet, nu glumă! Bocet frate cu moartea! Şi i-am zis: Mamă, binecuvîntează-mă! Şi i-am luat mîinile, şi le-am pus pe capul meu şi i-am zis: Binecuvîntează-mă, eu am plecat la mănăstire, orice s-ar întîmpla! Şi atunci a zis: Măi, să fii binecuvîntat! Mi-am luat rucsacul (nici nu i-am zis unde plec) şi am venit încoace. Am ajuns la Sfînta Liturghie, şi după Sfînta Liturghie i-am spus părintelui Justin: Părinte, am venit! Şi (acolo unde e strana dreaptă nu era pictat, era doar schiţa, şi era un scăunel) mi-a zis: Stai aici! Şi-am stat, şi-am stat pînă tîrziu, cînd a terminat tot ce avea de făcut. Începuse Vecernia, şi eu tot stăteam acolo. La o vreme, a trecut părintele pe acolo şi mi-a zis: Măi, ce faci? Am venit! Măi, du-te şi stai la masă! Şi de atunci am intrat în viaţa de călugărie.

– *Mă gîndeam la părintele Ioan, pe care mai mulţi îl pomenesc: şi părintele Ştefan, şi alţii. Şi Ştefan tot aşa repede s-a hotărît, dar el a mai stat în lume după aceea, pînă şi-a terminat facultatea. Dar tot dintr-o dată s-a hotărît, cînd l-a văzut pe părintele Justin în biserică, pe care l-a asemuit cu Moisi Patriarhul. Nici nu ştia că bătrînul acela era însuşi Stareţul. Deci aşa a fost cu sfinţia ta... Dar eu mă străduiesc să arăt în paginile acestea prin ce e deosebit Bătrînul şi e foarte greu, pentru că el e deosebit prin tot: prin cum arată, prin cum se poartă, prin ceea ce face.*

– Prin ce e deosebit Bătrînul faţă de ceilalţi? Prin aceea că împlineşte voia lui Dumnezeu clipă de clipă. Chiar vorbeam cu el şi-i spuneam: Părinte, ca să ajungă cineva în locul sfinţiei voastre – căci era vorba la început de alt stareţ care să-i ia locul (nu mai ţin minte cine ar fi fost: venise un părinte Ioaniche, unul gospodăros, să mute munţii; şi apoi alţii şi alţii...), dar nu s-a potrivit – şi i-am spus deci: Ca să vă ia altcineva locul, ar trebui să treacă prin aceeaşi închisoare prin care aţi trecut sfinţia voastră! Acei 16 ani de închisoare, despre care părintele Justin zice că au fost într-adevăr cei mai frumoşi ani de călugărie, ar trebui să-i aibă cineva ca să-l înlocuiască pe el. Şi acolo cred că părintele a învăţat mult mai multe lucruri decît ar putea învăţa cineva în lume. Stînd lîngă oamenii pe care i-a avut alături – pe lîngă ceea ce a însemnat un Virgil Maxim, pe lîngă Valeriu Gafencu, pe lîngă alţii care au avut în ei o încărcătură sufletească copleşitoare, şi pornind cu părinţii aceia bătrîni de la Durău pe care îi pomeneşte părintele – sigur că el a învăţat să împlinească clipă de clipă ceea ce vrea Dumnezeu.

Uite, am fost acum cîteva luni la un părinte bătrîn, şi Dumnezeu a rînduit să stau de vorbă cu el mai mult. Şi cumva a fost aşa ca o destăinuire a lui, şi mi-a zis: Părinte, părerea mea este că în fiecare clipă să stau ca în faţa Înfricoşatei Judecăţi. Deci aceasta e lucrarea acestui părinte Mihail Jar, aşa zice el. El în fiecare clipă se regăseşte ca în faţa judecăţii lui Hristos. Lucrul acesta m-a cutremurat atunci, pentru că nu poţi trăi aşa decît după o lungă experienţă. Şi aşa mă uitam şi la părintele Justin: părintele nu numai că stă în faţa lui Dumnezeu, ci Îl iubeşte pe Dumnezeu şi împlineşte voia Lui ceas de ceas. El face ceea ce vrea Dumnezeu din dragoste către El! Părintele i-a iertat pe toţi cei

[3] Bănuind că va rămîne singură, părintele Kesarie fiind orfan de mic de tată și singur la părinți.

care l-au necăjit, a învăţat să-i iubească pe vrăjmaşii lui! Şi asta face. Şi el ştie pentru fiecare dintre noi măsura cu care trebuie să-l certe şi cu care să-l mîngîie, şi asta nu o găseşti la nimeni în ţara asta.

– Sfinţia ta ai stat multă vreme în chilia părintelui. Azi, s-a întîmplat să aştept şi eu mai mult, şi iarăşi m-am întrebat şi iarăşi nu am înţeles de unde are Bătrînul atîta răbdare cu toţi. Sfinţia ta ce crezi?

– Păi, răbdarea asta se formează în timp. Răbdarea e o nevoinţă care se formează cînd îţi accepţi suferinţa zi de zi. Cînd omul ştie că are de pătimit ceva pentru păcatele lui şi cînd îi vin anumite dureri, unii şi le acceptă şi învaţă să le ducă cu răbdare şi rugăciune; alţii, dacă nu învaţă să facă asta, se duc la doctor şi caută acolo vindecarea. Atîta pot duce. Părintele a făcut această nevoinţă de cînd era tînăr. Păi – dacă acolo, în închisoare, erai chinuit – asta te învăţa să treci prin toate încercările. Adică să iei totul ca din mîna lui Dumnezeu, nu ca pe ceva primit de la oameni răuvoitori, ci ca pe un lucru pe care ţi l-a dăruit Dumnezeu ca să înveţi ceva şi să te mîntuieşti. Adică din acel chin care vine asupra ta şi pe care Dumnezeu ţi l-a dăruit, tu să vii ca un elev ascultător care îşi învaţă lecţia, şi apoi să poţi spune: Doamne, sînt pregătit pentru lecţia următoare! Dar cu adevărat să fii pregătit! Şi aşa să-ţi împlineşti datoria.

– Da, părinte, dar e chiar datoria părintelui Justin să ţină uşa deschisă oricui toată ziua?!

– Dacă Bătrînul, în ceea ce se roagă, simte lucrul acesta, aşa este! Şi, dacă i-ai lua împlinirea voii lui Dumnezeu pe care el o simte aşa, înseamnă că l-ai omorî.

– Eu văd o mare nevoinţă în asta, să nu ai nici o clipă de singurătate, să nu ai cum să te aduni întru sine-ţi. După cum o mare nevoinţă e şi să te pustniceşti, să stai singur într-o bortă în pădure, cum a făcut părintele Cleopa. Aşa era şi în puşcărie: ori îi băgau la izolare, ori îi înghesuiau cîteva sute într-o cameră. Şi aşa, şi aşa te chinuieşti!

– Trebuie să te chinuieşti oricum [adaugă monahul Filoteu]. La Jilava, au stat patru inşi într-o cameră, şi zicea părintele că după doi-trei ani ştiau totul unul despre altul, în amănunt. Nu mai aveam ce să ne spunem – îmi zicea – simţeam că înnebunim. Singurul lucru care te salvează e rugăciunea.

– Azi a scăpat de o băbucă foarte repede. Părinte, o să mor! – zicea ea subţirel. Lasă, dacă n-ai murit pînă acum, nu mai mori, du-te liniştită! – a încurajat-o părintele, zîmbind. După aceea, a intrat peste noi o maică şi a început să-i vorbească, deşi vedea că nu e vremea potrivită. Bătrînul a luat o ciocolată şi i-a întins-o: Ia-o şi du-te acum!

– Părintele ştie ce, cînd şi cît să-i dea fiecăruia [părintele Kesarie rîde]. Şi fiecare găseşte la el ceea ce caută. Păi, la părintele vin mulţi oameni care vor multe, dar asta nu înseamnă că şi vor ceea ce trebuie. Şi atunci e ca la Bunul Dumnezeu: cîte nu cere omul? Dar Dumnezeu zice: Asta ţi-o dau, dar peste cinci ani! Dar tu nu ai de unde să ştii ce şi cînd îţi e de folos. Aşa şi cu băbuca 'ceea. Lasă – zice părintele – mai vii! Şi fiecăruia îi dă ce trebuie şi cînd îi trebuie. Ei, lucrul ăsta e poate cel mai greu de învăţat, pentru că în felul ăsta nu mai trăieşti pentru tine, ci întru totul eşti, pentru Hristos, ca un dar pentru aproapele tău. Şi, din lucrul acesta, omul îşi dă seama că nu e făcut pentru el însuşi – aşa cum e în lume, că eu trebuie să agonisesc, şi să dau la copiii mei şi să-i văd puşi în scaune de directori sau de preşedinţi – ci dimpotrivă: înţelegi că omul este făcut pentru a se dărui celorlalţi.

– Da, cred că asta e proba: să vorbeşti şi să te porţi potrivit fiecăruia: şi cu o bătrînă simplă, şi cu oameni şcoliţi. Adică dăruirea aceasta te face să te înţelegi cu oricine şi să te înţeleagă oricine.

– Da, dacă dăruirea aceasta e sinceră. Cînd lucrul acesta se face cu jumătăţi de măsură, nici omul din faţa ta nu se bucură, nici tu nu te foloseşti. Ori părintele, din toată dăruirea asta, să nu crezi că n-a învăţat şi el foarte mult, stînd acolo, în răbdare. Pentru că şi îngerii cresc din taină în taină, înţeleg din ce în ce mai mult. Şi, ca orice înger, şi omul (care e făcut pentru viaţa îngerească), şi el creşte din taină în taină şi înţelege ceea ce Dumnezeu îi dăruieşte. Dar, cînd omul zice că le ştie pe toate, s-a terminat, a

căzut în ispita mîndriei, şi rămîne în eul lui şi se duce în fundul iadului. Pentru că rămîne numai cu propria lui persoană şi trăieşte întocmai agonia iadului. Ori, ca să înveţi lucrul acesta pe care îl face părintele Justin, e nevoie de silinţă, e nevoie să şi vrei din toată inima. De aceea zice acolo că cei care ard într-adevăr pentru Dumnezeu ajung la Cer, căci cei ce se silesc dobîndesc împărăţia Cerurilor. Nu doar din cînd în cînd, ci zi de zi, ceas de ceas trebuie să înveţi cu ardoare ce vrea Dumnezeu de la tine şi să împlineşti lucrul acela. Şi atunci te împlineşti, orice ai fi în lume. Asta e lucrarea părintelui. Ca stare duhovnicească, sînt poate mai mulţi în lume ca Bătrînul, pe care nici nu-i cunoaştem, dar cu alte lucrări. Căci altfel, nici Dumnezeu n-ar mai ţine lumea.

– Părinte, după ce am încheiat cartea aceasta, pe care am schimbat-o de mai multe ori, îmi dau seama că nu ştiu nimic şi nu am înţeles nimic despre Bătrînul Justin, într-un fel. Pentru că nu am adevărata trăire creştină şi nu mă ridic nici pe departe la înălţimea subiectului.

– Păi, măi, trăirea creştină este un dar care se dă şi care poate fi luat. Fă ce vrea Dumnezeu! Şi, dacă faci ce vrea Dumnezeu, o să găseşti tot ce-ţi trebuie. Dar nu ştii ceasul: important e să crezi lucrul acesta, că Dumnezeu îţi dă tot ce-ţi trebuie, atunci cînd e nevoie, nu cînd vrei tu.

– Am avut mari îndoieli alcătuind această lucrare, pentru că m-am gîndit tot timpul: Măi, cine eşti tu să ai păreri despre un om cu viaţă sfinţită? De aceea am şi ales forma aceasta, a unei cărţi de interviuri.

– Ca să faci o asemenea lucrare, e destul de dificil. Dacă am avea o şcoală de scriitori cum a făcut Sfîntul Paisie Velicicovski la Neamţ, ca să îţi formezi un stil al tău copiind alte cărţi [sfinte]. Ori, fără asta, e foarte dificil, e ca şi cum ai învăţa o altă limbă.

– Nu numai asta, dar ce vreau să spun e că mă depăşeşte „personajul", şi cred că ar depăşi pe oricine. Pentru aceasta, am avut nişte ispite lăuntrice grozave.

– Păi, dacă eşti păcătos!

– Asta pe de o parte, pe de alta mai sînt şi diavolii care se supără cînd dai la iveală anumite lucruri. Şi atunci îţi zici: Cine eşti tu să te apuci de acestea? Şi am vrut să las cartea, să n-o mai termin. Pentru că e foarte uşor să cazi în obrăznicia aceasta intelectuală, care e atît de la modă acum. Am citit interviuri cu Bătrînul ale unor „cărturari": ei erau „deasupra", ei îi făceau un hatîr că îl iau în seamă.

– Măi, dar din toate se învaţă, măi! Chiar şi din asta: uite, înveţi cum să te porţi. Şi acuma, dacă ai binecuvîntare de la duhovnic, nu înţeleg care e problema?!

– Mulţumesc pentru cuvînt şi pentru încurajare, părinte! Vremea va arăta dacă m-am înşelat sau nu, dacă am făcut un lucru cît de cît bun sau nu.

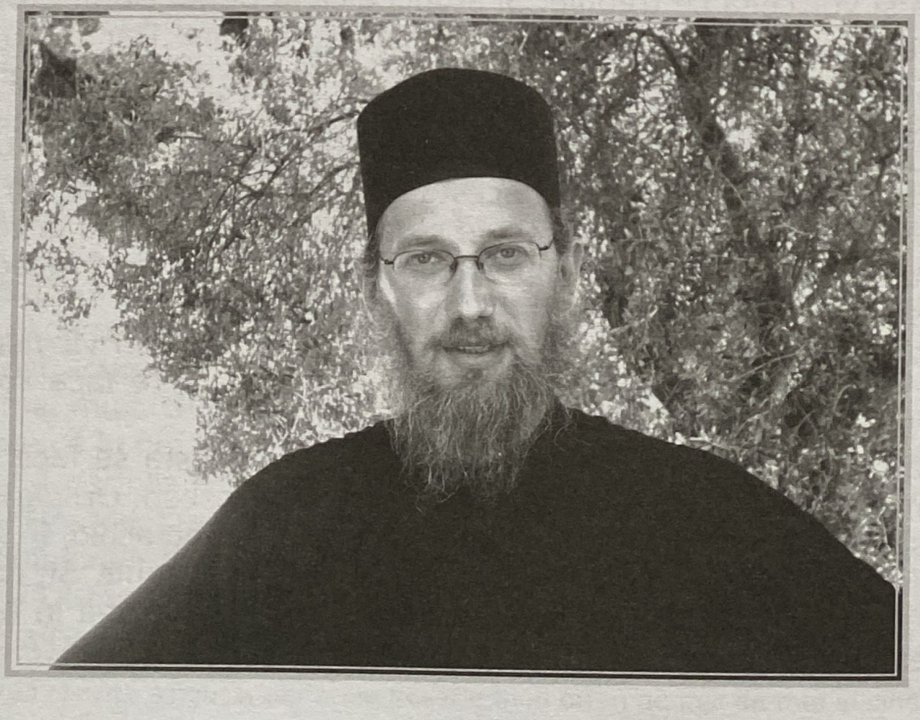

Monahul Teodot – despre ascultare și dragoste

– Frate Teodot, ești din Iași, nu?
– Sînt din Buhuși, între Bacău și Piatra.
– Și cum ai ajuns aici, la Petru Vodă? Și de ce aici și nu în altă parte? Puteai să fii la Sihăstria, sau la Pîngărați, sau la Bîrnova, ce știu eu?
– Măi părinte[1], măi, eu m-am rugat mult timp la Dumnezeu să-mi descopere un om care să cunoască voia lui Dumnezeu mai în amănunt, nu în general. Că voia lui Dumnezeu în general e să ne mîntuim toți, dar mai în amănunt e cum ne mîntuim chiar noi, eu adică. Ei, și m-am rugat mult – cu *Acatistul Mîntuitorului*, cu *Acatistul Bunei Vestiri* – pînă ce, printr-un concurs de împrejurări, m-am întîlnit cu părintele Justin.
– Asta cînd, prima dată?
– A, acu' vreo... în '97, cam așa.
– Atunci ce făceai, erai pe la A.S.C.O.R.?
– Da.
– Deci terminasei facultatea, sau cum?
– Nu, mai aveam trei ani. Eram în anul doi la Teologie.
– Și cum ai ajuns aici?
– Ei, cum am ajuns? O fată mi-a zis că: Măi, este un părinte care uite, măi, doarme patru ore pe noapte, se roagă, slujește Sfînta Liturghie... Atunci, părintele slujea mai des. O făcut pușcărie – zice. Eu, cînd am auzit că doarme numai patru ore pe noapte, măi frate, am zis: Măi, să știi că în omul ăsta e har mult de la Dumnezeu! Altfel nu poate! Un om normal nu poate; cu un asemenea regim, ajunge la dereglare. Și am zis eu: Măi, în omul ăsta e mult har al lui Dumnezeu! Și am vrut să-l cunosc și eu, pentru că aicea s-a mai legat de... M-o binecuvîntat o săracă femeie căreia i-am dat un ban pentru o pîine, și mi-a zis: Dumnezeu să-ți ajute să te întîlnești numai cu oameni mari, cu oameni buni! Buni și mari. Și uite, Dumnezeu m-o învrednicit: m-am întîlnit cu părintele Cleopa, m-am întîlnit cu părintele Petroniu și cu părintele Dionisie din Athos, cu părintele Justin și cu părintele Teofan de la Cetățuia, cu părintele Ieronim de la Bucium. Ei, și uite, cu părintele Justin: la el m-am oprit.
– De fapt, ce aveai de gînd să faci? Să te călugărești sau nu?
– Măi, în perioada aia era o neclaritate în sufletul meu pe ce cale să merg: sau să merg la mănăstire, sau... Da' trăgeam spre mănăstire, trăgeam spre mănăstire.
– Părintele te-a hotărît?
– Nu, el m-a lăsat liber să aleg.
– Da, dar nu ți-a zis: Măi, rămîi aici! A zis treaba asta? Mie mi-a zis – mai în glumă, mai în serios – că mă călugărește.
– Da, m-o întrebat și pe mine, după vreo doi ani. Da, mi-o zis și mie: Cînd te călugărești? Acum! Uite, acum! – am zis eu. Da' el o zis: Noo,

„Apostolul Pavel zice că trebuie să ne înnoim pentru ca «să cercăm voia lui Dumnezeu», adică să cunoaștem descoperit care este voia lui Dumnezeu. Fiindcă cel ce-și are mintea învechită de păcat și de necunoștință, acela nu cunoaște care este voia lui Dumnezeu, nici nu înțelege că voia lui Dumnezeu este ca noi, Creștinii, să viețuim cu smerită cugetare, cu sărăcie, cu plîngere și cu durere de inimă și cu celelalte fapte iubite de Dumnezeu (mai ales cu cele cuprinse în *Fericiri*), care s-au legiuit în *Sfînta Evanghelie*" (Sfințitul Teofilact).

[1] Eu nu sînt monah şi nici preot de mir, dar fraţii mei călugări s-au învăţat de la părintele Justin să vorbească între ei şi cu mine aşa: Măi, părinte! Din smerenie. E un semn de dragoste şi de cinstire. Din aceeaşi pricină, stareţul Justin ne zice „frăţia ta" sau „frăţiile voastre".

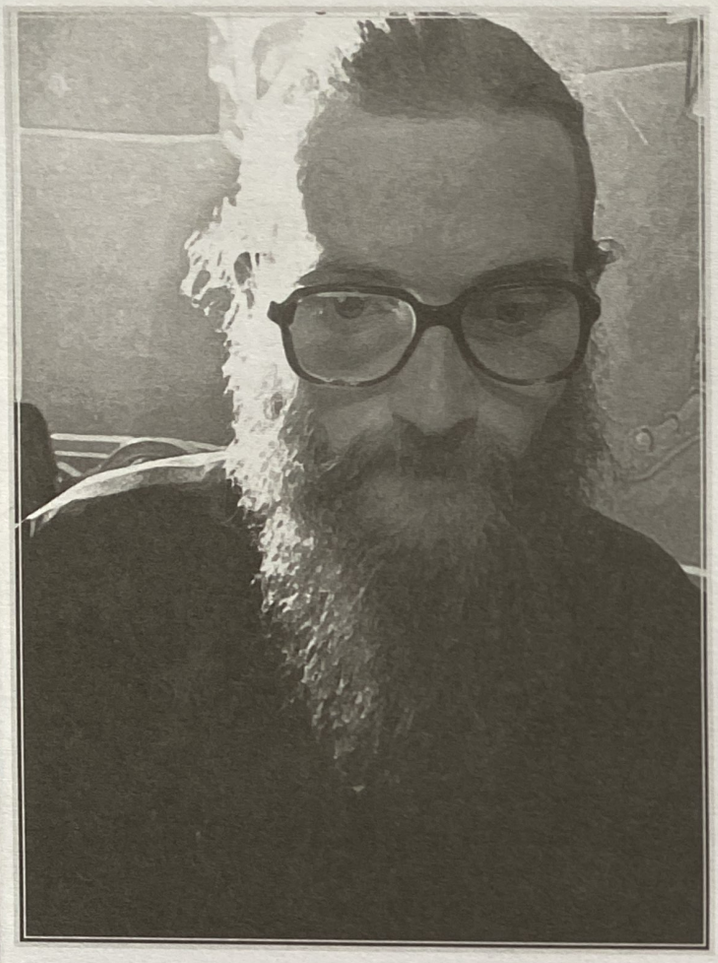

acuma nu putem! Și m-o călugărit după... după vreo trei ani sau doi.

– *În 2 000 am venit eu aici, și erai călugăr.*

– În 2 000, în Duminica vindecării celor doi demonizați, cînd o predicat părintele Calciu la călugăria mea. Adică m-o călugărit Duminică, la Sfînta Liturghie și o predicat părintele Calciu.

– *Cred că tocmai atunci eram plecat la București, la copii.*

– Ce să mai vorbim, părinte?! Eu stăteam acasă, la Buhuși, și tot mă uitam, mă uitam așa în zare, că în zare se văd munții, Buhuși e în sub-Carpați. Și mă uitam în zare așa, în munți. Și, cînd mă uitam, mă linișteam. Eu stăteam lîngă biserică, dar nu mergeam deloc la biserică. Dar, cînd mă uitam așa în zare...; și-acum, cînd stau să mă gîndesc în urmă, măi, mă uitam cam prin zona asta.

– *Buhuși e-n Neamț sau în Bacău?*

– E la jumatea distanței. A fost în Neamț, acum e în județul Bacău.

– *Și-acuma cîți ani ai, Teodot?*

– Păi, din '73 pînă în 2007, treizeci și patru de ani.

– *Da'... nu te-ai preoțit.*

– Nu.

– *Nu vrei?*

– Nu vreau.

– *Sau ai împiedicări?*

– Am și împiedicări, și de-aia nu vreau. Da' unii zic că n-ar fi împiedicări, mai ales cum e acum cu *Canoanele* astea, care nu prea sînt luate în seamă.

– *Da, da' părintele le ține.*

– Le ține, da' uite că mă cam îndeamnă și el.

– *Te îndeamnă, nu?*

– Mă îndeamnă, da' io mă rog la Dumnezeu să mă țin pe poziții.

– *Auzi, da' ia spune-mi, tot tu ții strana? De cîți ani ții strana? De mult, de cînd te știu eu.*

– E! – da' o țin eu? Arhanghelul!

– *Vreau să zic că ascultarea ta e tot la strană.*

– La strană, măi, la strană... Un preot, măi, mi-a zis un cuvînt dur la facultate, mi-o zis un cuvînt dur, o zis: Măi, de ți-ar da Dumnezeu să spui tropare și să ții tipicul, și ai să vezi, ai să te apuci atunci de învățat! Și uite că i s-o cam împlinit cuvîntu' lui! Primii doi ani au fost mai grei! Ce slujbe făceam! După un timp – s-o rugat părintele pentru mine și m-o binecuvîntat de multe ori – și uite că în timp, cu ajutorul lui Dumnezeu, am deprins tipicul și glasurile.

– *Și de niște ani citești și cuvîntul de folos la masă. De-asta mîncam noi împreună, ca și acum: că eu veneam într-o vreme după ce terminau toți și te mai găseam doar pe tine.*

– Da'... asta e cam slavă deșartă, să vorbesc eu aici!

– *Stai, că ești unul dintre cei mulți. Ai să vezi ce o să iasă: un album cu părintele Justin și poate o monografie a mănăstirii. Da, cum a fost făcută și așa mai departe. Tu n-ai apucat cînd s-a început.*

– E, ce să mai spun? Părintele Justin, cu rugăciunea lui, ține mă-

Mîntuitorul Hristos zice aşa: „Iubiţi-i pe vrăjmaşii voştri!" (*Matei* 5:43). Stih pe marginea căruia Teofilact tîlcuieşte astfel: „Acum, a ajuns la culmea faptelor bune, căci ce lucru este mai mare decît acesta? Şi nu este cu neputinţă a împlini porunca dragostei, căci şi Moisi şi Pavel i-au iubit pe Iudeii care se înverşunau asupra lor mai mult decît pe sineşi; asemenea şi toţi sfinţii i-au iubit pe vrăjmaşii lor."

năstirea și toți care ascultă de el au harul lui Dumnezeu. Care se abate și se împotrivește lui intră în ispite grozave; și, dacă nu se căiește, se desparte de duhovnic și atunci pleacă. Iar dacă nu pleacă, rămîne aicea într-o stare de luptă cu starețul, de vrăjmășie, ceea ce e cam vrăjmaș, cam diavol.

– *Căderea din ascultare.*

– Asta e, da! Călugăria e ascultare, măi! Mai ales cînd starețul... mai ales față de starații ăștia care sînt duhovnicești, ăștia care au făcut și ei ascultare. Dacă nu asculți de ăștia, o încurci! Da' acuma, în monahismul nostru, uneori chiar nu trebuie să asculți, uneori trebuie să te împotrivești, trebuie să ai discernămîntul ăsta. De exemplu, acuma cu problemele astea, cu slujbe cu Catolicii, ecumeniste; cu buletinele, cu pecetluirea [e vorba de numărul Fiarei, 666, cuprins în codul de bare de pe toate actele oficiale și de pe tot ce se vinde], cu tot ce vor ei să facă; cu duhul ăsta lumesc și antihristic pe care vor să ni-l inducă. Noi acuma sîntem în perioada cea mai grea [a creștinismului]...

– *Și ce faci atunci, Teodot, pleci în pădure? Ești orășean și destul de șubred. Eu am stat un an doar în pădure, în 2 001, și acum mă simt tare slăbit.*

– Omul are puteri nebănuite, cînd ajută Dumnezeu...

– *Și asta e adevărat. Dar spune-mi, care ar fi zicerea părintelui Justin care îți vine acum deodată în minte?*

– Cînd am venit prima oară – adică nu prima oară, dar nu eram intrat în mănăstire – eram pe hol la părintele, stăteam acolo cu orele, și mă gîndeam: Măi, ce-o fi călugărul, măi? Ce-o fi un călugăr? M-am întrebat: Ce-i ăla călugăr? Și, cînd am intrat, l-am întrebat pe părintele: Părinte, da' ce-i călugărul? Și mi-o zis: Măi! – mi-o spus, zîmbind la mine; și, cînd zîmbește din inimă la un om, părintele îl scoate și din iad – mi-o zis că un călugăr este *Evanghelia* întrupată... *Evanghelia* întrupată! Măi, și cum mi-o spus-o el – că nu oricine îți spune: „*Evanghelia* întrupată" are vreun efect asupra ta – dar cum o spus el asta: „*Evanghelia* întrupată", te-o cucerit. Harul lui Dumnezeu! Cu altele... Iertarea lui și iubirea lui de vrăjmași ieșită din comun, adică exact cum scrie la *Evanghelie*. Iubire de vrăjmași, domnule! Și el chiar plînge pentru vrăjmași.

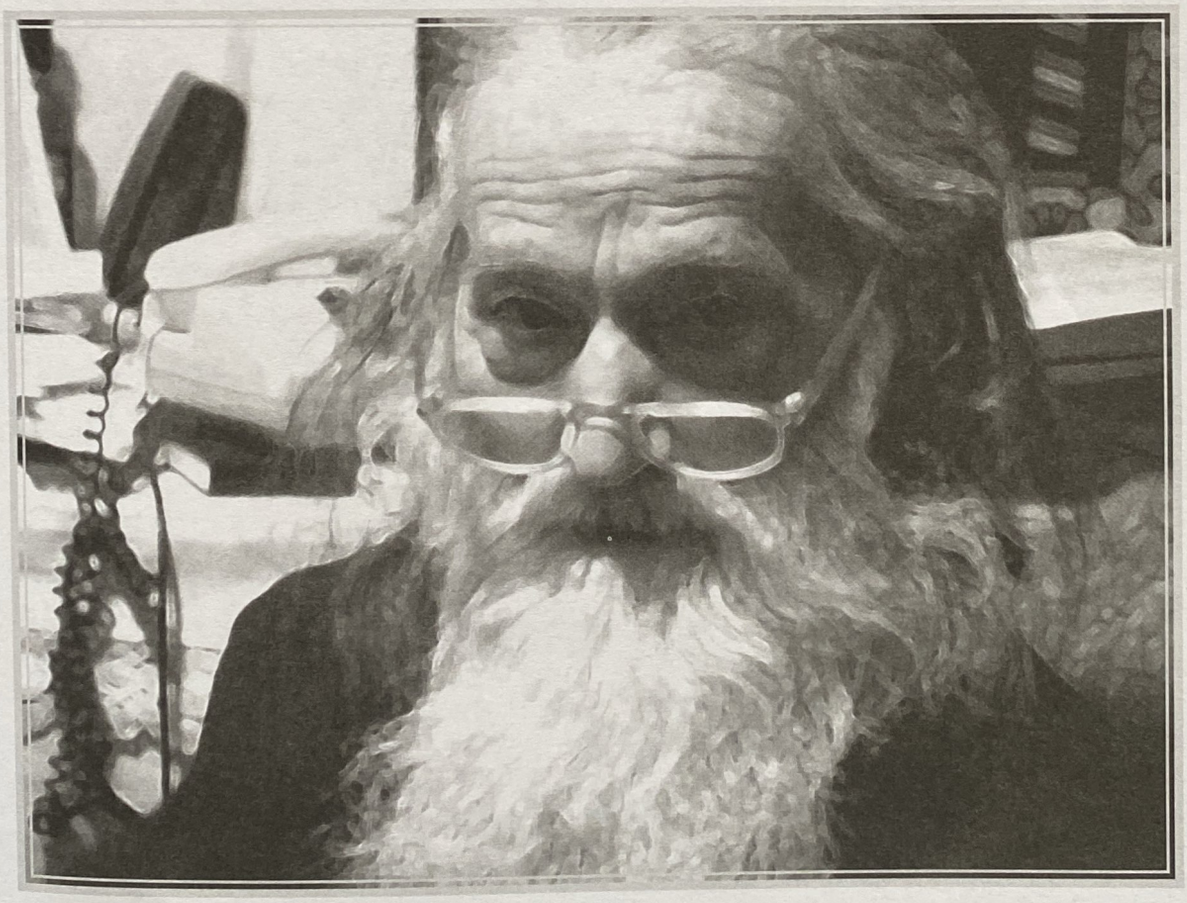

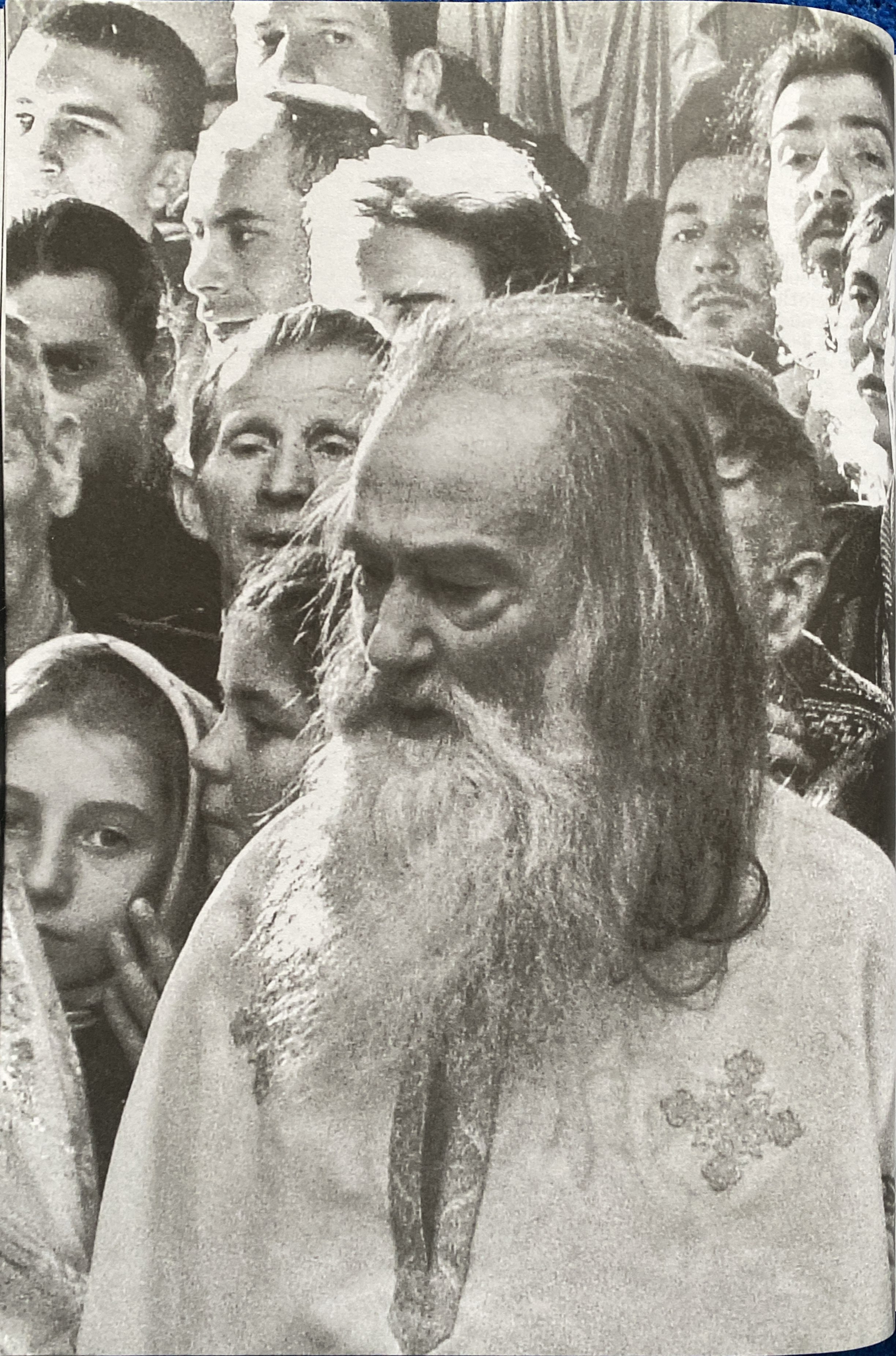

Părintele Xenofont – despre păzirea Ortodoxiei

– Cîți ani de preoție ai acum, părinte Xenofont?
– Acuma? Douăzeci.
– Douăzeci de ani.
– Da, așa, așa.
– Adică vreo paisprezece înainte și de șase ești aici. Dar cum ai ajuns sfinția ta la Petru Vodă?
– Din nefericire, am ajuns aici mai tîrziu [decît trebuia] pentru mine. Dacă auzeam mai repede de părintele Justin, poate veneam mai devreme. Am auzit de el ca de un mare duhovnic, și am venit să-l văd. Și-apoi – stînd de vorbă cu părintele, venind a doua, a treia oară, a patra oară – ușor-ușor am venit de tot.
– Dar ce auziseși despre părintele?
– Multe, dar mai ales că ar fi un mare duhovnic, un mare sfătuitor cu multă înțelepciune, cu un bun discernămînt. Pentru mine, era mai bine să fi venit mai repede, desigur. Pentru că modul cum ești învățat în seminar, în facultățile de teologie – nu de acum, de decenii bune încoace – este un mod cum nu se poate mai defectuos pentru formarea ta ca viitor preot. Căci nu înveți aproape nimic din ceea ce ar trebui să înveți. Cel mult (e o părere a mea, dar cred că și alții ar putea confirma) te informezi în legătură cu anumite învățături ce fac obiectul disciplinelor predate acolo, dar numai atît. Însă nu ești format duhovnicește. Căci materiile care sînt acolo – fie că e vorba de cele istorice, fie că e vorba de alte materii, dogmatică, morală, patrologie sau altele – tot ce este acolo nu te ajută cu nimic pe viitor ca preot nici ca să te despătimești, nici ca să ai un bun discernămînt, să ai înțelepciune. Ar trebui ca în seminar și în facultatea de teologie să te despătimești. Ca – atunci cînd ajungi în preoție, despătimit fiind (harul lui Dumnezeu lucrează în cei curățiți de păcate) – atunci să poți la rîndu-ți să-i despătimești și tu pe alții, să-i faci să părăsească păcatele și să le înlocuiască cu faptele bune opuse lor. Aici, nu te ajută școlile teologice. Așa sînt făcute ele, așa s-a obișnuit – după modelul catolic, învățămînt scolastic, cum se știe – numai teorie, numai abstracție. Și deci nu te formează cu nimic, doar te informează cumva. Cum ar fi trebuit să fie? Accent masiv pus pe Sfinții Părinți, dar pe scrierile *lor*. Luată scriere după scriere, de la toți Sfinții Părinți, începînd cu cei din primele secole ale creștinismului și ajungînd pînă la cei contemporani: Sfîntul Ioan Gură de Aur, Sfîntul Maxim Mărturisitorul, Sfinții Părinți ai *Filocaliei* în mod cu totul special... Mai ales scrierile Sfîntului Maxim Mărturisitorul și ale Sfîntului Marcu Ascetul, care sînt vitale pentru cei care vor să se despătimească. Apoi, Sfîntul Simeon Noul Teolog, Sfîntul Grigorie Palama și – venind pînă încoace în timp – Sfîntul Nicodim Aghioritul, Sfîntul Teofan Zăvorîtul, Sfîntul Ignatie Briancianinov, Cuviosul Serafim Rose, Sfîntul Ioan Iacob și alții. Și atunci, alta ar fi situația. De asemenea, canoanele Sfinților Părinți din *Pidalion* ar trebui să fie foarte bine cunoscute de către cei ce au terminat școlile teologice.

„Sufletul preotului se cuvine a fi mai curat chiar decît razele soarelui, ca nu cîndva să-l lase pustiu Duhul cel Sfînt, astfel încît să poată zice: «Nu mai viez eu, ci Hristos viază întru mine»” (Sfîntul Ioan Gură de Aur).

„Cît de grea şi de ostenitoare este dregătoria arhieriei şi a preoţiei! Pentru aceasta, cînd se îmbrăca cu haina de in [a arhiereului], papa [ortodox] – Urban al şaptelea zicea către cei ce erau de faţă: «Vedeţi ce haină uşoară? Dar are o atît de covîrşitoare greutate!»" (după Teofilact).

Căci, în ceea ce privește canoanele, habar n-ai. Nu știi, habar nu ai cum să spovedești, cînd dezlegi, cum să oprești de la Sfînta Împărtășanie, în ce măsură oprești astăzi de la Sfînta Împărtășanie după canoanele Sfinților Părinți, cum trebuie să faci practic. Habar n-ai, și de aceea faci greșit. Ori începi să canonisești *ad litteram*, cum scrie în *Molitfelnic*: adică șapte ani [oprire de la Sfînta Împărtășanie] pentru desfrînare, cincisprezece pentru prea-desfrînare și așa mai departe. Ori te influențează ceilalți duhovnici și ușor-ușor nu mai ții cont de canoane, ajungînd să le anulezi cu totul. Și atunci faci cum nu se poate mai rău: în loc să fii tămăduitor de suflete, să le curățești și să le bagi în rai, le bagi în iad pe multe. Dumnezeu să mă ierte, nu vreau să fiu înțeles greșit: nu există mîntuire fără spovedanie! Dar – în zilele noastre, pe măsură ce înaintăm în timp – tot mai mulți dintre noi, duhovnicii, băgăm în iad pe mulți dintre cei ce se spovedesc, pentru că nu mai ținem de loc cont de canoanele Sfinților Părinți! Mai bine n-am fi, dacă nu ne înțelepțim pentru a spovedi și a canonisi după canoanele Sfinților Părinți! Acum, e și foarte greu să ceri cuiva să se ducă la spovedit, dacă nu știi vreun duhovnic bun undeva. Deci să-i spui: Te duci la duhovnicul cutare! Dacă nu, mai bine nu-i ceri să se spovedească, pentru că o face rău. Și îi este adormită conștiința de un duhovnic nechibzuit, făcîndu-l să creadă că e bine doar că s-a spovedit, fără să i se ceară să părăsească păcatele, și mai ales să facă nevoințe pe măsura păcatelor făcute (cum zice Sfîntul Dimitrie al Rostovului) și fără să fie oprit de la Sfînta Împărtășanie pentru păcatele opritoare de la aceasta, după cum ne învață Sfinții Părinți în cărțile lor despre canoane[1].

Deci, dacă sfătuiești pe cineva să se spovedească, ai grijă să-l faci să înțeleagă că trebuie neapărat să o facă la un duhovnic care canonisește și sfătuiește după hotărîrile și învățăturile Sfinților Părinți. Trebuie spus clar: Măi, o faci, dar o faci cum trebuie! Și, ca să o faci cum trebuie, te duci la duhovnicul ăsta! Nu e aproape

---

[1] „Dacă cineva, fiind nedumerit, ar spune că păcatul celui ce se pocăieşte se iartă prin rugăciunea de iertare a duhovnicului – şi deci de ce acestuia nu i se îngăduie să se împărtăşească cu Sfintele Taine, odată ce a fost iertat şi îndreptat? – acestuia îi răspundem în trei chipuri:

1. Adevărat este că păcătosului i se iartă păcatul, însă nu de-a dreptul, ci socotind că el va împlini canonul şi va sta departe de Sfînta Împărtăşanie (fiindcă de aceea duhovnicul, înainte de iertare, îi hotărăşte canonul şi lipsirea de Sfintele Taine).

2. Adevărat este că se iartă păcătosului păcatul, nu însă şi pedeapsa şi certarea pentru păcat, cu alte cuvinte canonul, în care se cuprinde şi îndepărtarea de la Sfînta Împărtăşanie. Fiindcă şi păcatul lui David s-a iertat cu adevărat de Dumnezeu – cînd Natan i-a spus: «Domnul a ridicat păcatul tău» – dar nu s-a iertat şi pedeapsa pentru păcatul lui; fiindcă, după această iertare, el a fost izgonit din împărăţia sa de către fiul său Avesalom, şi sabia nu s-a îndepărtat de casa lui şi alte nenumărate răutăţi a pătimit, după cum însuşi Natan i le proorocise.

3. Adevărat este că i se iartă păcătosului păcatul, dar este nevoie ca păcătosul să fie pus la încercare şi, cu timpul, să fie întărit în harul lui Dumnezeu" (*Carte foarte folositoare de suflet*, editura Episcopiei din Rîmnicu Vîlcea).

Avînd în vedere cum au loc spovedaniile în zilele noastre, cartea aceasta ar trebui să fie citită de mai multe ori de către fiecare Creştin. (nota părintelui Xenofont)

de tine, e la distanță mare, dar nu am altă soluție. La ăsta, nu la altul, pricepi? Iar după ce ai găsit un duhovnic care canonisește și sfătuiește după hotărîrile și învățăturile Sfinților Părinți, să te ții de el pînă la moarte! Zic aceasta pentru că majoritatea credincioșilor, dacă au șansa să găsească un asemenea duhovnic, nu mai vin a doua oară la el. Astăzi, mai este și obiceiul de a avea mai mulți duhovnici sau de a umbla de la unul la altul, lucru cum nu se poate mai grav pentru suflet, mai ales cînd ai deja un duhovnic responsabil.

Adevărul este că aproape nu mai ai pe cine spovedi. În ce sens? În sensul că omul nu mai vrea să se tămăduiască. Ești un medic care nu mai are pe cine să bandajeze, cui să dea medicamente, pe cine să ajute... Nu, omul pur și simplu nu vrea lucrul acesta, e extrem de trîndav – să zicem așa – și vrea cu totul altceva. E cu rana deschisă, și el vrea să se distreze, să salte, să joace. Și îi spui: Măi frate, acuma trebuie să stai acasă, să te îngrijești, să faci cutare, să faci cutare..., ca să poți scăpa de păcatele vechi. Dar el crede că n-are nici o treabă! N-are de făcut nevoințe trupești și duhovnicești pe măsura păcatelor sale, ba chiar și dorind să fie mai mari nevoințele acestea decît păcatele făcute, după cum spune Sfîntul Dimitrie al Rostovului. Și atunci spovedești, dar spovedania nu mai este ea în toată deplinătatea ei, e mai mult doar o sfătuire. Și nici sfat nu-ți mai primește omul acum. Orice canon, oricît de mic, i-ai da omului, nu vrea să-l mai primească, nu-l primește. Ce să mai zic...? Nu mai zic nimica. Dar duceți-vă la părintele Stareț...

Sigur, cu privire la nenumăratele spovedanii și împărtășiri iresponsabile care se fac astăzi (în viitor vor fi și mai multe!), mi s-ar putea zice: Doctore, vindecă-te mai întîi pe tine însuți! Și cu dreptate! Dar, fără a încerca să mă îndreptățesc, zic că nu știu la cîți dintre duhovnicii zilelor noastre nu li s-ar putea spune lucrul acesta. Mie în primul rînd! Dar, în același timp, trebuie să știm că – deși Dumnezeu nu i-a dorit pe toți, după cum spunea Sfîntul Ioan Gură de Aur, în înțelesul că nu toți au vocație preoțească – El lucrează totuși prin toți preoții Săi. Și că, deși stăm strîmb ca duhovnici, trebuie totuși să judecăm drept. Cît mai aproape de duhul Sfinților Părinți, de scrierile lor și mai ales de canoanele (hotărîrile, normele, dreptarele) pe care le-au dat ei. E cumplit de rău ce se întîmplă în zilele noastre: majoritatea zdrobitoare a Creștinilor cu păcate opritoare de la Sfînta Împărtășanie sînt totuși împărtășiți, și unii încă foarte des! Să ne gîndim doar la femeile care folosesc sterilet, sau pastile anticoncepționale sau alte mijloace asemenea acestora care provoacă uciderea pruncilor încă din primele zile ale zămislirii lor, și la bărbații care sînt de acord sau silesc la păcatul acesta. Sau la cei care se dedau la perversiuni sexuale, la cei care trăiesc în desfrînare sau prea-desfrînare, la cei care se cunună în mod nevalid (așa-zisele „căsătorii mixte", adică cu ereticii, fără să li se facă acestora trecerea la Ortodoxie); la cei care divorțează fără

„Nu e lucrul tuturor de a putea ține vrednicia preoției, care este mai înaltă chiar și decît împărăția; căci preotul ocîrmuiește lucrurile cele dumnezeiești, iar împăratul pe cele pămîntești. Ci preoția este pentru cei puțini, cei atît de drepți, care ar trebui să se osebească de către cei supuși precum se osebesc păstorii de oi, ca să nu zic mai mult" (Isidor Pelusiotul către Paladie).

„Pe vremuri, păstorii mureau pentru oi, iar acum chiar ei omoară oile, nu junghiind trupurile – căci acesta ar fi un rău mai mic – ci smintindu-le sufletele" (Isidor Pelusiotul).

„Nu zic altminteri, ci, precum sînt și mă aflu, socotesc a nu fi mulți între preoți care se mîntuiesc, ci cu mult mai mulți sînt cei ce pier. Iar pricina este că [preotul sau arhiereul] are nevoie de suflet mare, avînd multe nevoi care îl scot din moralul său. Și-i trebuie lui ochi nenumărați din toate părțile. Și el este pricinuitorul păcatelor ce se fac de alții. Nu zic din celelalte nimic, dar, dacă numai unul s-a dus din viață neînvățat întru credință, oare nu a răsturnat toată mîntuirea acestuia? Căci pieirea unui suflet este o pagubă atît de mare, încît nici un cuvînt nu o poate arăta" (Sfîntul Ioan Gură de Aur).

temei canonic și se recăsătoresc fie și religios, căci nu are valoare acea cununie (*Pidalionul*); la cei care iau parte la rugăciuni și slujbe împreună cu eretici (sau, și mai grav, se împărtășesc cu eretici!), la cei care apelează la vrăjitori de orice fel sau la oricine săvîrșește păcate de o asemenea gravitate. Și nu ia nimeni poziție hotărîtă față de această situație din Biserica noastră. Mulți spun că nu mai pot fi folosite întru totul canoanele Sfinților Părinți. Bine-bine, dar în practică aproape toți duhovnicii nu mai țin cont de ele deloc, sînt anulate! Oare sîntem noi mai înțelepți decît Sfinții Părinți care au trăit aproape de zilele noastre? Ei au ținut la canoane. De pildă, Sfîntul Ioan Iacob. Deci n-am prea găsit scrieri care să ia poziție față de această stare de lucruri foarte gravă. Două-trei articole prin vreo revistă de mic tiraj, și atît. De fapt, ar trebui să aibă loc reuniuni la nivel de ierarhi, care să ia în discuție lucrul acesta al spovedaniei și împărtășirii iresponsabile din Biserica Ortodoxă Română. Aceasta ar trebui să fie – alături de ecumenism, „erezia ereziilor", cum a numit-o Cuviosul Iustin Popovici – tema principală a conferințelor preoțești și a discuțiilor cu ierarhii noștri.

Trebuie să înțelegem foarte limpede lucrul acesta: atîta timp cît spovedania e făcută ca acum, fără ca omul să plece de la duhovnic cu hotărîrea de a părăsi păcatele (mai ales pe cele grele) și de a le răscumpăra pe măsura gravității lor prin nevoințe trupești și duhovnicești, pe puțini îi vom mîntui; iar pe noi, duhovnicii, ne așteaptă cea mai grea osîndă în viața viitoare! E drept că mulți dintre Creștinii zilelor noastre nici nu vor cu adevărat să se mîntuiască, deși zic aceasta cu gura. Dar măcar cei puțini care vor cu adevărat mîntuirea ar trebui să găsească la duhovnici ceea ce au nevoie: canonisire și sfătuire după învățătura Sfinților Părinți.

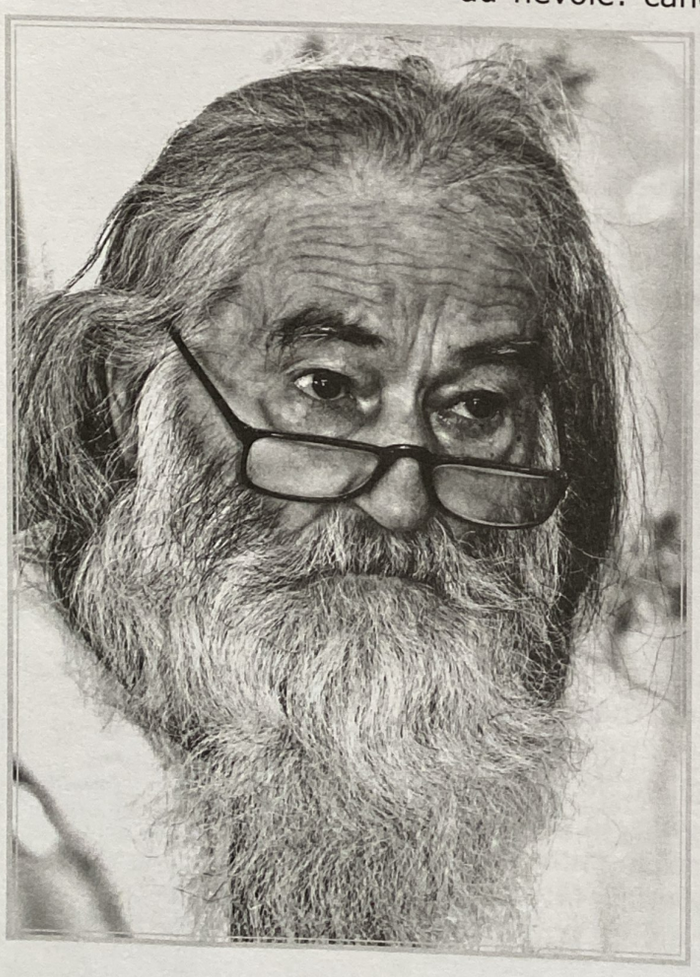

Iar celor mulți – care, deși zic că vor, dar nu vor de fapt mîntuire, nevrînd să facă nici un canon pe măsura păcatelor lor – să li se spună, să li se facă bine cunoscut faptul că nu se vor mîntui, dacă vor rămîne în starea aceasta!

Poate că mi s-ar răspunde: Dacă majoritatea Creștinilor ar fi opriți de la Împărtășire – după cum spui tu, ei nevăzîndu-și starea de nevrednicie – ce mare lucru ai rezolva? Poate că nu prea mult, dar măcar nu li s-ar toci cu totul conștiința, nu le-ar fi adormită cu totul de către noi, duhovnicii care îi împărtășim dîndu-le de înțeles că sînt vrednici de împărtășire. Oprirea de la împărtășire este ultimul lucru care nu le dă pace în conștiința lor. Și asta tot ar fi ceva. Căci, dacă mergem pe ideea că trebuie împărtășiți toți, ca să nu-i îndepărtăm cu totul de Biserică, ce bine am făcut? Îi vom avea aici pe unii mai des în Biserică, dar dincolo, în viața viitoare, nu știu ce șanse la mîntuire vor avea. Pentru că, după învățătura Sfinților Părinți (să citim *Pidalionul*, sau *Îndreptarea legii* sau *Pravila bisericească* a părintelui Nicodim Sachelarie, de pildă), nu poți avea mîntuire făcînd păcate grele, fără să fii conștient de gravitatea lor și fără să faci tot ce-ți stă în putință pentru părăsirea lor. Sau,

dacă le-ai părăsit, fără a fi gata pentru nevoințe trupești și duhovnicești pe măsura gravității lor. Că nu poți săvîrși aceasta întru totul, deși te-ai strădui din răsputeri, asta e altceva. Însă cel puțin nu ești împotriva răscumpărării păcatelor pe măsura gravității lor, lucru foarte important dacă vrem mîntuire.

Și de-aia ziceam, revenind la faptul că în seminar și în facultățile de teologie nu se face ce ar trebui, că singurul loc unde ai putea (chiar zicea odată cineva), unde ai putea să deprinzi ceva din ceea ce ține de o preoție făcută așa cum trebuie, ar fi mănăstirile, în jurul unor mari duhovnici, în cadrul programului mănăstiresc de slujbe. Aici ai putea să înveți ceea ce trebuie să faci: să te despătimești, să știi să canonisești și toate celelalte. Deci, în contextul în care ceea ce faci în seminar și în facultățile de teologie e mai mult un timp pierdut și, cînd intri în preoție nefiind despătimit și cu un bun discernămînt faci mai mult rău decît bine, sigur că nu poate să fie decît pierdut timpul în care n-ai fost învățat cu o mănăstire și mai ales cu un duhovnic cu viață îmbunătățită, cu mult discernămînt, cu mult har de la Dumnezeu și celelalte.

– Deci de asta vine atîta lume la Petru Vodă? Pentru spovedanie mai mult, sau pentru altele și pentru că e un loc în care s-au învățat să vină?

– Cred că sînt niște lucruri reale care-i leagă de mănăstirea aceasta: în primul rînd, personalitatea părintelui nostru Stareț.

– Dacă nu l-aș fi văzut niciodată pe părintele Justin, dacă nu l-aș fi cunoscut, cum mi l-ai fi înfățișat, părinte?

– Eu la părintele Stareț în mod special apreciez foarte mult, mă bucură foarte mult, că se găsesc din destul în persoana prea-cuviosiei sale două lucruri. Primul, faptul că ține la *Canoane* și că în ceea ce privește învățătura de credință, dogma[2] deci, nu e ecumenist. De asemenea, nu e pentru împărtășirea iresponsabilă și mai ales deasă, lucruri foarte grave azi, căci nu prea ai pe cine împărtăși des în ziua de azi; iar în ceea ce privește viețuirea [credincioșilor], pentru că nu e îngăduitor cu păcatele. Căci, făcînd într-adevăr ceea ce trebuie să faci [ca preot], poți să scapi omul de păcate, în timp, dacă vrea și el, dacă lucrează împreună cu harul lui Dumnezeu și cu tine, cu ceea ce-i spui să facă.

Deci părintele Justin ține la *Canoane*. Nu știu mulți dintre cei cu nume mare astăzi care să mai țină la *Canoane* atît de mult ca prea-cuvioșia sa. Adeseori, mai ales la început, ceream sfatul părintelui Justin în ceea ce privește anii cît trebuie oprit cineva de la Sfînta Împărtășanie, cum trebuie canonisit, ce-i de făcut. Ei, de fiecare dată cînd mă duceam la părintele Justin și întrebam, mă așteptam întotdeauna să fie oleacă mai îngăduitor, dar era mai aproape de *Canoane*, mai *ad litteram*, ca să zicem așa. De pildă (deși știu că unii duhovnici nu sînt de acord cu lucrul acesta): prea-cuvioșia sa, pe baza unor duhovnici renumiți pe care i-a cunoscut în viața sa (Martinian și Marchian), spunea că femeile care au peste cinci sau șase avorturi (și totodată bărbații care le îndeamnă/silesc la aceasta) nu mai trebuie împărtășite (împărtășiți) decît la sfîrșitul vieții sau doar înaintea unor împrejurări care pot sfîrși cu pierderea vieții lor. Așadar majoritatea duhovnicilor nu mai țin la *Canoane*, pur și simplu nu mai țin! Peste tot în țara noastră (și în mai mare măsură în Ardeal, în Banat sau Oltenia) nu mai ești oprit de la Sfînta Împărtășanie dacă ai păcate opritoare pentru aceasta. Pentru mulți duhovnici, oprirea e o noțiune cu totul și cu totul necunoscută, afară de tot mai puține și fericite cazuri, pe măsură ce trece timpul. Ei nu mai țin cont de lucrul acesta. Nu există o oarecare canonisire mai aspră, posturi mai aspre, metanii, închinăciuni, mai multe rugăciuni și citire din scrierile Sfinților Părinți. Nu există! Deși, de la începuturile Bisericii Creștine și pînă în zilele noastre (a se vedea scrierile Sfîntului Ioan Iacob), Sfinții Părinți au oprit de la Sfînta Împărtășanie[3] pe cei cu păcate grele pentru mai mult sau mai puțin timp

[2] Sfintele dogme sînt adevărurile de credinţă neschimbate şi de neschimbat, primite de Ucenici şi de Apostoli de-a dreptul de la Hristos-Dumnezeu, iar mai apoi de Sfinţii Părinţi de la Sfîntul Duh, la Sfintele Sinoade ale Bisericii.

[3] Sfîntului Paisie de la Neamţ zice: „Vă spun şi aceasta: că eu am căutat cu rîvnă în toate Sfintele Canoane, dacă nu cumva se găsesc oarecare epitimii (canonisiri, n. n.) fără îndepărtarea de la împărtăşirea

în funcție de nevoințele mai mari sau mai mici pe care le făceau pentru a răscumpăra, ca să zicem așa, păcatele lor. Nu aș fi spus adevărurile triste pe care le-am afirmat în privința situației dezastruase a spovedaniilor ce se fac astăzi dacă aș mai fi auzit pe cineva că le-ar fi spus. Însă nu am mai auzit pe altcineva care să le spună (și am căutat mult, pe cît mi-a stat în putință). Deși poate unii, prea puțini (din nefericire), sînt conștienți de ele și de acord cu ele, dar (din rațiuni personale) nu vor să le spună. Tocmai pentru aceasta, în ce mă privește, socotesc că este foarte important a fi arătate.

– *Sînt mai apropiați de Catolici și de Protestanți.*

– E riscant să formulez eu aprecieri generale în legătură cu aceasta. Însă, din ceea ce am constatat la spovedaniile făcute și din ce mi-au spus și alți părinți veniți din acele zone, pot afirma că, deși majoritatea credincioșilor de acolo se mărturisesc Ortodocși, cînd e vorba de nevoințele trupești și duhovnicești sau de respectarea de către preoți a *Sfintelor Canoane*, vedem că ei s-au cam înstrăinat de adevărata tradiție ortodoxă.

Asta pe de o parte [despre părintele Justin]. Pe de altă parte sau al doilea lucru foarte important la prea-cuvioșia sa e faptul că – în lumea asta, așa cum zice Sfîntul Antonie cel Mare, nebună, nu? – să mai fii astăzi cum trebuie, sau să încerci să fii, e ceva care ține de curajul nebunesc. Ei bine, părintele Justin are foarte mult curaj. Și cît de mult nu e vorbit părintele și de rău, de către unii? Deci astea... Plus celelalte: jertfelnicia sa, dragostea, îndelunga răbdare, delicatețea... La care duhovnici m-am dus, [puțini] erau hotărîți să te scoată din mocirla în care ești. Nu, dincoace [la părintele Justin], nu-i așa! El încearcă, poate face ceva, poate schimbă omul, puțin măcar. Mă rog, face ceva, nu-l lasă pe om așa cum este. Deci nu știu să fie alții, la care merge multă lume, pentru că sînt – știu eu? – rugători, fac slujbele, chiar Sfinte Masluri cu regularitate – mă rog – mai dau și un sfat, mai iau pomelnice, mai... Da, dar nu sînt așa de interesați să schimbe omul, să-l marcheze în bine cît se poate de mult, pe cît posibil. Cred că, oricînd [l-aș fi cunoscut pe părintele Justin], tot m-ar fi adus aici. Cînd am terminat seminarul, am mers pe la mănăstire la Horaița, la un părinte Zenovie. N-a stăruit; cred că – dacă ar fi insistat, oricît aș fi fost de întunecat la minte – s-ar fi întîmplat cum s-a întîmplat cu părintele Iustin de la Constanța. Știți ce, nu?

– *Da, da. Despre părintele Iustin, zis „cel tînăr", va fi vorba mai jos, căci povestea lui e cu totul pilduitoare pentru împrejurările în care ajung unii să se călugărească după ce îl cunosc pe părintele nostru Stareț și îi urmează sfaturile.*

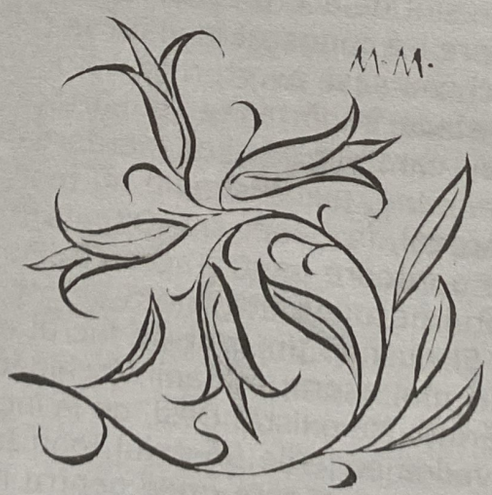

cu Sfintele Taine, dar nu am putut găsi. Însă este prea-înfricoşată şi înspăimîntătoare certarea pusă asupra preoţilor care îndrăznesc să împărtăşească pe cei opriţi de Sfintele Canoane. Pe amîndoi (preot şi credincios, n. n.) Biserica îi aseamănă cu Iuda vînzătorul" (*Vieţile Sfinţilor, luna noiembrie*, editura Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1993). (nota părintelui Xenofont)

Părintele Iustin – despre ascultare și libertate

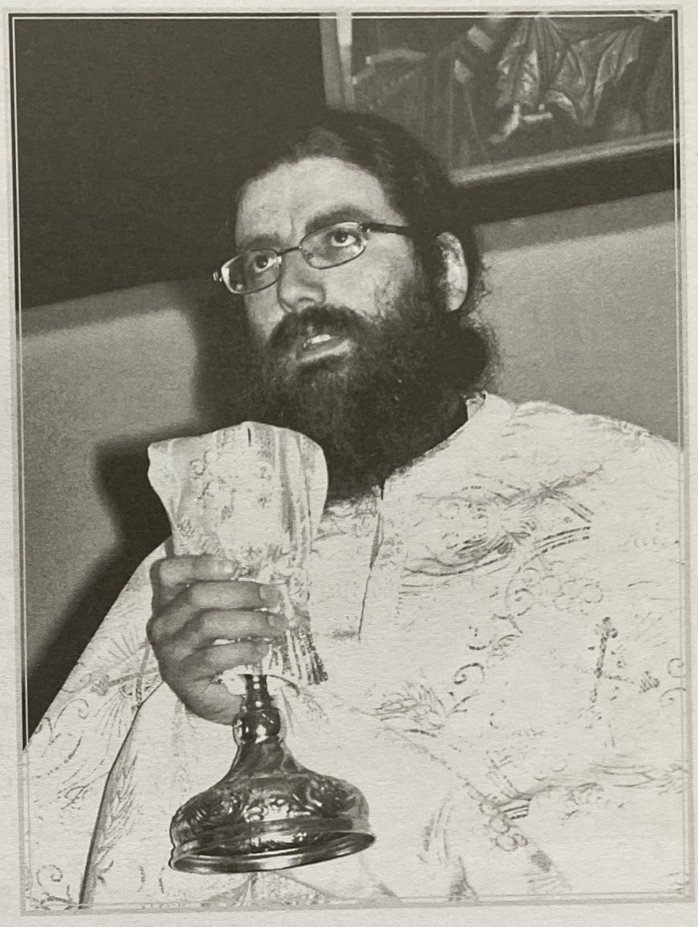

Pe acest părinte Iustin (e chiar numele lui primit la Botez), l-am cunoscut pe cînd lucram la așa-zisa „editură" a mănăstirii de la Petru Vodă. Adică eram doi-trei care ne ocupam de cărți (am avut și tiparniță!): monahul Filoteu, eu și cine se întîmpla să fie trimis la noi, pentru scurtă vreme, de către Stareț. Iustin tocmai terminase Teologia și acum rămăsese la noi ca frate. Țin minte că am lucrat împreună la Plînsurile *Sfîntului Efrem Sirul și la un mic* Ceaslov. *Îi plăcea, iar noi ziceam că e făcut pentru cărturărie. Îi plăcea mult și muntele, se simțea ca la el acasă în pădure. N-a trecut însă mult, și Starețul nostru l-a trimis în cealaltă parte de țară, ca și pe alții, să întemeieze mănăstire nouă, undeva în pustia Dobrogei. Acum, cînd așezămîntul întemeiat de tînărul egumen Iustin pe dealul peșterii Sfîntului Ioan Casian a ajuns să fie o adevărată mănăstire, i-am cerut și lui un cuvînt despre Bătrînul nostru Justin, cuvînt pe care îl transcriu în cele ce urmează.*

*

– Am aflat de părintele Justin (zice părintele Iustin „cel tînăr") de la fratele meu mai mare, de la actualul părinte [ieromonah] Nicodim. El mergea la Bătrînul în perioada studenției, în anii '93-'94-'95, mergea destul de des. Și încă de atunci îmi spunea de un părinte bătrîn cu numele meu și că ar fi bine să-l cunosc, fiindcă e un om deosebit. Făcusem pelerinaje pe la mănăstiri în liceu, dar acum nu mai eram interesat de subiectul acesta. Și vremea a trecut, timp în care eu am intrat la facultate la Cluj, iar fratele meu s-a hotărît să intre în mănăstire. Nu a spus nimănui nimic, și aproape șase luni de zile noi, familia, am știut că e în Egipt, la o bursă. Abia anul următor am aflat, de la un prieten de-al lui, că e la „Daniil Sihastrul", un schit al Putnei. Și m-am dus la el cu tata, de Paști... Eram în anul trei de facultate... M-a uimit să-l văd pe Nicodim așa cum era – foarte slab, cu plete și barbă – dar totodată l-am și admirat. După ce am plecat, tata, știind că toată viața fusesem influențat de fratele meu, era îngrijorat că o să mă călugăresc și eu și rămîne singur la bătrînețe. Însă nu aveam de gînd așa ceva, în primul rînd fiindcă socoteam că monahii sînt niște ratați, iar eu aveam gînduri „serioase": să mă căsătoresc, să întemeiez o familie... La vremea aceea, eram foarte influențat de mediul intelectual din Ardeal, unde monahismul nu este văzut prea bine. În plus, eram foarte hotărît să urmez o carieră universitară. Plecarea din Moldova în Ardeal a fost pentru mine un dezastru din punctul de vedere al duhovniciei... și nu-mi mai reveneam. Acolo, am fost ca un pom răsădit în alt pămînt.

Ei, și în anul patru, la un an de zile după vizita pe care i-o făcusem fratelui meu la schit (deci tot de Paști), trec pe la el, la „Daniil Sihastrul"; și îmi zice că trebuie să meargă într-o călătorie pe Valea Bistriței și că trebuie să trecem și pe la părintele Justin. Și m-am

„Fericiți cei înfrînați! Fericiți cei ce au păzit botezul curat! Fericiți cei ce s-au lepădat de lumea aceasta pentru Hristos! Fericite sînt trupurile feciorelnicilor!" (Sfîntul Efrem Sirul).

„Din pricina aprinderii, fiecare să-și aibă femeia sa!" (*1 Corinteni* 7:2). „Zicînd că nunta e îngăduită din pricina curviei, Pavel îi îndeamnă pe cei căsătoriți spre înfrînare și spre întreaga-înțelepciune. Căci, dacă s-a iertat a se face nunțile și a se însoți oamenii după lege pentru a nu urma curvii, atunci cei căsătoriți sînt datori să nu se împreuneze cu desfrînare și curvăsărește, ci cu întreagă-înțelepciune, doar pentru facerea de copii. Vezi și în epistola către *Evrei* (13:4) că nunta se numește «cinstită» pentru că îi păzește pe oameni întru întreaga-înțelepciune a trupului și îi oprește de a curvi și a prea-curvi" (Sfințitul Teofilact al Bulgariei).

dus, deși nu aveam nici un interes; am făcut-o pentru că asta a fost împrejurarea și oarecum din curiozitate. Și, cînd am ajuns la Petru Vodă, m-am întîlnit cu un fost coleg de liceu, care era frate acolo de vreo doi ani de zile. (Acum e și el preot.) Legătura mea cu el era de prietenie, dar o prietenie în care eu eram conducătorul. În liceu, eu mergeam des pe munte, organizam tot felul de excursii și îl luam și pe el cu mine, aveam o libertate pe care mi-au îngăduit-o părinții și care a făcut să mă maturizez mai repede decît alții. Tot pe atunci, eram fermecat de *Filocalie*, de *Viețile Sfinților* și îi povesteam și lui ce citeam. Și acum, cînd ne-am întîlnit la Petru Vodă, el mi-a adus aminte de asta: Mai ții minte cînd îmi vorbeai despre viața de mănăstire, din ce citeai? Pe mine m-au marcat – zice – discuțiile acelea. Și, cînd am ajuns la Petru Vodă – zice – i-am povestit părintelui Justin de tine, că ți-ar sta foarte bine călugăr... Și prietenul acela mi-a spus că părintele e văzător cu duhul; mi-a povestit și că fusese Legionar, că a fost în rezistența anticomunistă. În sfîrșit, eu îl ascultam și îl priveam așa..., cu un fel de dispreț, cu superioritate. Tot atunci m-am întîlnit și cu Teodot, care era bun prieten cu fratele meu; se cunoșteau de la A.S.C.O.R.-ul din Iași. El ne-a chemat să intrăm la Bătrînul: eu, fratele meu și încă doi frați cu care venisem în acea excursie. Și ei au început să întrebe de-ale lor: despre rugăciune, despre ascultare, lucruri de mănăstire. N-aveam de gînd să iau parte la discuție. S-a întîmplat însă un lucru interesant: fratele meu m-a prezentat Bătrînului, eu m-am așezat pe scaun, iar Bătrînul nu a zis nimic; s-a lăsat o clipă de tăcere, de acomodare. După care,

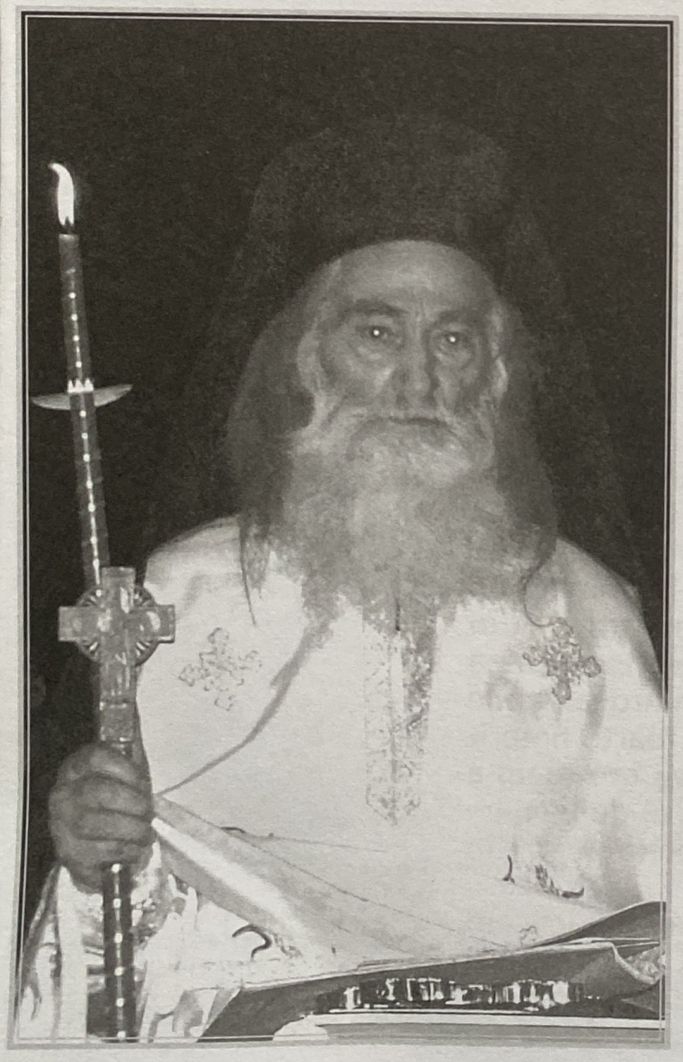

Bătrînul a zis ceva care nu avea nici o legătură cu întrebările pe care le puseseră ceilalți. Zice: E cam mîndră fata, să știi că nu o să te asculte, nu o să faci treabă cu ea! După care, continuă să vorbească iarăși cu ceilalți. Introducerea aceasta a fost pentru mine o lovitură grea. Mi-am făcut tot felul de gînduri: Oare Bătrînul o fi chiar văzător cu duhul? Ce l-a apucat să vorbească așa? Despre ce fată e vorba? Și, după o vreme, eu îi zic părintelui Justin: Ce ați vrut să spuneți la început? Despre ce e vorba? La care el îmi zice: Tu ce faci acum, cu ce te ocupi? Păi – zic – sînt student, mai am un an. Și am de gînd să mă însor, am o prietenă: a terminat Literele, a făcut și un masterat, face și facultatea de Istorie, e profesoară la un liceu bun din Cluj. Și am hotărît să ne căsătorim. La care el zice: Păi nu ți-am zis eu? Alta n-ai găsit? Ce faci cu asta? Doctorat, masterat!? Ei, și din clipa aceea...! Eu pe fata aia am iubit-o, dar un an de zile m-am chinuit mult cu ea. Căci, pe zi ce trecea, era o decepție pînă la deznădejde. Dar, cu toate astea, nu puteam să rup legătura cu ea. Tot credeam că o să se repare ceva, că o să se schimbe ceva, că o să ne potrivim pînă la urmă unul cu altul. Pentru mine, perioada aceasta a fost una de închisoare, după ce avusesem o viață liberă și frumoasă. Eu voiam ca măcar uneori să ieșim undeva în aer liber, dar ea era o domestică în toată puterea cuvîntului. Avea un program extrem de încărcat: era la

a doua facultate, era înscrisă la un doctorat, era profesoară la liceu, dădea meditații, ținea casa... Ei bine, în clipa aceea cînd Bătrînul mi-a zis că nu o să fac treabă cu ea, parcă mi-a revenit hotărîrea și voința de odinioară. Pînă atunci, parcă fusesem drogat! Apoi, m-am întors la Cluj și i-am spus că, dacă nu mă urmează în Moldova și nu merge la Bătrînul Justin să ne dea binecuvîntare, nu mă căsătoresc cu ea. Și ea a început să plîngă că îi vorbesc de popi. Drama ei a fost mărită de faptul că mai avusese un prieten care și el se călugărise după întîlnirea cu nu știu ce părinte duhovnicesc. Și, cînd a văzut că se repetă istoria, nu i-a fost ușor, săraca! Am compătimit-o.

Timpul trecea, iar eu eram ocupat cu licența. Și apoi, așa cum îi promisesem Bătrînului, m-am întors la Petru Vodă, după un an. Și am intrat la el. M-a mirat că și-a adus aminte de mine, dar m-a uimit foarte tare încă un lucru... Eram cu mai mulți prieteni, care au vorbit cu Bătrînul despre neliniștile lor. Iar la sfîrșit – cînd să ne miruiască (eu eram iarăși în spate, spre ușă) – dă să-l miruiască pe unul care era mai aproape de el, dar ezită și zice: Mai bine să începem cu părintele! Și se întoarce și mă miruiește pe mine! Clipă în care mi s-au tăiat picioarele și numaidecît am început să plîng! Bine, nu ca o fătucă, dar a fost o emoție atît de puternică, încît mi-au dat lacrimile. Ceilalți au văzut și au zis: Noi ieșim, iar tu poți să mai rămîi cu părintele. Și atunci mi-am dat seama că părintele nu mă uitase. Și, după ce au ieșit ceilalți, îmi zice: Ei, ce ai mai făcut cu fătuca aia? Eu am rămas lovit, și zic: Da, nu prea mai sînt așa entuziasmat ca la început; nu știu ce să fac, legătura s-a cam răcit. Aș vrea să stau vreo două săptămîni pe aici, să mă liniștesc. M-aș duce la masterat la Sibiu, dar mai întîi să mă reculeg, pentru că a fost osteneala prea mare cu examenul de licență. Zice: Bine, stai! Știți – zic – eu sînt prieten de liceu cu părintele N., poate o să mă primească la el în chilie. Bine! – zice. Și am ieșit și le-am spus celorlalți: Uite, aici o să stau o vreme, în natură... M-am săturat de oraș! Și ei au plecat. N. mi-a făcut loc la el în chilie, și iar am început discuțiile cu el.

Partea frumoasă e că tocmai în vremea asta a trecut pe la Petru Vodă Dumitru Bordeianu.[1] Și seara, după Vecernie, era obiceiul să se adune la așa-zisul nostru „salon" domnul Bordeianu, călugări, părintele Hrisostom, Filoteu și alți părinți de pe acolo. Și a fost pentru prima dată în viața mea cînd am asistat la un discurs naționalist de un foarte mult bun simț, convingător. Dumitru Bordeianu era cu soția lui după el... A fost prima dată cînd am văzut un model de familie ideal: un bărbat – un luptător adevărat, trecut prin pușcării, certat cu reaua stăpînire – și o soție care îl respecta foarte mult și îl susținea. Se vedea că pentru Bordeianu soția lui era o cîrjă, un toiag de care s-a ajutat pînă la moarte. Și asta mi-a plăcut foarte mult. Și

„Femeia, socotind că rodul pomului este bun de mîncat (...) pentru că dă știință, a luat din el, și a mîncat și a dat și bărbatului său. Și a mîncat și el" (*Facerea* 3:6).

[1] Tocmai atunci terminasem de refăcut cartea acestuia, *Amintiri din mlaştina disperării*, cea mai tulburătoare şi mai adevărată poveste despre puşcăriile comuniste, înţelese ca locuri de mucenicie a Românilor Ortodocşi.

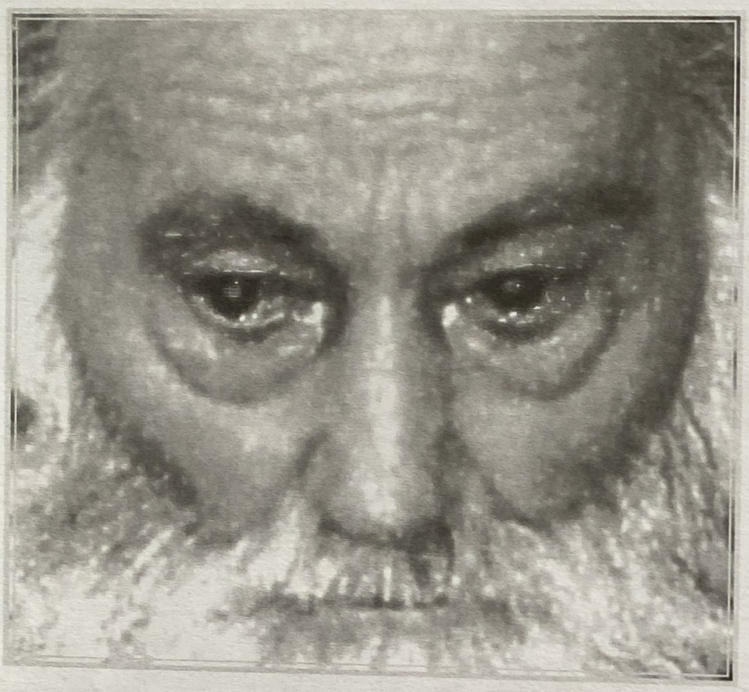

mi-a plăcut discursul lui. Și, în clipa aceea, am înțeles că ceea ce este important pentru un bărbat e să fie bine orientat în viață; adică să aibă o traiectorie limpede, să știe ce are de făcut, să știe pentru ce trăiește. Iar femeia să-l sprijine în treaba asta, în idealurile lui, în scopurile lui. Căci, atunci cînd unul o ia „hăis" și altul „cea", nu se alege nimic, se alege praful de toată căsnicia. Și ce am mai înțeles eu în clipa aceea din discursul lui Bordeianu e că – mai mult decît doctoratele, decît titlurile academice, decît cariera asta intelectuală – mai importantă este ființa neamului tău. Asta am înțeles. Și mi-am dat seama că eu eram foarte prost orientat, că trebuie să mă orientez din nou în ceea ce am de făcut. Am înțeles că tot mediul în care trăisem pînă atunci era cu totul viciat, încît prin urmare trebuie să rup orice fel de legătură cu trecutul meu apropiat, cu experiența mea de la Cluj. Și atunci m-am hotărît să stau la Petru Vodă mai mult, să văd despre ce e vorba. Bineînțeles că aveam încă înțelegerea aceea destul de sumbră despre monahism... Dar, după două săptămîni, mi-am schimbat părerea cu totul și am înțeles că monahii sînt oameni foarte normali, care cunosc foarte bine realitățile sociale, politice etc. din țară și care știu să ia atitudine atunci cînd e cazul. Oameni vii, oameni treji, oameni foarte prezenți în momentul istoric pe care îl trăiesc. Și mi-au plăcut extraordinar, m-au fermecat. Și, peste vreo trei-patru săptămîni, m-am trezit un om care mă regăsisem pe mine însumi, un om viu. Am început să vorbesc despre valorile naționale, despre... Asta după toți anii aceia de educație strîmbă de la Cluj – cetatea ardeleană a „academismului", a „valorilor academice" – perioadă în care mi-am simțit sufletul jumulit de viu... Acolo, mi-au schimbat mintea! A fost un proces cumplit, care mi-a pricinuit suferințe cumplite... Adică acolo, foarte elegant și foarte civilizat, te mutilează încît să nu mai fi tu însuți, să nu mai ai o purtare firească. Cînd te porți firesc acolo, se uită la tine ca la un nebun, în cel mai fericit caz ca la un copil. Acolo, trebuia să fii „sobru", să fii „serios", de o „seriozitate" ucigașă..., sinucigașă! În sfîrșit, dintr-o dată am simțit că trag aer în plămîni, cu tot plămînul! Și, încet-încet, m-am regăsit pe mine însumi, avînd fascinația aceasta de a mă găsi bucată cu bucată. Încît mi-am găsit felul meu de a fi; pe care, dacă ar fi să-l definesc, aș zice că e acela al haiducului, care la un moment dat s-a rătăcit și el într-un mediu „intelectual".

– Aceasta e tipologia celor cu sufletul liber. De mai multe ori se vorbește de asta în carte.

– Așa te naști. Ei, și ce voiam să-ți zic? Atît de mare a fost entuziasmul meu atunci, încît am simțit că... Ortodoxia românească e în mîinile mele, că ține de mine! Că, dacă încep să fac ceva în clipa aceasta, se mai salvează puțin din Ortodoxie. Bine, era o perspectivă cumva fantezistă, dar asta a fost, știi? Și lucrul acesta mi-a dat o putere atît de mare, încît am putut să vin aici și să fac ce am făcut.

– Dar pînă atunci ai avut intervalul acesta de vreo opt luni, cînd am lucrat cărți la Petru Vodă împreună cu Filoteu. Și după aceea a tre-

„Și a zis Domnul Dumnezeu: Nu este bine să fie omul singur. Să-i facem lui ajutor asemenea lui! (...) Și a zis Adam: Iată aceasta-i os din oasele mele și carne din carnea mea; ea se va numi femeie, pentru că este luată din bărbatul său" (*Facerea* 2:18, 23).

buit să pleci, cam în pripă. Iar puterea aceasta nu ți-o dă, pe de o parte, decît ascultarea; iar pe de alta, entuziasmul, dacă îl ai.

– Asta a fost – să zicem – minunea, lucrul minunat pe care l-a făcut Bătrînul cu viața mea: m-a ajutat să mă regăsesc. M-a înviat din morți! În rest, nu pot să zic eu că părintele ar fi un văzător cu duhul. Pentru mine, a fost un om normal care a izbutit să mă ajute să redevin ceea ce am fost în firescul meu și să nu-mi fie rușine de mine. Căci Clujul, mediul acesta ardelenesc, asta îți inducea de fapt clipă de clipă: rușinea de ceea ce ești cu adevărat. Și-atunci, trebuia să-ți confecționezi o mască socială. Treaba asta mă obosea enorm.

– Ei fac asta ca să te stimuleze! (zic eu ironic)

– Da! [răspunde ironic părintele Iustin „cel mic"] Acum, mă gîndesc că pînă la urmă eu nu sînt un „intelectual" și nu voi fi toată viața mea. Ca structură, eu sînt un haiduc. Pe de altă parte, sînt un ambițios, și cred că aș fi făcut și carieră universitară dacă îmi puneam mintea. Iar acum, după șase ani de cînd sînt aici, îmi dau seama că nu mi s-ar fi potrivit nimic altceva mai bine decît ceea ce am făcut.

– Din punctul acesta de vedere, așa e și Bătrînul, iar tu semeni cu el în privința asta. Și el ar fi putut să învețe, dar a ales mai bine să fie un om liber, și pentru asta a făcut închisoare. Iar apoi, a lăsat mănăstirea de lîngă oraș pentru a ridica mănăstire în pădure.

– Asta nu înseamnă că disprețuiesc dimensiunea intelectuală, nu! – dar mă bucur că cineva a izbutit să mă întoarcă la matca mea, la curgerea mea firească.

– E de mirare ce se poate întîmpla cu cineva într-o atît de scurtă vreme! Acum, ești un oarecare proaspăt călugăr cu barba abia mijită, abia intrat în mănăstire. Apoi, te trezești dintr-o dată preot într-o pustietate desăvîrșită, ducîndu-ți viața în trei foste containere de vapor, transformate în dormitor, bucătărie și biserică. (Nu pot să uit slujba aceea din biserica-vagon – se întîmpla în luna februarie – cînd a trebuit să ies înainte de sfîrșit: era mult mai cald afară decît în containerul de oțel!) În sfîrșit, nu trece mult, și pustietatea aceasta începe să capete o formă; din nimic, se ivește o mănăstire în toată puterea cuvîntului!

– O formă și o forță. Dar voiam să-ți mai spun despre Bătrînul un alt fapt minunat care ar putea fi pus pe seama înainte-vederii, sau mai bine zis pe seama lucrării lui Dumnezeu prin părintele. Era iarăși Postul Paștelui, în 2001. Nu sînt superstițios, dar povestea asta a mea – care a durat trei ani, pînă m-am așezat pe făgaș – s-a întîmplat din Paște în Paște. Deci: în 1999, în Postul Paștelui, m-am dus la frate-meu la schit pentru prima dată; după aceea, în Postul Paștelui din 2000, l-am cunoscut pe Bătrînul; și acum, în Postul Paștelui din 2001, mă duc la el să mă spovedesc. Și îmi zice că trebuie „să facem o hirotonie". Și zic: Păi..., cum blagosloviți, dar totuși n-am experiență..., nici nu mi-a crescut bine barba... Ei – zice el – lasă asta! Dar sînteți sigur că sînt pregătit? E o răspundere mare! Măi, tu nu auzi? – zice. Pînă de Paști trebuie să te hirotonim! Și trece o săptămînă,

Cerul la mănăstirea Sfîntului Ioan Casian.

Asta a fost – să zicem – minunea, lucrul minunat pe care l-a făcut Bătrînul cu viața mea: m-a ajutat să mă regăsesc. În rest, nu pot să zic eu că părintele ar fi un văzător cu duhul. Pentru mine, a fost un om normal care a izbutit să mă ajute să redevin și eu normal.

Cerul la mănăstirea Sfîntului Ioan Casian.

trec două, și iarăși mă duc să mă spovedesc. Și-mi zice: Măi Iustine, n-am găsit pe nimeni să te hirotonească, nu știu unde să te trimit. Părinte – zic – eu am un frate ieromonah, mai am și un unchi ieromonah, bun prieten cu Înalt Prea-Sfințitul Pimen. Am putea vorbi cu ei să facem hirotonia la Suceava. În mintea mea, încolțise bucuria de a mă întoarce acasă. Și l-am trimis pe tata să vorbească cu fratele și cu unchiul. Dar ei nu au fost de acord cu hirotonia mea și nu au vorbit mai departe cu Prea-Sfințitul Pimen. Și-au zis în sinea lor că e prea devreme pentru mine preoția. Ei, pe vremea aia eu credeam că ce zice părintele Justin e glasul lui Dumnezeu, știi? Asta era credința mea. Iar acum crezusem că voi fi hirotonit pînă de Paști, dar deja venise Duminica Floriilor și intram în Săptămîna Patimilor... Și-mi zic: Uite că de data asta Bătrînul s-a înșelat! Și vine Liturghia, după aceea stăm la masă, pleacă lumea... Și, pe la 4-5, mă cheamă Bătrînul la el. M-am dus la el, și mi-a zis: Iustine, mîine îți faci bagajele și te duci la Constanța! Zic: Unde, tocmai la Constanța, în Dobrogea?! Și el începe să rîdă și zice așa, ironic: Da, la Constanța, că doar ție îți plac brazii, izvoarele, păsările... Acolo ai apă din belșug... Te duci acolo să fii un far care luminează mai puternic decît farul de la Constanța, să ridici Dobrogea aia la ce a fost ea demult, pe vremea Sfinților Părinți și a cuvioșilor ierarhi din Sciția Minor! Zicea așa ironic, știi? Și eu nu știam unde mă duc, chiar mă gîndeam: Uite ce destin: un moldovean rătăcit în Ardeal și aruncat în Dobrogea! Și am zis: Părinte, dacă asta e de ascultare, nu am ce face și mă supun, mă duc! Măi – zice – vezi și tu să mai găsești pe cineva; ia-l pe ăsta, pe ăsta...!

Așa că am plecat la Constanța împreună cu aceia, cu mașina unui părinte care era localnic, din Costinești. Și el m-a introdus în atmosfera în care urma să ajung: mi-a pus manele la casetofon tot drumul... Era prima zi din Săptămîna Mare! Apoi, cînd a ajuns la primul oraș, primul lucru a fost să oprească la un supermarket și să-și ia cîrnați *de post*, salam *de post*, pateu *de post* și prăjituri cu frișcă... *vegetală*. Eu eram atunci, știi, un pic habotnic... Și zic: Părinte, știți, acum se țin trei zile de post negru, așa se obișnuiește... Și el se uită așa la mine cu o privire disprețuitoare și zice: Poate s-o țină, dar la drum se face dezlegare! Haideți să vă pun una așa ușoară, să vă încălzesc! Și a început cu din alea mai ușurele – mie mi se păreau grele toate, știi? – iar apoi a terminat cu manele din alea...

– *Supărate...*

– Supărate... [rîde] Cu Copilu' Minune, cu Guță, cu toți... Ei, și am ajuns la Constanța, la o avocată, una care apăra mafioți și construia o mănăstire privată.[2] Deci era o lume din asta, dubioasă... Îmi povestea cum e ea amenințată cu pistolu', în sfîrșit...

– *Și voia neapărat să-și facă și mănăstire!*

„Cît de grea și de ostenitoare este dregătoria arhieriei și a preoției! Pentru aceasta, cînd se îmbrăca cu haina de in [a arhiereului], papa [ortodox] – Urban al șaptelea zicea către cei ce erau de față: «Vedeți ce haină ușoară? Dar are o atît de covîrșitoare greutate!»" (după Teofilact).

[2] Cinstitul ateism antihristic comunist a închis mănăstirile; vicleanul capitalism antihristic înființează mănăstiri, chiar *private* (!), spre înșelarea „Ortodocșilor" vremii noastre. Deci Iustin trebuia să fie egumen la „mănăstirea" acelei femei-avocat(ă), și chiar a început să lucreze acolo. Nu a stat însă mult, căci proprietara și patroana se credea oarecum și preotească și stareță, lucru pe care tînărul nostru ieromonah nu l-a putut îngădui.

– Și voia mănăstire! Ei, și lucrul minunat care a fost? La Constanța, am ajuns luni seara, cînd am dormit la avocată (pe hol, unde-și ținea papucii, că nu ne-a băgat în casă). Marți, ne-a prezentat la Înalt Prea-Sfințitul... Ba nu! – marți ne-a dus la mănăstirea ei. (Era acolo o biserică prin care bătea vîntul, dezolantă, într-un cîmp dezolant. Prin fața bisericii, la vreo sută de metri, trecea șoseaua București-Constanța: numai T.I.R.-uri, un trafic intens că ziceai că-ți trec cu T.I.R.-ul pe creier. Dincolo, treceau marfarele alea grele care făceau legătura cu portul. Noaptea le auzeai bine, nu se mai terminau; trecea unul cîte o jumătate-trei sferturi de ceas.) Așa, miercuri ne-a dus la Înalt Prea-Sfințitul și ne-a prezentat. Joi, m-a făcut diacon, la ultima Liturghie din Săptămîna Mare. Vineri, zi a-liturgică, deci nu se slujește Liturghia. Sîmbătă de dimineață, m-a hirotonit preot și am slujit prima Liturghie în Duminica Paștilor. Și atunci am zis: Stai, stai, vezi că Bătrînul a avut dreptate? Și acum vezi că ciclicitatea aceasta urmează: pentru că în fiecare Duminică a Paștilor mai adaug un an de preoție, știi? Sărbătoresc încă un an de experiență.

– Știu că n-ai stat mult la „mănăstirea" avocatei. Cum ai ajuns la peștera Sfîntului Ioan Casian?

– La Petru Vodă nu mă puteam întoarce: aveam ascultarea de a face mănăstire în Dobrogea, oriunde. Iar locul de la peștera Sfîntului Ioan era deja ales de Înalt Prea-Sfințitul Teodosie. Am vorbit cu el, și m-a trimis aici. Asta o consider ca pe o altă minune pe care a făcut-o Dumnezeu cu mine. Încă din facultate îl iubeam foarte mult pe Sfîntul Ioan Casian. Îi citisem toate scrierile. Eram fascinat de învățăturile lui. Acum zidesc o mănăstire care îi poartă numele, pe locul unde s-a născut el acum 1600 de ani. Nu e minunat?!

– Am înțeles. Spune-mi însă altceva: care a fost și este acum legătura ta cu părintele Justin, odată ce ai plecat și te-ai așezat aici? Eu îl văd pe părintele Justin tot ca pe starețul vostru, al celor care ați plecat de la Petru Vodă, chiar dacă sînteți răspîndiți cine știe pe unde.

– Cu mine s-a întîmplat altfel: vreo doi-trei ani am cam întrerupt legătura cu el. Din ambiție! Pe undeva, îl și..., îl și judecam în mintea mea și ziceam că un adevărat părinte duhovnicesc n-ar fi făcut asta..., fiindcă am suferit foarte mult cînd am plecat de la Petru Vodă. Aici, era greu, deși avea și o oarecare frumusețe ceea ce făceam. Totuși m-am simțit aruncat la o parte, înțelegi?

– El a vrut să-ți facă un bine.

– Mi-a făcut poate cel mai mare bine, pentru că în cîțiva ani m-am maturizat, am acum o experiență cît unul de cincizeci. Nu că mi se pare mie, dar îmi dau seama.

– Așa este, eu te știu cum erai în prima zi de mănăstire și văd cum ești acum.

– Am căpătat experiență la oameni, pe care nu aveam cum s-o cîștig dacă stăteam în umbra lui.

„Sfîntul Vasilie, mergînd la o viață de obște, (...) a zis egumenului: Ai vreun frate aici care sa aibă ascultare? (...) Iar acela i-a adus lui un frate. Și l-a folosit pe el Marele Vasilie slujitor la masă. Iar după ce a gustat, i-a dat lui de s-a spălat. Și i-a zis Sfîntul Vasilie: Vino să-ți dau și eu să te speli! Iar el a primit, turnînd sfîntul apa. Și i-a zis lui: Cînd voi intra în biserică, vino să te fac diacon! Și, după ce s-a facut aceasta, l-a facut preot și l-a luat cu sine la episcopie, pentru ascultarea lui" (*Patericul*).

Iustin „cel tînăr", la început.

„Cînd sîntem în viața de obște, să alegem ascultarea mai mult decît nevoința. Căci aceasta învață trecerea cu vederea, iar aceea învață smerita cugetare. (...) Trebuie să ne ocîrmuim sufletul cu dreaptă socoteală și, cînd sîntem în viața de obște, să nu căutăm cele ale noastre și să nu sorbim socotelile noastre, ci să ne supunem celui care ne este părinte după credință. (...) Odor scump este călugărului ascultarea. Cel ce a cîștigat-o, va fi ascultat de Domnul și cu îndrăzneală va sta înaintea Celui răstignit. Căci Domnul, Cel ce S-a răstignit, ascultător S-a făcut pînă la moarte" (*Patericul*).

– Și pe mine m-a întristat plecarea voastră de la Petru Vodă, pentru că eram prieten și frate apropiat cu Ștefan, cu Leonid, cu Chesarie, cu tine și cu mulți pe care cred că nici nu-i mai știu acum. Și nu înțelegeam de ce v-a îndepărtat. Mai tîrziu, mi-am dat seama și mi-am zis: Stai puțin! Rămînînd aici, aceștia nu au nici un viitor. Ca acum să se vadă că mănăstirea noastră este de fapt mai mult un spital, adică un așezămînt potrivit pentru aceste vremuri în care cei mai mulți sînt cu totul bolnavi sufletește și trupește, oricît ar fi de tineri. Asta vorbeam și cu părintele Hrisostom cînd am înregistrat cuvîntul lui. Așa că părintele Justin i-a oprit acolo pe cei despre care știa că nu se vor descurca nicicum în altă parte – ci vor fi dați de-o parte și lăsați să moară de foame și de mizerie – și i-a ajutat să stea pe picioarele lor pe cei care puteau.

– Da, cred că asta a fost!

– Tîrziu am înțeles lucrul ăsta, eu și Filoteu. Căci ne tot trezeam singuri la editură: venea cîte unul, stătea o lună-două, iar apoi Bătrînul îl trimitea în altă parte. Și nouă ne părea rău că plecați, asta și pentru că nu puteam să terminăm cărțile în lucru.

– Ei, dar a mai fost ceva minunat. Acum de curînd, cu vreun an de zile în urmă, i-am zis asta: Părinte, pe mine m-ați aruncat acolo și am suferit, a fost foarte greu... Eu, în răstimpul de care ți-am zis, nici nu m-am mai spovedit la el, știi? M-am dus și m-am spovedit la părintele Arsenie [Papacioc, de la Techirghiol]. A fost așa... o răzvrătire față de Bătrînul Justin, dar nu una adevărată. A fost mai mult o oarecare supărare pe el și mîhnire; iar după aceea o oarecare comoditate, pentru că îmi era mai ușor să ajung la părintele Arsenie. Ei, și acum un an de zile i-am zis toate astea; și m-a mișcat, pentru că a început să lăcrimeze. Și, în clipa aceea, mi-am deschis iarăși sufletul cu totul față de el.

– Oare ce o fi în sufletul lui? Mult m-am gîndit... Cartea asta am început-o în octombrie 2007 și am lucrat mult prea-mult la ea... Bine, am mai și lăsat-o... Dar să știi că lucrul la ea m-a zdruncinat, printre altele, și pentru că mă întrebam: Oare ce e de fapt în sufletul părintelui? Îl cunoști foarte bine (crezi tu), scrii o carte despre el cu toată sîrguința – o faci să iasă cît mai adevărată – dar pînă la urmă tu tot nu știi nimic despre el, e o taină.

Vagonul-biserică, de la început.

– Da... Și de atunci am început să mă spovedesc la el iarăși, și de fiecare dată cînd merg la el îmi dă o atenție deosebită. Adică îl simt apropiat, se sfătuiește cu mine, mă întreabă... Acum, chiar îmi zice: Măi, mai dă și tu cîte un telefon, la o săptămînă-două!

– Da, simte nevoia. Cînd ne ducem pe la el – patru-cinci, cîți încăpem într-o mașină – se bucură tare că ne vede. Are cu cine mai schimba o vorbă, mai uită de grijile mănăstirii. Dar să ne oprim deocamdată aici. Mulțumesc părinte!

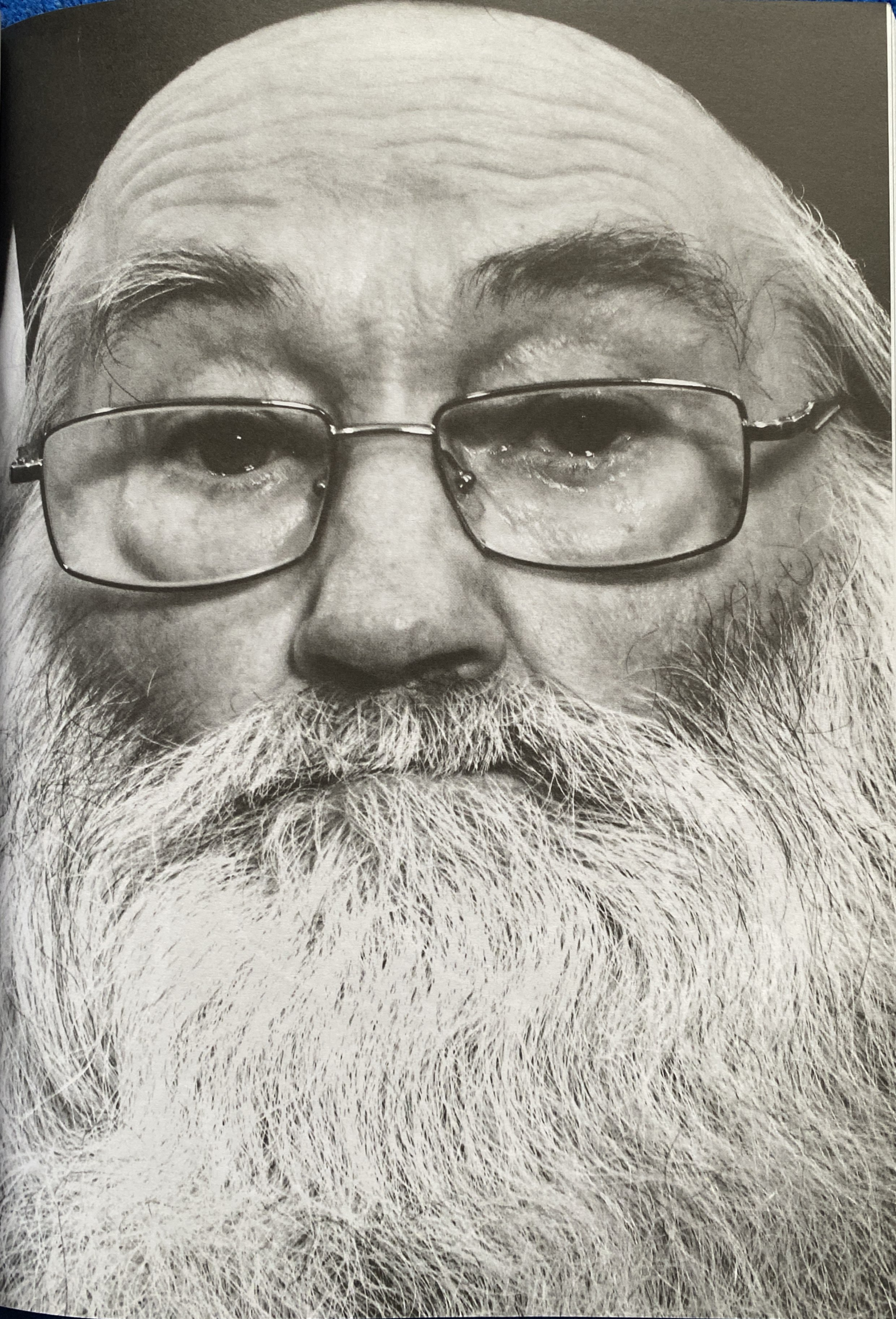

Părintele Hrisostom – despre smerenie și îngăduință

– Părinte, ai ajuns la mănăstirea din Petru Vodă pentru părintele Justin, sau pentru alte pricini?

– Nu, nu! Cred că era prin '96-'97 cînd am făcut un drum pe Ceahlău cu niște studenți din Iași. Dintre care unul e acum ierodiacon sau chiar ieromonah. Făcuse arte marțiale și yoga. Ne mai vedeam pe la conferințe în Iași... Atunci mi-au spus de părintele Justin de la Petru Vodă, și am mers la el. Am intrat în chilie. Nu știu dacă am stat mult, dar pe vremea aceea era ușor de intrat la el. Nu mai țin minte ce l-am întrebat. Nu aveam o întrebare anume, dar știu că m-am bucurat cînd l-am văzut. M-am bucurat ca și cum mi-aș fi întîlnit propriul sine, dar într-o altă formă, într-o ipostază înaintat-creștinească. Da, și îmi aduc aminte că atunci am vorbit de starea monahismului, grea, așa cum o simțeam și eu.

– Nu erai ieromonah.

– Nu, eram călugăr de vreo doi ani. Și am stat vreo săptămînă, foarte bine m-am simțit. Am luat binecuvîntare și am plecat. Simțeam lăuntric dorința de a mă statornici acolo, dar nu era ceva lămurit. Ei, și prin '98 am hotărît să termin cu Ardealul, unde eram ieromonah, și să vin la Petru Vodă. I-am dat telefon părintelui, și a fost foarte entuziast că mai vine un preot. Și m-am dus și am rămas acolo. În Ardeal, nu m-am împăcat cu duhovnicia asta după... după sufletul poporului. Și m-am bucurat că Bătrînul m-a chemat la Petru Vodă, fără acte, fără ștampile...

– Cîți ani aveai?

– 28.

– Și în 2000 ne-am cunoscut noi, la biroul lui Filoteu. Multe am învățat acolo, a fost foarte bine. Dar, ca orice lucru adevărat și bun, trebuia să se sfîrșească, nu putea să țină. Dar eu vreau să aflu ce s-a întîmplat oare la mănăstirea noastră, ce e cu locul acesta? E cu totul deosebit, cu amestecul acesta de oameni...

– Eu cred că Bătrînul a încercat să dea un monahism potrivit unor anumite împrejurări. Vreau să spun că el a luat în seamă atît bolile noastre, ale monahilor, cît și ale mirenilor care stau acolo, în Petru Vodă, sau care vin și pleacă. Poate că e una din pricinile pentru care Petru Vodă nu a putut fi o mănăstire „elitistă", în înțelesul pretențios al cuvîntului. Nu, mănăstirea de la Petru Vodă (eu nu știu dacă Bătrînul a făcut-o conștient) a căpătat rolul de sanatoriu duhovnicesc, atît pentru călugări, cît și pentru mireni. În peisajul monahismului autohton, mănăstirea de la Petru Vodă nu are un loc limpede așezat.

– Cunoaștem amîndoi un mirean care a stat în mănăstire vreme de cîțiva ani, cu copiii și soția. Și a trăit călugărește, iar pînă la urmă s-a călugărit în taină. Acesta e un lucru încă mai neobișnuit decît ce am trăit eu însumi.

– Da, asta spuneam, că monahismul din Petru Vodă a avut ca întemeiere vindecarea sufletească atît a călugărilor, cît și a mirenilor.

„Iar celor ce vor crede, le vor urma aceste semne: în numele Meu, demoni vor izgoni, (...) peste cei bolnavi își vor pune mîinile, și se vor face sănătoși" (*Marcu* 16:17, 18).

Cît s-a reușit, nu sîntem noi în măsură să judecăm acum.

– Așa înțelegem și dorința părintelui Justin de a face spital pentru bolile trupești. L-a și făcut, într-un tîrziu, deși nu are oameni, nu are personal. Și acesta e gîndul părintelui din pușcărie, unde au murit nenumărați pentru că nu au avut îngrijire medicală. Eu știu cum au trăit acolo, pentru că mi s-a povestit și am citit destule cărți despre închisorile comuniste. Și asta i-a rămas nește rs părintelui Justin: să nu sufere omul de foame și să fie tămăduit și de boala trupească. De aceea nu se închide niciodată trapeza la noi și tot de aceea între monahii sînt mai multe doctorițe și asistente medicale.

– Da, părintele a vrut să facă un așezămînt în care să țină o cumpănă între ajutorul trupesc și cel sufletesc. În pușcărie, ei au căpătat înțelegerea că sufletul nu trebuie despărțit de mila față de trup; dar, în același timp, și că mila aceasta nu trebuie să fie atît de însemnată încît să ne axăm prea mult pe așezămintele sociale și să părăsim despătimirea.

– Da, Bătrînul a știut să nu apese prea mult nici pe grija aceasta față de trup. Ai ce mînca, bun, rău? Ai unde dormi, chiar dacă sărăcăcios? E de ajuns! Eu am stat și la arhondaric, care era chiar mai mult decît modest, și am mîncat ani de zile la trapeză; așa că știu prea-bine aceasta.

Bun, mănăstirea de la Petru Vodă e un sanatoriu unde se tămăduiește boala sufletească, dar și aceea trupească. Din cîte știu eu, nu se află în toată lumea aceasta ortodoxă un loc în care să se săvîrșească Sfîntul Maslu, pentru un singur om îmbolnăvit de diavolul, vreme de vreo două luni în fiecare zi, cu mai mulți preoți. Am stat ușă în ușă cu o asemenea bolnavă. Și s-a tămăduit.

– Într-adevăr, la noi, rugăciunile se fac după nevoia omului.

– Eu aici văd jertfa, osteneala și credința preoților. Căci zice: „Arătați-vă preoților, dacă sînteți bolnavi!" Dar preoții trebuie ei mai întîi de toți să creadă și să și vrea să se ostenească pentru cel bolnav!

– Da – și tocmai într-o vreme cînd comoditatea, confortul, a devenit normă de „bun simț" în viața ortodoxă și chiar, de multe ori, în viața monahală – slujbele acestea de la Petru Vodă poți să le numești și „jertfă".

– Lăsînd la o parte smerenia sfinției tale – căci ai stat în picioare la slujbele acelea sute, mii de ore, cînd venea unul îndrăcit, unul cu cancer sau mai știu eu ce. Dar – vorbind de faptul că mănăstirea noastră este un spital, și vezi bine că părintele Justin are o cinstire deosebită pentru doctori – pe de altă parte tămăduirea vine însă întîi de toate de la Dumnezeu, prin preoți.

Dar ziceai că ai ajuns la părintele cu un prieten cu care făcuseși karate. E o întrebare pe care i-am pus-o și părintelui Ioan și lui Eleodor pompierul, care au fost și ei maeștrii de arte marțiale, ca și sfinția ta; și părintelui Ștefan i-am pus-o, căci și el s-a ocupat puțin de asta: E vreo oarecare legătură între zisele „arte marțiale" din prima tinerețe și faptul că ai ajuns în monahism?

„Omul - de nu va fi muiat de fierbințeala focului scîrbelor, bolilor, ostenelilor, suferințelor și a ispitelor - nu se va putea tipări într-însul pecetea Sfîntul Duh. Căci pentru aceasta zice Domnul sfîntului apostol Pavel: «Ajungă-ți darul Meu, că puterea Mea întru neputințe se săvîrșește!» Și însuși Pavel zice: «Cu dulceață este mie a mă lăuda pentru neputințele mele, ca să se sălășluiască în mine puterea lui Hristos!»" (*Filocalia*).

– Hai să-ți zic cum văd eu lucrul! Dacă putem vorbi de o apropiere între monahism și practicarea artelor marțiale, care sînt un mod de viață ce duce la o vreme la a trăi după anumite coduri și la o anumită etică; deci, dacă e ceva între ele, e dorința de mai mult, de absolut, de desăvîrșire. Nu mai spun de absolutizarea vieții morale: viața morală este căutată și în monahism, și în artele marțiale. Vrei să ajungi la anumite trepte de depășire a împrejurărilor dureroase, obositoare, rele. Poți face lucrul ăsta într-un anumit fel, practicînd artele marțiale; și, în alt fel, în monahism. Deci practic aici e vorba de jertfă și de ideal. Adică monahismul cere jertfă, iar artele marțiale cer și ele jertfă. Ei, dacă vorbim de ideal, lucrurile se despart. Și e foarte limpede: în artele marțiale scopul este desăvîrșirea omenescului, iar în monahism e vorba de jertfire a omenescului, a firii ajunse păcătoase. Pe cînd artele marțiale chiar urmăresc să ducă acest omenesc la niște piscuri nebănuite, „astronomice".

– Asta știm toți, „artele marțiale" nu sînt decît o tehnică diavolească de „îndumnezeire" fără Dumnezeu. Dar ce m-a mirat într-un fel a fost dorința voastră de luptă, fie și prin mijlocirea unui sport sau a unei sminteli orientale, dorință în spatele căreia este – ce știu eu? – spovedania și împărtășania din copilărie, cînd stăteai la bunica; sau o carte precum Ne vorbește părintele Cleopa, *peste care ai dat – așa zicînd – întîmplător.*

– Da, așa este. Chiar și cînd eram în Germania sau la Bruxelles, am trăit niște clipe cînd, pentru lucrurile acestea, Dumnezeu m-a luat de ceafă – ca să zic așa – și m-a scos și din răutățile pe care le-aș fi putut face, iar totodată m-a izbăvit și de dorința de parvenitism occidental care ne bîntuie pe noi, Românii, dorința de înavuțire și de rămînere acolo. Am avut și eu posibilități, dar inima nu mi-a dat voie să mă odihnesc, să mă liniștesc acolo.

– Și ai stat la margine, între cei fără statut social, care așa voiau ei să trăiască, nu că nu ar fi putut să facă altceva.

– Da, drogați, hoți, bandiți și așa mai departe, dintre care mulți din ei ar fi dat mai mult – nu știu cum să spun – pe partea cea dreaptă a sufletului oemenesc, dacă pot spune așa. Numai că nu avea cine să-i îndrume.

– Și nu aveau botezul!

– Și nu aveau botezul, da. Dar pot spune că unii aveau mai multă aplecare pentru Ortodoxie decît avem noi, Românii, care zicem să sîntem printre primii Creștini, că avem biserica în spatele casei, că bunica a fost Creștină... Dar, pe de altă parte, aș putea zice că ei m-au apropiat de Dumnezeu și prin faptul că, avînd calități sufletești, nu voiau să le jertfească duhovnicește, cînd se cerea aceasta. Și asta m-a răcit față de ei.

– Ce m-a mirat e că ai plecat la Bruxelles cu Ne vorbește părintele Cleopa *în traistă și încercai să-i lămurești pe aceia care trăiesc cu drogurile în vene.*

– Problema lor e aceea a Catolicismului [și a Protestantismului]. Cînd le ceri să judece creștinește un lucru, ei se raportează la

„Omul e om adevărat numai prin Dumnezeu, numai prin Dumnezeu-Omul; cu alte cuvinte, omul e om adevărat numai prin nemurire, adică prin biruința asupra a tot ce este muritor și a tot ce este supus morții, prin biruința asupra morții. Biruind în sine păcatul și răul, omul lui Hristos biruie moartea și mortalitatea în conștiința sa și în simțirea sa și se unește cu Cel ce singur e fără de moarte: Dumnezeu-Omul Hristos" (Cuviosul Iustin Popovici).

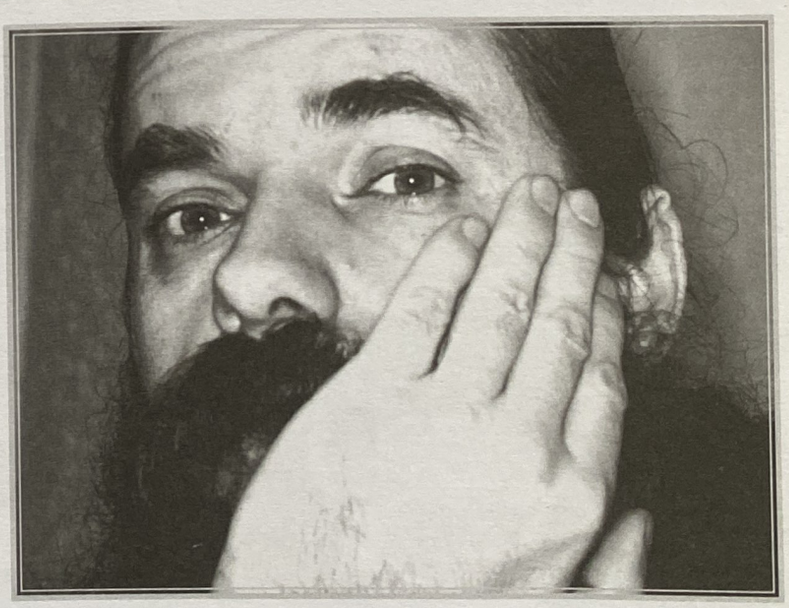

„În vremea noastră, a venit o nouă generație de Europeni, care a împreunat, prin ateism, pofta cu cunoașterea și l-a înlăturat atît pe papa, cît și pe Luther. De acum înainte, nici pofta nu mai rămîne ascunsă, și nici înțelepciunea nu mai este lăudată. Pofta omenească și înțelepciunea omenească s-au unit ca într-o căsătorie în zilele noastre, iar această căsătorie nu este nici romano-catolică și nici protestantă, ci, în chip vădit și public, satanică. Europa de astăzi nu mai este nici papală, nici luterană. Este mai presus și în afară de acestea, este cu totul pământeană" (Cuviosul Iustin Popovici).

ceea ce a făcut practic Catolicismul.

– *Părinte – cărțile acelea au lucrat, n-au lucrat – dar te-ai întors și te-ai călugărit.*

– Înainte de a mă duce în Occident, am stat o lună la Sihla, la schit. Am prins acea perioadă în care lucrurile se mai petreceau la opaiț, să spunem așa: rugăciunea, citirea de noapte; venirea chiar de la chilie la biserică cu bostanul cu lumînarea în el; călugări cu opinci; tractorul era în spate, și [în față] mai mult carul cu boi; se lucra mai mult manual, nu cu drujbă.

– *Dar de ce te-ai dus acolo?*

– Eram nelămurit față de mine. Nu știam ce drum să-mi iau în viață. Pentru că am văzut ceva: artele marțiale m-au dus pînă undeva, dar la o vreme m-am simțit trădat. Mai ales cînd s-au liberalizat toate, după '90, cînd am văzut că nici artele marțiale nu țin de o etică prea curată, așa cum vedeam eu. Și m-au dezamăgit lucrurile astea. Și cu rock-ul la fel, care m-a ținut o vreme. O zi-două, de dimineață pînă seara, dai boxele la maxim; dai și la vecini, vor-nu vor, îi ajuți să înțeleagă că ai o patimă, ai o durere (și chiar mai multe)... Și după aceea am început să înțeleg că nici din asta nu pot culege prea multe. După toate astea. rămîneam tot gol... Mai ales că începusem să-l citesc pe Cioran, care mi-a sporit nihilismul, m-a acrit mai mult în inimă față de viață. Am început să-l citesc pe Țuțea; nu înțelegeam prea mult; dar, fiindcă era la modă...

– *Cioran a făcut și el o faptă bună, fără să vrea, bineînțeles.*

– Și, după aceea, am citit *Patericul*; cît am putut, nu tot, dar în bună parte. L-am citit ca pe o literatură S.F., că numai lucruri S.F. erau acolo; dar erau lucruri care ung sufletul, deci tămăduiau. Nu eram conștient de asta, dar simțeam așa o căldură, o bucurie, ceva ce nu mai întîlnisem în viață.

– *De unde aveai* Patericul*?*

– Aveam un unchi care se ocupa de colportaj de marfă bisericească. Plus că la bunica mai văzusem *Filocalia XI*, *Varsanufie și Ioan*, din care am început să citesc, fără să înțeleg prea mult. Citeam din ea – iarăși spun – simțindu-mă bine. Și după aceea mi-a dăruit bunica și o *Psaltire* din cele pe care le vindea unchiul, am citit-o și pe aceea. *Evanghelia*, nu știu dacă atunci sau înainte, am citit-o din curiozitate și din trufie. Din trufie, pentru că am zis: Domnule, dacă tot sînt Creștin și dacă sînt undeva într-o casă mare, să nu cumva să nu știu *Scriptura*! Și hai să o citesc și pe asta, lasă de la mine! Și am lăsat de la mine atît de mult, că am ajuns călugăr! Socotesc că asta a fost o undiță sau o nadă prin care Dumnezeu m-a tras către ale Lui. Și dau slavă lui Dumnezeu că m-am lăsat „înșelat", în înțelesul curat al cuvîntului.

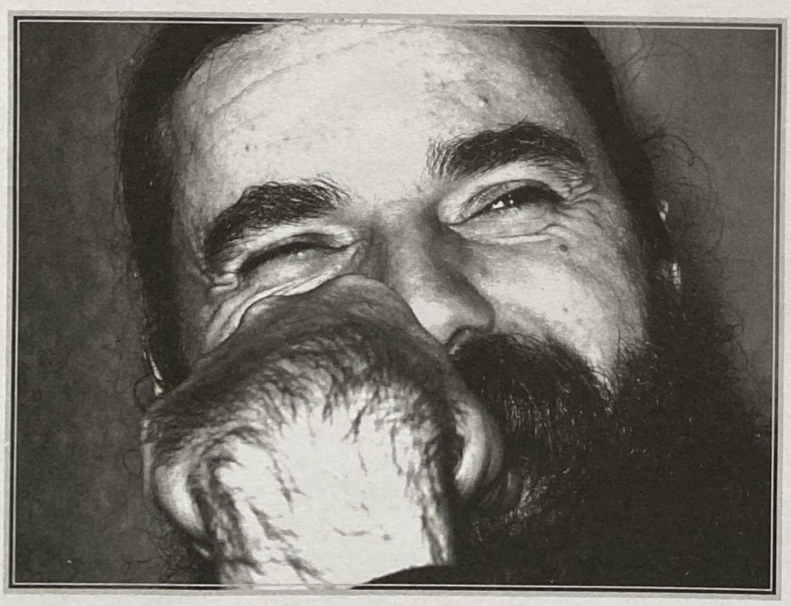

– *Cît aveai, vreo 22 de ani, nu?*

– Atunci? Era prin '90, aveam vreo 19-20. Era vremea în care eram în fierbere și cu artele marțiale, și cu rock-ul. Nu știam ce cale să aleg între astea două, și am ales ceea ce nu mă așteptam să aleg.

– *Ziceai de Sihla, despre care și Eleodor mi-a vorbit cu aceleași cuvinte.*

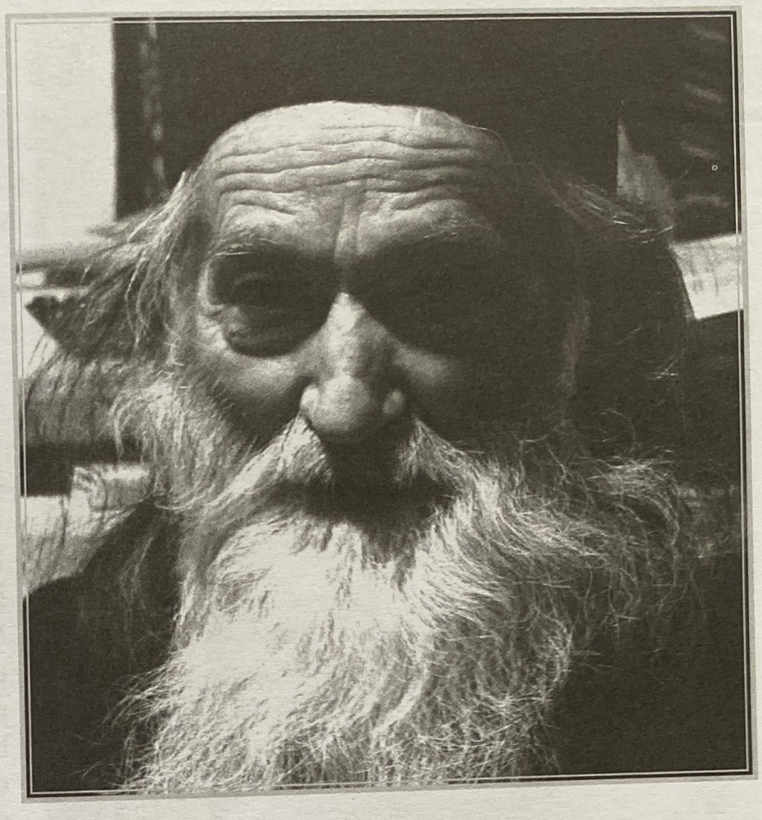

– Da, de la Sihla, am mai stat nu mult acasă și după aceea am plecat afară. Eu am fost puțin dezamăgit, am plecat și din dezamăgire. Chiar voiam să mă călugăresc, căci eu cam pentru asta plecasem la Sihla. Și m-am dus acolo cu un suflet idealist, vedeam lucrurile mai departe decît sînt și vedeam monahismul mai după literă: dacă în *Pateric* zice că monahii umblă în cojoc, apoi toți trebuie să fie în cojoc; dacă se spune că Avva cutare stătea la sfat cu ucenicul, asta trebuia să se întîmple de dimineață pînă seara; dacă zicea că monahul care nu se roagă cu lacrimi nu este monah, mă așteptam că capete o stare de lacrimi. Deci, în naivitatea mea de începător Creștin, am fost nemulțumit că n-am întîlnit ceea ce căutam eu, neînțelegînd că monahul este și el pînă la urmă un om al veacului, care nu se schimbă așa, deodată. Lucrul acesta nu l-am înțeles atunci, și am zis: Mă retrag – nu știam unde și încotro – mai cuget și văd ce urmează. Trebuie să mai stau oleacă la zăcere, ca lucrurile să se așeze, să se limpezească. Ei, și totodată neavînd serviciu – neinteresîndumă, neplăcîndu-mi să lucrez în „cîmpul muncii", de fapt asta trebuie spus, că asta e o virtute...

– *Așa e!*

– ...și, netinzînd într-o anumită direcție, unii mi-au spus: Uite, viața e frumoasă în Germania, hai să vedem! Mă gîndeam să ajung în America, să văd și eu ce este... Și am plecat. ...Da, și țin minte că am stat într-o pădure, ca să trecem granița clandestin. Și beam apă cu un căpăcel de Coca-Cola; nu știu cîte căpăcele beam de om la zi...

– *Vă fereați să nu vă prindă!*

– Da, și așteptam călăuza, care a și venit, și ne-a îmbarcat în portbagaj și ne-a cărat în cuprinsul Germaniei, invadat de Români.

– *Bun, și cîți ați încăput în port-bagaj?*

– Parcă o dată patru și o dată trei, căci era un Ford...

– *Confortabil...*

– Asta era în '90-91.

– *Era liberarea libertății!*

– Da, și în Germania am făcut și eu ce am putut..., cît am putut. Dar, între altele, îmi amintesc că eram în discotecă cu toți tovarășii noștri Români. Și – dom'le, foarte interesant! – mă aflam dansînd, bucurîndu-mă, discutînd cu unul, cu altul; admiram atmosfera aceea efervescentă: punk-iști, pahare, muzică, tot ce trebuie într-o discotecă Occidentală. Dar, în același timp ce mă bucuram, eram trist cu inima, pentru că mă gîndeam: Măi, în România, la ora asta călugării se roagă acuma. Cîtă liniște trebuie să fie în Munții Neamțului! Cum sînt părinții aceia de la Sihla în opinci, cu dulame peticite, necăjiți, stînd la focul de lemne... și așa mai departe! Ce bine se simt ei acuma acolo și cîtă oboseală e odată cu fericirea, cu încîntarea pe care o avem noi aici în discotecă! Și, cugetînd – cugetînd și la deșertăciunea lucrurilor pe care le vedeam în jurul meu, și la frumusețile din Munții Neamțului – parcă mă gîndeam: Da, e

„Cărțile Sfinților Părinți despre viața monahală trebuie citite cu mare chibzuință. Se pare că monahul începător nu poate nicidecum să adapteze cartea la situația proprie, ci de obicei se lasă furat de orientarea cărții" (Sfîntul Ignatie Briancianinov).

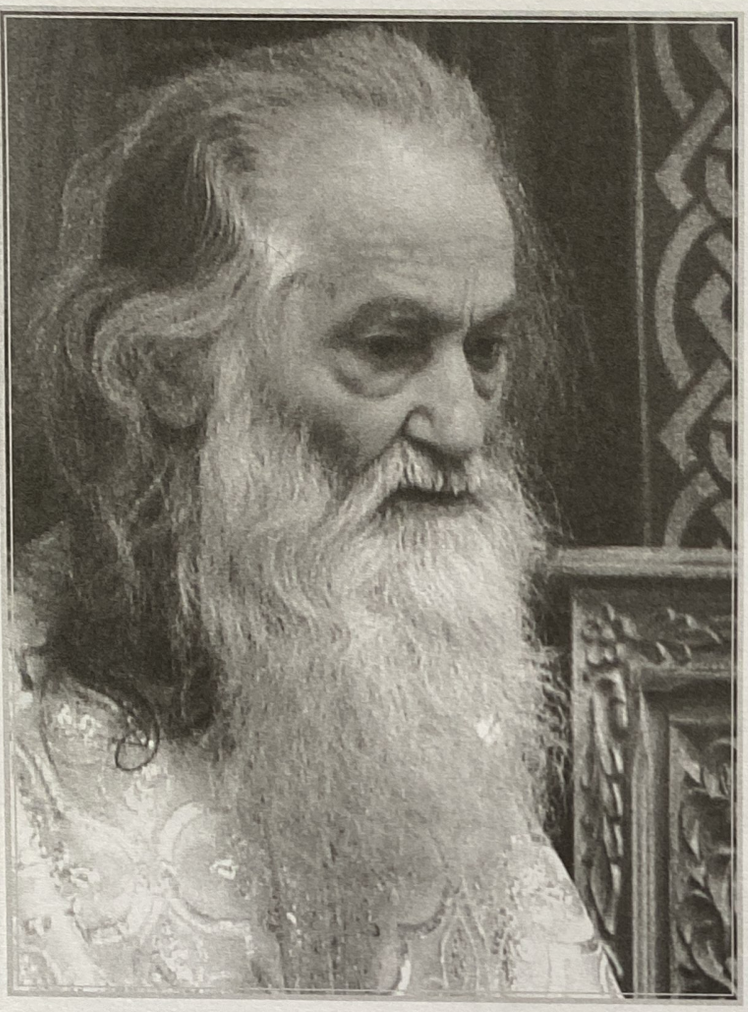

„Iată stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el, și voi cina cu el și el cu Mine" (*Apocalipsa* 3:20). Stih care se tîlcuiește așa, după Sfîntul Andrei al Neochesariei: „Zice: Iată am venit la ușă și bat, întîlnirea cu Mine nu este silită, fiindcă Eu bat la ușa inimilor și Mă bucur cu cei ce deschid pentru mîntuirea lor. Mîntuirea este «ospățul» și «cina» cea aleasă. Mă voi ospăta cu cei ce se ospătează și de la ei va fugi foamea de a auzi cuvîntul lui Dumnezeu (*Amos* 8:11) și întunericul înșelării."

limpede, treaba mea este să intru în mănăstire! Și, pornind de la asta, creștea odată cu cugetarea și era mai reală această simțire în inimă decît tot ce se petrecea în jurul meu, care erau lucruri palpabile. Și mă minunam eu însumi de cugetele acestea pe care le aveam în același timp cu fericirea aceea trivială!

– Și, la o vreme, ai încercat să le tîlcuiești și Nemților din Pateric, *măcar că nu știai limba!*

– Nu, că nu mi-a plăcut germana! Mi s-a părut și cam grea și am zis: Dacă tot plec, la ce să o învăț? Ei, cele mai multe dispute – să zicem așa – teologice între mine și lumea străzii au fost în Bruxelles, pe maidanul Bruxelles-ului, chiar în Grand Place. Ei, și ăștia sînt nihiliști din fire, nihiliști adică negînd tot ce e ordine, pentru că ordinea îi constrînge; și sînt atîtea lucruri care vin urît din partea organelor de ordine care te fac să crezi că Biserica bate în aceeași direcție. Și atunci trebuia să le explici tot ce cere înfrînare, tot ce cere o anumită rînduială. Și ce m-a supărat, și de aici m-am cam și oprit și nu am mai vrut să discut, e că aveau convingerea că marii noștri pustnici și sihaștri ajung la vedenii și la proorocii datorită ciupercilor nebune pe care le mănîncă, datorită unor leacuri și droguri pe care le iau.

– Ei trecuseră prin asta.

– Păi treceau, căci la ei drogurile sînt la liber. Da, și atunci mi-am spus: Dom'le, ia să-mi văd de treabă!

– Deci, ca să ne întoarcem, experiența aceasta de a sta lîngă Bătrînul Justin, în obștea aceasta adunată de el din te miri cine, cum o vezi acum?

– Ce am ajuns să înțeleg eu din asta e în primul rînd faptul că noi nu cunoaștem monahismul. Nu știu – noi monahii Români, noi monahii din toate țările ortodoxe – dar nu îl cunoaștem; iar Bătrînul a izbutit în parte să ne apropie de monahism în duh. Zic „în parte" datorită neputințelor noastre, dar și ale lui; căci și el este om și, după Sfinții Părinți, sfințenia nu nimicește omenescul, ci omenescul ia parte și el, prin pocăință, la sfințenie. Deci el ne-a ajutat să înțelegem mai bine condiția de om, de om neputincios, și să ne trezim din trufia aceasta ortodoxă că noi sîntem Creștini, că noi nu sîntem vinovați, ca alte neamuri, că nu am fost înrîuriți de comunism. Deci duhul acesta – trufia aceasta publicitară, care aduce atîta rău Bisericii – nu prea l-am cunoscut eu acolo. La Petru Vodă, am trăit într-o anumită trezvie duhovnicească față de toate patimile noastre omenești, ca monahi, și față de patimile monahismului nostru românesc, față de neajunsurile lui. Asta am înțeles eu în primul rînd. Aș mai aminti aici acel cuvînt din *Pateric*: „Acuma călugăr ești, dar om cînd te faci?" Asta am înțeles eu în Petru Vodă, unde s-a arătat limpede că monahismul nu înseamnă doar metanie, prezență la biserică, să îți faci canonul, să te îmbraci călugărește, să pășești călugărește, să corespunzi întru totul formei ortodoxe de a fi, și că mai mult nu mai contează. Ei, în Petru Vodă, Ortodoxia s-a trăit

la altă cotă: s-a urmărit sensibilizarea omenescului, a laicului, din sufletul călugărului. Căci, oricît ai fi călugăr, rămîi și oleacă mirean. Vii dintr-o lume laică, ai o mamă și un tată, care ți-au lăsat niște deprinderi, niște mofturi, niște năravuri, eu știu?... Ei, în Petru Vodă am înțeles că trebuie să stăm un pic cu astea, ca să ajungem la celelalte, la cele făgăduite de Sfîntul Duh, de Sfinții Părinți, de *Sfînta Scriptură*. Și totodată am priceput că trebuie să ne și înțelegem și să nu osîndim într-un chip așa „absolut" aceste neputințe omenești, ca și cum am fi condamnați să trăim întru ele. Adică am înțeles că omenescul trebuie și el mîntuit. La Petru Vodă, omul a fost luat așa cum e el, în întregul lui: cu patimile lui, cu care trebuie să se lupte; dar totodată și cu măreția lui, care-l așteaptă, dacă izbutește să se libereze de acele patimi. Adică, la Petru Vodă, între omenesc și duhovnicesc am simțit legătura, nu despărțirea aceasta de tip scolastic-papistaș între disciplină și îngăduință (pogorămînt, de fapt). Deci, din punctul acesta de vedere, mănăstirea noastră poate fi un etalon pentru regenerarea monahismului românesc prin întoarcerea la acel duh pe care îl pierdem ori datorită mentalității iezuitice pregnant întîlnite astăzi în monahism, ori datorită unei îngăduințe care spune că se poate face orice. Aceste extreme la Petru Vodă, pe cît s-a putut, s-au ocolit.

– Părintele a văzut lucrurile acestea în pușcărie, și de acolo a dobîndit răbdarea și îndelungă-răbdarea.

– Mult m-am lămurit la Petru Vodă despre ce este omul și despre ce sînt eu. Pentru vremurile noastre, cînd se lucrează mai mult cu teorii, ceea ce se întîmplă acolo și ceea ce înțelegi acolo nu e puțin lucru.

– Acolo nu găsești acel formalism din alte părți: adică, ne-am îmbrăcat în negru, hai să ne și facem că sîntem călugări!

– Da, de parcă, dacă ai îmbrăcat o uniformă, te-ai lepădat de cele omenești. Asta s-o crezi tu!

– Formalismul acesta, care de altfel macină toată viața noastră, nu a avut loc acolo din pricina felului simplu și hotărît de a fi al Bătrînului.

– Poate că tocmai asta e ceea ce supără cel mai mult Ortodoxia oficială. Pentru că monahismul contemporan – potrivit etichetei ecumeniste, și papistașe și așa mai departe – ține de o latură formală, după regulile omenești. Și prea-puțin se apleacă spre înțelegerea omului care se află prins în patimile sale.

– Dar uită-te la simplitatea Bătrînului: el nu are nici măcar ceea ce se cheamă „stăreție"! Stă dintotdeauna în aceeași chilie de vreo nouă metri pătrați, plină de cărți și de plase cu tot felul de lucruri pe care le aduc credincioșii. Are două rase, dintre care „cea bună" e cu totul modestă. Primește pe toată lumea la orice oră, și așa mai departe... Cu un ase-

„De-ți vei deosebi viața ta și, ieșind, vei merge și te vei așeza în pustie, (...) să nu cumva să te înșeli, frate, să te înalți cu inima zicînd că mare lucru faci că ședzi în pustie și pentru aceea te cercetează Dumnezeu! Ci mai vîrtos, frate, cu smerenia inimii tale, zi așa în gîndul tău: «Eu pentru slăbiciunea, ticăloșia și neputința mea șed aici, în această pustie, iar Preabunul Dumnezeu pentru bunătatea Sa Își face cu mine nevrednicul mila Sa, ca să nu slăbesc, ci să rabd" (*Patericul*).

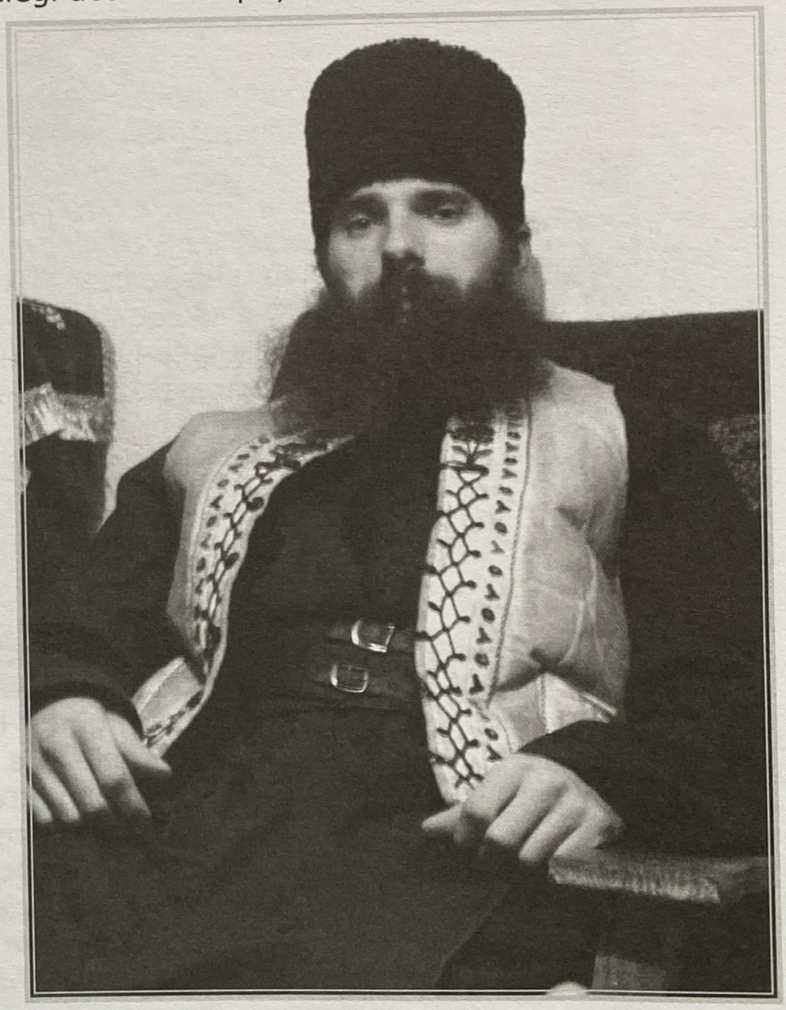

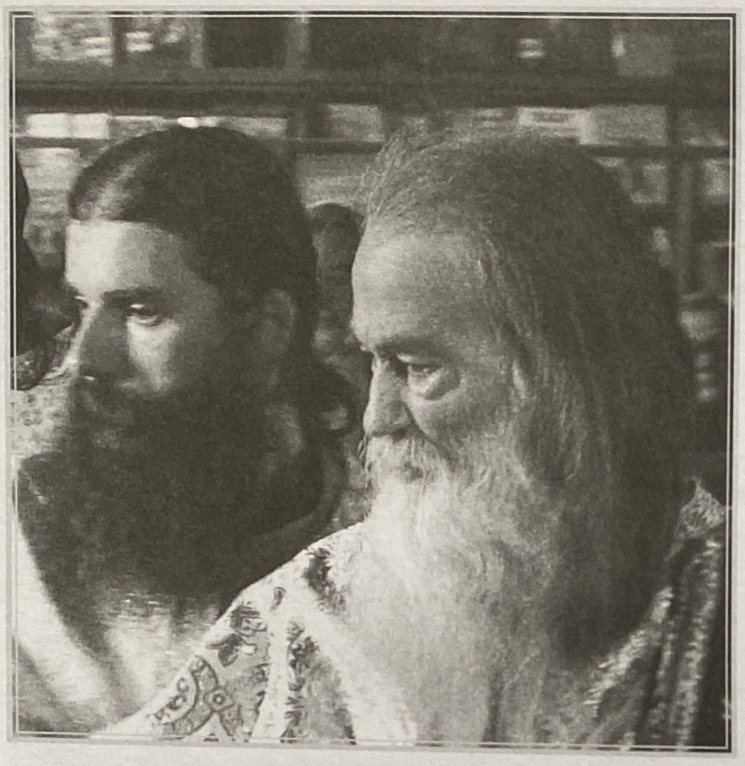

menea stareț, nu mai poți avea acea cumplită trufie a monahilor, care vine din conștiința smereniei lor (!), la care au ajuns – chipurile! – prin lepădarea de lume. Este de neînchipuit cum se poate înșela omul pe el însuși, făcînd totul pentru formă, și asta liniștindu-l. Și așa merg lucrurile acum în Biserică, la fel ca și în vremea Mîntuitorului. Căci este vremea ateismului în formă „creștină", la fel ca acum două mii de ani, cînd era vremea ateismului în formă „mozaică". Și asta pentru că monahismul s-a ivit după '89 ca o modă în rîndul „tehnicilor spirituale", după artele marțiale, yoga și meditația transcendentală. De unde ne-am trezit – întreb – atît de Creștini în acele zile din decembrie '89, după vreo sută și cincizeci de ani de ateism „creștin" și după cincizeci de ani de ateism materialist?! Și așa am ajuns să avem peste noapte vreo cinci mii de monahi și mohahii – cu totul necatehizați, ca și restul poporului de altfel – mulți dintre ei pentru că au urmat „moda isihastă", cum scria în anii '70 părintele Serafim Rose. La mănăstirea părintelui Justin nu are cum se întîmpla așa ceva, pentru că el însuși nu face nimic pentru formă și nimic la modă. Dovadă că multă vreme mănăstirea nu a fost chivernisită, nici zid de incintă nu avut, prin urmare nici poartă. Care acum este, dar nu se închide niciodată, deci nu e folosită. Cine a avut mîndria aceasta monahală nu a putut rămîne la Petru Vodă. Nu avea cum. Să stai, de pildă, cu mirenii la masă, să înoți în noroi... Părerea mea e că la Petru Vodă s-a născocit din nou monahismul. Prin smerenia lui, părintele i-a adus pe toți la smerenie, vrînd-nevrînd. Gîndește-te la amestecul de oameni de acolo: țărani, cărturari, ingineri, fiecare cu mîndria lor din lume și toți cu mîndria lor că sînt monahi. Stînd lîngă Bătrînul, au ajuns la aceeași smerenie, cine a fost să înțeleagă că asta e ținta, că ăsta e scopul.

– Da, cîteodată am simțămîntul că nici părintele Justin însuși nu știe limpede ce înseamnă mănăstirea de la Petru Vodă pentru vremea noastră. Și că abia într-o zi ne vom lămuri.

– *Adică vrei să spui că nici el nu-și știe pînă la capăt lucrarea lui.*

– Adîncimea și lățimea acestei lucrări nu o poate cuprinde mintea noastră, pe care le vom afla cu toții abia dincolo.

– *De ce spui că abia dincolo? Eu cred că cine va apuca nu mulți ani va înțelege, văzînd ce se va întîmpla în Ortodoxie, ce n-a mai fost nicicînd.*

– Da, e adevărat, cu cît lucrurile se vor prăbuși mai în adînc, cu atît va fi mai limpede menirea pe care a avut-o această mănăstire. Dar eu m-am gîndit la înțelegerea deplină, netrunchiată a lucrării Bătrînului, înțelegere pe care abia dincolo o vom avea deplină. Dar ziceam că la Petru Vodă e multă îngăduință pentru neputințele firii omenești, care trebuie tămăduite. În schimb, nu este îngăduință pentru abaterile de la dreapta-credință.

– *Te gîndești la erezia ecumenistă. Iar alți ieromonahi de la Petru Vodă se gîndesc mai mult la inovațiile și pogorămintele cu totul dăunătoare care se fac peste tot în privința Sfintelor Taine, de pil-*

„Căci va fi vremea cînd nu vor mai suferi învățătura cea sănătoasă, ci își vor grămădi învățători după poftele lor, zgîriindu-și [„scărpinîndu-și", n. m.] auzul, și își vor întoarce auzul de la adevăr, abătîndu-se către basme" (*2 Timotei* 4:3, 4).

dă în privința Sfintei Spovedanii și a Sfintei Împărtășiri. Numai la Petru Vodă am auzit vorbindu-se (chiar strigîndu-se), la cuvîntul de folos de la slujbă, împotriva ereziei ecumeniste sau împotriva împărtășirii cu nevrednicie, după o spovedanie săvîrșită și ea nu după rînduială.

*

Părintele Hrisostom nu mai este la Petru Vodă de vreo doi-trei ani, ci trăiește de sine, pustnicește. Tot ceea ce face însă – și chipul vieţuirii, și lucrările pe care le scrie – sînt înrîurite de ceea ce a învățat la mănăstirea părintelui Justin și de la părintele Justin.

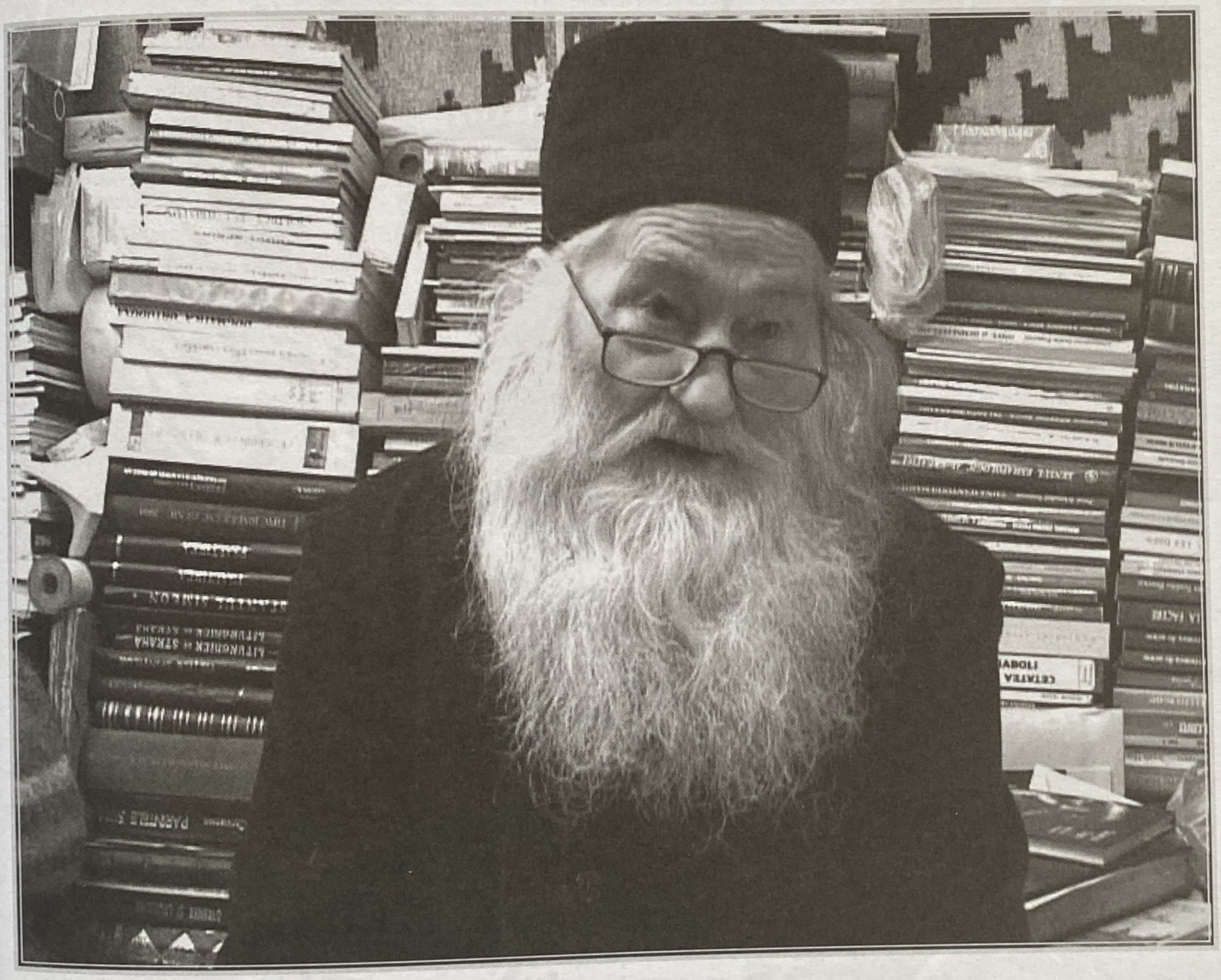

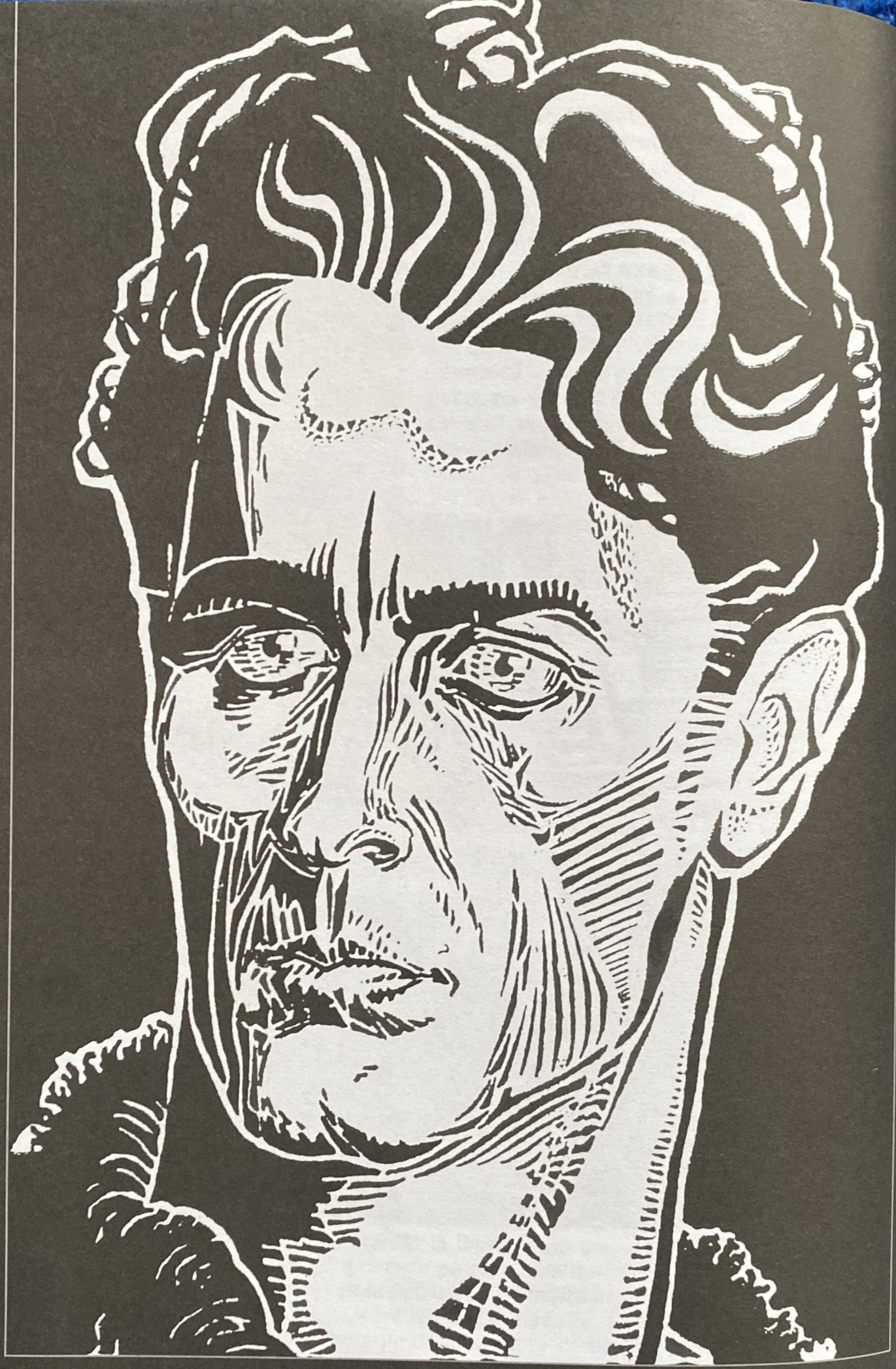

Salut pe cei ce merg
pe marea biruință
legionară. Corneliu Z. Codreanu
1938

Monahul Filoteu – despre jertfelnicie

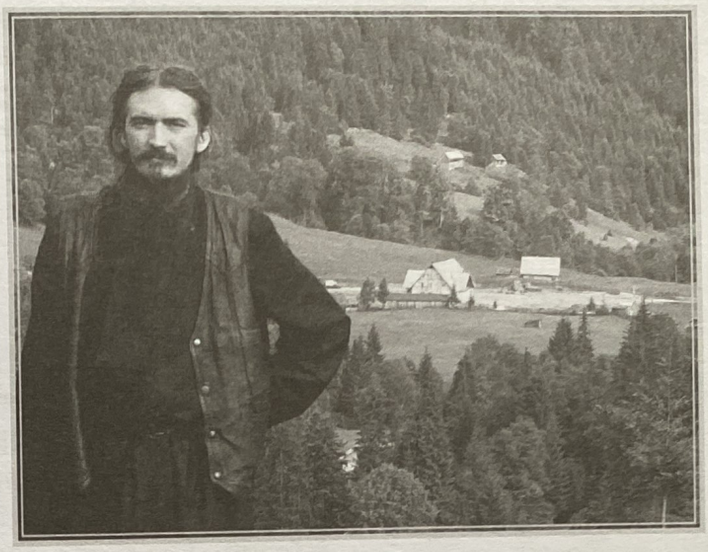

Acest frate al meu întru Hristos, Filoteu, a fost călugărit la la Petru Vodă în 1999, după ce viețuise trei ani la Sihăstria, și este foarte apropiat de părintele Justin. După ce a stat ani buni în preajma acestuia, anul trecut a plecat, nu se știe pentru cîtă vreme, în Țara Sfîntă.[1] *Cerîndu-i să vorbească despre Stareț, mi-a trimis cuvîntul care urmează.*

*

Mi-e greu să vorbesc despre Părintele Justin, pentru că el mi-a fost, este și îmi va fi părinte duhovnicesc cît Domnul Hristos va lumina sufletele noastre. Aș putea vorbi mai ușor despre părinții mei după trup, dar – despre cel ce te naște în Hristos cu lacrimile sale, care te poartă cu drag în spatele rugăciunilor sale, care neîncetat te scoate dintre tîlhari, te duce la hanul Samarineanului milostiv cu o vorbă bună și apoi te ia de mînă înapoi spre Ierusalim, despre cel ce negrăit te învață cele negrăite și pururea solește pentru mîntuirea ta și a unei lumi întregi – cu ce cuvinte oare se va putea grăi?

Părintele Justin a intrat luminos în viața mea chiar în ziua cînd am hotărît să plec la mănăstire. Fără a-i spune ceva despre aceasta, unul dintre ucenicii săi a început să-mi povestească despre un Bătrîn frumos, iubitor de nevoințe și cu viață aleasă, și mi-a arătat fotografia părintelui Justin stînd în genunchi lîngă icoana Sfîntului Arhanghel Mihail. Am știut de atunci că viața mea va fi legată de a lui. Din clipa cînd ne-am văzut prima dată – într-o toamnă, la prăznuirea Sfinților Arhangheli, în 1996 – am știut că între noi și dincolo de cuvinte este o împreună-vorbire, și nu din lumea aceasta. Însă a fost rînduit să treacă mai mult de doi ani pînă să ajung să îi fiu aproape nu numai cu duhul. Chiar și azi, la aproape un an după venirea mea în Țara Sfîntă (deschisesem gura să îi spun ce simt pentru aceste locuri, și îmi zice: Auzi, nu ai vrea să mergi în Țara Sfîntă și să faci acolo un pic de călugărie?), cu inima îl știu aproape, cum îi simt pe toți cei ce m-au povățuit către Hristos vreodată. Se vor găsi alții să-i facă o biografie exactă părintelui Justin, deși s-ar putea socoti că e și datoria mea să împlinesc acest lucru.

Am să scriu aici însă doar cîteva amănunte, cîteva imagini din viața sa, cît mi-a fost dat să cunosc pînă azi. Holul din fața chiliei Bătrînului este plin de oameni de pe la orele 8-9 dimineața pînă la 9-10 seara. Uneori chiar 11 (deci între 12 și 15 ore, zi de zi). Iar după această oră tîrzie, nevoitorul lui Hristos mai are uneori doar un ceas de odihnă pentru a fi gata de luptă, gata pentru lupta cea bună a rugăciunii. De la miezul nopții pînă spre ora 4 și uneori 5 dimineața, părintele Justin este în altarul bisericii, împreună cu cei ce noapte de noapte vin să-L slăvească pe Domnul și să ceară mila Lui. Miezonoptica, Utrenia, Ceasul Întîi, dumnezeiasca Liturghie aduc cerul pe pămînt și acolo, la Petru Vodă. Călugării pomenesc sute și uneori mii de pomelnice pe care sînt scrise numele celor care au urcat în inima munților pentru rugăciuni, sfat și împăcare

Pavel le scria așa fiilor săi duhovnicești, de pildă acelora din Roma: „Martor îmi este Dumnezeu, Căruia slujesc cu duhul meu întru evanghelia Fiului Lui, că neîncetat fac pomenire pentru voi întru rugăciunile mele totdeauna” (*Romani* 1:9).

[1] Între timp, s-a întors acasă și stă iar în vechea lui chilie.

Sfînta Liturghie este într-adevăr pogorîrea Cerului pe pămînt. Căci, „deși în dumnezeiasca Euharistie mai cu osebire se vestește moartea Domnului și junghierea Lui, totodată se face pomenire și de învierea, și înălțarea, și a doua venire a Lui și de toată iconomia întrupării, precum dogmatizează despre Taina aceasta sfinții teologi" (Sfințitul Teofilact).

cu Dumnezeu. Împreună cu obștea, puținii citeți și psalți aduc - nu fără osteneală, de trei ori pe zi, 365 de zile pe an - obolul lor de jertfă lîngă cea a Bătrînului. Mirenii rămași peste noapte la mănăstire vin și ei, cu bărbăție, să se nevoiască în vremea în care Cerurile se deschid și Jertfa cea de Taină se aduce în Sfîntul Altar. De multe ori, la Liturghie, părintele Justin iese din altar și se duce în pridvorul bisericii să spovedească. Nu de puține ori se încheie pravila Bisericii, obștea pleacă pe la chilii, dar sfinția sa rămîne acolo, în scaunul de spovedanie. Adesea, merge la chilie și ține ușa deschisă încă un ceas-două, pentru cei ce nu au apucat seara să intre să îl vadă și să-i spună durerile și necazurile. Așa că spre orele 6-7 dimineața apucă și părintele Justin să doarmă un pic. Și după două ceasuri o ia de la capăt. De multe ori m-am întrebat ce se poate face pentru a-l ajuta pe Bătrîn, și spun că în afară de rugăciune alt răspuns mai potrivit nu se poate găsi. Cine oare dintre noi își poate îngădui mai puțin de 4 ore de odihnă - inclusiv rugăciuni personale, citit și un pic de somn, zi de zi - după ce trebuie să îți deschizi inima către cel puțin 200 de oameni care vin la chilia ta nu ca să-ți aducă bucuriile lor (deși mai vin și dintre aceștia, dar puțini și rar), ci durerile și jalea încercărilor prin care îi trece viața? Dacă ai avea 25-30 de ani, poate că ai vrea să încerci pentru o scurtă vreme astfel de nevoințe. Dar la aproape 90 de ani? Dar cînd trebuie să faci aceasta o viață întreagă? Ce tensiune, ce încordare, ce luptă se poartă clipă de clipă în sufletele celor care așteaptă cu orele și cu zilele la ușa părintelui? Cum oare ar putea să-i lase, fie și cu doar un ceas înainte de miezul nopții, pe cei ce au venit de departe să capete un pic de mîngîiere și care a doua zi trebuie să fie înapoi la slujba lor, la casa lor? Domnul din Cer aude strigătele sufletelor îndurerate și rugăciunea celui ce dincolo de ușă strigă poate mai tare către El ca să nu îi lase, ci să îi miluiască.

Sigur, episcopii și preoții de parohie ar trebui să ia de pe umerii bătrînului duhovnic sutele și miile de mireni care vin în fiecare zi să-l caute. Dar pentru aceasta ar trebui să fie și ei zilnic în biserici, să se roage, să slujească și să stea în fața oamenilor. Nu e vremea vreunui reproș, ci e vremea să vedem cum un bătrîn din inima munților ține mare parte din creștinismul românesc – și nu numai – pe umerii săi. L-am întrebat într-o zi: Cum faceți, părinte, de îi dați fiecăruia cîte un cuvînt, și întotdeauna cel potrivit? Fac și eu haiducie! – mi-a zis. Părintele Justin ia de la Dumnezeu, de la Maica Domnului, de la îngeri și de la sfinți cîte un pic din bogăția darului dumnezeiesc, și dă celor ce îi trec pragul.

Filoteu și părintele Ioaniche Bălan.

*

Marți, 16 martie, 1999: intrînd la părintele Justin în chilie, îmi zice: Ia bocancii ăia de pe pat! M-am gîndit la frăția ta să ți-i dau. Eu însă, neascultător, am refuzat, zicînd să-i dea cuiva care are nevoie de ei, căci eu am deja o pereche. A doua zi, bocancii din picioare, în care îmi pusesem atîta încredere, aveau amîndoi tălpile crăpate și sugeau apă ca niște bureți. M-am dus repede, cerîndu-mi iertare. Părintele mi i-a dat, rîzînd: Nici nu știi ce bine îmi

faci, abia mai fac și eu niște loc aici! În altă zi, mi-a dat niște bomboane de mentă. Le-am luat la chilie, întrebîndu-mă ce să fac cu ele. Și, după două zile, am răcit tun și nu aveam nimic altceva ca să-mi pot măcar desfunda nasul decît bomboanele părintelui.

Odată, la Sfînta Spovedanie, mi-a spus: Nu lăsa metaniile! Să-ți fie ca un joc al sufletului, ca un salt al sufletului; prin care, ostenind trupul, duci și sufletul și trupul în împărăția Cerurilor. Și ține-te de rugăciunea de tipic! Fă-ți pravila acum, zi de zi, căci vor veni zile în care vei vrea să o faci și nu se va mai putea, vor veni vremi de suferință, de prigoană. Și, pînă nu-ți pui în rînduială un program de care să te ții cu dinții, nu vei scăpa de griji. Căci, lipsindu-ți fără-de-grija, nu te poți apuca de nici o lucrare duhovnicească temeinică. Vrei frica de Dumnezeu? Îți trebuie o minte cu totul slobodă de griji și o inimă de copil, fără de răutate. Minte de bătrîn și inimă de copil. Aceasta este taina, de a ști să nu ne încălzim sufletul prin pravilă, și după somn să o luăm de la cap, ci să-L ținem pe Dumnezeu pururea cu noi. Iar despre rugăciunea lui Iisus mi-a zis: Să-ți fie ca o încununare! După ce ți-ai terminat pravila și ai primit darul, înmulțește-l cu „Doamne Iisuse...” Un frate l-a întrebat ce să facă să-și scape mintea de cîntarea troparelor și a celorlalte cîntări ale Bisericii, și să capete liniște. Numai cu „Doamne Iisuse...” – zice. Aceasta aduce liniștea. E cea mai puternică, e „cel mai puternic nume, în cer și pe pămînt”. O maică din America i-a trimis o scrisoare și l-a întrebat ce trebuie să facă în ziua în care va începe prigoana. Iar părintele i-a răspuns: Să fiți spovediți, împărtășiți, și cu rugăciunea în inimă! Orice suferință își are menirea ei. Și, dacă sîntem conștienți de această menire, o putem primi cu toată inima. Să fiți încredințați că asta vi se cere de la Dumnezeu: Să primiți cu toată inima ceea ce vine! Căci, dacă e îndoială, nu mai e jertfă. Să fiți pregătiți în fiecare zi și în fiecare clipă de moarte; și, cînd aceasta va veni, să mulțumiți lui Dumnezeu.

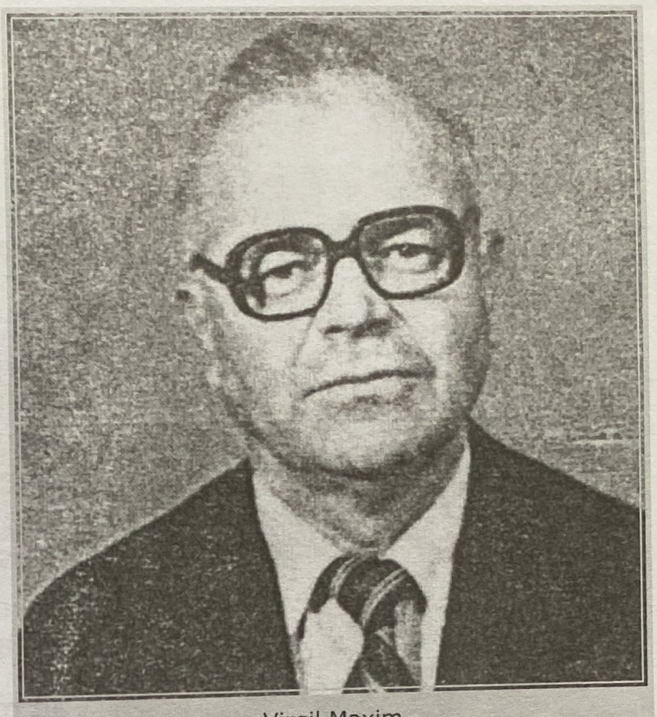

Virgil Maxim

Într-o zi, i-am spus că se nasc de 4-5 ori mai multe fete decît băieți. Mi-a zis: Te-ai întrebat de ce? Pentru că a pierit vitalitatea spiței umane. E distrusă din fragedă pruncie de cruzimea degenerării, de perversiune.

Pentru scurtă vreme, am avut în mănăstire o tipografie, cu care am apucat de am tipărit cîteva sute de exemplare ale unei cărți. Și în vremea aceea – într-o noapte, la Spovedanie – mă întreabă: Ei, ce ai mai tipărit azi în sufletul tău?

Unui monah din Canada, care întreba despre lacrimi, i-a zis: Poporul acesta s-a obișnuit cu lacrimile. Așa că nu sînt prea multe de zis, ci doar de făcut. Lacrimile sînt baia Duhului Sfînt. I-am arătat într-o zi minunata icoană a pogorîrii de pe Cruce a Mîntuitorului pictată de zugravul Dobromir pentru biserica mănăstirii Curtea de Argeș (azi e la muzeul național de artă din București), acum 500 de ani. Și îmi zice: O vezi aici pe doamna Despina și pe fiul ei, Theodosie? Ea închipuie neamul românesc și eroii, martirii săi. Iar aici Maica Domnului nu ține în brațe doar pe Mîntuitorul, ci ține în brațe lumea întreagă.

Apostolul zice: „Rugați-vă neîncetat!” (*1 Tesaloniceni* 5:17). Stih pe marginea căruia Cuviosul Nicodim Aghioritul scrie așa: „Toți Creștinii – mici și mari, bărbați și femei, mai ales partea călugărească – se cuvine a se ruga totdeauna: și cînd își lucrează rocodelia, și cînd mănîncă, și cînd umblă, și cînd fac vreo treabă, uneori zicînd cu gura, iar alteori cu mintea și cu inima, această scurtă rugăciune: «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!» Căci astfel se blagoslovesc toate pricinile lor și se sfințesc gurile și inimile lor prin sfîntul nume al Domnului nostru Iisus Hristos.”

Icoana Sfîntului Arhanghel Mihail de la închisoarea Văcărești.

Arestările din 1948 l-au tîrît pe părintele Justin în întunericul temnițelor pentru o pricină de care nu s-a lepădat niciodată și a vorbit deschis oricui l-a întrebat: apartenența la Frățiile de Cruce, organizația de tineret a Mișcării Legionare. Vorbind despre acele vremi, mi-a zis într-o zi: Mare a mai fost Căpitanul (Corneliu Zelea Codreanu)! Poate chiar prea mare pentru vremea sa. Ce lucruri s-ar fi înfăptuit astăzi cu un asemenea om!

Iar despre cultură, a zis cuiva așa: Dacă aș fi tînăr, zece ani de zile aș studia toate limbile clasice și apoi 20-30 de ani aș traduce. Aș învăța pînă și idiș, ca să știu, să am acces direct la sursele din care ni se trage nouă răul.

Cineva l-a întrebat despre noua modă a duhovniciei făcută fără mărturisirea credinței. Duhovnicia asta – zice – este o duhovnicie iudaică, nu creștinească. Nu există har, nu există curățire, despătimire, nu este Dumnezeu fără mărturisirea credinței. În toate veacurile pustnicii au fost cei mai strîns legați de credință, care au păstrat-o și au mărturisit-o. Nu este nimeni între călugării care au dus viață de sfințenie să nu fie și un mărturisitor al credinței. Dar și mărturisirea aceasta trebuie făcută cu înțelepciune. Trebuie să mărturisim, dar trebuie să știi cînd să vorbești și trebuie să știi cînd să taci. Cei mai păguboși oameni în viață sînt guralivii, pentru că ei spun și ce trebuie și ce nu trebuie spus, cu aceeași seninătate. Și trebuie să te ferești de defăimare și de – Doamne, păzește! – blestem. Sfinții Părinți nu aveau ocară și defăimare nici pentru diavol, ci doar pentru răutatea din el. Nicidecum vreodată pentru oameni. Un mirean l-a întrebat despre iubirea de vrăjmași, iar părintele i-a răspuns: Ni s-a poruncit să ne iubim vrăjmașii. Așa și trebuie să facem, dar să ne iubim vrăjmașii noștri, nu pe ai Bisericii!

Un călugăr i-a cerut un cuvînt de folos. Și îi zice Bătrînul: Noi nu sîntem călugări. Călugării de altădată aveau legătură directă cu Dumnezeu, se bucurau de vederea Lui, de lumina Lui, și aveau răspuns la toate ale lor, nemijlocit, de la Dumnezeu. Pentru aceasta ne și clătinăm noi în contact cu mirenii, cu lumea, pentru aceea și cădem așa de ușor. Uite, e o mare hoinăreală azi. Îl călugărești într-un loc, după care, nerodind nimic acolo, pleacă în altă parte. Dar nici cei ce stau în mănăstire nu poți spune că nu hoinăresc, de vreme ce îi ai, dar ei nu se află într-o lucrare duhovnicească. Nu mai sînt povățuitori, și nici exemple de călugări. Noi nu mai simțim harul, așa cum îl simt unii mireni pe care îi știu. Dar una este să simți harul ca mirean, și alta ca monah. Alta este lucrarea monahului, și aceasta lipsește cel mai mult.

Duhovnicul acesta ținut de Dumnezeu pentru România de azi suferă însă și el de o mare durere: singurătatea. Singurătatea duhovnicului este cea despre care se poate vorbi cel mai greu. Suferințele celor ce își deschid sufletele în fața sa, păcatele fără de număr și groaznice pe care le fac astăzi oamenii, cruzimea, ura, lipsa de omenie și pervertirea sufletului omenesc lărgesc clipă de clipă un hău pe care duhovnicul îl poartă în suflet. Căci el îi iubește pe aceștia toți, se roagă neîncetat pentru ei, îi mîngîie pe toți cei greu încercați, îi ridică din căderi și îi îmbărbătează pe cei ce vor să se mîntuiască,

„Nu e destul să aibă Creștinul numai mărturisirea credinței, ci e nevoie ca el să aibă și răbdarea de a rămîne totdeauna întru mărturisirea aceasta. Totodată, trebuie a avea și multă nevoință, ca să nu se întîmple a se clătina din mărturisire și din credință" (Sfințitul Teofilact).

este aproape de sufletul lor cu iubire de mamă, cu inimă de mamă, cum zicea părintele Cleopa; și este aproape și de Hristos, Care l-a trimis pe el, pe duhovnic, în fața lor și Care îi grăiește tainic cuvintele mîntuitoare. Dar trăiește și durerea sfîșietoare a iadului din sufletele oamenilor, plînge și strigă către Domnul să-i izbăvească și să-i mîntuiască, cum le spunea Sfîntul Pavel Galatenilor: „Feții mei, pe care iarăși cu durere vă nasc, pînă ce se va închipui Hristos întru voi.” Se duce cu fiecare suflet în adîncul iadului în care zace și de acolo strigă către Hristos Mîntuitorul să-l mîntuiască pe cel din adînc. Dar pe duhovnic cine oare să-l priceapă, să-l mîngîie ori să-l îmbărbăteze? Crucea singurătății din mijlocul mulțimii e cea mai mare și mai greu de purtat pentru duhovnici.

Vorbind despre Valeriu Gafencu, Virgil Maxim și ceilalți sfinți ai închisorilor, părintele îmi zice într-o zi: Crede-mă, mi-e atît de dor de ei și atît de tare mă bucur la gîndul că ne vom vedea, cu mult mai mult decît la gîndul că mă voi vedea cu părinții mei! Ei au dat viață temnițelor, au făcut din pușcării mănăstiri și au dat viață sufletelor celor trimiși acolo să moară. Nu doar că era o binecuvîntare să stai în celulă sau pe etaj cu vreunul din ei, ci era o uriașă binecuvîntare să ai unul din ei într-o pușcărie întreagă. Fiecare cuvînt al lor avea putere cît stihurile din *Evanghelii* ori din *Psalmi*. Ei au adus lumină și viață nu doar temnițelor, ci României întregi. Și, dacă e ceva bun în România de azi, jertfei lor se datorează. Zice: Ce crezi tu, că nu vom ieși biruitori? Noi vom birui, chiar dacă ei ne vor călca în picioare și li se va părea că ne-au șters de pe fața pămîntului. Niciodată nu vor lipsi de pe pămînt oamenii lui Dumnezeu; El își va avea întotdeauna oamenii Săi!

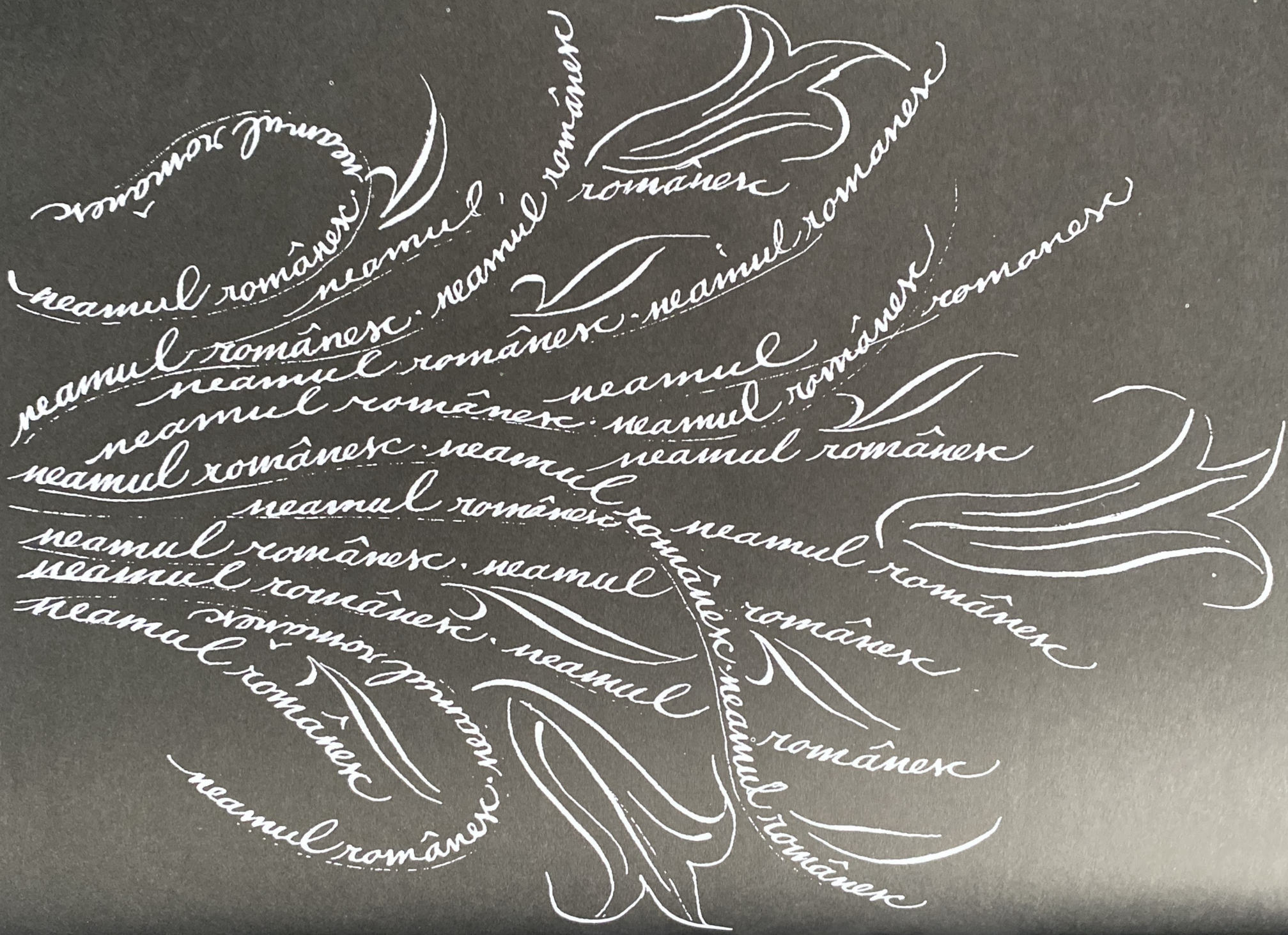
neamul românesc · neamul românesc · neamul românesc ·

MĂNĂSTIREA DE LA VALE

Povestea întemeierii mănăstirii de maici (mănăstirea „de la vale") de la Petru Vodă este întru totul asemănătoare cu aceea a mănăstirii „de la deal". Atîta doar că aici, la maici, părintele Justin a întemeiat şi alte aşezăminte: de ajutorare a copiilor nevoiaşi, a bătrînilor neputincioşi şi singuri, şi a bolnavilor săraci. Despre toate acestea ne va vorbi pe scurt stareţa Iustina. Firește că aş fi putut aduna mult mai multe mărturii, dar iconomia lucrării nu mi-a îngăduit-o. Ca să nu mai spun că cele mai multe dintre maici se feresc să vorbească, din smerenie şi sfială. Şi cred că e bine aşa.

„Depărtează-te de gălăgia lumii, retrăgîndu-te, și călător străin vei fi. Șezînd în chilia ta, vei fi asemenea cu cel ce a plecat în țară depărtată" (Sfîntul Antonie cel Mare).

Monahia Iustina – despre milostenie și nevoință

– ...da, de aici am plecat, maică Iustina. Căci..., ori ți-am dat ce am scris anul trecut, ori nu ți-am dat; ori ai citit, ori nu...

– Nu, zice maica Iustina, n-am apucat.

– N-ai apucat deci. Eu puteam să scriu de la început toată povestea mănăstirii, cu o mulțime de întîmplări pilduitoare. Dar nu am vrut, și știi de ce? Pentru că lucrurile nu trebuie neapărat povestite, trebuie trăite. Și abia acum – cînd, pentru păcatele mele, am ajuns iar la București – am simțit că ceva trebuie spus totuși, pentru că totul se leagă de părintele Justin, a cărui lucrare e cu totul deosebită în Ortodoxia și în monahismul românesc. Și am plecat de la o întrebare: Cum au ajuns oameni atît de deosebiți undeva într-o fundătură de pădure, la un capăt de drum*?*

– [Iustina rîde moale a înțelegere]

– Pentru că, de fapt, acolo unde e mănăstirea e cap de linie. Mai ai cîte un kilomentru cu T.A.F.-ul[1] în trei direcții. Deci cum au ajuns acolo oamenii aceștia atît de deosebiți? De pildă, de la unul ca părintele Ignatie – om de la munte, dintre ciobani și țapinari – pînă la orășenii pe care îi știm. Bine, la creștinism și la călugărie sînt bineveniți toți, căci doar de aceea „Cuvîntul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi" (Ioan 1:14). Și a mai fost și răstimpul acela al anilor '90, cînd nu judeca nimeni, oamenii se aruncau cu capul înainte. De pildă, eu și Mugur aici de față, cu zisa Mișcare pentru România*.*

– Da, da...

– O mare înșelare, de altfel. Apoi, unul s-a dus la călugărie (Filoteu, de pildă). Sau altul a plecat în America, după ce l-au betegit minerii... Dar înainte, în noiembrie '89, acela venise de la Iași în București (era la Facultatea de Litere) și intrase într-un partid naționalist și anti-comunist, înființat de Marian Munteanu și de alții. Și, cînd cu „mineriada", a fost bătut crunt, cu un lemn care avea la capăt un piron. L-au lovit în cap. Și a fost dus în America, unde l-au operat de mai multe ori. Acolo a și rămas, ca student la Științe Politice, pe care le-a terminat ca șef de promoție. Iar în '97, cînd a venit ultima oară în România, ajunsese taximetrist (cred) în New York. Filoteu (Florin) a terminat un colegiu de calculatoare, a dat la Institutul de Teatru și Film, la secția de televiziune. A dat apoi și probă la ProTv, iar ultima dată cînd l-am văzut mirean voia să se facă manechin la o casă de modă (la statura lui, era chiar potrivit). Iar peste cîteva luni l-am întîlnit într-un halat negru de muncitor; era frate de mănăstire la Sihăstria, unde a și fost călugărit. Iar acum, după ce a plecat de la Petru Vodă, e într-un schit rusesc de la Ierihon. Iată rînduieli dumnezeiești cu totul neașteptate pentru niște oameni care nu au vrut să se așeze în această rînduială desăvîrșit rea a lumii. Și pe mine Bătrînul m-a așteptat șase ani ca să mă călugăresc, dacă vrei să știi...

– [Iustina rîde moale a înțelegere]

– ...eu i-am spus de la început că nu, dar el a tras nădejde. De

[1] Cum ziceam, acesta e tractorul forestier, nelipsit la munte.

aceea m-a și îngăduit, de altfel, în mănăstire. Deci pe noi, oameni atît de deosebiți, ne-a adus aici de fapt părintele Justin. Lucrarea de față nu e despre mănăstire. La început, am vrut să scriu o carte groasă care să cuprindă și povestea părintelui Justin, și monografia mănăstirii. Mi-am dat seama că nu se pot amîndouă de-odată. Poate că într-o bună zi o să scriu și acea monografie a mănăstirii. De-ocamdată, pricina cărții de față e părintele nostru stareț. Pe noi ne-a adus aici părintele Justin; noi am venit aici pentru părintele, fiecare în felul nostru. Deci tot firul poveștii urmărește această întrebare: Cum l-am cunoscut noi pe părintele? Și de ce am stat în preajma lui, așa cum am stat? Pentru că bine n-am dus-o, nici la vedere, nici lăuntric, avînd ispite și trupești, și sufletești. Dar, întîi de toate, nu e vorba de a povesti cît de frumos sau cît de greu a fost... Adevărul e că a fost o nebunie totul, dacă privim cu ochii omului „rațional", „sănătos", „chibzuit". A fost o „copilărie". Dar, întîi de toate, hai să lămurim cum am ajuns la el.

– La mine, s-a potrivit cu idealurile mele. Bine, în primii ani de facultate [la Medicină] nu era așa lămurit ceea ce voiam să fac. Adică eram în anul întîi-doi de facultate, cînd încă nu ajunsesem la Ortodoxie. Dar aveam un singur gînd: să-mi fac o casă pe un vîrf de munte. Apoi, m-am mai gîndit și că eu nu vreau să fac carieră medicală prea strălucită; ci să mă limitez la un sat de munte, să-mi pun casa aceea de care ziceam pe o coamă, și oi face eu medicină într-un fel.

Ei, de părintele Justin auzisem cam prin anul 3-4 de facultate. Credeam că e undeva pe un vîrf de munte cum e Ceahlăul. Un bătrîn care nu știe de lume..., eh! – la care mai vin unu-doi oameni, le mai dă un sfat, poate... Nu știam că are o asemenea lucrare sau că e atît de tînăr în duh. Și am ajuns la Petru Vodă întîmplător. Nici nu aveam de gînd să-l cunosc pe părintele. Voiam doar să iau binecuvîntare de la el, pe undeva pe afară sau prin biserică. Dar cineva m-o împins de la spate, o fată cu care stăteam în arhondaric: Uite, du-te acolo acum, acolo e chilia părintelui, du-te la el! Intră! (Ha, ha, ha! – [rîde moale a amintire veche]). Ia binecuvîntare! Nu se poate, ai ajuns pînă aici la Petru Vodă, și nu intri la părintele Justin?!

„Mută-te în munți, ca o pasăre!" (*Psalmul 10*:1).

Bineînțeles că mănăstirea arăta altfel decît îmi închipuiam eu: era mult mai accesibilă, eu credeam că e mai greu de ajuns. Cel puțin iarna, credeam că e cu neputință de ajuns, așa mi se spusese. Și, împinsă din spate de fata aceea din arhondaric, m-am dus la părintele. Atunci – pe vremea aia, în ianuarie '98 – erau puțini la ușă; era chiar un singur om, care atunci ieșea. Și am intrat. Părintele, cînd m-a văzut, a început să zîmbească așa frumos. Parcă îl cunoșteam dintotdeauna. M-am așezat... M-a întrebat: De unde ești? I-am zis că sînt din Bîrlad, dar studentă în Iași, la începutul anului cinci. Aa, la Medicină! – zice. Zic: Da, la Medicină.

Dar eu, cu o zi înainte de a intra la părintele Justin, mă uitam pe dealul de vis-a-vis de mănăstire, și i-am zis cuiva: Aici aș vrea să-mi fac eu casa! Casa pe care o visam eu din anul întîi de facultate. Încă nu intrasem la părintele Justin și ziceam: Aici e locul care îmi place.

„Adu-ți aminte totdeauna de cei care te îndeamnă pe tine cu învățături bune și de la dînșii te silește a cerceta poruncile cele de viață făcătoare; și cu spor vei duce viața după voia Domnului" (Sfîntul Antonie cel Mare).

Și, cînd am intrat la părintele, i-am zis: Părinte, eu cred că sînt anormală, eu nu vreau să fac carieră medicală... (În capul meu nu era conturată călugăria sau căsătoria, nu știam ce cale să aleg, dar nici nu eram așa de frămîntată. Nu eram omul să nu pot dormi noaptea că nu știe ce să facă. Mă gîndeam că, oricum, viața curge, am ce face, nu asta e problema.) Ei, și i-am spus părintelui: Eu nu vreau carieră medicală, vreau să-mi fac un cabinet pe un munte, viața asta o vreau. Păi, știi ceva? – zice – îți faci un cabinet așa ca o chilie de maică. Și îmi arată pe geam locul unde aș fi vrut să-mi fac casa. Vezi acolo? – zice. Aici o să fac un spital. Uită-te acolo bine! Acolo fac eu un spital. Nu mai pierzi timpul, vii direct aici! Și, culmea! În primii trei ani ai mei de călugărie, cabinetul a fost în chilia mea.

– Și a mai durat zece ani pînă să fie făcut spitalul, la schitul vostru. Dar schitul începuse atunci?

– Nu, nimic! Am stat un an pînă a ales locul unde să se facă schitul.

– Da, atunci ne-am cunoscut noi. Atunci am venit eu, în '99-2000.

– Da, și părintele îmi arată pe geam locul unde mă gîndisem eu cu o zi înainte să-mi fac casa, la stîna din deal, și zice: Vezi acolo? Acolo fac un spital. Vii direct aici! Și atîta bucurie am simțit și am zis numaidecît: Da, părinte! Și nu am mai întors capul înapoi, nu m-am mai uitat în urmă! M-am hotărît, atunci a fost hotărîrea. Tot nu știam dacă mă călugăresc sau nu, dar știam că trebuie să fac un spital. Dar apoi, cu timpul, am uitat că trebuie făcut spitalul. Atunci i-am zis: Da! – și da! a rămas.

Și apoi am început să vin din ce în ce mai des. Anul cinci spre șase l-am făcut aici. Licența am făcut-o cu Filoteu aici, la calculatorul lui am scris-o. Încă nu era ales locul schitului, în '99 s-a ales. Iar părintele zicea că face la deal spitalul... Dar nu-mi puneam prea multe probleme pentru că acolo era mănăstire de călugări sau pentru altceva... În sfîrșit, timpul a trecut, trebuia să-mi termin facultatea. Și, cu două luni înainte să o termin, părintele îmi zice: Păi, gata, te rasoforim! *(rîde încet a mirare veche)*. Și eu am zis: Da, părinte, bine! Iar nu mi-am făcut prea multe griji. Și așa a apărut o rasoforă la deal, la mănăstirea călugărilor. A doua zi, călugării stăteau la priveghere și se întrebau: Cine e maica asta, de unde a apărut? Și – în '99, după Paști – s-a dus părintele și a ales locul, cu părintele Ioan. Și a zis: Aici facem mănăstirea de maici, ne apucăm de lucru! Atunci am fost făcută rasoforă, cînd a început să se pună temelia la așezarea de aici. Părinții mei, cînd au venit, au văzut o groapă, unde e laboratorul de plante. Părintele Ioan le arăta: Aici o să stea fata dumneavoastră! Iar aici o să fie chilia ei, bucurați-vă! *(rîde amuzată, știind cum a locuit ani de zile după aceea)* Bucurați-vă că o să fie aici, căci a ales-o! Părinții mei ce să înțeleagă? Măcar le arăți o chilie: Aici o să stea, nu în groapa asta de fundație!

Aceasta e pajiștea din faţa mănăstirii la care privea maica Iustina.

– Ha, ha, deci s-au bucurat foarte tare!

– Da... *(rîde moale)* Și..., o durat. Între timp, am terminat facultatea. Mi-am dat licența îmbrăcată ca rasoforă. Toți au rămas uimiți, toți colegii, totuși le-a plăcut că mi-am ales un

asemenea lucru. Chiar au început să se poarte cu un mai mare respect pentru mine. Profesorii la fel: au fost și ei uimiți, dar totuși încîntați în același timp.

Și, după ce am terminat facultatea, bineînțeles că aici nu aveam unde să stau: erau în construcție și azilul – azilul cel vechi, care a ars – și casa unde sînt laboratorul și paraclisul. Au început lucrările aici, iar eu am stat între timp la călugări. Apoi au început să se mai adune cîte două-trei maici, patru. Cred că erau vreo patru-cinci maici atunci. Unele găteau de mîncare la muncitori pentru aici și făceau naveta [doi kilometri] de la deal la vale. Și, în noiembrie-decembrie '99, ne-am mutat aici primele maici.

– Nu se uscase încă lutul pe pereți. Atunci ne-am cunoscut noi, cînd m-a adus Filoteu. Și ne-ați primit foarte bucuroase, tu și Apolinaria-Pelaghia. Era înainte de Nașterea Domnului, și ne-ați cîntat colinde într-o chiliuță cu pereții umezi de lut. Și eu mă uitam la lutul acela care nu se usca pe pereți și nici nu avea să se usuce curînd. Pentru că era decembrie. Nu se tencuiește în decembrie.

– Da, părintele a zis așa: Prima chilie care se face, o lutuim și facem un foc în mijloc; și se usucă lutul pe perete. Și așa s-a făcut. *(rîde a amintire)* Facem foc în mijlocul camerei, și s-or usca pereții cum s-or usca. Nu era nici o problemă, aveam sobă. Și am zis: În chilia asta cred că voi muri cîndva! Adică aici o să-mi petrec viața pînă la...

– Unde? – întreabă Mugur.

– Acolo, peste drum, la azilul care a ars. Bine, că în prima mea chilie a fost și paraclis, și cabinet, au fost mai multe... Aici se țineau slujbele, adică *Cele Șapte Laude*. Acolo au fost primele demonizate... La început, erau patru-cinci demonizate și una nebună. Alta în pat, paralizată, cu bunica ei... Și încă trei mai întregi. Deci asta era obștea. Și, bineînțeles, nu aveam preot, ce preot să vină aici?! Nu aveam paznic, n-aveam lumină. Cînd începeau slujbele, începeau și crizele. Trebuia să le ținem. Erau în chilia mea: una sărea pe geam, una îmi bloca ușa, una făcea criza afară... *(rîde amuzată și înțelegătoare)* Era ca în filmele de groază!

– Și lupul urla pe Baicu – adaug eu.

– Lupul nu mai conta!

– Ce sălbăticie a fost aici, nimeni nu-și dă seama!

– Bine, că mîncarea am făcut-o multă vreme unde e acum paraclisul, în spate. Ne-a prins întîi decembrie așa și apoi am început să cărăm tot calabalîcul în „noua" bucătărie și trapeză, care nu aveau uși, și erau puse niște pături; cîinii intrau pe o parte și ieșeau pe cealaltă, traversau...

– Era drumul lor – zice Mugur, zîmbind.

– Da, da, da. Apoi, primele mese ale mănăstirii le-am adus cu o basculantă pe care am găsit-o eu... Părintele nu numise o stareță, dar neoficial tot eu am fost în primele luni. Și am găsit o basculantă, nu știu ce căuta pe aici, și am zis că asta sigur e mașina mănăstirii. Și l-am luat pe om, am cărat toate mesele, omul a executat... *(rîde mirată și acum)* Și i-am zis părintelui: Am adus o mașină să cărăm! Ce mașină, măi, ia arată-mi-o? A cui e mașina asta? Era a omului, eu l-am găsit acolo... Zice: Măi, pui omul pe drumuri? Și

„Cîți se îndeletnicesc cu vederea celor ce sînt adevărate, se socotesc a fi orbi și fără de minte întru lucrurile cele materialnice, precum se laudă și Pavel a fi, zicînd că este «nebun întru Hristos» (*1 Corinteni* 4:10). [...] De aceea și era fără acoperămînt și fără masă, sărac, nestatornicit, gol, în foame, în sete, zbuciumîndu-se din loc în loc. Dar ia aminte cum era cel de aici, de jos, întru cele de sus, căci s-a înălțat pînă la al treilea cer, acolo unde își avea mintea și ochii, zăbovind întru tainele cele negrăite ale Raiului și văzînd cele nevăzute" (la Grigorie Nissis).

„Ei, de care lumea nu era vrednică, rătăcind prin pustietăți, prin munți, prin peșteri și prin crăpăturile pământului" (*Evrei* 11:38). Stih a cărui tîlcuire este aceasta, după Teofilact: „Scriptura numește «lume» și mulțimea oamenilor păcătoși, și însăși făptura; aici însă, se socotesc amîndouă. Căci zice: Dacă vei pune de o parte făptura împreună cu oamenii cei păcătoși ce se cuprind întru zidire, iar de altă parte îi vei pune pe cei drepți, ei se vor arăta mai cinstiți și mai presus, și nici un lucru împotriva lor nu vei afla. [...] Pentru aceasta a zis și înțeleptul: «Nu este nici o cumpănă vrednică de un suflet înfrînat» (*Sirah* 26:16). Cu aceste cuvinte, Apostolul deșteaptă inimile Creștinilor a nu cere nici un lucru dintr-ale lumii acesteia, fiindcă lumea nu este vrednică de sfinți."

așa am amenajat prima trapeză a mănăstirii: erau două mese, la care încăpeau zece oameni. Și apoi a început să se mai termine cîte o chilie, cîte o chilie... A început să mai apară cîte o bătrînă, cîte o bătrînă... Cîte o maică mai sănătoasă, una mai bolnavă, și tot așa o fost... Așa s-o înjghebat toată obștea aicea. Una sănătoasă, trei bolnave; una sănătoasă, două bolnave, numai așa. Orfelinatul[2] a început să se construiască cu un an mai tîrziu. Și au trecut vreo doi ani, parcă în 2001 s-a terminat, ca să apară copiii, să populăm și orfelinatul.[3] Dar, între timp, am făcut medicină în paralel cu bucătărie. Ce să zic? Lăsam polonicul, luam punga de medicamente din bucătărie, ca să nu mai urc pînă în chilie să le dau...

– Deci ai făcut medicină, deși ziceai că nu te interesa prea mult medicina. A venit medicina la tine.

– Da, și neavînd pe nimeni cu care să mă sfătuiesc. Numai cu cărțile. Am știut de cînd am plecat din Iași că îmi trebuie cărți pe toate domeniile, ca să pot să mă uit imediat, căci nu aveam pe cine să întreb. Cazurile cele mai grave le-am dus la Iași, Tîrgu Mureș. Între timp, am ajuns să cunosc și plantele...

– Vin și oameni din sat acum?

– Da, mai vin. Numai că noi nu am făcut prea mare reclamă.

– Acum o săptămînă, vorbeam cu părintele Hrisostom și îl întrebam cum vede el mănăstirea asta, că nu e după tipicul vremii noastre...

– Da, e total atipică.

– Și îmi spunea: Măi, eu văd mănăstirea asta ca pe un sanatoriu și trupesc, și duhovnicesc. Unde nu se mai știe care e drept nebun, care e îndrăcit, sau care are tot felul de boli trupești groaznice: cancere și altele. Și asta, într-adevăr, e un lucru care a unit multă lume. Părintele Justin a avut încă din pușcărie gîndul ăsta: să tămăduiești omul. Acolo a făcut și Sfînta Liturghie, Maslu nu. Dar pentru trup nu aveau nimic. Și trupul, deși e de lăsat, nu e de disprețuit. Așa a ajuns Alexandru Ștefănescu unul dintre „doctorii închisorilor" (care, la vreo nouăzeci de ani, a murit călugăr la Petru Vodă). În pușcărie și după aceea, el a tămăduit oamenii de tot felul de bețeșuguri. Părintele Justin a avut gîndul acesta de a tămădui omul, și trupește, el nefiind bolnav niciodată cu adevărat.

– Nu, nu!

– Boala lui, la tinerețe, a fost pușcăria.

– Da... Și îi e foarte milă, are o milă extraordinară.

– Da, și asta ar fi de vorbit. Pentru că tu te pregăteai pentru medicina aceasta a trupului, iar aici se săvîrșește Sfîntul Maslu de trei ori pe săptămînă: adică bolnavii vin și se arată preoților pentru vindecare, după cum spune Mîntuitorul și apoi Sfîntul Apostol Iacov. Lucru care eu nu știu să se întîmple în toată lumea ortodoxă. De pildă, eu știu că la muntele Athonului se face Sfîntul Maslu numai de două ori pe an. La noi, în afara mănăstirilor, e greu să găsești trei preoți care să săvîrșească această Sfîntă Taină, foarte firească de altfel, ca și celelalte. Iar ieromonahii de la Petru Vodă se duc la Iași, la Piatra,

[2] Nu e orfelinat, ci cămin-internat pentru copii săraci sau bolnavi; însă cei mai mulți dintre ei au părinți.

[3] Am fost pedagog acolo cîteva luni.

la Tîrg și mai departe pentru aceasta, deși nu ar fi datoria lor.
Deci aici, în pădure, se petrece așa: miercuri, joi și vineri se săvîrșește Sfîntul Maslu. Joia, se întîmplă noaptea. Cald-frig, lumea vine; cu sutele. Mai ales joi noaptea, cînd slujește Bătrînul. De cele mai multe ori afară, cît îngăduie vremea aspră de la noi. Sfîntul Maslu este medicamentul și pentru bolile sufletești, și pentru cele trupești. Am văzut și bolnavi rău trupește, am văzut și îndrăciți[4]. Dar, pe lîngă asta, părintele a vrut și spital-spital. Al doilea loc pentru spital a fost la Gura Paltinului, unde trebuia să vină chiar un director de spital municipal, nu-i dăm numele. Ei, și tu te-ai lovit de lucrurile astea de la început.
– Da, da, da. Și am văzut demonizate care chiar s-au vindecat.
– *Am văzut și eu. Dar ce vreau să zic e că ai trăit cu bolnavele în așa-zisul „cabinet", unde și dormeai dealtfel.*
– Da, dar nu s-au vindecat spectaculos.
– *Cum adică nu „spectaculos"?*
– Păi nu s-au vindecat de-odată. Adică zici: Ai făcut Sfîntul Maslu, și atunci a ieșit diavolul din ele! Nu! Bine, o parte au plecat, și-or făcut bagajul și au plecat mai departe, că n-o suportat vrăjmașul să stea și să se vindece. Iar o parte or rămas – din cele demonizate, vreau să zic – și s-au vindecat, n-au mai făcut nici o criză. Deci au început din ce în ce mai rar să facă crize. Părintele zicea: Măi, nu trebuie citit musai rugăciune sau Sfîntul Maslu pentru ele! Nu, măi, să stea numai în mediul ăsta, și ele se vindecă. Și așa o și fost. De exemplu: cînd au venit, făceau criză în fiecare zi. Vorbeai cu ea, și odată era jos! Hî! *(ar rîde, și nu prea)* Te trezeai că face criză. Și părintele zicea să se facă rugăciune o dată la săptămînă, apoi o dată la lună și apoi uitai că a fost demonizată. Da. Și mai avem aici din cele care au fost demonizate, sau sînt din care au venit nebune din alte mănăstiri... Nu mai zic că alergau așa pe toate dealurile, nu mai zic ce făceau sau în ce hal erau, și s-au vindecat. Nu pot să zic că s-au vindecat deplin, dar sînt oameni funcționali. Au o hipersensibilitate așa, dar sînt oameni aproape normali. Dacă le vezi, nu zici că au fost vreodată..., că ele făceau așa ceva. Bine, unele mai sînt sub tratament[5], pentru altele nu mai poți face nimic – cum e X, caz de schizofrenie avansată – decît să le ții sub supraveghere. Dar, în general, toate cele care au venit cu boală sufletească, sau trupească sau psihică, toate sînt mai bine decît altădată. Și-au găsit locul aici și nu s-ar mai duce în altă parte, și nu mai poți scăpa de ele, practic. *(rîde scurt și încet, cu împreună-pătimire)* Noi mai rîdem așa, și zicem că e mănăstire de inadaptate, știi? Dacă în altă parte nu s-au adaptat, trebuiau să vină în Petru Vodă!
– *Păi Starețul nostru nu a fost adaptabil de tînăr! Au încercat unii să-l „adapteze", vreo șaisprezece ani, dar nu au izbutit nimic.*
– Ha, ha! *(Iustina rîde moale, dar sincer amuzată)*

[4] Unul chiar m-a lovit drept în frunte, am şi acum semn. Părintele Justin s-a speriat rău din pricina aceasta şi numaidecît a făcut o căsuţă pentru aceşti nefericiţi, ca să-i ţină sub pază. Nu ştiu dacă între timp a fost închis vreunul acolo.
[5] Adică li se dau medicamente. Părintele Justin nu a oprit aceasta, pentru a nu fi osîndit de stăpînirea lumească, precum i s-a întîmplat părintelui Daniel de la Tanacu.

„Și, văzîndu-i [pe cei zece leproși], El le-a zis: Duceți-vă și vă arătați preoților!" (*Iacov* 17:14).
„Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungîndu-l cu untdelemn, în numele Domnului. Și rugăciunea credinței va mîntui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica, și de va fi făcut păcate se vor ierta lui" (*Iacov* 5:14, 15).

Copiii de la cămin şi directoarea lor, maica Mariami.

– Dar nu numai că bolnavele acestea nu vor să plece; nu au unde să se ducă! Nimeni nu își ia o asemenea povară.

– Da, iar la noi totul e un mare azil, nu numai schitul. Dacă vă uitați prin chilii, una nu are o vertebră, una are o plăcuță de argint la cap...

– Știu, a lovit-o un clopot, demult, în altă mănăstire. Și i-a zdrobit o parte din țeasta capului. Mai e aici?

– Da, da, da! Și avea un tub [de drenaj], care... După ce și-a scos tubul, a căzut de la etaj, în fine...

– Ce-a făcut, a căzut de la etaj?

– Da, de pe cerdac, și și-a zdrobit umărul. *(rîde moale, înțelegător-mirat)*

– La unii se întîmplă din timp în timp.

– Aici, e o mare luptă – adaugă Mugur.

– Da, deci cînd vezi: două sînt șchioape... Fiecare ori nu are o mînă, ori n-are un picior... Acum avem două maici bătrîne, din cele vechi, care au făcut cancer... Noi de-acuma știm: cînd faci lista de ascultări, pe aia poți s-o pui acolo, că ai bază pe ea, dar nu poți s-o pui dincolo; una rezistă fizic, alta nu. Deci trebuie să ai un creier electronic.

– Acum ai laptop! Ceea ce nici nu visai la început aici, cînd stăteai la lumînare.

– Și, cîteodată, zic: Doamne, iar a venit una bolnavă!

– Deci ai plecat din Bîrlad la 18 ani și ai stat în Iași șase, în facultate. Și acum ce vîrstă ai?

– 34, acuma.

– E cale lungă.

– E noua generație de Creștini – zice Mugur.

– După ce am terminat liceul noi, a fost dezastru. Pe noi, revoluția ne-a prins în clasa a zecea...

– Știu, știu! – încuviințează Mugur. Pentru că la încheietură, la muche, chiar noi am fost.

– Noi eram oarecum „bătrîni" – zic eu – dar nu eram în... „sistem".

– Dar știm ce era acolo și știm ce a urmat – adaugă Mugur.

– La trei-patru ani după noi, a urmat decadența generațiilor, nu s-a mai putut face nimic. După revoluție, a fost mai bine, s-a mai putut salva ceva. Colegii mei aveau idealuri, chiar dacă erau laici, nu contează.

– Și acum sînt unii – zice Mugur – dintre cei care au terminat clasa a 12-a (la 18, 19 ani), care se mișcă (cred eu) împotriva a toată propaganda asta anti-românească și anti-creștină. Și nu i-a învățat cineva anume asta.

– Numai puțin, Mugur! – îl întrerup eu. Maică Iustina, e un amănunt pe care nu vreau să-l trecem cu vederea, care cred că nu a fost un „vis", ci o vedenie, adică o înainte-închipuire de la Dumnezeu: aceea de a-ți face o casă în pădure.

– Tot timpul am simțit că sînt „anormală".

– Dar de unde a venit asta? Mă gîndesc că ți s-a părut că ceva nu e firesc și în regulă în lume, nu?

– Da, chiar dacă eram prezentă, dar tot timpul mi se părea că ceva e anapoda în lume.

– Și nu știai ce.

„Milostenia este covîrșirea dragostei. De aceea îl și numește Domnul «fericit» pe cel milostiv: «Fericiți - cei milostivi, că aceia se vor milui» (*Matei* 5:7). Mila este ajutorarea celor ce pătimesc rău. Și, de va cerceta cineva cu amănuntul însușirea milei, va afla că este așezarea iubitoare înjugată împreună cu mîhnirea. Și nu se mărturisește dragostea a fi mai mare și mai puternică decît toate bunătățile? Așadar, cu adevărat fericit este cel ce își are sufletul întru așezarea aceasta, fiindcă se atinge de cea mai de margine faptă bună" (Sfîntul Grigorie al Nissei).

„Un frate l-a întrebat pe Avva Sisoe: «Oare atît de tare îi lupta satana pe cei vechi?» I-a răspuns lui Bătrînul: «Acum şi mai mult, căci vremea lui s-a apropiat şi se tulbură»" (*Patericul*).

– Da, da, da, da, da! Şi tot timpul căutam...

– Nu te întreb degeaba, pentru că lucrul acesta l-am simţit dintotdeauna, şi foarte tare de la 20 la 30 de ani. Şi nu ştiam..., acuma ştiu ce nu e în regulă! Şi s-a întîmplat în felul următor: ascultam, de pildă, Pădure, verde pădure, *un cîntec de taraf! Iar eu nu ieşeam din Bucureşti, nu am fost nici în excursii. Mugur şi alţii erau în facultate la cercul de folclor, şi voiau să mă ia pe teren şi se rugau de mine să vin cu ei. Dar nu am ieşit din Bucureşti! Eu eram acolo, pe asfaltul meu. Nu mă simţeam bine nici acasă, dar cunoşteam cel puţin lucrurile. Şi mă trezeam cîteodată ascultînd* Pădure, verde pădure*! – de pe discurile* Document. *Un cîntec în care e vorba despre dorinţa de a locui în pădure. Şi la Eminescu găseşti asta. Este un duh al libertăţii adevărate care lucrează în unii din noi. Dumnezeu a făcut toată lumea văzută pentru noi, toată „natura". Iar noi ne ascundem, din diavolism, în lumea noastră: în „civilizaţie" şi „cultură", ca să-I arătăm Lui că şi noi putem fi „creatori" şi că nu avem nevoie de făptura zidită de El. Şi astfel nu mai sîntem liberi şi uităm că am fost zidiţi liberi. Unii mai au simţămîntul acesta; şi, dacă îl urmează, Dumnezeu le ajută să se împace cu făptura necuvîntătoare zidită de El pentru pentru om. Iar Românii nu au fost sălbatici, precum Hunii mîncători de carne de om, dar au trăit în poala pădurii, la deal şi la munte, departe de răutăţile „lumii".*

Da... Aşadar eu nu ieşeam din Bucureşti. Pe atunci, aveam un apartament mare şi liniştit. Dar, la o vreme, am început să îmi închipui – noaptea, înainte de a adormi – că îmi fac o casă, deşi nu mă pricepeam, nu ştiam cum se face. Şi voiam să o ridic singur; pentru asta, am închipuit utilaje de ridicat: scripeţi, schele, vinciuri, planuri înclinate. În fiecare seară, mai făceam ceva; deci eram „bolnav". După o vreme, mi-a căzut în mînă o carte foarte bună despre casele ţărăneşti. Dar eu deja îmi zidisem casa în mintea mea, nu mai aveam nevoie de cărţi. Şi s-a întîmplat în felul următor: peste ani, am ajuns să-mi ridic casă chiar în pădure – ceea ce nu prea e voie, de altfel. Casa mea nici nu se vede de la drum, deşi puteam să o fac şi la drum. Deci s-a întîmplat ce ascultam eu în cîntece: acum, casa este, şi e chiar masivă, deşi nu mare. Ca să nu mai zic că înainte am făcut şi aşa-zisa casă „a profesorilor" chiar aici, care acum e azilul bătrînelor; dar asta nu era drept a mea, ci a mănăstirii.

Şi eu văd în lucrul acesta, anume că un bucureştean ajunge în pădure, un semn de la Dumnezeu că este ieşire, că nu sîntem pierduţi. Cînd chiar nu am mai putut să rabd „civilizaţia" şi nu ştiam unde să fug, m-am întîlnit cu Filoteu, aşa-zicînd „întîmplător", şi el m-a întrebat: Nu vrei să vii la deal să faci o şcoală? Cum să nu? – am zis eu. Şi de atunci a început toată povestea mea, pe care o ştii prea-bine.

– Ei, nu! Mie îmi plăcea foarte mult muntele şi „natura". Plecam cu cortul...

– Iată simţămîntul libertăţii de care ziceam, care la mulţi se arată prin patima aceasta a excursiilor.

Una dintre chiliile maicilor şi spitalul.

Biserica maicilor.

– Mergeam singură. Pe Rarău, singură, cu rucsac-ul în spate[6]; și eram un om fericit! *(rîde fericit)* La început, ziceam: Vreau să prind o vară, să-mi pun un cort într-o pădure și să stau singură acolo. Apoi, că mă gîndeam la un cort, că era o casă, nu știu. Eu am fost foarte sociabilă, dar nu găseam ceea ce căutam. Și nici nu știam ce caut. Și – cînd am fost prima oară la mănăstiri, în anul întîi de facultate: la Sihăstria, la Sihla, la Secu, la Agapia – am fost tot singură, ca de obicei. Bineînțeles, în blugi, în... Na, cum eram, așa... Și, cînd m-am întors, după patru zile – bineînțeles, slujbele mi se păreau lungi, interminabile; frumoase, dar prea lungi pentru mine – ei, cînd am ajuns în Iași și am început să urc Copoul, primul instinct a fost că eu mă întorc acolo. Deci că nu, nu mai stau în Iași!

– E ceea ce ni se întîmplă nouă de fiecare dată cînd ne întoarcem de aici în București – zice Mugur.

– La Sihăstria ai fost întîia dată? – o întreb eu pe Iustina.

– Secu, Sihăstria, Sihla; și apoi am luat-o pe munte, spre Agapia veche.

– Se pare că e o regulă: și eu, și ceilalți pe care-i cunosc au început la Sihăstria și Sihla.

– Era părintele Cleopa – zice Mugur.

– Nu, eu nu aveam treabă cu nici un părinte – răspunde Iustina. Dar duhul și atmosfera... Mi se păreau că acelea sînt adevărul. Și, cînd am ajuns în Iași, eu eram într-un fel, iar restul lumii era în alt fel. Și am zis: Măi, cred că ceva e anormal cu mine! Eu sînt tînără totuși, parcă e prea nu știu cum să mă las de toate de-odată. Și pe urmă a început să mi se limpezească încetul cu încetul. Bine, că trecusem și prin astelalte: radiestezie, bioenergie, yoga. Dar mai mult teoretic decît practic. Și mi-am dat seama că nici astea nu sînt ceea ce căutam. Tot timpul ziceam că trebuie ceva mai mult. Poate de asta am și ales călugăria: tot timpul voiam ce e mai greu.

– Și părinții tăi ce au zis? – întreabă Mugur.

– Au fost șocați.

– Mai ai frați, surori? – urmează același.

– Mai am o soră, ea s-a căsătorit pînă la urmă, după ce s-a întrebat bine dacă se călugărește sau se căsătorește. S-a întrebat un an-doi, pînă s-a căsătorit. Eu nu m-am întrebat de loc.

– Deci – zic eu – ai ajuns la călugărie pentru că ai căutat mai mult și nu te-au mulțumit „tehnicile spirituale" sau „terapiile", adică magia. Așa mi-au spus și cei care au venit din zisele „arte marțiale": Am căutat mai mult, și asta am găsit la călugărie! Ceea ce avem toți, într-o mai mare sau mai mică măsură, e duhul de a lupta cu tine însuți. Și cauți să faci lucrul acesta într-o formă sau alta. Pînă cînd ți se dă să afli că viața creștină e ceea ce căutai, mai ales în călugărie. Călugărul se luptă nu numai cu patimile și neputințele sale,

„Dacă nu te poți liniști ușor în părțile tale, grăbește spre înstrăinarea cu voia și întărește-ți gîndul spre ea! Fă-te ca un neguțător priceput, care le cearcă pe toate cele folositoare liniștii și pe toate căile pune stăpînire pe cele liniștitoare și de folos acestui scop. Te sfătuiesc iarăși: iubește înstrăinarea, căci te izbăvește de împrejurările ținutului tău și te lasă să te bucuri numai de folosul liniștii. Fugi de zăbovirile în cetate și rabdă-le cu bărbăție pe cele din pustie!" (Evagrie Ponticul).

[6] Maica Iustina este (sau pare doar) tare firavă. E scundă, slabă și vorbește încet, încît te miri de unde are atîta putere.

dar chiar cu firea sa omenească. De aceea zice Sfîntul Ioan Gură de Aur că adevăratul călugăr este înger în trup și mai sus chiar decît îngerii: pentru că aceștia, neavînd trup pătimitor, nu au nici ispite trupești omenești și, prin urmare, nu trebuie să se lupte cu ei înșiși.

Dar mă mai gîndesc și la altceva: că a fost foarte bine să începi călugăria odată cu înființarea schitului.

– Da, contează foarte mult. Mulți de aici nu știu începuturile noastre... Lumină, de pildă, ne-am pus abia după un an și jumătate. Și mie mi-a părut rău de asta. Pentru că înainte știam cînd răsare luna, cînd e lună plină, cînd răsare soarele, cînd sînt stele, cînd nu sînt stele... Era așa o legătură cu cerul, extraordinară! Cînd s-a pus primul bec, gata, s-a terminat cu asta! Nu mai zic de lumina lumînării și de lampă, foarte frumos! Era greu, dar aveam totdeauna ajutor. De pildă, Filoteu, și părintele Ștefan și părintele Leonid m-au ajutat și la bucătărie, căci aveam și cincizeci de muncitori, și părinți și frați care lucrau la ridicarea primului azil. Nu mai spun că învățam împreună și greacă veche pe deal. Și nu simțeam oboseala, să știți, deși făceam la lumînare tot. Dar aveam dragoste și rîvnă.

Începuseră să vină și bătrînele la azil, deși nu aveam aprobare. Le căram cu duba la mănăstire, la slujba de Duminică. Noi mergeam noapte de noapte la deal... Patru ani am mers așa. Plecam la unu și jumătate și ne întorceam la cinci dimineața acasă, oricum era vremea. Și ajungeam la deal odihnite, ne trezeam pe drum. O porneam așa – cîte două, cîte trei – pe ploaie, pe frig. Cel mai greu era cînd tuna și fulgera, că ne era frică, știi? Și atunci te rugai pînă la deal să nu te lovească vreun fulger. Se întîmpla să cadă pomi de-a latul drumului, chiar aproape de noi, dar n-am pățit niciodată nimic. Nu ne-au mîncat lupii, nu ne-a răpit nimeni, nu a pățit nimeni nimic: să se îmbolnăvească, să răcească, nimic, nimic. Și gîndiți-vă că niciodată nu am avut paznic aici și nu avem nici acum. A mai nimerit pe aici cîte un nebun, dar l-am luat frumos așa: Uite, du-te la deal sau ia-o în vale! Am vorbit frumos cu el, și s-a dus. Nici hoți nu au fost.

Dar ce e interesant aici e că la noi se întîmplă foarte multe lucruri într-o zi. Parcă e spital de urgențe! M-am dus și în alte părți, în vizită, două-trei zile. Și nu s-a întîmplat nimic. Totul mergea frumos, liniștit. Cînd am ajuns acasă, am primit lista: s-a îmbolnăvit vaca, cutare maică nu știu ce-a pățit... Deci era o listă de vreo trei pagini cu ce se întîmplase în zilele respective. Nu ai timp să te plictisești, toate se întîmplă foarte repede.

*

„Nu ai timp să te plictisești.” Mănăstirea maicilor de la Petru Vodă e un așezămînt viu, în ciuda bolilor care le macină pe vieţuitoarele de acolo, pentru că e înființată și povățuită de un om atît de viu cum e Stareţul Justin. Iar vioiciunea lui vine din mulții anii trăiți întru Hristos, adevărata Viață a lumii.

„Feciorelnicii se aseamănă cu soarele, iar cei căsătoriți cu stelele” (Isidor Pelusiotul). Iar Hrisostom zice: „Cu atît e mai sus fecioria de nuntă, cu cît e mai sus cerul de pămînt.” Și marele Atanasie numește nunta „cale măsurată și lumească”, iar fecioria o numește „cale îngerească și nesfîrșită”. „Căci fecioria îndumnezeiește oarecum pe cei ce se împărtășesc de curatele ei Taine, întru a se face ei părtași ai slavei singurului cu adevărat sfînt și neprihănit Dumnezeu, împrietenindu-se cu Dînsul prin curăție și nestricăciune” (Sfîntul Grigorie Nissis).

„SATUL" MĂNĂSTIRII

Cunosc mulți orășeni care au vrut și vor să se mute împreună cu familia aproape de părintele Justin, în pădure. Unii dintre ei, începînd cu mine însumi, chiar au făcut-o. Ei sînt ca o prelungire a obștii mănăstirii și duc o viață bisericească aproape ca aceea a monahilor. Despre unii dintre aceștia voi vorbi în paginile următoare.

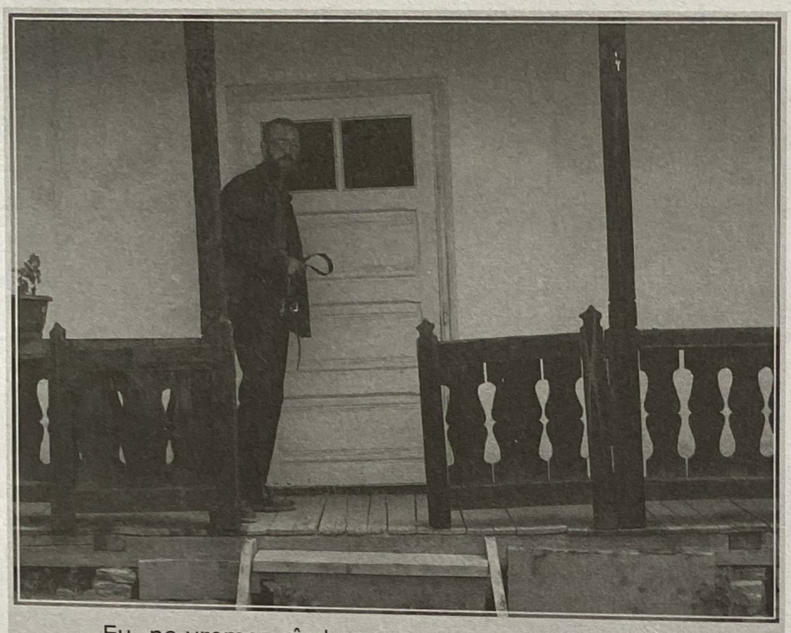

Eu, pe vremea cînd eram vecin cu părintele Justin.

Mută-te în munți, ca o pasăre![1]

Ajungînd la propria mea istorisire despre Starețul Justin și așezămîntul său de la Petru Vodă, sînt nevoit să repet cîte ceva din cele zise în paginile dinainte. Cunosc destul de bine istoria monahismului, dar ce a făcut părintele este un lucru cu totul deosebit. Nicăieri (după știința mea) un stareț nu a încercat să apropie, să aducă lumea în și lîngă mănăstire, să adune laolaltă mireni și monahi într-o frăție creștină care începe în chiliile mănăstirii și urmează într-un fel de „sat mănăstiresc" răspîndit în pădure pe drumul către satul propriu-zis.

Pentru a înțelege lucrarea aceasta neobișnuită, trebuie să vedem ce însemnează cuvîntul „lume". În *Scriptură*, „lumea" nu este zidirea lui Dumnezeu, pe care El a făcut-o „bună foarte" (*Facerea* 1), ci răutatea care a ajuns, prin căderea din ascultare a lui Adam și prin înmulțirea fărădelegii, să fie stăpînitoare asupra întregii zidiri, pe care a schimbat-o într-o lume a păcatului și, de aici, a stricăciunii, a morții. Lume al cărei stăpînitor este diavolul („dezbinătorul") cel mare și satana („potrivnicul"), acela care „a supus morții lumea, făcîndu-i vinovați păcatului pe toți oamenii" – precum tîlcuiește Sfințitul Teofilact acea zicere a Mîntuitorului: „...stăpînitorul lumii acesteia" (*Ioan* 12:31). De aceea, Creștinii trebuie să se ferească de „lume", adică de patimile și răutățile acestui veac, să fie „morți" față de ele, după pilda Mîntuitorului. Acesta e înțelesul zicerii apostolului: „Iar mie să nu-mi fie a mă lăuda, fără numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care lumea s-a răstignit mie și eu lumii" (*Galateni* 6:14). Stih pe care același Teofilact îl lămurește așa: „Aici, Apostolul numește «lume» lucrurile lumești: slava, bogăția, desfătările, îndulcirile și cele asemenea. Deci zice: Despre mine, acestea au murit și îmi sînt nelucrătoare, iar eu m-am făcut despre dînsele mort și nelucrător al lor. Fiindcă – zice – omorîrea s-a făcut îndoită: nici acelea nu au putere a mă trage spre dragostea lor, fiindcă sînt moarte mie; nici eu nu am putere a le pofti, fiindcă sînt mort despre ele." Iar dumnezeiescul Grigorie al Tesalonicului, tîlcuind aceasta, zice: „Zicerea «prin care lumea s-a răstignit mie» arată că noi ne depărtăm în chip simțit de lume și lăsăm bogăția, slava și îndulcirile, ceea ce fiecăruia îi este cu lesnire a face. Iar aceasta: «și eu lumii», arată că noi, cei care ne-am depărtat de lume în chip simțit, ne vom răstigni lumii și cu socotința, adică vom lepăda din mintea și din inima noastră înseși patimile, pomenirile și poftele lumii, nemaifiind supărați de dînsele, ceea ce este mai cu anevoie decît cea dintîi. Fiindcă mulți sînt depărtați de lume cu trupul și cu simțirile, iar cu cugetarea, cu mintea și cu inima se află încă în lume, iubind și dorind îndulcirile ei." Pentru aceasta zice și dumnezeiescul Hrisostom: „Zicerea aceasta se cuvine a o avea în gura sa fiecare Creștin, căci așa se cuvine a fi Creștinul, și glasul acesta al lui Pavel să-l zică puru-

„Cuvîntul era Lumina cea adevărată care luminează pe tot omul, care vine în lume. În lume era și lumea prin El s-a făcut, dar lumea nu L-a cunoscut" (*Ioan* 1:9-11).

[1] *Psalmul 10*:1

rea: «prin care lumea s-a răstignit mie, și eu lumii», căci nimic nu este mai fericit decît omorîrea aceasta, ea fiind pricina vieții celei fericite." Aproape la fel cu dumnezeiescul Hrisostom zice și Vasilie cel Mare, că „toți Creștinii trebuie să zică cu îndrăzneală cuvîntul acesta, pentru care de nevoie îmi este mie a mă curăți de toate: atît de poftele diavolului și de răspîndirile lumii, cît și de predaniile oamenilor și de voile mele, chiar dacă oamenii ar părea că sînt cu bună față și că grăiesc împreună cu *Legea*, dar fac puțină întîrziere din îndatorita sîrguință cea prea-iute a voilor lui Dumnezeu. Căci cei ce au mărturisit întru botez că împreună s-au răstignit cu Hristos, și că împreună au murit, și că împreună s-au sculat din morți, aceștia au îndrăzneală cu adevărat a zice: Eu m-am răstignit lumii și, cu mult mai înainte, diavolului; și lumea mie, și de acum nu mai viez eu, ci întru mine viază Hristos."

Mîntuitorul Însuşi zicea: „Pe Mine, lumea Mă urăşte, pentru că Eu mărturisesc despre ea că lucrurile ei sînt rele" (*Ioan* 7:7).

Drept urmare, Creștinii primelor veacuri au trăit în „lume" (adică în viața aceasta), dar totodată și în afara ei, osebindu-se de păgîni și de păcătoși nu pentru că i-ar fi urît, ci pentru că urau patimile lumii și pe diavolul începător al patimilor. Aceasta lămurește Pavel, scriind că: „Lupta noastră nu este împotriva sîngelui și a cărnii, ci împotriva începătoriilor și stăpîniilor, împotriva stăpînitorilor lumii, ai întunericului veacului acestuia, împotriva duhurilor răutății" (*Efeseni* 6:12). Stih care se înțelege așa, după Teofilact:

„«Lupta noastră...,» Apostolul zice: O fraților Creștini și ostași împreună cu mine! – nu avem să ne luptăm cu oamenii, pătimași ca și noi, adică avînd putere întocmai cu noi.

«ci împotriva începătoriilor și stăpîniilor...,» Ci avem – zice – să ne luptăm cu domnii și stăpînitorii gîndiți și nevăzuți, adică cu demonii.

«împotriva stăpînitorilor lumii,» Aici, Apostolul îi numește «stăpînitori ai lumii» pe demoni nu pentru că ei ar stăpîni lumea, adică făpturile lui Dumnezeu – să nu fie! – ci pentru că *Sfînta Scriptură* obișnuiește a numit «lume» faptele cele rele și viclene și pe oamenii care le săvîrșesc. De aceea a zis și Domnul către Apostoli: «Voi nu sînteți din lume» (*Ioan* 15:19), adică: Voi nu sînteți dintre aceia care fac faptele rele și cugetă lucrurile lumii acesteia. Deci demonii stăpînesc și domnesc lucrurile acestea rele și pe oamenii cugetători de rele, fiindcă de voia lor s-au robit pe sine demonilor.

«ai întunericului veacului acestuia,» Pavel numește «întuneric» răutatea și păcatul, care numai întru acest veac se săvîrșește și se arată, iar mai mult nu are să se lucreze.

«împotriva duhurilor răutății,» Aici, Pavel îi numește «duhuri ale răutății» pe demoni. Căci, de vreme ce și îngeril sînt duhuri, a adăugat a zice: «ale răutății», ca să arate că îngerii sînt duhuri bune, luminate și sfinte, iar demonii, dimpotrivă, sînt duhuri rele, întunecate și necurate. Și – după ce a zis că noi, Creștinii, nu purtăm război «împotriva sîngelui și a cărnii», adică a vrăjmașilor trupești și văzuți – face osebirea între vrăjmașii noștri și vrăjmașii trupești, zicînd că vrăjmașii cu care ne luptăm sînt duhovnicești, adică fără trup și

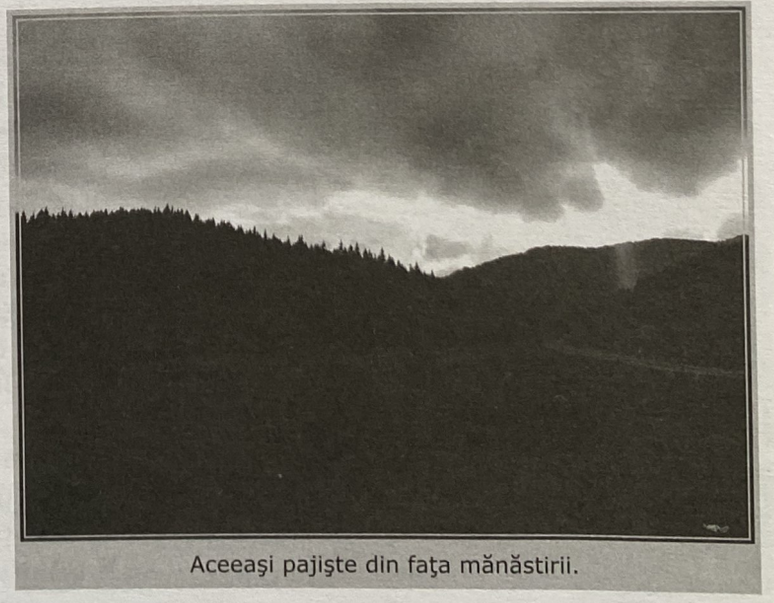

Aceeaşi pajişte din faţa mănăstirii.

Iar ucenicilor (și nouă, tuturor Creștinilor, totodată) le zicea așa: „Dacă vă urăște pe voi lumea, să știți că pe Mine mai înainte decît pe voi M-a urît. Dacă ați fi din lume, lumea ar iubi ce este al său; dar pentru că nu sunteți din lume, ci Eu v-am ales pe voi din lume, de aceea lumea vă urăște” (*Ioan* 15:18, 19).

ușori. Și arată că sînt nevăzuți și cu totul vicleni, și prin urmare sînt cu anevoie de luptat și greu de biruit, deci trebuie să avem mare luare aminte întru războiul cel gîndit dus asupra lor.”

Apoi, odată ce „lumea” s-a creștinat și păgînismul a murit, adevărata viețuire creștină a început să slăbească, după cum este lesne de priceput. Fiindcă acum, cei botezați nu mai trebuiau să-și mărturisească credința prin jertfă față de Iudeii cei necredincioși și față de păgîni. Cu alte cuvinte, „lumea” nu le mai părea vrăjmașă lui Dumnezeu. De aceea, o parte dintre ei s-au osebit și au luat calea „pustiei”, adică a zidirii lui Dumnezeu celei necuvîntătoare, depărtîndu-se de „lume”, adică de „cultură” (lucrările înțelepciunii omenești, care sînt nebunie la Dumnezeu, cum zice Pavel) și „civilizație” (lesnicioasa viețuire trupească, „confortul”). Mai mult, ei și-au luat asupra lor nevoințe pe care Mîntuitorul nu le poruncește: petrecerea în feciorie, ascultarea deplină și sărăcia de bună voie. Aceasta a făcut din ei „îngeri în trup” și mai mult decît îngeri; căci – după cum arată Hrisostomul – îngerii nu au trup, prin care să fie ispitiți, și de aceea le e ușor să fie feciorelnici, înfrînați cu pîntecele și așa mai departe. Aceștia s-au numit „monahi” („singuratici”) sau „călugări” („bătrîni frumoși”). Ei au dus atît de departe însingurarea, încît s-au ascuns în cele mai neștiute locuri, prin pustii fără apă, prin codri neumblați și prin crăpăturile pietrelor, fugind de tulburarea înșelătoare a lumii și de Creștinii mireni, care îi căutau de multe ori pentru povățuire, dar totodată aduceau cu ei duhul lumesc, împotriva căruia prea puțini dintre ei vor să lupte. De aceea, adevărata mănăstire se fereşte, potrivit așezămintelor întemeietorilor monahismului, de apropierea îndelungată cu mirenii.

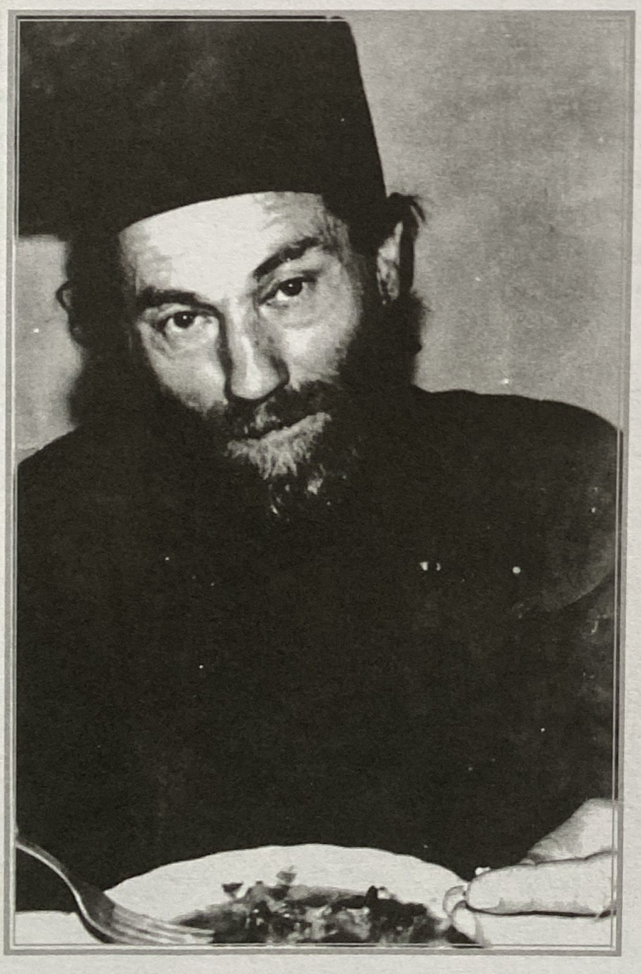

Ei bine, părintele Justin calcă aceste așezăminte, avînd deplina cunoștință a lor și luîndu-și întreaga răspundere, care nici nu se poate socoti. Astfel, el a găzduit la mănăstire nenumărați mireni (cum am fost și eu), căsătoriți sau nu, bărbați și femei, copii. Poarta mănăstirii nu se închide niciodată (ca să nu spun din nou că mulți ani nici nu a avut poartă, de vreme ce nu avea zid de împrejmuire), iar pînă acum cîtăva vreme călugării mîncau laolaltă cu închinătorii, căci părintele nu a vrut să facă două trapeze. Mai mult, pe unii dintre acești mireni mai hotărîți (despre care și este cuvîntul acesta), pe mulți orășeni, i-a îndemnat să-și facă sălaș în preajma mănăstirii, încurajîndu-i să treacă peste greutăți și peste neputințele lor de tot felul. De ce face aceasta? Pentru că noi trăim în niște împrejurări cu totul deosebite, cum nu au mai fost niciodată. Acum, în „lume” nu se mai poate trăi nicidecum creștinește, viețuirea celor botezați întru Hristos Iisus însemnînd astăzi o necurmată lepădare de El, prin tot ceea ce fac. Cum așa? Întîi de toate prin ocupațiile pe care le au. Fie că este cărturar (învățător, profesor, să zicem), fie că e judecător, sau doctor, sau ostaș, sau muncitor, sau negustor, Creștinul (omul botezat întru Hristos) de azi este nevoit să lucreze pentru un „sistem” care nu e păgîn (măcar că este și asta), ci e hotărît antihristic

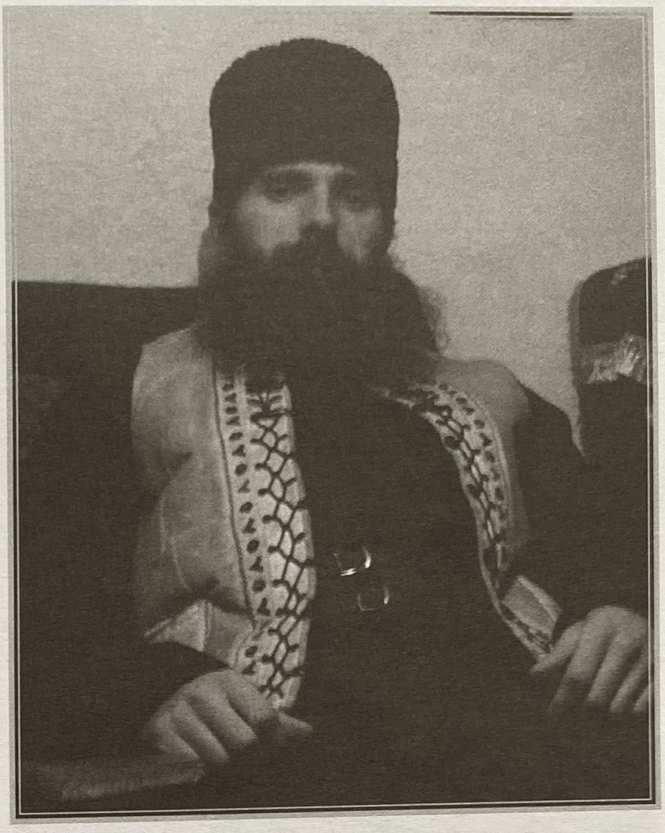

și vădit satanic. Nu e vremea să intrăm aici în amănunte, dar să ne gîndim numai că întreaga învățătură care se predă în școli este gîndită împotriva *Sfintei Scripturi a Vechiului și Noului Testament*. E de ajuns să pomenim de așa-zisul „evoluționism", care face din „chipul și asemănarea lui Dumnezeu" chip și asemănare a maimuței. Sau de așa-zisul „heliocentrism", care propovăduiește că luminătorul cel mare (soarele) stă, și pămîntul se mișcă (urmările acestei gîndiri nebunești fiind nebănuit de hulitoare). La rîndul ei, medicina este și ea gîndită împotriva *Sfintei Scripturi*, căci nimicește orice înțelegere a păcatului, vorbind despre boală ca neajuns al trupului în sine, iar nu ca urmare și răsplată a păcătuirii. Și așa mai departe: dreptatea („justiția") omenească se împotrivește hotărît *Scripturii*; „industria" și „tehnologia", la fel; negustoria („afacerile"), la fel... Adică toate se împotrivesc lui Hristos. Iar meșteșugurile și țărănia au fost desființate; încît, dacă ții să viețuiești în chip creștinesc, trebuie să le lași pe toate și pînă la urmă să te stingi prin înfometare, căci nu mai ai cum să-ți cîștigi curat cele de nevoie. Aceasta nu s-a mai întîmplat pînă acum. Creștinii din vremea urgiilor duse de stăpînirea păgînă împotriva lor nu erau împiedicați să-și agonisească traiul în chip bine-plăcut lui Dumnezeu. În cea mai rea împrejurare, făceau o muncă smerită, coseau corturi, de pildă; precum a făcut însuși Sfîntul Apostol Pavel, împreună cu Priscilla și Acvila (vezi la *Faptele Apostolilor*).[2]

[2] Tîlcuind două locuri de la *Ieşire* - „Au ajuns apoi la Merra, dar n-au putut să bea apă nici din Merra, căci era amară; pentru care s-a şi numit locul acela «Merra». De aceea, poporul cîrtea împotriva lui Moisi şi zicea: Ce să bem?" (*Ieşirea* 15:23-24); şi: „Apoi, au venit în Elim. Şi erau acolo douăsprezece izvoare de apă şi şaptezeci de pomi de finic. Şi au tăbărît acolo lîngă apă" (*Ieşirea* 15:27) - Cuviosul Evghenie Bulgarul ia prilej pentru a zugrăvi (în urmă cu două veacuri) tabloul vieţuirii noastre:

„În viața aceasta, și Creștinii însetează de apele cele dulci ale dumnezeiești lor cuvinte, și nu află deschise izvoarele mîntuirii, ca să se adape. Nu află apele «Elimului» ca să-și stingă setea pe care o pătimesc. În oricare parte s-ar întoarce, [tot] pe «Merra» o întîmpină și apele ei, care în toate părțile se revarsă: ape amare, bolnăvicioase, pierzătoare. Dacă ies în ulițele și în tîrgurile cetății, ei nu aud alte învățături decît sfătuiri și învățături de minciună și de viclenie, de iubire de bani și de lăcomie de averi, de camătă și de amăgire. Dacă se apropie de curțile domnești și pe la judecătorii, nu se învață alte maxime decît meșteșugiri de facere de rău și de clevetire, de mărturii mincinoase și de vînzare, de răpire și de nedreptate. Dacă intră în casele țăranilor, nu văd altceva decît pilde de viețuire rea și de nerînduială, de îndărătnicie și de rea năravire, de beție, și de neînfrînare și de tot felul de altă neastîmpărare și nebunie. Aici, deșertăciunea, cu fumul ei, își are școala deschisă; acolo [e] trupul cu dulcețile sale, dincolo [e] diavolul cu vătămările și cursele lui cele de multe feluri. Cu îndrăzneală și cu semeție, bănuitoarea necredință și neevlavia întind înainte încoace și încolo îndoielile și nedumeririle lor; reaua cugetare eretică pune înainte fără rușine și fără sfială dogmele sale cele rău socotitoare; fără acoperire și fără frică, ateismul și păgînătatea cele cu totul desăvîrșite rîgîie groaznicele lor hule. Așadar și noul «Israilitean» găsește pretutindeni, curgînd înainte cu îndestulare și bogat, apele acestea prea-amare și prea-pierzătoare ale «Marrei». [...] Apele acestea care dinspre toate părțile ne împresoară ca niște iezere, apele acestea pe care le găsim înaintea noastră în toată vremea și în tot locul sînt ape rele, putrede, amare, bolnăvicioase, pierzătoare; acestea ne omoară. Învățătorule, la cine ne vom duce? (*Ioan* 6:68) Tu ai graiurile vieții veșnice, rîuri

„Dar Eu – urmează Mîntuitorul - vă spun adevărul: Vă este de folos ca să mă duc Eu. Căci, dacă nu Mă voi duce, Mîngîietorul nu va veni la voi; iar dacă Mă voi duce, Îl voi trimite la voi. Și El, venind, va vădi lumea de păcat, și de dreptate și de judecată. De păcat, pentru că ei nu cred în Mine; de dreptate, pentru că Mă duc la Tatăl Meu și nu Mă veți mai vedea; și de judecată, pentru că stăpînitorul acestei lumi a fost judecat." (*Ioan* 16:7-11).

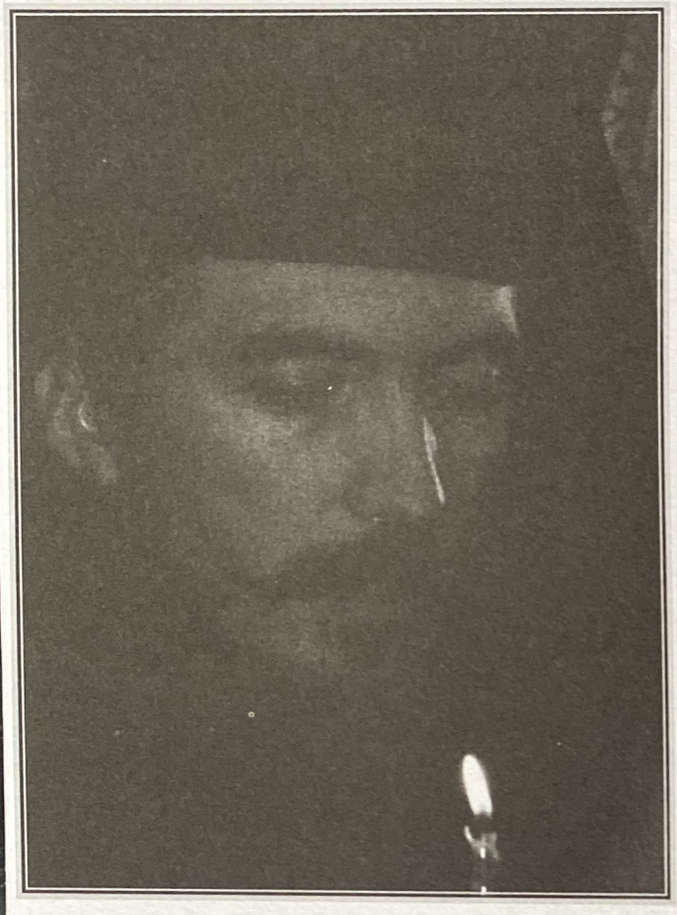

Apoi, mai este ceva, încă mai însemnat și semn arătat al vremii Antihristului celui mare: niciodată cei botezați întru Hristos nu au fost împiedicați să fie Creștini de înșiși păstorii lor bisericești, care acum îi povățuiesc spre împăcarea cu duhul lumesc, umanist, într-un cuvînt antihristic! De pildă: a ajuns o „dogmă" în Ortodoxia de azi că între Biserica lui Hristos și așa numita „știință" și „înțelepciune" omenească nu ar fi nici o luptă. Iar „știința" și „înțelepciunea" omenească luptă împotriva lui Hristos-Dumnezeu Cuvîntul, „prin Care toate s-au făcut", de 7515 ani! – adică de la căderea lui Adam în neascultare, care s-a întîmplat numaidecît după zidirea lui. De aceea zice Pavel că „știința" și „înțelepciunea" omenească sînt „nebunie la Dumnezeu". Toată știința și toată înțelepciunea se află în *Sfintele Scripturi* insuflate de Dumnezeu-Duhul Sfînt, scripturi care cuprind nu numai cele două *Testamente*, ci și toate tîlcuirile lor și restul scrierilor Sfinților Părinți ai Bisericii lui Hristos, care și ele sînt insuflate de același Duh al Cuvîntului lui Dumnezeu. Mai departe, povățuitorii bisericești îngăduie și acoperă patimi cumplite – ca mîndria, sau desfrînarea, sau iubirea de argint (aceasta nici nu mai e pomenită) – dînd slobozenie deplină la împărtășirea cu Trupul și Sîngele lui Hristos. În sfîrșit, povățuitorii bisericești îngăduie și îndeamnă la înfrățire cu „frații cei mincinoși" – cum îi numește Pavel – adică cu toți ereticii, începînd cu cei mai primejdioși dintre ei, care sînt așa-numiții „Latini" sau „Romano-Catolici".[3] Căci „ecumenismul" a ajuns astăzi

Zice Ioan: „Nu iubiți lumea, nici cele ce sînt în lume. Dacă cineva iubește lumea, iubirea Tatălui nu este întru el. Pentru că tot ce este în lume: adică pofta trupului, și pofta ochilor și trufia vieții, nu sînt de la Tatăl, ci sînt din lume. Și lumea trece și pofta ei, dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămîne în veac" (*1 Ioan* 2:15-17).
Aceasta o spune în urma Mîntuitorului, Care zicea: „Pentru că ce-i va folosi omului dacă va cîștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?" (*Matei* 16:26).

---

de apă vie vor curge din pîntecele Tău. Deschide izvoarele acestea vii ale mîntuirii și răcorește această sete învăpăiată de care ne ardem cu totul și jalnic pierim!" (în *Adolexia Filotheos*)

[3] „Cîte se îndrăznesc asupra preoților, a slujitorilor lui Dumnezeu, se suie la Însuși Dumnezeu ca niște păgînătăți îndrăznite asupra Domnului, Care i-a ales pe preoți spre slujitori și robi ai Lui" (Cuviosul Evghenie Bulgarul, în *Adolexia Filotheos*). Însă aceștia despre care este vorba noastră – care s-au împrietenit cu „lumea" și cu „stăpînitorul acestei lumi", care s-au înfrățit cu „frații cei mincinoși", vrăjmașii cei mai vicleni ai lui Hristos - nu mai sînt preoți ai lui Hristos, fiind osîndiți dinainte de Sfîntul Duh-Dumnezeu, prin *Sfintele Canoane* insuflate Sfinților Părinți ai Bisericii lui Hristos. Tînguindu-se jalnic, același Cuvios Evghenie Bulgarul le zicea acestora așa:
„Te-ai hirotonit preot, te-ai suit la treapta episcopului? Dar nu te-ai ales la această mărire numai ca să te înalți, te-ai înălțat ca să luminezi pe pămînt, ca să gonești întunericul răutății, al minciunii, al rătăcirii, al necunoștinței, al eresului, al necredinței - «spre a despărți între zi și noapte» (*Facerea* 1:18) - ca să iconomisești vremile și să deslușești întîmplările. Ca să asemuiești și să însemnezi voirile și așezările, și după dînsele să te faci povățuitor de mîntuire celorlalți «spre semne, și spre vremi, și spre zile și spre ani» (la fel). [...] Tu ești păzitorul, tu purtătorul de grijă, grijitorul, tu dichisitorul, tu stătătorul asupră! Prin urmare, lenevindu-te, nu poți s-o zici spre îndreptarea ta nici pe aceea zisă de Cain: «Sînt eu oare păzitorul fratelui meu?» Mai rău ești întru aceasta decît Cain și mult mai fără de cuvînt de îndreptățire! [...] Blestemaților învățători! Blestemaților păstori - ca și cînd stătători asupră, și povățuitori și păzitori ai sufletelor noastre - însă asupră stătători fie trîndavi, și leneși și cu totul nepurtători de grijă, fie păgubitori, și pierzători, și stricători și desăvîrșit prăpăditori!"
Și cum nu am vrea să vedem înfricoșata stare în care ne aflăm în zilele de azi? - de vreme ce Sfinții Părinți se plîngeau încă de acum multe veacuri, zicînd de pildă așa: „Pe vremuri, păstorii mureau pentru oi, iar acum chiar ei omoară oile, nu

„dogma" de căpătîi a Ortodoxiei noastre oficiale, în numele „păcii" și „unirii" împotriva lui Hristos a tuturor eresurilor osîndite de Sfintele Soboare ale Sfinților Părinți (împotriva Catolicilor nu s-a făcut un sobor osebit, căci nu s-a putut; dar nici nu era nevoie de aceasta, căci ereticii Latini sînt osîndiți de soboarele a toată lumea ce s-au făcut pînă acum, precum arată sfîntul episcop Fotie în *Epistola către toate scaunele patriarhale ale Răsăritului*).[4]

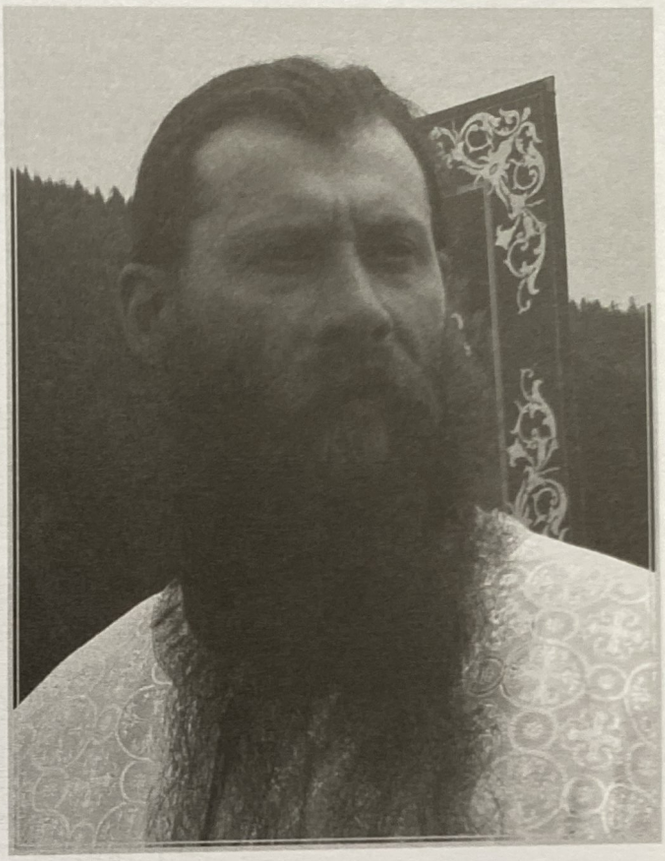

Aceste vremuri au fost proorocite de văzătorii cu Duhul, începînd cu Sfîntul Ioan Teologul (în *Apocalipsă*), cu Pavel (în epistole și în *Fapte*, unde vorbește arătat de apostolii și de frații mincinoși care se vor ivi) și terminînd, de pildă, cu Sfîntul Ignatie Briancianinov (din care vom citi în ultimul capitol al acestei cărți). Părintele Justin înțelege prea-bine duhul acestor vremi și știe că acum, mai mult decît oricînd, cei care vor să-și scape sufletele lor și pe ale copiilor lor trebuie să se tragă deoparte din această prindere a lumii, cu orice preț. Și tocmai pentru aceea încearcă Starețul să-i scoată afară din această „lume" nu numai a păcatelor trupești, dar a văditei lepădării de Hristos, pe cît mai mulți. Pe cei tari, prin călugărie; pe cei mai neputincioși, prin statornicirea lor măcar în preajma mănăstirii.

Eu însumi sînt unul dintre acei orășeni căsătoriți care am ajuns să locuiesc mai întîi în mănăstire, iar apoi să-mi construiesc casă în apropiere, drept în pădure. Ca să lămuresc cît de cît ce s-a întîmplat cu mine, trebuie să o iau ceva mai de departe. A fost așa: după treizeci și ceva de ani în care trăisem într-un curat ateism și în nenumărate alte patimi sufletești și trupești, am simțit un dor fără nume după Cineva, adică după o Persoană necunoscută și tainică.[5] Nu știam Cine e, dar tot El mi-a trimis om care să mă în-

---

junghiind trupurile – căci acesta ar fi un rău mai mic – ci smintindu-le sufletele" (dumnezeiescul Isidor Pelusiotul).

[4] Sfîntul Fotie zice așa: „Încă aceia [Latinii, care mai tîrziu s-au numit pe ei înșiși „Romano-Catolici"] s-au abătut de fac nu numai aceste fărădelegi, ci s-au suit și la ceea ce este vîrful răutăților! Căci, lîngă necuviințele zise, ei s-au ispitit – cu socoteli stricate, și cu cuvinte răzvrătite și cu îndrăzneală mare – să strice și *Sfîntul Simbol*, ce are putere nebiruită după toate hotărîrile cele sobornicești și a toată lumea. O meșteșugiri ale vicleanului! Și zic ei că Duhul Sfînt Se purcede nu numai din Tatăl, ci și din Fiul. Cine a auzit vreodată acest fel de cuvînt ieșind de la cei ce au căzut întru necredință cîndva? Care șarpe viclean a vărsat aceasta în inimile lor? Care Creștin va suferi să aducă la Sfînta Treime două pricini: adică a Fiului și a Duhului, pe Tatăl, și iarăși a Duhului pe Fiul; și să despartă în două dumnezeiri Stăpînirea cea una, și să rupă teologia Creștinilor cu nimic mai puțin decît băsmuirea cea elinească și să ocărască vrednicia și stăpînirea Treimii celei mai presus de ființă și întru o începătorie?

[...] Pe acei noi înainte-mergători ai ridicării împotrivă – pe cinstitorii împotrivnicului [adică Satana, căci așa se tălmăcește numele lui], pe cei vrednici de nenumărate morți, pe vătămătorii cei de obște, pe cei ce au sfîșiat neamul acela moale și de curînd așezat în buna credință cu atît de multe și de mari sfîșieri, pe acești înșelători și luptători de Dumnezeu – i-am osîndit cu hotărîre sobornicească și dumnezeiască. Nu acum hotărînd hotărîrea lor, ci din soboarele mai dinainte și din legile cele apostolești arătînd osînda cea hotărîtă asupra lor și făcînd-o cunoscută tuturor."

[5] Eram unul din nenumărații cărturari umaniști, adică un neștiutor orbit și prostit de mîndria diavolească a „culturii" și „artei", „valori umaniste" de care mă

Osîndindu-i pe iubitorii de *lume*, Sfîntul Apostol Iacov zice așa: „Nu știți oare că prietenia lumii este dușmănie față de Dumnezeu? Deci cine va voi să fie prieten cu lumea se face vrăjmaș lui Dumnezeu" (*Iacov* 4:4).

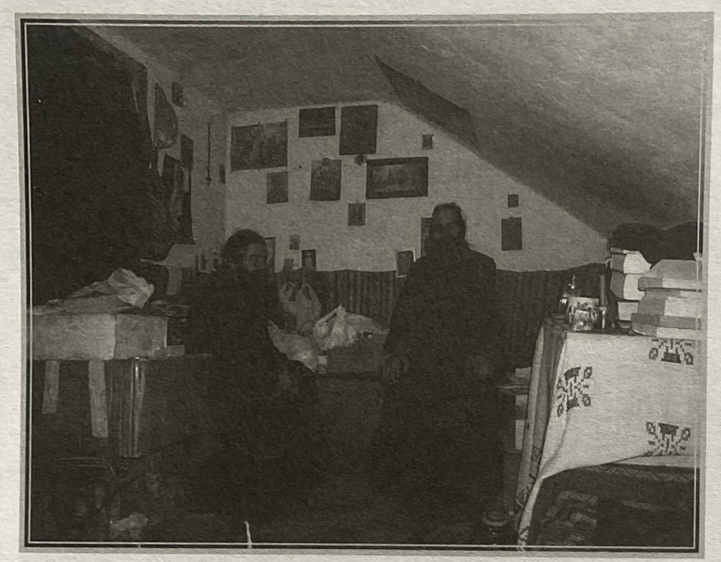

drume. Acesta era un foarte tînăr prieten, care, după un colegiu de informatică, se călugărise pe neașteptate la Sihăstria. El m-a dus la spovedanie (prima oară în viață), la părintele Ioaniche Bălan.[6] De atunci, viețuirea mea avea să se schimbe tot mai mult, pe neștiute, ca urmare a tainei spovedaniei, al doilea botez, cum se zice. Încet-încet, am ajuns să mă rog după pravilă, să merg la biserică nesmintit, să postesc, măcar că nu știusem de acestea cu puțin înainte. Și încă ceva, deosebit de însemnat: am moștenit cîteva sute de cărți de la acel frate al meu de la Sihăstria, Filoteu, care voia să plece la Sfîntul Munte (el n-a mai ajuns acolo, dar cărțile mi-au rămas). Odată ce le-am primit, n-am mai putut citi nimic din cărțile mele (aveam și avusesem mii de volume în casă, eram cititor „de profesie" de aproape treizeci de ani), ci numai scrierile dreptei-credințe. De mirare era că – din aceste scrieri teologice, noi pentru mine (unele deosebit de grele: *Filocalia*, *Dogmatica* Sfîntului Ioan Damaschinul, *Marele cuvînt catehetic* al Sfîntului Grigorie de Nissa) – înțelegeam tot și nu mă îndoiam de nimic. Darul priceperii, dat la botez de către Sfîntul Duh, lucra acum în mine, după ce îl oprisem atîta vreme să o facă prin viețuirea mea păcătoasă, patima cea mai de căpătîi a mea fiind necredința. Apoi, la o vreme, am început să înțeleg „lumea", cu care nu fusesem niciodată prea prieten, dar în care puteam totuși trăi, fiind lipit de ea tocmai prin legăturile patimilor. Acum însă, într-o bună zi, am simțit cu toată tăria că nu mai pot urma să viețuiesc nicidecum în „lume". Dar unde să mă duc eu, bucureștean care nu ieșisem din oraș mai deloc? Răspunsul a venit tot de la fratele Filoteu, care mi-a spus că noul lui stareț (se mutase de la Sihăstria) de la o oarecare mănăstire cu hramul Sfinților Arhangheli, din apropierea satului Petru Vodă, voia să înființeze o școală creștină. De aprobări se ocupase acel frate al nostru Mugur (care va vorbi și el în capitolul următor), iar construcția fusese începută de părintele Ioan (cel din paginile de mai sus) la schitul de maici al mănăstirii. Mai era nevoie de cineva care să construiască o casă pentru profesorii ce urmau să vină și de un director. M-am hotărît pe loc și, peste nu mult timp, am ajuns la mănăstire și am vorbit cu părintele Stareț, spunîndu-i că mă pot ocupa și de construcție, și de organizarea școlii. Fără să chibzuiesc deloc, știam că așa va fi, fără nici o îndoială. Iar părintele nu a zis decît atît: Bine, deci rămîi? Aveam de lămurit cîteva lucruri la oraș, așa că am amînat. Atunci cînd poți veni, peste o lună (eram în ianuarie)? – m-a întrebat el. Nu! Peste două? Nu! Peste trei? Nu! În patru luni poți veni? Nu, dar peste cinci luni sînt aici!

Iar Mîntuitorul spunea ucenicilor: „Atunci, a venit glas din cer. [...] Iisus a răspuns și a zis: «Nu pentru Mine s-a făcut glasul acesta, ci pentru voi. Acum este judecata acestei lumi; acum stăpînitorul lumii acesteia va fi aruncat afară. Iar Eu, cînd Mă voi înălța de pe pămînt, îi voi trage pe toți la Mine»" (*Ioan* 12:28, 30-32).

împărtășisem pînă la îngreţoşare. Mîndrie cu care se înjugau, în chip firesc, patimile trupeşti. Simplu spus, eram aproape de a mă schimba în diavol îmbrăcat în „haina de piele" a trupului.

[6] Mi s-a spus că, la oarecare vreme după acea spovedanie, părintele Ioaniche a ținut un cuvînt în biserică, prilej cu care a povestit că tocmai îl întîlnise pe cel mai necredincios om din lunga lui experiență de duhovnic. Mi-am dat seama că acela eram eu, și m-am rușinat. Mult mai tîrziu, am înțeles că ateismul cinstit e totuși mai bun decît „creștinismul" înșelat sau eretic. De prima boală te poți izbăvi, cu ajutorul lui Dumnezeu și acela al bunei tale voințe, într-o clipeală de ochi; de boala cea din urmă, mai niciodată.

Și așa a fost. Am lăsat totul – casă, soție, copii – și am plecat doar cu ceva îmbrăcăminte.

Construcția am început-o abia pe întîi septembrie. Pînă atunci, am lucrat la cîteva cărți; Filoteu avea două calculatoare și începuse editarea unor lucrări mai deosebite. La început, am stat într-o cămăruță la arhondaric. După vreo două luni, m-am mutat în mansarda lui Filoteu, în chilia de lîngă cimitir. Fiind locul strîmt, dormeam și lucram pe o masă care, împreună cu chepengul de intrare, ocupa tot holul mansardei. Nu aveam fereastră, eram în afara lumii și a timpului ei. Ziua era împărțită de sunetul clopotelor: cele de la biserică mă chemau la slujbă (în fiecare noapte, apoi Duminica, de sărbători și joia și vinerea la Sfîntul Maslu); cel de la trapeză îmi aducea aminte că trebuie să mănînc. Cînd am început casa, m-am mutat în chiliarul mare, într-o cameră unde Filoteu avea calculatoarele, multe cărți, o masă și o ladă din scînduri pe care dormea în nopțile cînd nu mai ajungea la chilie. Acolo am stat pînă în primăvara anului următor, învățînd ce înseamnă cu adevărat viața de obște. Căci „biroul" nostru era un loc de întîlnire pentru mulți frați: unii veneau să le scriem ceva, alții să întrebe de oarecare carte, alții să învețe muzică psaltică. Era de asemenea și loc de popas pentru frații noștri de la oraș, veniți să-l vadă pe părintele Justin și pe noi (unul dintre ei, care vorbește în paginile de mai sus, a viețuit pe podeaua „biroului" nostru aproape două luni; acolo dormea, acolo făcea corectură de carte).

Așa-numita „casă a profesorilor" am terminat-o chiar la sfîrșitul postului Nașterii Domnului. Zic că am terminat-o, dar mai erau multe de făcut ca să poată fi locuită. Cu toate acestea, în primăvara anului 2001 mi-am adus soția și cei doi copii mici. Pînă am isprăvit cît de cît lucrul la casa noastră (a mănăstirii, de fapt), pe ai mei i-au adăpostit maicile, cum au putut, căci nici ele nu o duceau prea bine. Asta a durat vreo patru luni. Alte patru am stat împreună, încercînd să ne învățăm cu un trai cu desăvîrșire altul decît cel „civilizat".

După încercarea aceasta, din multe pricini, soția mea s-a întors în „lume" împreună cu copiii, iar eu am mai rămas o vreme singur, ca pedagog la „școală". De fapt, e vorba de un cămin-internat pentru copii nevoiași, și aceasta din două pricini: o dată pentru că nu îndeplinește o mulțime de cerințe mai mult sau mai puțin „europene"; al doilea, pentru că alți profesori afară de mine nu au mai venit decît tîrziu. Drept urmare, m-am întors în mănăstirea de la deal, unde un prieten ieromonah mi-a dat în folosință o chilie-depozit de piese și anvelope. Acolo am învățat, în timp, o altă limbă română (cea adevărată, cu totul deosebită de aceea deprinsă la Universitate), acolo am citit cuvîntul Adevărului (Adevăr care este Însuși Hristos) și am început editarea de cărți ortodoxe, ceea ce fac și acum. Abia peste alți trei ani am avut mijloace pentru a-mi ridica o casă a mea, într-o „ogradă" de peste zece mii de metri pătrați, casă care nu e gata nici pînă azi.

Povestesc toate acestea cu un singur scop: pentru a arăta cum un neputincios ca mine (și numai

Ioan le scria fraților: „Noi știm că sîntem din Dumnezeu, iar lumea întreagă zace sub puterea celui rău" (*1 Ioan* 5:19).
Și: „Vedeți ce fel de iubire ne-a dăruit nouă Tatăl, ca să ne numim fii ai lui Dumnezeu, și sîntem. Pentru aceea lumea nu ne cunoaște, fiindcă nu L-a cunoscut nici pe El" (*1 Ioan* 3:1).

Călugărul acesta este preot, dar nu a uitat că ştie să lucreze cu braţele. Acum, duce lemn ca să-şi ridice colibă, undeva în pădure.

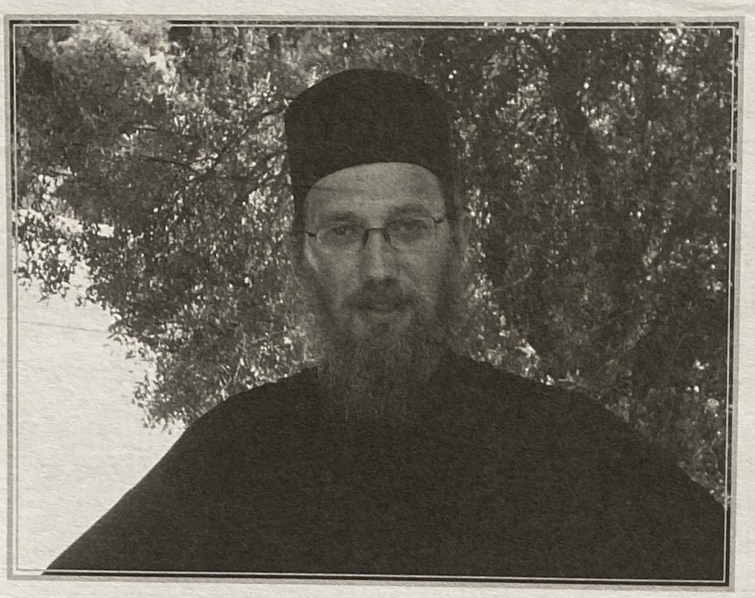

eu știu cît de neputincios!) capătă o nebănuită întărire de la Dumnezeu atunci cînd are bunăvoința să urmeze măcar într-o mică măsură îndemnurile Mîntuitorului, începînd cu acela de a se lepăda de „lume". Și nu numai de „lume", dar și de cei apropiați care judecă cele ale „lumii": de părinți, de prieteni, de femeie și de copii. Această despărțire, fie și vremelnică, este deosebit de dureroasă, însă aduce după sine ca răsplată o mîngîiere cu mult mai mare. Căci să citim ce întreabă despre aceasta Petru și ce-i răspunde Mîntuitorul:

„Atunci, Petru I-a zis: Iată noi am lăsat toate și Ți-am urmat Ție. Cu noi oare ce va fi? Iar Iisus le-a zis: Adevărat zic vouă că voi, cei ce Mi-ați urmat Mie, la înnoirea lumii, cînd Fiul Omului va ședea pe tronul slavei Sale, veți ședea și voi pe douăsprezece tronuri, judecînd cele douăsprezece seminții ale lui Israil. Și oricine a lăsat case, sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii sau țarine pentru numele Meu înmulțit va lua înapoi și va moșteni viața veșnică. Și mulți dintîi vor fi pe urmă, și cei de pe urmă vor fi întîi" (*Matei* 27-30).[7]

Pînă la bunătățile cele veșnice însă, de pe urma lepădării de lume și de cei apropiați care cugetă cele ale lumii, se cîștigă altceva acum și aici, un lucru negrăit de prețios: întărirea în credință, înțelegerea rostului acestei vieți și ca urmare liniște în fața necazurilor și scîrbelor de fiecare zi; într-un cuvînt, se cîștigă libertatea cea adevărată, pierdută odată cu călcarea de poruncă a lui Adam, libertate pe care numai noul Adam Hristos ne-o poate da înapoi, dacă ne stră-

Rugîndu-Se către Tatăl, Iisus zicea: „Părinte, [...], arătat-am numele Tău oamenilor pe care Mi i-ai dat Mie din lume. Ai Tăi erau și Mie Mi i-ai dat și cuvîntul Tău l-au păzit. Eu pentru aceștia Mă rog; nu pentru lume Mă rog, ci pentru cei pe care Mi i-ai dat, că ai Tăi sînt" (*Ioan* 17:5, 6, 8, 9). Și adăuga: „Eu nu mai sînt în lume, iar ei în lume sînt și Eu vin la Tine. Părinte Sfinte, păzește-i în numele Tău, în care Mi i-ai dat, ca să fie una precum sîntem și Noi. Cînd eram cu ei în lume, Eu îi păzeam în numele Tău, pe cei ce Mi i-ai dat; și i-am păzit și n-a pierit nici unul dintre ei, decît fiul pierzării, ca să se împlinească *Scriptura*. Iar acum, vin la Tine și acestea le grăiesc în lume, ca să fie deplină bucuria Mea în ei. Eu le-am dat cuvîntul Tău, și lumea i-a urît, pentru că nu sînt din lume, precum Eu nu sînt din lume. Nu Mă rog ca să-i iei din lume, ci ca să-i păzești pe ei de cel viclean. Ei nu sînt din lume, precum nici Eu nu sînt din lume" (*Ioan* 17:11-16).

[7] Tîlcuirea acestor ziceri este deosebit de însemnată și de aceea o dau aici, tot după Teofilact:

„«Atunci, Petru i-a zis...» Deși se pare că Petru n-a lăsat lucruri mari, fiindcă era sărac, să știi că într-adevăr a lăsat și el multe; pentru că noi, oamenii, avem mai multă dragoste întru cele puține. Iar Petru a trecut cu vederea și desfătarea lumii, și fireasca iubire către părinți. Căci aceste patimi se războiesc nu numai cu cei bogați, ci și cu cei săraci. Ce zice așadar Domnul?

«Iar Iisus le-a zis...» Oare chiar vor ședea pe tronuri? Nu. Prin «tron», a arătat cinstea cea înaltă pe care o vor primi. Dar și Iuda va ședea? Nu. Căci zice: «Cei ce Mi-ați urmat Mie», adică cei care L-au urmat pînă la sfîrșit. Iar prin «înnoirea lumii», să înțelegem învierea [cea de obște].

«Și oricine a lăsat case sau frați...» Ca să nu credem că a zis acestea numai pentru ucenici, întinde făgăduința peste toți cei care vor face la fel, adică peste cei care vor pune în locul rudeniei trupești frăția și apropierea de Dumnezeu; iar în locul țarinelor, Raiul; și în locul caselor de piatră, Ierusalimul cel ceresc; în loc de mamă, pe bătrînele din Biserică; în loc de tată, pe preoți; în loc de femeie, pe toate femeile Creștine, nu cu nuntire (să nu fie aceasta!), ci cu așezare și dragoste duhovnicească și cu grija cea iubitoare de oameni către acestea. Iar Domnul nu ne poruncește să ne despărțim de ai noștri orișicum, ci numai atunci cînd aceștia ne-ar împiedica de la buna cinstire a lui Dumnezeu. Căci la fel poruncește Domnul ca să defăimăm sufletul și trupul, dar nu ca să ne omorîm pe noi înșine. Și vezi că, bun fiind, Dumnezeu nu numai că le înapoiază înmulțit pe toate, ci adaugă și viață veșnică.

«Și mulți dintîi vor fi pe urmă...» Aici, îi arată pe Iudei și «neamurile» [păgînii]; căci Iudeii, întîi fiind, au ajuns cei de pe urmă; iar noi, «neamurile», cei de pe urmă fiind, ne-am făcut cei dintîi." „Cei de pe urmă" care ajung „cei dintîi" în împărăția Cerurilor sînt și bine-credincioșii care trăiesc în veacul cel mai de pe urmă, după o altă tîlcuire. Cu toate că aceștia nu mai au viața duhovnicească a celor de la început, totuși ei au încă mai multă răbdare acum, cînd e aproape cu neputință a mai fi Creștin. Această răbdare a lor îi va așeza înaintea multor nevoitori din trecut.

duim să-I urmăm pilda, fie și după măsura nevredniciei noastre. Și, ca să mă întorc la părintele Justin, mă întreb ce drum aș fi urmat dacă nu l-aș fi cunoscut? Cine altul m-ar fi îngăduit așa cum a făcut-o el? Cine m-ar fi găzduit, fără să-mi ceară socoteală de ceea ce fac? Cine mi-ar fi dat toate cele de trebuință, așteptînd să mă pregătesc pentru o nouă viață, cu totul deosebită de cea dinainte? Nimeni altul! – o spun cu toată încredințarea. După știința mea, părintele Stareț este singurul în Ortodoxia noastră care vrea și poate să schimbe cu totul chipul viețuirii cuiva, dacă și acela dorește aceasta, bineînțeles. Și dovadă sînt frații și vecinii mei, despre care va fi vorba de aici încolo.

Iisus îi liniștea pe ucenici (și pe adevărații Creștini care aveau să fie, pînă la sfîrșitul acestei lumi): „Acestea vi le-am grăit ca întru Mine pace să aveți. În lume necazuri veți avea, dar îndrăzniți! Eu am biruit lumea!" (*Ioan* 16:33). Iar Ioan zice: „Pentru că oricine este născut din Dumnezeu biruiește lumea, și aceasta este biruința care a biruit lumea: credința noastră" (*1 Ioan* 5:4).

*

Nu eu am fost cel dintîi mirean care am lăsat orașul și cele ale lui pentru a se strămuta lîngă părintele Justin. Primul a fost un oarecare frate al nostru Gheorghe. Acest moldovean, sculptor și pictor, își făcea meseria în București și petrecea cu toată înlesnirea. Pînă la o vreme, cînd a început să nu mai rabde urîtul și răutatea orașului. Și-a adus aminte de simplitatea în care trăiau bunicii săi în sat și cumva și-a amintit și de biserică, la care nu mai mergea de mult. Fire tare gingașă, s-a frămîntat îndelung, căutînd o ieșire. Și aceasta, firește, s-a ivit într-o bună zi. Din rînduială dumnezeiască, a aflat de un oarecare stareț Justin, care, la mănăstirea sa din munte, primește și sfătuiește pe oricine. Drept urmare, a plecat la Petru Vodă și s-a întîlnit cu Bătrînul. I-a povestit toate, iar acesta a zis simplu: Bine, vino aici cu femeia și copiii! (Gheorghe avea atunci trei copii, iar mai tîrziu i s-a născut și al patrulea.) Fără să stea pe gînduri, omul s-a întors acasă și i-a spus soției că aveau să facă o excursie mai lungă, la munte, ca să se odihnească. Au luat deci mai multe bagaje și au plecat. De tot, căci „excursia" lor ține de mai mult de zece ani. La început, au locuit într-o cameră de oaspeți din mănăstire. După ceva vreme, și-au cumpărat casă la o margine a satului, drept în poala pădurii. Gheorghe a stat acolo cît a stat, apoi s-a întors în mănăstire. Fire hotărîtă, a vrut de la bun început să trăiască în chip călugăresc, ceea ce a și făcut. De vreo trei ani stă într-o colibă în pădure, undeva deasupra casei sale, și își vede de rugăciune și de zugrăvirea icoanelor, pentru care a primit un dar deosebit, în urma strădaniilor și a nevoințelor de tot felul pe care le rabdă necurmat. Opresc aici povestea lui, pentru că Gheorghe e un om grozav de sfios și știu că multe din cele pe care le întîmpină, pilduitoare altminteri și de folos a fi cunoscute, le vrea rămase neștiute. Voi zice doar că hotărîrea lui de a merge pînă la capăt într-ale evangheliei (ale bunei-vestiri a lui Hristos) i-a întărîtat cumplit pe vrăjmașii cei nevăzuți, care îl încearcă cu necazuri și scîrbe greu de dus, mai cu seamă atunci cînd sînt pricinuite prin cei apropiați. Ca răsplată a acestora însă, fratele Gheorghe a ajuns la o neobișnuită măsură a înțelegerii, la o dreaptă-socoteală (discernămînt) care îl va ajuta să treacă peste toate, păzindu-l de rătăciri și căderi. (Sînt trei ani de cînd nu l-am mai văzut, dar știu că nu m-a uitat la rugăciune; nădăjduiesc ca această carte să ajungă cumva la el.)

Pustia Iudeii.

*

Cătălin și Cătălina sînt doi tineri profesori pe care i-am cunoscut cînd am venit prima oară la mănăstire. Ca și mine, voiau să-și facă o locuință în apropierea părintelui Justin. Singuri, neînțeleși de părinți și fără mijloace, au cumpărat un hectar de pămînt și și-au ridicat într-un tîrziu casă, unde locuiesc de cîțiva ani împreună cu cei doi micuți ai lor. Greutățile pe care le întîmpină zi de zi sînt nenumărate: locul este departe de drum și încă mai sălbatic decît al meu; pentru a ajunge la școală, trebuie să meargă pe jos kilometri buni, mai ales iarna, pe viscol sau pe ger; și așa mai departe. Încrederea pe care o au în părintele Stareț și încredințarea că ceea ce fac este după Dumnezeu (precum și este) le dă tărie și mulțumire pentru a răbda toate nevoințele. Nu ar schimba „sălbăticia" lor ortodoxă cu „civilizația" cea fără Dumnezeu cu nici un preț. De unde le vine puterea? Din ascultare, care e una din faptele bune cele mai de căpetenie ale Creștinului. „Părintele Justin a zis să facem cutare lucru!" Așa încept amîndoi cînd îți vorbesc despre ce mai fac și cum le merge.

*

Florin și Ana-Maria sînt alți doi profesori: el de matematică, ea de română. Au venit la mănăstire în urma mea, după ce s-au încredințat că, dacă ești stăruitor, poți părăsi orașul. Nepricepuți cu totul în cele practice, le-a fost tare greu să se așeze, măcar că aveau oarecare înlesnire să-și ridice casă. E de neînchipuit cum au viețuit un an și mai bine, împreună cu cei trei copii (acum au cinci, unul mai mic decît altul). Mai întîi, s-au adăpostit într-o construcție înjghebată din bolțarii de pămînt pe care îi luaseră pentru casă, pe care nu au apucat s-o zidească în anul acela. Apoi, au terminat o cameră, pentru ca mult mai tîrziu să încheie lucrarea. Taina curajului lor? Aceeași: ascultarea față de părintele Stareț.

De curînd, văzînd macheta cărţii de faţă, Florin Popescu s-a hotărît să lase smerenia şi sfiala de-o parte şi mi-a adus un scurt cuvînt, pe care îl transcriu în cele ce urmează:

„Florin,

Iată că m-am gîndit şi eu în ultimul ceas să contribui cu ceva la cartea pe care vrei să o publici. De fapt, eu am mai regretat cîndva că nu am spus nimic într-o carte despre părintele Constantin Voicescu[8], după cum nu ai spus nici tu, dar lucrarea ta probabil că depăşeşte acel gen de cărţi prin faptul că nu este una *in memoriam*. Şi este bine că părintele Justin este printre noi, prezent şi la apariţia cărţii tale.

Cum de am venit şi noi la Petru Vodă? Nevoile vieţii ne-au adus. În primul rînd, pentru că, după plecarea părintelui Voicescu [în 1997], a rămas un gol duhovnicesc pe care n-am putut să-l umplem vreme de 5 ani. Numai venind în vacanţe aici, la părintele Justin, mai găseam răspuns la problemele pe care ni le puneam. Generaţia noastră «foc de paie» îşi stinsese de mult flacăra. *Mişcarea pentru România*[9] murise din faşă, la *Liga Studenţilor*[10] se lupta «pentru jucării»[11], *Ascor*-ul bătea pasul pe loc cu aceleaşi conferinţe... Anii treceau... Simţeam însă că la Petru Vodă se mişcă ceva. La început, ne-au mirat cîteva puncte de vedere ale grupului de la *Scara*[12], care începuse să vină la părintele Justin. Aici, regăseam de fiecare dată cînd veneam nu numai atmosfera de rugăciune în timpul nopţii, dar şi fervoarea unor tineri adunaţi din toate colţurile

[8] Despre acest preot al lui Dumnezeu se mai pomenește în această carte. Fost deținut politic și el, a izbutit să strîngă în jurul lui credincioși de toate vîrstele și din toate colțurile Bucureștiului, iar pilda vieții lui îmbunătățite i-a schimbat pe mulți. Cînd l-am văzut întîia oară, am fost încredințat că era călugăr, înfățișarea sfinției sale și purtarea fiindu-i întrutotul monahale. După plecare sa prea-timpurie dintre noi (fiind ucis de un automobil, în împrejurări mai mult decît tulburi), a lăsat în urmă o lipsă pe care nu a mai putut-o acoperi nimeni.

[9] O mișcare politică pe care a înființat-o în 1990 Marian Munteanu, Mugur Vasiliu, eu și alții, în urma manifestației de două luni din Piața Universității.

[10] Organizația studențească înființată chiar în zilele „revoluției" din '89.

[11] „Nu ne-am luptat pentru jucării!" (vorba lui Avram Iancu) a fost deviza ziarului nostru Mișcarea.

[12] Revista înființată de Mugur Vasiliu, la care am colaborat și eu.

ţării în jurul părintelui Justin, călugări sau mireni. (Grăitoare pentru aceasta este şi ieşirea părintelui Justin la Vohod, înconjurat numai de preoţi tineri.) Ne ziceam că *Piaţa Universităţii* s-a mutat la Petru Vodă. Aici se scria revista *Scara*, aici se editau cărţile închisorilor comuniste, aici era singurul loc unde se cinstea cum se cuvine Sfîntul Sfinţit Ilie Lăcătuşu, a cărui icoană este zugrăvită pe peretele bisericii noastre.[13] (În 2007, am avut chiar la propriu o «piaţă a Universităţii» în curtea mănăstirii, cînd au vrut să-i ia părintelui stăreţia. Atunci, s-a scandat, s-a strigat, pentru ca în sfîrşit dragostea şi evlavia credincioşilor să biruiască şi Stareţul nostru să rămînă la conducerea mănăstirii pe care a întemeiat-o. Acea Duminică a rămas o zi luminoasă în amintirea tuturor.)[14]

De la părintele Justin, avem rămas în memorie chipul blîndeţii porumbelului şi al înţelepciunii şarpelui, fără de care nu te mai poţi descurca nicicum în aceste zile în lumea noastră ortodoxă.[15] Părintele are şi hotărîrea unui Ioan Gură de Aur, dar şi înţelepciunea politică a unui Constantin Brîncoveanu. De aceea mai şi cîrtim noi cîteodată, în gînd sau cu voce tare: uneori îi reproşăm că este prea îngăduitor, iar alteori prea aspru. Căci e foarte greu pentru noi, fie că sîntem mai bătăioşi sau mai împăciuitori, să ajungem la înţelepciunea cu care vede sfinţia sa stările de lucruri din Biserică (la care se adaugă experienţa unei vieţi trăite mai mult în prigoane), cît şi la celelalte daruri cu care l-a înzestrat Dumnezeu.

Dar să mă întorc la istoria noastră. Prin august '94, am pornit pentru prima oară în pelerinaj la mănăstirile din Moldova. Pentru mănăstirea de la Petru Vodă, viitoarea mea soţie avea două «recomandări»: de la părintele Voicescu şi de la doamna Lucia Popşor[16]. Eram necăsătoriţi încă. Am urcat cu rucsacii pe drumul mănăstirii, lung dar frumos. Am ajuns la biserica de lemn ridicată în poiană. Tocmai se terminase slujba. În biserică, erau diacon părintele Kesarie şi paracliser părintele Cosma. (Amîndoi erau foarte tineri şi foarte slabi.) Ne-au spus care este rînduiala, că trebuie să intrăm mai întîi la părintele Stareţ.

Eu ţineam în mînă revista *Puncte cardinale*[17], pe care trebuia să i-o dau părintelui Justin. Părintele a ieşit din chilie prin spate, pe la bucătărie. Cînd l-am văzut, m-am liniştit după toată oboseala călătoriei şi a aşteptării la uşa lui. Trecînd pe lîngă noi, părintele ne-a zis «conspirativ»: Puncte cardinale în haos...![18] – lăsînd fraza neterminată.

Am rămas la mănăstire cîteva zile, la praznicul Schimbării la Faţă. De Sfînta

---

[13] Cererea de canonizare a părintelui Ilie Lăcătușu nu a fost primită de B. O. R., iar sfintele lui moaște întregi au rămas uitate într-un cimitir de cartier de la marginea Bucureștiului, acolo unde a trăit și a slujit după liberarea din temnițele comuniste.

[14] De cînd s-au împuținat părinții duhovnicești, nu se mai face deosebirea între „stareț" (bătrîn sfințit) și „egumen", care este povățuitorul mai mult administrativ al unei mănăstiri. Astfel, părintele Cleopa a fost Starețul mănăstirii Sihăstria mulți ani după ce nu mai era și egumen. Stăreția nu ți-o poate lua nimeni, odată ce ține de acele daruri ale Duhului Sfînt primite în urma unei vieți cu totul cuvioase. Așadar, acum doi ani, urma ca părintele Justin să nu mai fie și egumen al mănăstirii de la Petru Vodă, ceea ce nu știrbea întru nimic autoritatea lui duhovnicească. Credincioșii nu au îngăduit însă aceasta, și pe bună dreptate, ținînd seama că tot ce s-a făcut în acea mănăstire este rodul ostenelii Starețului nostru.

[15] „Fiți dar înțelepți ca șerpii și nevinovați ca porumbeii! (Matei 10:16). Stih pe care Sfințitul Teofilact îl tîlcuiește astfel:

„Vrea ca ucenicii să fie și «înțelepți»; ca nu cumva, auzind că-i numește mai înainte «oi», să socotești că se cuvine să fie Creștinul prost (prostănac) și nesimțitor. Ne spune deci să fim înțelepți, ca să știm cum se cuvine să petrecem în mijlocul multor vrăjmași. Și - după cum șarpele își lasă trupul să-i fie rănit, dar își păzește capul - așa și Creștinul poate să le dea pe toate ale sale ucigașilor, chiar și trupul său, dar să-și păzească îndeosebi «capul», care este Hristos și credința întru El. Și - precum șarpele, strecurîndu-se prin gaura cea strîmtă, se dezbracă (năpîrlește) de pielea cea veche - așa și noi, călătorind pe «calea cea strîmtă», să ne dezbrăcăm de omul cel vechi.

Dar, fiindcă șarpele este și vătămător, poruncește să fim «nevinovați», adică fără de răutate și fără de vicleșug, și anume nevătămători ca porumbeii. Aceștia, chiar atunci cînd li se iau puii și sînt goniți, se întorc la stăpînii lor.

Deci fii înțelept ca șarpele, ca să nu fii de rîs în viața aceasta, ci toate ale tale să le orînduiești în chip curat! Iar cît privește vătămarea altora, fii ca porumbelul, adică fără de răutate!"

[16] Ea însăși întemnițată mulți ani pentru legionarism.

[17] Publicație a foștilor deținuți politici.

[18] Titlul cărții lui Nechifor Crainic.

Teodora, am plecat la Sihăstria, unde se punea piatra de temelie a catedralei. Cînd am ajuns acolo, văzînd atîta lume care făcea grătare şi asculta muzică la poarta mănăstirii şi pe drum, viitoarea mea soţie a început să plîngă şi a zis: Vreau înapoi la Petru Vodă!

Ne-am întors după căsătorie, anul următor, iar după aceea am urmat să venim cu copiii. Văzîndu-i neastîmpăraţi, părinţii ne-au învăţat cum să-i liniştim: să îi punem şi pe ei la post miercurea şi vinerea, să îi ţinem nemîncaţi pînă la anaforă, să-i împărtăşim la trei săptămîni, să îi luăm noaptea la slujbă, după cuvîntul Sfîntului Ioan Gură de Aur. Chiar dacă ei adormeau, era important să se obişnuiască cu rînduiala privegherii. (Exemplul concret îi aveam pe copiii voştri, care eraţi deja aşezaţi lîngă mănăstire, copii crescuţi nu în lume, ci trăindu-şi adevărata copilărie, cu totul deosebită de creşterea falsă din şcoli, ferească Dumnezeu! Ţin minte că odată, cerînd binecuvîntare de plecare acasă, părintele a întrebat-o pe Maria, care avea pe atunci 5 ani, unde pleacă. Iar ea a spus că «acasă», la care părintele i-a zis: Casa ta nu mai e la Bucureşti, casa ta e aici! Aici, n-ai să te mai joci cu jucării, ai să te joci cu îngerii!)

De fiecare dată cînd mergeam la mănăstire, aflam ceva de folos pentru viaţa noastră creştinească, dar şi alte lucruri minunate. Povestindu-le pe acestea, pesemne că fiecare dintre noi ar avea de scris o carte despre părintele Justin.

Ceea ce face ca mănăstirea de la Petru Vodă să fie cu totul deosebită e faptul că aici se spun adevăruri neplăcute, care nu se mai rostesc prin alte părţi. Aceasta înseamnă mărturisire, şi aşa au învăţat să vorbească mulţi dintre ucenicii părintelui Justin: Părintele Hrisostom, părintele Amfilohie şi părintele Visarion, aprigi apărători ai Ortodoxiei împotriva ecumenismului; părintele Filoteu, cel mai curajos apărător al celor prigoniţi pe nedrept pentru că urmează Sfînta Tradiţie[19]; părintele Teodot, care înţelege atît de bine semnele vremurilor celor mai de pe urmă; părintele Xenofont, cel mai hotărît apărător al *Sfintelor Canoane* şi al Sfintelor Taine. Asta ca să dau doar cîteva pilde, dar fiecare monah sau frate de acolo are ceva deosebit într-o anume direcţie.

Deşi unii dintre ucenicii părintelui Justin s-au retras prin alte părţi, eu cred că duhul rostirii adevărului a rămas acelaşi la majoritatea mohanilor «născuţi» sau «altoiţi» la mănăstirea de la Petru Vodă şi că unitatea lor în duh va ieşi la iveală la nevoie, cînd va veni vremea. Eu îi văd pe toţi aceştia faţă de Stareţul Justin ca avînd rîvna Sfîntului Simeon Noul Teolog faţă de Stareţul său, Sfîntul Simeon Evlaviosul.

Pentru lupta care ne aşteaptă (care nu va fi uşoară!), nu pot să nu fiu încrezător, văzînd că această lucrare a rodit deja prin atîtea schituri, metocuri ale mănăstirii de la Petru Vodă, răspîndite în toată ţara. Dacă eşti de bună credinţă, nu poţi să nu vezi aceasta, la fel cum între cele două războaie mondiale şi în vremea închisorilor nu puteai să fii pe calea cea dreaptă şi să nu iei în seamă Mişcarea Legionară. Fenomenul «Petru Vodă» a rodit şi va rodi încă şi mai mult, aşa după cum toate lucrările Sfinţilor au dat roade în istoria Bisericii. Autoritatea în Biserică nu o au aşa-zişii «teologi», «doctori» şi «ierarhi», ci aceia care sînt consecvenţi în ceea ce spun şi ceea ce fac, împlinind în viaţa lor poruncile lui Hristos. Noi pe aceştia îi urmăm!

Îi mulţumim lui Dumnezeu că nu ne-a lăsat singuri în aceste vremuri grele! Îi mulţumim părintelui Justin că a făcut, din binecuvîntarea vieţii sale, un loc unde am putut să ne sălăşluim toţi cei care l-am cunoscut, în văzduhul liber al Românilor de azi și de mîine, străpuns de vîrful de lance în bătălia pentru Împărăţia Cerurilor: mănăstirea de la Petru Vodă!"

Odată cu cuvîntul său, Florin Popescu mi-a dat şi cîteva rînduri din partea unei alte familii de orăşeni ce locuieşte de mai multă vreme în apropierea mănăstirii, dar în sat. (E de mirare că eu nu-i cunosc pe aceştia, într-atît de retraşi trăiesc.) Le adaug și pe acestea, căci mi se par a fi de folos:

[19] Unul dintre ei fiind acel părinte Daniil de la Tanacu, pedepsit pentru că a săvîrşit Sfîntul Maslu pentru o tînără îndrăcită și bolnavă trupește.

„Dacă vreţi să scoateţi în evidenţă că mănăstirea de la Petru Vodă este un «fenomen», noi nu vă putem ajuta la aceasta. «Fenomen» e mai mult «drumul» pînă la Petru Vodă, căutarea şi aşteptările cu care vine aici fiecare...

Sînt oameni şi împrejurări care scot din fiecare ce e mai bun sau ce e mai rău. După cîţiva ani petrecuţi la Petru Vodă, am învăţat să spunem: Scoate-mă, Doamne, din minciună! Timpul trece repede, iar acest dute-vino de dureri ce trec zilnic pe la uşa Bătrînului Justin dau timpului şi consistenţă. Pentru că mănăstirea de la Petru Vodă e un fel de spital şi, ca martor al suferinţelor celorlalţi, începi să-ţi spui: Eu nu am necazul aceluia, pentru că nu pot duce crucea pe care o poartă fratele meu! Şi aşa poţi să scapi de tine, puţin cîte puţin.

Există şi riscul «idologiei» [trufaşe]: Eu sînt de la Petru Vodă! Adică am ajuns să fiu ceva deosebit doar pentru că locuiesc aici, în umbra unor oameni cu personalitate. Dar părintele Hrisostom ne atrăgea atenţia mereu că nu locul te mîntuieşte. La Petru Vodă, locul nu te mîntuieşte, dar te istoveşte, încît te face să-ţi cauţi odihna. În Hristos, desigur. Poţi spune: Mă duc acolo, să mă liniştesc! – dar şi: Plec de acolo, să mă liniştesc! Şi aşa înveţi unde te linişteşti: în lăuntru, întru Hristos.

Noi ne-am mutat aici ca într-un «cimitir al elefanţilor», între oameni cu boli grele [trupeşti şi sufleteşti], şi se ştie că moartea sigură te scapă de multe amăgiri şi dezamăgiri.

Nouă ne-a fost poate mai uşor decît altora, fiindcă locuim chiar la hotarul dintre sat şi perimetrul mănăstirii. Aceasta ne prinde bine şi ne reprezintă: sîntem nişte mireni care vor să înveţe să fugă nu de suferinţă, ci *către* suferinţă. Păcate multe, cum să te împaci cu tine şi cu Dumnezeu? Mai strîmtorezi traiul bun şi desfătările, te mai pui în locul celuilalt şi te mai laşi de-oparte pe tine, îţi creşti copiii în frica lui Dumnezeu şi... nădejdea în mila Lui! Aici, sînt condiţii pentru cine chiar vrea să se mîntuiască, sînt condiţii... Iertaţi-mă pentru multele vorbe! «Sînt cuvinte multe care înmulţesc deşertăciunea» (*Ecclesiastul*).

Familia Claudiu şi Cristina Petrea, cu cei cinci copii”

*

Vasile și Luminița sînt mai în vîrstă decît cei dinainte și au o poveste oarecum deosebită, pentru că la oraș aveau o stare oarecum bine așezată. Aceasta nu a făcut ca schimbarea traiului să li se pară mai ușoară, ba aș crede că lor le-a fost cumva și mai greu, dar le-au răbdat pe toate pînă la urmă. Încă Vasile (inginer) a făcut și facultatea de Teologie. Se pare că vrea să se preoțească.

*

Părintele Ionel de la Plopșor. Plopșor este un sat din Mehedinți, unde acest preot Ioan a fost paroh. Trecînd prin dureroase încercări – și ca preot, și în viața de familie – a căutat sprijin la un povățuitor. Și, la o vreme, a auzit de Starețul Justin. Cunoscîndu-l, s-a hotărît să se strămute la Petru Vodă împreună cu familia. Ceea ce a și făcut după doi-trei ani. Au cumpărat o casă maramureșeană din bîrne, veche, și s-au așezat undeva în apropierea mănăstirii de maici. Soții trăiesc călugărește; presvitera petrece mai toată vremea cu maicile, iar părintele slujește la rînd cu ieromonahii de la deal.

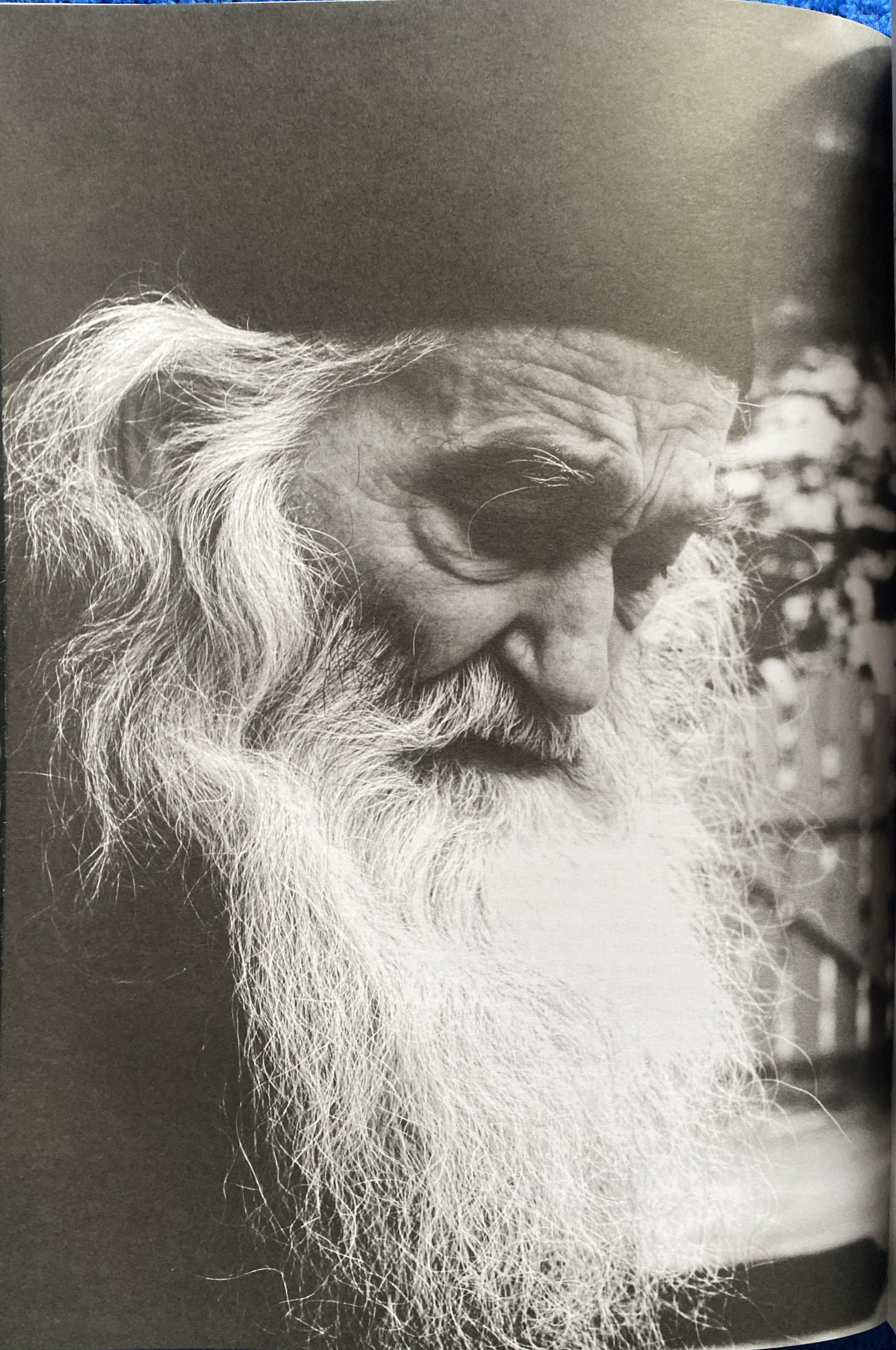

Valeria Stuparu

Părintele Justin: izvor de bunătate, bucurie și liniște

(Îmi imaginez fericirea ca pe o așteptare în anticamera părintelui Justin.)

Mi s-a părut de folos să adaug la mărturia mea despre părintele Justin și pe aceea a soției mele. Aceasta mi-a adus, după multe îndoieli, cîteva pagini în forma unei scrisori adresate mie, la care am adăugat un număr de note pe care le cred lămuritoare.

*

„Bucurie!" este binecuvîntarea pe care eu cel puțin am auzit-o cel mai des de la părintele Justin.[1] Și pot să spun că tocmai acest creștinism binevoitor, lipsit de ipocrizie, fățărnicie, ursuzenie, afectare și solemnitate (nazală)[2] m-au cucerit în persoana sfinției sale. Întîlnirea cu acest om a însemnat pentru mine cel mai important episod de educație a nădejdii și a răbdării.[3]

Venirea mea la Petru Vodă, în februarie 2001, a reprezentat (aparent) modelul alegerii absurde (dacă în absurd poate fi vorba de alegere). Ca „debutantă" Creștină ce frecventa din 1997 Biserica „Sapienței" din București – fiind pe deplin mulțumită de lucrarea duhovnicească a regretatului părinte Constantin Voicescu și a vrednicului său urmaș, părintele Marin Cojoc, cît și de frumoasa, generoasa, nobila prietenie ce domnea în biserica aceea alcătuită din prieteni și frați – nu ajunsesem la acea măsură care îți impune un urcuș mai anevoios. Nici inima, nici „rațiunea" nu mă chemau la Petru Vodă. Nici măcar simțămîntul sau principiul datoriei de soție de a te urma, cu toate că începusem deja să învăț smerenia și să-mi înfrîng duhul de libertate, nemulțumire și răzvrătire (mai mult silită de împrejurările tîrziei mele maternități).

Cred că, în cazul nostru, părintele Justin a făcut una din acele „minuni" greu de văzut pentru cei din afară: s-a rugat ca eu și copiii să venim la Petru Vodă, unde tu te aflai de aproape un an. De aceea spun că hotărîrea a fost doar aparent absurdă: nimic nu mă atrăgea acolo, dar nici n-am fost silită în vreun fel. Și totuși am venit. Cred că părintele s-a rugat pentru asta pînă în clipa în care a înțeles că locul meu nu este acolo, și într-un tîrziu mi-a dat binecuvîntare de plecare. Mi-ai zis de multe ori că părintele le spune unora ceea ce simte dînsul că ar vrea ei să audă. Cazul meu. Iar eu luam aminte cît de fin psiholog este părintele. Cred că sfinția sa le spune unora cam ce le-ar plăcea lor să audă pentru că le simte neputința duhovnicească și își dă seama că aceasta este singura soluție de folos, pentru a nu-i lăsa să se piardă cu totul. Or, acest tratament deosebit pentru fiecare caz în parte dă roade mult mai bune decît asprimea sincerității. Îngăduința aceasta pune în mișcare discernămîntul fiecăruia. De pildă, eu: după plecarea de la Petru Vodă, mi-am văzut la dimensiunile adevărate starea de ființă a lumii, iar pe de altă parte m-am întors cu inima într-acolo, într-un dor care crește de la an la an.

În anul acela 2001, în opt luni de zile cît am stat la Petru Vodă (la maici), am avut doar

---

[1] „Bucuraţi-vă!" este urarea apostolească pe care o întîlnim adeseori în epistolele lui Pavel. De pildă: „Bucuraţi-vă întru Domnul totdeauna! Şi iarăşi zic: Bucuraţi-vă!" (*Filipeni* 4:4). Pentru a înţelege ce înseamnă această bucurie, să citim şi tîlcuirea stihului, după Teofilact, care zice aşa:

„Pavel nu a zis doar: «bucuraţi-vă», ci a adăugat: «întru Domnul». Iar cel ce este «întru Domnul», păzind poruncile Domnului şi fiind depărtat de păcat, totdeauna se bucură, chiar dacă ar suferi sucirea încheieturilor şi legături de lanţuri, chiar dacă trupul lui s-ar zgîria cu unghii de fier şi s-ar munci, fiindcă are conştiinţa bucurîndu-l din lăuntru şi pentru că îl bucură nădejdea bunătăţilor viitoare. Pentru aceasta este scris despre Apostoli că, după ce i-au bătut Iudeii (după înălţarea Domnului, fiindcă învăţau norodul, trăgîndu-l la cunoştinţa de Dumnezeu), ei se bucurau; căci, cu bătaia, se necinstiseră pentru Hristos: «Deci ei se duceau bucurîndu-se de la faţa adunării, căci se învredniciseră a se necinsti pentru numele lui Hristos» (*Fapte* 5:42)."

[2] Cîntarea şi vorbirea nazală, nefirească, în biserică e semn limpede al minciunii, al fariseismului.

[3] „De cînd l-am cunoscut pe părintele Justin, toți ceilalți oameni îmi par maimuțe" – îmi scria Valeria la cîteva luni după ce s-a întors la oraș. Așa este: firea omenească nu coboară din maimuță, cum zicea Darwin; ci, dimpotrivă, tinde tot mai mult să ajungă la maimuțism, așa cum vedem prea-bine. (De fapt, la diavolism, precum zic Părinții înainte-văzători cu duhul, de pildă Sfîntul Nil Izvorîtorul de Mir, care proorocea acum mai mult de trei veacuri: „La sfîrșitul vremurilor, călugării vor fi ca mirenii iar mirenii vor fi ca dracii.") Și eu, văzîndu-l pentru întîia oară pe părintele Justin, mi-am dat seama cu multă mirare că, la aproape patruzeci de ani cît aveam pe atunci, am cunoscut în sfîrșit un om.

patru convorbiri cu părintele Justin. În afară de acestea, i-am trimis prin maica Iustina o scrisoare în care îi arătam de ce trebuie să plec, dar aceasta nu pentru că aș fi fost ținută acolo cu sila, ci pentru că aveam o bănuială de nerecunoștință din partea mea și presimțirea că astfel mă lipsesc de înțelegerea unor lucruri deosebit de însemnate, nebănuite pînă atunci. Cum spuneam, părintele a găsit rezolvarea cea mai elegantă a meschinului meu conflict interior: mi-a dat binecuvîntare să plec și mi-a lăsat în același timp ușa deschisă pentru întoarcere. Cred că nu sînt singura „fiică risipitoare" cu care a procedat astfel.

De fiecare dată cînd l-am văzut pe părintele Justin, prezența lui m-a făcut să simt adierea sfințeniei. Frumusețea chipului său mă emoționa, fără să mă stînjenească. Și – de îndată ce treceam pragul chiliei sale, din îmbulzeala și hotărîrea celor de pe hol, prea nerăbdători să se mîntuiască – trăiam ceea ce citisem în unele cărți, dar nu încercasem niciodată: „ruptura de nivel". Doar faptul că mă aflam acolo – în chilia care, deși înăbușită de cărți, icoane, dulciuri, fructe, sucuri avea o mare capacitate „locativă" (într-o dimineață am numărat cel puțin zece persoane, care nu dădeau semne de neplăcere în acel spațiu minuscul) – mă liniștea.

Nu știu dacă părintele face minuni pe loc și văzute. Dar știu sigur că pe durată lungă lucrarea sfinției sale își arată roadele. În ceea ce mă privește – în puținele întîlniri pe care le-am avut cu părintele după ce am plecat de la Petru Vodă (cam o dată pe an), deși nu cred că am reușit decît să-l amuz cu imaturitatea mea de femeie și de mamă la o vîrstă la care ar putea fi bunica propriilor copii – am simțit în prejma lui dragostea cu care cred că ne-ar primi Dumnezeu, dacă am fi vrednici de aceasta. O dragoste care te înalță, nu în înțelesul că ajungi un „ales", ci în acela că te ajută în clipa aceea să alungi „grija cea lumească".[4] Pe lîngă această adiere cerească ce vine din dragoste, din suferința biruită și din jertfelnicie – căci nu am auzit de un alt stareț gata să-l asculte, să-l sfătuiască și să-l binecuvînteze pe fiecare din mulțimea închinătorilor veniți la mănăstirea lui; și, din pricina aceasta, gata să nu se hrănească și să nu doarmă deloc, fiind nevoie ca maica Iustina (cea de la bucătărie) să-i aducă mîncarea în chilie sau ca paznicul Marchian să amintească celor dinăuntru cît este ceasul – așadar, pe lîngă aceasta, am fost uimită în același timp de desăvîrșita cunoaștere a rînduielilor lumești și de simțul „uman" al părintelui.

Deși nu a stat în lume decît pînă la 17 ani – restul vieții petrecîndu-l în mănăstiri, pușcării și iarăși mănăstiri – părintele cunoaște mai bine decît orice moralist sau sociolog îndatoririle vieții de familie, știe ce se întîmplă în politică și are o mare sete intelectuală și mîhnirea că nu mai are timp să se adîncească în studiu.[5] Pe deasupra, părintele are un simț al umorului care îi vine din smerenie și îndeamnă la smerenie. Într-o vară (prin 2006), îi povesteam un dialog între mine și Ana[6]. Aceasta, uitîndu-se la icoanele pe care le aveam în casă, a început să mă întrebe:

– Lilica, Dumnezeu se uită la noi? Da – i-am răspuns eu, oarecum mirată.

– Și Maica Domnului se uită? Da.

– Și Sfînta Ana? Da.

– Și Sfinții Arhangheli? Da.

– Și Sfîntul Mina? Da.

– Și Părintele Justin se uită la noi? Da... – am ezitat eu – cred că da.

La această povestire, părintele a zîmbit subțire și mi-a zis: Ei, părintele Justin se uită mai mult la... televizor.[7] Iar apoi mi-a povestit cum, pe cînd era preot la Sfînta

[4] Cum cîntă întreaga biserică la cîntarea Heruvimilor.

[5] Într-o seară, monahul Filoteu i-a dus părintelui Justin tratatul de dogmatică al Cuviosului Iustin Popovici, în sîrbește. Eram și eu acolo și l-am văzut pe părintele nostru Stareț că se bucură mult de carte, dar că se și întristează totodată. Și ne-a zis: Măi, aș fi putut și eu să scriu, poate. Am avut mare rîvnă de carte. Dar, în loc să învăț și să scriu, eu am stat în pușcărie. N-am făcut nimic în viață! Eu m-am mirat și m-am mîhnit, și i-am zis: Dar, părinte, tocmai în închisoare ați avut o mare lucrare; și apoi în mănăstiri. Da – mi-a răspuns – dar totuși...

[6] Fetița noastră cea mică, pe atunci avea mai puțin de cinci ani.

[7] Nu știu cum a ajuns părintele Stareț să aibă televizor (eu nu l-am văzut). Acum vreun an, am zărit însă o mică antenă parabolică, aruncată pe acoperișul căsuței în care stă părintele. Și m-am mirat: Televiziune la noi, în sălbăticie? Apoi mi s-a spus că cineva i-a adus părintelui Justin un televizor, ca să vadă (doar

Mănăstire Secu, un băiețel l-a întrebat dacă văzuse vreodată un înger. Iar sfinția sa i-a răspuns: Da, acum, îl am în fața mea! Și peste ani – a urmat părintele – băiețelul de atunci a ajuns preot. Adineauri l-ai văzut, ieșea de la mine. Și mi-a mai povestit cum, arătîndu-i lui Gabriel (băiețelul crescut la maici, de aceeași vîrstă cu Ana) o carte oarecare și întrebîndu-l ce este, acesta a răspuns: O carte! Iar apoi, arătîndu-i și *Biblia* și întrebîndu-l ce este, Gabriel nu a mai răspuns nimic. Și-mi zice: Așa că, draga mea, doar copiii mai păstrează legătura cu Cerul și au alte înțelegeri decît noi.

Sau – într-o dimineață, pe la 5, după Sfînta Liturghie, aflîndu-mă în chilia sfinției sale pentru binecuvîntarea de drum – au intrat grăbiți vreo patru călugări tineri, care aveau mașina cu motorul pornit; iar părintele – nici mai mult, nici mai puțin – i-a întîmpinat cu vorbele: Uite, măi, florile pustiei!

Ceea ce am învățat practic de la părintele Justin este răbdarea. Această faptă bună mi-a modelat sufletul și „personalitatea" în ultimul timp. Pe lîngă acestea, Petru Vodă a fost pentru mine o școală a smereniei, unde mi-a fost cultivat simțul realității și al valorizării. Pe de o parte, am învățat să nu mai pun nici un preț pe bunurile materiale (și aici modelul este în chip vădit părintele Justin, cel mai modest stareț din România și probabil din lume); iar pe de alta, să prețuiesc binecuvîntarea pe care o reprezintă anumite comodități ale vieții moderne, care mi se păreau pînă atunci de la sine înțelese și cuvenite.[8] În sfîrșit, lucrul cel mai însemnat e că – trăind un timp în obștea maicilor de la Petru Vodă, întemeiere unică și irepetabilă a părintelui Justin – am înțeles rînduiala și noblețea stării mele de femeie, dacă mă așez de bunăvoie întru urmarea Maicii Domnului, a Sfintei Ana și a Mironosițelor.

Dacă de la o vreme încoace se tot pune problema „reformei" Bisericii Ortodoxe, a „modernizării" ei, eu pot da mărturie – din scurta și, fără îndoială, superficiala mea experiență de la Petru Vodă – că părintele Justin a făcut mai mult decît atît: a „democratizat-o". Ca să nu fiu greșit înțeleasă, spun limpede că această „democratizare" vine dintr-o vedere „conservatoare". Adică părintele a încercat revenirea la adevăratul duh creștin de la început: acela al frăției, al împreună-petrecerii dintre bărbați și femei, dintre bătrîni și tineri, și chiar copii.[9] Acolo, la Petru Vodă, dacă ai inima curată, nu te simți nici impostor ca proaspăt Creștin, nu te simți nici un îmbogățit de război duhovnicesc.

Așa se explică de altfel și faptul că, acolo unde (firesc) puterea și autoritatea o au bărbații, am fost primită și eu, printre alte femei mirene. Părintele este delicat și generos cu femeile. Femeia are cuvînt în fața părintelui, iar unele dintre ele chiar abuzează, cerînd cuvînt de folos pentru frigiderul stricat sau pentru cloșca ce a fugit de pe ouă. Dar blîndețea părintelui (uneori ironică, ce-i drept) este nesfîrșită.[10] (Este ca și cum, printre nesfîrșitele

el, nu și obștea) ce blestemății se mai întîmplă în lume, pentru a ști ce sfaturi să dea credincioșilor. Pentru că sfinția sa are dreaptă socoteală și nu poate fi smintit de unealta dracilor.

[8] Soția mea a trăit și ea orășenește, și i s-a părut firesc așa, măcar că și-a petrecut vacanțele copilăriei la țară. „La maici" (la „laborator" și apoi în casa pe care am făcut-o eu acolo), a viețuit așa cum povestește maica Iustina, cu totul greu, mai ales pentru o mamă cu copii mici. Ceea ce vrea să spună aici e că a prețuit jertfelnicia maicilor, puterea lor de a se lepăda de comoditățile cele mai simple.

[9] Odinioară, mulți s-au smintit că la Cuviosul Stareț Ambrozie de la Optina veneau multe femei, din toate stările sociale, poposind la mănăstire uneori vreme îndelungată. Faptul e povestit de Feodor Mihailovici Dostoievski în Frații Karamazov (Starețul se numește acolo Zosima). La fel, mulți s-au smintit că Starețul Justin Pîrvu găzduiește în mănăstire multe femei închinătoare, dar mai ales monahii (precum a fost și egumena Iustina, așa cum a povestit ea însăși puțin mai sus). Curăția sufletească și trupească a părintelui Justin, ajunsă la măsura sfințeniei, face cu putință acest pogorămînt de la rînduielile monahale, care opresc șederea femeilor și copiilor în mănăstirile monahilor.

[10] „Femeia are cuvînt în fața părintelui" pentru că ea este „vasul cel slab". L-am întrebat o dată de ce face atîtea pogoraminte părții femeiești, aceea care acum este aproape întrutotul luptătoare împotriva lui Hristos și a rînduielilor Lui. Și mi-a răspuns așa: Pentru că ele sînt mai slabe, dragul meu! Nu e locul și nici vremea să pomenim ce înseamnă „feminismul", despre faptul că „femeia conduce" (din vina firii bărbătești, de altfel). Nu, vreau să spun doar că părintele Justin – bărbat desăvîrșit (mai ales că a trăit toată viața în feciorie, asemenea lui Pavel) și preot (adevărat) al lui Dumnezeu, adică povățuitor – are atîta smerenie încît face pogorămînt femeilor și tinerilor. Am văzut asta și față de soția mea, și m-am tulburat. Apoi, am înțeles: părintele ne vede pe toți ca pe niște „copii" (în înțelesul de oameni neîntregi) și ne îngăduie, pentru că mai avem de crescut.

treburi duhovnicești și organizatorice pe care le are, părintele ar ține tot timpul în minte faptul că Domnul nostru Iisus Hristos S-a născut din femeie,[11] că femeile L-au slujit cu dragoste și că nu s-au îndoit nici o clipă de dumnezeirea Lui,[12] că întoarcerea lor la Adevăr și dragostea lor au fost fără rest, că ele L-au însoțit pe drumul calvarului și I-au vegheat moartea, că ele au avut curajul să meargă la mormînt cu aromate pentru a-I unge trupul; că lor, Mironosițelor, li S-a arătat înviat, iar ele au crezut cu bucurie în învierea Lui.)[13]

Sînt un om (mă rog, o femeie, mă vei corecta tu riguros după limba franceză, față de care luai seama că a păstrat deosebirea firească între „l'homme" et „la femme"[14]) care își petrece o mare parte din viață în închipuire. Adică sînt învățată să aplic oamenilor un exercițiu de imaginație pentru a-i iubi și uneori chiar pentru a-i răbda. Investesc în ei multă idealitate, pînă la secătuire. Privitor la părintele Justin, nu a fost nevoie. În cazul lui, nu am așezat în inima mea (care, după cum spuneam, bate mai mult după ritmurile închipuirii) doar imaginea (atît de însemnată în zilele noastre) a unui bătrîn cu barba și părul albe și lungi, de o eleganță împărătească în toate mișcările, un model de frumusețe bărbătească și arhierească. Nu, eu îl văd ca pe unul dintre puținii oameni vii a căror existență îmi dovedește că e bine să trăiești și în realitate.[15] (De fapt, cred că asta este latura

---

[11] „Iar cînd a venit plinirea vremii, a trimis Dumnezeu pe Fiul Său, născut din femeie" (*Galateni* 4:4). Zicerea aceasta are neapărată nevoie de tîlcuire, ca să nu rămînem cu o înțelegere greșită și dăunătoare. Iată deslușirea lui Teofilact:

„Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său (Cel ce S-a născut din femeie, iar nu prin femeie, ca să nu afle pricină ereticii Valentieni să spună că Domnul a străbătut prin Fecioara ca printr-o țeavă, că adică S-a făcut om după nălucire, iar nu după adevăr.) A zis «din femeie», adică din ființa și din prea-curatele sîngiuri ale Fecioarei, luînd trup și fiind rod al pîntecelui ei."

Iar în alt loc apostolul zice: „Căci, precum femeia este din bărbat, așa și bărbatul prin femeie" (*1 Corinteni* 11:12). Stih pe margine căruia același Teofilact scrie așa:

„Femeia – zice – s-a făcut din bărbat, și cinstea aceasta, adică de a fi femeia din bărbat, rămîne întreagă bărbatului. Dar și bărbatul se naște prin femeie, adică femeia slujește la nașterea bărbatului. Însă lucrarea cea mai multă este a seminței bărbatului, și de aceea nu se zice că bărbatul se naște din femeie maică, ci din bărbat tată prin femeie maică, ce se face slujitoare și organ [«instrument», n. m.] al nașterii lui. Despre Domnul însă, Pavel nu a zis: «Care S-a născut prin femeie», ci: «din femeie» (*Galateni* 4:4), căci s-a temut a folosi prepoziția «prin», ca să nu dea prilej ereticilor să spună că Domnul a trecut prin Fecioară ca printr-o țeavă. Și a zis aceasta și pentru că singur Hristos a fost rod al pîntecelui Fecioarei, fără sămînță bărbătească." Adică Mîntuitorul a fost născut cu trupul doar din Fecioară, neavînd tată pămîntesc, așa cum și Eva a fost doar din Adam, neavînd mamă.

[12] Nici Apostolii, nici Maria Magdalena, cea asemeni cu Apostolii nu au fost pe deplin încredințați de dumnezeirea Învățătorului lor pînă după învierea Lui. De pildă, fiind întrebați despre aceasta, Apostolii nu au răspuns, decît numai Petru, care nu grăia de la el: „Venind în părțile Cezareii lui Filip, Iisus îi întreba pe ucenicii Săi, zicînd: Cine zic oamenii că sînt Eu, Fiul Omului? Iar ei au răspuns: Unii, Ioan Botezătorul, alții Ilie, alții Ieremia sau unul dintre prooroci. Și le-a zis: Dar voi cine ziceți că sînt? Răspunzînd, Simon Petru a zis: Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu celui viu! Iar Iisus, răspunzînd, i-a zis: Fericit ești Simone, fiul lui Iona, că nu trup și sînge ți-au descoperit ție aceasta, ci Tatăl Meu, Cel din ceruri" (*Matei* 16:13-17).

Iar Maria Magdalena încă se îndoia de dumnezeirea lui Iisus chiar și după Înviere: „Iar Maria stătea afară lîngă mormînt, plîngînd. Și, pe cînd plîngea, s-a aplecat spre mormînt. Și a văzut doi îngeri în veșminte albe șezînd, unul către cap și altul către picioare, unde zăcuse trupul lui Iisus. Și aceia i-au zis: Femeie, de ce plîngi? Pe cine cauți? Ea le-a zis: Că au luat pe Domnul meu și nu știu unde L-au pus. Zicînd acestea, ea s-a întors cu fața și L-a văzut pe Iisus stînd, dar nu știa că este Iisus. Zis-a ei Iisus: Femeie, de ce plîngi? Pe cine cauți? Ea, crezînd că este grădinarul, I-a zis: Doamne, dacă Tu L-ai luat, spune-mi unde L-ai pus și eu Îl voi ridica. Iisus i-a zis: Maria! Întorcîndu-se, aceea I-a zis evreiește: Rabuni! (adică «Învățătorule»)" (*Ioan* 20:11-16). Stihuri pe marginea cărora Sfințitul Teofilact adaugă:

„Iubitoare cu adevărat este mintea muierii, dar totuși nu poate să nălucească ceva înalt. Pentru aceasta și Domnul, de vreme ce de la dînsa n-a putut ea să înțeleagă ceva înalt, Se face pe Sine cunoscut ei din glasul Lui. Căci, chemînd numai numele, prin aceasta i-a dat ei cunoștință."

Cunoștința întreagă a dumnezeirii Învățătorului lor aveau să o primească și Apostolii, și femeile Mironosițe cele întocmai cu Apostolii în răstimpul petrecut cu El după Înviere; apoi, încă mai deplină, la Înălțare și în chip desăvîrșit la pogorîrea Sfîntului Duh.

[13] Într-adevăr, femeile au avut mai multă dragoste și mai mult curaj în toate aceste împrejurări, cum arată Sfîntul Ioan Hrisostomul în *Omilii la Matei*.

[14] Nu este chiar așa, pentru că „om" este bărbatul împreună cu femeia, precum citim la Cartea Facerii: „Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat și femeie" (*Facerea* 1:27). Și încă: „Bărbat și femeie a făcut, și i-a binecuvîntat și le-a pus numele «om»" (*Facerea* 5:2).

[15] Închipuirea este la un atît de mare preț în ziua de azi încît s-a ajuns la a trăi într-o lume cu totul

minunată a lucrării părintelui Justin: că bunătatea acestei lucrări se revarsă și către cei sortiți să rămînă în lume, oriunde s-ar afla la o vreme, că modelul lui postnicesc, moral și duhovnicesc întrunește dacă nu iubirea, cel puțin admirația și respectul unor oameni de cele mai deosebite orientări, cu condiția unei minime onestități din partea lor.)

Astfel, pot spune că am renăscut și eu pentru că părintele Justin m-a ajutat să descopăr partea bună din mine. Am învățat să nu deznădăjduiesc, uitîndu-mă în oglinda care este sfinția sa și alții din jurul său: părintele Chesarie, maicile Magdalena și Iustina Băbuș, maica Iustina doctorița, maicile Heruvima și Serafima, maica Evloghia și altele, care să mă ierte că nu le mai știu numele, ci acum nu le văd decît chipurile și nu le aud decît glasurile psalmodiind. Sînt fericită că, datorită părintelui Justin, pot bănui nu atît ce înseamnă un „destin de excepție",[16] cît o viață simțită. Și, ca să închei, pomenesc o vorbă a dînsului, cît o nesfîrșită carte: Sîntem oameni – zice – în măsura în care avem *Evanghelia* cu noi.

„virtuală", cum se zice, ce e drept cu ajutorul tehnologiei. Și nimeni nu-și dă seama cît de primejdioasă este nepăzirea acestui simț. Mi se pare de folos a stărui aici asupra acestui lucru, aducînd de față cuvintele Sfinților Părinți. Astfel, închipuirea este simțul prin care mintea își însușește imaginile lucrurilor, este „organul lăuntric al simțirii sufletului. Ea este mai subțire decît simțirea, dar mai groasă decît mintea, și de aceea se numește hotar între minte și simțire" (Cuviosul Nicodim Aghioritul). Este de cea mai mare însemnătate să înțelegem că acest hotar *nu a fost dintru început*, după cum învață Părinții: „Mintea strămoșului (Adam) nu era pătrunsă de închipuire. Diavolul l-a amăgit pe Adam prin închipuire. Mai înainte de neascultare, Adam nu avea imaginație, după cum zice purtătorul de Dumnezeu Maxim: «La început, nu s-a zidit împreună cu trupul plăcerea și durerea; nici cu sufletul, uitarea și neștiința; nici cu mintea, imaginația [...].» Această închipuire, stînd ca un zid între minte și lucrurile cele înțelese, zidește împrejur mintea, nelăsînd-o a intra în rațiunile cele simple (logoi) și lipsite de chipuri ale celor zidite. [...] De asemenea, în Hristos (Noul Adam), cunoașterea lucra cu deplină libertate, nefiind oprită de nimic, adică de somn sau de altceva, așa cum se întîmplă cu mințile celorlalți oameni. Pricina era aceasta: mintea lui Hristos nu atîrna de imaginație" (Cuviosul Nicodim Aghioritul). Înțelegem de aici că închipuirea nu este un dar sau o binefacere, ci o lipsă a minții noastre stricate prin neascultare, care nu mai poate cunoaște decît prin „zugrăvirea icoanei lucrurilor pe tabla închipuirii", cum spune tot Sfîntul Nicodim Aghioritul.

Prin închipuire, omul poartă întru sine întreaga *lume*, adică întreg păcatul, și de aceea Sfinții Părinții hotărăsc păzirea neadormită a acestui simț. Să ne aducem aminte că pricina de căpetenie a păcătuirii nu sînt simțurile noastre, ci diavolul, care vrea să ne piardă cu desăvîrșire. De aceea, închipuirea, ca și celelalte simțuri, este ispitită neîncetat de el, cum arată luminat Sfîntul Ignatie Briancianinov: „După cădere, noi ne aflăm în tărîmul duhurilor căzute, înconjurați de ele, robiți lor. Neavînd putința de a pătrunde în noi, ele ni se fac cunoscute dinafară, aducînd felurite gînduri și închipuiri păcătoase și atrăgînd sufletul prea lesne încrezător la împărtășire cu ele. [...] [Căci] mintea noastră are puterea de a cugeta și puterea de a-și închipui; prin mijlocirea celei dintîi, ea își însușește idei despre lucruri; prin mijlocirea celei de a doua, își însușește imaginile lucrurilor. Diavolul, întremeindu-se pe cea dintîi însușire, se străduiește să ne împărtășească gînduri păcătoase; iar întemeindu-se pe cea de-a doua capacitate; se străduiește să întipărească în noi imagini smintitoare."

Trebuie să luăm aminte și să înțelegem că „diavolul folosește închipuirea ca unealtă a sa pentru a-i amăgi pe oameni și pentru a-și lucra patimile și răutățile sale. El l-a înșelat pe Adam prin închipuire și i-a stîrnit în minte nălucirea de a fi asemenea lui Dumnezeu" (Sfîntul Nicodim Aghioritul). Simțul lăuntric este cu osebire luptat de vrăjmaș, fiincă „diavolul este rudă apropiată cu închipuirea, fiind mai apropiat de ea decît de toate puterile sufletului. Pe ea o are la îndemînă și o folosește ca unealtă. Este foarte apropiat de dînsa, deoarece și el este minte. Dar el – fiind zidit de Dumnezeu întîi ca o minte simplă și fără formă ori chip, ca și ceilalți îngeri dumnezeiești – a ajuns mai tîrziu a iubi formele și închipuirea. Închipuindu-și că își poate așeza scaunul mai presus de ceruri și se poate face precum Dumnezeu, a căzut din starea de înger de lumină și s-a făcut diavol al întunericului" (Sfîntul Nicodim Aghioritul). Căderea diavolului este pildă a repeziciunii cu care se săvîrșește păcatul cu închipuirea, după cum citim la Sfîntul Nil Izvorîtorul de Mir: „Iar Luceafărul s-a nălucit cu dumnezeirea întocmai din aceste trei slove: iscodirea, vicleșugul și închipuirea, și s-a gătit să se înalțe pe sine-și și să urce mai presus de ceruri; și numai cît a gîndit un gînd necurat ca acela spurcatul, și numaidecît s-a tulburat cerul. Și s-au deschis ușile cerului și s-a surpat împreună cu toată ceata lui."

La toate acestea, s-ar putea răspunde împotrivă că nu e nici un rău a ne închipui lumea și oamenii mai bune și mai frumoase decît sînt, precum povestește mai sus Valeria. Aceasta e o mare înșelare, care duce negreșit la părerea de sine și la o subțire trufie, adică la închipuirea că noi înșine sîntem buni și evlavioși; și astfel pierdem orice dorință de a ne mai lupta cu răul, care este doar păcatul și începătorul păcatului, diavolul. Părerea mea e că lipsa de vlagă și rătăcirea Ortodoxiei de azi se datorează în bună măsură trăirii în închipuirea aceasta „cea bună", care nu face decît să ne adoarmă conștiința. „Pe mulți i-au înșelat visurile și au căzut cei ce au nădăjduit într-însele" (*Sirah* 34:7).

[16] Este o formulă (de la Mircea Eliade, cred) a celor care au urmărit să trăiască „experiențe spirituale" – în cazul Valeriei nu prin Yoga sau prin al fel de ocultism, ci prin „cultură" – „experiențe" care nu urmăresc nici ele altceva decît „îndumnezeirea" cea mincinoasă.

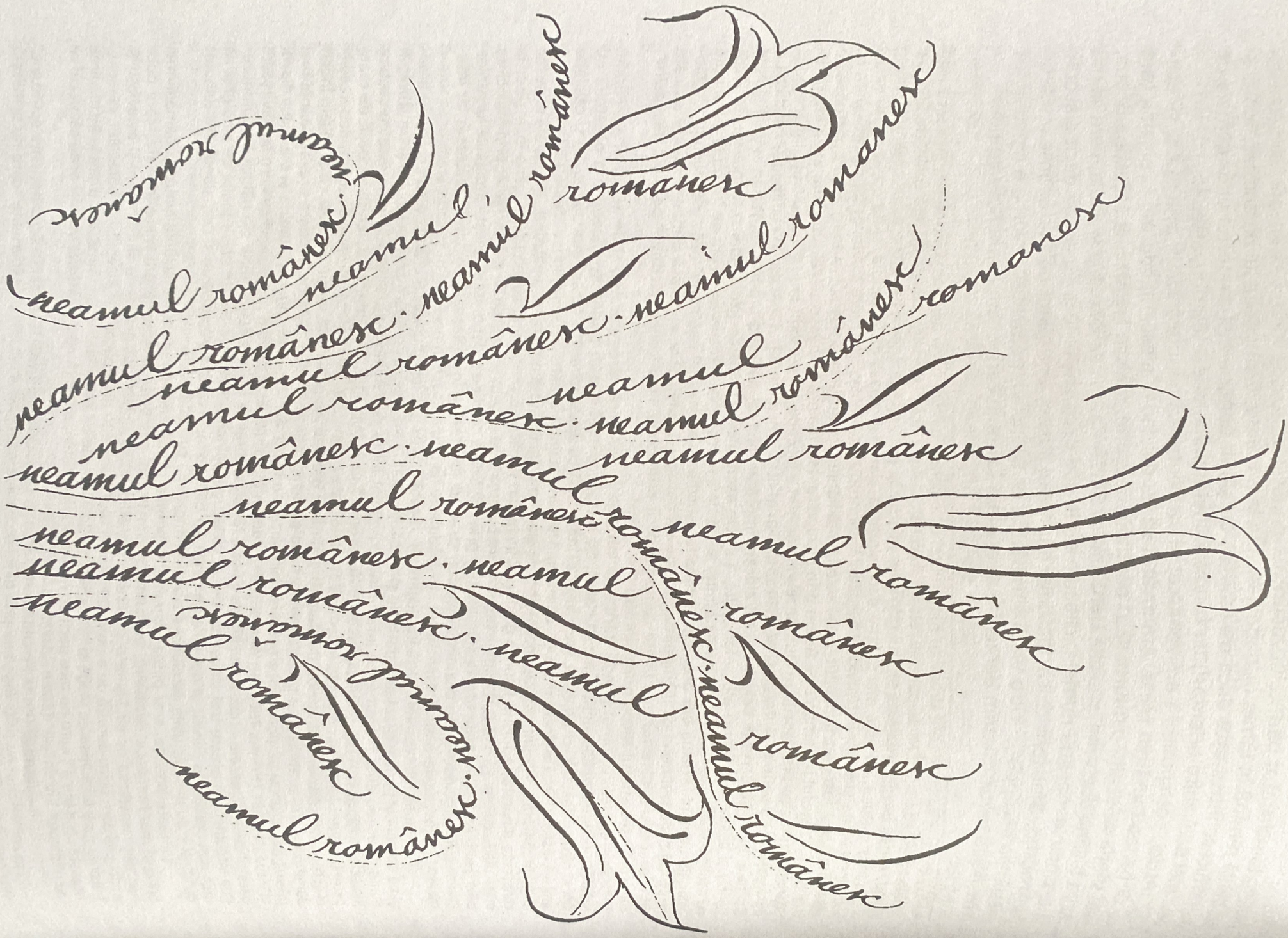
neamul românesc · neamul românesc · neamul românesc ·

UCENICII DIN LUME

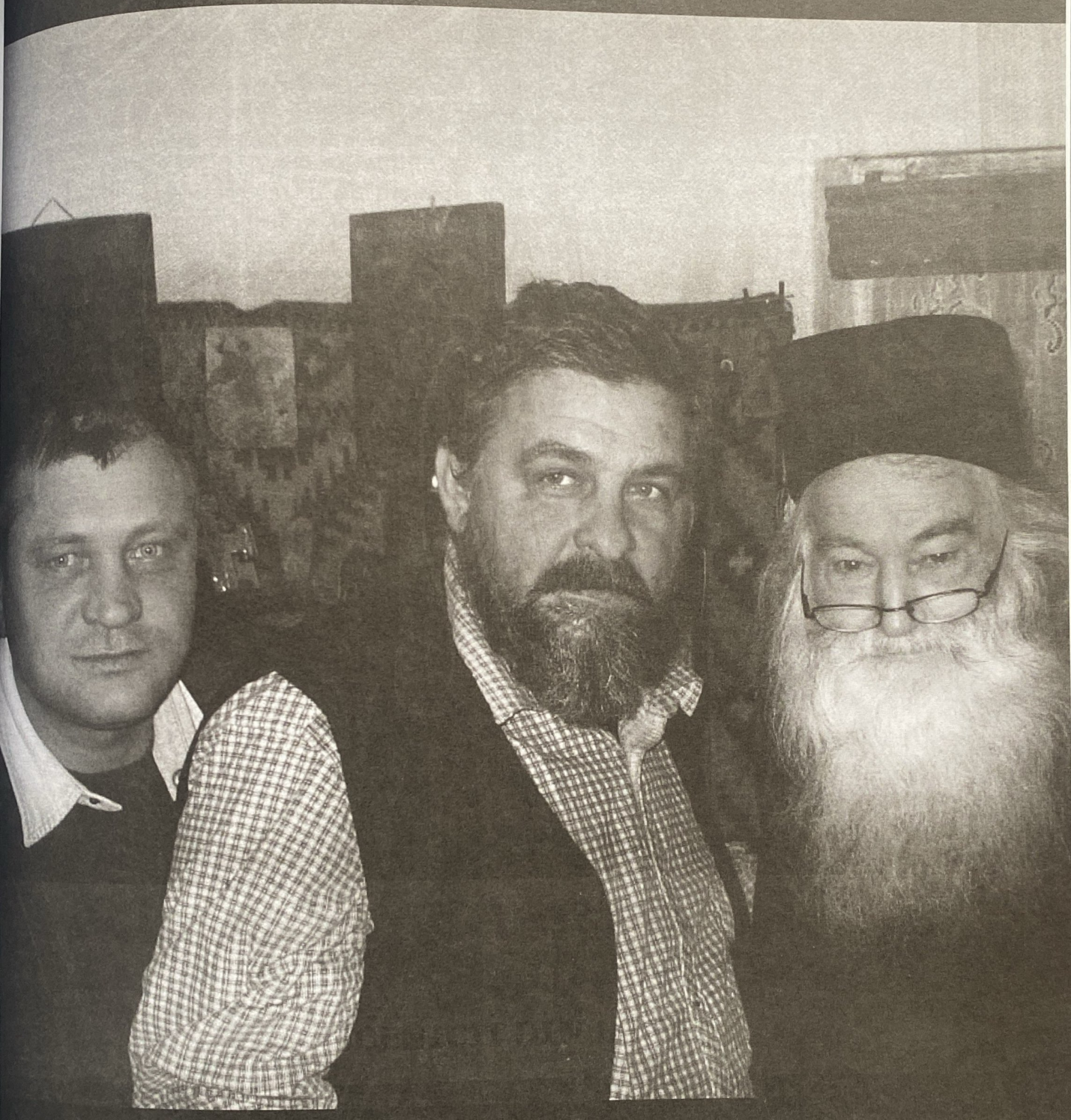

Părintele Justin povăţuieşte mulţi credincioşi, precum s-a văzut, care vin uneori de la mare depărtare, atunci cînd se pot libera de nevoinţele şi grijile lumeşti. Iar unii dintre ei sînt cu Stareţul într-o legătură aproape la fel de strînsă ca şi monahii din obşte. Cîţiva dintre ei îmi sînt fraţi apropiaţi, aşa că i-am rugat să spună un mic cuvînt despre părintele nostru.

„Sculîndu-vă, închinați-vă călugărilor, ca să fiți blagosloviți de dînșii, căci des grăiesc cu Dumnezeu și gurile lor sînt sfinte!"
(Avva Pamvo)

Eleodor – despre sfințenie și luptă

– Întrebarea pe care am pus-o tuturor se leagă de împrejurările în care fiecare dintre noi am ajuns să-l cunoaștem pe părintele Justin. Pentru că nici o întîlnire nu e întîmplătoare, dar nu toate au aceeași însemnătate; unele ajung să îți schimbe cu totul felul de viață de pînă atunci. O asemenea întîlnire este aceea cu Bătrînul Justin.

– În '90, colaboram la un ziar, *Argeșul liber*. Și voiam să fac un reportaj despre mănăstirile din Moldova. Auzisem de părintele Cleopa, nu știam nimic despre Bătrînul Justin. Și, ducîndu-mă la părintele Cleopa, m-am oprit la Sfînta Mănăstire Secu. Și acolo ce s-a întîmplat? La intrarea în mănăstire, m-au oprit niște călugări: Frate, hai să ne ajuți, că avem o problemă! Eu credeam pe atunci că demonizarea, că întîmplările cu demonizați sînt basme. Și acolo, în mijlocul drumului, era o tînără, care răcnea, țipa; și niște călugări o țineau. Eu am crezut că e un circ ieftin, dar am acceptat totuși să-i ajut. Și am luat-o pe fata aceea și am dus-o într-o chilie. Am legat-o de pat cu călugării aceia. Și a apărut un bătrîn. Nu știam că e părintele Justin, care venise să săvîrșească Sfîntul Maslu și să citească molitfele Sfîntului Vasile. Femeia aceea m-a îngrozit, eu fiind totuși un om așa, mai dur. Căci, după ce am legat-o de pat, a început să salte cu patul. Și bătrînul îi citea, iar ea mai rău răcnea. Și a spus niște lucruri despre mine de și acum mă trec fiorii. Femeia aia nu avea de unde să mă cunoască! Atunci mi-am dat seama că, într-adevăr, diavolul vorbea prin gura ei. Mi-a spus niște lucruri, că: Ești filosof..., îți place poezia rusă... Am rămas uimit. În sfîrșit, s-a terminat Sfîntul Maslu, femeia s-a liniștit și atunci mi-au spus: Ăsta e părintele Justin. Mi-au spus să rămîn peste noapte, dar mi-a fost frică; și m-am dus pe jos la Sihăstria. Acolo, am reușit să iau un interviu cu părintele Cleopa, interviu care mi-a schimbat viața cu totul. Eu îmi făcusem întrebările de acasă. Și eram trufaș, eram mîndru, ziceam: Eu – care știu atîta carte, atîta filosofie – cum vine la bătrînul ăsta simplu atîta lume? Și nu numai oameni simpli; am văzut la el și oameni... „culturalnici", oameni de „doxă", cum se zice. Și am vorbit cu părintele arhondar, ca să aflu că fusese profesor de matematică. Eu credeam că acolo sînt numai din cei care nu au nici un rost în lume. Și seara am ajuns la părintele Cleopa, cu reportofonul ascuns în buzunar. Și am avut o discuție cu el. Dar nu s-a înregistrat nimic. Mai tîrziu, am înțeles că, fără binecuvîntare, nu pot face nimic. Mi s-a întîmplat și cu niște fotografii: unde nu am primit binecuvîntare, nu a ieșit nici o fotografie. Tot atunci l-am cunoscut pe părintele Ioaniche Bălan, la editură, care m-a rugat să le dau și lor ce înregistrez. Și de-abia a treia zi am putut să-l înregistrez pe părintele Cleopa, după ce i-am cerut binecuvîntare. Dar nu cum mă gîndisem eu, pentru că am uitat tot din ce-mi notasem. Am rămas fermecat de puterea cuvîntului lui, care îmi încălzea inima și rărunchii.

Acolo, m-am împrietenit cu încă trei tineri. Și am hotărît să mer-

gem la Sihla, care mi s-a părut raiul. Acolo, niște oameni atît de simpli și de frumoși! Am stat chiar în chilia părintelui Paisie Olaru, pe care îl duseseră la Sihăstria, fiind bolnav. Și acolo am înțeles ce înseamnă Ortodoxia: frățietatea dintre monahi și dintre monahi și mireni, uniți în lucrarea Sfîntului Duh.

– Cum avea să fie și la Petru Vodă.

– Da. Și am tot revenit la Sihăstria și la Sihla, care ajunseseră pentru mine un refugiu. Și așa, încet-încet, am început să înțeleg ce înseamnă Dreapta Credință; am început să țin posturile, deși nu postisem în viața mea; am început să mă rog după pravilă; am început să las tutunul, băutura; mi-am lăsat barbă, plete. A început să mă bată gîndul călugăriei. Și i-am mărturisit asta Bătrînului Cleopa, care mi-a spus un lucru care m-a zdruncinat și m-a întristat: că nu sînt făcut pentru călugărie. Tu – zice – trebuie să te căsătorești și să lupți în lume.

– Da, mulți dintre cei care vorbesc în cartea aceasta au deprins creștinismul la Sihăstria, de la părintele Cleopa și de la părintele Ioaniche Bălan. Și eu la fel, pentru că acolo m-a dus prima dată Filoteu, la părintele Ioaniche. Acolo mi s-a schimbat mintea.

– Revenind la părintele Justin. În vara lui '90, am mai fost o dată la Mănăstirea Secu, i-am ajutat pe călugări la fîn. Și într-o seară m-am dus la un părinte Teodorit, și acolo a apărut și părintele Justin. Ce s-a vorbit nu m-a mișcat, dar mi-a rămas ceva în suflet: figura lui blîndă și frumusețea lui. Asta m-a impresionaat la Bătrînul, ca și la părintele Cleopa: o frumusețe a duhului, ceva ce nu poți întîlni decît la bărbații sfinți. Căci pot spune că am avut privilegiul de a întîlni și sfinți. (Eram legat în chip deosebit de părintele Dionisie, care era tare bolnav. Mergeam cu dînsul la cimitirul mănăstirii și făceam puțină pravilă, iar apoi purtam lungi discuții despre Dumnezeu și rostul lumii din perspectiva istoriei trăită prin vedere hristică.) Fiindcă sînt și vor fi sfinți. Că vor fi sau nu canonizați, asta e altă problemă. Și, prin '96, l-am cunoscut și pe Filoteu Bălan. Și, prin părintele Cleopa, l-am cunoscut și pe părintele Marcu, la stupină. Cînd fugea de lume, părintele Cleopa acolo se ducea. Se spovedeau tainic între ei. Ce Bătrîni minunați și plini de harul Sfîntului Duh!

Și ce m-a mișcat cel mai mult... Într-o zi, stînd pe tindă acolo la părintele Cleopa, era o bătrînă trecută de 80 de ani, îmbrăcată cu fotă, cu iie. Avea un ceaslov ros, folosit la maxim, un șirag de metanii tocite, călugărești. Desculță. Și a îngenuncheat acolo în pridvor, făcîndu-și pravila. Lumea se înghesuia să asculte cuvîntul Bătrînului, iar ea acolo, într-un colțișor al pridvorului, era în rugăciune desăvîrșită, se simțea puterea Duhului pogorît prin lacrimile ei curate care îi brăzdau fața ce strălucea. Și părintele Cleopa s-a pus și el în genunchi și i-a sărutat mîinile! Am rămas șocat. Și el a zis: Eu nu sînt călugăr! Uitați-vă aici, la o femeie care ne doboară pe toți în rugăciune, femeie care vorbește cu Maica Domnului în rugăciune! Atunci am văzut pentru prima dată

„Un frate s-a dus la Avva Macarie Egipteanul și i-a zis: Avvo, spune-mi cuvînt să mă mîntuiesc! Și i-a zis Bătrînul: Du-te la mormînt și ocărăște morții! Deci, ducîndu-se, fratele a ocărît și a azvîrlit cu pietre; și, venind, a vestit Bătrînului. L-a întrebat acesta: Nimic nu ți-au grăit? Iar el a răspuns: Nu! I-a zis lui Bătrînul: Du-te și mîine și-i laudă! Deci, mergînd, fratele îi slăvea, zicînd: Apostolilor, sfinților și drepților! A venit apoi la Bătrînul, spunîndu-i că a plinit porunca. Și i-a zis Bătrînul: Nimic nu ți-au răspuns? A zis fratele: Nu! I-a zis lui Bătrînul: Știi cu cîte i-ai necinstit, și nimic nu ți-au răspuns; și cu cîte i-ai slăvit, și nimic nu ți-au grăit? Așa și tu, dacă voiești să te mîntuiești, fă-te mort: nici nedreptatea oamenilor, nici lauda lor să nu o socotești; ca cei morți să fii și așa vei putea să te mîntuiești!" (*Patericul*)

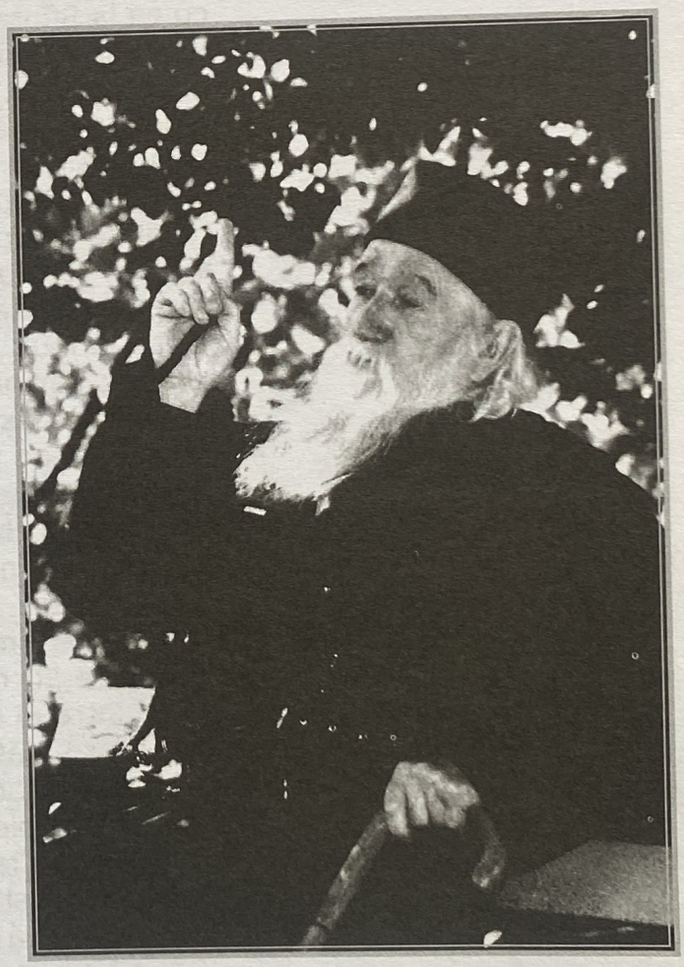

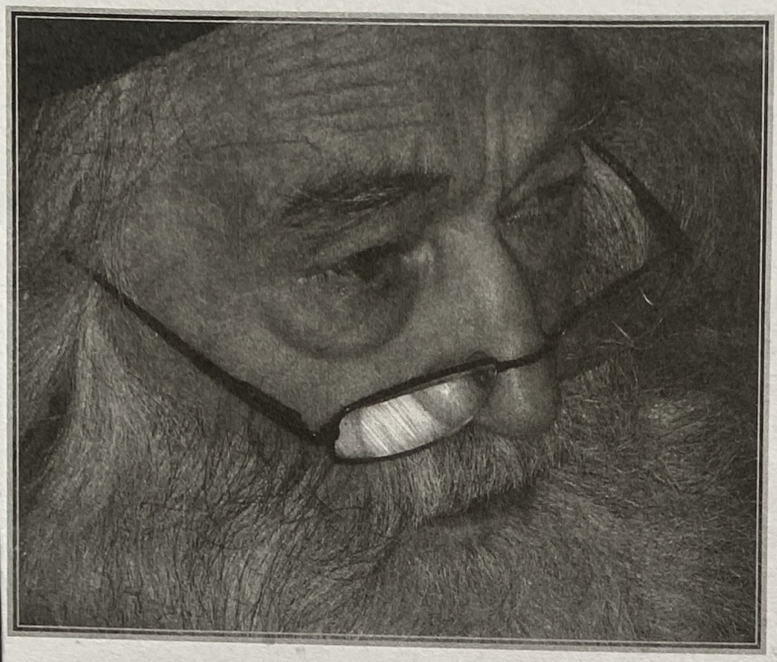

„Fiule, nu știi că plîngerea este ca o lumînare ce luminează?" (*Patericul*).

dovadă de smerenie a unui Bătrîn pe care îl consideram așa, ca stînd pe un piedestal. Și, seara, ne-a povestit la cîțiva de o femeie care într-o noapte, la Liturghie, se ruga cu lacrimi la Maica Domnului și cum a văzut Duhul Sfînt pogorîndu-Se peste ea în chip de limbi de foc. Tot așa, am mai cunoscut o bătrînică, pe nume Maria, la o biserică din Pitești (cu hramul Sfîntului Ioan Botezătorul), păstorită de un preot excepțional, părintele N. Bătrîna aceasta nu lipsea de la nici o slujbă, cu toate că era tocmai de pe lîngă Curtea de Argeș. Am surprins-o de cîteva ori după Sfintele Slujbe, cînd biserica era goală, rugîndu-se cu lacrimi la Măicuța Domnului. Simțeai în jurul ei puterea și harul Sfîntului Duh, iar ea acolo, în fața icoanei Împărătesei, era în lumina Sfîntului Duh. Era tare necăjită, dar plină de înțelepciune și de frica lui Dumnezeu. După Sfînta Liturghie, o chemam să ia masa cu familia mea; iar ea, săraca, se tot sfia să vină. Și – într-o după amiază de Duminică, văzînd la mine fotografia cu părintele Cleopa pe băncuță, cu brațul ridicat – a îndrăznit să mă roage, dacă pot, să o duc să-l vadă pe Bătrînul Cleopa, pentru că nu vrea să plece din lumea aceasta pînă nu vede un părinte sfînt. Am primit cu bucurie rugămintea ei. După vreo trei luni, în toamnă, am plecat la drum cu această mamă Maria. Tot drumul de la Pitești la Tîrgu-Neamț a stat într-un colț al compartimentului de tren și s-a rugat. Am fost cu ea la Sfînta Mănăstire Secu și ne-am închinat. Apoi, am mers pe jos pînă la Sfînta Mănăstire Sihăstria. Ea, săraca, avea în picioare niște gumari, care s-au rupt, și a mers desculță pînă acolo. Am ajuns la mănăstire și ne-am găsit loc de odihnă. Apoi, mama Maria a venit să mergem la Bătrîn. Am mers cu ea la chlia părintelui, unde am vorbit cu părintele Iachint, ucenicul de chilie, care ne-a rugat să așteptăm, pentru că părintele Cleopa e obosit. Așteptarea a durat cam o oră, vreme în care bătrînica a stat cufundată în rugăciune. Stăteam pe pridvor. Deodată, ușa chiliei s-a deschis și a ieșit Bătrînul: Mînca-v-ar raiul să vă mănînce! – s-a auzit glasul lui tunător, dar plin de dulceață. Și Bătrînul zice: Hai, măicuță Maria, intră, că te așteptam! Am rămas înmărmurit! Bătrînul a sărutat-o părintește pe frunte și apoi pe mîini. Mama Maria îi săruta mîinile și plîngea, spunîndu-i: De mult așteptam să te văd în trup, părinte! Am intrat în chilia Bătrînului, unde am stat vreo două ceasuri. Cînd am ieșit, amîndoi aveau amîndoi fețele luminate. Seara, am mers la priveghere, iar apoi iar la părintele, unde și-au făcut împreună pravila. Se simțea înăuntru dulceața Duhului, chilia fiind plină de lumină (erau doar lumînări) și de o mireasmă îngerească. Ce-au vorbit între ei nu știu; dar, de atunci și pînă s-a pristăvit (după nu mult timp), bătrînica a rămas plină de lumină și bucurie. Ce minuni m-a învrednicit Dumnezeu să văd și să trăiesc!

Deci, pînă a plecat la Domnul, am avut legătura asta mai deosebită cu părintele Cleopa. Dar, după plecarea lui, Sihăstria nu mai era Sihăstria, se pustiise. Era o atmosferă grea, împovărătoare. La Sihla nu mai puteam să mă duc, pentru că se schimbase în stațiune turistică.

Mi s-a rupt sufletul cînd au dărîmat vechile chilii; dintr-un colț de rai, ajunsese ca un han turistic. Tot pe atunci, am început să mă interesez de Mișcarea Legionară, și am cunoscut niște bătrîni [Legionari]. În '99, am cunoscut și niște tineri care veniseră atunci de la Petru Vodă. Și unul dintre ei mi-a arătat fotografia părintelui Justin din calendarul făcut în '97 de Sorin Dumitrescu. Cînd am văzut fotografia aceea, m-am cutremurat! Eu îl văzusem pe părintele Justin, dar nu îl cunoșteam. Atunci am zis: Trebuie să-l cunosc pe omul ăsta! Fotografia aceea mi-a schimbat viața. Într-adevăr, avea chip de patriarh! Așa l-am simțit: ca pe un Bătrîn mare de tot, ca pe un Avvă! Profilul acela împărătesc! Și am zis: Pe Bătrînul ăsta trebuie să-l cunosc! După moartea părintelui Cleopa, căzusem de pe o anume treaptă, se rupsese ceva, începusem să slăbesc duhovnicește, pentru că nu mai aveam un Bătrîn la care să mă duc.

„Zis-a un Bătrîn: De sînt morminte cu oase de oameni aproape de locul în care trăiești, mergi adeseori acolo și, deschizînd mormintele, uită-te la cei ce zac acolo, gîndește-te și pune în minte că și tu vei fi așa peste puțină vreme, și aceasta mai ales atunci cînd te supără gîndurile cele spurcate trupești" (*Patericul*).

A, acum îmi amintesc cum, în '90, eram la Secu și părintele Justin ne-a spus, că eram mai mulți: Dacă vreți să vedeți pulberea vremii, mergeți la osuar! Și am mers la osuar. Și acolo am găsit și m-a impresionat o țeastă pictată de ierarh, chiar am vrut să o fur, Doamne, iartă-mă! Diavolul mă ispitea să o fur! Și am ieșit cu capul acela de trei ori din osuar, dar m-am întors și l-am dus înapoi. Și tot nu m-am lăsat, și am luat o firimitură dintr-un femur, pe care am purtat-o la gît ca „amuletă", ani de zile, nu știam eu de sfinte moaște.

Și, într-o zi, am plecat la Petru Vodă, într-o Duminică. Oamenii ne-au spus să nu mergem pe jos din sat, că vine un tractor cu vagon și ne duce. Drumul a fost foarte frumos. Erau niște oameni simpli, dar bucuroși că merg undeva anume. Și m-am întrebat: De ce sînt așa de bucuroși și unde merg ei? Și am ajuns la mănăstire, unde mi se spusese să-l caut pe un anume Filoteu. Era chiar Filoteu Bălan, pe care îl cunoscusem la Sihăstria. Și ne-a dus la biroul lui, la calculatoare. Se zicea că e nepotul părintelui Ioaniche Bălan.

– Nu, dar i-a fost ca un tată, nu numai părinte duhovnicesc. Da, Filoteu ne-a adunat cumva, pe toți cunoscuții mei, cel puțin. Dar spune-mi cum ai renunțat la artele marțiale?

– Ei, m-am mai ținut pînă în '96. Și îmi spunea Bătrînul Cleopa: Nu e bine! Dar eu credeam că dacă fac atîtea sute de metanii pe zi și... Era o luptă, pe care omul nu o poate duce singur, fără ajutorul lui Dumnezeu.

– Dar nu făceai metanii din smerenie, ci tot ca pe un sport.

– Da, era ca un fel de campionat în mintea mea. Mă tot amăgeam că sportul e bun și el. Pînă în '96, cînd aveam treizeci de ani. Atunci am luptat ultima oară la un campionat de karate, la categoria *open*. Am luat bronz, și m-am oprit.

– Dar ne oprisem la prima ta călătorie la Petru Vodă.

– Da, stăteam la Filoteu și vorbeam despre cărți. Și el m-a dus la Bătrînul, iar prima întîlnire a fost hotărîtoare. Am vorbit cu el niște lucruri tainice, care nu cred că fac obiectul discuției noastre. Atunci am văzut un Bătrîn al pustiei, așa cum citisem în *Pateric*, cartea care m-a înrîurit cel mai mult. L-am văzut întocmai ca pe un Bătrîn din *Pateric*. Am văzut modulația aceasta

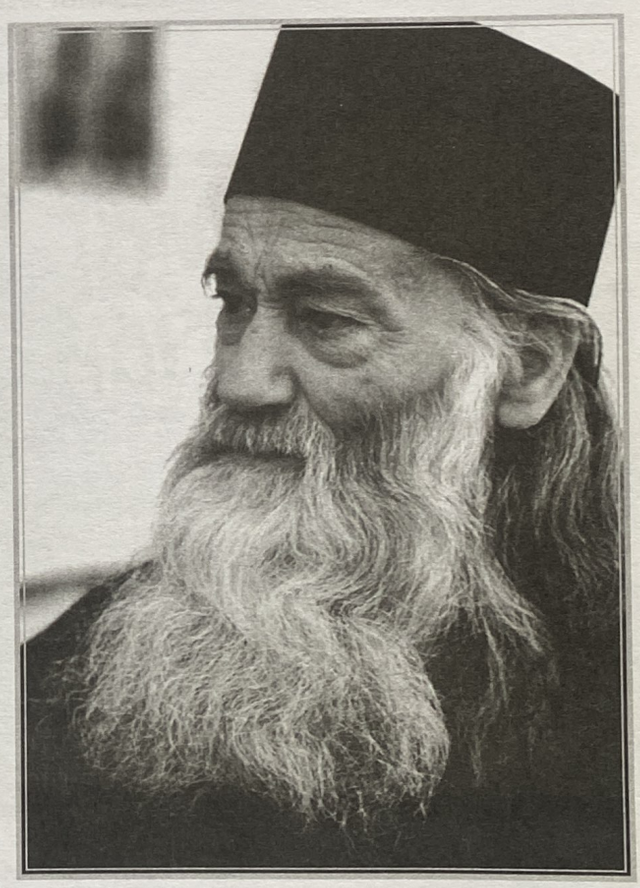

Zis-a Avva Antonie: „Nimeni nu va putea să intre neispitit în Împărăția Cerurilor, căci se zice: «Ridică ispitele, și nimeni nu se va mai mîntui!»”

între dîrzenie și smerenie, dragoste și luptă, care la Bătrînul se îmbină desăvîrșit. Și simți că e Duhul lui Dumnezeu în el. Simți că e cu totul altceva, e în altă lume cu duhul, chiar dacă e și aici. El e în lumea cerească. Dacă îl pui alături cu o sută de călugări bătrîni care seamănă, doar pe el îl vezi. Puterea Duhului Sfînt se pogoară peste el. Și într-o mie de călugări, Bătrînul e tot Bătrînul Justin!

Și, așa de frumos și de lin a mers discuția, încît mi-a lămurit multe lucruri, cu toate că încercasem deja o viață duhovnicească. Atunci am înțeles că fac parte din Biserica vie a lui Hristos și că menirea noastră pe acest pămînt este de a face tot ce este cu putință pentru a cîștiga mîntuirea sufletului nostru și a celor din jur, că nu trebuie să fim nepăsători la căderea fraților noștri întru Hristos și că avem datoria de a ne ajuta semenii să meargă pe calea mîntuirii. L-am întrebat pe Bătrîn: Părinte, am multe ispite, ce să fac? Iar el mi-a răspuns: Cere de la Dumnezeu să-ți mai adauge! Aceasta este crucea. Nu cere să ți se ia, ci să ți se mai adauge, ca să meriți învierea! Acest răspuns m-a zguduit, și de atunci a ajuns să fie un dreptar al vieții mele înțelegerea a cît de mult ne dă Dumnezeu și cît de mult ne cere!

Am mai căzut, m-am ridicat, iar am căzut. După ce se dusese părintele Cleopa, iar mă duceam în jos. Nu mai aveam modelul! Și atunci am simțit că părintele Justin e modelul, că e Teofor, purtător de Dumnezeu, că are focul sfînt al credinței și al dragostei.

Și am mai văzut atunci un lucru care m-a bucurat mult, cînd a venit cu călugării la masă...

– Și cu mirenii.

– Da, și am simțit că obștea aceasta e una de dragoste, cum era cea de la Sihăstria la începutul anilor ‘90 și cum era la Sihla. Pe același model: mănăstirea ruptă de timp, ruptă de lume, care se roagă, muncește și luptă în adevăratul duh ortodox. Am văzut cum Bătrînul întărește turma sa cu toiag dumnezeiesc, trăind în chip bine-plăcut lui Dumnezeu, schimbînd „eroismul” nevoinței mănăstirești într-un eroism pe termen lung, călăuzindu-i pe monahi spre lumina îngerească, iar pe noi mirenii spre lumina monahicească.

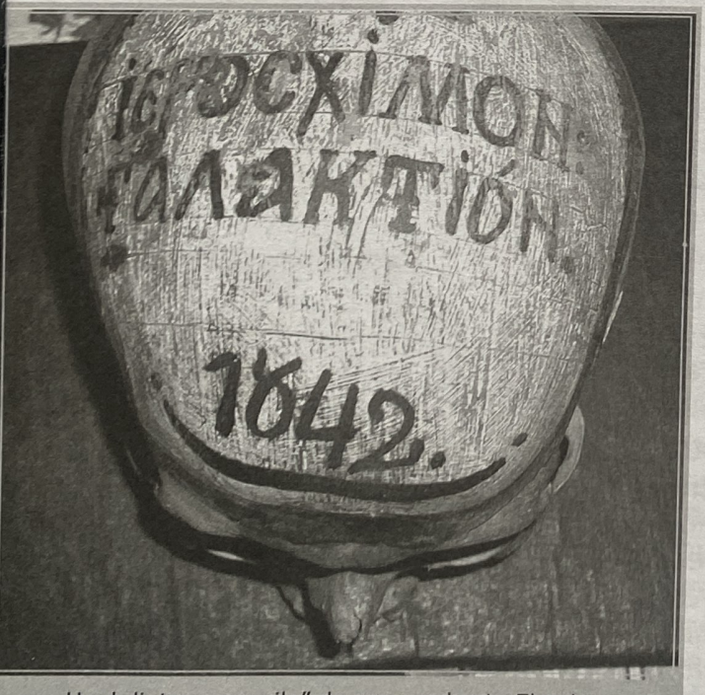

Unul dintre „capurile” de care vorbește Eleodor.

Eu pînă atunci auzisem de Bătrînul Justin de la bătrînii Legionari, bătrînii luptători anticomuniști. Ei îl vedeau ca pe cineva deosebit. Mi-au povestit multe întîmplări minunate din pușcărie cu părintele. Cum a fost aceea de la Baia Sprie. Părintele Justin făcea rugăciunea în subteran, la începutul lucrului, că îi venise rîndul. Și atunci s-a rupt o bucată de steril, o stîncă, și a căzut drept în mijlocul lor, cum stăteau ei în careu. S-a înfipt în pămînt și s-a spart în patru bucăți, dar nu a atins pe niciunul dintre ei. Putea să-i omoare pe toți. Ca să nu mai pomenesc de slujba de Înviere din ‘53, cînd părintele Nicolae Grebenea a slujit pe pieptul părintelui Justin în loc de masă de Altar; pentru că avea o bucățică din Sfîntul Antimis cusută pe cămașă. Iar a doua zi, gardienii îi așteptau să-i omoare, și n-au mai putut, pentru că au văzut pe chipul lor lumina dumnezeiască. De atunci, s-au schimbat multe în pușcării, așa cum povestesc toți, pentru că ceva s-a mișcat și

în sufletul acelora. La fel, mulți dintre Legionari s-au schimbat: au trecut de la eroism [de la înșelata „mucenicie eroică”] la sfințenie [la mucenicia întru Hristos]. Pentru că unii ca părintele Justin – sau ca părintele Nicolae Grebenea, Valeriu Gafencu[1], părintele Ilie Lăcătușu[2] – au fost făclii ale lui Hristos în întuneric, și lumina aceasta i-a cuprins și pe ceilalți. Căci Mișcarea Legionară a fost o cale spre mîntuire, cum au fost și altele. Iar părintele Justin, prin purtarea lui, s-a făcut respectat de toți, și de gardieni, chiar dacă era mai tînăr între ceilalți.

Ei, și mai tîrziu am ajuns să mă ocup de zisa „casă” de la Aiud[3], și așa am ajuns între apropiații Bătrînului. Am făcut și interviuri cu el, l-am și filmat. Și atunci a început părintele să vorbească despre ce a trăit. Dar o mică parte, pentru că sînt lucruri tainice. Și asta din smerenie.

– Așa e. Pe de altă parte, părerea mea e că părintele știe prea-bine că sînt lucruri care nu pot fi spuse în cuvinte. De aceea nici nu am vorbit în cartea asta decît prea-puțin de perioada pușcăriei. I-am cerut să povestească o singură întîmplare. Și mi-a povestit ceva scurt, în care e vorba de lumină și întuneric, ceva de netîlcuit, precum poți citi în primul capitol.

Dar întrebarea mea e alta, și nu-i găsesc răspuns. Vezi, noi trăim cumva sub „umbrela” Bătrînului. Eu am stat șase ani în preajma lui. N-am vorbit multe, însă de cîte ori eram tulburat mă duceam la el. Nu zăboveam decît cîteva minute, dar era de ajuns; mă întărea duhul lui de curaj, care venea și asupra mea în chip tainic. Și duhul acesta ne întărește pe toți. Mă întreb cum vom folosi noi ce am învățat în acești ani, atunci cînd va trebui să ne ținem pe picioarele noastre, cînd nu vom mai avea sprijinul acesta de la părintele, măcar că el ne va ține tot timpul prin rugăciunile lui. Numai viitorul ne va da răspuns. Eu abia acum încep să înțeleg cîte ceva din lucrarea părintelui.

– Una dintre lucrările lui este aceea că ne adună în trupul lui Hristos, precum zice Pavel, „spre zidirea trupului lui Hristos, pînă ce vom ajunge toți la unirea credinței și a cunoștinței Fiului lui Dumnezeu” (*Efeseni* 4:12, 13).[4] Prin înțelepciunea dumnezeiască pe care o are, părintele ne adună. Și asta m-a întărit și pe mine. Acum

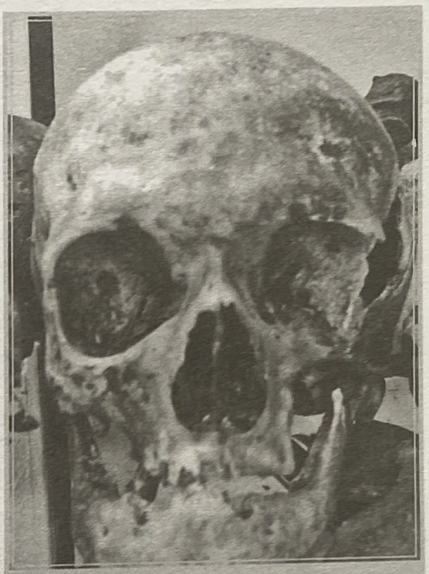

Craniu de la Aiud. E galben și plăcut la vedere, așa cum sînt toate sfintele moaște.

[1] Care a fost numit pe drept-cuvînt „sfîntul închisorilor”. Ajunsese la asemenea măsuri, încît și călăii se sfiau în fața lui.

[2] Al cărui trup, îngropat într-un jalnic cimitir de cartier din București, s-a păstrat cu totul neputrezit, galben și frumos mirositor, semne vădite ale sfințeniei. M-am învrednicit să-l văd și să-l ating acum cîțiva ani, cînd s-a vorbit mult de acest „caz neobișnuit”.

[3] La Aiud, lîngă cimitirul în care zac oasele celor uciși în pușcăria orașului de către comuniști, părintele Justin a ținut cu tot dinadinsul să ridice o casă cu un mic paraclis, în care acum locuiesc și slujesc cîțiva călugări veniți de la Petru Vodă. El însuși ar fi vrut să se mute acolo, din părerea de rău că nu a murit alături de camarazi. Căci, după el, asta ar fi fost calea cea mai scurtă către mîntuire.

[4] Stih care se înțelege așa, tot după Teofilact:

„Vezi – o cititorule! – cîtă este vrednicia Creștinului? Fiecare – zice – îl gătește pe celălalt, fiecare slujește «spre zidirea trupului lui Hristos», adică a Bisericii. [...] Și cei ce au luat darurile – zice – se cuvine să lucreze, să ostenească și să-i zidească pe Creștini «pînă ce vom ajunge toți la unirea credinței», adică pînă ce vom arăta cu dovadă că avem toți una și aceeași credință, nefiind osebiți după dogme și neavînd dezbinări între noi după viață și după fapte. Căci atunci se face adevărata unire a credinței și atunci Îl vom cunoaște pe Fiul lui Dumnezeu, cînd vom fi drept-slăvitori în dogme și vom păzi legătura dragostei, dragoste care este Hristos.”

„Și nimeni dintre oameni nu L-a iubit pe Dînsul așa ca mucenicii. Însă vom tăcea, fiindcă mărimea bunătăților celor gătite covîrșește cuvîntul și mintea; ci, pe cît ne este nouă cu putință a zice și vouă a auzi, ne vom ispiti a vă arăta umbrit și întunecat fericirea care îi va primi pe dînșii acolo. Căci arătat și luminat numai ei singuri vor fi știind-o, cei care cu cercarea se îndulcesc de aceasta” (Sfîntul Ioan Gură de Aur, în *Laudă la toți sfinții care în toată lumea au mărturisit*).

Intrarea așa-zisului „monument" de la Aiud, în apropierea căruia părintele Justin a ridicat acel schit de care vorbește Eleodor.

un an și ceva eram deznădăjduit cu totul. Și m-am dus la părintele: Părinte – zic – nu mai e nimic de făcut! Nu, măi! – zice. Și deschide *Sfînta Scriptură*: I-auzi ce zice Mîntuitorul: „Nu te teme, turmă mică!" Cuvîntul acela – pe care eu l-am citit poate de o sută de ori, de o mie de ori – nu m-a atins niciodată așa ca atunci cînd mi l-a citit părintele. „Nu te teme, turmă mică!" Noi sîntem turma mică.

– *Asta am pus și eu la sfîrșitul cărții.*

– Și m-a scos din sminteala asta a deznădejdii. Și să vezi cum a fost încercarea care m-a tulburat, dar m-a și întărit și mi-a dat mult de gîndit. Eram la Aiud, cînd începusem construcția schitului. Bădița Emil Cociș și cu mine eram răspunzători. Și bădița Emil îmi zice că trebuie să mă duc la părintele să iau ceva, un pachet. Bine. Mă întorc acasă în Pitești, stau două zile și apoi mă duc la Petru Vodă. Părintele mă întreabă cum merge lucrul. Eu îi povestesc, și atunci el scoate un pachet, o sacoșă de plastic cu ceva învelit în pungi. N-am întrebat ce e înăuntru. Am pus sacoșa în desagă și am plecat. Am ajuns în tren, am pus desaga sub cap, m-am culcat și am dormit pînă la București. De acolo am plecat la Aiud, unde mă aștepta bădița Emil Cociș. Ți-a dat părintele ceva? – zice. Da. Și am mers la o firmă de construcții. Am arătat proiectul și am stabilit cît de cît prețul. Și bădița Emil zice: Dă pachetul de la părintele! Cînd am desfăcut pachetul, mi-a stat inima în loc, am început să tremur. Era un balot de bani, banii pentru schit. Dacă se întîmpla ceva și pierdeam banii? Nu, mă – zice bădița Emil – că ai plecat cu blagoslovenia părintelui. Orice s-ar întîmpla pe drum, o duci la capăt cînd mergi cu blagoslovenia părintelui. Asta m-a pus pe gînduri: ce încredere să aibă într-un om pe care nu-l cunoaște prea bine, care nu stă acolo? Erau foarte mulți bani, adunați de părintele Justin de la luptătorii anticomuniști și de la urmașii lor.

Părintele Justin și supraviețuitorii temnițelor comuniste erau mîhniți și revoltați de ceea ce se întîmpla la Aiud pe povîrnișul „Rîpei Robilor" (cimitirul celor uciși în închisoare). Pe pămîntul acela mustind de jertfe se făcuse un gater, iar localnicii improvizaseră pe deal cotețe de porci și de păsări; adică pe mormintele fără cruce ale acelor mărturisitori și apărători ai dreptei credințe și ai neamului românesc. Văzînd această barbarie și batjocură, un grup alcătuit din supraviețuitori ai temnițelor comuniste – în frunte cu părintele Justin, cu părintele Arsenie Papacioc, cu părintele Nicolae Grebenea, cu părintele Adrian Făgețan – au luat hotărîrea de a construi acolo un mic schit (o casă nu prea mare). După o luptă crîncenă cu autoritățile și mai ales cu localnicii, s-a purces la întemeierea schitului cu hramul „Înălțarea Sfintei Cruci", unde să se cinstească de-a pururi jertfa miilor de mărturisitori uciși în chinuri, între care mulți au lăsat în acea groapă comună sfinte moaște. (Cum sînt și la Gherla, la Pitești, și în toate locurile de caznă ale mucenicilor veacului trecut; între care, Mărturisitorul Părinte Ilie Lăcătușu are moaște întregi, la București.)

Avva Macarie Egipteanul zicea: „Cu neputință este celui ce crede bine și lucrează cu blagoslovenie să cadă în necurăția patimilor și în înșelăciunea diavolilor."

Și încă un lucru minunat. Părintele m-a pus să mă cunun. Și m-am logodit și m-am cununat la Petru Vodă, iar de atunci toată viața mea s-a schimbat. Familia mea este rodul părintelui Justin Pîrvu. Și, cu toate necazurile pe care le avem, se simte blagoslovenia și rugăciunea Bătrînului care ne apără. Rodul Tainei lui Dumnezeu a Cununiei, prin lucrarea Bătrînului!

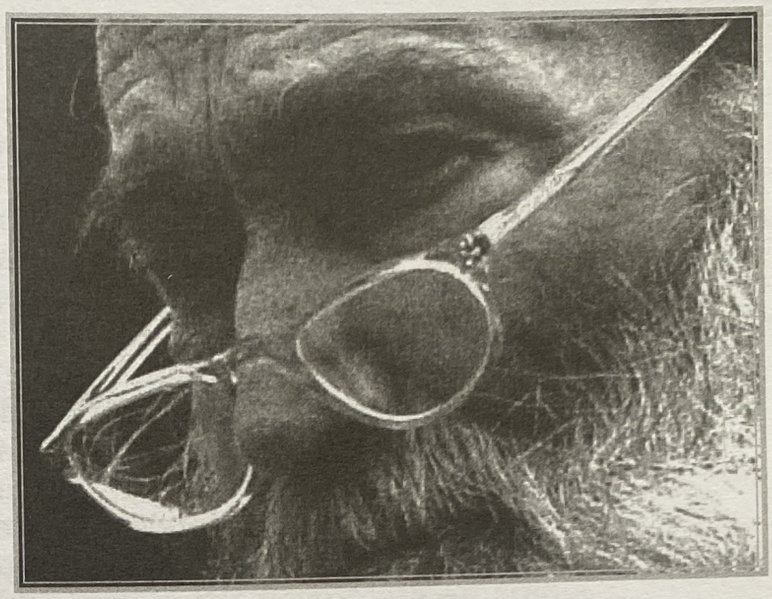

– Mă gîndesc acum la ce scrie undeva în Pateric, cînd ucenicul îl întreabă pe un oarecare Avvă dacă la sfîrșitul sfîrșitului vremilor vor mai fi sfinți făcători de minuni. Și acel Bătrîn îi spune că vor mai fi, dar nu vor mai lucra la vedere, ci în taină. Acestea sînt minunile zilelor noastre: că te întîlnești cu Bătrînul Justin, și viața ta se schimbă pe nesimțite într-un fel neașteptat și pentru tine.

– Pentru că Bătrînul are darul de a ți-L aduce pe Hristos în inimă, prin credința lui neclintită. Și în același timp și dragostea aceasta îngăduitoare față de greșelile aproapelui, care te ridică.

– Dragoste și curaj, adică tocmai ce nu avem noi, „noi" fiind adică lumea de azi. Ce-i lipsește lumii de azi cu desăvîrșire? Dragostea și îndrăzneala cea bună. Cum zice Însuși Mîntuitorul: „Atunci mulți se vor sminti și se vor vinde unii pe alții; și se vor urî unii pe alții. [...] Iar din pricina înmulțirii fărădelegii, dragostea multora se va răci" (Matei 24:10, 12). Trăim într-o lume a urii și a temerii, fiindcă nu avem credință.

– Da, el prin dragoste te duce să-ți vezi păcatul și să vrei să nu-l mai săvîrșești. Asta e schimbarea pe care a făcut-o în viața noastră. Am văzut mulți oameni îndreptați după ce l-au cunoscut. Un lucru care m-a uimit: eu nu am văzut un om care să iasă întristat din chilia părintelui! Toți sînt lămuriți, împăcați, întăriți.

– Da. Uite, eu am o probă: eu nu mă duc prea des la el, pentru că în fața lui îmi e rușine că sînt pe lume. Adică văd că el e om, iar eu nu. Îmi dau seama de micimea mea, care vine din reaua mea voire și din viețuirea mea păcătoasă. Nu că aș vedea în el un idol sau un vindecător, un guru. Nu, nu! Văd un om care a ieșit din starea nefirească de păcătoșenie și este în starea firească de sfințenie, adică în starea de om așa cum l-a zidit Dumnezeu, adică întru totul bun și frumos. Asta e starea firească. De asta zice Mîntuitorul: „Fiți așadar voi desăvîrșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvîrșit este!" (Matei 5:48). Și atunci cînd te trezești în fața unui om care se află în starea aceasta firească, într-o lume căzută desăvîrșit în nefiresc, îți dai seama cît ești de strîmb, de bolnav sufletește, dacă ai puțină judecată. Și atunci îți vine cumva mai bine să nu-l mai vezi, să nu te mai întîlnești cu el, deși e singurul om de care ai nevoie cu adevărat. Uite, terminînd cartea asta, mă simt cumva mai sărac. Pentru că am petrecut atîtea luni lucrînd zi de zi asupra înregistrărilor cu părintele. Într-un fel, am fost mai apropiat de el ca niciodată. Și, gîndindu-mă atît de mult la el, am pierdut și ultima nădejde a vreunui respect de sine însumi. Simt că mint vorbind despre el, că mint vorbind despre Hristos-Dumnezeu, că mint vorbind despre

„Prin toate vîrstele și puterile lui Hristos să umbli fără de prihană, ca un ucenic al Lui! Curățește-te, taie-te împrejur, iar la sfîrșit răstignește-te, mori, îngroapă-te împreună cu Hristos cu osîrdie, ca să și înviezi, să te slăvești și să împărățești împreună cu El!" (Teologul Grigorie).

„Atunci, mulți se vor sminti și se vor vinde unii pe alții; și se vor urî unii pe alții. Iar din pricina înmulțirii fărădelegii, dragostea multora se va răci. [...] Pentru că, din înșelăciunea lui Antihrist, se va înmulți fărădelegea, oamenii se vor sălbătici într-atît încît nici către cei de-aproape ai lor nu vor mai avea picătură de dragoste, ci «se vor vinde unii pe alții»" (Teofilact al Bulgariei).

mănăstire, că mint vorbind despre mine; deși tot ce povestesc este întocmai cu faptele.

Și știi ce nu are părintele, dar avem noi toți? Nu are milă de sine, îngăduință de sine și dragostea aceasta trupească de sine. La 75 de ani, iarna, mergea zece kilometri pe jos în pădure în fiecare zi ca să întemeieze mănăstire. Și așa mai departe. Nu se cruță nici acum, precum nu s-a cruțat niciodată.

– El e pilda vie de ceea ce trebuie să fie un preot și un păstor al lui Dumnezeu. Uite ce mi-am notat din Pavel: „Pentru aceasta îmi plec genunchii către Părintele Domnului nostru Iisus Hristos [...] să vă dea, după bogăția slavei Sale, putere de a vă întări prin Duhul Lui în omul din lăuntru, spre a locui Hristos, prin credință, în inimile voastre, fiind înrădăcinați și întemeiați întru dragoste, ca să puteți înțelege împreună cu toți sfinții ce este lățimea, și lungimea, și adîncimea și înălțimea [tainei iconomisite de Dumnezeu pentru voi] și a cunoaște dragostea lui Hristos, care covîrșește cunoștința" (*Efeseni* 3:14, 16-19). Ăsta e Bătrînul: are înțelegerea asta a tainelor în chip firesc, prin nevoințele și smerenia lui, prin dragostea pe care o are față de cel de lîngă el. Înțelegere pe care noi doar o bănuim, prin apropierea de el.

– Pentru că noi simțim dragostea de aproapele în chip selectiv, iudaic. „Cine este aproapele meu?" (Luca 10:29) – întreabă Iudeul, ca să se îndreptățească pe sine că nu are dragoste pentru toată lumea. Părintele nu se uită la fața omului, nici la neamul lui, oricît de rău ar fi acela. Acesta e piscul dragostei de aproapele. Iar eu nu am dragoste adevărată nici pentru cei mai apropiați. Pînă la urmă ce am? Un egoism acoperit de vorbele citite în Scripturi...

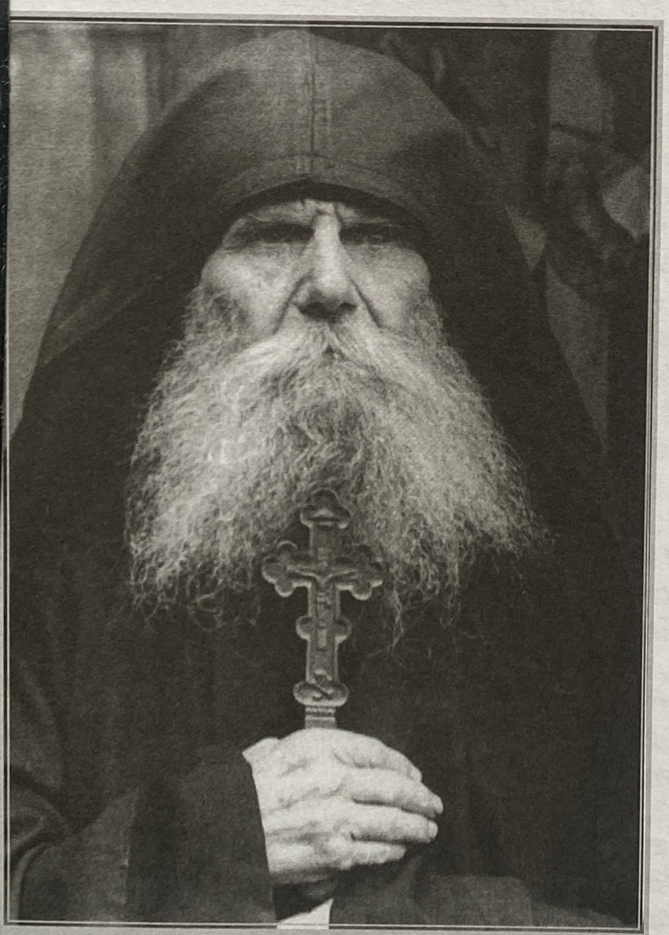

Părintele Paisie Olaru

– Bătrînul are înălțimea gîndirii la cele de Sus, prin harul lui vezi lumina cea neajunsă. Te minunezi cînd vezi că, la cei 89 de ani pe care îi are, stă cîte 18-20 de ore pe zi în scaunul său, primind Creștini din toată țara și din lume, alinîndu-le suferințele și legîndu-le rănile precum Samarineanul cel milostiv. Noi, cei ce sîntem „poporul ce stătea întru întuneric", vedem lumina mare în duhul de sfințenie al Bătrînului, dragostea lui revărsîndu-se peste tot neamul ortodox românesc, el împlinind porunca dragostei dată de Mîntuitorul: „Iubiți-i pe vrăjmașii voștri, faceți bine celor ce vă vatămă!"

Apoi, părintele Justin are credința adevărată, neatinsă, nestricată de compromisurile și ereziile în care au căzut și ierarhi, și clerici, și mireni. El este păstorul cel adevărat al turmei lui Hristos, neîngăduind abateri de la dreapta credință, aducînd laudă numai lui Dumnezeu, iar nu puternicilor zilei. Bătrînul „nu a trecut pe la Irod", cum frumos și adevărat spunea vrednicul de pomenire părinte Gheorghe Calciu-Dumitreasa.

De la Bătrîn am învățat că „rugăciunea este luptă" și că trebuie să mărturisim Adevărul – Care este Hristos – în ciuda necazurilor ce ne-ar urma, pentru că avem datoria sfîntă de a ne da sufletul Domnului, și nu a-l vinde Satanei și slugilor lui. De la

părintele Justin am învățat să stăm drept, să mărturisim credința noastră dreaptă prin viața noastră, prin cuvîntul nostru și chiar prin moartea noastră cînd ne este primejduită mîntuirea, a noastră, a familiei noastre și a neamului nostru. De la părintele Justin am învățat că trăitorul Ortodox nu este acela care numai citește paraclise și acatiste și crede că face ascultare, fără a cunoaște adevărurile întemeietoare ale Bisericii. Ascultarea o faci pînă la primejduirea mîntuirii, pînă la înstrăinarea de sfintele dogme ale Bisericii; de aici încolo, ai dezlegare de la Sfinții Părinți să nu mai asculți. Atunci trebuie neapărat să mărturisim Adevărul, și El ne va da acea înțelepciune împotriva căreia nu vor putea sta toți vrăjmașii, avînd așadar îndatorirea și dreptul de a ne mînia împotriva eresurilor și a ereticilor. Noi, toți cei care credem în Duh și în Adevăr, avem poruncă să ne împotrivim duhului antihristic, să nu ne amestecăm cu aceia care ne duc la sminteală și pieire. Noi trebuie să ascultăm doar de cei care nu ne împiedică să împlinim poruncile lui Dumnezeu. Pe cei care intră ca furul, chiar prin Sfîntul Altar, nu avem voie să-i ascultăm și să-i urmăm.

Și uite ce zice Pavel: „De aceea, vă îndemn eu, cel întemnițat pentru Domnul, să umblați cu vrednicie, după chemarea cu care ați fost chemați, cu toată smerenia și blîndețea, cu îndelungă răbdare, îngăduindu-vă unii pe alții în iubire, silindu-vă să păziți unimea Duhului, întru legătura păcii" (*Efeseni* 4:1-3). Asta e la Bătrînul. Și uită-te la *Efeseni* 4:11: „Și El a dat pe unii apostoli, pe alții prooroci, pe alții evangheliști, pe alții păstori și învățători." Părintele e păstor și învățător. Aceștia sînt păstorii adevărați: cei care înlocuiesc o întreagă ierarhie fariseică. El a ajuns „întru bărbat desăvîrșit, întru măsura vîrstei plinirii lui Hristos" (*Efeseni* 4:13).[5]

[5] Stih care, după Teofilact, se tîlcuiește astfel: „Pavel numește «bărbat desăvîrșit» și «măsură a vîrstei» cunoștința cea desăvîrșită a dogmelor credinței, precum și «plinire a lui Hristos» numește cunoștința și credința cea desăvîrșită și întreagă despre Hristos, anume: că El, fiind unul din Sfînta Treime și asemenea cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, S-a făcut om, aflîndu-Se un ipostas [persoană] în două firi, în două voiri și în două lucrări; că șade împreună cu Părintele cu trupul și cu același trup va veni să judece viii și morții și cîte alte dogme despre Hristos se înțeleg drept-zise de către Sfințitele Soboare, și de dascălii și teologii Bisericii. Însă de ce în alte părți ale trimiterilor sale Pavel numește «nedeplină» cunoștința pe care o avem despre Hristos? – căci zice: «Acum vedem ca prin oglindă și în ghicitură» (*1 Corinteni* 13:12). Acolo vorbește de cunoștința noastră neîmplinită, spre osebirea cunoștinței din veacul viitor, care va fi desăvîrșită și întreagă. Sau, a numit cunoștința deplină pentru statornicie și nestrămutare; căci, cînd noi nu ne strămutăm, ci ținem cu toată sîrguința și adeverirea acel puțin pe care l-am luat, atunci ne zicem «desăvîrșiți»."

Ion – despre Ortodoxie, naționalism și libertate

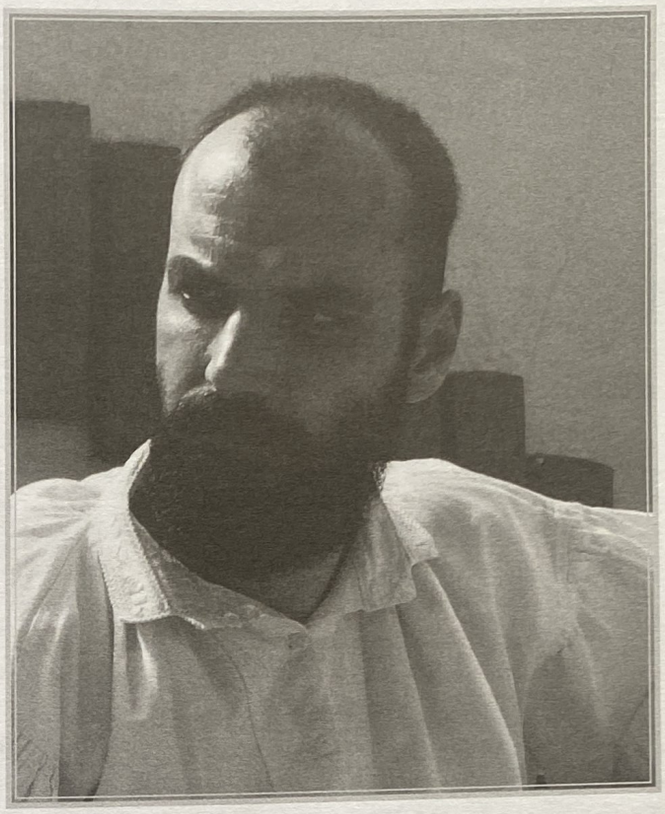

– Cumetre[1]*, s-au făcut vreo zece ani de cînd ne știm noi doi. Iar voi, generația voastră, ați avut alt drum, căci între noi e o mare deosebire de vîrstă...*

– De-asta voiam să te întreb, cum gîndești tu cartea aceasta? Să-ți zic toată povestea mea? Căci altfel nu prea se înțelege nimic.

– Vezi tu, noi am vorbit multe, dar niciodată n-am fost curios cu privire la trecutul tău... Noi ne-am întîlnit chiar la Petru Vodă, de fapt.

– Înainte, aici, în București.

– Da, dar aici n-am prea vorbit multe. Abia atunci, la mănăstire, cînd am stat cîteva zile în podul chiliarului mare. Dar nu te-am întrebat niciodată... Tu ai fost la A.S.C.O.R., mi-ai zis o dată.

– E o poveste întreagă și cu A.S.C.O.R.-ul. Dar atunci cred că ajunsesem pe la revista *Scara*.

– Bine, așadar eu am plecat de la întrebarea asta: Cum am ajuns în preajma părintelui Justin?

– De-asta zic, e greu să le spui pe toate dacă cineva nu știe ce ai în spate. Asta se leagă cumva de străbunicul meu, care m-a educat, care era aproape de o vîrstă cu părintele Justin. La mine s-a făcut deci altfel legătura cu părintele.

– Dar cum ai ajuns la el, adică să-l cunoști?

– La părintele Justin, am ajuns prin Aiud.[2] La vremea aceea, eram interesat de Mișcarea Legionară, citisem ceva cărți pe tema asta, memorialistică... Eram în anul întîi de facultate... Și am mers cu părintele Ioan, care se ducea la Aiud; și mi-a zis: Hai, vino și tu! Și l-am văzut pe părintele Ioan foarte mișcat de ce se întîmpla acolo.[3] *[După cum arăta și Eleodor, în locul pe care se află acum „monumentul" de la Aiud, au fost îngropați în chip necuviincios cei omorîți în pușcăria din oraș.]* Și atunci m-am gîndit că trebuie scoși și îngropați creștinește, căci asta ar fi o faptă a milosteniei creștinești. Precum au făcut Sîrbii cu cei omorîți de Catolici și de Musulmani în cel de-al doilea război mondial. Cei de la A.S.C.O.R. mi-au spus că, fără binecuvîntare, nu putem. Și atunci am mers la părintele

[1] Ion a botezat-o pe a doua mea fiică, înainte ca el să fie căsătorit. În 1999, Ion a mai botezat la Petru Vodă un Aromân de vreo douăzeci de ani, din Albania. Sfînta Taină a fost slujită de acest părinte Ioan care vorbește și de care se vorbește de mai multe ori în cartea aceasta. Am fost și eu martor la botezul acela neobișnuit. Aromânul Ioan (fost Daniel) Ballamaci stătuse vreo două luni la Petru Vodă, ca să fie catehizat. L-am invidiat atunci pentru șederea lui atît de lungă într-o mănăstire. Ce nu pot uita e că, după slujba aceea, am văzut limpede pe chipul lui Ioan-Daniel Ballamaci lumina Sfintei Taine a Botezului. Nu și-a pierdut-o nici acum. Ne-am mai întîlnit doar de cîteva ori, căci locuiește în America, dar de fiecare dată mi-a spus că cel mai de seamă lucru din viața lui rămîn zilele petrecute la mănăstirea noastră și botezul.

[2] În fiecare an, foștii deținuți politici (legați de mișcarea legionară) se adună la Aiud de Ziua Crucii. La monumentul ridicat în așa-numita „rîpă a robilor", se săvîrșește Sfînta Liturghie și parastasul pentru cei uciși de comuniști în pușcăria întemeiată acum trei veacuri de Maria Tereza anume pentru Români.

[3] Cred că părintele Ioan a fost mișcat mai mult de osemintele celor uciși în pușcărie și aruncați în rîpă, dintre care o mică parte au fost dezgropate și adăpostite în cripta monumentului.

„Căci mort era, și a înviat; pierdut era, și s-a aflat. Și au început a se veseli" (*Luca* 15:24). Stih pe marginea căruia Teofilact scrie așa:
„Tot cel ce se botează și se așează din nou fiu al lui Dumnezeu [...] se face pricinuitor de veselie și Tatălui, și slugilor Lui, adică îngerilor și preoților, ca cel ce din moarte a înviat și din pierzare s-a aflat."

Stră-străbunicii lui Ion.

Justin, care, pe lîngă binecuvîntare, m-a trimis împreună cu părintele Kesarie și la alți părinți care trecuseră prin închisori: părintele Nectarie Ciolacu de la Sîmbăta, părintele Ioan Negruțiu de la Timișeni-Șag, părintele Arsenie Papacioc de la Techirghiol, părinții Sofian și Adrian de la Antim... Iar de acolo am plecat la Petru Vodă. Dar asta nu are nici o noimă, dacă nu știi mai multe din spate.

– *Cînd se întîmpla asta?*

– În anul întîi de facultate, în '97, cu unsprezece ani în urmă... De-asta trebuie să-ți povestesc cum am ajuns eu în Biserică, asta e legătura cu părintele Justin. Pentru mine este o dezvăluire care nu știu dacă ar fi de folos cuiva să o afle; adică cine sînt eu, de unde am plecat și unde am ajuns. Înțelegi?

– *Știi? – părerea mea este că orice mărturisire a chipului cum Dumnezeu ne-a adus în Biserică este de folos. Pînă la urmă, aici se adună tot.*

– Dacă mă uit în spate și văd lucrurile care m-au format într-un fel, ar trebui să încep cu străbunicul meu – Gheorghe Diboș, la care stăteam înainte să mă dea ai mei la școală. Lucrurile pe care mă învăța el aveam să aflu mult mai tîrziu că țineau de educația făcută în *Frățiile de Cruce*. Îți sădea dragostea de trecutul țării, de vitejii ei, de frumusețile firii, iar felul lui de a se purta era cu totul exemplar. El voia să mă învețe să scriu, să citesc, dar cel mai greu i-a fost cu aritmetica. Așa că a folosit un șiretlic, știind că-mi plac poveștile istorice. A luat un caiet cu pătrățele: și, pe o pagină, îmi povestea o întîmplare cu haiduci, iar pe alta bătălia de la Rovine; dar, pe contrapagină, mă punea la adunări și scăderi. Zice: Dacă mai vrei să auzi o poveste, lucrează!

Și povestea lui se leagă cumva... El a fost înfiat de unchiul lui, veteran din Războiul de Independență. Și, văzînd că îi mergea mintea, a fost trimis la liceul pedagogic, cred că în aceeași perioadă cu Virgil Maxim[4]. Apoi, terminînd șef de promoție, a ales o comună de lîngă Ploiești, unde și făcuse liceul pedagogic; iar acolo, împreună cu boierul Calimachi, au ridicat prima școală. Ei, și aici el intră cumva în legătură cu Mișcarea Legionară. După aceea, pleacă în război, se duce voluntar la vînători de munte. În sfîrșit, omul și-a urmat crezul... Cade în prizonierat și se întoarce aproape mort, avea icter negru. Cînd au făcut diviziile alea: *Horia, Cloșca și Crișan* și *Tudor Vladimirescu*[5], el, împreună cu majoritatea prizonierilor, a făcut greva foamei. Și, fiind inconștient din pricina bolii, colonelul lui l-a trecut într-una din diviziile acelea. Căci decît să moară aici – zice – poate mai are o șansă. Și a zis că a semnat, că a făcut adeziunea. Da... Apoi, am dat de cărțile lui vechi de școală. Era un singur manual, după care se preda totul: și limba română, și istoria, și geografia, și religia... Pot zice că mi-a fost de mare folos la vremea aceea.

Pavel scrie: „Drept aceea, avînd atîta nor de martori împrejurul nostru, [...] să alergăm și noi cu răbdare întru lupta ce ne stă înainte" (*Evrei* 12:1). Care se tîlcuiește așa, tot după Teofilact: „Zice: De vreme ce noi, Creștinii, avem un nor atît de des de martori și de sfinți [...] împrejurul nostru [...], atunci să răbdăm necazurile ce ni se întîmplă [...] și să rămînem întru măsura căii pe care o facem acum: căci unii aleargă în calea vieții celei după Hristos prin înfrînare; alții, prin milostenii; iar alții prin altă faptă bună. Iar voi – zice – alergați în calea aceasta prin răbdare, fiindcă de aceasta aveți mai multă trebuință!"

[4] Pe care l-a pomenit și monahul Filoteu. A făcut 21 de ani de pușcărie, pentru că a fost în Frățiile de Cruce.

[5] Diviziile alcătuite de către bolșevici din prizonieri de război Români.

– De manualul acela ne povestea și părintele Justin. Îl știu și eu, de la tata.

– Ei, manualul acela și faptul că străbunica Maria mă ducea la sărbători să mă împărtășesc au fost primele mele legături cu Biserica, cînd aveam 7-8 ani. Asta ar fi o părticică. A doua parte se întîmplă prin liceu, cînd îmi pică în brațe o carte a părintelui Cleopa. Bunicul meu făcea puțuri. Și, odată, a făcut un puț la mănăstirea Pasărea (sau la alta). Și a primit un vraf de cărți, printre care și de părintele Cleopa, *Credința ortodoxă*. Era tocmai ce aveam eu nevoie: o carte de întrebări și răspunsuri. După care mi-a mai căzut în mînă *Lavsaicon*-ul lui Palladie. Apoi, Sfîntul Ioan Gură de Aur. Și, citind *Lavsaicon*-ul, am rămas cu ideea că, atunci cînd ajungi la mănăstire, trebuie să vezi un părinte și să-i ceri un cuvînt de folos. Asta se întîmpla în clasa a noua, a zecea. Și, mergînd eu pe munte la vremea aceea, ajung la Lainici și dau de un părinte Vasile, care mi-a dat tocmai ce am vrut: cuvînt de folos. Ba, mai mult, și cărți de folos: [ceva de] Serafim Rose și *Viețile Sfinților*.

– Serafim Rose, ce?

– „Ortodoxia și religia viitorului".

– De necrezut! Asta e o carte care m-a zdruncinat, m-a dat peste cap, nu m-a lăsat să dorm cartea aceea.

– Lucrurile astea se întîmplau în liceu...

– Cînd le citeam și eu, la peste treizeci de ani!

– Bine, ai mei m-au pus să dau neapărat la o facultate. Eu – cu cioturile astea: ba Sfîntul Ioan Gură de Aur, ba Serafim Rose... – am zis: Dom'le, la facultate se învață! Dacă vrei să afli despre un lucru, te duci la facultate! Eu neavînd nici o tangență cu școala în general. În liceu, nu aveam nici caiet, eram cu totul pasager, altminteri aveam note bune, prindeam din zbor; jucam baschet, citeam Sfîntul Ioan Gură de Aur și Serafim Rose; ăsta a fost liceul meu, din ce-mi amintesc. Și – îți dai seama! – cînd am ajuns la Teologie, a fost decepția absolută. Ce făceam la cursuri nu avea nici o legătură cu Sfîntul Ioan Gură de Aur, ba dimpotrivă... Vorba unui prieten: „făceai țurțuri la inimă". Da, și încă ceva: prin clasa a unsprezecea sau a douăsprezecea, dădusem de *Fenomenul legionar* a lui Nae Ionescu, și după aceea de cărțile lui Papanace cu Mișcarea Legionară și tot ce-mi pica în mînă pe tema asta.

– Păi asta se citea pe vremea aia.

– De la Papanace mi-a rămas și dragostea pentru Aromâni. Pomenea mai în toate cărțile de ei și de pătimirile lor din pricina Grecilor. Ei – și pe fondul ăsta, cu toate lecturile astea amalgamate și cu babilonia de la zisa „Facultate de Teologie" – am auzit de Aiud, pleca cineva la Aiud. Și atunci s-a făcut legătura cu părintele Justin.

– *Apăruse deci cartea lui Virgil Maxim:* Imn pentru crucea purtată.

– A apărut cînd eu eram în anul întîi de facultate, dar nu știu dacă am citit-o înainte sau după ce am ajuns la părintele Justin. Oricum – după *Pentru legionari*, *Circulări*, *Cranii de lemn* – am citit *Imn pentru crucea purtată*.

„Trăim într-o epocă de adînc dezechilibru duhovnicesc – scrie Cuviosul Serafim Rose - epocă în care mulți Creștini Ortodocși sînt ca niște «copii duși de valuri, purtați încoace și încolo de orice vînt al învățăturii, prin înșelăciunea oamenilor, prin vicleșugul lor, spre uneltirea rătăcirii» (*Efeseni* 4:14). Pare într-adevăr să fi sosit timpul cînd «oamenii nu mai suferă învățătura sănătoasă, ci - dornici să-și desfăteze auzul - își grămădesc învățători după poftele lor, și își întorc auzul de la adevăr și se abat către basme» (*2 Timotei* 4:3, 4)."

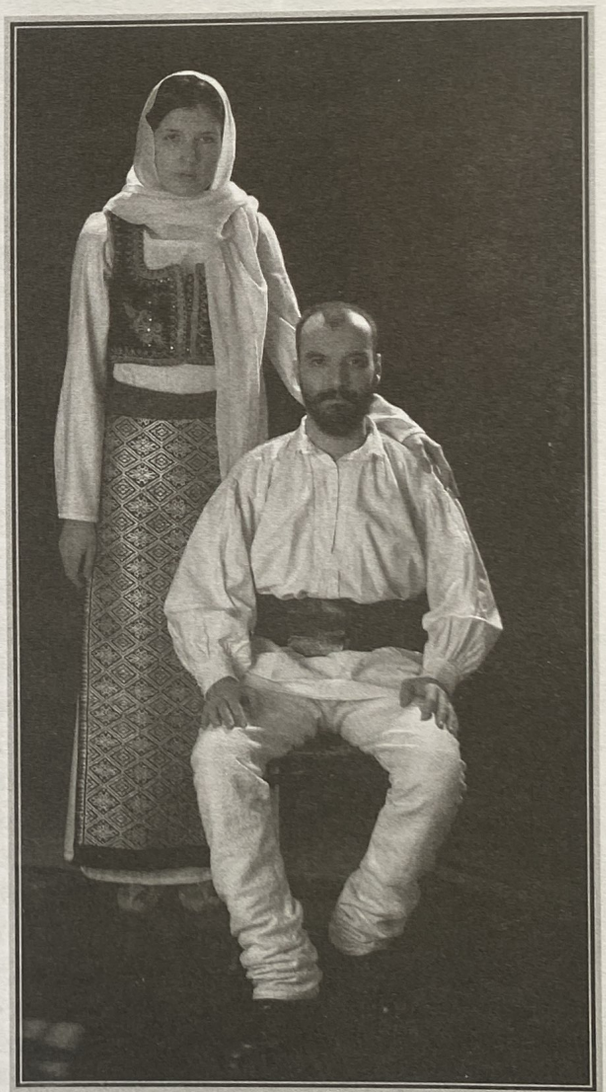

Ion şi soţia lui, la cununie.

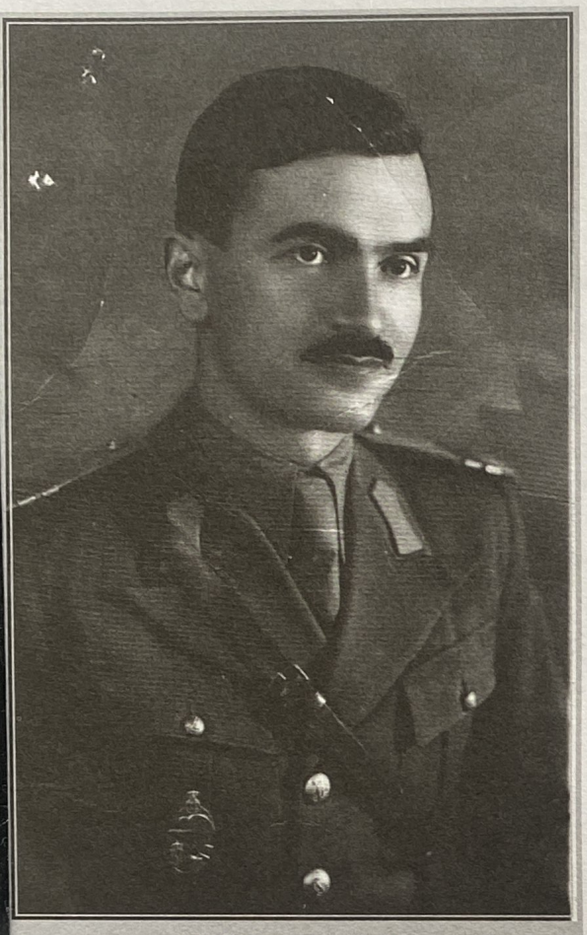

Străbunicul lui Ion.

Apoi, *Lacrima prigoanei*, care ar trebui reeditată. La fel, poezia din temnițe...

Ei, și fac legătura cu părintele Ioan, și ajungem la Aiud. Și, de acolo, am plecat la părintele Ioan la mănăstirea de unde era; și am dat de părintele Justin. Și aici vreau să ajung cu toate povestirile despre străbunicul meu și despre cărțile pomenite. Acolo, parcă s-a luat un văl. S-au limpezit lucrurile. Ce scria în *Lavsaicon*, la Sfîntul Ioan Gură de Aur, se întîmpla, nu erau povești, nu erau lucruri învechite! Dintr-o dată, mi-a revenit în minte chipul străbunicului. Acel fel de oameni nu a pierit. A fost o întîlnire cu totul deosebită. Apoi, toate căutările mele se întretăiau în unghiul acela. Toate temele de care lumea fugea, se codea și îți răspundea echivoc își găseau rezolvarea firească la părintele Justin; bărbătească, creștinească... Și lucrul acesta m-a atras, pentru că toți erau foarte rezervați despre tot ce se discuta în facultate sau cu oamenii: Dom'le, asta e o chestie prea grea, nu ține de noi, noi nu putem face nimic... și așa mai departe. Părintele Justin era tocmai pe dos: în privința Apusului, a ecumenismului, a Catolicilor, a Legionarilor, a Evreilor; pînă și despre ce se întîmpla în Kosovo[6]. Despre lucrurile de care toți se fereau, el avea atitudine! Nu lăsa lucrurile echivoc.

– Vezi că lucrurile se leagă?! Acum îmi aduc aminte că, înainte să citesc cărțile de teologie aduse mie de călugărul nostru Filoteu, tot el mi-a dat Imn pentru crucea purtată, *care m-a mișcat foarte mult. Iar Filoteu, la rîndul lui, îl cunoscuse pe Virgil Maxim la Ploiești; și așa a intrat în legătură și cu naționalismul legionar, și cu Ortodoxia și cu bătrînii supraviețuitori din pușcării, cum a fost bătrînul Marcu de la Sihăstria, a cărui viață chiar a scris-o și a publicat-o. Am vrut chiar să facem un documentar în legătură cu Virgil Maxim; începusem pe atunci să facem filme, Mugur și cu mine. Și a fost ceva fabulos, pentru că Virgil Maxim avusese un caiet după ce a ieșit din pușcărie, un fel de jurnal. Și – de frică să nu-l găsească Securitatea, care era cu ochii pe el, firește – a zidit caietul într-un bloc de nefamiliști la care a lucrat ca zidar după liberare, căci doar acolo putea să se angajeze. Și am făcut un scenariu cu totul „apocaliptic": cum dărîmăm noi peretele, și eu vorbesc cu muncitorii din cămin, întrebîndu-i despre mucenicii din închisori, despre cei pe care părinții acelor nefamiliști i-au ucis în pușcării și lagăre prin toate mijloacele. Și în timpul ăsta cineva dărîma peretele cu ciocanul pneumatic. Dar s-a întîmplat că Virgil Maxim a murit tocmai atunci, și n-am mai încercat nimic.*

Deci toate se leagă... În ce mă privește, eu am încheiat „dosarul" Mișcării Legionare la mănăstire. Stînd în mănăstire, ai alte tulburări și frămîntări decît în lume, dar ți se și limpezesc gîndurile, într-un fel nebănuit. Capeți pacea sufletească. Și, într-o bună noapte de nesomn, m-am cutremurat și am înțeles, după mulți ani, tot ce s-a întîmplat și unde a fost greșeala, adică ce nu a fost bine cu Legionarii. Căci vreo zece ani mă ocupasem de istoria Mișcării Legionare.

„Deci ce împărtășire văd între erezie și dreapta credință cei ce flecăresc zicînd că aceia nu spun nimic rău? Dacă aceasta este adevărat, atunci ei pot spune că și Caiafa este Creștin, și că și Iuda vînzătorul poate fi numărat între apostoli și că cei ce l-au cerut pe Varava în locul Mîntuitorului n-au făcut nimic rău!" (Sfîntul Atanasie cel Mare).

[6] La vremea aceea, Ion a editat o carte despre nimicirea bisericilor și mănăstirilor din Kosovo, în vremea primului război al Americanilor împotriva Sîrbilor: *Ruinele Ortodoxiei*.

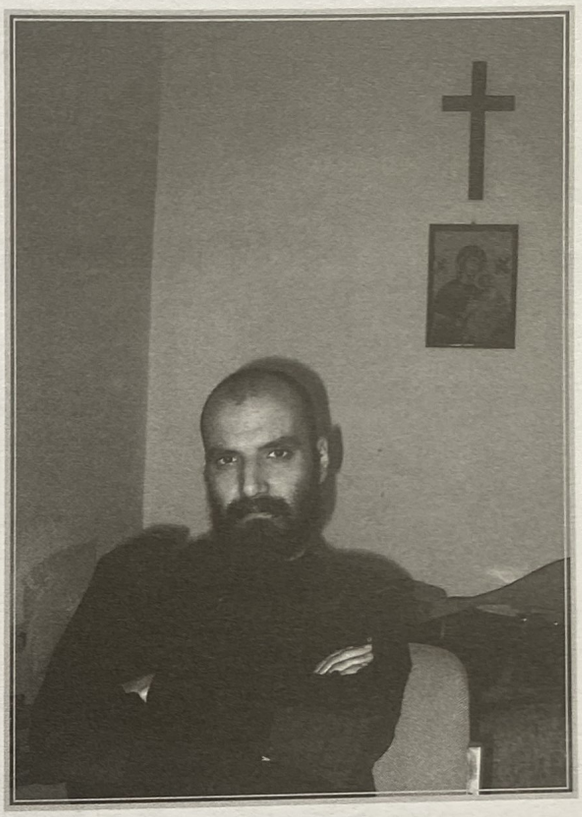

De ce? Pentru că în '90 eram fondator al Mișcării pentru România, și ceilalți încercau să mă facă să aflu ce a fost Mișcarea Legionară, după cum înțelegeau ei. Iar eu, fiu de comunist, nu voiam să știu nimic și mă certam cu ei tot timpul. Pînă cînd mi-am zis că nu e drept, că trebuie să aflu ce a fost cu adevărat, ca să pot judeca. Și m-am pus pe citit cu toată rîvna, încercînd să pricep. Dar este greu de priceput, dacă nu cunoști Evanghelia și întreaga Sfîntă Scriptură. Pentru că numai așa vezi unde e greșeala „teologiei" naționaliste românești, o înșelare între multe altele, naționalism care se mîndrește cu Botezul, dar trece cu vederea că această Sfîntă Taină a fost pusă în lucrare de foarte puțini, și nicidecum de „neamul românesc" în întregul lui. Ca, de altfel, de nici un alt neam botezat, în întregul lui. În rest, totul e bine și adevărat în gîndirea aceasta. Și se leagă foarte mult de părintele Justin. De asta nici nu apăs aici pe suferința lui din pușcărie, și nici el.

El este unul dintre puținii care nu a fost prins de înșelarea „teologiei" naționaliste, rămînînd totodată un Român desăvîrșit. Un altul ca el a fost Dumitru Bordeianu. A ajunge să te rogi pentru un diavol îmbrăcat în piele, precum a fost Eugen Țurcanu[7], asta e făptuirea celei mai grele porunci: „Rugați-vă pentru vrăjmașii voștri!" Ceea ce a făcut și Mîntuitorul pentru Iudei, care erau neamul Lui. Rădăcina înțelegerii teologice de acum este aceasta: noi trăim într-o Ortodoxie înșelată, precum bine spune (de pildă) Sfîntul Ignatie Briancianinov: „Creștinilor, voi nu știți ce este creștinismul!" Ceilalți (ereticii) sînt în înșelările lor, și tot așa toată lumea. Mișcarea Legionară a fost ce, pe scurt? Ridicarea Românilor împotriva unui rău care îi ucidea și trupește, și sufletește și lovea în Biserica lui Hristos-Dumnezeu. Într-o vreme, au fost două milioane de Legionari! Păi ăia erau bărbații Români din România! Restul erau femei, copii și „alte naționalități". Ridicarea lor a fost un fapt cu totul îndreptățit. Dar fără o înțelegere dreaptă a bunei-vestiri (evanghelia) a lui Hristos, nimic nu se poate.

Uite, miezul putred al înșelatei „Ortodoxii" grecești este tot neînțelegerea evangheliei lui Hristos, măcar că toată teologia s-a scris în limba elină. Mîntuitorul Însuși a vorbit în limba elină cu Pilat, pentru că aceasta era lingua franca (limba tuturor) pe atunci. Iar Grecii nu vor să citească ce zice Pavel undeva, că în Hristos „nu mai este Elin și nici Iudeu, [...] Varvar, Schit, rob, slobod, ci toate și întru toți – Hristos" (Coloseni 3:11). Și așa, pentru că și-au făcut idol din neamul lor, Grecii au căzut din părtășia cu ceilalți Creștini, pe care i-au și asuprit, cînd au avut prilejul. Știi prea-bine ce scrie în constituția statului lor: „Toți cetățeniii Heladei sînt Heleni!" – măcar că Vlahii (Aromânii) sînt nenumărați în Grecia. La fel e și cu Rușii, care au plătit poate cel mai scump greșeala aceasta: 70 de milioane de morți (după Gorbaciov, care știe ce zice) în revoluția iudaică de la ei, începută în 1917. De asta a pierit cea mai mare împărăție a vremii. La noi, a fost altceva, dar tot pe neînțelegerea și neurmarea cuvîntului Dumnezeu-Cuvîntului s-a întemeiat căderea. Neamurile botezate pier și se topesc în magma aceasta a noului și marelui Babilon iudaic prin faptul că nu au pus în lucrare darurile Sfîntului Botez.

„Înșelarea este vătămarea firii omenești prin minciună. Înșelarea este starea în care se află toți oamenii, pînă la unul, stare născută din căderea protopărinților noștri. Cu toții sîntem în înșelare. Conștiința acestui fapt este cea mai de nădejde pavăză împotriva înșelării. Cea mai mare înșelare este a te crede liber de înșelare. Cu toții sîntem înșelați, cu toții sîntem amăgiți, cu toții ne aflăm într-o stare mincinoasă, avînd nevoie să fim sloboziți de către adevăr; iar Adevărul este Domnul nostru Iisus Hristos" (sfîntul episcop Ignatie Briancianinov).

[7] Vezi în *Mlaștina Disperării*.

„Amin, amin grăiesc ție! De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu. Ce este născut din trup trup este, și ce este născut din Duhul duh este" (*Ioan* 3:5, 6). Stihuri pe care Teofilact le tîlcuiește astfel: „Căci - îndoit fiind omul, din suflet și din trup - îndoit are și chipul nașterii. Căci apa, luîndu-se în chip văzut, se înțelege spre curățirea trupului; iar Duhul, nevăzut împreună alergînd, Se înțelege spre a doua naștere a sufletului celui nevăzut. [...] Deci, precum la sămînța cea trupească toate sunt ale darului lui Dumnezeu, așa și la Botez: înainte este pusă apă, dar Duhul le lucrează pe toate."

Căci Creștinii sînt un neam adunat din toate neamurile și născut „din apă și din Duh", deci peste nașterea firească, aceea care vine din Adam, cel căzut din prima zi a vieţuirii lui, cel care a fost făcut pentru a ajunge „dumnezeu după dar". Iar Creștinii sînt cei făcuți din nou de Hristos, Noul Adam, Cel care ne-a dat toată îndrumarea. Dar noi gîndim în termeni de masă: „neamul", „omenirea". Neamurile și omenirea se duc drept în prăpastia iadului. Plîngea Avva Antonie cel Mare într-o dimineață, acum o mie și mai mult de șase sute de ani. „De ce plîngi, părinte?" – îl întreabă un ucenic. „Fiule, văd sufletele oamenilor căzînd în iad ca o ninsoare deasă." Cam așa e scris la Pateric. *De-aia scriu eu „Creștin" cu literă mare, ca să se vadă că acesta este un neam osebit; ca și „Român", „Evreu", „Elin", „Țigan" și așa mai departe.*

Deci am citit mult despre naționalismul românesc. Iar prima carte la care am lucrat la mănăstire a fost Amintiri din mlaștina disperării, *amintirile despre „reeducarea" de la Pitești ale domnului Dumitru Bordeianu. Cartea asta m-a zdruncinat foarte tare, pentru că am văzut că el a înțeles de ce a trăit ce a trăit în pușcărie. A ajuns să se roage pentru Țurcanu, călăul. Mi-a și zis că Țurcanu s-a mîntuit, pentru că, la proces, ar fi mărturisit că a greșit! „Eu sînt vinovat!" – ar fi spus Țurcanu, precum tîlharul cel bun de pe cruce.*

Și lucrurile astea s-au adunat la o vreme, și într-o bună noapte s-au luminat. Acuma, ce să zic? Cînd ești în afară, e una. Cînd ai trecut prin ele – și ai 16 ani de pușcărie, ca părintele Justin – e cu totul altceva. E neînchipuit de greu să te desprinzi de înșelare, pentru că ai plătit-o cu sînge! E de nespus, e cea mai grea luptă! – pentru că te-ai jertfit pentru înșelare, deci ai ajuns să o iubești curat. Dar Justin a dus și lupta aceasta, cum le-a dus pe toate. Aceasta e bărbăția adevărată. Nu că s-ar fi lepădat de Mișcarea Legionară. Dacă ar fi făcut-o, firul vieții lui ar fi fost cu totul altul. Nu, ci pentru că a fost tot timpul deasupra acestei vieți, a fost tot timpul cu Hristos, Care zice că noi, Creștinii, nu sîntem din lumea aceasta. El a fost monah de copil și a rămas monah. Știi bine cum vorbește despre pușcărie: Acolo m-am făcut călugăr cu adevărat! – zice.

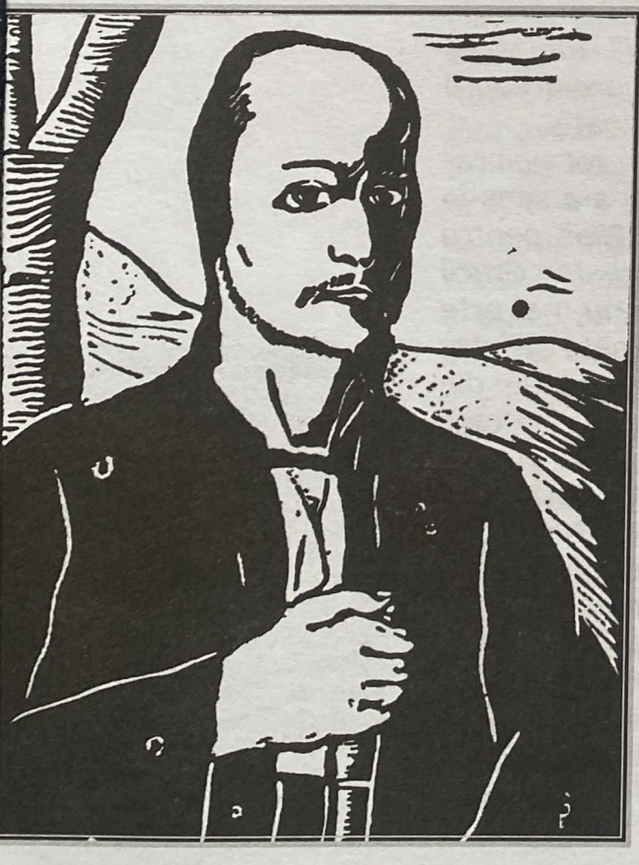

– Asemenea și Valeriu Gafencu.

– Care nu a ajuns pînă în zilele noastre. Iar Bătrînul Justin trăiește de 50 de ani cu mîhnirea că nu a sfîrșit-o la Aiud, între mucenicii știuți și neștiuți de acolo. Uite, un lucru care ar trebui să fie ușor de înțeles: erezia catolică, cea mai înfricoșătoare dintre toate. Nu vei putea să le scoți din minte Ortodocșilor noștri naționaliști – care au trecut prin iadul Piteștiului, de pildă – că papiștii (Catolicii) sînt mai răi chiar decît păgînii. Nu – zic ei – am suferit împreună! Păi, dacă erați în pușcărie cu „cîinele de Mahomed" (după zisa Sfîntului Maxim Grecul), ce mai ziceați? Că e fratele vostru? Ei nu pot face deosebirea între umanitatea noastră căzută și creștinism, care e singura umanitate adevărată. Și părintele Justin i-a socotit Creștini pe Catolici pînă acum cîțiva ani. Iar acum știi ce face? Botează Catolici! Cred că e singurul din lume care are acest curaj! Adică are curajul de a urma

Sfintele Canoane, insuflate de Sfîntul Duh-Dumnezeu, și trece peste tot restul.

Da, și uite ce ne-a adunat în jurul părintelui Justin, după cîte înțeleg eu: neîmpăcarea cu ziua de azi, care e aceea a căderii căderii; și amintirea unor alte vremi, cînd oamenii erau ceva mai oameni.

– Da, naționalismul nostru, Mișcarea Legionară, a fost o înșelare, dar nu împotriva Bisericii lui Hristos.

– Și a fost o înșelare pentru că în acea vreme nu găseai scrierile de azi, fuseseră îngropate de către Catolici și de revoluțiile europene. Știu, cu asta mă ocup ca istoric, de la o vreme. Și nu aveai, de pildă, nici scrierile Sfîntului Ignatie Briancianinov, sau ale lui Serafim Rose. Monahism nu mai era în România de la Cuza, și încă dinainte.[8] *Despre preoțimea mireană, ce să mai vorbim? Nu îl aveai nici pe Bătrînul Justin, dacă pot să fac un fel de paradox, de fapt un anacronism.*

– Da, dar vezi că în adevărata Biserică a lui Hristos au ajuns unii din Mișcarea Legionară.

– E firesc. Aceia au fost într-adevăr cei cu jertfelnicie și cu bună-voință, măcar că au ocolit drumul, așa cum scrie Căpitanul în ultimele lui însemnări. Dacă e pe așa, și Pavel a ocolit, și mulți dintre marii sfinți ai lui Dumnezeu.

– Da, și nu toți Legionarii au trecut; dar ăsta a fost rostul Mișcării Legionare, pînă la urmă...

– Adică să-i adune pe aceia dintre care aveau să se aleagă puținii Creștinii ai vremilor celor mai de pe urmă.

– Ei s-au ridicat pentru că Evreii necredincioși erau peste noi și pentru că din România nu mai semăna nimic cu nimic, neavînd nici duhovnici, nici vreun izvor, cum avem acum cărțile Sfinților Părinți. Dar s-au ales pentru că au avut bunăvoință. Cum îl întreabă Virgil Maxim pe nu mai știu cine în închisoarea de la Suceava: Cum ieșim de aici? Zice acela: Cu inimă curată și cu bună voire!

– Și cu smerenie, cum am văzut la domnul Dumitru Bordeianu și la părintele Justin. Da, iar noi – avînd experiența asta și înțelegerea asta, care ni s-au dat – ce facem mai departe?

– Nici ei nu știau, dar aveau fapta credinței. Cum văd eu acum ce este la Petru Vodă: este rămășița unei armate care încă mai duce războiul. E ca un fel de Stalingrad.

– Am poza aceea cu părintele Justin ca un voievod, cu fesul pe brață.

– Întocmai așa îl ține, cum își ține un general chipiul! Da, iar acum mai trebuie un „23 August", apoi „întoarcerea armelor" și un nou „Pitești"; sau toate deodată.

– Îți mai aduci aminte cînd ți-am povestit Războiul sfîrșitului lumii, *romanul lui Mario Vargas Llosa? Îl citisem demult atunci cînd Marius Caraman mi-a zis ce se întîmplă la Petru Vodă cu un călugăr bătrîn care întemeiază o mănăstire la care vin tot felul de oameni. Ei, și romanul lui Llosa mi-a plăcut pentru că acolo e povestea unei haiducii*

„În istoria neamului omenesc sînt trei căderi însemnate: a lui Adam, a lui Iuda și a papei. Pricina căderii în păcat e întotdeauna aceeași: voința de a ajunge bun prin sine; voința de a ajunge desăvîrșit prin sine; voința de a ajunge dumnezeu prin sine. Dar în felul acesta omul se face, fără să-și dea seama, întrutotul asemeni diavolului; fiindcă și acela a vrut să ajungă dumnezeu prin sine însuși, să-L înlocuiască pe Dumnezeu cu sine însuși, și, în această îngîmfare a lui, a ajuns dintr-o dată diavol, cu desăvîrșire despărțit de Dumnezeu și cu totul potrivnic lui Dumnezeu" (Cuviosul Iustin Popovici).

[8] Aceasta a fost lucrarea cea mai de seamă a celui dintîi „președinte" ales democratic, Al. I. Cuza: nimicirea monahismului românesc și a Bisericii Ortodoxe Române în întregul ei.

„în proporție de masă". Ceea ce a vrut să facă într-un fel și Bătrînul Justin acolo, la noi... Vezi, eu am (ai și tu, căci sîntem amîndoi pe jumătate Olteni) o înțelegere a acestui așezămînt numit haiducie. Principial vorbind, haiducul sau voinicul, este un om care nu rabdă așezămîntul numit „Stat". Și nu îl rabdă pentru că acesta îi îngrădește libertatea firească, scop pentru care și este făcut zisul așezămînt. Căci Statul, democratic sau nu, este de fapt un așezămînt nefiresc. Dacă nu citești Biblia, *nu poți înțelege lucrul acesta. Cîtă vreme a păstrat o legătură nemijlocită cu Dumnezeu, omenirea, care era un singur neam, nu a cunoscut forma aceasta de orînduire omenească. Statul s-a născocit abia după o vreme de la despărțirea „limbilor" (a neamurilor) de la turnul Babilonului. Și mai e ceva: haiducia înseamnă nu numai răzvrătire împotriva stăpînirii de Stat, dar și împotriva viețuirii „civilizate", adică în lăuntrul cetății, viețuire care se închide în fața zidirii necuvîntătoare a lui Dumnezeu, zidire văzută de omul necredincios ca „sălbăticie" vrăjmașă omului. Haiducul este cel care se retrage în mijlocul acestei zidiri, așa cum face și monahul. De aceea s-au și călugărit mulți dintre tîlhari, precum citim și în* Pateric, *bunăoară.*

Duhul acesta haiducesc se regăsește și în Mișcarea Legionară, care chiar așa s-a întemeiat. Vezi denumirea de „Căpitan", dată lui Corneliu Codreanu. Vezi sfîrșitul multora dintre Legionari, care au pierit uciși de „potere", iar restul au fost aruncați în „ocnă". Dintre aceștia, unii s-au călugărit, cea mai bună pildă fiind părintele Marcu de la Sihăstria. La fel, părintele Justin (care a fost doar în Frățiile de Cruce), care întemeiază o mănăstire cu totul deosebită, în care se strîng oameni de toate felurile: și orășeni, și țărani; și tineri, și bătrîni; și parte bărbătească, și parte femeiască; și monahi, și nemonahi; și familiști, și tineri mai mult sau mai puțin orfani. Cei mai mulți dintre acești oameni au mari beteșuguri sufletești și trupești. Ce-i unește însă și ce-i face să rabde lipsuri pe care nu le-ar răbda unii mai zdraveni decît ei? Tocmai duhul acestui fel de libertate, care îi scoate din „lume", adică din lumea răului organizat, a răului ajuns lege. Așa s-a dus zvonul că „la Petru Vodă e cuib de Legionari" și că mănăstirea noastră e „eretică"; fiindcă Bătrînul nostru a trecut peste regulamentele monahale. De pildă: copii în mănăstire, mireni în mănăstire; nu e după rînduială. Părintele și-a luat o mare răspundere, dar a știut ce face. Vremile sînt cu totul deosebite, și atunci lucrezi într-un chip deosebit.

De altfel, asemenea așezări creștine ciudate au mai fost și în trecut: în Rusia, de pildă, în vremea năvălirilor polone și litvane, prin veacul al 17-lea. Asta se numește haiducie: Hai în pădure! Să vezi ce frumos povestește părintele Justin: „La început, eram doi-trei. Aveam un dulău mare, un cîne ciobănesc de toată frumusețea. Mai aveam și vreo doi duluri mai ușori, de vînătoare. Era aicea o frumusețe! Ne uitam cum apar cerbii, căprioarele, ciutele la păscut, seara." Și părintele și cei dintîi ucenici ai lui stăteau într-un vagon de tablă, cu miei cu tot, căci aveau și oi. Într-un fund de pădure. Asta e povestea clasică a haiduciei: unul s-a săturat de mizeriile „sistemului", să zicem, și fuge în pădure; acolo, adună ceată, lipsindu-se de toată mîngîierea trupească a unei vieți „normale" și „confortabile". Pentru mine, modelul e boierul Iancu Jianu. Nu-i lipsea nimic, era și rudă cu stăpînitorii vremii lui; și, cu toate astea, alege o viețuire de nevoințe, ascuns în păduri și în bortele munților. Pentru că nu e ușor: într-un an-doi, de frig și umezeală, te doboară reuma. Vezi-l pe părintele Cleopa, care era un cioban vîrtos: după nouă ani de stat într-un bordei în pădure, s-a betegit, și pînă la urmă moartea i s-a tras de la un rinichi bolnav. De la frig. Da, de pildă, nu pot să-ți povestesc cum au trăit la început maicile noastre de la Petru Vodă! Dar „nebunia" aceasta a dorului de adevărata libertate și purtarea de grijă dumnezeiască îți dau puteri nebănuite!

– Părintele Justin te pune pe o poziție, căci nu se știe ce vine. Și mai e un lucru: orice am făcut noi pentru o oarecare zidire stă pe rugăciunea și jertfa unor bătrîni asemenea părintelui Justin, căci îndeobște lucrarea noastră e mai mult împiedicare. Părintele mi-a mai zis ceva odată, din rugăciunile de seară. A deschis *Ceaslovul* și mi-a zis: Ia citește aici! Și era locul în care zice: „Luminează mintea mea cu lumina înțelegerii Sfintei Tale *Evanghelii*, sufletul meu cu dragostea Crucii Tale!" Asta e: vreme de mărturisire și de prigoană!

Mugur – iarăși despre libertate, Ortodoxie și naționalism

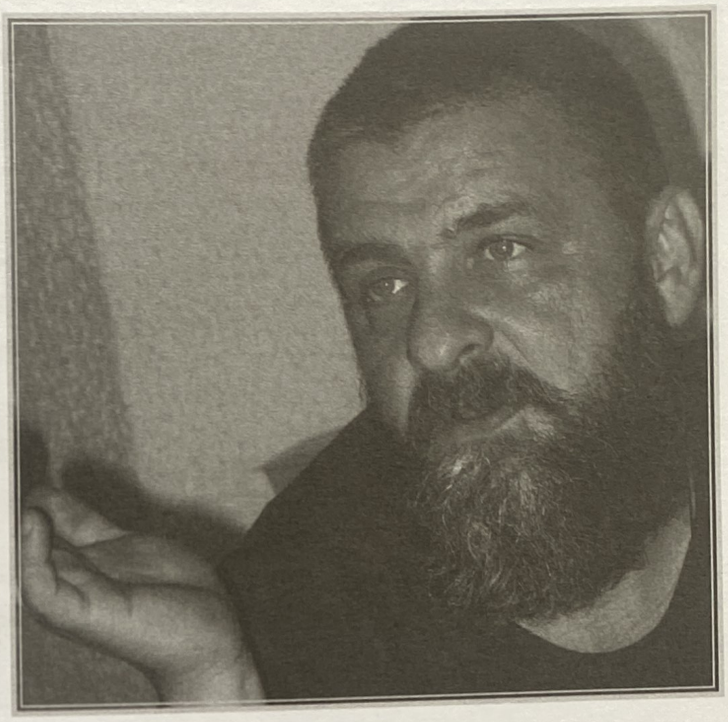

– Mugur, cartea aceasta – și o să vezi cum se leagă lucrurile, cînd o să citești tot – urmărește (printre altele) împrejurările în care am ajuns să-l cunoaștem pe părintele Justin. Tu mi-ai spus de curînd că îl știi dinaintea mea, ceea ce m-a mirat.

– Cred că în '93 am fost la el cu Radu Creangă.

– Cu așa-zișii „neo-Legionari".

– Ei..., da. După cum știi, în '87, noi descoperisem, prin Petre Țuțea, o altă lume, aceea a foștilor luptători anticomuniști. După care – din '90, pentru că-i știam de la Petre Țuțea – am început să-i frecventăm. Iar Radu Creangă – în vremea Ligii Studenților, înainte să plecăm noi – a venit cu Liga Studenților de la Teologie. Și tot venea pe la noi.

– Dar părintele Constantin Voicescu nu ți-a spus nimic de părintele Justin?

– Ba da, ba da! El ne vorbea de părintele Justin. Da, și acea primă întîlnire cu părintele Justin a fost extraordinar de importantă pentru mine. Pentru că am ajuns în apropierea unui om care vede altfel, gîndește altfel... Asta a fost întîlnirea mea cu bătrînii: mai întîi, cu Petre Țuțea, apoi cu alții. Erau o altă lume, un alt material omenesc! Povesteau cum au suferit, fără nici un fel de ură, fără supărare sau dușmănie pentru cei care le scoteau unghiile, sau le rupeau genunchii sau mai știu eu ce le făceau. Erau niște oameni care trecuseră printr-o încercare în mod asumat, dar nu se întorceau împotriva a ceea ce au pățit și a celor care i-au chinuit. Deci la părintele Justin am fost prima dată în '92-93. După care au fost cîțiva ani în care am mai trecut o singură dată pe la Petru Vodă. Dar mergeam destul de des la părintele Ioaniche Bălan, la Sihăstria. În '97 am fost cu *Scara*, numărul unu'.

– Am fost împreună. În anul acela m-am spovedit eu prima dată în viața mea, la părintele Ioaniche. Știi ce a spus bătrînul Justin acum, la înmormîntarea părinteleui Ioaniche? Că nici într-o sută de ani nu poți ajunge la măsura nevoinței bătrînului Ioaniche. Acuma, la ce nevoință se gîndește, ar fi de întrebat. Bun, dar ce a fost de mirare pentru mine – neștiind că tu îl cunoști pe părintele Justin dinaintea mea – a fost legătura ta cu el, care se vede numaidecît, din felul cum vă priviți unul pe altul... Cînd te-ai spovedit la el prima oară?

– Acum patru-cinci ani, nu mai țin minte. Dar legătura vine din faptul că mie mi se pare că el e... Nu știu cum – într-un fel ascuns, tainic – el e un fel de bunic al meu, un fel de părinte al meu, dar în înțelesul acesta de tată, bunic, de cineva din familie. Adică eu sînt din familia lui. De foarte multe ori s-a întîmplat să ne uităm unul la altul și să înțeleg despre ce e vorba, să știu întocmai ce vrea.

– Ce am văzut limpede e că el te-a „înfiat", ceea ce nu s-a întîmplat cu mine. Eu am ajuns la el ca să fac un lucru, școala de la mănăstirea maicilor. Și am văzut că mă vede așa cum sînt dintr-o privire.

„După cum, la rînduiala firii, Dumnezeu n-a purtat de grijă numai să fim sănătoși în viața aceasta, ci să și dobîndim sănătatea cu osebite doctorii și tămăduiri cînd ne vom îmbolnăvi trupește - în același chip, și la rînduiala Darului, El n-a purtat de grijă numai ca să ne naștem a doua oară sănătoși duhovnicește prin Sfîntul Botez, ci și să dobîndim sănătatea cea duhovnicească atunci cînd ne vom îmbolnăvi sufletește, cu o baie curățitoare și doctorie minunată. Și aceasta nu este altceva decît Taina Sfintei Mărturisiri" (Sfîntul Nicodim Aghioritul).

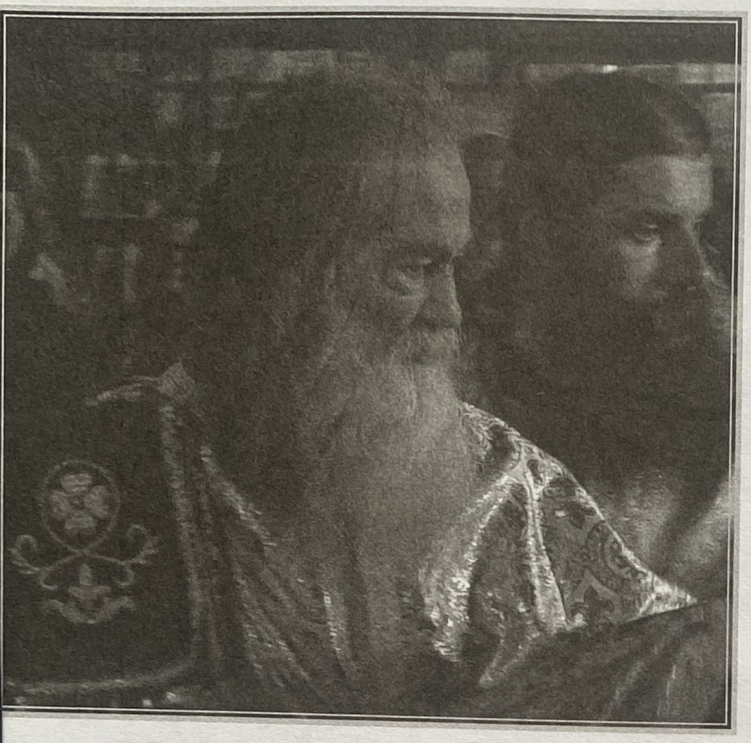

Așa se întîmplase și la părintele Ioaniche. Ca la raze, cînd îți vezi fotografia oaselor pe ecran, așa m-a văzut. Și i-am spus părintelui Justin că vreau să mă spovedesc la el. Nu – zice – îți dăm alt duhovnic, îți trebuie un duhovnic tînăr. Și m-a trimis la Kesarie, cu care și semăn bine trupește. Părintele Justin nu m-a înfiat, măcar că am stat șase ani lîngă el, pentru că a văzut că nu pot duce înfierea aceasta. Știi pe cine a înfiat din prima clipă? Pe Valeriu, care era doar însoțitorul meu. Și numaidecît a zis: Dar fratele? A venit să rămînă aici? Nu – zic – m-a însoțit pe mine. Eu ies, și bătrînul îl oprește. Și l-a și spovedit. Valeriu voia să se spovedească, dar nu la părintele Justin. La oricine, dar nu la părintele. Și atunci am văzut privirea aceea: îl înfiase. Apoi, cît a mai stat, Valeriu era tot timpul în biserică: la slujba de dimineață, la Vecernie, la slujba de noapte. Și părintele are obiceiul de a se uita din Sfîntul Altar, fără să îl vezi; cine rabdă slujbele e omul lui.

Mare împiedicare ne face cel rău ca să nu stăm în biserică! Citește-i pe Sfinții Părinți! Eu știu prea bine, din încercare. Valeriu a și fost la ascultări în obște. Și, cînd a venit iar, peste vreun an, părintele i-a zis din nou: Deci tu rămîi la noi, nu? Ca, acum vreo patru ani, să-i zică: Măi, tu ori te călugărești ori te însori! Păi cine mă ia pe mine, părinte? N-am nimic, sînt un nimeni. Nu te interesează! Intră în biserică, vezi care e nemăritată și ia-o! Și acum Valeriu nu se mai duce la Bătrînul decît foarte rar, pentru că nu a făcut ascultarea asta. Dar ce vreau să spun e că Bătrînul îi înfiază pe cei asemănători lui cumva.

– Da. Și mai tîrziu am înțeles totul: acela era omul, era modelul. Am văzut ce înseamnă libertatea, dacă vrei. Și e surprinzător să vezi... un om liber.

– *Adică?*

– Adică trăiești în Dumnezeu, și ești liber! Un om liber nu e legat de nimic, decît de Dumnezeu. Și – mai tîrziu, cînd am fost o dată la el – mi-am pus problema simplității și a înțelepciunii. Adică a simplității ca expresie a înțelepciunii. Cînd spune ceva, părintele are o exactitate și o simplitate în exprimare exraordinară. Pe de altă parte, ce mi-a plăcut la el e că dă imaginea Românului absolut, cum zicea Țuțea despre Eminescu. Adică el e Ortodoxul care trăiește în Hristos, dar are o anume poziție [românească] față de viața aceasta de aici, fiind luptător, așa cum și este Creștinul. Părintele Justin e un împărat. Părintele Justin este împăratul și patriarhul Românilor la ora asta.

– *Tu vorbești despre lucruri pe care eu le-am scris deja în cuvîntul de încheiere.*

– Păi e firesc, vorbim despre aceleași lucruri.

– *Dar uite, pînă la urmă ce ne leagă pe noi doi, care sîntem atît de deosebiți?*

– Eu cred așa: că nu vreau să mor înainte să mor.

– *Asta e! Ne unește încăpățînarea aceasta de a fi liberi, duhul aces-*

„Deci zicea Iisus (...): Dacă veți rămîne în cuvîntul Meu, sînteți cu adevărat ucenici ai Mei; și veți cunoaște adevărul, iar adevărul vă va face liberi. (...) Adevărat, adevărat vă spun: Oricine săvîrșește păcatul este rob al păcatului. (...) Iar robul nu rămîne în casă în veac; Fiul însă rămîne în veac. Deci, dacă Fiul vă va face liberi, liberi veți fi într-adevăr" (*Ioan* 8:31, 32, 34-36).

ta de libertate, de adevărata libertate, care se poate numi și „viața”. Și nu ne-a prins nimeni niciodată, pentru că am fugit, într-un fel sau altul. Știi ce titlu avea cartea asta la început? Justin, ultimul Român liber! *Dar nu sună bine.*

– E potrivit, dar nu sună bine ca titlu. E foarte greu să încerci să-l descrii, să-i faci un portret părintelui. Are atîta noblețe; atîta hotărîre, fără să fie încrîncenat; atîta putere de pătrundere, fără să aibă privirea, ochii „vizionarului”. Avem fotografia aceea cu chipul lui proiectat pe cer, cînd ține fesul în mîna stîngă. Ei, dacă ar avea în mînă coroana, cred că ar fi foarte potrivit. Și pare a fi călare. Uită-te în toate pozele: el e deasupra tuturor. Și are în jurul lui un fel de rază de împărtășanie, parcă îi împărtășește pe toți, parcă le dă la toți. Și asta îl ridică, ăsta e caracter de împărat și de patriarh, patriarh în înțelesul cel mai propriu al cuvîntului. Și te duce într-o altă realitate. Și e atîta frumusețe... Și, pe de altă parte, e atîta efort pe care îl fac foarte mulți de a-l urîți, prin nebunia asta superstițioasă de a-l vedea ca pe un vraci: Dacă pune mîna pe mine, o să... Și astea sînt încercări de a-l tulbura. Oamenii nu o fac cu voia lor, dar altcineva o face prin ei.

– *Cine a stat mai mult pe hol la părintele a văzut cum foarte mulți sînt trimiși de cel rău ca să-l obosească, doar-doar l-or doborî. Și spunea cineva că ceea ce nu au izbutit comuniștii în închisoare vor încheia cei care vin acum la el.*

– Da, și capătul s-a ajuns cînd a fost omorît acel bătrîn în locul părintelui.

– *De unul Mihai, țigan și yoghin, care stătuse vreo șase luni la noi. Era îndrăcit, și pînă la urmă l-au îndepărtat. Peste doi ani, s-a întors și l-a înjunghiat pe acel bătrîn călugăr chiar în fața bisericii; cu cuțitul de tăiat pîine de la bucătărie. Cînd l-au întrebat, a zis că voia de fapt să-l ucidă pe părintele Justin.*

– Da... Și e atîta rafinament în simplitatea părintelui! Măi, cum toarnă în pahar, ce gesturi are! Este singurul nobil în înțelesul propriu al cuvîntului. Eu, cu părintele Justin și cu părinții crescuți de el, mi-am dat seama că Ortodoxia e credința oamenilor frumoși.

– *Cu siguranță așa este, pentru că sînt luminați de lumina Botezului. Moisi Harapul, fostul tîlhar, era negru și zicea că e urît. Cu siguranță era luminos la chip, precum înțelegem din* Pateric.

– În același timp, e apropierea, pe care eu mi-am dorit-o extraordinar de mult, de un om care vede de deasupra și care cu simplitate desăvîrșită, care e dată doar de harul lui Dumnezeu, duce o viață ca un fel de zbor.

– *Este o parte foarte gingașă în cartea asta, și anume aceea despre naționalism și Ortodoxie. E vorba despre faptul că și Grecii, și Rușii, și Sîrbii și noi, într-o vreme, și-au luat fiecare creștinismul pe cont propriu, cu scopul de a-și face apologia neamului. Pentru că au uitat că Botezul este o a doua naștere, care unește oameni din toate neamurile într-un singur neam, acela al Creștinilor, neamul ales al lui Hristos. Adică, odată cu Botezul, tu ești scos din*

„Porunca: «Să-L iubești pe Domnul Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău» (*Matei* 22:37-39; *Deuteronomul* 6:5) se tîlcuiește astfel: se cuvine a-L iubi pe Dumnezeu cu tot sufletul, adică a lua aminte la El cu toate părțile și puterile sufletului. Aceasta este cea dintîi și cea mai mare poruncă, prin care ne deprindem cu buna cinstire a lui Dumnezeu. Iar a doua, asemenea cu aceasta, ne îndeamnă să facem oamenilor cele care sînt după dreptate” (Sfințitul Teofilact).

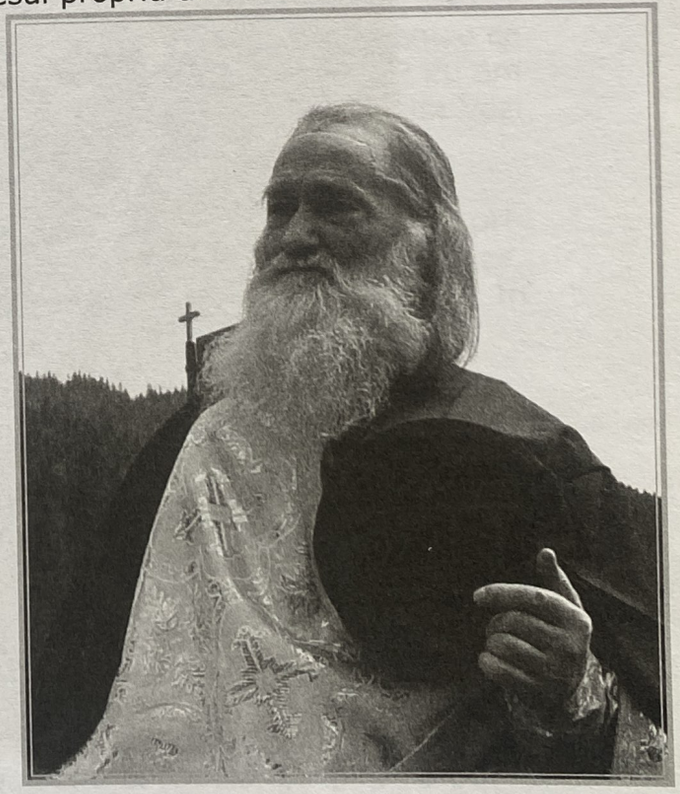

starea nefirească de dezbinare a neamului omenesc și de despărțire de Dumnezeu și te întorci, în duh și prin Duhul Sfînt, la acea stare de dinaintea păcatului strămoșului. Asta nu înseamnă că îți pierzi limba și celelalte trăsături ajunse „firești" după împrăștierea de la Babel, ci că ești deasupra lor. Mai multă dragoste pentru neamul lui nu a avut nimeni decît Pavel, care a fost apostolul „neamurilor", adică al păgînilor. Dar Pavel nu a fost naționalist, precum ceilalți farisei, din rîndul cărora făcea parte. La fel părintele Justin, care a făcut 16 ani de pușcărie pentru Hristos și neamul său: în obștea lui au fost și Evrei, și Țigani, și Turci. Și îți face apologia românismului vorbind de cumințenia și de credința Românilor. Ai văzut cum și-a încheiat cuvîntul despre întemeierea mănăstirii? Țăranul nostru – zice – face mănăstiri, el a fost tot timpul legat de viața mănăstirilor...

– Da, pentru că nu există adevărat iubitor de neam dacă nu este iubitor de Hristos.

– Precum a fost – încă o dată zic – Pavel. Dacă nu-L iubești pe Hristos, nu vei putea iubi cu adevărat pe nimeni: nici neamul tău, nici familia ta. Și gîndește-te cum părintele a întors o seamă de bătrîni – care au făcut ani grei de pușcărie pentru neamul lor, dar aveau o înțelegere înșelată, umanistă, a creștinismului – cum i-a întors și i-a călugărit într-un sfîrșit. Nu mi-a venit să cred.

– Da, pentru că părintele stă în fața lumii și caută oameni cărora le dă ce are. Lucrarea părintelui Justin a început să se vadă, dar o să se vadă bine abia în timp. Pentru că el e făcător. Acesta e cuvîntul; iar de partea cealaltă e *desfăcătorul*. Cum e și *nefratele*. Pentru că el e făcător, pe ce pune mîna rodește.

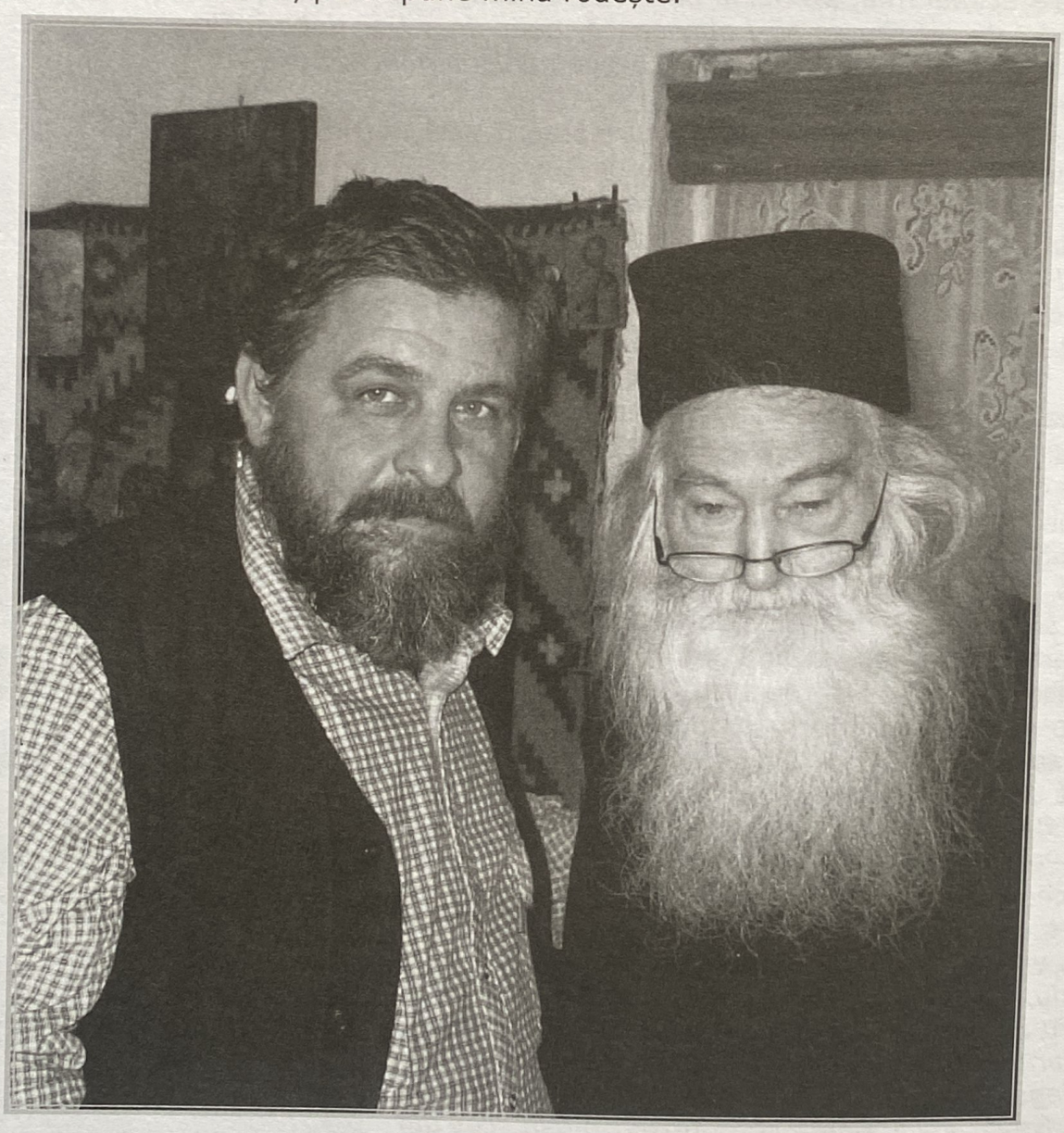

Valeriu – iarăși despre răbdare și jertfă

Valeriu acesta a petrecut cîteva luni în mănăstirea de la Petru Vodă. Era ca și din obște, nelipsit la ascultări și la slujbe. Părintele Justin l-a sfătuit să se călugărească. Nu a vrut, simțindu-se neputincios. Apoi, părintele Stareț l-a îndemnat să se căsătorească. Valeriu nu a făcut nici asta, din aceeași pricină. Astfel încît a ales a treia cale, cea mai strîmtă și cea mai primejdioasă: să trăiască singur în lume, dar nelegat de lume. Am vorbit puțin cu el despre părintele Justin, și transcriu cîte ceva din cuvîntul nostru:

– Ce mă interesează e să povestesc cum l-am întîlnit noi pe părintele Justin, care pînă nu demult era aproape un necunoscut. De părintele Cleopa se știa, de părintele Ioaniche Bălan la fel. Mă interesează lucrul ăsta pentru că vreau să deslușesc, printre altele, marele dar al Bătrînului de a strînge în jurul său oameni dintre cei mai deosebiți, pe care îi unește pînă la urmă doar acea „neputință" de a se împăca cu lumea. „Neputință" de la care poate începe viețuirea creștină, după cum îndeamnă Hristos prin gura apostolului: „Lăsați lumea și cele ale lumii!" Așadar eu caut să aflu aici împrejurările prin care am ajuns să-l întîlnim pe părintele față către față într-o vreme cînd el nu era cunoscut, era „ascuns". Cum ai ajuns tu la el știu prea-bine, pentru că m-ai însoțit pe mine. Dar aș vrea să pricep ce ai simțit tu.

– Deci a fost puțină bunăvoință din partea mea de a vedea și altceva. Un altfel de om.

– Înțeleg. Dar, cum i-am povestit și lui Mugur, eu m-am dus la părintele ca să facem ceva, școala; tu erai doar însoțitorul. Și am văzut schimbul de priviri dintre voi, cînd numaidecît te-a înfiat. Iar tu nu voiai asta.

– Voiam să mă spovedesc la oricare preot din obște, dar nu la el.

– Da, dar de ce te-a înfiat de la bun început? Asta l-am întrebat și pe Mugur. El mi-a dat un răspuns simplu: Măi – zice – parcă l-am văzut pe bunicul meu, sau pe tatăl meu. Și am înțeles: părintele Justin e din familia lui, e înaintașul lui așa cum ar fi vrut el să fie. Și de aceea l-a înfiat Bătrînul, ca și pe tine, ceea ce n-a făcut cu mine.

– Întrebarea asta mi-a pus-o și Filoteu: Măi, de ce te-a luat Bătrînul la spovedanie?

– Dar Filoteu de ce s-a legat de tine, el, care e foarte reținut?

– Asta m-a întrebat și Bătrînul: De ce se poartă așa de bine Filoteu cu tine?

– Da, și cu Ștefan.

– ...nu știu, cu Bătrînul a fost simplu, nu e nimic de zis. Nu pot să spun, pentru că nu am ce să spun. Am venit, am văzut, asta este! Nu e voia mea acolo, înțelegi? Eu am rămas în biserică după slujbă; și a venit Leonid [paracliserul de atunci] și mi-a zis: Vezi că te cheamă Bătrînul la spovedanie.

– El te-a văzut din Sfîntul Altar și...

– Cît am transpirat atunci sub epitrahil numai eu știu! Și, după aceea, a fost primul cuvînt de folos: Părinte, cum mă ridic de la starea de sub-om? Ce sub-om? – zice. Vierme, bă!! Dar e privirea aceea, care nu poate fi povestită. Bă! – zice. Acel „Bă!"... În clipa aceea mi s-au luat toate, toate.

– Nu e acel „Bă!" de București.

– Da, deci acela e „Gata!" Aoleu!

– E un apelativ, ca atunci cînd strigă țapinarii pe munte, în glumă: Bău, Vasîle bău! Unde ai plecat bău? Ai plecat la muncă, bău? Se salută, și totul e melodios. Așa sînt și semnalele la doborîtul lemnelor. Bătrînul e de acolo, deși nu e ca ei.

– Da, și fii atent, că acum mi-am adus aminte. Mi-a pus o întrebare: Cum te cheamă? Și am zis: Valeriu. Știu sigur că atunci gîndul l-a dus pe Bătrînul la Valeriu Gafencu. L-am văzut cum s-a luminat la față; gîndul m-a dus și am simțit.

– Da, Valeriu Gafencu, despre care se povestește doar întîmplarea aceea, că i-a dat penicilina lui lui Wurbrand, pastorul American de acum. Care se zice că s-a botezat din pricina acestui lucru, iar apoi s-a lepădat de botez. Lucrarea lui Valeriu Gafencu însă nu o știe nimeni; poate în cartea care a apărut să se vadă cîte ceva. Da, pe tine părintele

te-a înfiat, iar pe mine m-a pus deoparte, pentru că a văzut cum sînt. Și m-a îngăduit. Le-a spus tuturor să mă lase în pace, și șase ani de zile eu mi-am făcut singur rînduiala în mănăstire. Părintele e un om iute din fire, dar a ajuns la o răbdare nesfîrșită, la îndelunga-răbdare, fiind ajutat și de cei pe care a trebuit să-i rabde în jurul lui: și în pușcărie, și după.

– Știi ce nu înțeleg eu? Pe mine părintele m-a trimis la făcut lumînări, la părintele Mina. Prima ascultare pe care mi-a dat-o. Și Filoteu i-a zis: Nu, părinte, lăsați-l, că e cu noi la cărți! Dar nu știu de ce m-a trimis la lumînări. Nu știu ce rînduială ar fi fost acolo.

– *Poate că nu mai plecai din mănăstire.*

– Și ce m-a mai mișcat a fost cartea lui Virgil Maxim, *Imn pentru crucea purtată*, pe care am citit-o la mănăstire.

– *Pe toți ne leagă cartea aceea.*

– Și e firesc, nu se poate să nu te miște. Dincolo de toate, oamenii aceia au trăit *ceva* în sufletul lor. Și nu o pot citi fără să lăcrimez. Acolo s-a pus sufletul, asta e jertfa.

*

Valeriu ajunge rareori la părintele. Ultima oară, i-a cerut un cuvînt scris, pe care îl dau mai jos, în facsimil:

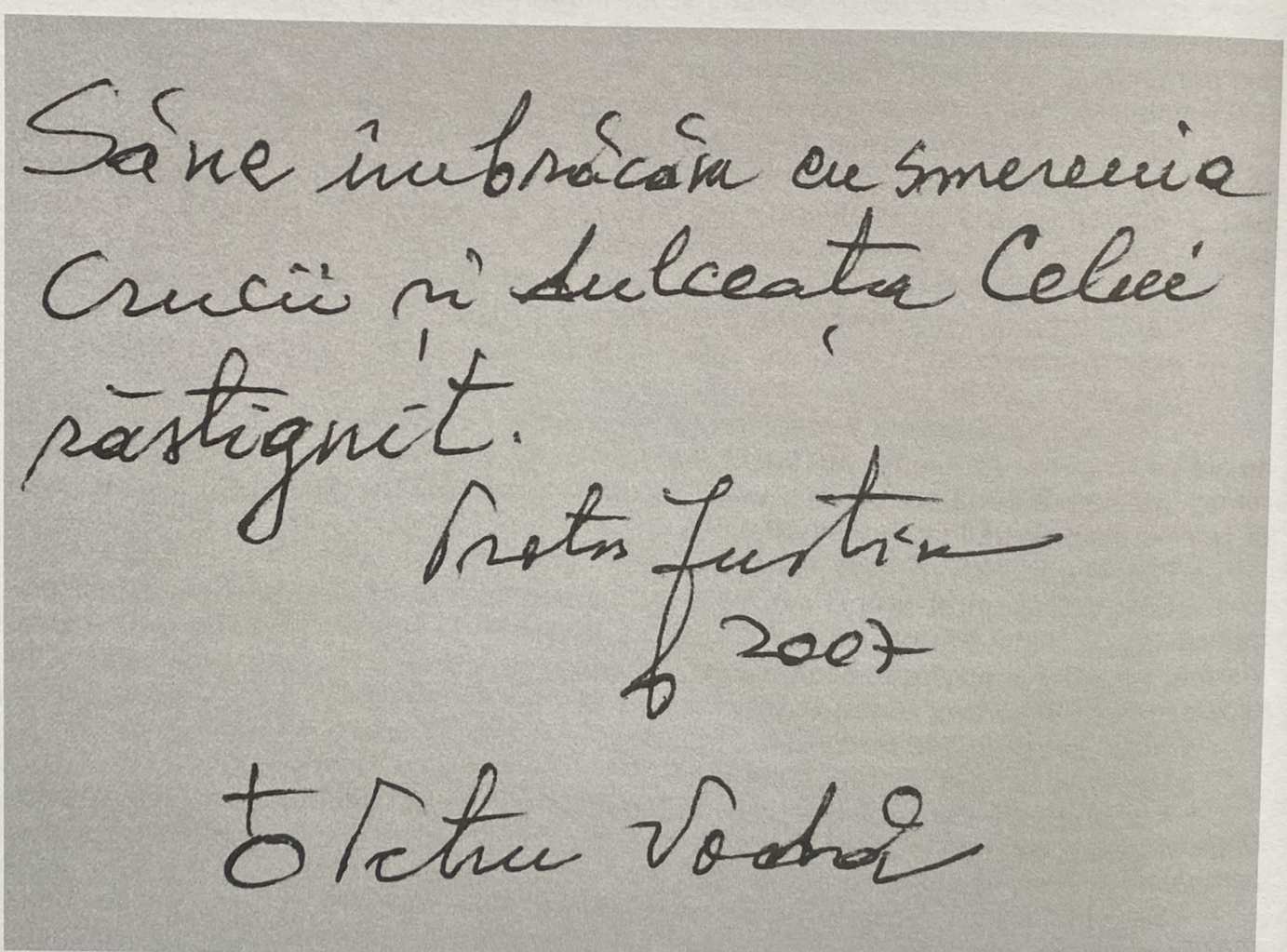

SEMNELE VREMII

Această carte este povestea unui luptător. Creștinii adevărați sînt luptători prin firea lor. Împotriva a ce? „Împotriva începătoriilor și a stăpînirilor, împotriva stăpînitorilor lumii, ai întunericului veacului acestuia, împotriva duhurilor răutății, întru cele cerești" (*Efeseni* 6:12). Și a relei lucrări a celor ce fac voia celui rău. Iar acum lupta este mai întețită ca oricînd. Se apropie vremea ultimului război, acela dintre Hristos, venit a doua oară, și Antihrist, pe care El îl va ucide cu Duhul gurii Sale, precum zice apostolul (*2 Tesaloniceni* 2:8).

Icoana[1]

Gîndindu-mă la alcătuirea acestei lucrări, mi-am închipuit că, dacă aș vrea să zugrăvesc portretul cuiva, aș așeza în jurul lui mai multe oglinzi, urmînd apoi să adun într-un singur tablou toate imaginile aceluia răsfrînte într-însele. Și așa am făcut, folosindu-mă de icoanele pe care Starețul Justin le-a lăsat în sufletul celor cu care am vorbit. Pe scurt, care ar fi așadar portretul părintelui Justin, precum se vede din ce s-a povestit pînă acum? Să recitim:

Mi-e greu să vorbesc despre părintele Justin, pentru că el mi-a fost, este și îmi va fi părinte duhovnicesc cît Domnul Hristos va lumina sufletele noastre. Aș putea vorbi mai ușor despre părinții mei după trup, dar – despre cel ce te naște în Hristos cu lacrimile sale, care te poartă cu drag în spatele rugăciunilor sale, care neîncetat te scoate dintre tîlhari, te duce la hanul Samarineanului milostiv cu o vorbă bună și apoi te ia de mînă înapoi spre Ierusalim, despre cel ce negrăit te învață cele negrăite și pururea solește pentru mîntuirea ta și a unei lumi întregi – cu ce cuvinte oare se va putea grăi? Părintele Justin a intrat luminos în viața mea chiar în ziua cînd am hotărît să plec la mănăstire. Fără a-i spune ceva despre aceasta, unul dintre ucenicii săi a început să-mi povestească despre un bătrîn frumos, iubitor de nevoințe și cu viață aleasă, și mi-a arătat fotografia părintelui Justin stînd în genunchi lîngă icoana Sfîntului Arhanghel Mihail. Am știut de atunci că viața mea va fi legată de a lui. [...]

Se vor găsi alții să-i facă o biografie exactă părintelui Justin, deși s-ar putea socoti că e și datoria mea să împlinesc acest lucru. Am să scriu aici însă doar cîteva amănunte, cîteva imagini din viața sa, cît mi-a fost dat să cunosc pînă azi. Holul din fața chiliei Bătrînului este plin de oameni de pe la orele 8-9 dimineața pînă la 9-10 seara. Uneori chiar 11 (deci între 12 și 15 ore, zi de zi). Iar după această oră tîrzie, nevoitorul lui Hristos mai are uneori doar un ceas de odihnă pentru a fi gata de luptă, gata pentru lupta cea bună a rugăciunii. De la miezul nopții pînă spre ora 4 și uneori 5 dimineața, părintele Justin este în altarul bisericii, împreună cu cei ce noapte de noapte vin să-L slăvească pe Domnul și să ceară mila Lui. De multe ori, la Liturghie, Părintele Justin iese din altar și se duce în pridvorul bisericii să spovedească. Nu de puține ori se încheie pravila Bisericii, obștea pleacă pe la chilii, dar sfinția sa rămîne acolo, în scaunul de spovedanie. Adesea, merge la chilie și ține ușa deschisă încă un ceas, două, pentru cei ce nu au apucat seara să intre să îl vadă și să-i spună durerile și necazurile. Așa că spre orele 6-7 dimineața apucă și părintele Justin să doarmă un pic. Și după două ceasuri o ia de la capăt. De multe ori m-am întrebat ce se poate face pentru a-l ajuta pe Bătrîn, și spun că în afară de rugăciune alt răspuns mai potrivit nu se poate găsi. Cine oare dintre noi își poate îngădui mai puțin de 4 ore de odihnă, inclusiv rugăciuni personale, citit și un pic de somn, zi de zi, după ce trebuie să îți deschizi inima către cel puțin 200 de oameni care vin la chilia ta nu ca să-ți aducă bucuriile lor (deși mai vin și dintre aceștia, dar puțini și rar), ci durerile și jalea încercărilor prin care îi trece viața? Dacă ai avea 25-30 de ani, poate că ai vrea să încerci pentru o scurtă vreme astfel de nevoințe. Dar la aproape 90 de ani? Dar cînd trebuie să faci aceasta o viață întreagă? Sigur, episcopii și preoții de parohie ar trebui să ia de pe umerii bătrînului duhovnic sutele și miile de mireni care vin în fiecare zi să-l caute. Dar pentru aceasta ar trebui să fie și ei zilnic în biserici, să se roage, să slujească și să stea în fața oamenilor. Nu e vremea vreunui reproș, ci e vremea să vedem cum un bătrîn din inima munților ține mare parte din creștinismul românesc – și nu numai – pe umerii săi. L-am întrebat într-o zi: Cum faceți, părinte, de îi dați fiecăruia cîte un cuvînt, și întotdeauna cel potrivit? Fac și eu haiducie! – mi-a zis. Părintele Justin ia de la Dumnezeu, de la Maica Domnului, de la îngeri și de la sfinți cîte un pic din bogăția darului dumnezeiesc, și dă celor ce îi trec pragul. [...]

Duhovnicul acesta, ținut de Dumnezeu pentru România de azi, suferă însă și el de o mare durere: singurătatea. Singurătatea duhovnicului este cea despre care se poate

[1] De la *eicon*, care în elină înseamnă ceea ce Latinii cei vechi numeau *imago*, imagine.

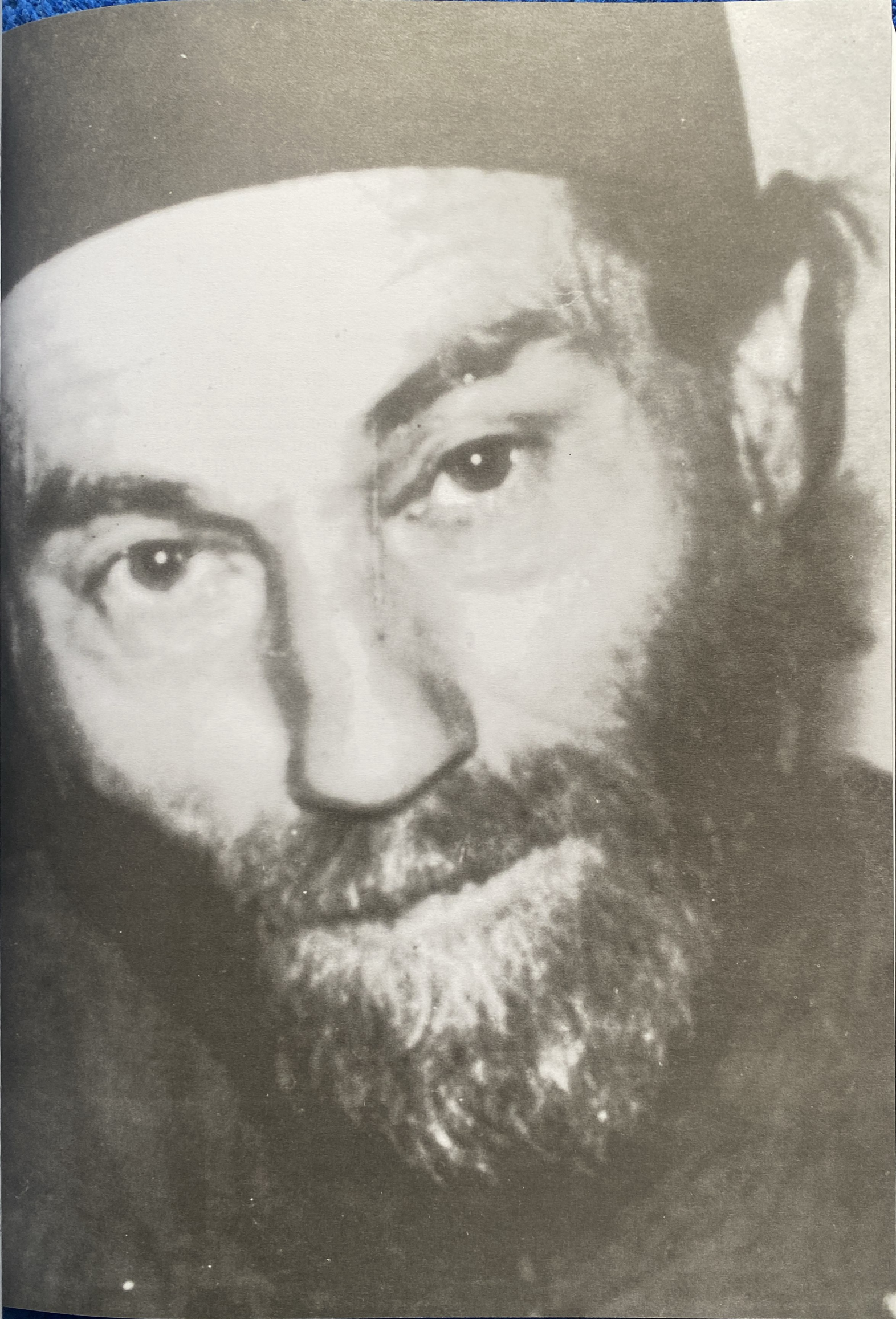

vorbi cel mai greu. Suferințele celor ce își deschid sufletele în fața sa, păcatele fără de număr și groaznice pe care le fac astăzi oamenii, cruzimea, ura, lipsa de omenie și pervertirea sufletului omenesc lărgesc clipă de clipă un hău pe care duhovnicul îl poartă în suflet. Căci el îi iubește pe aceștia toți, se roagă neîncetat pentru ei, îi mîngîie pe toți cei greu încercați, îi ridică din căderi și îi îmbărbătează pe cei ce vor să se mîntuiască, este aproape de sufletul lor cu iubire de mamă, cu inimă de mamă, cum zicea părintele Cleopa; și este aproape și de Hristos, Care l-a trimis pe el, pe duhovnic, în fața lor și Care îi grăiește tainic cuvintele mîntuitoare. Dar trăiește și durerea sfîșietoare a iadului din sufletele oamenilor, plînge și strigă către Domnul să-i izbăvească și să-i mîntuiască.

*

Cînd l-am văzut întîia oară, primul lucru care m-a – cum să zic? – m-a fulgerat așa a fost să zic: Ăsta e Moisi! Așa, nu știu cum. [...] După aia, cînd să plec, m-a binecuvîntat și mi-a zis: Dumnezeu să te binecuvînteze să rămîi la gîndul pe care l-ai avut în noaptea aceea! De unde să știe el ce gîndisem atunci? M-a fulgerat! Și lucrurile s-au împlinit în timp. [...] Părintele e reprezentantul unei generații care și-a luat în serios rugăciunea pentru ceilalți, pentru neamul lor, rugăciune care rodește la un moment dat. Și noi sîntem răspunsul pe care Dumnezeu l-a dat pentru jertfele și rugăciunile lor. Numai așa îmi pot explica ieșirea noastră din întuneric, din beznă, fără să fi avut în familie pe cineva care să fi trăit o viață cît de cît creștină. Poate că Dumnezeu are și pe alții, neștiuți de noi, cu altă lucrare... Dar părintele Justin are multă dragoste și jertfelnicie, foarte multă dragoste, și asta îi adună pe oameni. Știe să vorbească fiecăruia pe limba lui, cum s-ar zice. E o minune.

*

Cînd am ajuns la mănăstire, cum urcam panta asta spre biserică, m-am întîlnit cu părintele Justin. Atunci am luat prima binecuvîntare de la el. Iar Bătrînul m-a impresionat pentru că arăta întocmai ca muntele ce era în faţa mea. Vorbesc serios: avea o barbă cenuşie, nu albise încă, şi arăta la fel ca un munte. Ce am văzut la Bătrînul atunci... Ştii cum a fost? Ca atunci cînd vezi un munte şi vrei să-l cucereşti. Şi, cînd urci, începi să-i descoperi tainele. Şi vezi tot felul de minunăţii, şi stai, şi priveşti şi admiri. Şi atunci a fost începutul: de atunci am început să-l admir şi pînă în ziua de azi îl admir pe părintele Justin. Şi nu mă satur, pentru că tot timpul ai să găseşti la el ceva care te cucereşte. Vrei-nu vrei, te cucereşte! Găseşti în el nişte taine pe care nu ai unde să le găseşti în altă parte.

Prin ce e deosebit Bătrînul faţă de ceilalţi? Prin aceea că împlineşte voia lui Dumnezeu clipă de clipă. Chiar vorbeam cu el şi-i spuneam: Părinte, ca să ajungă cineva în locul sfinţiei voastre – căci era vorba la început de un stareţ care să-i ia locul (nu mai ţin minte cine ar fi fost: venise un părinte Ioaniche, unul gospodăros, să mute munţii; şi apoi alţii şi alţii...), dar nu s-a potrivit – şi i-am spus deci: Ca să vă ia altcineva locul, ar trebui să treacă prin aceeaşi închisoare prin care aţi trecut sfinţia voastră! Acei 16 ani de închisoare, despre care părintele Justin zice că au fost într-adevăr cei mai frumoşi ani de călugărie, ar trebui să-i aibă cineva ca să-l înlocuiască pe el. Şi acolo cred că părintele a învăţat mult mai multe lucruri decît ar putea învăţa cineva în lume. Stînd lîngă oamenii pe care i-a avut alături – pe lîngă ceea ce a însemnat un Virgil Maxim, pe lîngă Valeriu Gafencu, pe lîngă alţii care au avut în ei o încărcătură sufletească copleşitoare, şi pornind cu părinţii aceia bătrîni de la Durău pe care îi pomeneşte părintele – sigur că el a învăţat să împlinească clipă de clipă ceea ce vrea Dumnezeu. Părintele nu numai că stă în faţa lui Dumnezeu, ci Îl iubeşte pe Dumnezeu şi împlineşte voia Lui ceas de ceas. El face ceea ce vrea Dumnezeu din dragoste către El! Părintele i-a iertat pe toţi cei care l-au necăjit, a învăţat să-i iubească pe vrăjmaşii lui! Şi asta face.

Şi el ştie pentru fiecare dintre noi măsura cu care trebuie să-l certe şi cu care să-l mîngîie, şi asta nu o găseşti la nimeni în ţara asta. Părintele ştie ce, cînd şi cît să-i dea fiecăruia. Şi fiecare găseşte la el ceea ce caută. Păi, la părintele vin mulţi oameni care vor multe, dar asta nu înseamnă că şi vor ceea ce trebuie. Şi atunci e ca la Bunul

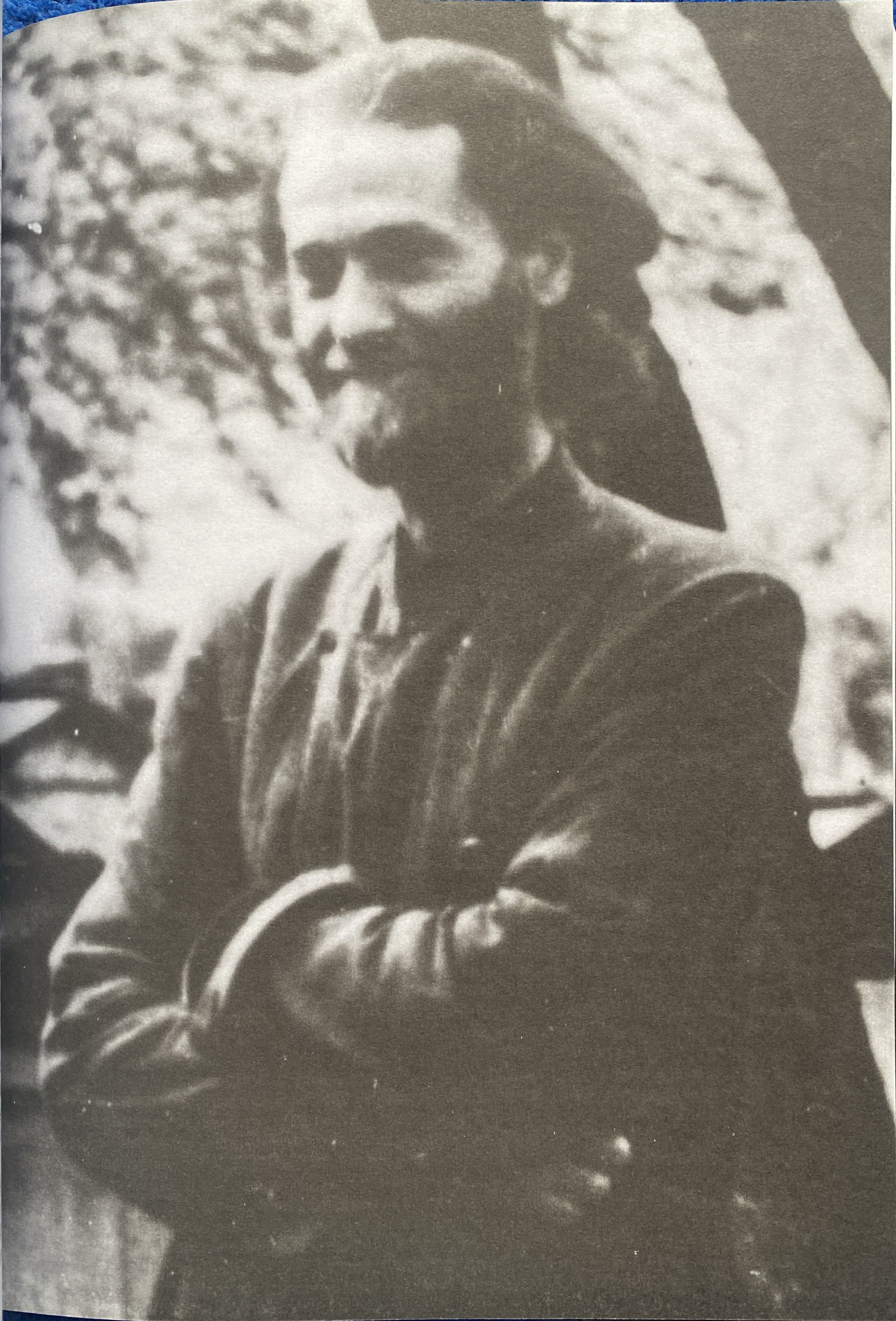

Dumnezeu: cîte nu cere omul? Dar Dumnezeu zice: Asta ţi-o dau, dar peste cinci ani! Dar tu nu ai de unde să ştii ce şi cînd îţi e de folos. Asta e lucrarea părintelui. Ca stare duhovnicească, sînt poate mai mulţi în lume ca Bătrînul, pe care nici nu-i cunoaştem, dar cu alte lucrări. Căci altfel, nici Dumnezeu n-ar mai ţine lumea.

*

De părintele Justin auzisem cam prin anul 3-4 de facultate. Credeam că e undeva pe un vîrf de munte cum e Ceahlăul. Un bătrîn care nu știe de lume..., eh! – la care mai vin unu-doi oameni, le mai dă un sfat, poate... Nu știam că are o asemenea lucrare sau că e atît de tînăr în duh. Părintele, cînd m-a văzut, a început să zîmbească așa frumos. Parcă îl cunoșteam dintotdeauna.

Și îi e foarte milă. Are o milă extraordinară.

*

Cineva mi-a zis: Măi, este un părinte care uite, măi, doarme patru ore pe noapte, se roagă, slujește Sfînta Liturghie... Pe atunci, părintele slujea mai des. O făcut pușcărie – zice. Eu, cînd am auzit că doarme numai patru ore pe noapte, am zis: Măi frate, să știi că în omul ăsta e har mult de la Dumnezeu! Altfel nu poate! Un om normal nu poate; cu un asemenea regim, ajunge la dereglare. Și am zis eu: Măi, în omul ăsta e mult har al lui Dumnezeu! Și am vrut să-l cunosc și eu... Părintele Justin ține mănăstirea cu rugăciunea lui și toți care ascultă de el au harul lui Dumnezeu. Care se abate și se împotrivește lui intră în ispite grozave; și, dacă nu se căiește, se desparte de duhovnic și atunci pleacă. Iar dacă nu pleacă, rămîne aicea într-o stare de luptă cu Starețul, de vrăjmășie, ceea ce e cam vrăjmaș, cam diavol.

Stăteam pe hol la părintele cu orele, și mă gîndeam: Măi, ce-o fi călugărul, măi? Ce-o fi un călugăr? M-am întrebat: Ce-i ăla călugăr? Și, cînd am intrat, l-am întrebat pe părintele: Părinte, da' ce-i călugărul? Și mi-o zis: Măi! – mi-o spus, zîmbind la mine; și, cînd zîmbește din inimă la un om, părintele îl scoate și din iad – mi-o zis că un călugăr este *Evanghelia* întrupată... *Evanghelia* întrupată! Măi, și cum mi-o spus-o el – că nu oricine îți spune: *„Evanghelia* întrupată" are vreun efect asupra ta – dar cum o spus el asta: *„Evanghelia* întrupată", te-o cucerit. Harul lui Dumnezeu!... Iertarea lui și iubirea lui de vrăjmași ieșită din comun, adică exact cum scrie la *Evanghelie*. Iubire de vrăjmași, domnule! Și el chiar plînge pentru vrăjmași!

*

Eu personal cred că părintele Justin are o foarte mare smerenie. În ce sens? Pentru că era duhovnicul cel mai bun sau un duhovnic foarte căutat al mănăstirii Bistrița. Și era un duhovnic deosebit, avea tot ceea ce-i trebuia, era căutat de credincioși și nu avea atîta muncă de răspundere care... poți s-o ai cînd te apuci de-o mănăstire. După aceea, a fost duhovnicul mănăstirii Secului; și tot la fel și acolo, nu avea atîtea preocupări, și necazuri, și ispite și atîta muncă. Pe cînd, cînd te apuci de o mănăstire, ai mai multe probleme, e o muncă mai amplă, o rîvnă mai mare trebuie să ai. Și cred că ăsta este lucrul cel mai mare de desprins din toate: smerenia părintelui Justin. Că nu-i așa ușor să vii de la un scaun înalt sau de la o viață cît de cît mai puțin obositoare ca aceea pe care o ai cînd începi șantiere..., muncă cu credincioșii; aici munca e mai amplă. Și părintele Justin s-a smerit, plecînd de acolo ca duhovnic; acolo era cunoscut, aici nu era cunoscut de nimeni. Smerenia părintelui Justin o poți desprinde din lucrul acesta: vii și stai într-o baracă de șantier.

*

[Dinainte să vin la mănăstire] auzisem despre părintele că ar fi un mare duhovnic, un mare sfătuitor cu multă înțelepciune, cu un discernămînt fin, sigur, drept. Eu la părintele Stareț în mod special apreciez foarte mult, mă bucură foarte mult, că se găsesc din destul în persoana prea-cuviosiei sale două lucruri. Primul, faptul că ține la *Canoane* și că în ceea ce privește învățătura de credință, dogma deci, nu e ecumenist, nu e pentru împărtășire iresponsabilă și mai ales deasă, lucruri foarte grave azi, căci nu ai pe cine împărtăși astfel în ziua e azi; dar și în ceea ce privește viețuirea [credincioșilor],

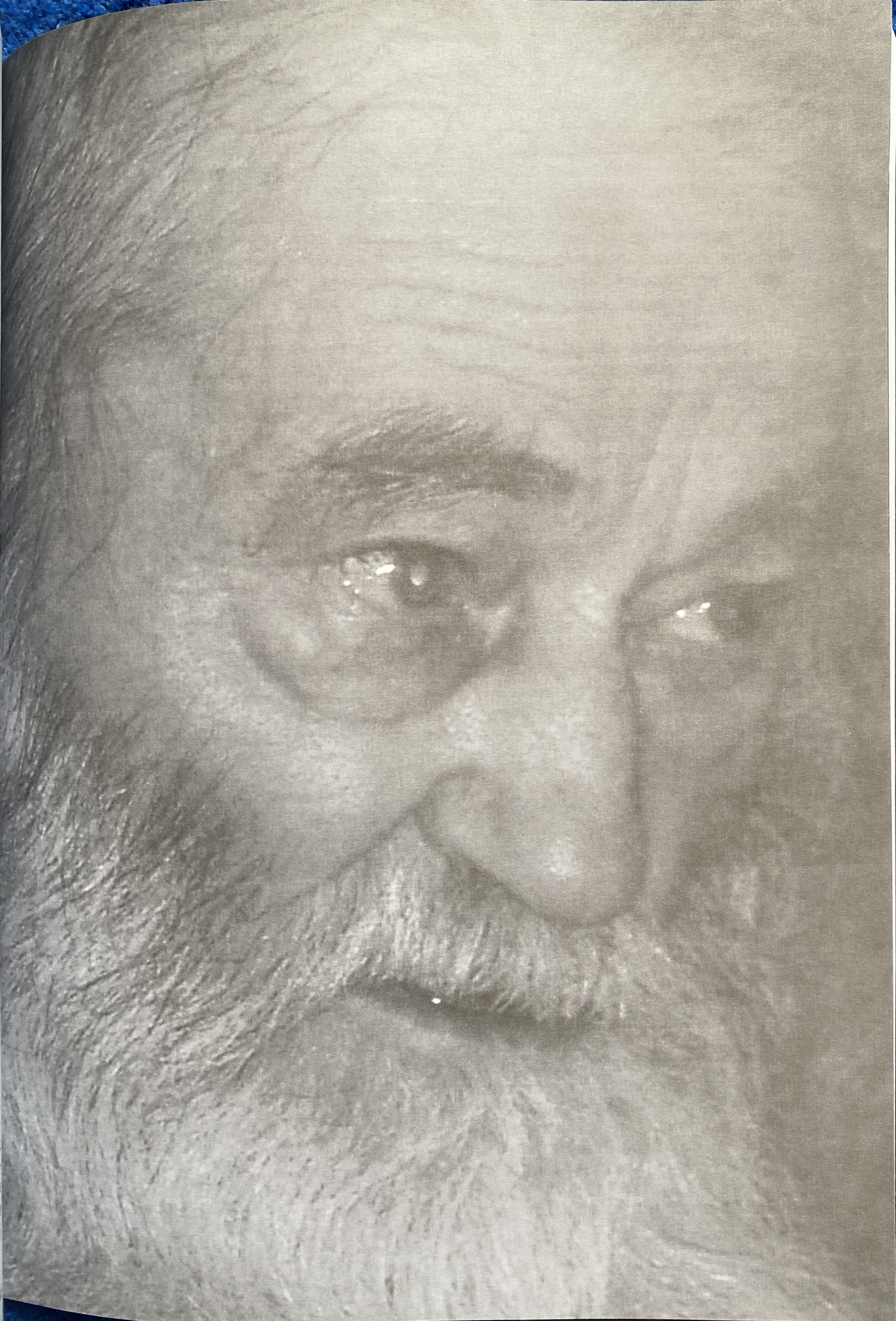

pentru că nu e îngăduitor cu păcatele. Căci, făcînd într-adevăr ceea ce trebuie să faci [ca preot], poți să scapi omul de păcate, în timp, dacă vrea și el, dacă lucrează împreună cu harul lui Dumnezeu și cu tine, cu ceea ce-i spui să facă.

Deci părintele Justin ține la *Canoane*. Nu știu mulți dintre cei cu nume mare astăzi care să mai țină la canoane atît de mult ca prea-cuvioșia sa. Adeseori, mai ales la început, ceream sfatul părintelui Justin în ceea ce privește anii cît trebuie oprit cineva de la împărtășanie, cum trebuie canonisit, ce-i de făcut. Ei, de fiecare dată cînd mă duceam la părintele Justin și întrebam, mă așteptam întotdeauna să fie oleacă mai îngăduitor, dar era mai aproape de *Canoane*, mai *ad litteram*, ca să zicem așa. Alții nu mai țin la *Canoane*, pur și simplu nu mai țin! Asta pe de o parte [despre părintele Justin]. Pe de altă parte, e faptul că – în lumea asta, așa cum zice Sfîntul Antonie cel Mare, nebună, nu? – să mai fii astăzi cum trebuie, sau să încerci să fii, e ceva care ține de curajul nebunesc. Ei bine, părintele Justin are foarte mult curaj. Și cît de mult nu e vorbit părintele și de rău, de către unii? Deci astea... Plus celelalte: răbdarea, dragostea, îndelunga răbdare, delicatețea... La care duhovnic m-am dus, [nici unul] nu era hotărît să te scoată din mocirla în care ești, deci era indiferent: ți-o zis cîteva cuvinte, vine altcineva, curge pe bandă. Nu, dincoace [la părintele Justin], nu! El încearcă, poate face ceva, poate schimbă omul, puțin măcar. Mă rog, face ceva, nu-l lasă pe om așa cum este. Deci nu știu să fie alții, la care merge lume, pentru că sînt – știu eu? – rugători, fac slujbele, chiar Sfinte Masluri cu regularitate – mă rog – mai dau și un sfat, mai iau pomelnice, mai... Da, dar nu sînt așa de interesați să schimbe omul, să-l marcheze în bine cît se poate de mult, pe cît posibil. Cred că, oricînd [l-aș fi cunoscut pe părintele Justin], tot m-ar fi adus aici.

*

A fost un fapt minunat... Asta a fost – să zicem – minunea, lucrul minunat pe care l-a făcut Bătrînul cu viața mea: m-a ajutat să mă regăsesc. În rest, nu pot să zic eu că părintele ar fi un văzător cu duhul. Pentru mine, a fost un om normal care a izbutit să mă ajute să redevin și eu normal. M-a ajutat să redevin ce sînt și să nu-mi fie rușine de mine.

*

„Bucurie!" este binecuvîntarea pe care eu cel puțin am auzit-o cel mai des de la părintele Justin. Și pot să spun că tocmai acest creștinism binevoitor, lipsit de ipocrizie, fățărnicie, ursuzenie, afectare și solemnitate (nazală) m-au cucerit în persoana sfinției sale. Întîlnirea cu acest om a însemnat pentru mine cel mai important episod de educație a nădejdii și a răbdării.

Luam aminte cît de fin psiholog este părintele. Cred că sfinția sa le spune unora cam ce le-ar plăcea lor să audă pentru că le simte neputința duhovnicească și își dă seama că aceasta este singura soluție de folos, pentru a nu-i lăsa să se piardă cu totul. Or, acest tratament deosebit pentru fiecare caz în parte dă roade mult mai bune decît asprimea sinceității. Îngăduința aceasta pune în mișcare discernămîntul fiecăruia. De pildă, eu: după plecarea de la Petru Vodă, mi-am văzut la dimensiunile adevărate starea de ființă a lumii iar pe de altă parte m-am întors cu inima într-acolo, într-un dor care crește de la an la an.

De fiecare dată cînd l-am văzut pe părintele Justin, prezența lui m-a făcut să simt adierea sfințeniei. Frumusețea chipului său mă emoționa, fără să mă stînjenească. Și - de îndată ce treceam pragul chiliei sale, din îmbulzeala și hotărîrea celor de pe hol, prea nerăbdători să se mîntuiască - trăiam ceea ce citisem în unele cărți, dar nu încercasem niciodată: „ruptura de nivel". Doar faptul că mă aflam acolo - în chilia care, deși înăbușită de cărți, icoane, dulciuri, fructe, sucuri avea o mare capacitate «locativă» (într-o dimineață am numărat cel puțin zece persoane, care nu dădeau semne de neplăcere în acel spațiu minuscul) - mă liniștea.

Nu știu dacă părintele face minuni pe loc și văzute. Dar știu sigur că pe durată lungă lucrarea sfinției sale își arată roadele. În ceea ce mă privește - în puținele întîlniri pe care le-am avut cu părintele după ce am plecat de la Petru Vodă (cam o dată pe an), deși nu cred că am reușit decît să-l amuz cu imaturitatea mea de femeie și de mamă

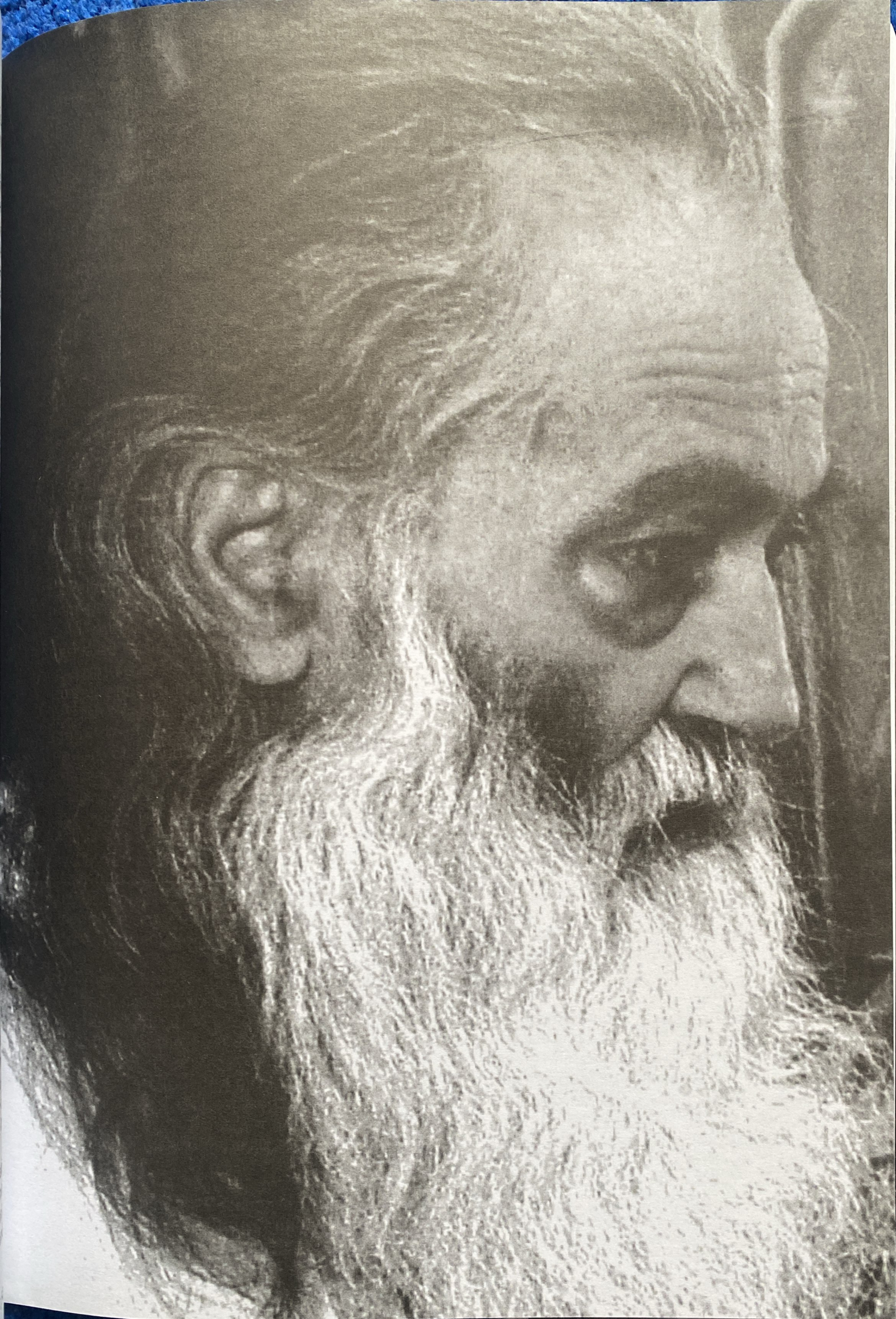

la o vîrstă la care ar putea fi bunica propriilor copii - am simțit în prejma lui dragostea cu care cred că ne-ar primi Dumnezeu, dacă am fi vrednici de aceasta. O dragoste care te înalță, nu în înțelesul că ajungi un «ales», ci în acela că te ajută în clipa aceea să alungi «grija cea lumească». Pe lîngă această adiere cerească ce vine din dragoste, din suferința biruită și din jertfelnicie – căci nu am auzit de un alt stareț gata să-l asculte, să-l sfătuiască și să-l binecuvînteze pe fiecare din mulțimea închinătorilor veniți la mănăstirea lui; și, din pricina aceasta, gata să nu se hrănească și să nu doarmă deloc, fiind nevoie ca să i se aducă mîncarea în chilie sau ca paznicul să amintească celor dinăuntru cît este ceasul – așadar, pe lîngă aceasta, am fost uimită în același timp de desăvîrșita cunoaștere a rînduielilor lumești și de simțul «uman» al părintelui.

Deși nu a stat în lume decît pînă la 17 ani - restul vieții petrecîndu-l în mănăstiri, pușcării și iarăși mănăstiri - părintele cunoaște mai bine decît orice moralist sau sociolog îndatoririle vieții de familie, știe ce se întîmplă în politică și are o mare sete intelectuală și mîhnirea că nu mai are timp să se adîncească în studiu. Pe deasupra, părintele are un simț al umorului care îi vine din smerenie și îndeamnă la smerenie.

Ceea ce am învățat practic de la părintele Justin este răbdarea. Această faptă bună mi-a modelat sufletul și „personalitatea" în ultimul timp. Pe lîngă acestea, Petru Vodă a fost pentru mine o școală a smereniei, unde mi-a fost cultivat simțul realității și al valorizării. Pe de o parte, am învățat să nu mai pun nici un preț pe bunurile materiale (și aici modelul este în chip vădit părintele Justin, cel mai modest stareț din România și probabil din lume); iar pe de alta, să prețuiesc binecuvîntarea pe care o reprezintă anumite comodități ale vieții moderne, care mi se păreau pînă atunci de la sine înțelese și cuvenite.

Dacă de la o vreme încoace, se tot pune problema „reformei" Bisericii Ortodoxe, a „modernizării" ei, eu pot da mărturie - din scurta și, fără îndoială, superficiala mea experiență de la Petru Vodă - că părintele Justin a făcut mai mult decît atît: a „democratizat-o". Ca să nu fiu greșit înțeleasă, spun limpede că această „democratizare" vine dintr-o vedere „conservatoare". Adică părintele a încercat revenirea la adevăratul duh creștin de la început: acela al frăției, al împreună-petrecerii dintre bărbați și femei, dintre bătrîni și tineri, și chiar copii. Acolo, la Petru Vodă, dacă ai inima curată, nu te simți nici impostor ca proaspăt Creștin, nu te simți nici un îmbogățit de război duhovnicesc.

Așa se explică de altfel și faptul că, acolo unde (firesc) puterea și autoritatea o au bărbații, am fost primită și eu, printre alte femei mirene. Părintele este delicat și generos cu femeile. Femeia are cuvînt în fața părintelui, iar unele dintre ele chiar abuzează, cerînd cuvînt de folos pentru frigiderul stricat sau pentru cloșca ce a fugit de pe ouă. Dar blîndețea părintelui (uneori ironică, ce-i drept) este nesfîrșită. (Este ca și cum, printre nesfîrșitele treburi duhovnicești și organizatorice pe care le are, părintele ar ține tot timpul în minte faptul că Domnul nostru Iisus Hristos S-a născut din femeie, că femeile L-au slujit cu dragoste și că nu s-au îndoit nici o clipă de dumnezeirea Lui, că întoarcerea lor la Adevăr și dragostea lor au fost fără rest, că ele L-au însoțit pe drumul calvarului și I-au vegheat moartea, că ele au avut curajul să meargă la mormînt cu aromate pentru a-I unge trupul; că lor, Mironosițelor, li S-a arătat înviat, iar ele au crezut cu bucurie în învierea Lui.)

Sînt învățată să aplic oamenilor un exercițiu de imaginație pentru a-i iubi și uneori chiar pentru a-i răbda. Investesc în ei multă idealitate, pînă la secătuire. Privitor la părintele Justin, nu a fost nevoie. În cazul lui, nu am așezat în inima mea (care, după cum spuneam, bate mai mult după ritmurile închipuirii) doar imaginea (atît de însemnată în zilele noastre) a unui bătrîn cu barba și părul albe și lungi, de o eleganță împărătească în toate mișcările, un model de frumusețe bărbătească și arhierească.

De fapt, cred că asta este latura minunată a lucrării părintelui Justin: că bunătatea acestei lucrări se revarsă și către cei sortiți să rămînă în lume, oriunde s-ar afla la o vreme, că modelul lui postnicesc, moral și duhovnicesc întrunește dacă nu iubirea, cel puțin admirația și respectul unor oameni de cele mai deosebite orientări, cu condiția

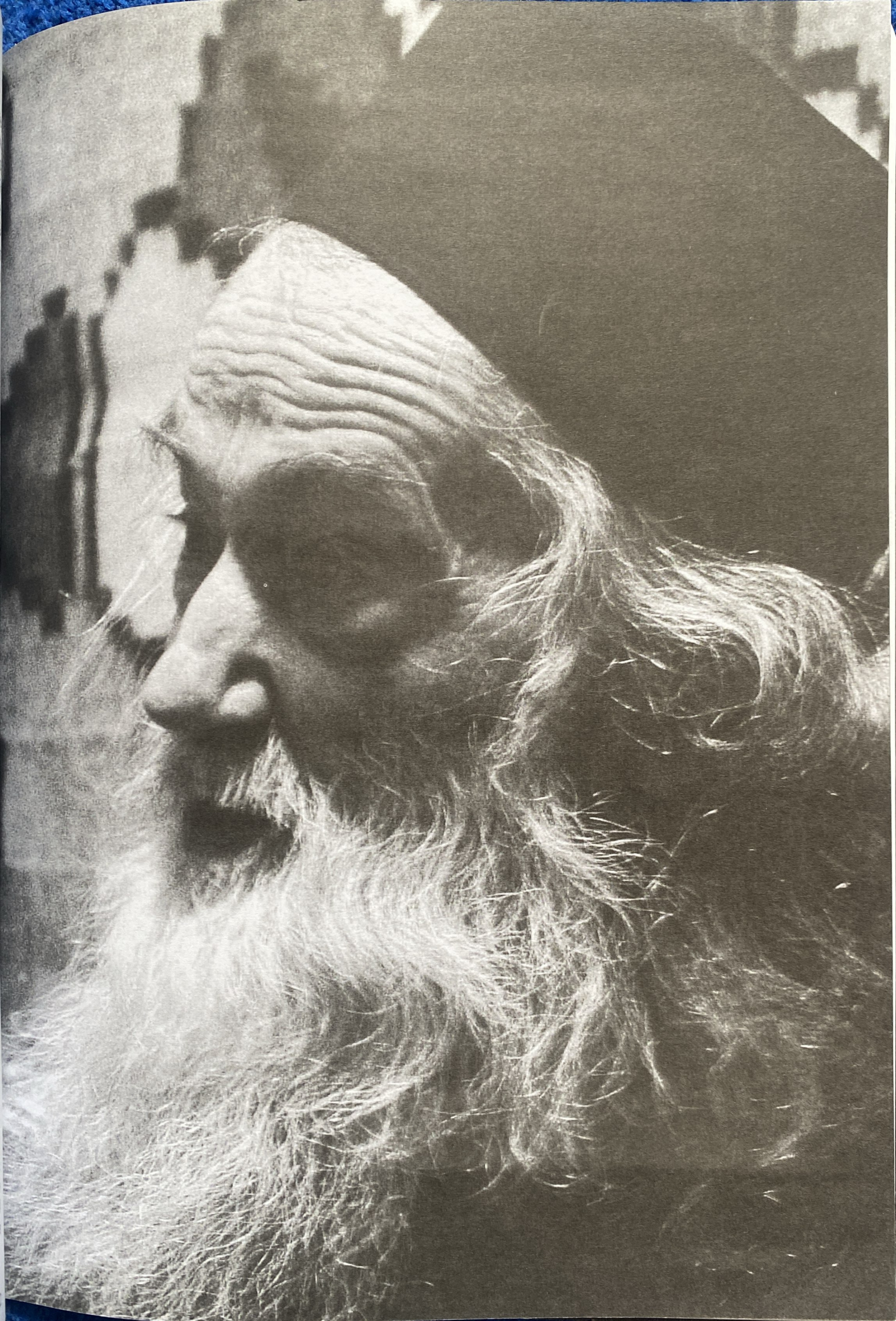

unei minime onestități din partea lor.)

Astfel, pot spune că am renăscut și eu pentru că părintele Justin m-a ajutat să descopăr partea bună din mine. Am învățat să nu deznădăjduiesc, uitîndu-mă în oglinda care este sfinția sa și alții din jurul său

Sînt fericită că, datorită părintelui Justin, pot bănui nu atît ce înseamnă un „destin de excepție", cît o viață simțită. Și, ca să închei, pomenesc o vorbă a dînsului, cît o nesfîrșită carte: Sîntem oameni – zice - în măsura în care avem *Evanghelia* cu noi.

*

Părintele e un suflet foarte liber.

*

Prima întîlnire cu părintele Justin a fost extraordinar de importantă pentru mine, pentru că am ajuns în apropierea unui om care vede altfel, gîndește altfel... Legătura mea cu el vine din faptul că mie mi se pare că el e... Nu știu cum – într-un fel ascuns, tainic – el e un fel de bunic al meu, un fel de părinte al meu, dar în înțelesul acesta de tată, bunic, de cineva din familie. Adică eu sînt din familia lui. De foarte multe ori s-a întîmplat să ne uităm unul la altul și să înțeleg despre ce e vorba, să știu întocmai ce vrea.

Abia mai tîrziu am înțeles: acela era omul, era modelul. Am văzut ce înseamnă libertatea, dacă vrei. Și e surprinzător să vezi... *un om liber*! Adică trăiești în Dumnezeu, și ești liber. Un om liber nu e legat de nimic, decît de Dumnezeu. Și – mai tîrziu, cînd am fost o dată la el – mi-am pus problema simplității și a înțelepciunii. Adică a simplității ca expresie a înțelepciunii. Cînd spune ceva, părintele are o exactitate și o simplitate în exprimare exraordinară. Pe de altă parte, ce mi-a plăcut la el e că dă imaginea Românului absolut, cum zicea Țuțea despre Eminescu. Adică el e Ortodoxul care trăiește în Hristos, dar are o anume poziție [românească] față de viața aceasta de aici, fiind luptător, așa cum și este Creștinul. Părintele Justin e un împărat. Părintele Justin este împăratul și patriarhul Românilor la ora asta.

E foarte greu să încerci să-l descrii, să-i faci un portret părintelui. Are atîta noblețe; atîta hotărîre, fără să fie încrîncenat; atîta putere de pătrundere, fără să aibă privirea, ochii „vizionarului". Avem fotografia aceea cu chipul lui proiectat pe cer, cînd ține fesul în mîna stîngă. Ei, dacă ar avea în mînă coroana, cred că ar fi foarte potrivit. Și pare a fi călare. Uită-te în toate pozele: el e deasupra tuturor. Și are în jurul lui un fel de rază de împărtășanie, parcă îi împărtășește pe toți, parcă le dă la toți. Și asta îl ridică, ăsta e caracter de împărat și de patriarh, patriarh în înțelesul cel mai propriu al cuvîntului. Și te duce într-o altă realitate. Și e atîta frumusețe...

Da... Și e atîta rafinament în simplitatea părintelui! Măi, cum toarnă în pahar, ce gesturi are! Este singurul nobil în înțelesul propriu al cuvîntului. Eu, cu părintele Justin și cu părinții crescuți de el, mi-am dat seama că Ortodoxia e credința oamenilor frumoși.

În același timp, e apropierea, pe care eu mi-am dorit-o extraordinar de mult, de un om care vede de deasupra și care cu simplitate desăvîrșită, care e dată doar de harul lui Dumnezeu, duce o viață ca un fel de zbor.

Părintele stă în fața lumii și caută oameni cărora le dă ce are. Lucrarea părintelui Justin a început să se vadă, dar o să se vadă bine abia în timp. Pentru că el e făcător. Acesta e cuvîntul; iar de partea cealaltă e *desfăcătorul*. Cum e și *nefratele*. Pentru că el e făcător, pe ce pune mîna rodește.

*

Și am dat de părintele Justin și parcă s-a luat un văl. S-au limpezit lucrurile. Ce scria în *Lavsaicon*, la Sfîntul Ioan Gură de Aur, se întîmpla, nu erau povești, nu erau lucruri învechite! Dintr-o dată, mi-a revenit în minte chipul străbunicului. Acel fel de oameni nu a pierit. A fost o întîlnire cu totul deosebită. Apoi, toate căutările mele se întretăiau în unghiul acela. Toate temele de care lumea fugea, se codea și îți răspundea echivoc își găseau rezolvarea firească la părintele Justin; bărbătească, creștinească...

Părintele Justin te pune pe o poziție, căci nu se știe ce vine. Și mai e un lucru: orice am făcut noi pentru o oarecare zidire stă pe rugăciunea și jertfa unor bătrîni asemenea pă-

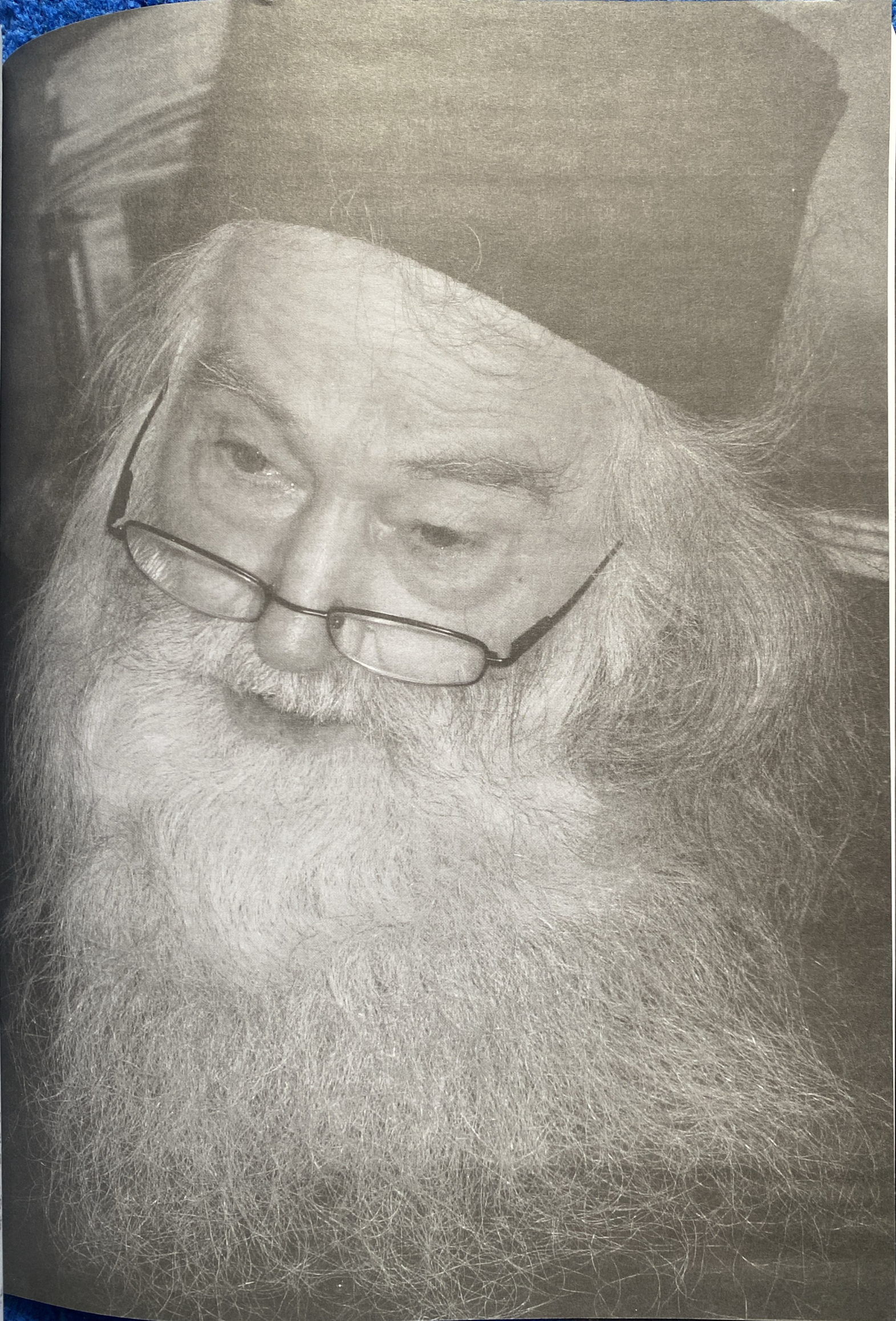

rintelui Justin, căci îndeobște lucrarea noastră e mai mult împiedicare. Părintele mi-a mai zis ceva odată, din rugăciunile de seară. A deschis *Ceaslovul* și mi-a zis: Ia citește aici! Și era locul în care zice: „Luminează mintea mea cu lumina înțelegerii Sfintei Tale *Evanghelii*, sufletul meu cu dragostea Crucii Tale!" Asta e: vreme de mărturisire și de prigoană!

*

Asta m-a impresionat la Bătrînul: o frumusețe a duhului, ceva ce nu poți întîlni decît la bărbații sfinți. Căci pot spune că am avut privilegiul de a întîlni și sfinți. Fiindcă sînt și vor fi sfinți. Că vor fi sau nu canonizați, asta e altă problemă.

În '99, am cunoscut și niște tineri care veniseră atunci de la Petru Vodă. Și unul dintre ei mi-a arătat fotografia părintelui Justin din calendarul făcut în '97 de Sorin Dumitrescu. Cînd am văzut fotografia aceea, m-am cutremurat! Eu îl văzusem pe părintele Justin, dar nu îl cunoșteam. Atunci am zis: Trebuie să-l cunosc pe omul ăsta! Fotografia aceea mi-a schimbat viața. Într-adevăr, avea chip de patriarh! Așa l-am simțit: ca pe un Bătrîn mare de tot, ca pe un Avvă! Profilul acela împărătesc! Atunci, am văzut un Bătrîn al pustiei, așa cum citisem în *Pateric*. L-am văzut întocmai ca pe un Bătrîn din *Pateric*. Am văzut modulația aceasta între dîrzenie și smerenie, dragoste și luptă, care la Bătrînul se îmbină desăvîrșit. Și simți că e Duhul lui Dumnezeu în el. Simți că e cu totul altceva, e în altă lume cu duhul, chiar dacă e și aici. El e în lumea cerească. Dacă îl pui alături cu o sută de călugări bătrîni care seamănă, doar pe el îl vezi. Puterea Duhului Sfînt se pogoară peste el. Și într-o mie de călugări, Bătrînul e tot Bătrînul Justin! Și atunci am simțit că părintele Justin e modelul, că e Teofor, purtător de Dumnezeu, că are focul sfînt al credinței și al dragostei.

Bătrînul întărește turma sa cu toiag dumnezeiesc, trăind în chip bine-plăcut lui Dumnezeu, schimbînd «eroismul» nevoinței mănăstirești într-un eroism pe termen lung, călăuzindu-i pe monahi spre lumina îngerească, iar pe noi mirenii spre lumina monahicească.

Eu pînă atunci auzisem de Bătrînul Justin de la bătrînii legionari, bătrînii luptători anticomuniști. Ei îl vedeau ca pe cineva deosebit. Pentru că unii ca părintele Justin - sau ca părintele Nicolae Grebenea, Valeriu Gafencu, părintele Ilie Lăcătușu - au fost făclii ale lui Hristos în întuneric, și lumina aceasta i-a cuprins și pe ceilalți.

Una dintre lucrările lui este aceea că ne adună în trupul lui Hristos, precum zice Pavel, «spre zidirea trupului lui Hristos, pînă ce vom ajunge toți la unirea credinței și a cunoștinței Fiului lui Dumnezeu» (*Efeseni* 4:12, 13). Prin înțelepciunea dumnezeiască pe care o are, părintele ne adună. Și asta m-a întărit și pe mine.

Bătrînul are darul de a ți-L aduce pe Hristos în inimă, prin credința lui neclintită. Și în același timp și dragostea aceasta îngăduitoare față de greșelile aproapelui, care te ridică. Prin dragoste, el te duce să-ți vezi păcatul și să vrei să nu-l mai săvîrșești. Asta e schimbarea pe care a făcut-o în viața noastră. Am văzut mulți oameni îndreptați după ce l-au cunoscut. Un lucru care m-a uimit: eu nu am văzut un om care să iasă întristat din chilia părintelui! Toți sînt lămuriți, împăcați, întăriți.

El e pilda vie de ce trebuie să fie un preot și un păstor al lui Dumnezeu. Ăsta e Bătrînul: are înțelegerea asta a tainelor, în chip firesc, prin nevoințele și smerenia lui; prin dragostea pe care o are față de cel de lîngă el. Înțelegere pe care noi doar o bănuim, prin apropierea de el.

Bătrînul are înălțimea gîndirii la cele de Sus, prin harul lui vezi lumina cea neajunsă. Te minunezi cînd vezi că la cei 89 de ani pe care îi are stă cîte 18-20 de ore pe zi în scaunul său, primind Creștini din toată țara și din lume, alinîndu-le suferințele și legîndu-le rănile precum samarineanul cel milostiv. Noi, cei ce sîntem «poporul ce stătea întru întuneric», vedem lumina mare în duhul de sfințenie al Bătrînului, dragostea lui revărsîndu-se peste tot neamul ortodox românesc, el împlinind porunca dragostei dată de Mîntuitorul: „Iubiți-i pe vrăjmașii voștri, faceți bine celor ce vă vatămă!"

Apoi, părintele Justin are credința adevărată, neatinsă, nestricată de compromisurile și ereziile în care au căzut și ierarhi, și clerici, și mireni. El este păstorul cel adevărat

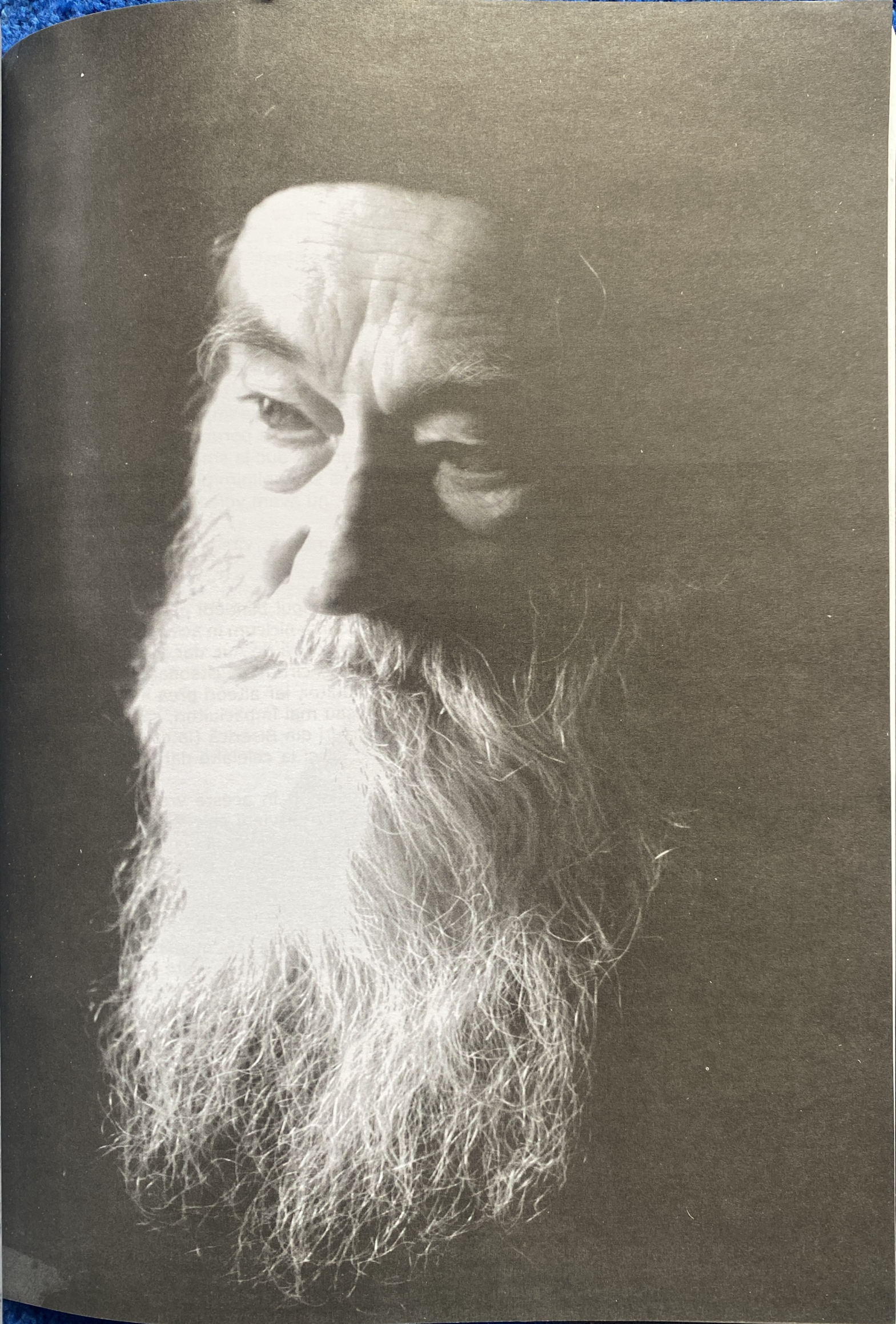

al turmei lui Hristos, neîngăduind abateri de la dreapta credință, aducînd laudă numai lui Dumnezeu, iar nu puternicilor zilei. Bătrînul „nu a trecut pe la Irod", cum frumos și adevărat spunea vrednicul de pomenire părinte Gheorghe Calciu-Dumitreasa.

De la Bătrîn am învățat că „rugăciunea este luptă" și că trebuie să mărturisim Adevărul – Care este Hristos – în ciuda necazurilor ce ne-ar urma, pentru că avem datoria sfîntă de a ne da sufletul Domnului, și nu a-l vinde Satanei și slugilor lui. De la părintele Justin am învățat să stăm drept, să mărturisim credința noastră dreaptă prin viața noastră, prin cuvîntul nostru și chiar prin moartea noastră cînd ne este primejduită mîntuirea, a noastră, a familiei noastre și a neamului nostru. De la părintele Justin am învățat că trăitorul Ortodox nu este acela care numai citește paraclise și acatiste și crede că face ascultare, fără a cunoaște adevărurile întemeietoare ale Bisericii. Ascultarea o faci pînă la primejduirea mîntuirii, pînă la înstrăinarea de sfintele dogme ale Bisericii; de aici încolo, ai dezlegare de la Sfinții Părinți să nu mai asculți. Atunci trebuie neapărat să mărturisim Adevărul, și El ne va da acea înțelepciune împotriva căreia nu vor putea sta toți vrăjmașii, avînd așadar îndatorirea și dreptul de a ne mînia împotriva eresurilor și a ereticilor. Noi, toți cei care credem în Duh și în Adevăr, avem poruncă să ne împotrivim duhului antihristic, să nu ne amestecăm cu aceia care ne duc la sminteală și pieire. Noi trebuie să ascultăm doar de cei care nu ne împiedică să împlinim poruncile lui Dumnezeu. Pe cei care intră ca furul, chiar prin Sfîntul Altar, nu avem voie să-i ascultăm și să-i urmăm.

Bătrînul a ajuns „întru bărbat desăvîrșit, întru măsura vîrstei plinirii lui Hristos" (*Efeseni* 4:13)."

*

De la părintele Justin, avem rămas în memorie chipul blîndeţii porumbelului şi al înţelepciunii şarpelui, fără de care nu te mai poţi descurca nicicum în aceste zile în lumea noastră ortodoxă. Părintele are şi hotărîrea unui Ioan Gură de Aur, dar şi înţelepciunea politică a unui Constantin Brîncoveanu. De aceea mai şi cîrtim noi cîteodată, în gînd sau cu voce tare: uneori îi reproşăm că este prea îngăduitor, iar alteori prea aspru. Căci e foarte greu pentru noi, fie că sîntem mai bătăioşi sau mai împăciuitori, să ajungem la înţelepciunea cu care vede Sfinţia Sa stările de lucruri din Biserică (la care se adaugă experienţa unei vieţi trăite mai mult în prigoane), cît şi la celelalte daruri cu care l-a înzestrat Dumnezeu.

Îi mulţumim lui Dumnezeu că nu ne-a lăsat singuri în aceste vremuri grele! Îi mulţumim părintelui Justin că a făcut, din binecuvîntarea vieţii sale, un loc unde am putut să ne sălăşluim toţi cei care l-am cunoscut, în văzduhul liber al Românilor de azi şi de mîine, străpuns de vîrful de lance în bătălia pentru Împărăţia Cerurilor: mănăstirea de la Petru Vodă!

*

Eu cred că Bătrînul a încercat să dea un monahism potrivit unor anumite împrejurări. Vreau să spun că el a luat în seamă atît bolile noastre, ale monahilor, cît și ale mirenilor care stau acolo, în Petru Vodă, sau care vin și pleacă. Poate că e una din pricinile pentru care Petru Vodă nu a putut fi o mănăstire „elitistă", în înțelesul pretențios al cuvîntului. Nu, mănăstirea de la Petru Vodă (eu nu știu dacă bătrînul a făcut-o conștient) a căpătat rolul de sanatoriu duhovnicesc, atît pentru călugări, cît și pentru mireni. În peisajul monahismului autohton, mănăstirea de la Petru Vodă nu are un loc limpede așezat. Părintele a vrut să facă un așezămînt în care să țină o cumpănă între ajutorul trupesc și cel sufletesc. În pușcărie, ei au căpătat înțelegerea că sufletul nu trebuie despărțit de mila față de trup; dar, în același timp, și că mila aceasta nu trebuie să fie atît de însemnată încît să ne axăm prea mult pe așezămintele sociale și să părăsim despătimirea. Cîteodată, am simțămîntul că nici părintele Justin însuși nu știe limpede ce înseamnă mănăstirea de la Petru Vodă pentru vremea noastră. Și că abia într-o zi ne vom lămuri. Adîncimea și lățimea lucrării lui, pe care le vom afla cu toții abia dincolo, nu le poate cuprinde mintea noastră.

Mă gîndesc la înțelegerea deplină, netrunchiată a lucrării Bătrînului, înțelegere pe care abia dincolo o vom avea deplină.

***

„Adîncimea și lățimea lucrării lui [a părintelui Justin], pe care le vom afla cu toții abia dincolo, nu le poate cuprinde mintea noastră. Mă gîndesc la înțelegerea deplină, netrunchiată a lucrării Bătrînului, înțelegere pe care abia dincolo o vom avea deplină." *Are dreptate acest părinte Hrisostom, dar nu e mai puțin adevărat că Hristos-Dumnezeu nu ne-a lăsat întru deplina necunoștință a ceea ce trăim, ci ne-a luminat calea acestei vremelnice vieți prin sfințitele proorocii ale Sfinților Evangheliști și Părinți ai Bisericii insuflați de Duhul Dumnezeu-Cuvîntului. Astfel, întîmplările prin care trecem pot fi deslușite în lumina acestor înainte-vestiri dumnezeiești, ceea ce vom încerca să facem și în pricina care ne stă de față, în cuvîntul de încheiere ce urmează numaidecît.*

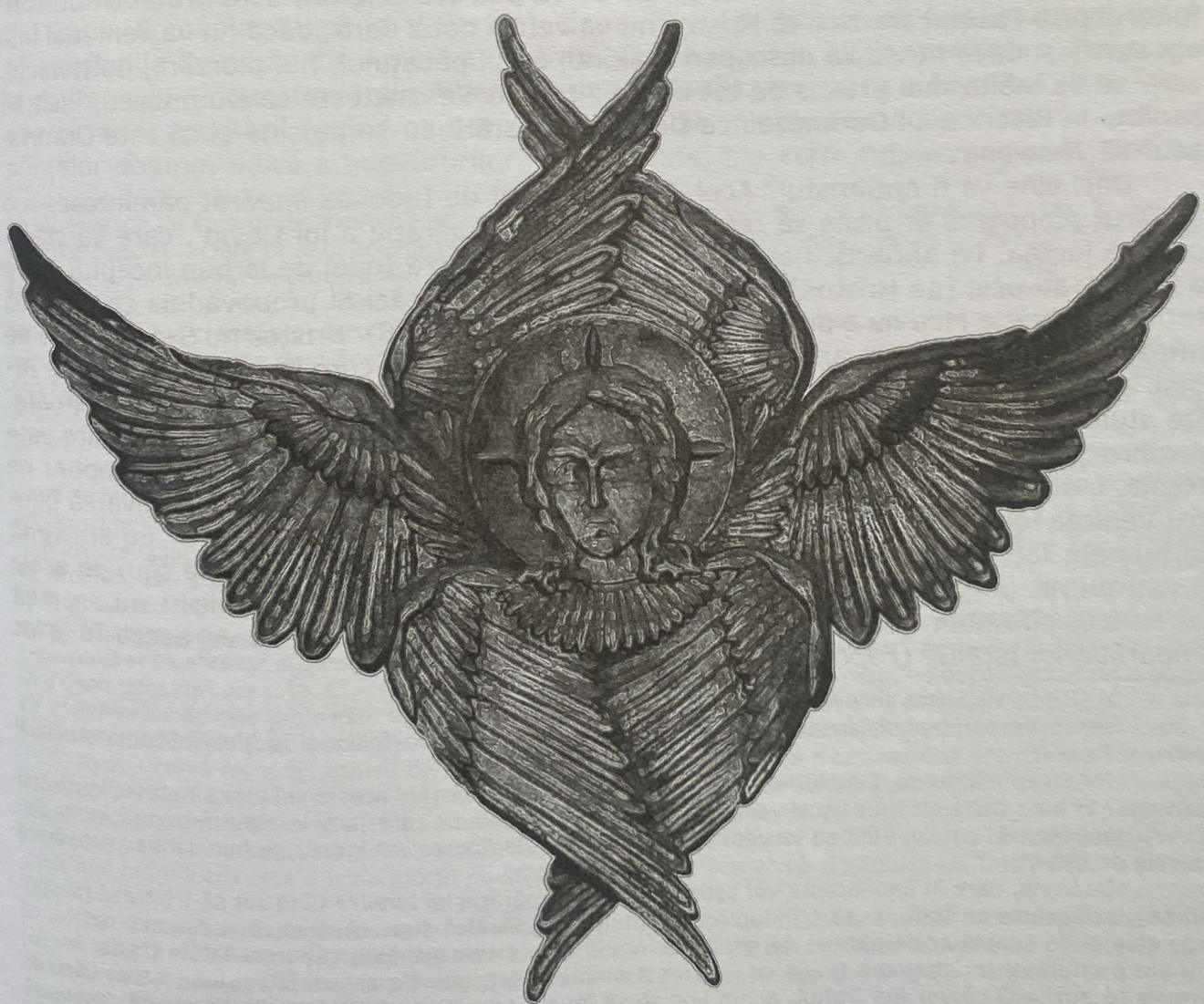

Părintele Justin și semnele vremii celei mai de pe urmă

„Și – după cum proorociile arătau fariseilor și saducheilor că Hristos venise, ei necrezînd – tot așa și astăzi: în timp ce semnele arată că vom intra în epoca lui Antihrist, omenirea doarme liniștită" (Dimitriu Scartsiuni).[1]

Citim la *Evanghelie* că ucenicii L-au întrebat pe Domnul: „Spune-ne [...] cînd vor fi acestea [cumplitele necazuri pe care El le prorocise mai înainte] și care este semnul venirii Tale și al sfîrșitului veacului?" (*Matei* 24:3). Iar Mîntuitorul răspunde: „De ziua și de ceasul acela nimeni nu știe; nici îngerii din Ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl" (*Matei* 24:36). Firește că Dumnezeu-Fiul le știe pe toate, deci și cînd va fi sfîrșitul. Ca om însă, nu știa „ziua și ceasul", fiindcă firii omenești nu îi este de folos aceasta. Și tot Mîntuitorul ne spune de ce; ca să fim cu grijă: „Privegheați deci, căci nu știți în care zi vine Domnul vostru! Aceea cunoașteți: că, de-ar ști stăpînul casei la ce strajă din noapte vine furul, ar priveghea și n-ar lăsa să i se spargă casa. De aceea, și voi fiți gata, că Fiul Omului va veni în ceasul în care nu gîndiți!" (*Matei* 24:42-44).

Așadar, Mîntuitorul nu dezvăluie „ziua și ceasul". În schimb, spune semnele după care vom cunoaște vremea sfîrșitului și a celei de a doua Sa veniri, între care este aceasta: „Se vor ridica hristoși mincinoși și prooroci mincinoși [...], ca să-i amăgească, de va fi cu putință, și pe cei aleși" (*Matei* 24:24). Și, într-adevăr, hristoși mincinoși (adică anti-hriști), au fost mulți: de la Simon Magul[2], care se numea pe sine „Puterea cea mare a lui Dumnezeu", și pînă la „înlocuitorii („vicarii") de Dumnezeu", papii Romani apostați. Iar Antihristul cel mare, în vremea căruia se va petrece sfîrșitul, este proorocit de Mîntuitorul prin Pavel, care zice că Hristos nu va veni a doua oară „dacă nu va veni mai întîi apostasia și dacă nu se va descoperi mai întîi omul păcatului, fiul pierzării, potrivnicul, care se va înălța mai presus de tot ce Se zice sau Se cinstește ca Dumnezeu, încît să șadă el în Biserica lui Dumnezeu ca Dumnezeu, arătîndu-se pe sine-și că este Dumnezeu" (*2 Tesaloniceni* 2:3, 4).

Deci cine va fi Antihristul? Acel „Mesia", văzut de Iudei ca împărat pămîntesc, sub al cărui sceptru ei ar urma să refacă o așa-zisă „împărăție a lui David", care să stăpînească lumea. Pe Antihrist l-au vrut cei mai mulți dintre Iudei de la bun început, și de aceea „L-au ucis [pe Hristos] din mînie și dezamăgire, căci El propovăduia ca să audă toți: «Împărăția Mea nu e din lumea aceasta!» (*Ioan* 18:36). Hristos nu S-a învoit să fie împărat pămîntesc, cum ar fi vrut Satana (*Matei* 4:5-7) și cum își închipuiau acum Iudeii. Aceasta era destul ca să umple inima lor de ură și mîinile lor de unelte ucigătoare. De atunci, ei îl așteaptă pe «Mesia al lor», așadar un împărat a toată lumea, care este Antihrist, căruia îi pregătesc drumul. [...] Din clipa în care Evreii, care-L așteptau pe Mesia, L-au răstignit pe Dumnezeu-Omul Hristos, a început numărătoarea inversă pentru venirea lui Antihrist" (DIM). El este acela despre care Hristos a spus: „Eu am venit în numele Tatălui Meu, și voi nu Mă primiți; dacă va veni altul în numele său, pe acela îl veți primi" (*Matei* 5:43). Pînă la pogorîrea Sfîntului Duh, înșiși ucenicii L-au asemuit pe Hristos cu Antihristul, întrebîndu-L: „Doamne, oare în anul acesta vei așeza Tu la loc împărăția lui Israil?" (*Faptele Apostolilor* 1:6).[3]

---

[1] În (DIM), vezi lista abrevierilor bibliografice de la urmă.

[2] Simon Samarineanul, despre care se vorbește în *Faptele Apostolilor* și în *Viețile* Sfinților Apostoli Petru și Pavel.

[3] „Iar ei, adunîndu-se, L-au întrebat, zicînd: Doamne, oare în anul acesta vei așeza Tu la loc împărăția lui Israil? El a zis către ei: Nu este al vostru a ști anii sau vremile pe care Tatăl le-a pus întru stăpînirea Sa. Ci veți lua puterea Duhului Sfînt ce va veni peste voi" (*Faptele Apostolilor* 1:6-8). Stihuri care au neapărată nevoie de tîlcuire:

„«Doamne, oare în anul acesta vei așeza Tu la loc împărăția lui Israil?» Cînd vor să-L întrebe [despre sfîrșit], se apropie cu toții, ca să-L înduplece cu mulțimea. Fiindcă știau că ceea ce zisese mai-nainte, că «de ziua și de ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl» (*Matei* 24:36) nu era a unuia ce nu știe, ci a unuia ce întîrzie și amînă răspunsul. De aceea, iarăși Îl întreabă. Căci, de vreme ce auziseră că vor lua Duhul, acum vor să se învețe ca unii vrednici de a ști. Pentru că doreau să

Antihristul este și „hristosul" așteptat de așa-numitul „hiliasm" (sau „milenarism", erezie iudaică). Acesta e cel în care Iudeii și toți cei lepădați de la dreapta credință (dar și păgînii) își pun nădejdea că va împărăți în această lume „o mie de ani", făcînd din acest pămînt al patimilor, al suferinței și al fărădelegii, stăpînit de diavolul, un „rai" în care toți să poată trăi în păcat mai departe, netemători de marea judecată de obște ce va fi, la care nimeni nu vrea să se înfățișeze (și pe bună dreptate, conștiința spunînd fiecăruia că va fi osîndit).

Cum ziceam, de-a lungul vremii, mulți au fost socotiți mari antihriști: de la Nero de la papa Romano-Catolic, pînă la Stalin și Hitler. Dar semnele venirii Antihristului cel mare încep să se întrezărească abia în vremurile mai noi, cînd umanismul, cinstirea idolatră a omului, a ajuns atot-stăpînitor. Să ne plecăm luarea aminte la cîteva dintre aceste semne, între care cel dintîi este apostasia, lepădarea obștească, într-un fel sau altul, de Hristos.

1a Apostasia: ateismul materialist

„Antihrist este numit cel care nu va primi și nici nu va mărturisi dumnezeirea lui Hristos. Astfel, antihriști sînt mulți: «Mulți antihriști s-au arătat» (*1 Ioan* 2:18). Aceștia sînt ateii, care s-au lepădat de legea dumnezeiască. Așadar, antihriști sînt mulți, dar Antihrist este unul singur. Antihriști s-au arătat între noi de cînd a venit Hristos pe pămînt și pînă astăzi; Antihrist însă nu a venit" (DIM). Acum însă, lepădarea de Dumnezeu și cinstirea omului ca dumnezeu e semnul cel mai vădit că omenirea e pregătită să-l primească pe Antihrist. Și aceasta s-a văzut limpede odată cu ateizarea întregii lumii, prin revoluțiile zise „comuniste", care au lovit întîi de toate în Ortodoxie (revoluțiile bolșevice din Rusia, România, Bulgaria și Serbia), dar și în erezia papistașă (războiul civil spaniol, revoluțiile marxiste din America centrală și de sud) și în păgînisme (revoluția atee a musulmanului Enver Hodja din Albania mahomedană). Ateizarea a fost însă doar întîiul pas al marii apostazii (avînd ca scop ștergerea din mințile oamenilor, întîi de toate, a sfintelor dogme, adică a adevărurilor neschimbate, ale adevăratei credințe în Hristos-

---

se izbăvească de cele grele, nevoind să se arunce iarăși întru cele mai de pe urmă primejdii. Și nu L-au întrebat cînd, ci: «Oare în anul acesta vei așeza împărăția lui Israil?», adică: Acum? – așa de mult doreau ziua aceea. Iar mie mi se pare că nici atunci nu înțelegeau încă arătat ce împărăție era aceea, căci încă nu îi învățase Duhul. Și nu a zis: Cînd va fi? – ci: Oare o vei așeza? – ca și cum ar fi fost căzută, [de unde se vede că acum] ei credeau despre Dînsul lucruri mai mari. De aceea le și vorbește El deschis, căci nu le mai zice că «nici Fiul nu știe ziua aceea». Dar ce? «Nu este al vostru a ști anii sau vremile pe care Tatăl le-a pus în stăpînirea Sa.» Căci El nu pune știința acelor lucruri în seama Tatălui pentru că nu ar fi știut sfîrșitul anilor, ci trece sub tăcere răspunsul pentru folosul ucenicilor, întrebarea lor fiind de prisos. Scopul Lui era să curme multa iscodire a ucenicilor pentru aceasta, fiindcă îi trimitea să propovăduiască împărăția cerurilor, nu să însemneze suma anilor. Și, măcar că îi învățase cele cu mult mai mari, nu le spune vremea aceea, ca să fie priveghetori (după cum de multe ori am zis). Iar neștiind-o, nu pierdeau nimic, fiindcă le știau pe acelea cu mult mai mari, anume: că El este Fiul lui Dumnezeu, că este de o cinste cu Tatăl, că a înviat, că va fi înviere și judecată, că a șezut de-a dreapta Tatălui. Căci spune-mi mie ce e mai mare: a ști că Hristos va împărăți, sau a ști cînd va împărăți El? Iar Pavel a fost învățat lucruri pe care nu-i este cu putință omului să le grăiască. [La fel,] Moisi a fost învățat despre începutul lumii – cînd a fost, mai-nainte de cîți ani, și numără anii – măcar că începutul este cu totul mai greu de cunoscut decît sfîrșitul. Și, de altfel, aceia nici nu L-au întrebat de sfîrșitul obștesc al tuturor, ci: «Oare în anul acesta vei așeza împărăția lui Israil?» Iar El nu le-a descoperit nici aceasta. Ci – așa cum atunci [înainte de Patimă] le-a răspuns depărtîndu-i de a socoti că izbăvirea lor de cele grele este aproape, zicîndu-le că vor cădea întru multe primejdii – tot astfel și aici, însă mai cu blîndețe, [căci adaugă]: «ci veți lua putere». Și, ca să nu-L întrebe iarăși, S-a înălțat îndată.

Apoi – ca să nu zică: Pentru ce înalți și mare faci lucrul? – Fiul zice: «anii și vremile pe care Tatăl le-a pus întru a Sa stăpînire». Iar stăpînirea Tatălui este în chip arătat și a Fiului. Căci, așa cum Tatăl învioază morți, tot astfel îi învie și Fiul pe aceia care voiește. Și, dacă atunci cînd lucrează cele înfricoșate și negrăite, o face cu aceeași stăpînire ca și Tatăl, cu mult mai vîrtos știe ceea ce știe cu aceeași stăpînire. Și mult mai mare lucru este a învia morții cu stăpînirea cea de o potrivă și aceeași cu Tatăl, decît a ști ziua [sfîrșitului].

Dar de ce nu a răspuns Hristos la ce întrebau ei, ci îi învață ceva pentru care nu întrebaseră, zicîndu-le că vor lua putere? Pentru că dascăl nu este acela care îi învață pe ucenici ceea ce voiesc ei, ci acelea care le sînt de folos. Iar cuvîntul acesta arăta și el într-un fel venirea și – ca să zic așa – curgerea asupra lor a Duhului" (Sfințitul Teofilact al Bulgariei).

Dumnezeu). Nu de mult, ateismul comunist a fost lepădat, în clipa în care își atinsese țelul: anume alungarea lui Hristos-Dumnezeu din inima celor botezați întru numele Lui, și înlocuirea Lui cu omul ca idol. Iar acum, pasul al doilea este propovăduirea unei credințe înșelate, umaniste, care amestecă Ortodoxia nu numai cu eresurile creștine, dar și cu iudaismul și cu toate păgînismele. Numele acestei înșelări este:

1b Ecumenismul apostat

Să vedem ce spun despre acesta cîțiva dintre sfinții teologi ai vremii noastre. De pildă, Cuviosul Iustin Popovici:

„«Ecumenismul» e numele de obște pentru creștinismele mincinoase, pentru «Bisericile» mincinoase ale Europei Apusene. În el se află cu inima lor toate umanismele europene, cu papismul în frunte; iar toate aceste creștinisme mincinoase, toate aceste «Biserici» mincinoase, nu sînt nimic altceva decît erezie peste erezie. Numele lor evanghelic de obște este acela de «atot-erezie» (*pan-erezie*). De ce? Fiindcă, de-a lungul istoriei, feluritele erezii tăgăduiau sau sluțeau anume însușiri ale Dumnezeu-Omului Domnului Hristos, în timp ce ereziile acestea europene Îl îndepărtează pe Dumnezeu-Omul în întregime și-L pun în locul Lui pe omul European. În această privință nu e nici o deosebire esențială între papism, protestantism, ecumenism și celelalte secte, al căror nume este «legiune»" (IUS).

Alte lămuriri aduce Cuviosul Serafim Rose:

„Ecumenismul este erezia care se întemeiază pe credința că nu există de fapt o Biserică văzută a lui Hristos și că structura sa vizibilă la nivelul societății umane se formează de-abia acum, prin eforturile universaliste ale Ecumenismului de a uni toate «Bisericile creștine» (și chiar pe cele necreștine) într-o unică Biserică mondială. [...] Dar – urmează Părintele Serafim – dacă nici una dintre «Bisericile» actuale nu poate pretinde că este «adevărata Biserică» a lui Hristos, atunci o amestecare a lor nu va duce nici ea la alcătuirea acestei Biserici unice. Și, dacă toate aceste «Biserici creștine» nu există decît în măsura în care se pot raporta una la cealaltă, atunci nici o însumare a lor nu va putea rezulta într-o «Biserică» absolută, căci o atare însumare va trebui și ea să se raporteze la alte organizații «religioase». Și iată cum ecumenismul «creștin» nu va putea să sfîrșească decît în sincretismul unei religii mondiale. [...] Dăm cîteva exemple care indică liniile de dezvoltare a Mișcării Ecumenice din afara Creștinismului:

1. Pe 27 iunie 1965, s-a convocat la San Francisco o conferință religioasă pentru pacea mondială, cu ocazia aniversării a 20 de ani de la înființarea unei filiale a ONU în acel oraș. În fața unui public de 10 000 de persoane, reprezantanți ai religiilor hindusă, budistă, musulmană, mozaică, protestantă, catolică și ortodoxă au ținut cuvîntări despre «fundamentarea religioasă» a noțiunii de «pace mondială», iar un cor «interconfesional» de 2 000 de voci a intonat imnuri religioase aparținînd tuturor denominațiunilor.

2. În 1969, într-o declarație oficială a Bisericii Grecești din America, s-a afirmat: «Credem că Mișcarea Ecumenică, chiar dacă a luat naștere în sînul Creștinismului, trebuie să fie o mișcare a tuturor religiilor care își dau mîna.»

3. *The Temple of Understanding* (*Templul Înțelegerii*) – o fundație americană inițiată în 1960 ca un fel de «asociație a religiilor unite», cu scopul de «a clădi Templul simbolic în diferite colțuri ale lumii» (doctrina Francmasoneriei) – a ținut pînă în prezent mai multe conferințe «la vîrf». (În *Comitetul Internațional al Templului* era membru și Mitropolitul Emilianos, din patriarhia Constantinopolei.) La prima dintre ele, organizată la Calcutta, în 1968, Trapistul Thomas Merton a declarat: «Sîntem deja în unitate. Ceea ce trebuie să redobîndim însă este unitatea primordială.»[4] La cea de a doua conferință (Geneva, 1970), s-au întîlnit 80 de reprezentanți a zece religii, pentru a discuta probleme precum: «Proiectul de creare a Comunității Mondiale a Religiilor». Iar pe 2 aprilie, la Catedrala Sfîntul Petru a avut loc o slujbă religioasă supraconfesională «fără prece-

[4] „Unitatea primordială" este împreună-împărtășirea cu Trupul și Sîngele Domnului. Despre ce înseamnă aceasta, se vorbește de mai multe ori în paginile acestei cărți.

dent», descrisă de pastorul protestant Babel [chiar așa! – n. m.] ca fiind «un eveniment epocal în istoria religiilor». De asemenea, «credincioșii tuturor religiilor au fost invitați să coparticipe la cultul aceluiași dumnezeu; slujba s-a încheiat cu rugăciunea «Tatăl nostru».

Așadar, «conferințele la vîrf» oferă delegaților Ortodocși ocazia să intre în dialoguri care duc la «crearea unei comunități mondiale a religiilor», care «grăbesc realizarea visului de pace și de înțelegere al omenirii», potrivit filosofiilor întemeiate de Vivekananda, Ramakrishna, Gandhi, Switzer.[5]

4. La începutul anului 1970, Consiliul Mondial al Bisericilor a finanțat Conferința de la Ajaltoun (Liban) dintre Hinduși, Budiști, Creștini și Musulmani; care a fost urmată de o conferință la Zurich, unde 23 de «teologi» ai CMB au declarat necesitatea «dialogului» cu religiile necreștine.[6] În 1979, la întîlnirea Comitetului Central al CNB de la Addis Abeba, Mitropolitul Georges Khodre al Beirutului (Biserica Ortodoxă a Antiohiei) i-a șocat pînă și pe Protestanți, cînd i-a urgentat pe Creștini să «investigheze viața de autentică spiritualitate a celor nebotezați» și să-și îmbogățească experiența cu «comorile ce se află în sînul comunității religioase universale».[7]

5. În februarie 1972, Biserica Ortodoxă Greacă din America a intrat într-un dialog «teologic» oficial cu reprezentanții cultului mozaic. Atunci, «teologii» Greci au căzut de acord cu «revizuirea textelor lor liturgice referitoare la Iudei și iudaism, atunci cînd ele sînt negative sau ostile»" (SER2).

Și lucrurile au urmat pe această cale. Să ne amintim – de pildă – de acel *San' Egidio* de acum cîțiva ani de la București, întîlnire al cărei slogan (născocit de președintele-saxofonist Bill Clinton!) era: „Pacea este numele lui Dumnezeu!" Atunci, întru numele zeului „Pace", Ortodocșii s-au adunat și s-au rugat împreună cu toate ereziile, cu toți păgînii, cu vrăjitorii Africani și cu Iudeii, uitînd că Hristos nu a venit să aducă pacea, ci sabia (*Matei* 10:34).[8] Același lucru s-a întîmplat și la întîlnirile de la Asissi din ultimii ani, în 1986 și în 2000, unde i-am văzut pe Ortodocși rugîndu-se împreună cu toți cei zișI mai înainte și cu Indieni Americani (purtînd pene și tot soiul de amulete), care chiar au fumat „calumetul păcii", spre bucuria celor de față.

Căci la ce s-a ajuns? La a spune că toate „religiile", adică înșelările drăcești[9], sînt povățuite de Duhul Sfînt, Care „suflă unde vrea El"![10] Încheierea e că toate eresurile

[5] Mai bine zis, potrivit filosofiilor întemeiate de Iudeii organizați în francmasonerie. Să ne gîndim la visul de „pace perpetuă" al lui Immanuel Kant, de pildă.

[6] Se pare că nimeni nu-l mai aude pe Pavel, care strigă: „Nu vă înjugați în jug străin cu cei necredincioși! Căci ce însoțire are dreptatea cu nelegiuirea, sau ce împărtășire are lumina cu întunericul? Și ce unire are Hristos cu Veliar [care însemnează în evreiește «apostat», numindu-l așa pe diavolul] sau ce parte are credinciosul cu cel necredincios? Sau ce învoire este între Biserica lui Dumnezeu cu idolii? Căci voi sînteți Biserica Dumnezeului celui viu, precum a zis Dumnezeu, că: «Voi locui întru dînșii, și voi umbla și voi fi Dumnezeul lor, și ei vor fi norodul Meu» (*Levitic* 26:12). De aceea, «ieșiți din mijlocul lor, și vă osebiți – zice Domnul – și de ce este necurat să nu vă atingeți, și Eu vă voi primi pe voi!» (*Isaia* 52:11)" (*2 Corinteni* 6:14-17).

[7] „Căci – precum zice Psalmistul – toți dumnezeii neamurilor sînt draci" (*Psalmul 95*:5).

[8] „Nu întotdeauna este bună unirea; uneori și despărțirea e bună. Iar «sabie» este cuvîntul credinței, care ne taie pe noi de la iubirea de prieteni și de rude, dacă aceștia ne împiedică de la buna cinstire de Dumnezeu. Și nu ne îndeamnă să ne despărțim de aceștia fără pricină, ci numai atunci cînd nu se unesc cu noi în credință și, mai vîrtos, atunci cînd ne împiedică de la credință" (Sfințitul Teofilact, în tîlcuirea la *Matei*). La care Sfîntul Ioan Scărarul adaugă că „sabia" lui Hristos îi desparte „pe iubitorii de Dumnezeu de iubitorii de lume, pe iubitorii de cele materialnice de iubitorii de cele nematerialnice, pe iubitorii de slavă de cei smeriți în cuget" (în subînsemnările tîlcuirii epistolelor lui Pavel). Deci pacea fără adevăratul Hristos nu se poate, și pînă nu se vor despărți pentru totdeauna cei ai Lui de cei ai Satanei nu va fi pace.

[9] „Căci – iarăși adaug - toți dumnezeii neamurilor sînt draci" (*Psalm* 95:5).

[10] Aceasta e hula neiertată împotriva Sfîntului Duh, Duhul Adevărului, Care, la Sfintele Soboare ale Bisericii, poruncește prin gura Sfinților Părinți așa: „Episcopul, sau preotul sau diaconul care numai s-a rugat cu ereticii, să se afurisească; iar dacă le-a îngăduit lor să lucreze ceva ca clerici, să se caterisească" (*Canonul 45* al Sfinților Apostoli). „Porunca aceasta întreabă Cuviosul Iustin Popovici – este limpede chiar și pentru o conștiință de țînțar. Oare nu? Apoi – urmează tot el – „*Canonul 65* al Sfinților Apostoli hotărăște: «Dacă vreun cleric sau mirean intră în sinagoga Iudeilor sau a ereticilor ca să se roage, să se caterisească și să se afurisească.» Și aceasta este limpede, chiar și pentru conștiința cea mai primitivă. Oare nu?

și înșelările sînt „adevărate", că „adevărul" este peste tot și că vrăjmașii lui Hristos-Dumnezeu sînt prietenii lui Hristos-Dumnezeu! Iată nebunia ultimilor ani ai acestei lumi căzute, nebunie pe care doar Hristos Însuși o va putea curma, întru a doua Sa venire.

Altfel spus, *s-a ajuns să se creadă de către toți că Mîntuitorul este Antihristul,* adică pierzătorul, pe care îl cerem cu toții, de la Evrei și pînă la Ortodocși și păgîni! Am văzut astfel cum, în Piața San Pietro din Vatican, un cor de Evrei cînta „Eu cred în venirea lui Mesiah", fiind ascultați de către păgîni cu mare bucurie și nădejde. (Ce are Dalai Lama sau Mahomed cu „Mesiah" nu pot înțelege! Unde se vorbește în *sutre*-le budhiste sau în *Coran* de acest „mîntuitor"?) De față erau și ierarhi Ortodocși, firește, ba chiar și corul psaltic al Mitropoliei din Atena, care cînta și el ceva din slujba Sfintei Liturghii. Să mai povestim de spectacolele cu muzică și dansuri drăcești (la Camberra) ale Aborigenilor din Australia (aproape goi și vopsiți precum diavolii), urmate de „rugăciunile creștine" ale Neoprotestanților Coreeni (!), în care e chemat „spiritul fratelui Jesus", alături de „spiritele naturii", întîi-stătătorul acelei întîlniri, ca președinte al Consiliului Mondial al Bisericilor, fiind patriarhul nostru de azi? Iată dar că „noul Cristos" și „noul Creștinism" – adică „Creștinismul" antihristic – au ajuns astăzi aproape de împlinirea lor, lumea fiind pregătită să-l primească pe „cel ce vine întru numele său".

Ca să scurtez un cuvînt ce ar putea urma la nesfîrșit, să mai vedem doar o singură dovadă a ceea ce vreau să spun: în urmă cu puțini ani, fostul cardinal Joseph Ratzinger (actualul Papă Benedict al 16-lea) a blagoslovit, în calitate de președinte al Congregației pentru Doctrina Credinței[11], un studiu de 210 pagini – intitulat „Poporul Evreu și sfintele sale scripturi în *Biblia* creștină", publicat de Comisia Biblică Pontificală – unde se spune că „așteptarea mesianică a Evreilor nu este zadarnică. [...] Deosebirea pentru noi este că cel care va veni va avea caracteristicile lui Isus, cel care a venit deja și este prezent și activ printre noi." Nimic nou în asta! Noi știm de la Ioan Teologul că Antihristul a venit, ca duh, de mult în lume! E vorba despre acela a cărui poză o vedem făcîndu-ne cu ochiul de pe cruce din neînchipuit de hulitoarele „tablouri religioase" catolice, sau din filmele cu Jesus Christ Superstar sau despre care citim în afișele papistașe: „Isus și Maria te așteaptă la pocăință." Acum el mai trebuie doar să se întrupeze, așteptat fiind de Evrei și de toți ceilalți vrăjmași ai lui Hristos. O spune limpede Andrea Riccardi, fondatorul comunității *San' Egidio*, vestită pentru rolul jucat în „promovarea dialogului inter-religios": „În trecut, vorbeam de o moștenire străveche, comună [cu Evreii, n. m.]. Dar acum, pentru prima dată, vorbim despre viitorul nostru comun, așteptîndu-l pe Mesia și sfîrșitul lumii." Se împlinesc astfel vorbele purtătorilor de Duh: „Antihrist nu-și va arăta numaidecît chipul satanic cu care va stăpîni, ci se va înfățișa ca binefăcător, propovăduitor al păcii, libertății, egalității și fraternității; ca, prin viclenie, să ajungă stăpînitor al întregii lumi. Popoarele vor fi amăgite, se vor lepăda de Hristos, se vor alătura Antihristului și vor preda lui puterea și stăpînirea lor (*Apocalipsa* 17:13)" (DIM).

După uscăciunea ateismului, ecumenismul este acum deosebit de ispititor, părînd a fi o „înflorire a credinței". Este cea mai mare amăgire a tuturor vremurilor! Ateismul a surpat toți dumnezeii, iar Ecumenismul îi îngăduie deocamdată ca „simboluri culturale", pînă ce se va ivi Antihristul, omul Satanei, căruia omenirea înșelată i se va închina ca unui unic dumnezeu. „Antihristul va fi un om, dar îmbrăcat cu toată lucrarea satanei: «Și se va arăta omul care se va înălța mai presus de tot ce Se zice sau Se cinstește ca

Canonul 46 al Sfinților Apostoli: «Episcopul sau preotul care primește botezul sau jertfa ereticilor, poruncim să se caterisească. «Căci ce înțelegere poate să fie între Hristos și Veliar? Sau ce parte are credinciosul cu necredinciosul?» Este un lucru bătător la ochi, chiar și pentru cei lipsiți de ochi: această poruncă hotărăște în chip imperativ că nu trebuie să recunoaștem ereticilor nici o Sfîntă Taină și că trebuie să judecăm toate ale lor ca nelucrătoare și lipsite de dar" (IUS). Și e vorba de rugăciunea împreună cu ereticii Creștini, nu cu păgînii și cu ateii! Căci la „San' Egidio" de la București au fost toți necredincioșii, printre care și un „preot" Japonez al Bisericii Atee!

[11] Vedeți? Sfintele Soboare a toată lumea și cele locale – „prezidate" de către Dumnezeu-Sfîntul Duh, Care vorbea prin aleșii Săi – Sfintele Soboare așadar, care au hotărît pentru totdeauna adevărurile de credință, adică sfintele dogme, nu mai sînt în putere, sînt „depășite", și hotărîrile lor trebuie schimbate de o „congregație" ce lucrează după cum vrea ea!

Dumnezeu» (*2 Tesaloniceni* 2:4). Acela nu va aduce închinăciune de idoli, ci va fi potrivnic lui Dumnezeu, și va surpa toți dumnezeii și va porunci să se închine lui în locul lui Dumnezeu. Și va ședea în biserica lui Dumnezeu, nu numai în cea din Ierusalim, ci și în bisericile cele de pretutindeni" (IOA).[12]

Trebuie să înțelegem bine că scopul de căpetenie al ecumenismului apostat nu este unirea „religiilor" – adică a credințelor mincinoase, deci insuflate de Satana – ci preschimbarea dreptei și adevăratei credințe într-una strîmbă și mincinoasă. Și, într-adevăr, trăim „într-o vreme de întuneric și înșelare aproape obștești, cînd pentru cei mai mulți «Creștini» «Hristos» a devenit tocmai acela pe care învățătura ortodoxă îl numește «Antihrist»" (SER2). Încă în veacul al 19-lea, Sfîntul Episcop Ignatie Briancianinov ne atrăgea luarea aminte, zicînd că „lucrarea credinței pravoslavnice poate fi recunoscută ca apropiindu-se de sfîrșitul hotărîtor. [...] Nu avem de unde aștepta reînvierea creștinismului. Vasele Sfîntului Duh au secat pentru totdeauna pretutindeni, chiar și în mănăstiri, aceste tezaure de evlavie și daruri harice. Or, substanța Duhului dumnezeiesc poate fi înnoită numai prin uneltele Sale.[13] Îndelungata și milostiva răbdare a Domnului îngăduie să se prelungească și să fie amînat deznodămîntul de pe urmă pentru cei rămași care se vor mîntui. Între timp, cei ce putrezesc sau au putrezit vor atinge deplina putreziciune. Cei ce vor să se mîntuiască trebuie să înțeleagă bine acest lucru și să folosească timpul dat spre mîntuire, căci timpul scurt este, iar trecerea în veșnicie este aproape pentru fiecare din noi" (în AVE). Un veac în urma Sfîntului Ignatie (pe cînd țările ortodoxe, mai puțin Grecia, erau stăpînite de ateismul comunist), Arhiepiscopul Averchie Taușev încerca și el să ne trezească, spunînd că „în prezent noțiunea de «Ortodoxie» și-a pierdut înțelesul; sub masca «Ortodoxiei» se ascunde astăzi ne-Ortodoxia. Se ivește trebuința făuririi unui nou cuvînt pentru ceea ce numim «Ortodoxie», așa cum a trebuit să făurim termenul de «Ortodoxie»[14]. Și acest lucru nu este deloc ușor" (AVE).

Și pentru ce s-a surpat Ortodoxia? Pentru că s-a *umanizat*, lucrările ei cele duhovnicești s-au făcut trupești, cele dumnezeiești s-au făcut omenești, cum arată Sfîntul Ignatie:

---

[12] Avem știre despre o „repetiție" a încoronării Antihristului, care – oricît de caraghioasă ar fi – nu poate să nu ne dea de gîndit:

„Guru Maharaj-ji a fost propovăduit «dumnezeu» încă de cînd avea 15 ani, iar familia lui (compusă din mamă și trei frați) era «sfînta familie». Organizația lui, «Misiunea Luminii Divine», avea comunități (*ashram*-uri) în întreaga Americă. Cei 80 000 de prozeliți ai lui, trebuiau să renunțe la plăcerile lumești și să mediteze în scopul de a obține starea de «conștiință lărgită», care să le aducă pacea desăvîrșită, fericirea și «extazul» – adică o stare în care totul în jur este minunat și desăvîrșit întocmai așa cum este. Cu ocazia unei inițieri speciale, în care ei «primesc știința», discipolilor li se arată în lăuntrul lor o lumină foarte puternică. Pe lîngă această «știință», discipolii aceștia mai sînt uniți și în credința că Maharaji-ji este «Stăpînul Universului», care a venit să instaureze Noua Eră («New Age») de pace pentru întreaga omenire. [...]

În 1973, «Misiunea Luminii Divine» a închiriat Astrodomul din Houston (o imensă bază sportivă), cu scopul de a organiza acolo «evenimentul cel mai sfînt și mai semnificativ din istoria omenirii». Prozeliți din întreaga lume aveau să vină acolo pentru a se închina zeului lor și pentru a începe convertirea întregii Americi. Apariția lui Maharaj-ji a fost primită cu ovații colosale, în timpul specacolului el stînd pe un tron înalt și avînd pe cap coroana de aur «a lui Krishna». Pe tabelele de afișaj electronic apărea în flașuri cuvîntul «D-U-M-N-E-Z-E-U». Masele de tineri ajunse la un paroxism isteric plîngeau de bucurie; numeroase grupuri dansau pe scenă, iar orchestra cînta «The Lord of the Universe» («Stăpînul Universului»), cu textul și muzica adaptate după un imn protestant.

Ceea ce am descris mai sus nu e decît o repetiție a închinării la Antihrist ce va fi la sfîrșitul timpului, de închinare adică la «cel ce se va înălța mai presus de tot ce se numește Dumnezeu, dîndu-se pe sine drept dumnezeu» (*2 Tesaloniceni* 2:4)" (SER2).

[13] Iar Creștinii cei de pe urmă, dimpotrivă, „își vor grămădi învățători după poftele lor, căci va fi vremea cînd nu vor mai suferi învățătura cea sănătoasă" (*2 Timotei* 4:3). Stih pe care Sfîntul Teofilact îl deslușește așa: „Cu zicerea «își vor grămădi», Apostolul arată nealeasa și tulburata mulțime a învățătorilor. Căci aceștia au să se aleagă la hirotonie de mulțimile cele tulburate ale noroadelor, care nu fac nici un lucru cu cuvînt [«rațiune», n. m.] și cu deslușire [«dreaptă-socoteală», «discernămînt», n. m.], ci aleg și hirotonesc învățătorii care le urmează poftele, zicînd și făcînd cîte sînt spre îndulcirea și mulțumirea lor" (în tîlcuirea epistolelor lui Pavel).

[14] După ruperea Bisericii romane de Biserica Universală (*catolică*), Biserică romană care apoi s-a numit pe sine „Catolică", spre înșelarea celor neștiutori.

„Astăzi, mulți oameni au îndrăznit să-și introducă rînduielile lor în rînduielile Sfîntului Duh. Din această pricină, rînduielile cerești s-au făcut pămîntești; cele duhovnicești – trupești; cele sfinte – păcătoase; cele înțelepte – neghioabe. Toți văd nepotrivirea, văd năruirea ce decurge din ea; dar nu văd începutul din care decurg toate nenorocirile, pentru că privesc la lumina propriei rațiuni căzute și nu la lumina lui Dumnezeu. Începutul nenorocirii stă în disprețuirea neîngăduită și trufașă a poruncilor Sfîntului Duh, în înlocuirea lor cu rînduielile proprii. Iată unde e pricina destrămării de obște, pricina căderii Creștinismului, a căderii morale ce precede întotdeauna ruina civilă, care prevestește această ruină. Se mai găsesc în particular Creștini, dar a fost pierdută cunoașterea obștească, unică, a adevărului, prin care totul s-ar uni într-un singur trup duhovnicesc, cu un singur chip de cugetare, sub un singur cap obștesc: Hristos. Azi, fiecare [Ortodox] are mai mult sau mai puțin modul său de cugetare, «religia» sa, drumul lui, luate în chip arbitrar sau la întîmplare, socotite ca drepte sau măcar îndreptățite. Această nenumărată turmă care a pierdut legătura și unitatea în adevăr și duh, prezintă observatorului duhovnicesc aspectul celei mai mari devălmășii: fiecare oaie rătăcește de capul ei, nimeni nu-i poartă grija, oamenii nu mai aud – într-atît li s-a îngreuiat auzul – glasul mîntuitor al Adevăratului Păstor ce răsună în Sfînta lui Biserică, ce le vădește sus și tare nedreptatea și le arată drumul drept" (IGN2).

Și același Sfînt Ignatie Briancianinov ne pregătește pentru a ne feri atît de înșelare, cît și de temere:

„Viețuirea după Dumnezeu – spune Episcopul Ignatie – va ajunge tare anevoioasă, din pricina apostaziei de obște. Mulțimea apostaților, numindu-se și înfățișîndu-se la arătare drept «Creștini», îi va prigoni cu atît mai lesne pe adevărații Creștini. Apostații, înmulțindu-se, îi vor împresura pe adevărații Creștini cu nenumărate intrigi, vor pune nenumărate piedici în calea bunelor-voiri de mîntuire și slujire a Domnului, după cum arată Sfîntul Tihon Zadonski. Ei vor lupta împotriva robilor lui Dumnezeu, recurgînd la forța autorităților de Stat, prin pedepse și denunțuri, prin diferite uneltiri, amăgiri și prigoană sălbatică" (în AVE). „În vremurile din urmă – adaugă și Cuviosul Averchie Taușev – adevăratul monah și orice Creștin adevărat abia dacă vor putea găsi vreun adăpost îndepărtat și ascuns pentru a sluji acolo cu oarecare libertate lui Dumnezeu și pentru a nu se lăsa purtat de apostazie și apostați în slujirea satanei. Cine, văzînd ce se petrece acum în lume, chiar slujirea satanei în chip fățiș, poate spune că aceste vremuri n-au și venit? Fără îndoială că ele au și venit, dacă Sfîntul ierarh Ignatie scria despre ele cu peste o sută de ani în urmă: «În viitor, vremurile vor fi tot mai grele. Creștinismul, ca duh, se îndepărtează dintre oameni, fără ca gloata tulburată și înrobită lumii deșertăciunii să bage de seamă, lăsîndu-l propriei căderi!»" (AVE).

2 Babilonul cel mare

În strînsă legătură cu Ecumenismul – cu împăcarea în duh a tuturor vrăjmașilor Adevărului, adică ai lui Hristos – ni se vădește un alt semn al vremurilor Antihristului: „mondializarea", sau „globalizarea" sau „unificarea" politică a lumii. Căci, în chip gîndit, „Babilonul" proorocit în *Apocalipsă*[15] este „religia ecumenistă" a viitorului, iar politic sînt

[15] „Și alt înger a venit după cel dintîi, zicînd: „A căzut, a căzut Babilonul, cetatea cea mare, care a adăpat toate neamurile din vinul pătimaș al curviei sale" (*Apocalipsa* 14:8). Stih pe care Sfîntul Andrei al Neochesariei îl tîlcuiește astfel:

„«Babilonul» se tîlcuiește amestecarea lumii acesteia și tulburarea vieții, despre care spune aici că peste puțin se va termina. Și se numește «babilon» de la amestecarea de către Dumnezeu a limbilor [celor care zideau turnul]. Iar prin «vinul pătimaș al curviei sale» numește nu numai nebunia venită din închinarea la idoli, și depărtarea și înstrăinarea minții de la Dumnezeu, ci și îmbătarea de tot păcatul și ieșirea din minte, prin care toți cei ce curvesc, vor fi pierduți de către Dumnezeu, după cuvintele Psalmistului. «Babilonul» acesta va cădea de istov, surpîndu-se din rădăcină, iar lucrătorii fărădelegii vor fi trimiși în focul de veci, și atunci se va arăta Ierusalimul cel ceresc."

„Unii tîlcuitori – zice Sfințitul Averchie – socotesc «Babilonul» ca fiind vechea Romă păgînă, care a dat tuturor oamenilor să bea vinul «curviei», adică al închinării la idoli. Alții înțeleg că el închipuie împărăția creștină cea mincinoasă, iar «vinul curviei» mincinoasa învățătură de credință (vezi *Ieremia* 51:7)."

Statele Unite ale Lumii („noua ordine mondială"), nălucirea tuturor umaniștilor care au plăsmuit utopii, iar în vremea noastră nălucirea mișcării *New-Age* (*Noua Eră*, sau Era Vărsătorului), de a cărei rea filosofie este pătrunsă toată politica lumii.[16] Acest „Babilon", a cărui întemeiere a început odată cu revoluțiile, e pe cale să se înființeze acum, și el nu este decît acea împărăție a Antihristului care va stăpîni lumea în acei trei ani și jumătate îngăduiți „fiului pierzării". Ca să nu lungim cuvîntul, să dăm despre aceasta doar cîteva date istorice, alese mai mult sau mai puțin la întîmplare:

De pildă: la a XXV-a sesiune a „Comitetului Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor" (în 1972, 14 august), de la Utrecht (Olanda), cu participarea a 50 de Biserici și confesiuni creștine, teologul German Jürgen Moltzmann a susținut planul masonic al unui „guvern mondial indispensabil". Cu mulți ani în urmă, ca președinte al „Congresului pacifist" de la Paris din 1849, Victor Hugo (1802-1885)[17] vorbise așa (în discursul de deschidere): „Și va veni ziua cînd vom vedea două grupuri uriașe: Statele Unite ale Europei și Statele Unite ale Americii[18] dîndu-și mîna prietenească peste ocean" (EMD).

Se întîmplă acum ca și în vechime, cînd s-a zidit turnul din Babilon: „Iată toți sînt de un neam și o limbă, și aceștia au început a face și nu vor înceta de la ceea ce și-au pus în gînd să facă" (*Facerea* 11:6). Această unire în cuget și simțiri întru rău - întru răzvrătire, întru hulă și trufie - vor să o refacă acum Națiunile Unite (și toate celelalte așezăminte internaționale) împotriva lui Hristos-Dumnezeu. Este o unire silnică și călcătoare a hotărîrii dumnezeiești, care a despărțit „limbile", neamurile, spre binele omului, pentru a-l înfrîna de la mîndrie. Este o unire silnică și hulitoare, pentru că se împotrivește unirii tutuor neamurilor întru Hristos, prin Taina Botezului și a Împărtășirii cu Sfîntul Său Trup și Sînge.

Să mai zicem însă și că orice mare cetate e un turn al „Babilonului" în mic, o cetate a Antihristului. Acest lucru a fost foarte bine văzut de Cuviosul Serafim Rose, el însuși un fost cetățean al „Babilonului" orașelor americane:

„Astfel de turnuri se cunosc în istoria asiro-babiloniană, iar unele supraviețuiesc. Ele se numesc «zigurate»: temple cu un sanctuar în vîrf. Sfîntul Ioan Gură de Aur zice să ele sînt simbolul faptului că omul nu voia să rămînă în hotarele pe care i le-a așezat Dumnezeu. Voia să se facă pe sine zeu: autozeificare. În vremile moderne, imaginea acestui lucru sînt *zgîrie-norii*. Ideea este să construiești ceva mai înalt decît tot ce s-a construit mai înainte. Te poți urca în vîrf, unde climatul este total diferit decît cel de mai jos. Vedem că, după 500 de ani de la Potop, omenirea ajunsese iarăși stricată și plină de mîndrie. Se spune că oamenii aveau o singură limbă, un singur glas. Toți erau de acord asupra unui singur lucru: că vor ajunge departe. Tot așa este și omenirea de azi: oamenii sînt fie de acord cu ceea ce se întîmplă, fie sînt tîrîți spre acest uriaș proiect de

[16] Începutul Erei Vărsătorului a fost vestit de către Alice Bailey (1880-1949), fostă membră a Societății Teozofice, care zicea că în această „nouă eră" va avea loc arătarea „hristosului", adică a căpeteniei „Ierarhiei Spirituale", în vederea așezării unei stăpîniri a toată lumea. În duh masonic, new-age-ist și ecumenist, Bailey propovăduia „toleranța" religioasă universală și nu primea „fanatismul", barierele confesionale; susținea idei pacifiste, lupta împotriva ruperii unității umane și așa mai departe. Cu totul întemeiat, K. Berger și H.J. Ruppert bagă de seamă că „spiritualitatea" bailey-ană este o copie a celei creștine, doar că are semn schimbat, «hristosul» new-age-ist fiind de fapt Antihrist".

Nu e așadar nimic de mirare că (în 1922) Alice Bailey a înființat Lucifer Publishing Company, căreia (în 1924) i-a schimbat denumirea în Lucis Trust, datorită protestelor anti-sataniștilor. Din Lucis Trust face parte și Societatea Editorială Lucis. (după Bruno Würtz, *New-age – paradigma holistă sau revrăjirea Vărsătorului*, ediția a II-a, Editura de Vest, Timișoara, 1994).

[17] Poet și romancier Francez „Romantic", adică urmaș tîrziu al gnozei lui Mani, potrivit căreia Ziditorul a toate este „dumnezeul cel rău", iar Satana e „dumnezeul cel bun". Printre altele, a scris chiar un poem numit „Satana mîntuit".

[18] „În 2005, s-a făcut un aranjament între Canada, Mexic si SUA. Acest aranjament, neanunțat publicului, neaprobat de către Congres, unește SUA, Mexicul și Canada într-o singură entitate, ștergînd granițele. Se numește «Uniunea Americană». Președintele Bush a semnat o înțelegere formală și a făcut acest pas fără aprobarea Congresului sau a poporului american. E un tîrg de care puțini au auzit. A fost făcut iar de doar cîțiva oameni de la cel mai înalt nivel, în numele clasei de investitori. Acesta nu e un acord de schimb. E totala îndepărtare a suveranității acestor țări, care va rezulta într-o nouă monedă, numită «Amero»" (din comentariul filmului documentar *Zeitgeist*).

construire a raiului pe pămînt. Omenirea face din nou același lucru. Iar dacă omul face astfel, oare ce va face Dumnezeu?" (SER1).

3 Raiul pămîntesc

Ce urmează din înjugarea „păcii religioase" cu aceea politică? Nimic altceva decît „raiul" pămîntesc nălucit de toți utopiștii păgîni sau apostați, de la Platon cu a sa Republică[19], trecînd prin utopiile Renașterii și ale Iluminismului, pînă la aceea marxistă și acum democratică. De fapt, este „raiul" făgăduit de Satana lui Hristos pe muntele Carantaniei, Satana neștiind Cine este Cel pe care Îl ispitea.[20] El (Satana) ar fi vrut ca Iisus să fie chiar Antihristul, acel om căruia să îi încredințeze toată puterea sa. Diavolul nu știa că trebuie să mai aștepte pînă să-și găsească slujitorul. Abia înainte de a doua venire a lui Hristos „imitatorul Lui [Antihristul] va apărea ca un fel de mîntuitor, rezolvînd problemele economice și politice și oferindu-se să satisfacă aspirațiile «spirituale» ale omului, prin ceea ce părintele Serafim numea «cazanul amestecării» științei cu religiile lumii" (părintele Damaschin, *Încheiere* la SER1).

Aceasta e pricina pentru care Antihristul este cerut acum și va fi primit de toată lumea: el este acel om căruia Satana îi va da toată puterea lui (*Apocalipsa* 13:2), care va stăpîni „raiul" patimilor, ajunse lege, ce vor pricinui neînchipuite pagube omenirii. Precum se întîmplă de pe acum, cînd vedem bine că patimile trupești – de la iubirea de avuție și pînă la cele mai urîcioase, cum e sodomia – ne sînt legiuite în chip silnic de către stăpînire.[21] „Cît privește apostazia de astăzi – zice Dimitriu Scartsiuni – nu există ceva asemănător în istoria neamului omenesc, și cu atît mai mult în perioada creștină. Este o lepădare de obște, organizată și nemaivăzută. Înainte, omul cunoștea lepădarea ca pe ceva individual, în omul renegat și depravat. Lepădarea de Dumnezeu se vede cel mai mult în faptul că omul se alipește de lucrurile materiale, de cele josnice. Credința creștină, numită «intolerantă», este înlocuită cu o credință autonomă, fără Dumnezeu, fără porunci, fără conștiință. Omul autonom zboară în cosmos și se laudă batjocoritor că «nu l-a întîlnit pe Dumnezeu»[22]. Cuvintele «rușine», «pocăință», «credință», «sfințenie», «Biserică» sînt socotite învechite, dar și primejdioase, de omul eliberat și autarhic al vremii noastre. Păcatul se arată organizat, condus cu metode satanice, cu mijloace de influență în masă" (DIM). După Sfîntul Maxim Mărturisitorul, asta voia Mîntuitorul să spună cînd dădea ca semn al celei de a doua Sa veniri „urîciunea pustiirii stînd în locul cel sfînt" (*Matei* 24:15), zicere pe care sfîntul o tîlcuiește așa: „«Loc sfînt» și locaș al lui Dumnezeu este mintea omului, întru care demonii, pustiind sufletul prin gîndurile cele pătimașe, au așezat idolul păcatului" (în șirul tîlcuirii la *Matei*). Despre aceasta vorbea încă și Sfîntul Nil Izvorîtorul de Mir (în veacul al 17-lea), zicînd așa despre lucrarea și nașterea Antihristului:

„Iar lucrarea lui Antihrist este aceasta: grija celor deșarte și materia lucrurilor lumii, cîștigarea metalurilor pămîntului. Acesta este capul răutăților, și propovăduirea pierzării și stricarea mîntuirii. [...] În zilele acelea, vă veți întuneca cu împătimire la cele vremelnice și la îmbogățire. Și n-o să cunoașteți care este lucrarea mîntuirii și o să socotiți că umblați pe calea mîntuirii voastre și că iubiți slujba voastră. [...] Căci Antihrist este gîndit și simțit. Simțit o să fie la vremea cea rînduită pentru a săvîrși necredința și fărădelegile lumii, precum și Domnul a împlinit toată dreptatea și a ridicat păcatul lumii.

[19] „«Cetatea Omului», eliberat de angoase, de prezența zeilor, dacă nu și de povara sufletului său nemuritor" (Jean Servier, *Istoria utopiei*, Meridiane, 2000).

[20] „Și, suindu-L pe un munte înalt, diavolul I-a arătat într-o clipă toate împărățiile lumii. Și I-a zis diavolul: Ție îți voi da toată stăpînirea aceasta și strălucirea lor, căci mi-a fost dată mie și eu o dau cui voiesc. Deci, dacă Tu Te vei închina înaintea mea, toată va fi a Ta" (*Matei* 4:5-7).

[21] Să ne gîndim că „sodomia este recunoscută oficial [în Europa]; mai mult, în unele state, sînt celebrate și căsătorii de acest gen de către pastori și preoți. [...] În Anglia, s-a mers pînă acolo încît s-a propus un proiect de lege care să dea dreptul la legături incestuoase, între părinți și copii și între frați! Incestul, perversiunile, anomaliile, practicile oribile au ajuns recunoscute prin lege" (DIM). În 2006, s-a cerut legalizarea căsătoriilor sodomice și în România Ortodoxă.

[22] Zicerea este a lui Iuri Gagarin, primul om care a ieșit „în spațiu", adică în afara atmosferei pămîntului.

[...] Gîndit, Antihrist se află în lume de la început."[23] Și urmează același sfînt: „Dumnezeu i-a milostivit cu facerea chivotului [corabiei lui Noe, n. m.], ca să se pocăiască, iar ei s-au întors spre cele trupești, și așa nesimțirea lor a adus Potopul. Precum și astăzi s-au dat la multa cîștigare și grija vieții, a răpirii, a vînzării, a minciunii, a curviei, a sodomiei, a lăcomiei, a mîndriei, a nedreptății, a deznădăjduirii, a leneviei de cele bune, a mîndriei inimii, a pomenirii de rău, a vrajbei, a iubirii de averi, a iubirii de argint. Fiindcă mai înainte de venirea lui Antihrist or să se întunece simțurile oamenilor cu nesimțirea întunericului și oamenii or să se întunece de patimi" (NIL). Și încă: „Atunci cînd se va înmulți fărădelegea, or să se adune toate prihănirile și necurățiile lumii, și or să se învistierească întru necurata fiică a curviei, care să fie lăcaș al prea-curviei. Căci – așa cum Doamna noastră de Dumnezeu Născătoare a fost Preacurată mai înainte de naștere, și în naștere și după naștere Preasfîntă Fecioară, și L-a născut pe Iisus, Care nu a știut de păcat – tot astfel, dimpotrivă, acea fiică necurată, muma fărădelegilor, va fi curvă și mai înainte de naștere, și în naștere și după nașterea spurcatului Antihrist. O să fie curvă necurată și prea-curvă în toată viața ei. La această necurată or să se adune toate fărădelegile și o să-l nască pe fiul pierzării. Și – din pricina lipsirii darului Sfîntului Duh la oameni, pentru păcatele și fărădelegile lor – or să se adune și or să învie toate fărădelegile oamenilor în pîntecele ei. Și, după nașterea fiului păcatului, o să vină toată lipsa la oameni. Întîi, or să se lipsească de dragoste, de unire, de curăție. Al doilea, tot locul și orașul – de păstori temători de Dumnezeu și de proistoși credincioși. Al treilea, bisericile lui Dumnezeu – de arhierei, și de duhovnici și preoți evlavioși, precum de acum au început a se lipsi" (NIL).

4 Minunile Antihristului

„Iar venirea aceluia este după lucrarea lui Satana, făcînd tot felul de puteri, semne și grozăvii mincinoase" (*2 Tesaloniceni* 2:9). „Pînă și foc din cer va coborî pe pămînt înaintea oamenilor" (*Apocalipsa* 13:13). Iar în urma lui Pavel și a Teologului Ioan, Sfîntul Efrem Sirul proorocește și el:

„Voi grăi întru durere și voi spune întru suspinuri pentru sfîrșitul lumii acesteia de acum și pentru cel fără de rușine și cumplit balaur (adică Antihrist), cel ce va tulbura toate de sub cer, ca să bage teamă, și spaimă și cumplită necredință în inimile oamenilor. Va face arătări, semne și înfricoșări, încît – de ar putea – «să-i amăgească și pe cei aleși» (*Matei* 24:24). Și se va sîrgui ca să-i înșele pe toți cu semne mincinoase, cu năluciri de arătări vrăjitorești și cu fermecătoriile care se vor face de el. Căci, cu îngăduința lui Dumnezeu va lua stăpînire să înșele lumea, fiindcă s-au înmulțit păgînătățile oamenilor și pretutindeni se lucrează tot felul de lucruri cumplite. Pentru aceasta, Dumnezeu va slobozi a fi ispitită lumea cu duhul înșelăciunii, pentru păgînătatea oamenilor, de vreme ce așa au voit oamenii a se lepăda de Dumnezeu și a-l iubi pe vicleanul. Mare nevoință va fi, fraților, în vremurile acelea, mai ales celor credincioși, cînd se vor săvîrși semne și minuni de însuși balaurul cel cu multe stăpîniri; cînd se va arăta ca un dumnezeu, cu năluciri înfricoșate, zburînd în văzduh, și toți dracii ca îngerii înălțîndu-se înaintea tiranului. [...] Atunci, fraților, oare cine se va afla îngrădit și neclintit petrecînd? Mulți se vor închina înaintea spurcatului și vor striga cu cutremur, încît și locul se va clătina de strigătele lor, zicînd: «Tu ești mîntuitorul nostru!»"

Minunile săvîrșite de Antihrist sînt înainte-închipuite prin ceea ce se întîmplă azi în jurul nostru și putem bănui că vor fi de două feluri. Întîi, „minuni" tehnologice, cum vedem și acum. „În zilele noastre – zice Dimitriu Scartsiuni (DIM) – știința, cunoștințele, născocirile s-au apropiat de marginile «minunilor» și au depășit și cea mai vie închipuire a omului. Desăvîrșirea științifică a făcut să se creadă că omul este autonom, independent, atot-puternic și că poate să supraviețuiască și fără Dumnezeu. [...] Aceste

[23] Prin gîndirea pămîntească a omului căzut, a omului care vrea să ajungă dumnezeu prin sine însuși, în trupul cel muritor. De la bun început, prin călcarea acelei singure porunci dumnezeiești, Adam a gîndit antihristic.

descoperiri și născociri ale veacului nostru și mulțimea cunoștințelor sînt un semn prin care ni se face cunoscută venirea lui Antihrist și a sfîrșitului lumii. [Despre acestea,] actuală este proorocia Sfîntului Nil Mirovlitul [Athonitul sau Izvorîtorul de Mir, pe care îl tot pomenesc și eu, n. m.], care a trăit pe la anul 1600 în Sfîntul Munte. El scrie că după 1900 începe apostazia generală a omenirii. De asemenea, arată că [...] știința va face descoperiri extraordinare: «Și toate acestea se vor petrece pentru că Antihrist dorește să cucerească toate, și va face semne și minuni după închipuire, dorind să dea învățături rele sărmanului om, de la un capăt la altul al pămîntului.[24] Atunci vor zbura în aer ca păsările și vor străbate fundul mării ca peștii»" (DIM).

5 Pecetea Antihristului: 666

„Unul dintre evenimentele confirmate [proorocite în *Apocalipsă*] este legat de numărul 666, care a fost consacrat pretutindeni. [...] Fără buletinul marcat cu 666, nu putem cumpăra sau vinde nimic.[25] Iar mărfurile au și ele același semn.[26] Așadar, se împlinește proorocia Sfîntului Ioan Bogoslovul, care zice: «Și ea [Fiara, Antihristul] îi silește pe toți, pe cei mici și pe cei mari, pe cei bogați și pe cei săraci, și pe cei slobozi și pe cei robi, ca să-și pună semn pe mîna lor cea dreaptă sau pe frunte, încît nimeni să nu poată cumpăra sau vinde, fără numai cel ce are semnul, adică numele fiarei sau numărul numelui fiarei. Aici este înțelepciunea: cine are pricepere. să socotească numărul fiarei, căci este număr de om. Și numărul ei este șase sute șaizeci și șase» (*Apocalipsa* 13:16-19).

Fiecare om de pe pămînt va primi un număr al său. Numărul acesta va da sistemului electronic date despre fiecare individ, și pe baza acestui număr va putea să aibă relații de schimb. Numărul este nevăzut și va fi imprimat fie pe frunte, fie pe mîna dreaptă, cu laser. Sistemul este deja pus în aplicare, este noul sistem de vînzare-cumpărare cu cod numeric, care va pune stăpînire pe fiecare. Așadar, pe de o parte va fi primirea semnului și putința de a face comerț, iar de cealaltă parte neprimirea semnului lui Antihrist, renunțarea la a cumpăra și a vinde și, în sfîrșit, moartea" (DIM). Căci toți cei însemnați vor trebui să se lepede mai devreme sau mai tîrziu de Hristos. Dacă nu vor vrea, îi așteaptă foametea. Despre aceasta a scris încă dumnezeiescul Efrem Sirul, cu multă vreme în urmă:

„Luați aminte, frații mei! Covîrșirea Fiarei și meșteșugirea ei de la pîntece începe! Ca, după ce va fi strîmtorat cineva de lipsa de bucate, să fie silit a primi pecetea lui. Și nu oricum, ci pe mîna dreaptă și pe frunte va fi pus semnul, ca să nu mai aibă stăpînire omul a se pecetlui cu mîna dreaptă cu semnul Sfintei Cruci, și nici pe frunte a se mai însemna cu numele sfînt al Domnului, nici cu prea-sfînta și slăvita cruce a Domnului nostru Iisus Hristos." La care Sfîntul Nil Izvorîtorul de Mir adaugă: „Iar înțelesul peceții lui Antihrist este așa: Al meu ești și al tău sînt, de bună voie vin, și nu de silă. Vai și amar celor pecetluiți!" (NIL)

6 Întemeierea statului evreu și rezidirea templului

Se știe din tîlcuirea *Apocalipsei* că Antihristul va fi un Evreu din neamul lui Dan, pe care Evreii îl vor încorona ca împărat a toată lumea în biserica lui Solomon din Ierusalim, după cum arată Pavel: „(...) potrivnicul, care se va înălța mai presus de tot ce se zice sau se cinstește ca Dumnezeu, încît să șadă el în biserica lui Dumnezeu[27] ca Dum-

[24] Cea mai bună pildă a unei „minuni" tehnologice mincinoase este pogorîrea omului pe Lună, din 1969, care nu s-a întîmplat nicidecum, ci a fost doar o înșelăciune filmată în deșertul Nevada. O lume întreagă a crezut însă minciuna, fiindcă voia să o creadă, pentru a se încredința că omul are puteri aproape nemărginite. (Toată înșelarea a fost vădită în anii noștri printr-un documentar făcut de cunoscutul post de televiziune Fox, din Statele Unite.)

[25] Vedem acum și la noi că mărfurile se facturează înregistrîndu-se codul numeric personal.

[26] E vorba de cele trei perechi de linii subțiri, mai lungi, pe care le vedem la începutul, la mijlocul și la sfîrșitul codului de bare; fiecare dintre ele însemnează cifra 6.

[27] În tîlcuire, Sfîntul Andrei zicea că aceasta e ori biserica refăcută a lui Solomon, ori aceea Ortodoxă din Ierusalim. Cele două păreri nu se împotrivesc însă una alteia, fiindcă la vremea aceea atît biserica *Legii*

nezeu, arătîndu-se pe sine-și că este Dumnezeu" (*2 Tesaloniceni* 2:4). Această biserică a fost însă nimicită cu totul în anul 70, de către Vespasian, după proorocia Mîntuitorului Însuși, Care zisese: „Vedeți toate acestea? Adevărat grăiesc vouă, nu va rămîne aici piatră pe piatră care să nu se risipească!" (*Matei* 24:2). Atunci, nenumărați Iudei au fost uciși, și toți preoții, iar cei rămași au fost împrăștiați în cele patru vînturi[28], împlinindu-se proorocia care zicea: „Și vor cădea de ascuțișul sabiei, și vor fi duși robi în toate «neamurile», pînă ce se vor împlini vremurile «neamurilor»[29]" (*Luca* 21:24).

Ei bine, a trecut aproape o jumătate de veac de cînd s-au împlinit vremurile „neamurilor"! Fiindcă, pe 29 noiembrie 1947, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat rezoluția întemeierii unui stat evreiesc independent în Palestina. Și asta cînd? La vremea proorocită de către sfinții lui Dumnezeu. Căci să citim ce zicea Sfîntul Andrei cel Nebun pentru Hristos în urmă cu o mie de ani:

„Sfîrșitul lumii fiind aproape, după împlinirea vremurilor tuturor «neamurilor» care au împărățit la rîndul lor în osebite vremuri, va ridica Dumnezeu și sceptrul Israiliților, ca să împărățească prin Antihrist în al șaptelea veac spre al optulea, pentru care a mărturisit Proorocul Isaia, zicînd că va ridica Dumnezeu semn pentru plinirea «neamurilor», care au stăpînit oile cele risipite ale lui Israil printre neamuri, și va aduna Israilul cel risipit în sfînta cetate a Ierusalimului. Și va fi atunci Israil ca și cînd a ieșit din Egipt, precum mărturisește și Sfîntul Apostol Pavel, care zice: «Cînd se vor împlini vremurile «neamurilor», atunci se va mîntui tot Israilul».[30] Așadar, îi va aduna în cetatea Ierusalimului, pe care o va da lor, ca să nu mai zică: Dacă ar fi voit Dumnezeu să ne miluiască pe noi, iarăși locurile noastre ni le-ar fi dat, și era să credem în Hristos!" Deci Dumnezeu a îngăduit întoarcerea Iudeilor la Ierusalim ca să se arate că și așa puțini vor crede într-Însul, acea „rămășiță" de care e vorba în proorocie. Sau – cum zice Dimitriu Scartsiuni – „Dumnezeu a lăsat ca să vină Antihrist pentru nepocăința lepădării de credință a oamenilor. Deoarece Antihrist «în cei pierduți se întărește» (Sfîntul Ioan Gură de Aur), așadar în necredincioșii nepocăiți. Acești împietriți la inimă – fie că vine, fie că nu vine Antihrist – nu vor să creadă în Hristos și să se mîntuiască, fiindcă nu au dragoste. Amăgitorul va veni ca să vădească necredința și nepocăința celor care-L tăgăduiesc pe Hristos. Dar în primul rînd îi va stăpîni pe Iudeii care au întrecut în necredință toate neamurile. Aceștia, care continuă să-L răstignească pe Iisus, pregătesc calea și tronul lui Antihrist. Cinstea pe care Iudeii i-o vor da lui Antihrist va constitui «plata nerecunoștinței acestora» (Sfîntul Ioan Gură de Aur), fiindcă au cinstit minciuna în locul adevărului, întunericul în locul luminii, pe Antihrist, iar nu pe Hristos" (DIM).

---

celei Vechi, cît și aceea a *Noului Testament* (adică Ortodoxă), împreună cu toate celelalte vor fi părți ale marii Biserici ecumeniste unite. Să ne amintim că așa zișii Iudeo-Creștini, cei ce recunosc că Iisus a fost Hristosul și că au greșit ucigîndu-L, spun deschis că Îl așteaptă (și în locul Lui Îl vor primi pe Antihristul) întru a doua venire pentru a împărăți cei o mie de ani pe pămînt, fiind și arhiereu al Bisericii celei vechi.

Iar Teodorit zice așa: „«Locaș al lui Dumnezeu» a numit toate bisericile, întru care [Antihristul] va răpi șederea înainte [«arhieria» - cine aude, acela să priceapă! - n. m.], ispitindu-se a se arăta pe sine-și Dumnezeu." „Și dumnezeiescul Daniil a spus dinainte acestea: «Și nu va lua aminte la dumnezeii părinților lui [...] și nu va băga în seamă nici un alt dumnezeu, căci el se va ridica deasupra tuturor» (*Daniil* 11:37), în loc de: «se va numi pe sine ‚dumnezeu tare'»" (Sfîntul Nicodim Aghioritul).

În legătură cu aceasta, iată ce zice și părintele Serafim Rose: „După *Sfînta Scriptură* și Sfînta Tradiție, istoria lumii va culmina cu o figură «hristică», adică falsul Mesia sau Antihristul. El va fi «Creștin» în sensul că întreaga funcție și chiar ființa lui va fi axată pe Hristos, pentru a-L imita în toate privințele. Căci el nu numai că va fi dușmanul cel mai mare al lui Hristos, ci, în scopul de a-i înșela pe Creștini, va lua trăsăturile lui Hristos, venit a doua oară pe pămînt ca să conducă lumea din biserica Iudeilor reconstruită din Ierusalim" (SER2).

[28] Precum scrie Iosif Flaviu în *Istoria războiului Iudeilor cu Romanii*.

[29] Adică a ne-Evreilor, după cum îi numește *Scriptura*.

[30] „(...) orbirea s-a făcut lui Israil din parte, pînă ce va intra tot numărul celor din «neamuri». Și atunci se va mîntui tot Israilul" (*Romani* 11:25, 26). Stin pe care Teofilact îl tîlcuiește astfel:

„«Orbirea», adică necredința, Evreilor nu este obștească, a tuturor cu desăvîrșire, ci s-a făcut «în parte». Pentru că mulți Evrei au crezut în vremile trecute, aceia pe care i-a cunoscut mai înainte Dumnezeu că sînt vrednici. Și, iarăși, mulți dintr-înșii vor crede în urmă, pentru că Israeliții s-au orbit într-adevăr și nu au crezut, dar nu toți și nici pînă în sfîrșit, ci pînă se vor mîntui cei înainte-cunoscuți din «neamuri». Și, după ce se vor mîntui aceia, atunci se vor mîntui și toți Israeliții și Iudeii cei vrednici, fiindcă vor crede în Hristos."

Și același Dimitriu Scartsiuni urmează: „Înființarea statului evreu e un fapt nemaivăzut și arată să s-au împlinit vremurile «neamurilor»" (DIM). Și: „Era cu neputință ca să se arate Antihrist înainte de a se retrage puterea care stăpînea pămîntul lui Israil și înaintea celui care-l oprea, așadar pînă ce purtătorul puterii nu părăsea Ierusalimul. Din 1948 însă, Evreii au înființat statul Israil, pe pămîntul străbun, și cel care stăpînea a eliberat Ierusalimul. Teritoriul este liber[31] și nu numai liber, ci este pregătit intens de Evrei, care-l așteaptă cu nerăbdare pa Antihrist. Ba mai mult, au adunat materiale pentru reconstruirea templului, încît să așeze pe cel fără de lege în mijlocul lui. Pentru aceasta și învingătorul războiului de 6 zile, arhirabinul armatei israeliene a declarat: «Am pus stăpînire pe cetatea lui Dumnezeu, intrăm în epoca mesianică a poporului evreu!»" (DIM).

Așadar, ce a mai rămas de săvîrșit e zidirea din nou a unui templu pe locul bisericii lui Solomon. Lucrul nu este cu putință acum, căci pe temelia acesteia se află două moschei, locuri „sfinte" pentru Ismailiteni (Arabii, urmași ai lui Ismail, fiul lui Avraam din roaba Agar). Deci ce e de făcut? Nimicirea și înrobirea Arabilor, precum vedem că se încearcă de cincizeci de ani încoace. Aceasta e pricina necurmatului război dintre Evrei și Arabi, care nu se va sfîrși pînă cînd în locul capiștei mahomedane nu se va ridica biserica Iudeilor, ce nu mai are alt rost (de vreme ce *Legea* a încetat în urmă cu mai bine de 2 000 de ani) în afara aceluia de a sluji ca mitropolie a Antihristului.

*

Să ne întoarcem însă la marea apostazie a zilelor noastre, și mai ales la aceea de la noi. Ziceam că ateismul comunist a fost lepădat odată ce își atinsese țelul: anume alungarea lui Hristos-Dumnezeu din inima celor botezați întru numele Lui. Apoi, în '89, revoluția românească democratică (adică la fel de antihristică precum și comunismul) vine și propovăduiește întoarcerea la „creștinism" și la „Ortodoxia noastră strămoșească". (Toată mișcarea aceea numită „revoluție" a pornit de altfel de la un pastor protestant Ungur, care – chipurile! – s-ar fi ridicat împotriva tiraniei.) Din prima zi a zaverei, gloatele și cei care se perindau prin fața camerelor TV își strigau credința „creștină". (Aceiași „Creștini" cereau televiziune liberă de orice sfială, Coca-Cola și avorturi libere. Tot ei aveau să ceară uciderea „tiranului" și a „tiranei" drept de ziua Nașterii Domnului.) De unde atîta credință renăscută peste noapte la un neam educat în ateismul cel mai fioros vreme de două generații? Ca să crezi, trebuie să știi în ce să crezi, iar noi nu știam nimic: nici *Evangheliile*, nici măcar *Simbolul Credinței*. Numaidecît însă, în loc de catehizare – cine să o facă? – s-a început ridicarea a mii de biserici ortodoxe, după cum au putut și după cum s-au priceput ctitorii. Totodată, stăpînirea bisericească și cea politică au încurajat monahismul, desființat de comuniști în vremea lui Dej. Ca urmare, mii de tineri și mai puțin tineri au luat calea mănăstirilor vechi și au întemeiat altele noi, uneori în cele mai neașteptate locuri.

De unde atîta grijă a stăpînirii urîtoare de Hristos[32] pentru dreapta-credință? Păi, aceasta face parte din marele plan de „liberalizare" a „religiei"[33], în vederea scopului ecumenist. Statul antihristic se arată „creștin" pentru a avea îndreptățire să încurajeze toate eresurile și smintelile, de la acelea vechi – romano-catolicismul, așa-zisul catolicism „grecesc" și protestantismul – pînă la puzderia de secte neo-protestante și pînă la islamism și bahai-ulah. Între acestea așadar, Ortodoxia este una dintre nenumăratele „religii" îndreptățite, iar Biserica lui Hristos una dintre nenumăratele „asociații religioase constituite legal". (Nu am loc aici să citez din *Legea Cultelor*, care e cu totul lămuritoare în această privință.)

---

[31] Cu toată împotrivirea Ismailitenilor Arabi, care nu încetează lupta.

[32] O mică paranteză de *caraghioz* (teatru de păpuși). În primii ani ai democrației noastre, Ion Iliescu s-a mărturisit „liber-cugetător". Apoi, a fost silit să intre in biserici și, de nevoie, să se închine. Văzîndu-l (la televizor) cum încearcă disperat să-și facă un fel de cruce, am înțeles cît de tare se împotrivea duhul necurat care-l stăpînește. Apoi, în campania electorală din '96, era „creștinat" binișor și umbla pe la mănăstiri, pentru ca acum să spună că el a fost întotdeauna Creștin „prin educația primită în familie".

[33] Adevărata credință în Dumnezeul cel în Treime slăvit, nu este o „religie", cuvînt care însemnează de fapt toate credințele înșelate sau păgînești.

La rîndul ei, stăpînirea noastră bisericească a înlocuit sfintele dogme și sfintele canoane primite de către Părinți prin darul Sfîntului Duh la soboarele a toată lumea și la cele locale cu reaua „dogmă" a ecumenismului apostat, așa cum i s-a cerut de către omul-dumnezeu de la Roma, un fel de „împărat al împăraților și stăpîn al stăpînilor" (cum se numea pe sine padișahul Turc),[34] căruia i se pleacă toți „conducătorii religioși" ai lumii, de la Dalai-lama (el însuși „zeu" pentru budhiști) la patriarhul Rusiei, precum am văzut în filmele întîlnirilor de la Vatican și Asissi. Căci Biserica Ortodoxă – care este, potrivit dogmei romano-catolice, „schismatică" și „eretică" – trebuie să se întoarcă în sînul „singurei și adevăratei Biserici a lui Christos", adică al aceleia romane. Joseph Ratzinger (papa Benedictus al 16-lea de acum) a spus aceasta limpede, pe vremea cînd era cardinal, într-o carte de interviuri publicată (în chip firesc, aș zice eu) chiar în România. Acolo, zicea cam așa: „Biserica de Apus și cea de Răsărit nu sînt «surori», căci nu există două Biserici ale lui Christos (foarte adevărat!). Nu există decît Biserica Romano-Catolică, din care s-a desprins aceea Ortodoxă și celelalte, pe care noi sîntem gata să le primim înapoi, pentru a realiza unitatea dorită de Christos." Asta dacă Ortodoxia va primi dogmele înșelate și hulitoare ale papistașilor, adică dacă se va lepăda de Dumnezeu-Duhul Adevărului și de Adevărul Însuși, Care este Hristos-Dumnezeu. (Același lucru l-a spus Joseph Ratzinger și mai încoace, oarecum mai blînd însă, măcar că unii dintre Ortodocși s-au cam supărat.) Cu alte cuvinte, în aceste zile se pregătește întoarcerea întregii Ortodoxii, „fiica cea risipitoare", la „Biserica-mamă" de la Roma, așa cum s-a întîmplat cu o parte însemnată a Bisericii lui Hristos acum trei veacuri, prin ceea ce s-a numit „uniație".[35] În ce trebuie să ne mai unim cu rău-credincioșii ziși „Latini", de vreme ce împăcarea dintre ierarhii noștri și „suveranul pontif" Roman s-a săvîrșit deja?[36] Mai trebuie să ne unim nu numai în strîmbele lor dogme (cum ar fi aceea că Sfîntul Duh S-ar purcede și de la Fiul, *„Filioque"*), de care ei zic că ar fi gata să se lepede la o adică; dar ceea ce vor este să ne unim în împărtășirea cu Trupul și Sîngele Domnului. Iar aceasta nu înseamnă altceva decît lepădarea de cel mai însemnat dar pe care ni l-a lăsat Hristos-Dumnezeu prin pătimirea și jertfa Lui de pe cruce ca Dumnezeu-Om: anume leacul împotriva morții celei de a doua și îndumnezeirea trupului. Iar împărtășirea cu rău-credincioșii face Taina Împărtășirii nelucrătoare; ba mai mult, o face dăunătoare, căci împărtășirea cu nevrednicie nu mai este leac împotriva stricăciunii și a morții, ci „foc ce arde" pe cei nevrednici, după cum prea-bine zic Sfinții Părinți văzători de Dumnezeu (adică *teologi*). Aceasta urmărește vrăjmașul lui Dumnezeu și al omului, prin slujitorii lui cei rău-credincioși: să nimicească puterea Sfintei Împărtășiri, singura care îl mai ține legat și îl împiedică să-și desăvîrșească lucrarea pînă la capăt. Împreună-împărtășirea Ortodocșilor cu cei rău-credincioși va fi semnul că Antihristul cel mare s-a născut sau se va naște foarte curînd.

Să mai scriem o dată ce ziceau bine-credincioșii Părinți văzători cu duhul: „Și, după nașterea fiului păcatului, o să vină toată lipsa la oameni. Întîi, or să se lipsească de dragoste, de unire, de curăție. Al doilea, tot locul și orașul – de păstori temători de Dumnezeu și de proistoși credincioși. Al treilea, bisericile lui Dumnezeu – de arhierei,

---

[34] Căci asta înseamnă faptul că papa este „vicar" (înlocuitor) al lui Hristos. Această nebunie și hulă este întărită de „dogma infailibilității" (cuvîntul aproape nu se poate rosti) papei, care vrea să spună – nici mai mult, nici mai puțin – că papa nu poate greși, măcar că doar Dumnezeu este fără greșeală. La fel, întreita coroană pe care o poartă papa („părintele"), adică episcopul Romei, vrea să spună că el este împărat în cer, pe pămînt și în iad. De asemenea, catolicismul (care nu este altceva decît cel mai întunecat păgînism, pe tulpina căruia s-a altoit o credință creștină strîmbă, amestec al tuturor ereziilor dinainte) catolicismul așadar a născocit o seamă de slujbe în care papa este purtat în lectică și răcorit cu lungi evantaie din pene de struț, întocmai ca faraonii Egiptului, care erau și ei – nu-i așa? – zei pogorîți pe pămînt.

[35] De fapt, „întoarcerea" Ortodoxiei la „adevărata Biserică" s-a întîmplat la începutul veacului al 15-lea, după sinodul de la Ferrara-Florența, doar că nu a durat. Vezi pentru aceasta *Istoria Sinodului de la Florența*, cartea lui Ivan N. Ostrumov.

[36] Să ne amintim de vizita papei Ioan Paul al doilea la București, și de pelerinajul din anul 2000 pe care patriarhul României l-a făcut împreună cu acesta în Țara Sfîntă. Să ne gîndim la vizitele pe care ierarhi Români le fac la Vatican, unde slujesc Sfînta Liturghie în capiștile catolice.

și de duhovnici și preoți evlavioși, precum de acum au început a se lipsi" (Sfîntul Nil Izvorîtorul de Mir). „Vasele Sfîntului Duh au secat pentru totdeauna pretutindeni, chiar și în mănăstiri, aceste tezaure de evlavie și daruri harice" (sfîntul episcop Ignatie Briancianinov). Este de-a dreptul înfricoșător să te gîndești ce povară apasă acum pe umerii acelor preoți, mai ales pe ai ieromonahilor, care se feresc să ia parte la această cumplită cădere împreună cu turma pe care o au în grijă. Întîi de toate, ei trebuie să iasă cu totul din „lume", ceea ce e tot mai greu astăzi nu atît datorită nevoințelor trupești, cît mai ales pentru că puterea stăpînirii are acum mijloace de a ajunge peste tot. Cum zicea Cuviosul Averchie Taușev, „adevăratul monah și orice Creștin adevărat abia dacă vor putea găsi vreun adăpost îndepărtat și ascuns pentru a sluji acolo cu oarecare libertate lui Dumnezeu și pentru a nu se lăsa purtat de apostazie și apostați în slujirea satanei."

Întocmai aceasta a urmărit părintele nostru Justin atunci cînd a întemeiat mănăstirea de la Petru Vodă. Și așa se înțelege de ce a fost urmat de atîția tineri (mulți dintre ei oameni cu carte, „moderni", „Europeni", dar și fii de țărani simpli), dar și de unii mai puțin tineri, ba chiar de bătrîni la capătul vieții. Dintre acești călugări și mireni care stau în și pe lîngă mănăstire, se aleg acum Creștinii vremilor celor mai de pe urmă, care se vor muta în munți și în crăpăturile pietrelor, precum citim la *Apocalipsă*:

„Iar femeia a fugit în pustie, unde avea loc pregătit de Dumnezeu, ca să o hrănească pe ea acolo o mie două sute și șaizeci de zile" (*Apocalipsa* 12:6). Loc care se tîlcuiește așa, după Sfîntul Andrei al Neochesariei:

„«Și femeia a fugit în pustie...» Cînd diavolul va porni război prin Antihrist împotriva Bisericii, atunci aleșii ei și capetele cele mai înalte – urînd strigările, și tulburările și descîntecele lumești din cetăți – vor fugi «în pustia» înțelegătoare cea lipsită de toată răutatea, adică la viața aducătoare de roadă a toată bunătatea – după înțelegerea marelui Metodie. Și numai acolo vor scăpa de luptele diavolilor împotriva lor și de năvălirile oamenilor celor răi. Și e de crezut că și pustia [cea adevărată] îi va mîntui pe cei care vor fugi în munți, în peșteri și în crăpăturile pămîntului, din pricina războiului neprietenului și mincinosului hristos (Antihristul), ca și pe mucenici mai înainte. (Scolie: «Pustia cea înțelegătoare» este depărtarea de toată răutatea și a gîndi la Dumnezeu, rugăciunea, postul și altele.)

Iar cele «1260 de zile» arată cei trei ani și jumătate în care va stăpîni Antihrist. De care să ne izbăvească pe noi marele voievod al voievozilor Hristos, și să nu ne lase să fim ispitiți mai mult decît putem răbda (*1 Corinteni* 10:13) și să ne dăruiască minte tare, nesupusă și nebiruită de năvălirile potrivnice. Ca, luptîndu-ne după lege împotriva mai marilor și căpeteniilor întunericului, să ne împodobim cu cununa dreptății și să luăm plată și daruri pentru biruință." Iată ce zice despre aceasta și Sfințitul Averchie: „Nu este cu neputință ca pustia, așa cum s-a întîmplat mai demult cu mucenicii, să-i scape pe cei care vor fugi din pricina lovirilor celor apostați și ale Creștinilor cei mincinoși. Cei trei ani și jumătate, sau o mie două sute șaizeci de zile, este răstimpul în care va domni apostazia desăvîrșită."

Părintele Justin încearcă să ne pregătească pentru aceste încercări. De pildă, întrebîndu-l unii dacă vor mai fi prigoane precum aceea pe care a trăit-o el, zicea așa:

„Prigoane, pușcării, lagăre, temnițe, izolări, înfometări, schingiuiri, umiliri, astea leam trecut și noi. Nu mai sînt atît de grozave. Dar, prin ce veți trece voi, aceasta nu a mai fost de la începutul lumii pînă azi.[37] Păi nu vedeți că lumea întreagă e un Pitești uriaș?[38]

---

[37] Precum zice Mîntuitorul: „Căci va fi atunci strîmtorare mare, cum n-a mai fost de la începutul lumii pînă acum și nici nu va mai fi" (*Matei* 24:21, 22). Stih pe care Sfințitul Teofilact, în urma Sfîntului Ioan Gură de Aur, îl tîlcuiește așa:

„Unii înțeleg acestea ca spuse pentru zilele cînd va veni Antihrist, dar nu este așa, ci vorbește despre robirea Ierusalimului [de către Romani]." Și tîlcuirea aceasta e adevărată; dar, ca pildă, stihul poate fi înțeles și ca înfățișare a strîmtorării Creștinilor vremii noastre.

[38] E vorba de așa-numitul „experiment de reeducare" de la Pitești, care a urmărit întîi de toate să-i silească pe Creștini a se lepăda de Hristos, prin mijloace încă mai cumplite decît acelea folosite în vechime de cei mai cruzi cezari Romani.

Dacă pînă acum slugile diavolului au vrut să ne lepădăm de credință, de Adevăr, ceea ce va urma va fi satanizarea omului. Acum e încă o oarecare pace. Dar vor veni zile cînd se vor strădui din toate puterile să îndrăcească, să satanizeze omul. Și ei știu de acum cum s-o facă. Și cine și cît se va putea împotrivi îndrăcirii forțate? Aceasta este plinirea cuvîntului pe care l-a zis Mîntuitorul: «Căci va fi atunci strîmtorare mare, cum n-a fost de la începutul lumii pînă acum și nici nu va mai fi. Și, de nu s-ar fi scurtat acele zile, n-ar mai scăpa nici un trup, dar pentru cei aleși se vor scurta acele zile» (*Matei* 24: 21-22).

La ora actuală, ne aflăm într-o situație oarecum[39] apocaliptică. Vin încercări care trebuie să se împlinească. Încă de cînd aveam vreo 10-12 ani lucrurile acestea începuseră să se manifeste, bătrînii de atunci le prevedeau și acum eu parcă le înțeleg mai bine. Ele constau în căderile morale, în propovăduirea păcatelor ca pe niște valori și drepturi, dar și în îngrădirea treptată și pe ascuns a libertății umane, în introducerea unui control care vizează în final conștiințele. Dacă s-ar lucra pentru binele creștinismului, apoi nu s-ar acționa cu dibăcie, pe ocolite, prin introducerea numărului 666 întîi în carduri, pe buletine, apoi pe microcipuri, cum se întîmplă acum în lume. Dacă făceau ceva bun, apoi nu s-ar fi sfiit atîta, nu s-ar fi ascuns după tot felul de aparențe, nu ar acționa prin înșelare, ci ar spune deschis, cu sinceritate și curaj scopurile și conținutul multor măsuri pe care le iau. Dar cu buletinele electronice o iau pe ocolite, se vede de la distanță că umblă cu lucruri necinstite. Acest 666 din codul de bare se mută ba în permisele de conducere, ba pe pașapoarte, acum se transferă pe buletinele electronice, pe alte documente de care are omul nevoie în viața lui socială, pentru ca să-l prindă în cleștele diavolului și să-l poată pierde. Acum nu mai au nevoie de confruntări ca să creeze martiri ca altădată, ci folosesc metoda înșelării pentru a putea prinde sufletul Creștinului. Dar este vremea cînd toate acestea trebuie să se împlinească. Toți oamenii vor fi legați, prin satelit, direct la calculatoare. Prin 1950, lucram la mină, ca deținut politic, la Baia Sprie. Printre noi se aflau inginerii și meseriașii mineri. Ca să nu ne afle numele, să nu știe cine suntem, ne-au dat niște numere, cusute pe mînecă. Nu mai aveam nume, ci răspundeam la un număr pe care îl strigau paznicii. Vremurile de acum desăvîșesc ceea ce s-a facut în comunism; că, de fapt, se urmează fără întrerupere același plan. Vor să ne pună pe toți în starea de deținuți cum eram noi atunci, să ne dea un număr la care să răspundem. Dar mai ales prin care să ne poată controla tot timpul. Cu cardurile și buletinele electronice încep marile îngrădiri. Odată ce te-au prins în laț, nu mai ai cum să scapi."

Vorbind altă dată despre lucrurile acestea cu un grup de tinere monahii, părintele Justin le încuraja astfel:

„Dacă acuma sînt nevoile acestea, nouă la ora actuală nu ne trebuie mai mult decît să avem (ce spuneam și mai înainte) o unitate între noi. Să ne formăm o legătură care să poată rezista oarecum împotriva blocului ăstuia rău care vine peste noi. Deci unitatea dintre noi; și această unitate nu vine decît printr-o dragoste desăvîrșită, printr-o rugăciune deplină și prin ascultare. Căci rugăciunea este rezultatul ascultării. Nu ne interesează... chiar dacă dă starețul sau stareța o poruncă greșită, nu e nimic! Eu o fac, pentru că mă găsesc în ascultare. Și poate că această [cerere] nu este îndeplinită azi-mîine, dar neapărat cînd persiști în ea, ea vine la rîndul ei, Dumnezeu nu ne lasă părăsiți. De aceea, această legătură pe care trebuie să o avem permanent... și curajul, îndrăzneala și rugăciunea. Acestea sînt elementele care ne mai mențin pe noi în viitor și în ispitele care sînt zi de zi cu viața noastră. Să ne rugăm, să ascultăm și să muncim. Și, cînd spun «muncă», nu mă gîndesc numai la sapă, tîrnăcop și..., «muncă» însemnează tot ceea ce faci... Ai intrat în chilie, este o osteneală. Ai ieșit afară, este o osteneală. Ai ieșit la biserică, este o osteneală. Ai venit dintr-o călătorie, este tot o osteneală și în același timp o rugăciune, cînd o facem cu dragoste și în numele lui Hristos."

Și urma:

---

[39] De multe ori, la Moldova, cuvîntul „oarecum" (ca și „oleacă") nu este diminutival, ci întăritor, adică înseamnă „foarte".

„Noi trăim niște vremuri destul de anevoioase; în special cînd e vorba de Goioasa, cînd e vorba de Petru Vodă, cînd e vorba de alte schitișoare, care sînt legate cu dihonii. Dihonii prin care străinii ăștia ne-au influențat în sufletele noastre ca să ne temem, să avem mereu o grijă că – vai de mine! – dacă aparțin de Petru Vodă sînt de acuma înainte proscris. Lucrurile nu-s așa, deloc! Noi ne-am călugărit, am pus jurămîntul în fața Sfîntului Altar: «De ce ai venit soră, de ce ai venit frate? Doresc viață pustnicească și să-mi duc nevoințele aici.» Și asta înseamnă viață creștină, și viață de Petru Vodă, și viață de Goioasa, și viață de... – știu eu? – Vlahuță și... alte schituri.

Nu trebuie să ne temem! Dacă ne temem, am pierdut viața, am pierdut existența. Că de aceea frățiile voastre v-ați botezat, v-ați îmbrăcat în Hristos, și în Hristos trebuie să trăim. Ce înseamnă Hristos? Suferința, viața Crucii, și asta este și viața călugărească. Pe noi ne interesează mai puțin ce spune lumea despre noi, sau ce spune Neamțul, sau ce spune Secu ori alte mînăstiri. Căci vor avea aceeași soartă, fetelor; să știți, nu scapă nici unul! Cînd va veni un tăvălug, va lua întîi – într-adevăr, așa cum se crede, Petru Vodă, sau Goioasa sau alte schitișoare – [dar și restul] vor intra în același moloz. Cînd e vorba despre o distrugere a noastră, a creștinătății, va lua, sigur, întîi matca: va lua mănăstirile; pentru că de aicea emană totul. De aceea, frățiile voastre aveți un singur scop: să ne mîntuim. Și scopul mîntuirii vine din străduința noastră: dobîndirea harului Sfîntului Duh prin trăire și prin nevoință. Acuma vă preumblați oleacă, apoi mergeți în mănăstire, din nou începeți efortul și osteneala, și Dumnezeu ne va ajuta să ducem carul acestei vieți mai departe.

Poporu' ăsta are nevoie de noi, nu de viața politică și de toate răutățile care sînt printre noi. De aceea, nu gîndiți și nu vă temeți, n-aveți nici o grijă! N-avem nimic de pierdut, decît viața să ne-o ia. Dar rămînem în această – nu-i așa? – obligație, jurămînt, pe care l-am depus în fața Sfîntului Altar.

Nu vedeți frățiile voastre? Cînd a mai fost nebunia asta în lume, măi? Continentul Asiei peste Europa, Europa peste America, America peste Africa, Africa... Popoarele răzvrătite și ametite au transformat lumea aceasta în Babilon. Noi trăim aceste vremuri; dacă noi nu le înțelegem și ne ducem după gustul acesta al lor, după planul lor... Noi trebuie să rezistăm indiferent cum. Chiar dacă conducătorii noștri bisericești au luat-o razna, s-au dus, noi trebuie să rămînem pe linia cuvenită și a bunului simț al nostru, al neamului nostru. Noi nu putem pierde, n-avem ce pierde. O să ne ia de aici să ne arunce în altă parte; mergem așa, că așa s-au păstrat toate valorile noastre: prin necaz, prin suferință, prin durere, prin... nevoințele unora și a' altora. Și nici o suferință, nici o lacrimă, nici o durere, nici o teamă – să știți – sau grijă nu este fără rost înaintea lui Dumnezeu. Toate sînt înscrise, și acolo Dumnezeu ne va ajuta, la judecată. Așa încît, rămînem pe poziția aceasta creștinească. Mîntuirea este ceea ce căutăm noi în viață."

Vorbind cu unii dintre ucenicii lui apropiați, părintele le zicea așa:

„Acuma se pune problema mîntuirii individuale. Vrei să te mîntuiești? Trebuie să treci barajul de artilerie! – cum există metoda aceasta de război a individului, să treacă printr-un baraj de artilerie. Acolo n-ai comandant de grupă, nici de pluton, nici de companie; ești singur cu lopata Linemann și cu arma ta. Așa te strecori printre proiectilele care cad în dreapta și-n stînga; da' tot trebuie să pătrunzi acest zid de foc. Și-așa se strecoară și Creștinul la ora aceasta. Vrei să te mîntuiești? Trebuie să-ți iei viața pe cont propriu. Să ți-o orientezi în așa fel, încît... Au venit vremuri cînd nu mai ai comandant. Atunci, trebuie să rezistăm, să ne rugăm să ne lumineze harul Domnului. Și-așa, privind în urmă la martiri și mucenici, punem și noi aicea o mică jertfă. Că, dacă aștepți astăzi sfaturi sau metode, nu ieși la liman. Pentru că iată: iese o *Scriptură* acuma, mai iese o *Scriptură* peste vreo patru-cinci ani, mai iese o *Scriptură* în înțelegerea comună cu toate matrapazlîcurile acestea iudaice, și nu mai ai ce face."[40]

[40] Într-adevăr, *Biblia* suferă schimbări din vreme în vreme. Cine a citit tîlcuirile la prooroci, de pildă, vede că textul *Vechiului Testament* pe care îl avem în uz a fost schimbat în nenumărate locuri. La fel, se lucrează la un *Nou Testament* ecumenist, din care au fost scoase toate locurile supărătoare pentru Evrei.

Aici, părintele este întrebat: Păi va fi o Biserică fără preoți, fără arhierei? La care el răspunde:

„Da, iată că a fost și în vremurile grele ale creștinismului, cînd te lua, te lăsa să îți faci rugăciunea, și îți tăia capul. Acolo n-avea nici preot, nici... Avea [și arată în sus cu brațul]..."[41]

Iar cuvîntul se încheie astfel:

„Vom fi puși la încercare, dar să nu ne temem, turmă mică! – fiindcă Domnul rămîne cu noi.[42] Să nu ne gîndim însă că vom trece prin viață, prin viața creștină, și nu ne vom asemăna cu durerile Mîntuitorului Hristos, cînd a spus: „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?"[43]

Mare este deznădăjduirea pricinuită oricărui om ce se dorește Creștin, privind această jalnică stare de azi a Bisericii lui Hristos-Dumnezeu! Pe de altă parte, desăvîrșita deznădejde nu ne este îngăduită și, chiar în cele mai grele scîrbe, sîntem datori a ne întreba ce putem face pentru a dobîndi mila, iertarea și ajutorul lui Dumnezeu, Cel care toate le poate și Care voiește mîntuirea tuturor celor ce și-o doresc. Starețul Justin, luminat de lumina Sfîntului Duh, a răspuns și la această întrebare, precum am văzut și într-unul din cuvintele dinainte:

„Nu lăsa metaniile! Să-ți fie ca un joc al sufletului, ca un salt al sufletului; prin care, ostenind trupul, duci și sufletul și trupul în împărăția cerurilor. Și ține-te de rugăciunea de tipic! Fă-ți pravila acum, zi de zi, căci vor veni zile în care vei vrea să o faci și nu se va mai putea, vor veni vremi de suferință, de prigoană. [...] Să fiți spovediți, împărtășiți, și cu rugăciunea în inimă! Orice suferință își are menirea ei. Și, dacă sîntem conștienți de această menire, o putem primi cu toată inima. Să fiți încredințați că asta vi se cere de la Dumnezeu: să primiți cu toată inima ceea ce vine! Căci, dacă e îndoială, nu mai e jertfă. Să fiți pregătiți în fiecare zi și în fiecare clipă!"

*

[41] Părintele vrea să spună că nici Sfinții Mucenici nu au avut preot lîngă ei în vremea pătimirii și a ieșirii sufletului.

[42] „Nu te teme, turmă mică, pentru că Tatăl vostru a binevoit să vă dea vouă împărăția" (*Luca* 12:32). Iar stihul are tîlcuirea aceasta, după Teofilact:

„Domnul numește «turmă mică» pe cei ce vor a-i fi Lui ucenici fie pentru că în lumea aceasta sfinții sînt mici și defăimați pentru neagoniseala și neaverea de bani cea de bună voie, fie pentru că se biruiesc de mulțimea îngerilor, care este fără de număr și ne covîrșește fără de asemănare. Iar că mai mulți sînt îngerii este arătat din pilda pe care a zis-o Domnul, anume că se bucură păstorul de oaia ce s-a rătăcit și s-a aflat mai mult decît de cele nouăzeci și nouă care nu s-au rătăcit (*Luca* 15). Căci de aici a arătat că, așa cum se află cea una către cele nouăzeci și nouă, tot astfel se află și firea omenească către cea îngerească. Și zice: «Nu te teme, turmă mică!» – în loc de: Nu fi necredincioasă, ci crede că va purta grijă de tine Dumnezeu, deși tu nu te grijești. Pentru ce? Pentru că a binevoit Tatăl să vă dea vouă împărăția. Deci, de vreme ce dă împărăția, cu mult mai vîrtos cele pămîntești."

[43] „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?" (*Matei* 27:46). Iar înțelesul zicerii este acesta, după același Teofilact:

„ceea ce zice: «Pentru ce M-ai părăsit?» (*Psalmul 21*:1), o spune ca să arate că a fost om după adevăr, iar nu după închipuire, pentru că omul în chip firesc jinduiește și suspină după viață, prea-iubitor de viață fiind. Deci – după cum S-a înfiorat și S-a întristat mai înainte de Cruce, arătînd frica cea care în chip firesc este în noi – tot așa spune și acum: «Pentru ce M-ai părăsit?», arătînd firească noastră iubire de viață; pentru că era om cu adevărat și întru toate asemenea nouă, afară de păcat."

Acestea le spunea părintele Justin nu cu multă vreme în urmă. Iar cele înainte-vestite de el atunci au început chiar să se împlinească, încît Bătrînul este nevoit acum să vorbească nu numai celor care îl caută, ci tuturor Creștinilor Români, precum am citit de curînd într-un cuvînt răspîndit în întreaga țară:

„Este vremea muceniciei!
Luptați pînă la capăt! Nu vă temeți!

Iubiți fii Ortodocși ai acestui neam,

Cu multă durere și îngrijorare vin să vă adresez aceste cuvinte, pentru care mă simt dator în fața lui Dumnezeu și conștiința și inima nu mă lasă să trec nepăsător pe lîngă acest val primejdios care s-a ridicat să înghită toată suflarea omenească, chiar și pe cei aleși, de este cu putință. Nu era calitatea mea de biet monah, ascuns într-un vîrf de munte, să vă aduc la cunoștință aceste pericole ce se ivesc asupra Bisericii lui Hristos [...], ci a arhipăstorilor, a mai marilor acestei Biserici. Dar, dacă ei trec aceste lucruri sub tăcere, avînd preocupări mai de seamă decît are acest popor, eu nu pot să trec cu vederea glasul vostru, al celor care ați rămas credincioși cuvîntului *Evangheliei* lui Hristos, care ați așteptat și mi-ați cerut cuvîntul în privința acestor realități dureroase în care ne aflăm.

De aceea, fiii mei, vin și vă spun că a sosit ceasul să-L preaslăvim pe Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos, singurul Dumnezeu adevărat. Nu credeam că voi trăi să văd și eu începutul acestor vremuri de durere, apocaliptice – dar iată că mînia lui Dumnezeu a venit mai degrabă asupra noastră, pentru toate păcatele și fărădelegile pe care le-am săvîrșit. Și văd cum bieții oameni nu sînt pregătiți să facă față acestor capcane ale vrăjmașului, a cărui nouă lucrare acum este să pecetluiască sufletele voastre cu semnul Fiarei – 666. Toți am citit *Apocalipsa* și înfricoșătoarea profeție – scrisă cu 2000 de ani în urmă: «Și ea (Fiara) îi silește pe toți - pe cei mici și pe cei mari, și pe cei bogați și pe cei săraci, și pe cei slobozi și pe cei robi - ca să-și pună semn pe mîna lor cea dreaptă sau pe frunte. Încît nimeni să nu poată cumpăra sau vinde decît numai cel ce are semnul, adică numele Fiarei, sau numărul numelui Fiarei» (*Apocalipsa* 13:16-17).

Vremea în care ne aflăm acum este premergătoare acestei profeții. Prin lege, prin ordonanță de guvern, Românii sînt obligați să se încadreze într-un plan de urmărire și supraveghere la nivel național și mondial, proiect care le răpește de fapt oamenilor libertatea. Românilor li se cere să-și pună pe pașapoartele, permisele auto și orice alt act personal cipul biometric ce conține amprenta digitală, imaginea facială și toate datele personale. Poate pentru mulți dintre dumneavoastră acest microcip pare un lucru nesemnificativ, dar în spatele acestui sistem de însemnare a oamenilor, de codare și stocare a datelor de identificare se ascunde o întreagă dictatură, un întreg plan demonic, prin care de bună voie îți vinzi sufletul diavolului. Însemnarea oamenilor, ca pe vite, este primul pas al unor alte măsuri luate pentru controlul absolut al ființei umane. Dragii mei, după cum proorocesc Sfinții Părinți, primirea acestui semn este lepădarea noastră de credință. Să nu credeți că putem sluji și lui Dumnezeu și lui mamona. Nu, dragii mei, nu primiți acest însemn diavolesc care vă răpește ceea ce vă aparține prin moștenire de la Dumnezeu, dreptul la identitate, dreptul la unicitate și originalitate al fiecărei ființe umane! Trebuie să vă apărați acest drept de la Dumnezeu, chiar de ar fi să plătiți cu prețul vieții voastre. În zadar cîștigați cele ale lumii, dacă vă pierdeți sufletele voastre și ale copiilor voștri, pentru că Sfinții Apostoli ne spun clar: «Se cuvine să ascultăm de Dumnezeu mai mult decît de oameni!»

De aceea vă spun: este vremea muceniciei! După părerea mea, ne aflăm în vremurile în care singura cale de mîntuire este mucenicia. De-abia acuma este momentul să mărturisim cu propria noastră viață, pînă acum ar fi fost o risipă de energie. Din păcate, noi nu avem un tineret ortodox la fel de riguros ca cel al Grecilor.

Al nostru este mai evlavios, ce-i drept, dar și mai lipsit de vlagă și de reacție. Se știe foarte bine cît de curajos au reacționat Grecii, dar și Sîrbii, cînd au protestat împotriva acestor cipuri și a sistemului însemnării și controlului total al identității. Tinerii lor au fost formați de mici în duhul acesta patristic, atît în familiile cît și în școlile lor: ei au noțiuni de *Vechiul Testament*, de *Noul Testament*; din tată-n fiu s-a predat această tradiție patristică. De pe timpul comunismului încoace, noi am dovedit că rămînem constanți slugi altora, uitînd de curajul și demnitatea Românilor de altădată. Toate popoarele vecine au încercat să scape de comunism, să-și impună cumva neatîrnarea – și au reușit într-o măsură oarecare. Dar România, care a fost cel mai crunt lovită de fiara comunistă, al cărei popor a îndurat cele mai cumplite crime și decimări în lagăre și deportări, a ajuns astăzi putregai. La noi în Biserică, situația este destul de anevoioasă, deoarece credincioșii nu sînt destul de informați cu privire la aceste provocări ale lumii de azi. La noi, bietul Român, dacă îl măgulești un pic, nu mai ține cont de nici o normă evanghelică. El este vinovat numai prin neștiință, deoarece - dacă el n-are cîtuși de puține cunoștințe de la biserică, de la școală, din familie, din societate - ignoranța e cuceritoare. Pentru că el are un text în capul lui: «Supuneți-vă mai marilor voștri!» Păi, pe noi nu ne acuzau în pușcărie, folosindu-se cu viclenie de textul scripturistic, așa cum fac și sectarii? Voi ați fost încăpățînați măi! – ne ziceau. Voi ați fost răzvrătiți, n-ați ascultat de cuvîntul *Evangheliei*! Păi, ce Creștini mai sînteți voi? Voi vă pierdeți viața zadarnic.[44] Așa încercau să ne reeduce comuniștii roșii de atunci, și tot astfel fac acum cu poporul nostru comuniștii de azi, îmbrăcați cu haine albe.

Se vrea și se încearcă o desființare a sfințeniei prin relativizarea valorilor fundamentale, a adevărului de credință prin ecumenism, se vrea înregimentarea și uniformizarea pe model ateist a copiilor noștri. Dacă îi spui acum unui cetățean care are cinci copii în casă: Măi, nu lua buletinul sau pașaportul! – păi el nu înțelege. Păi, părinte, eu ce le mai dau de mîncare? Și-l pui în fața acestei situații grele. sîntem noi dispuși, ca Brîncoveanu de altădată, să facem sfinți din copiii noștri? Nu sîntem pregătiți. Și atunci cine poartă toată această vină? Nu noi, Biserica? Nu noi, mănăstirile, care sîntem în fața altarului și avem datoria să spunem oamenilor adevărul și să-i prevenim de ceea ce-i așteaptă mîine? Dar, în protopopiate, nici vorbă să se pună o astfel de problemă; ești respins, ești catalogat naiv și depășit, ba chiar mai fac și glume pe seama ta. Deci, dacă preotul nu are habar de lucrurile acestea, atunci ce să mai spui de bietul credincios care - săracu'! - de-abia deschide *Biblia* de două-trei ori pe an sau doar o dată-n viață? Vina este de partea tuturor celor ce răspund de educația și formarea acestui popor: de la învățători și profesori, pînă la preoți și miniștri.

Vă cer așadar - în numele Mîntuitorului Hristos, Care a spus: «Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în Ceruri. Iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, și Eu Mă voi lepăda

---

[44] „Tot sufletul să se supună stăpînirilor celor covîrșitoare" (Romani 13:1).

„Apostolul poruncește aceasta ca să arate că evanghelia lui Hristos nu învață răzvrătirea și nesupunerea către stăpînitori, ci chiar buna-cunoștință și buna-supunere către dînșii" (Teofilact). „Dar se cuvine să luăm aminte și, cînd se întîmplă ca vreun stăpînitor din afară să ne silească să ne lepădăm de credința noastră ori să călcăm vreo poruncă a lui Dumnezeu, atunci se cuvine a nu ne supune lui, ci să ne împotrivim pînă la moarte, aducîndu-ne aminte de cuvîntul Apostolilor pe care l-au zis către începătorii Iudeilor: «Se cuvine a ne supune mai mult lui Dumnezeu decît oamenilor» (Faptele Apostolilor 5:29), și de cuvîntul lui David: «Și grăiam întru mărturiile Tale înaintea împăraților, și nu mă rușinam» (Psalm 118). Iar înțeleptul Teodorit, tîlcuind această zicere, arată că «stăpînirea nedrepților nu e hirotonie a lui Dumnezeu, ci iconomie a Lui». Căci Dumnezeu, fiind blînd, dă stăpînitori care să cinstească dreptatea, după cum zice: «Vă voi da păstori după inima Mea, care vă vor păstori cu știință și pricepere» (Irimia 3:15); și iarăși: «Voi întoarce judecătorii tăi și stăpînitorii tăi să judece ca la început, și după acestea te vei chema cetate a dreptății, mitropolie credincioasă, Sion» (Isaia 1:26). Vrînd însă a-i pedepsi pe cei ce greșesc, Dumnezeu îngăduie a fi stăpîniți și de dregători răi, căci zice: «Și batjocoritori îi vor stăpîni pe ei» (Isaia 3:4). Și iarăși zice Isaia: «Stăpînitorii tăi nu se supun și sînt părtași ai furilor, iubind daruri, căutînd răsplătire» (Isaia 1:23). Și Iezechil zice: «Dregătorii ei în mijlocul ei, răpind ca niște cîini, sufletele mîncînd întru silnicie» (Iezechil 22:27). Și Sofonie zice: «Dregătorii ei sînt într-însa ca niște lei răcnind, judecătorii ei ca niște lupi de Arabia care nu mai lasă pe a doua zi» (Sofonie 3:3) (Cuviosul Nicodim Aghioritul).

înaintea Tatălui Meu Care este în Ceruri» (*Matei* 11: 32-33) - să cereți autorităților române să abroge legile care permit îndosarierea și urmărirea electronică a Creștinilor, [ceea ce înseamnă] renunțarea la libertatea cu care ne-am născut.

Dar o să primim plata păcatelor noastre, moartea, osînda noastră, care să nu fie, ferească Dumnezeu, de răscumpărat. Pentru că Hristos Și-a vărsat sîngele o dată pentru tine. Ei bine, poporul acesta, prin fruntașii săi, s-a ticăloșit pînă la culme, prin trădarea tradițiilor și credinței strămoșești. Iar noi am refuzat această răscumpărare prin neprezentarea acestor adevăruri scripturistice; am fost deseori absenți din fruntea micii oștiri a Adevărului.

Să rezidim neamul acesta! Dar nu vom putea izbîndi lucrul acesta dacă nu ne vom rezidi fiecare în parte sufletele noastre. Să ne pocăim și să ne punem cenușă în cap, ca să ne dea Domnul harul și puterea de a primi mucenicia. Va trebui să creăm mici fortărețe, mici cetățui de supraviețuire, la sate, acolo unde mai sînt încă oameni care pricep și își amintesc Rînduiala; unde să avem pămîntul nostru, școala noastră, în care să ne creștem copiii în duhul aceasta ortodox; să avem spitalele și moașele noastre. Copiii trebuie protejați încă de la naștere; pentru că, după cum vedeți, vor să implanteze acest cip pruncului la naștere[45].

Fiecare este dator să-și mîntuiască sufletul. Fiecare să se intereseze și să vadă că ne aflăm în fața unui moment de cumpănă în care ai de ales: să-ți pierzi sufletul sau să-ți salvezi sufletul. Cel care nu s-a interesat pînă acum, nu e tîrziu încă să afle și să se dumirească.

Acum e timpul jertfei; prin vorbărie și prin conferințe, nu mai facem nimic.

Să te duci, Române drag, fără frică, direct spre vîrful sabiei, ca strămunii noștri cei viteji, să te duci ca o torpilă japoneză, să mori în brațe cu vrăjmașul! Acum sîntem exact ca în arena romană cu fiare sălbatice: stai aici în mijlocul arenei și aștepți, ca și Creștinii de odinioară, să dea drumul la lei. Așteptați să fiți sfîșiați, rupți, altă scăpare nu mai e! Lupta este deschisă. Luptați pînă la capăt! Nu vă temeți! Așa cum a început creștinismul, așa va și sfîrși – în dureri și în suferință. **Pecetluiți creștinismul cu mucenicia voastră!**

Iubiți frați întru cinul îngeresc și întru slujirea preoției, fac un apel către frățiile voastre să întăriți acest text cu semnătura proprie, în numele mănăstirii și parohiei pe care o păstoriți.

Mănăstirea Petru Vodă, 14 Ianuarie 2009
Cuvioșii Mucenici uciși în Sinai și Raith
Arhimandritul Justin Pîrvu"

*

Negreșit, multe s-ar mai putea scrie, și se vor scrie, despre Starețul Justin de la Petru Vodă. Eu voi încheia însă aici cu acel cuvînt al fratelui meu întru Hristos, Filoteu: „Nu e vremea vreunui reproș, ci e vremea să vedem cum un Bătrîn din inima munților ține mare parte din creștinismul românesc – și nu numai – pe umerii săi." Și, fiindcă se potrivește desăvîrșit, cu acel cuvînt al Psalmistului: „Dreptul ca finicul va înflori, și ca cedrul din Liban se va înmulți. Încă [drepții] se vor înmulți întru bătrînețe unse și bine pătimind vor fi" *(Psalmul 91*:12, 13). Zicere a cărei tîlcuire este așa, după Teodorit: „Chiar bătrîni fiind, vor aduce roadă. Grași și bine înfrunziți vor fi. Căci, primind desăvîrșirea făgăduită în viața ce va să fie, mai mult rod și gras Îi vor aduce lui Dumnezeu, lăudînd dreapta Lui hotărîre."

[45] Într-adevăr la aceasta se va ajunge

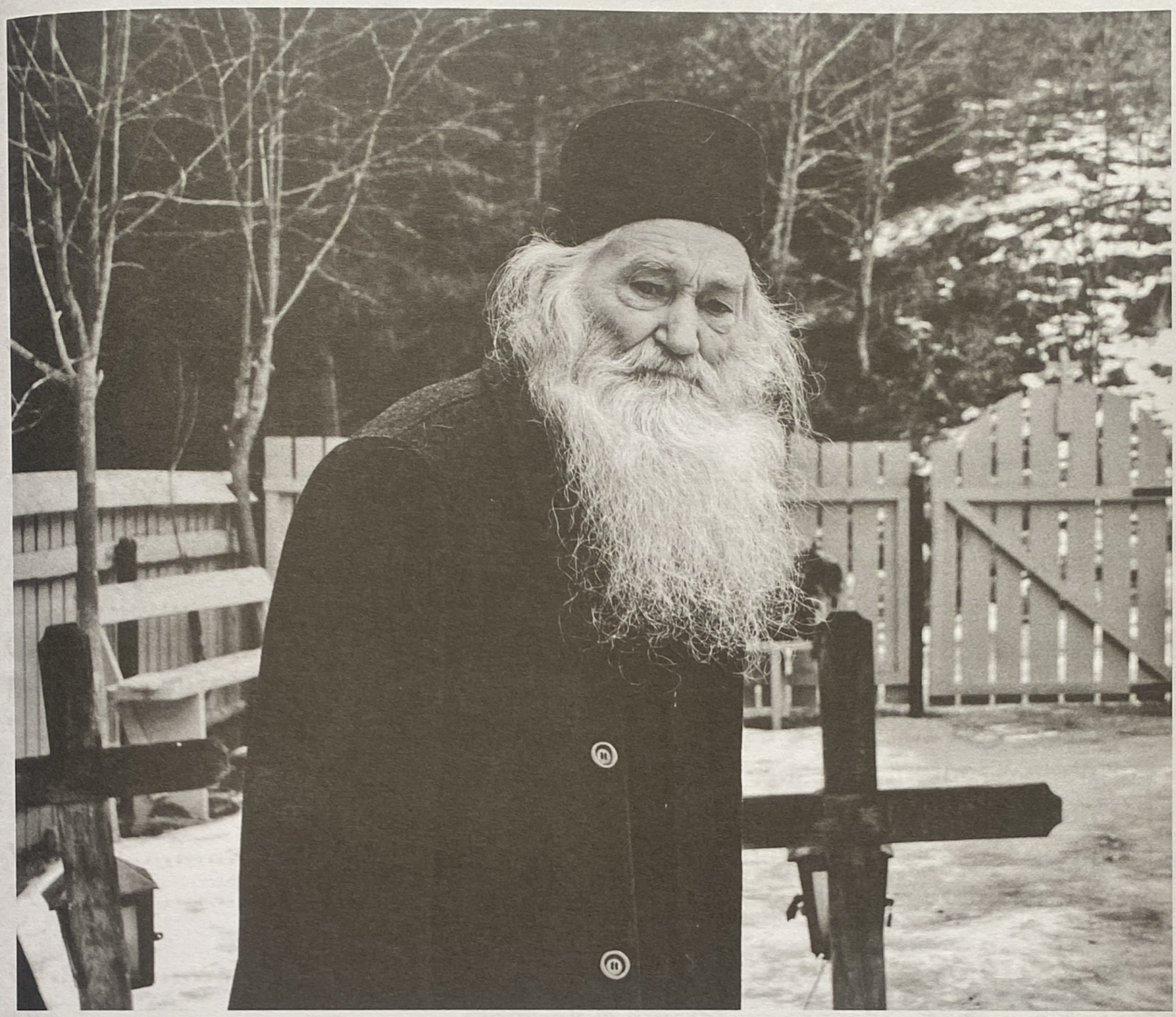

BIBLIOGRAFIE:

– (AVE): EPISCOP AVERCHIE TAUȘEV, *Marea apostazie*, Mănăstirea Slătioara, 1999

– (DIM):

– (IGN2): SFÎNTUL IGNATIE BRIANCIANINOV, *Cuvînt despre moarte*, Ed. Ileana, 1997

– (IOA): SFÎNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Puțul și Împărțirea de grîu*, Bunavestire, 1995

– (IUS): Sfîntul IUSTIN POPOVICI, *Biserica Ortodoxă și Ecumenismul*, Mănăatirea Sfinții Arhangheli-Petru Vodă, 2002

– (NIL): SFÎNTUL NIL ATHONITUL, *Minuni și vedenii*, Sfîntul Schit al Sfîntului Vasile cel Mare – Sfîntul Munte Athos, 1935

– (SER1): CUVIOSUL SERAFIM ROSE: *Cartea facerii, crearea lumii și omul începuturilor*, Sofia, 2001

– (SER2): CUVIOSUL SERAFIM ROSE, *Ortodoxia și religia viitorului*, Chișinău, 1995

CUPRINSUL:

CUVÎNT DE ÎNCEPUT 5

-

ÎNTEMEIEREA MĂNĂSTIRII 7

Amintirile părintelui Justin 8

MĂNĂSTIREA DE LA DEAL 21

Părintele Ignatie – despre smerenie 22
Monahul Vichentie și starețul necunoscut 29
Părintele Ioan – despre ascultare și blîndețe 33
Părintele Ștefan – despre dragostea întru Hristos 39
Părintele Kesarie – despre dragostea și împlinirea voii lui Dumnezeu 43
Monahul Teodot – despre ascultare și dragoste 47
Părintele Xenofont – despre păzirea Ortodoxiei 51
Părintele Iustin – despre ascultare și libertate 57
Părintele Hrisostom – despre smerenie și îngăduință 67
Monahul Filoteu – despre jertfelnicie 77

MĂNĂSTIREA DE LA VALE 83

Monahia Iustina – despre milostenie și nevoință 84

„SATUL" MĂNĂSTIRII 95

Mută-te în munți, ca o pasăre! 96
Valeria Stuparu: Părintele Justin, izvor de bunătate, bucurie și liniște 111

UCENICII DIN LUME 117

Eleodor – despre sfințenie și luptă 118
Ion – despre Ortodoxie, naționalism și libertate 129
Mugur – iarăși despre libertate, Ortodoxie și naționalism 137
Valeriu – iarăși despre răbdare și jertfă 141

SEMNELE VREMII 143

Icoana 144
Părintele Justin și semnele vremii celei mai de pe urmă 160

„În ultimele zile înainte de venirea lui Hristos, Biserica își va păstra acest chip: un singur episcop Ortodox, un singur preot Ortodox, un singur laic Ortodox. Eu nu spun că nu vor mai fi biserici, dar Ortodoxia se va pastra doar în acest chip. Tu ia aminte la aceste cuvinte și înțelege că așa va fi în întreaga lume!”
(Sfîntul Nectarie de la Optina)

Săne îmbrăcăm cu smerenia
Crucii și dulceața Celui
răstignit.

Protos Justin
2007

Petru Vodă

SCARA